

DE ORDINARIUS VAN DE COLLEGIALE
ONZE LIEVE VROUWEKERK TE MAASTRICHT

Incipit ordinarius ecclesie beate
marie traiectionis leodiensis dyoc
nesis omnes chororum frequitan
tes ex precepto decani et capli
conueniant. Summe obseruare.

In prima dominica aduentus dñi.
In primis vespis añ. bñdcs. ps 132
cū reliqs ps qui p circuli totius
anni sabbatis obseruant. vñnus
conditor. Caplin. Erut inouissimus
dieb. **V.** Tu exurgens dñe. **V. Ro**
rate celi. añ. ad magn. ecce nom
dñi. Tunc scolaris ad chor. seruiens
habet thuribulū cū igne et thure
patū. quod feret ante altare et da
bit sacerdoti vespas cantanti in
duta cappa qui altare thurifica
bit. Quo factō rediet ad chor. um
et thurificabit pmo regente cho
rum indutu cappa. postea i choro
decani si pius fuerit. Si non i ter
tio choro pmo. Deinde i similitro.
Incipiens a maiore usq; ad mio
rem. hoc fiet omib; dieb; dñias
et festiuis tam in duplicib; festis
q̃ in triplicib; in ps vespis et ultis
dñm magis cantat. In matutinū
idem fiet qñ bñdcs cantat. Dñ
factū fuerit sacerdos restituet sco
lari thuribulū in choro et ipse
thurificabit sacerdotem. Deinde or
bit chor. et thurificabit ymaginē

DE ORDINARIUS VAN DE COLLEGIALE ONZE LIEVE VROUWEKERK TE MAASTRICHT

volgens een handschrift uit het derde kwart
van de veertiende eeuw

uitgegeven door Drs. J.M.B. Tagage
met een voorwoord van
Prof. Dr. W. Jappe Alberts

VAN GORCUM, ASSEN 1984

© 1984 Van Gorcum & Comp. B.V., Postbus 43, 9400 AA Assen

Uit deze uitgave mag niets worden gereproduceerd door middel van boekdruk, foto-offset, fotocopie, microfilm, of welk ander middel dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

CIP-gegevens

Tagage, J.M.B.

De ordinarius van de collegiale Onze Lieve Vrouwekerk te Maastricht : volgens een handschrift uit het derde kwart van de veertiende eeuw / uitg. door J.M.B. Tagage ; met een voorw. van W. Jappe Alberts. — Assen : Van Gorcum. — (Maaslandse monografieën ; 39)

Met lit. opg., reg.

SISO 247.6 UDC 264-14:091(492*6200)

Trefw. : liturgie ; Maastricht ; handschriften.

ISBN 90 232 2018 8 (ing.)

ISBN 90 232 2019 6 (geb.)

steLLa MarIs traIeCtensIs
opVs CIVIs VenLonensIs
VIsItans CVstoDIas

INHOUD

VOORWOORD

XIII

INLEIDING

Beschrijving van de codex	XVII
Verklaring van de abbreviaturen	XXXII
Verklaring van de tekens	XXXII
Verklaring van de siglen	XXXIII

Deel I	TEKST	
Hoofdstuk I	Titulus Ordinarii	1
Hoofdstuk II	De prima ebdomada Adventus, atque de officio et missa celebrandis diebus dominicis et festivis	1
Hoofdstuk III	De secunda ebdomada Adventus	11
Hoofdstuk IV	De tertia ebdomada Adventus	12
Hoofdstuk V	De quarta ebdomada Adventus et vigilia Natalis Domini	15
Hoofdstuk VI	De festo Natalis Domini	17
Hoofdstuk VII	De octavis Domini et festis eo tempore occurrentibus	21
Hoofdstuk VIII	De Circumcisione et de octavis sanctorum	25
Hoofdstuk IX	De vigilia, die et octava Epyphanie	26
Hoofdstuk X	De dominicis et ferialibus diebus post octavas Epyphanie usque ad Septuagesimam	30
Hoofdstuk XI	De dominicis Septuagesima, Sexagesima et Quinquagesima	35
Hoofdstuk XII	De Capite jejunii, atque de officiis et missis votivis ordinandis	38
Hoofdstuk XIII	De triduo post Cineres	41
Hoofdstuk XIV	De dominica prima Quadragesime et subsequenti ebdomada	42
Hoofdstuk XV	De dominica secunda Quadragesime et subsequenti ebdomada	47
Hoofdstuk XVI	De dominica tertia Quadragesime et subsequenti ebdomada	50
Hoofdstuk XVII	De dominica quarta Quadragesime et subsequenti ebdomada	52
Hoofdstuk XVIII	De dominica et ebdomada Passionis	54
Hoofdstuk XIX	De dominica Palmarum et tribus diebus sequentibus	57
Hoofdstuk XX	De feria quinta in Cena Domini	61
Hoofdstuk XXI	De feria sexta in Parasceve	64
Hoofdstuk XXII	De vigilia Pasche	67
Hoofdstuk XXIII	De festo Pasche	70
Hoofdstuk XXIV	De ebdomada Pasche	73
Hoofdstuk XXV	De octavis Pasche et subsequenti ebdomada	77
Hoofdstuk XXVI	De dominicis Ia - IVa post octavas Pasche et diebus intercurrentibus	80

Hoofdstuk XXVII	De Majore Letania et Rogationibus	82
Hoofdstuk XXVIII	De festo Ascensionis Domini et octava ejus	86
Hoofdstuk XXIX	De vigilia, festo et ebdomada Penthecostes	89
Hoofdstuk XXX	De octavis Penthecostes atque de octava anticipata Trinitatis	93
Hoofdstuk XXXI	De festo Sacramenti et octava ejus	94
Hoofdstuk XXXII	De festo Trinitatis	96
Hoofdstuk XXXIII	De dominicis Ia - VIIIa post octavas Penthecostes et diebus intercurrentibus	98
Hoofdstuk XXXIV	De dominicis mensis augusti et diebus intercurrentibus	105
Hoofdstuk XXXV	De dominicis et ferialibus diebus mensis septembris	108
Hoofdstuk XXXVI	Regule pro ordinando officio currente mense septembris	113
Hoofdstuk XXXVII	De dominicis et ferialibus diebus mensis octobris	118
Hoofdstuk XXXVIII	De dominicis et ferialibus diebus mensis novembris	121
Hoofdstuk XXXIX	De ymnis seligendis et de benedictionibus super lectiones dicendis in officio chori	124
Hoofdstuk XL	Norme generales pro festis sanctorum	126
Hoofdstuk XLI	De sancto Andrea apostolo	127
Hoofdstuk XLII	De festis mensis decembris	129
Hoofdstuk XLIII	Regule generales pro concurrentia festorum	136
Hoofdstuk XLIV	De ordinando officio octavas Epyphanie inter et Septuagesimam, prout breve vel longum fuerit tempus	137
Hoofdstuk XLV	De festis mensis januarii	156
Hoofdstuk XLVI	De festis mensis februarii	162
Hoofdstuk XLVII	De festis mensis martii	169
Hoofdstuk XLVIII	De festis mensis aprilis	173
Hoofdstuk XLIX	De festis mensis maii	178
Hoofdstuk L	De festis mensis junii	186
Hoofdstuk LI	De festis mensis julii	194
Hoofdstuk LII	De festis mensis augusti	201
Hoofdstuk LIII	De festis mensis septembris	214
Hoofdstuk LIV	De festis mensis octobris	222
Hoofdstuk LV	De festis mensis novembris	229
Hoofdstuk LVI	De Dedicatione ecclesie	237
Hoofdstuk LVII	De communi apostolorum	239
Hoofdstuk LVIII	De communi martyrum	241
Hoofdstuk LIX	De communi confessorum	243
Hoofdstuk LX	De communi virginum	245
Hoofdstuk LXI	De officiis prelatorum	247
Hoofdstuk LXII	De officiis subditorum	252
Hoofdstuk LXIII	De cura infirmorum	258
Hoofdstuk LXIV	De exequiis	259
Hoofdstuk LXV	De ordine in choro servando	263
Aanhangsel I	De stationibus	263
Aanhangsel II	Titulus Ordinarii	264
Aanhangsel III	Versus memoriales	264
Aanhangsel IV	Suffragium de sancta Cruce	264
Aanhangsel V	De oblationibus et officiis vicariorum	265
Aanhangsel VI	Calendarium	266
Aanhangsel VII	De modo se habendi in choro	280
Aanhangsel VIII	Martirologium receptionis canonicorum hujus antiquissimae et insignis ecclesiae sanctae Mariae Trajectensis Leodiensis Diocesis ab anno MDXXII	282

Deel II

VERTALINGEN EN TOELICHTINGEN

Hoofdstuk I	Afkortingen van geciteerde werken	291
Hoofdstuk II	Tijdeigen	292
Hoofdstuk III	Kerstmis	296
Hoofdstuk IV	Verschijsning des Heren	300
Hoofdstuk V	Aswoensdag	302
Hoofdstuk VI	Paraliturgie in de vasten	304
Hoofdstuk VII	Palmzondag	307
Hoofdstuk VIII	Witte Donderdag	310
Hoofdstuk IX	Goede Vrijdag	314
Hoofdstuk X	Paasvigilie	317
Hoofdstuk XI	Pasen	322
Hoofdstuk XII	Litanie op Marcusdag	325
Hoofdstuk XIII	Litanie op de Kruisdagen	326
Hoofdstuk XIV	Hemelvaartsdag	329
Hoofdstuk XV	Pinkstervigilie	331
Hoofdstuk XVI	Pinksteren	333
Hoofdstuk XVII	Maria Lichtmis	335
Hoofdstuk XVIII	Maria Boodschap	338
Hoofdstuk XIX	Maria Tenhemelopneming	340
Hoofdstuk XX	Maria Geboorte	342
Hoofdstuk XXI	Maria-officie	343
Hoofdstuk XXII	Kerkwijdingsfeest	345
Hoofdstuk XXIII	Aanbrenging van het heilig Kruis	347
Hoofdstuk XXIV	Luiden met de klokken	348
Hoofdstuk XXV	Kleurencanon	354
Hoofdstuk XXVI	Intredeprocessie voor de hoogmis	355
Hoofdstuk XXVII	Misliturgie	361
Hoofdstuk XXVIII	Hymnen in koorofficie en processies	364
Hoofdstuk XXIX	Sequenties	371
Hoofdstuk XXX	Prosen	373
Hoofdstuk XXXI	Tropen	374
Hoofdstuk XXXII	Orgel en organist	375
Hoofdstuk XXXIII	Lezingen in de metten uit kerkvaders, kerkelijke schrijvers, heiligenlevens	380
Hoofdstuk XXXIV	Memorieverzen	385
Hoofdstuk XXXV	Zegening van vruchten	388
Hoofdstuk XXXVI	Relieken	389
Hoofdstuk XXXVII	Liturgische vaten en gebruiksvoorwerpen	392
Hoofdstuk XXXVIII	Liturgische boeken	394
Hoofdstuk XXXIX	Ornamenten	396
Hoofdstuk XL	Gebouwen en meubelen	400
Hoofdstuk XLI	Collegiale feesten	409
Hoofdstuk XLII	Kanunniken	410
Hoofdstuk XLIII	De proost van het kapittel	411
Hoofdstuk XLIV	De deken van het kapittel	411
Hoofdstuk XLV	De cantor van het kapittel en zijn ondercantor	414
Hoofdstuk XLVI	De scholaster van het kapittel en zijn rector	417
Hoofdstuk XLVII	De schatbewaarder van het kapittel en zijn onder- koster	419
Hoofdstuk XLVIII	De kloosterwachter van het kapittel	423

Hoofdstuk XLIX	De plebaan van de parochiekerk	424
Hoofdstuk L	De matricularius van de kapittelkerk	425
Hoofdstuk LI	De matricularius van de parochiekerk	427
Hoofdstuk LII	De bakker van het kapittel	428
Hoofdstuk LIII	De provisor van de refter	430
Hoofdstuk LIV	De betaalmeeester van het kapittel	430
Hoofdstuk LV	De griffier van het koor	431
Hoofdstuk LVI	Bediening en begrafenis	432
Hoofdstuk LVII	De discipline in de kerk	439
Hoofdstuk LVIII	Lijst van economische en juridische termen	440

Deel III

INDICES

Index altarium, capellarum, ecclesiarum, locorum	451
Index personarum	452
Index celebrationum et caerimoniarum, tam de tempore quam de sanctis	454
Index initiorum:	
Alleluia in missa et in officio	466
Antiphonae in officio	468
Cantica in missa et in officio	498
Capitula in officio	499
Collectae in missa, in officio et in variis ritibus	507
Communions cantus in missa	524
Epistolae in missa	527
Evangelia in missa et in officio	532
Gradualia in missa	537
Hymni in officio et in processionibus	540
Introitus antiphonae in missa	542
Invitatoria in officio noctis	545
Lectiones scripturae in missa	547
Lectiones scripturae in officio noctis	548
Lectiones patrum et scriptorum ecclesiasticorum necnon lectiones sanctorales in officio noctis	549
Offertorii cantus in missa	551
Praefationes in missa	554
Psalmi in officio	554
Responsoria brevia in officio	558
Responsoria prolixa in officio et in processionibus	559
Sequentiae in missa	572
Tractus in missa	574
Versiculi sacerdotales in officio	575
Versus et versiculi in officio	575

„Liber Ordinarius” of „Ordinarius” noemde men een boek waarin ten behoeve van de liturgie in kathedrale kerken, alsmede in kloosterkerken en collegiale kerken, zoals die van reguliere en seculiere kanunniken en kanunnikessen, de voorschriften voor de uitoefening van de eredienst op de onderscheidene tijdstippen van de dag en in de loop van het kerkelijk jaar waren vastgelegd.¹ De grondslag van deze „Ordinariï” vormden de „Ordines” van de achte eeuw, die toenmaals in de kerken van Rome ontstonden en zich van daaruit verbreidden.² Zij omvatten een reeks voorschriften voor de uitoefening van de eredienst, waarbij het allereerst ging om de liturgie van de mis, van het koorgebed en van een aantal andere plechtigheden. De „Ordinariï” ontstonden uit de behoefte van de leden der evengenoemde collegiale kerken om bij de uitoefening van de eredienst met lokale gewoonten en gebruiken rekening te houden en deze daarin vast te leggen. Daarbij kwam nog de behoefte aan detaillering van de voorschriften.³

Ontstond er zo al een grote verscheidenheid door lokale gewoonten en gebruiken, deze werd nog vergroot vanwege de in bepaalde kerken speciaal vereerde heiligen of aldaar aanwezige reliquien. Ook lokale commemoraties — zoals bijvoorbeeld de viering van de kerkwijding —

¹ Het in 1261 in Angers (suffragaan van het aartsbisdom Tours) gehouden concilie omschrijft „Ordinarius” als volgt: „Statuimus, quod in singulis ecclesiis liber, qui dicitur ordinarius, habeatur, quo sacerdotes respiciant singulis diebus, ante vesperarum inceptiōnem, ut ipsas vespervas, matutinas et officium diei sequentis faciant et exequantur juxta ordinarii instructionem”, cf. Du Cange, *Glossarium mediae et infimae latinitatis* (ed. L. Favre), VI, p. 57.

² L. Eisenhofer, *Handbuch der Katholischen Liturgik*, 2. Aufl., I, Freiburg i. Br. 1941, S. 103 ff., S. 107 ff.; L. Eisenhofer, *Grundriss der Katholischen Liturgik*, 4. Aufl., Freiburg i. Br. 1937, S. 13/14; H. von Schubert, *Geschichte der christlichen Kirche im Frühmittelalter*, Tübingen 1921, S. 637; A. Baumstark, in: *Jahrbuch für Liturgiewissenschaft*, V, 1925, S. 135 ff.; P. Séjourné O.S.B., *L'ordinaire de St. Martin d'Utrecht*, Utrecht 1919/21, blz. 1 e.v.; A.A. Häussling, *Mönchskonvent und Eucharistiefeier, Eine Studie über die Messe in der abendländischen Klosterliturgie des frühen Mittelalters und zur Geschichte der Meßhäufigkeit*, Münster 1973.

³ L. Eisenhofer, o.c., S. 107/108; Fr. Arens, *Der Liber Ordinarius der Essener Stiftskirche und seine Bedeutung*, Essen 1901, S. 2; P. Séjourné O.S.B., o.c., blz. 2: „à mesure qu'on s'avance dans le XIVe siècle, on y remarque une tendance de plus en plus marquée à prévoir tous les pièces de l'office . . .”.

welke in de „Ordinariï” werden opgenomen, zorgden er voor, dat er typen ontstonden vooral bestemd voor de eredienst van een bepaalde kerk, of een groep van kerken, zoals kloosterkerken van een bepaalde orde.⁴ De „Ordinariï” bieden een concrete weergave van de eredienst in een bepaalde kerk en leveren daarmee een bijdrage tot de kennis van de ontwikkeling van de liturgie sedert de elfde eeuw, in de loop van welke eeuw deze vorm van liturgische weergave van de eredienst zich ontwikkelde.

Uit het voorafgaande volgt, dat er een zeer groot aantal „Ordinariï” is geweest, waarvan er vele bewaard gebleven zijn. Verscheidene er van zijn sinds het begin van deze eeuw gepubliceerd.⁵ Tot de bewaard gebleven „Ordinariï” behoort ook de „Ordinarius” van de Onze Lieve Vrouwekerk te Maastricht,⁶ die het onderwerp vormt van de hier volgende publicatie, en die ons is overgeleverd in een handschrift in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage: Hs. 71.A.13. Dit handschrift draagt het opschrift: „Ordinarius ecclesie beate Marie Traiectensis Leodiensis dyocesis, quem omnes chorum frequentantes ex precepto decani et capituli tenentur firmiter observare”.⁷ In de uitgestrekte bisdommen Luik, Utrecht en Kamerijk, die in de Middeleeuwen het grootste deel van de Nederlanden omvatten, bestonden talrijke collegiale kerken, waarvan het merendeel over een „Ordinarius” beschikte. De teksten daarvan vertoonden als gevolg van gemeenschappelijke herkomst uit de „Ordo Romanus” en van wederzijdse beïnvloeding weliswaar verscheidene overeenkomsten, doch anderzijds ook vele verschillen, die ten dele waren toe te schrijven aan het onderscheid in ouderdom. Immers, de oudste „Ordinariï” verschenen reeds in de elfde eeuw, terwijl andere eerst veel later ontstonden. Die verschillen bleven in de loop der eeuwen veelal gehandhaafd als gevolg van de neiging van de collegiale kerken om aan de aldaar overgeleverde liturgische tradities vast te houden en daarmee ook met betrekking tot de teksten van de

⁴ L. Eisenhofer, o.c., S. 108/9; zie vooral de voetnoten op die bladzijden.

⁵ Zie: L. Eisenhofer, o.c., S. 108/9. Zie voorts: P. Séjourné O.S.B., o.c.; Pl.F. Lefèvre O. Praem., *Les ordinaires des collégiales Saint-Pierre à Louvain et Saints-Pierre-et-Paul à Anderlecht, d'après des manuscrits du XIVe siècle* (Bibliothèque de la Revue d'Histoire Ecclésiastique, fasc. 36), Louvain 1960; Pl.F. Lefèvre O. Praem., *L'ordinaire de la Collégiale, autrefois Cathédrale, de Tongres, d'après un manuscrit du XVe siècle* (Spicilegium Sacrum Lovaniense, fasc. 34, 35), 2 tomes, Leuven 1968; A.E. Rientjes, *Liber ceremoniarum ecclesiae S. Mariae Traiectensis*, in: *Archief voor de geschiedenis van het aartsbisdom Utrecht*, deel 38, 1912, blz. 153 e.v.; *Der älteste Liber Ordinarius der Trierer Domkirche*, (London, British Museum, Harley 2958), herausgegeben von Adalbert Kurzeja O.S.B., Münster 1970.

⁶ *Nieuw Archief voor kerkelijke geschiedenis*, Leiden 1853, deel II, blz. 126.

⁷ Zie voor de beschrijving van het hs. hierna blz. XVII

voor die kerken bestemde „Ordinarii” rekening te houden.⁸ Die zelfstandigheid vertoont ook de „Ordinarius” van Onze Lieve Vrouwe te Maastricht, onder meer ten opzichte van die van St. Lambert te Luik, ook al er zijn er punten van overeenkomst tussen deze beide „Ordinarii” aan te wijzen.⁹ Séjourné, die de tekst van de „Ordinarius Sancti Martini Traiectensis” (Utrecht) gepubliceerd heeft, is van mening, dat de „Ordinarius” van Onze Lieve Vrouwe te Maastricht het midden houdt tussen de „Ordinarius” van St. Lambert te Luik, en die van St. Martinus te Utrecht, wat mogelijk op beïnvloeding wijst.¹⁰

⁸ Arens, o.c., S. 2.

⁹ P. Séjourné O.S.B., o.c., blz. 18.

¹⁰ Idem, blz. 18.

BESCHRIJVING VAN DE CODEX

1. BEWAARPLAATS EN SIGNATUREN

Het perkamenten handschrift berust in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage onder het catalogusnummer 71.A.13 = Theol. 76 (olim K.10.Trai. ad Mosam 364). Een fotokopie er van bevindt zich in het Rijksarchief in Limburg te Maastricht.

Op het schutblad is aan de voorzijde in het midden een langwerpige stuk papier vastgeplakt, met de oude signatuur: K. 10 (Trai. ad Mosam 364). Op de keerzijde van het schutblad is onderaan in het midden een rond stempel gezet met het inschrift: Koninklijke Bibliotheek. Op fol. 1 recto is bovenaan rechts de nieuwe signatuur gestempeld: 71 A 13, terwijl onderaan in het midden een ronde stempelafdruk staat, groter dan die op de keerzijde van het schutblad, met het inschrift: Koninkl. Bibliotheek 's-Hage. Op fol. 2 recto is onderaan in het midden dezelfde ronde stempelafdruk geplaatst als op de keerzijde van het schutblad: Koninklijke Bibliotheek.

2. SAMENSTELLING VAN DE CODEX

Het handschrift is uit de volgende onderdelen opgebouwd:

- a) één ingeplakt papieren inlegvel, met de namen van de personen, die het handschrift geraadpleegd hebben;
- b) één perkamenten schutblad, met een titel op de keerzijde;
- c) één perkamenten katern, modern gefolieerd van 1 t/m 8, met een heiligenkalender, enkele kapittelbesluiten en memorieverzen;
- d) vier perkamenten katernen, modern gefolieerd van 9 t/m 39 (in het vierde katern is bij vergissing het blad na fol. 37 overgeslagen, dat later 37a = 37bis gefolieerd is), met het eerste deel van de Ordinarius;
- e) twaalf perkamenten katernen, modern gefolieerd van 40 t/m 135, met het tweede deel van de Ordinarius;
- f) één ternio, waarvan de wederhelft afgesneden is, modern gefolieerd van 136 t/m 138, met drie naamlijsten van kanunniken.

De opbouwformule voor de huidige codex is: A + 1 IV + 4 IV + 12 IV + 1 III (–3), maar tot de originele band van de Ordinarius hebben slechts behoord: het voorgevoegde katern (zie hierboven sub c), de vier katernen met het eerste deel van de Ordinarius (zie hierboven sub d) en de twaalf katernen met het tweede deel van de Ordinarius (zie hierboven sub e).

Bij de restauratie van de band zijn voorin het schutblad (zie hierboven sub b) en achterin het ternio (zie hierboven sub f) toegevoegd door Ludovicus Kaldebrender, vicarius et notarius, die de eerste kanunnikenlijst samenstelde (zie hierna no. 7, sub e). Deze renovatie moet plaatsgevonden hebben kort na het jaar 1567, want dit is het laatste jaartal, dat door hem eigenhandig in deze kanunnikenlijst opgetekend is. Aan de onderkant van het handschrift heeft men bij het restaureren van de band een brede rand afgesneden, zodat de custoden, die vroeger met zwarte inkt op de benedenmarge gestaan hebben, thans verdwenen zijn, op de volgende vier fragmenten na:

a) op fol. 79 verso, dus bij de overgang van het negende op het tiende katern van de Ordinarius, is de bovenste helft van het cijfer IX samen met de bovengeschreven getalstreep bewaard gebleven. De bewaard gebleven helft is vijf mm. hoog, zodat de volledige custode tien mm. hoog moet zijn geweest;

b) op fol. 95 verso, dus bij de overgang van het elfde op het twaalfde katern van de Ordinarius, is de bovenste helft van het cijfer XI samen met de bovengeschreven getalstreep bewaard gebleven;

c) op fol. 119 verso, dus bij de overgang van het veertiende op het vijftiende katern van de Ordinarius, zijn de bovenste uitlopers van het cijfer XIII samen met de bovengeschreven getalstreep bewaard gebleven;

d) op fol. 127 verso, dus bij de overgang van het vijftiende op het zestiende katern van de Ordinarius, is de getalstreep, die boven het afgesneden cijfer XV heeft gestaan, bewaard gebleven.

Ook aan de bovenmarge zijn zeker meer dan tien mm. van de oorspronkelijke bladhoogte afgesneden, want van de randschriften op de bovenmarge van fol. 94 verso, fol. 96 recto en fol. 98 recto is de bovenste regel geheel of gedeeltelijk afgesneden.

De huidige afmetingen van de bladen van de codex zijn 315 × 230 mm. Over het geheel is het handschrift gaaf en goed leesbaar. Enkele gaten in het perkament bestonden reeds tijdens de afschrijving, zoals blijkt uit het feit, dat de copiïst om die gaten heen geschreven heeft (fol. 38, fol. 101, fol. 125). Op sommige plekken heeft een latere hand, zeer waarschijnlijk de corrector (zie hierna no. 6), bij het verbeteren van de tekst het perkament beschadigd, zoals b.v. op fol. 10 verso, waar de slotletter van het woord „candelabras” zo hevig uitgeradeerd is, dat op fol. 10 recto de derde en de vierde letter van het woord „excita” mee verdwenen zijn.

In de loop der jaren zijn van verschillende bladen stukken afgescheurd, zonder dat echter de tekst hierdoor beschadigd is (fol. 44, fol. 55, fol. 69, fol. 70). Bij enkele bladen zijn stukken ingescheurd, die op twee plaatsen met stroken perkament gerestaureerd zijn (fol. 66 recto, fol. 77 recto).

De codex is ingebonden tussen twee houten platten, die aan de binnenzijde met perkamenten bladen van een stukgesneden theologisch

handschrift beplakt zijn, en aan de buitenzijde met leer overtrokken zijn, dat thans echter sterk beschadigd is. Aan de buitenkant van beide platten zijn bronzen knoppen, in lelies uitbottend, aangebracht in de vorm van de vijf op een dobbelsteen, terwijl de hoeken met geelkoperen hoekbeslag tegen beschadiging beschermd zijn.

De leren rug is aan de boven- en benedenkant met een leren band verstevigd, en twee leren riemen, die bij de rand van het achterplat met stukken metaal bevestigd zijn, lopen naar het midden van de voorkant, waar zij met een oog in een stift kunnen grijpen en daardoor het boek afsluiten. Alleen de bovenste riem is bewaard gebleven, maar de benedenste is afgescheurd.

De codex is een „Liber catenatus”, die aan de boven- en benedenkant van het rugplat een haak gedragen heeft om hem door middel van een beugel met een ketting te kunnen vastleggen aan een stang boven de lezenaar. Alleen de benedenste haak is bewaard gebleven, die met drie metalen pinnen in het plat bevestigd is. Deze haak heeft de benedenmarge van de laatste bladen (fol. 134 t/m fol. 138) geleidelijk doorboord, wat zeker wijst op een veelvuldig raadplegen van de Ordinarius.

De afmetingen van de band zijn 335 × 245 mm.

3. FOLIËRING

De foliëring van de Ordinarius, t.w. fol. 1 t/m fol. 126 (+ fol. 37bis) en fol. 128 t/m fol. 138, is modern en stamt waarschijnlijk uit het begin van de twintigste eeuw.

Aan het begin van de zeventiende eeuw is op vier bladen een nummering aangebracht door de hand van de eerste kanunnikenlijst (zie hierna no. 7, sub e). Op fol. 127 recto zet zij het nummer 127, dat volgens de werkelijke volgorde der bladen op fol. 126 verso zou thuishoren, dus met meetelling van het overgeslagen blad 37bis. Op fol. 129 verso daarentegen zet zij het nummer 130 wel op het juiste blad. De reden voor deze schijnbare inconsequentie is wellicht, dat de schrijver de belangrijke ambten van de prelaten, die op fol. 127 recto (moderne foliëring) met een grote gerubriceerde titel beginnen en doorlopen tot en met fol. 129 verso (moderne foliëring), duidelijk heeft willen merken.

Voorts plaatst dezelfde hand het nummer. 2. op fol. 137 recto (moderne foliëring), ofwel op het tweede blad van het afgesneden ternio, en het nummer . 3 . op fol. 138 recto (moderne foliëring), ofwel op het derde blad van het afgesneden ternio, beide malen tussen twee punten om hierdoor de getaltekens goed te doen uitkomen.

4. BEGRENZING EN LINIËRING VAN DE BLADEN

a) op het eerste katern (fol. 1 t/m fol. 8) zijn met de loodstift duidelijke lijnen getrokken, 235 mm. hoog en 170 mm. breed, om de bladspiegel te begrenzen. Hierna zijn op fol. 1 recto t/m fol. 2 recto twee kolommen aangebracht, elk 80 mm. breed, met 33 regels per kolom en een intercolumnium van 10 mm. Van deze kolommen is echter maar een spaar-

zaam gebruik gemaakt, en dan nog wel door latere handen (zie hierna no. 7, sub a en sub c). Op fol. 2 verso t/m fol. 8 recto staan aan de linkerzijde van de bladen vier smalle kolommen. De eerste is 11 mm. breed en bevat de cyclische maankalender.¹¹ De tweede is 5 mm. breed en bevat de zondagsletters.¹² De derde is 11 mm. breed en bevat de getallen van de romeinse kalender. De vierde is 5 mm. breed en bevat de indeling der maanden in de romeinse kalender: de kalenden, de nonen en de iden. Rechts van de bovengenoemde vier kolommen staat een heiligenkalender over een breedte van 138 mm. (zie hierna no. 6). Op fol. 8 verso zijn geen regels getrokken. Over de volle breedte van het blad is er een reglement van orde neergeschreven (zie hierna no. 7, sub b).

b) Het tweede t/m het vijfde katern, met het eerste deel van de Ordinarius (fol. 9 t/m fol. 39 + fol. 37bis), hebben een bladspiegel van 230×175 mm., waarop met een fijne loodstift twee kolommen van elk 80 mm. geschreven zijn, ieder met 31 of 32 regels per kolom en een intercolumnium van 15 mm. Slechts enkele vage sporen van de dunne loodlijnen zijn nu nog zichtbaar op fol. 25 verso, fol. 27 verso, fol. 30 verso, fol. 32 verso, fol. 34 recto.

c) Het zesde t/m het zeventiende katern, met het tweede deel van de Ordinarius (fol. 40 t/m fol. 135), hebben een bladspiegel van 235×172 mm., waarop met de loodstift twee kolommen van elk 80 mm. duidelijk geschreven zijn, ieder met 31 regels per kolom en een intercolumnium van 12 mm.

d) Van het gehalveerde ternio met de drie kanunnikenlijsten (fol. 136 t/m fol. 138) hebben de twee eerste bladen aan weerszijden en de voorzijde van het derde blad een bladspiegel van 225×168 mm., waarop met de loodstift twee kolommen van elk 78 mm. geschreven zijn, ieder met 28 regels per kolom en een intercolumnium van 12 mm. De keerzijde van het derde blad heeft geen liniëring, maar twee kolommen zijn hierop onregelmatig zonder intercolumnium naast elkaar geschreven, slechts gescheiden door een met inkt getrokken lijn.

5. DATERING VAN DE ORDINARIUS

Een terminus post quem voor de Ordinarius vinden wij op fol. 50 recto en fol. 50 verso, waar het verdrag over de gezamenlijk te houden processies en sermonen op de Rogationes, dat de kapittels van de St. Servaas en de O.L. Vrouwe met elkaar op 12 mei van het jaar 1354 gesloten hebben, in de Ordinarius opgenomen is.¹³

¹¹ H. Grotefend, *Taschenbuch der Zeitrechnung*, Hannover 1960¹⁰, S. 137, Taf. IV.

¹² E.I. Strubbe—L. Voet, *De Chronologie van de Middeleeuwen en de moderne Tijden in de Nederlanden*, Antwerpen-Amsterdam 1960, pp. 37-38.

¹³ G.D. Franquinet, *Beredeneerde Inventaris der Oorkonden en Bescheiden van het Kapittel van O.L. Vrouwekerk te Maastricht*, Maastricht 1870, Deel I, pp. 128-134.

Omdat de O.L. Vrouwe te Maastricht als Mariakerk altijd prijs heeft gesteld op het zo plechtig mogelijk vieren van de voorkomende Mariafeesten, verschaft het ontbreken in de Ordinarius van twee nieuwe universele Mariafeesten een betrouwbare terminus ante quem. Het feest van Maria Visitatie, dat door paus Urbanus VI op 2 juli van het jaar 1389 voor de gehele kerk ingesteld is, komt in de Ordinarius niet voor, evenmin als het feest van Maria Presentatie, dat op 21 november van het jaar 1373 door paus Gregorius XI in de kalender van het pauselijk hof te Avignon opgenomen is.¹⁴ De corrector (zie hierna no. 6) heeft aan het einde van de veertiende eeuw beide feesten aan de kalender toegevoegd, nl. op 2 juli, Visitacio beate Marie Virginis, triplex (fol. 5 verso), en op 21 november, Presentacio Marie Virginis in templo (fol. 7 verso).

Voor een nauwkeuriger datumbepaling tussen de twee zekere termini 1354 en 1373 komt ons de opmerking van pas, die de tweede copist (zie hierna no. 6) op fol. 58 verso maakt over de kapittels, die uit de boeken der Koningen in het koorofficie vanaf de eerste zondag na Triniteit tot de eerste zondag van Sapientia (= begin augustus) gezegd moeten worden. Zeer terecht merkt hij op, dat deze kapittels soms zó extreem laat in het jaar kunnen vallen, dat er geen vier volle weken meer voor het lezen van de vier reeksen van kapittels uit de boeken der Koningen ter beschikking staan: „Capitula de prima dominica dicuntur in tertia dominica, quia tunc canitur responsorium *Deus omnium*, dominica sequenti in die sancti Alexis dicuntur capitula de secunda dominica, et dominica in vigilia Jacobi, apostoli, dicuntur capitula de tertia dominica, et feria quarta sequenti in crastino sancte Anne, matris beate Marie, in qua canitur de tempore, dicuntur capitula ad horas de quarta dominica”. Omgezet in de taal van de huidige kalender zijn hiermee de volgende data bedoeld: zondag 10 juli voor de eerste reeks kapittels, zondag 17 juli voor de tweede reeks kapittels, zondag 24 juli voor de derde reeks kapittels, woensdag 27 juli voor de vierde reeks kapittels. Volgens de liturgische regels is deze rangschikking van de kapittels uit de boeken der Koningen tijdens de veertiende eeuw alleen mogelijk bij de zeer late Paasdatum van 24 april. Zo'n late Pasen is in de 14e eeuw alleen voorgekomen in het schrikkeljaar 1356. De keuze van het jaar 1356 met zijn zeer late data voor het lezen van de kapittels uit de boeken der Koningen is wel niet toevallig geweest, maar waarschijnlijk heeft dit jaar de copist bij het schrijven van de Ordinarius levendig voor ogen gestaan.

De datering van de Ordinarius in het derde kwart van de veertiende eeuw is daarom aan de veilige kant.

6. SCHRIFT

De Ordinarius is op de lijnen geschreven met gotische boekletters

¹⁴ *Calendarium Romanum, ex decreto sacrosancti oecumenici concilii Vaticani II instauratum*, editio typica, 1969, pp. 93, 108-109.

zonder lussen door twee handen, die slechts weinig van elkaar verschillen (*littera textualis gotica*).¹⁵ De eerste copïist begint de *Ordinarius* op fol. 9 recto en vervolgt zijn arbeid tot en met fol. 39 verso (+ fol. 37bis). Hij schrijft met een zwartere inkt en met een forsere en bredere ductus dan de tweede, die vanaf fol. 40 recto t/m fol. 135 verso en in de heiligenkalender vanaf fol. 2 verso t/m fol. 8 recto een meer compact en gedrongen schriftbeeld biedt. De tweede copïist schenkt meer aandacht aan de versiering der initialen dan de eerste (zie hierna no. 9), maar gaat bij het copiëren van de tekst minder zorgvuldig te werk. Vele corruptelen emendeert hij terstond door overgeslagen woorden boven de regel toe te voegen of door een verkeerde volgorde van de woorden door middel van verwijstekens of verwijtsletters om te zetten. Sommige plaatsen verbetert hij pas later bij het rubriceren van de tekst, waarbij hij een enkele maal zelfs de eerste correctie met zwarte inkt later nog eens met rode inkt moet verbeteren (fol. 104ra).

Weliswaar verwijst het handschrift op fol. 121 verso (*De sanctis Saturnino, Crisante, Mauro et Daria, martyribus, habetur propria collecta et agitur de ipsis in horis, si festum ipsorum extra Adventum Domini evenerit, aliter non, ut superius est in primo folio libri tractatum*) naar fol. 9 recto (*si festum sit Saturnini et Darii, martyrum, illa die cursus in horis servatur de martyribus*), maar de twee geciteerde teksten harmoniëren niet met elkaar, want op fol. 121 verso worden drie martelaren en één martelares vermeld, terwijl op fol. 9 recto slechts twee martelaren genoemd worden. Wel stemt fol. 121 verso overeen met fol. 7 verso van de heiligenkalender (29 novembris: Saturnini, Crisanti, Mauri et Darie, martyrum), maar deze twee plaatsen zijn dan ook allebei van de tweede copïist afkomstig. Uit de aangehaalde verwijzing mag men dus niet concluderen, dat er slechts één copïist aan de *Ordinarius* gewerkt heeft.

In het kritisch apparaat bij de tekstuitgave verschijnen beide copïisten als de eerste hand van de codex onder dezelfde sigle: A.

In de loop van de laatste decennia van de veertiende eeuw heeft een corrector niet alleen verbeteringen en raderingen, maar ook talrijke aanvullingen in de *Ordinarius* aangebracht. De belangrijkste toevoegingen van zijn hand zijn wel de aanduidingen omtrent de liturgische rangorde, die hij achter de heiligenfeesten in de kalender met diep rode inkt plaatst: *triplex, duplex, novem lectiones, tres lectiones, missa, collecta, commemoratio*. Voorts heeft hij enkele nieuwe feesten in de heiligenkalender bijgeschreven. Het in het jaar 1389 ingestelde feest van Maria Visitatie is door hem in de kalender bijgeschreven met de rang van *triplex*, waaruit blijkt, dat hij na 1389 nog werkzaam was (zie hierboven no. 5).

In het kritisch apparaat bij de tekstuitgave verschijnt de corrector onder de sigle: B.

¹⁵ Klauser-Meyer, *Clavis mediaevalis, Kleines Wörterbuch der Mittelalterforschung*, Wiesbaden 1966, S. 89-90: Gotische Schrift, en S. 249-250: Textura.

7. TOEVOEGINGEN AAN DE ORDINARIUS

Door van elkaar verschillende handen zijn aan de tekst van de Ordinarius nog enkele teksten toegevoegd, en wél:

a) Drie kapittelbesluiten van het jaar 1385 (fol. 2 recto). De tekst is in twee kolommen gegeven door een eigentijdse hand, die verder niet meer in de Ordinarius voorkomt (zie Deel I, Aanhangsel V).

b) Tiende hoofdstuk uit de kapittelstatuten van het jaar 1407 (fol. 8 verso). De tekst is over de volle breedte van het blad gegeven in een slordig en onrustig schrift, dat verder niet meer in de Ordinarius voorkomt (zie Deel I, Aanhangsel VII).

c) Memorieverzen (fol. 1 recto; zie Deel I, Aanhangsel III), regionale heiligen in de kalender (fol. 2 verso t/m fol. 8 recto; zie Deel I, Aanhangsel VI: *Calendarium*, sub sigle C), verspreide marginale aantekeningen voor het koor- en misofficie. De hand kan men dateren uit de notitie, die met fijne puntige letters boven de eerste kolom van fol. 100 verso is geschreven: „Festum Visitationis beate Marie Virginis erit in omnibus triplex . . . ex institutione et ordinatione Vloedorpe, decani Aquensis”. Deze Godefridus van Vlodorp, van het adellijke geslacht van die naam, volgde Godart van den Bongard of a Pomario, gestorven in 1397, als deken van O.L. Vrouwe te Aken op¹⁶ en is gestorven op 11 november 1416.¹⁷ Het feest van Maria Visitatie is in de O.L. Vrouwekerk te Maastricht ingesteld als een plechtig feest, waarop presentiegelden uit een legaat van de genoemde deken uitgekeerd werden.¹⁸ De hand stamt dus uit het tweede of derde decennium van de vijftiende eeuw.

Op twee plaatsen in de Ordinarius verraaft de schrijver zijn identiteit, nl. koster van de kerk, want op fol. 54 recto schrijft hij aan het slot van de eerste vespers op de octaafdag van Pinksteren: „Fit statio, custos ecclesie”, en op fol. 103 recto noteert hij bij de kleine uren van het feest van de heilige Anna als hymne: „*Lucis hujus, custos ecclesie*”.

In het kritisch apparaat bij de tekstuitgave wordt deze hand aangeduid met de sigle: C.

d) Rubrieken voor de occurrence van enkele feesten (fol. 31 verso, fol. 90 recto, fol. 94 verso, fol. 96 recto). Vier regelingen voor het geval, dat twee vieringen op een en dezelfde dag vallen, zijn in de loop van de zestiende eeuw aan de Ordinarius in margine toegevoegd in een voor alle vier regelingen gelijk cursief schrift.

e) Eerste kanunnikenlijst (fol. 136 recto). Zij is in twee kolommen

¹⁶ G.D. Franquinet, *Beredeneerde Inventaris der Oorkonden en Bescheiden van het Kapittel van O.L. Vrouwekerk te Maastricht*, Maastricht 1877, Deel II, p. 117, voetnoot 7.

¹⁷ Severin Corsten, Die Herren von Vlodrop im 14. Jahrhundert, pp. 25-26, in: *Libellus festivus . . . Joseph H.F.H. Linssen*, Roermond 1964.

¹⁸ Franquinet, o.c., Deel II, p. 182.

gegeven door Ludovicus Kaldebrender, vicarius et notarius. Het laatste eigenhandig geschreven jaartal is 1567 (zie Deel I, Aanhangsel VIII). Ook de titel op de keerzijde van het schutblad is van zijn hand afkomstig (zie Deel I, Aanhangsel II).

f) Tweede kanunnikenlijst (fol. 136 verso t/m fol. 138 recto). Zij is in twee kolommen gegeven door Cornelius Taijmans, capituli notarius. Het laatste eigenhandig geschreven jaartal is 1594 (zie Deel I, Aanhangsel IX).

g) Derde kanunnikenlijst (fol. 138 verso). Zij is niet gesigneerd. Het laatste eigenhandig geschreven jaartal is 1619 (zie Deel I, Aanhangsel X). De schrijver van deze lijst plaatst met een zeer slordige hand talrijke aanvullingen in de Ordinarius en in de heiligenkalender, waarvan de laatst gedateerde het jaartal 1636 vermeldt (zie Deel I, Aanhangsel I).

In het kritisch apparaat bij de tekstuitgave wordt de hand van de derde kanunnikenlijst aangeduid met de sigle: D.

8. ORTHOGRAPHIE

De tweeklanken AE en OE worden steeds door het letterteken E voorgesteld. Alleen in de uitdrukking „officium missae” schrijft de tweede copist twee maal de tweeklank AE (fol. 74 verso, fol. 79 verso), die hij bij vergissing wellicht uit de Ordinarius van de Lambertuskerk te Luik overneemt (cf. fol. 62 verso: concordant hee regule Ordinario Sancti Lamberti Leodiensis).

De spelling van de lettergrepen CI en TI is onzeker, waarbij de eerste copist een voorkeur voor de spelling TI en de tweede voor de spelling CI aan de dag legt.

De abbreviaturen worden opgelost volgens de moderne spelling, zodat afwijkingen er van alleen in de tekstuitgave weergegeven worden, als zij voluit en onafgekort in het handschrift voorkomen.

De meest frequente klinkerwisseling vindt plaats tussen de klinkers:

I in plaats van Y Y in plaats van I

Apocalipsis	Achyleus	Epymachus	Phylippus
cripta	Adonay	Epyphania	subdyaconus
Crisantus	agys	eya	sydus
Crisostomus	alleluya	Galylea	Symeon
Didumus	anthyphona	Galyleus	Symon
elemosina	antyphona	gygas	Syon
Grisogonus	Christeleyson	Helyas	Syxtus
inclitus	cymeterium	Hyspania	Thymotheus
Jheronimus	cymiterium	hystoria	Tyburtius
Jherosolima	cynamomum	Kyrieleyson	Tymotheus
martir	cyneres	laycus	Tyrus
mirra	dyabolus	Leodyensis	tytulus
Mirrensis	dyaconus	Lybanus	ydoneus
misticus	dyalogus	lybare	Yesse

piccis	dyocesis	Mayus	ymago
pixis	Dyonisius	Mychael	Ypolitus
Policarpus	Elygius	Nycolaus	Ysaac
presbiter	Elysabeth	olyvetum	Ysaias
Simphorianus	Elyzabeth	Paraclytus	Ysayas

Minder frequent is de klinkerwisseling bij:

E in plaats van A E in plaats van I EE in plaats van AE

ebdomeda	cymeterium	hee
ebdomedarius	letania	

I in plaats van E I in plaats van O I in plaats van U II in plaats van I

mallius	Crisostimus	emolimentem	hii
---------	-------------	-------------	-----

O in plaats van U U in plaats van O

jocundare	Gundulphus
jocunditas	obulus
jocundus	

Medeklinkerwisseling treedt in allerlei variaties op:

B in herstelde samenstelling

obmittere
obprobrium

C in plaats van CH CH in plaats van C C in plaats van QU

carisma	chatedra	secuntur
carta	Chorinthus	eculeus
Crisantus	lavachrum	
Crisostomus	Macharius	CC in plaats van X
Cristina	Nicholaus	
cristicola	Nichomedes	piccis
Cristus	Panchratius	
Jherico	sepulchrum	CH in plaats van H

michi
nichil

C opgeheven na X C ontwikkeld na X C ingelast voor TI

exeptus	exci	pronunciare
exessus		

D in plaats van GD D in herstellende samenstelling

Madalberta adtendere

F in plaats van PH PH in plaats van F FF in plaats van F

Arfaxat	nepharius	Affra
Effrem	pheretrum	ruffus
Eufemia		
Focas		

G in plaats van CH G in plaats van GU

Grisogonus ungentum

H aan het begin weggelaten H aan het begin toegevoegd

Adrianus	habundantia
ebdomada	habundare
ebdomadarius	habundus
ebdomedarius	Helyas
Ereneus	heremita
Ermolaus	Hester
omelia	hostium
ortus	humerus
ymnus	superhabundare
Ypolitus	perhennis

H aan hebreeuwse woorden toegevoegd K in plaats van C

Jheremias	kamera
Jherico	Karitas
Jheronimus	Katherina
Jheronimus	
Jherosolyma	
Jherusalem	
Jhesus	

LL in plaats van L L in plaats van LL

quillibet Calixtus

NN in plaats van N N in plaats van M N in herstellde samenstelling

sinndo

cynamonum
nunquid

conmixtio
conpletorium
inmaculatus
inmediate
inpedire
inpius
inplorare
inponere
inproperium

P in plaats van B

P in plaats van M

P in plaats van PH

PP in plaats
van P
Appolinaris
opportet

optulerunt

dapnatio

Neptalim

P ontwikkeld
achter M

RR in plaats van R
parrochia

S in plaats van C
Syrus

columpna
condempnare
sollempnis
sollempnitas
sollempniter
temptare
temptatio
verumptamen

SS in plaats van SC

SC in plaats van SCH

SHC in plaats van SC

lucessere

scola
scolaris
Scolastica
scolasticus

Parascheve
paschere

TT in plaats van T

T in plaats van TH

TH in plaats van T

legittimus

Judit
Margareta
Tecla

anthiphona
Anthoninus
Anthonius
Eusthasius
Pathena
Penthecostes
Prothasius
prothomartyr
Prothus

Sother
thonus
thorus
thuribulum
thurificare
thus

W in plaats van V	X in plaats van CH	X in plaats van CT
ewangelista ewangelium	Xristus	Resurrexio

9. RUBRICERING EN VERSIERING

a) Eerste deel van de Ordinarius (fol. 9 t/m fol. 39). De eerste copiist begint de Ordinarius met de gerubriceerde titel: „Incipit Ordinarius ecclesie beate Marie Trajectensis Leodiensis dyocesis, quem omnes chorum frequentantes ex precepto decani et capituli tenentur firmiter observare”. Hij rubriceert ook alle verdere titels, zoals in het kritisch apparaat bij de tekstuitgave vermeld zal worden.

Representanten, vertegenwoordigers van de initialen, zijn in dit deel van de Ordinarius nergens zichtbaar. De initialen worden op eenvoudige wijze door de eerste copiist direct bij het rubriceren in de tekst aangebracht.

De initiaal D beslaat de hoogte van twee regels en is steeds in de kolom ingewerkt. Zij komt negentien keer voor en is één keer (fol. 14 recto) met een bolvormige verdikking aan de boven- en benedenkant van de lus versierd.

De initiaal F is onversierd en komt één keer voor (fol. 28 recto) met een hoogte van twee regels. Zij is in de kolom ingewerkt en haar twee balken zijn met elkaar verbonden door een streep, die tot aan de grondlijn doorloopt.

Aan het begin van de tekst van de Ordinarius staat links buiten de eerste kolom de initiaal I met een hoogte van acht regels (fol. 9 recto). Zij is sober uitgevoerd en is feitelijk niet veel meer dan een verlengde beginletter met een verdikking van de stok. Een identieke initiaal komt nog twee keer voor (fol. 21 recto, fol. 22 recto) met een hoogte van zeven regels.

De initiaal P is onversierd en komt één keer voor met een hoogte van twee en een halve regel (fol. 28 verso). De lus is in de eerste regel van de eerste kolom ingewerkt, maar de stok is links buiten de kolom tot aan de helft van de derde regel doorgetrokken.

De initiaal S komt twee keer voor (fol. 21 recto, fol. 28 recto). Beide keren is zij twee regels hoog en in de kolom ingewerkt. Bij de eerste initiaal is aan de linkerkant, buiten de kolom, een verticale sierstreep getrokken tot en met de vierde regel, en bij de tweede initiaal tot en met de derde regel.

Voorts is de tekst door rode lombarden ingedeeld, terwijl de liturgische regels rood onderstreept zijn.

b) Tweede deel van de Ordinarius (fol. 40 t/m fol. 135). De tweede copiïst plaatst slechts enkele gerubriceerde titels in het tijd- en feestelingen van de Ordinarius. De meeste titels van zijn hand bevinden zich achteraan in de Ordinarius boven de hoofdstukken, die over de ambten in het kapittel handelen. Al deze titels zullen in het kritisch apparaat bij de tekstuitleg aangeduid worden.

De tweede copiïst plaatst zeer vaak pro memorie een minuscule representant op de plaats, waar bij het rubriceren een initiaal moet worden aangebracht. Een keer zet hij zelfs links op een regel het woord „Officium” als representant voor de titel „Officium thesaurarii”, die rechts op dezelfde regel volgt (fol. 128 verso).

In dit deel van de Ordinarius zijn de initialen groter van stuk en sierlijker uitgewerkt dan in het eerste deel.

De initiaal A komt één keer voor met een hoogte van twee regels en is in de kolom ingewerkt. De brede rechterstok staat met een zwakke kromming recht op de grondlijn, terwijl de linkerstok met een lichte verdikking zijwaarts uitsteekt (fol. 98 recto).

De initiaal C komt drie keer voor (fol. 128 recto, fol. 129 verso, fol. 135 recto) met een hoogte van twee regels en is in de kolom ingewerkt. De opening van de lus is afgesloten door een flauw binnenwaarts gebogen lijn, die in krullen uitloopt.

De initiaal D komt niet minder dan honderddrieëntwintig keer voor. Zij is steeds twee regels hoog en in de kolom ingewerkt. De buik van de lus is verdikt en aan de boven- en onderkant van de stok steekt een vlaggetje naar links uit, vaak in een krul eindigend.

De initiaal E komt twee keer voor (fol. 50 recto, fol. 91 verso). Zij is gerond en twee regels hoog in de kolom ingewerkt. De linkerkant van de lus is verdikt en de openingen aan weerskanten van de binnenbalk zijn afgesloten door een flauw binnenwaarts gebogen lijn, die in krullen uitloopt.

De initiaal F komt tien keer voor. Zij is steeds in de kolom ingewerkt. De boven- en benedenkant van de stok steekt een vlaggetje naar links uit, soms eindigend in een krul, terwijl een verticale streep de beide balken tot een vierkant verbindt. In zes gevallen is de initiaal twee regels hoog en is de verticale verbindingstreep tot aan de grondlijn van de letter doorgetrokken (fol. 49 verso, fol. 54 recto, fol. 62 recto, fol. 91 recto, fol. 92 recto, fol. 103 verso). In twee gevallen is de initiaal drie regels hoog en grijpt de onderste balk over één tekstregel heen (fol. 114 recto, fol. 118 verso). In één geval is de initiaal vier regels hoog en grijpt de onderste balk over één tekstregel heen (fol. 101 recto), en in één geval vier regels hoog en grijpt de onderste balk over twee tekstregels heen (fol. 119 verso).

De initiaal G komt één keer voor (fol. 95 recto). Zij is twee regels hoog

en in de kolom ingewerkt. Het bovenstuk van de lus ligt over het krullende benedenstuk heengebogen.

De ingebouwde initiaal I komt eenenveertig keer voor met een hoogte, die varieert tussen vier en dertien regels. Krullende vlaggetjes sieren meestal de boven- en benedenkant van de stok, terwijl soms golflijnen door de schacht afdalen en knoppen met ranken aan de linkerkant ontspruiten. Een zeer grote initiaal I met een hoogte van dertien regels opent het feest van Maria Tenhemelopneming (fol. 107 recto). De fraaiste initiaal I opent het feest van Kerkwijding met een hoogte van elf regels en met veel rankwerk versierd (fol. 121 verso).

De marginale initiaal I komt vierendertig keer voor, waarvan er niet minder dan zesentwintig dezelfde identieke vorm vertonen. De rechterkant valt dan samen met de verticale lijn van de kolom, terwijl de linkerzijde naar links uitpuilt. De stok is van boven met een naar links uitstekende vlag afgedekt en is van onderen verfraaid met een afhangende sierstreep. De afmetingen variëren van drie tot zeven regels voor de stok, en van drie tot tien regels voor de sierstreep. Op vier plaatsen is deze initiaal op haar kop gezet, zodat de afhangende sierstreep gemetamorphoseerd is tot een rechtopstaande pluim (fol. 85 verso, fol. 100 verso, fol. 102 recto, fol. 107 recto). Op drie plaatsen is de marginale initiaal I versierd met een naar links uitwaaiende vlag in de vorm van een driehoek, die met een fijn penwerk ingevuld is (fol. 42 recto, fol. 83 recto, fol. 123 verso). Op het feest van Maria Boodschap is de stok van de marginale initiaal I met talrijke uitgespaarde knopmotieven verfraaid (fol. 90 recto).

De initiaal M komt vier keer voor (fol. 96 verso, fol. 97 verso, fol. 130 verso, fol. 131 recto). Zij is twee regels hoog en in de kolom ingewerkt. De twee lussen zijn zo sierlijk gebogen, dat haar uiteinden met de middenbalk op één punt in de grondlijn samenvloeien.

De initiaal N komt één keer voor (fol. 97 recto). Zij is twee regels hoog en in de kolom ingewerkt. De linkerstok staat recht op de grondlijn en is aan de boven- en benedenkant met een vlaggetje versierd, dat naar links uitwaait. De rechterstok is tot een halve cirkel gebogen, die de opening aan de benedenkant van de letter afsluit.

De initiaal O komt twee keer voor (fol. 100 recto, fol. 100 verso). Zij is twee regels hoog en in de kolom ingewerkt. Door een verdikking aan de linker- en de rechterkant krijgt de initiaal een ellipsvormig uiterlijk.

De initiaal P komt zes keer voor. De lus is altijd ter hoogte van twee regels in de kolom ingewerkt. De stok leunt tegen de kolom aan en bereikt een lengte van een halve regel (fol. 96 verso), één regel (fol. 83 verso), twee regels (fol. 127 recto), drie regels (fol. 132 recto), vier regels (fol. 131 verso), en een enkele keer zelfs een lengte van vijf regels (fol. 130 recto).

De initiaal Q komt één keer voor (fol. 134 verso). De cirkel is in de kolom ingewerkt met een hoogte van twee regels, terwijl de diakritische

streep met een verdikking links buiten de kolom over een lengte van vijf regels naar beneden doorgetrokken is.

De initiaal R komt twee keer voor (fol. 73 verso, fol. 132 verso). Zij is twee regels hoog en in de kolom ingewerkt. De linkerstok staat recht op de grondlijn en heeft aan de boven- en benedenkant een vlaggetje, dat naar links uitwaait. De rechterstok heft zijn gebogen voet op zonder echter de linkerstok te raken.

De initiaal T komt twee keer voor. Zij is twee regels hoog en in de kolom ingewerkt. Beide keren steekt de stok met een verdikking boven de dakstreep uit. De eerste keer is hij met een lus fraai naar binnen gebogen (fol. 128 verso), terwijl deze lus de tweede keer door een verticale streep gehalveerd wordt (fol. 129 recto).

De initiaal U komt twee keer voor (fol. 88 recto, fol. 97 verso). Zij is twee regels hoog en in de kolom ingewerkt. De rechterstok staat recht op de grondlijn, terwijl de linkerstok tot een halve cirkel gerond is, die de naar links uitstekende dakstreep raakt.

De tweede copiist heeft niet alleen de tekst door rode lombarden ingedeeld en de liturgische regels rood onderstreept, maar ook soms een groteske in de vorm van een monnikskap in de lus van de kapitaalletter A getekend (fol. 6 recto, fol. 48 verso) of de volgletter van een initiaal als kapitaalletter versierd. b.v. IN (Annunciatione sancte Marie Virginis, fol. 90ra).

VERKLARING VAN DE ABBREVIATUREN

a. = antiphona	Magnif. = Magnificat
adscr. = adscripsit	marg. = margine
ae. = antiphonae	noct. = nocturnum vel nocturno
annot. = annotatio vel annotationes	oct. = octavae vel octavam vel octavas
app. = appendix	off. = offertorium
Bened. = Benedictus	or. = oratio
c. = columna	pass. = passus
cap. = capitulum	pref. = prefatio
capla. = capitula	process. = processionem
coll. = collecta	proph. = prophetiam
com. = communio	ps. = psalmus
compl. = completorium vel completorio	psi. = psalmi
coni. = conieci	Quat. Temp. = Quatuor Temporum
corr. = correxi vel correxit	r. = responsorium
del. = delevit	ra. = responsoria
dom. = dominicae vel dominicam vel dominica	ra (post numerum folii) = recto, prima columna
emend. = emendavi vel emendavit	ras. = rasura
ep. = epistola	rb (post numerum folii) = recto, secunda columna
eras. = erasa vel erasum	rep. = repetitio
ew. = ewangelium	rubr. = rubricatum
exp. = expunxit	saec. = saeculi
expl. = explevit	scr. = scripsit
fer. = feriae vel feria	secr. = secreta
fol. = folio	sequ. = sequentia
gr. = graduale	str. = stropa
hebd. = hebdomadam	sup. = superiore
inf. = inferiore	suprascr. = suprascriptis
intercol. = intercolumnio	tit. = titulum
interp. = interpunxit	T.P. = Tempore Paschali
intr. = introitus	tr. = tractus
inv. = invitatorium	transp. = transposuit
l. = lectio	v. = versus vel versiculus
lac. = lacunam	va (post numerum folii) = verso, prima columna
laud. = laudes vel laudibus	vb (post numerum folii) = verso, secunda columna
ll. = lectiones	vesp. = vespers vel vespers
	ym. = ymnus

VERKLARING VAN DE TEKENS

< >	includuntur addenda
[]	includuntur secludenda
[...]	includuntur totaliter erasa
...	= aliqua vocabula praetermissa sunt
//	= aliqua vocabula transposita sunt

VERKLARING VAN DE SIGLEN

A = manus librarii, tertiae quartae saec. XIV

B = manus correctrix et completiva, saec. XIV exeuntis

C = manus custodis ecclesiae, secundi vel tertii decennii saec. XV

D = manus ultima, saec. XVII ineuntis

Hoofdstuk I

<TITULUS ORDINARII>

< fol. 9ra >

Incipit Ordinarius ecclesie beate Marie Trajectensis, Leodiensis dyocesis, quem omnes chorum frequentantes ex precepto decani et capituli tenentur firmiter observare¹.

Hoofdstuk II

<DE PRIMA EBDOMADA ADVENTUS,
ATQUE DE OFFICIO ET MISSA CELEBRANDIS
DIEBUS DOMINICIS ET FESTIVIS>

In prima dominica Adventus Domini in primis vesperis a. *Benedictus*, ps. Idem, cum reliquis psalmis, qui per circulum totius anni sabbatis observantur, ym. *Conditor*, cap. *Erit in novissimis diebus*, r. *Tu exurgens Domine*, v. *Rorate celi*, a. ad Magnificat *Ecce nomen Domini*.

Tunc scolaris ad chorum serviens habebitthuribulum cum igne et thure paratum, quod feret ante altare et dabit sacerdoti vespervas cantanti, induta cappa, qui altarethurificabit. Quo facto, rediet ad chorum etthurificabit primo regentem chorum, indutum cappa, postea in choro decani, si presens fuerit; si non, in dextro choro primo, deinde in sinistro, incipiens a majore usque ad minorem. Hoc fiet omnibus diebus dominicis et festivis, tam in duplicibus festis quam in triplicibus, in primis vesperis et ultimis, dum *Magnificat* cantatur, — in matutinis idem fiet, quando *Benedictus* cantatur. Dum factum fuerit, sacerdos restituet scolarithuribulum in choro, et ipsethurificabit sacerdotem, deinde exhibit chorum et turificabit ymaginem

< fol. 9rb >

beate Marie, si statio non fuerit in ecclesia facienda, — et idem fiet, quando in ebdomada de sancta Maria observatur.

¹ tit. rubr. scr. A.

Coll. *Conscientias nostras*, *Benedicamus* solus cantabit scolaris, qui cantavit versum.

Sciendum etiam est, quod per totum Adventum diebus dominicis, in primis vesperis et ultimis, et in matutinis, non dicuntur suffragia, et in missa tantum una coll., sed diebus ferialibus de Domina nostra et de Omnibus Sanctis suffragia dicuntur : ad vespervas a. de Domina nostra *Ne timeas Maria*, in matutinis *Spiritus sanctus*, et ad utramque antiphonam v. *Ave Maria*, coll. *Deus qui beate Marie virginis*, de Omnibus Sanctis, tam in vesperis quam in matutinis, a. *Ecce Dominus veniet*, v. *Letamini*, coll. *Conscientias nostras*. Et per omnes dies feriales ad missam dicuntur due collecte post primam collectam, quarum prima erit *Deus qui beate Marie*, secunda, quam celebrans voluerit dicere.

Et si aliquod festum venerit habens novem lectiones et offitium speciale, — sicut festum sancti Andree, — si veniat in sabbato ante Adventum, et ipsius vigilia in feria sexta precedente, et eadem die festum sit Saturnini et Darii, martyrum, illa die cursus in horis servatur de martyribus, et in matutinis pronuntiatur ew. de vigilia *Stabat Johannes*, et² missa tenetur de vigilia, et una

<fol. 9va>

coll. de martyribus. In sabbato tenetur offitium de festo, et in secundis vesperis tenetur una a. et coll. de Adventu, et reliqua omnia tenentur de festo. Si vero festum Andree venerit in prima dominica Adventus, de dominica observatur per omnia in omnibus horis et in missa, et festum transfertur ad secundam feriam sequentem ; tunc die dominica in secundis vesperis tenentur ae. super psalmos feriales de sancto Andrea et ym. cum reliquis ad festum pertinentibus, sed una a. et coll. de dominica dicetur, et cursus diei cum sollempnitate debet observari, quia duplex festum est.

Ad completorium psi. *Cum invocarem* cum reliquis, ym. *Veni redemptor*, cap., v. et coll. sicut ante Adventum, super Nunc dimittis a. *Veni Domine visitare nos*.

Ad matutinas inv. *Dominum qui venturus est*, ps. *Venite*, — et hoc cantabit canonicus, cujus est septimana chori, — in primo nocturno a. *Hora est*, ps. *Beatus vir* cum reliquis psalmis, sicut per totum annum tenetur, quando nocturnus legitur, v. *Ex Syon species*, *Pater noster*, v. *Egredietur virga*, — Ysaias legitur per totum Adventum, nisi festum impediat vel jejunium Quatuor Temporum, in quibus sunt speciales ll., — prima l. hujus diei, secunda et tertia

<fol. 9vb>

incipient ibi : *Visio Ysaie*, que debent terminari hic et per totum annum per scolasticum seu suum rectorem, in fine dicetur *Hec*

² *Stabat Johannes*, et in ras. scr. B.

dicit Dominus Deus, — hoc dicitur de omnibus aliis prophetis, quando quilibet suo tempore legetur, — r. *Aspiciens*, cum tribus versibus sequentibus, primus *Quique terrigene*, repetitio *Ite obviam*, secundus *Qui regis*, repetitio *Nuncia nobis*, tertius *Tollite*, repetitio *Qui regnaturus*, *Gloria Patri*, repetitio *In populo Israel*, et istud r. *Aspiciens* repetetur, post secundam lectionem r. *Aspiciebam*, v. *Potestas*, post terciam lectionem r. *Missus est*, v. *Ave Maria*, repetitio *Ecce concipies* ; in secundo nocturno a. *Scientes quia hora est*, ps. *Conserva* cum aliis duobus sequentibus, v. *Egredietur virga*, *Pater noster*, v. *Egredietur Dominus de loco*, quarta, quinta et sexta l. legentur de sermone prime dominice, qui sic incipit : *Igitur quoniam in hoc tempore*, r. *Ave Maria*, v. *Quomodo fiet istud*, repetitio *Quod enim ex*, post quintam lectionem r. *Salvatorem exspectamus*, v. *Preoccupemus*, repetitio *Qui reformabit*, post sextam lectionem r. *Audite verbum Domini*, v. *Annunciate*, repetitio *Et in insulis*, *Gloria* ; in tertio nocturno a. *Nox precessit*, ps. *Celi enarrant* cum aliis duobus sequentibus, v. *Egredietur Dominus de loco*, *Pater noster*,

<fol. 10ra> v. *Vox clamantis in deserto*, ew. pronuntiatur *Cum appropinquaret Jhesus*, et de illo legentur tres ll., r. *Ecce virgo concipiet*, v. *Super solium David*, repetitio *Et vocabitur*, post octavam lectionem r. *Obsecro*, v. *A solis ortu*, repetitio *Sicut locutus es*, post nonam lectionem r. *Ecce dies venient*, v. *In diebus illis*, et *Gloria Patri*, repetitio *Hoc est nomen*, *Te Deum* non canitur, sed r. repetetur, — tres lectiones legent scolares, sex sequentes legent canonici, prima tria responsoria sex scolares, et sex, que secuntur, cantabunt canonici.

Et sciendum quod per totum Adventum *Te Deum*, *Gloria in excelsis* et *Ite missa est* non cantantur nisi in festis quorundam sanctorum, scilicet Andree, Barbare, Nicholai et Conceptionis sancte Marie, in quibus tenetur duplex festum, et propter reverentiam festi cantantur.

V. ad laudes *Egredietur Dominus de loco*, a. *In illa die*, ps. *Dominus regnavit*, a. *Jocundare*, ps. *Jubilare*, a. *Ecce Dominus veniet*, ps. *Deus Deus meus*, a. *Omnes sitientes*, ps. *Benedicite*, a. *Ecce veniet*, ps. *Laudate*, ym. *Verbum supernum*, cap. *Scientes quia hora est*, v. *Vox clamantis*, coll. *Excita Domine*.

De prima dominica Adventus usque ad octavas Penthecostes nichil tenetur de

<fol. 10rb> sancta Cruce nisi in Passione Domini et in Inventionem sancte Crucis.

Ad primam ym. *Jam lucis*, a. *Missus est*, ps. *Deus Deus meus respice*, qui leguntur ad primam diebus dominicis, quando nocturnus observatur. Cap., r., preces et collecte, sicut tenentur per

totum annum. Ante *Preciosa* scholaris leget regulas sancti Augustini, et pronuntiabit lunam, festa et anniversaria sequentis diei, et ibi tenentur canonici interesse, quia lectio tangit eos.

Ad tertiam ym. *Nunc sancte nobis*, a. *Veni et libera nos*, ps. *Legem pone*, cap. *Domus Jacob*, r. *Veni ad liberandum nos*, v. *Timebunt gentes*, coll. *Subveniat*.

Post primam scholaris serviens procurabit aquam recentem et sal, et sacerdos celebraturus missam benedicet aquam. Deinde preparabit se ad missam et post tertiam exhibit armarium cum dyacono et subdyacono, induti casulis nigris, quas induent a prima dominica Adventus usque in die Natalis Domini, dominicis diebus et ferialibus, nisi festa impediunt habentia spetiales missas, in quibus tenetur missa.

A Natale Domini usque ad Septuagesimam dyaconus induet dalmaticam et subdyaconus tunicam. A Septuage-

<fol. 10va> sima usque Quadragesimam similiter induent nigras casulas diebus dominicis et ferialibus. In Quadragesima per quindenam³ altare erit tectum nigro panno, et similiter induent nigras casulas diebus dominicis et ferialibus ; et per [pri]⁴ aliam quindenam altare erit tectum albo panno, et induent albas casulas ; per terciam quindenam altare erit tectum ruffo panno, et induent ruffas casulas usque vigiliam Pasche ; sed in Cena Domini habebunt albas casulas, et in refectorio dalmaticam et tunicam⁵ albas. De Pascha usque Adventum ornamenta, sicut tempus requirat, tam diebus dominicis quam festivis et ferialibus.

Sacerdos cum alba et stola⁶ ibit ad altare, scolare sequente ipsum cum aqua benedicta. Dyaconus et subdyaconus ibunt in chorum, scolare cum cruce precedente, et stabunt in medio chori secundum ordinem. Sacerdos primo spargat altare, incipiens antiphonam *Asperges me Domine*, et chorus prosequatur antiphonam, primo dyaconum, postea subdiaconum aspergat, deinde in choro decani secundum ordinem dictum de thuribulo ; quo facto, dicat versum *Domine apud te est fons vite*, cum collecta *Presta quesumus Domine*. Deinde induet cappam et

<fol. 10vb> regens chorum aliam, qui incipiet responsorium *Ecce dies venient*, exeundo chorum, cum versu, *Gloria* et repetitionibus, et fiet processio, scolariibus cum cruce et aqua precedentibus, post eos subdyaconus cum textu, deinde dyaconus, postea sacerdos, et illos tota processio secundum ordinem sequetur. Et sic transibunt ecclesiam et ambitum, et ante ymaginem beate Marie sacerdos

³ per quindenam cum signo relativo suprascr. A.

⁴ lineola del. A.

⁵ tunicas litteram finalem s corr. A.

⁶ stolis corr.

moram fatiens cum ministris et aliis sequentibus, dicat collectam *Via sanctorum* ; qua dicta, regens chorum incipiat responsorium *Missus est*, et cantando, redibunt ad chorum. Sacerdos, finito responsorio, dicat versum *Ave Maria* et collectam *Deus qui beate Marie virginis*. Iste ordo processionis tenetur per totum annum diebus dominicis.

In duplicibus vero alius ordo tenetur in processione et in horis, scilicet in vigilia festi ad nonam pulsatur una campana de maioribus. In primis vesperis custos ecclesie ornabit altare ornamentis mediocribus et ponet ante altare duas magnas candelas, super altare duas mediocres, in pelves pendentes in choro tres, et in medio chori duas super candelabra⁷ et exponet ornamenta et cappas, sicut festum requirit. Si fuerit festum de martyribus, orna-

<fol. 11ra> menta erunt ruffa, non tamen de melioribus, sed alia ; si de confessoribus, ornamenta erunt glauca, et ad maiorem intellectum, id est quod : ghele ; si de virginibus, ornamenta erunt alba. In primis vesperis et ultimis, et matutinis, omnes campane pulsantur preter campanam, que pulsatur in negotio ville. Et cantor reget chorum cum canonico, cujus fuerit septimana chori, cantor incipiet primam antiphonam, sotius suus incipiat psalmum, et domini alias antiphonas, et regentes chorum psalmos alternatim, quilibet in suo choro, ym. et *Magnificat* cantabuntur in organis. Nota bene⁸. Responsorium ad primas vesperas cantabunt duo mediocres subdyaconi, ad secundas vesperas duo iuniores. Invitatorium duo mediocres sacerdotes, primas tres lectiones legent scolares, quartam junior subdyaconus, quintam secundus, sextam tercius, septimam cujus fuerit ew., octavam tercius presbyter, nonam decanus. Prima tria responsoria sex scolares, quartum capellani Sancte Marie Minoris cum capellano Sancti Evergisli, quintum responsorium quartus et quintus subdyaconus, sextum responsorium sextus subdyaconus cum iuniore, qui legit quartam lectionem, septimum responsorium iuniores dyaconi,

<fol. 11rb> octavum quartus et quintus dyaconus, nonum iuniores sacerdotes. Cum magnis campanis pulsatur ad completorium post vesperas.

A dominica *Esto michi* usque vigiliam Omnium Sanctorum fiet mora inter vesperas et completorium, a vigilia Omnium Sanctorum usque *Esto michi* cantatur completorium post vesperas immediate et pulsatur circa crepusculum noctis, ferialibus diebus cum una campana de parvulis, dominicis diebus vel quando sunt novem 11., cum campana none, in festis duplicibus et triplicibus cum magnis campanis.

⁷ candelabras littera finalis s eras., cf. annot. 9, 14, 15.

⁸ Nota bene in marg. adscr. C, cf. annot. 12, 36, 219, 240.

Si festum duplex venerit in dominica die, aspersio aque fiet, sicut superius dictum est, sed ante processionem ibunt due cruces, que in aspersione aque, una portabitur in dextrum chorum, alia in sinistrum, dominis ad osculandum, et idem fiet diebus dominicis cum una cruce. Et fiet processio ante criptam, circa altare sancte Crucis, exeundo januam, transibunt cymiterium, intrantes januam ante refectorium, et cantabitur r. nonum, quod diei competit, et non legetur coll. *Via sanctorum*, nec fiet statio in ecclesia, sed cantando responsorium de Domina nostra, intrabunt chorum, sed si fuerit infra Pascha et Penthecosten,

<fol. 11va> cantabitur *Salve festa dies*, quod etiam cantatur diebus dominicis, nec *Via sanctorum* legitur, — et qui debent cantare *Salve festa*, cantor statuet vel regens chorum, — nec coll. in choro dicitur post processionem.

Si vero fuerit triplex festum, in vigilia nona pulsabitur cum duabus majoribus campanis, et custos ornabit altare ante primas vespervas cum ornamentis melioribus, et vespere pulsabuntur cum omnibus campanis secundum ordinem. Et ante altare super candelabris ipsi altari contiguis ponentur due candeles magne, in altari vero duo mediocres et tres consimiles in pelvis in choro pendentes et decem candeles magne super candelabra⁹ ad columnas in choro sitas circum altare, sex vero mediocres in latere dextri chori et sex in latere sinistri chori, due quoque mediocres super duobus¹⁰ candelabris in medio chori, septem vero candeles magne super candelabris stantibus ante chorum sub cruce et a latere magne crucis¹¹. Et debent premisse candeles incendi in omnibus triplicibus festis et quando spetiales misse ante et post festum beati Johannis Baptiste cantantur,

<fol. 11vb> exceptis candelis stare consuetis in latere dextri chori et sinistri, que ibidem in ipsis missis non ponuntur. Et domini convenient, quando ultima campana pulsatur, ante ymaginem ambitus, et intrabunt cum processione chorum. Et decanus incipiet vespervas et cantor reget chorum, ut supra dictum est. Et domini non sedebunt nisi ad secundum psalmum, tunc possunt sedere canonici sacerdotes et sotii, qui sunt dyaconi et non inferioris ordinis, et sedebunt usque ad ultimum psalmum. Nota bene¹². Responsorium ad vespervas cantabunt seniores subdyaconi. In aliis tenetur ut supra in festis duplicibus, similiter in completorio. In matutinis invitatorium cantabunt seniores canonici sacerdotes, — in primo nocturno non sedetur nisi ad secundum psalmum, — primas tres

⁹ candelabras littera finalis s eras. sed legibilis, cf. annot. 7, 14, 15.

¹⁰ duabus tertiam litteram a corr. B.

¹¹ crucis/magne transp. A.

¹² Nota bene in marg. adscr. C, cf. annot. 8, 36, 219, 240.

lectiones legent scolares, ut dictum est, quartam lectionem quartus subdyaconus, quintam quintus, sextam sextus, septimam cujus fuerit ew., octavam senior sacerdos, nonam decanus. Tria prima responsoria cantabunt sex scolares, quartum responsum capellani sicut in duplicibus festis, quintum responsum duo juniores subdyaconi, sextum tertius subdyaconus cum illo, qui legit quartam lectionem, septimum responsum juniores dyaconi, octavam responsum seniores dyaconi,

<fol. 12ra> — si aliquis istorum legit septimam lectionem, sequens eum cantabit, — nonum responsum seniores sacerdotes. In aliis observatur, ut dictum est. Post terciam decanus preparabit se ad missam cum dyacono et subdyacono cum melioribus ornamentis et cappis, prout festum requirit, — in Circumcisione Domini, Penthecostes et in omni festo sancte Crucis cum ruffis ornamentis et cappis, in festo Pasche, Ascensionis, Transfigurationis et in quolibet festo beate Marie cum [cum] albis ornamentis et cappis, in festo Natalis Domini cum melioribus ornamentis et cappis, in Epyphania Domini et in Trinitate, in Dedicatione ecclesie et in festo Omnium Sanctorum, — et ibit decanus ad aspergendum aquam, ut dictum est. Et processio fiet cum tribus crucibus ante processionem, et precedet matricularius ad parandam viam, et immediate scholaris cum aqua benedicta, processione sequente secundum ordinem. Et ultimo portantur duo circuli deaurati, postea scholaris cum thuribulo, postmodum subdyaconus portans textum majorem, deinde dyaconus, postmodum decanus portans ymaginem beate Marie, precedentibus ipsum duobus scholaribus cum magnis candelis. Exeundo

<fol. 12rb> chorum, incipietur r. a cantore, quod competit festo, sicut inferius notabitur in die cujuslibet festi. Officiati [et]¹³ alii ibunt in latere decani cum baculis, custodientes eum, ne a populo prematur. Et fiet processio ante criptam retro altare sancte Crucis, eundo per ambitum, de ambitu exeundo januam ante capellam sancti Martini, transeundo claustrum per Forum Bladi, per ferrum redeundo, intrabitur januam juxta parochiam et in ecclesia fiet statio. Et quid ibi sit cantandum vel legendum, hoc declarabitur in quolibet festo, et quando statio fieri debeat in vespere et matutinis.

Redeamus ad missam prime dominice Adventus. Sacerdos exponens cappam, induet casulam nigram et dicat *Confiteor* ante altare, et duo scolares tenebunt duas candelas et unus thuribulum et subdyaconus textum, et postquam dixerit *Absolutionem*, scholaris thurificabit eum et postea dyaconum, et subdyaconus porriget ei textum ad osculandum, deinde dyacono, et sic accedent ad

¹³ lineola del. A.

altare. Et regens chorum incipiet introitum *Ad te levavi*, ps. *Vias tuas*, *Gloria Patri* cum repetitione, *Kyrieleyson* dominicale, — *Gloria in excelsis* non dicitur per totum Adventum dominicis diebus nec ferialibus,

<fol. 12va> neque *Ite missa est* nisi de sanctis, de quibus supra dictum est, — coll. *Excita Domine*, — et quando collecte leguntur et pref. canitur, scolares, qui sunt preparati, debent levare candelabra¹⁴, — ep. *Fratres : Scientes*, gr. *Universi*, v. *Vias tuas*, *Alleluia*, *Ostende nobis*, — ep. et ew. legentur sine casula, et dyaconus ponet super humerum sinistrum unum pannum et accipiet textum in manu sua et accipiet benedictionem a sacerdote, precedentibus eum duobus scolaribus cum candelabris et candelis et uno cum thuribulo, et subdyaconus sequetur eos cum cussino, ubi fuerit legendum, unus cum candelis stabit in dextra parte, alter in sinistra, scolaris cum thuribulo in facie legentis, et subdyaconus retro dyaconum, — legitur ew. *Cum appropinquaret Ihesus*, lecto ewangelio, *Credo* canitur, — subdyaconus recipiet librum ewangelii cum cussino, et ibunt ad altare, et scolaris thurificabit sacerdotem, deinde dyaconum, et subdyaconus sacerdoti ewangelium ad osculandum porriget et ponet librum ewangelii super altare et recipiet alium textum et dat sacerdoti ad osculandum et immediate dyacono et ibit ad chorum, scolare cum [cum] thuribulo precedente, et scolaris thurificabit in utroque latere

<fol. 12vb> chori, et subdyaconus porriget textum ad osculandum secundum ordinem superius dictum, et hoc fiet in omnibus festis, quando *Credo* cantatur, et non in aliis, — off. *Ad te levavi*. Medio tempore feret scolaris calicem et pixidem cum hostiis et ampullas cum vino et aqua recente et habebit discretionem inter aquam et vinum, ne unum pro alio presentetur. Que presentabit subdyacono, et subdyaconus exponet calicem et mundabit eum et presentabit eum dyacono et hostias cum <vino> et aqua. Et dyaconus cum omni diligentia et cautela effundet vinum et aquam in calicem et dicat *Fiat hec commixtio*, et collectam *Deus qui humane substantie*. Et scolaris ibit cum ampulla sine pelve et dabit sacerdoti aquam ad lavandum manus suas, et sacerdos dicat *Lavabo inter innocentes*. Postea dyaconus presentabit sacerdoti calicem, dicendo *Immola Deo* ; sacerdos, accipiens calicem, dicat *Quid retribuam Domino*. Et dyaconus osculabitur manus suas sive altare et recedet ab eo, et sacerdos perficiat offitium suum circa hostiam et calicem. Et scolaris thuribulum ferat et presentabit dyacono et dyaconus sacerdoti, quando posuit calicem in locum suum, tectum corporali,

¹⁴ candelabras littera finalis s eras. sed legibilis, cf. annot. 7, 9, 15.

<fol. 13ra> et sacerdos recipiat et benedicat et turificabit circa calicem et hostiam. Postea eleuet thuribulum et dicat *Dirigatur Domine* et restituet dyacono, et dyaconus recipiat ab eo et stabit ante altare. Et cum sacerdos vertat se ad populum et dicat *Orate pro me*, dyaconus thurificabit eum. Et postea accedet ad altare et thurificabit super altare, postea ante altare, deinde in utroque latere altaris, postea reddet scolari thuribulum. Et subdyaconus recipiet album pannum sive sinndonem, et dyaconus dabit ei pathenam, quam involvet panno, et dabit ei ad tenendum, et ambo ibunt statum in locum suum retro sacerdotem. Et quando pref. incipitur, — que est cotidiana, nisi sit de sanctis, qui propriam habent, per totum Adventum usque ad vigiliam Natalis Domini, — scolaris cum thuribulo thurificabit dyaconum, postea subdyaconum, deinde exibat chorum et thurificabit ymaginem sancte Marie et sancte Barbare. Et quando *Sanctus* cantatur, duo scolares, qui candelabra¹⁵ tenuerunt, accensis duabus candelis, et unus cum thuribulo, venient ante altare, stantes juxta dyaconum, et in elevatione Sacramenti scolaris thurificabit ipsum, et postea

<fol. 13rb> recedent. Hec sollempnitas fiet in missa per totum annum diebus dominicis et festivis et quando cantatur de Domina nostra, ita quod cum una cappa statur ad chorum vel pluribus. Et aliis diebus ferialibus dyaconus et subdyaconus et unus scolaris simpliciter servient sacerdoti. Et in omni missa pathena datur subdyacono ad tenendum, vel missa fiat pro defunctis vel de die ; quando *Pater noster* cantatur, circa illam partem *Panem nostrum* subdyaconus feret dyacono, et dyaconus discooperiat accipiens, teneat usque in finem et ferat sacerdoti et ponat inter digitos suos, osculando humeros suos, et recedet. Quando vero dixerit *Agnus Dei*, dyaconus et subdyaconus accedent ad eum et iuvabunt eum dicere, et dyaconus recipiet Pacem ab eo et subdyaconus a dyacono et regens chorum a subdyacono, vel si fuerit dies ferialis, alter sotius de choro recipiet a subdyacono et portabit decano secundum ordinem predictum. Post sumptionem Sacramenti subdyaconus feret ampullas cum aqua et vino et dabit ablutionem sacerdoti. Et dyaconus plicabit corporale et reponat, ubi debet, et

<fol. 13va> librum ponat in locum dextrum, et iuvabunt sacerdotem dicere communionem, que in choro cantabitur, scilicet *Dominus dabit*, post communionem¹⁶ *Suscipiamus Domine*. Dyaconus vertens se ad altare et non ad populum, dicat *Benedicamus Domino*. Subdyaconus purificabit calicem et pathenam et involvat eum mundis

¹⁵ candelabras littera finalis s eras. sed legibilis, cf. annot. 7, 9, 14.

¹⁶ collecta lectionem emend.

pannis et reponat eum in vase ad hoc deputato et reddat scolari. Et scholaris reddet custodi cum aliis ornamentis, que custos ei exposuit, quia, si aliquid amitteretur de predictis, custos posset requirere a scolariis canonicis, qui ipsum constituerunt ad serviendum.

Ad sextam ym. *Rector potens*, a. *Tuam Domine*, ps. *Defecit*, cap. *In die illa*, r. *Ostende nobis*, v. *Memento nostri*, coll. *Prope esto Domine*. Ad nonam ym. *Rerum Deus*, a. *In tuo adventu*, ps. *Mirabilia*, cap. *Levabit Dominus signum*, r. *Super te Jherusalem*, v. *Domine Deus virtutum*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*. Ad secundas vespervas a. *Sede*, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis psalmis et antiphonis, que diebus dominicis dicuntur, ym. *Conditor*, cap. *Ecce virgo concipiet*, r. *Tu exurgens Domine*, v. *Rorate celi*, a. *Ne timeas*,

<fol. 13vb> ps. *Magnificat*, coll. *Da quesumus Domine*.

Per totam ebdomadam et per totum Adventum observatur offitium misse dominice precedentis, nisi festum et jejunium Quatuor Temporum impediat. Et per omnes ferias, nisi feria quarta in Quatuor Temporibus et de sanctis tenetur, inv. *Regem venturum Dominum*, et psi. in nocturnis cum antiphonis [et versibus]¹⁷, qui ferie competunt, et laudes cum antiphonis et psalmis, secundum quod ferie competunt, — inde excipitur ebdomada tota Quatuor Temporum, que spetiales habent laudes.

Feria quarta¹⁸. Feria quarta post primam dominicam ep. *Patientes estote*, ew. *Venit Johannes Baptista*, feria sexta *Dicebat Johannes ad turbas*.

Feria secunda ad matutinas r. *Aspiciebam* cum aliis duobus sequentibus, — sic per totam ebdomadam tria tenentur ra. qualibet die, et Ysaías legetur et ra. cantantur, ut dictum est, nisi <impediat> aliquod festum habens speciales laudes et responsoria, de quibus ad horas debet teneri cursus, et tres ll. et tria ra. observari, sicut est octava Andree, octava Barbare, et <festum> Lucie, — feria secunda ad Benedictus a. *Angelus Domini*, ad Magnificat *Leva Jherusalem*. Feria tertia ad Benedictus a. *Antequam*, ad Magnificat *Querite Dominum*. Feria quarta ad Benedictus

<fol. 14ra> a. *De Syon exhibit lex*, ad Magnificat *Erumpant montes*. Feria quinta ad Benedictus a. *Benedicta*, ad Magnificat a. *Exspectabo Dominum*. Feria sexta ad Benedictus a. *Ecce veniet Deus*, ad Magnificat *Ex Egypto*. Sabbato ad Benedictus a. *Syon noli timere*.

¹⁷ videtur eras.

¹⁸ tit. rubr. scr. A.

<DE SECUNDA EBDOMADA ADVENTUS>

Dominica secunda Adventus Domini in primis vesperis ae.¹⁹ et psi. et ym. ut supra, cap. *Egredietur virga*, r. et v. ut supra, ad Magnificat a. *Bethleem*, coll. *Mentes nostras*. Ad matutinas inv. *Rex noster*, in primo nocturno, in secundo et tertio, psi., ae., cum versibus sicut in precedente dominica, tres prime²⁰ 11. de Ysaia, primum r. *Jherusalem* cum duobus aliis in ordine sequentibus ; tres medie 11. legentur de sermone, qui sic incipit : *Superiore dominica*, quartum r. *Civitas Jherusalem* cum duobus immediate sequentibus, cum versibus et repetitionibus ; post tertium nocturnum pronuntiatur ew. *Erunt signa*, r. *Jherusalem plantabis* cum duobus sequentibus, cum versibus et repeticionibus, et nonum r. repetetur per omnes dominicas. Ad laudes a. *Ecce in nubibus celi* cum aliis quatuor, que secuntur, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, qui per totum annum observantur, ym. ut supra, cap. *In die illa*, super Benedictus a. *Super solium*

<fol. 14rb> *David*, coll. *Excita Domine corda nostra*. Ad primam ym. et psi. et a.²¹, preces et collecte sicut in dominica precedente. Ad terciam ym., ps., a.²², r. et v., — ad sextam et ad nonam, — erunt sicut in dominica precedente, cap. ad terciam *Domine Deus noster*, coll. *Presta populi tui*. Ad sextam cap. *Ecce ego mittam*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*. Ad nonam cap. *Ecce in justicia regnabit rex*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*. Ad processionem r.²³, exeundo chorum, *Rex noster*, intrando ecclesiam, r. *Missus est* ut supra, ad missam intr. *Populus Syon*, ps. *Qui regis* ut supra, coll. *Excita Domine corda nostra*, ep. *Quecumque scripta sunt*, gr. *Ex Syon species*, v. *Congregate, Alleluia, Letatus sum*, v. *Stantes*, — ambo versus cantantur dominica die, ferialibus diebus cantabitur unus v. ex hiis alternatim, una die primus v., altera die secundus v., — ew. *Erunt signa*, *Credo* canitur, off. *Deus tu convertens*, secr. *Placare*, com. *Jherusalem surge*, post communionem *Repleti cibo*. Ad secundas vespervas ae., psi. et r. ut supra, cap. *In illa die*, ym., v. ut supra, super Magnificat a. *Beata es Maria*, coll. *Da quesumus omnipotens Deus*.

Feria secunda ad Benedictus a. *De celo veniet*,

<fol. 14va> ad Magnificat a. *Ecce rex venit*. Feria tertia ad Benedictus a.

¹⁹ antiphona litteram finalem a corr. B, cf. annot. 21, 22, 30, 31, 106.

²⁰ primas corr.

²¹ antiphone corr., cf. annot. 19, 22, 30, 31, 106.

²² antiphone litteram finalem e corr. B, cf. annot. 19, 21, 30, 31, 106.

²³ r. cum signo relativo suprascr. A.

Superte Jherusalem, ad Magnificat a. *Vox clamantis in deserto*. Feria quarta ad Benedictus a. *Ecce mitto angelum meum*, ad Magnificat a. *Syon renovaberis* ; feria quarta ep. *Ecce ego mitto angelum*, ew. *Amen dico vobis*. Feria quinta super Benedictus a. *Tu es qui venturus es*, ad Magnificat a. *Qui post me venit*. Feria sexta ad Benedictus a. *Dicite pusillanimes*, super Magnificat a. *Cantate Domino*, ew. *Johannes testimonium perhibuit*. Sabbato ad Benedictus a. *Levabit Dominus signum*.

Hoofdstuk IV

<DE TERTIA EBDOMADA ADVENTUS>

Dominica tertia Adventus Domini in primis vesperis ae. et psi., ym., r. et versiculi [in tribus nocturnis] sicut in dominica precedente, cap. *Prope feci justiciam meam*, a. super Magnificat *Ante me non est*, coll. *Exultemus quesumus Domine*. Completorium ut supra. Ad matutinas inv. *Ecce venit rex*, in nocturnis sicut in precedentibus dominicis, tres prime 11. legentur de Ysaya, propheta, r. *Ecce apparebit* et duo, que secuntur, cum versibus et repeticionibus ; tres medie 11. legentur de sermone, qui sic incipit : *Legimus sanctum Moysen* ; quartum r. *Suscipe*

<fol. 14vb> *verbum* et duo, que secuntur, cum versibus et repeticionibus ; post tertium nocturnum ew. pronuntiatur *Cum audisset Johannes*, r. *Descendet Dominus* cum duobus, que secuntur, cum versibus et repeticionibus, et ultimum r. repetetur. Ad laudes v. ut supra, a. *Veniet Dominus*, ps. *Dominus regnavit* cum anthiphonis, que in laudibus secuntur, et psi. sicut in precedente dominica, ym. *Verbum supernum*, cap. *Prope est justus meus*, v. *Vox clamantis*, a. *Johannes autem cum audisset*, coll. *Aurem tuam*. Ad primam et ad alias horas ymni, ae., versus et ra. sicut in aliis dominicis, que precedunt. Cap. ad tertiā *Letabitur deserta*, coll. *Fac nos quesumus Domine*. Ad sextam cap. *Confortate*, coll. *Festina quesumus Domine*. Ad nonam cap. *Gaudete in Domino*, coll. *Gratie tue*. Ad missam ad processionem r. *Rex noster*, aliud *Missus est* ut supra, intr. est *Gaudete in Domino*, ps. *Benedixisti*, coll. *Aurem tuam*, ep. *Sic nos existimet homo*, gr. *Qui sedes Domine*, v. *Qui regis Israel*, *Alleluia*, *Excita Domine*, ew. *Cum audisset Johannes*, *Credo cani-*

tur, off. *Benedixisti Domine*, secr. *Devotionis nostre*, com. *Dicite pusillanimes*,

<fol. 15ra> post communionem *Imploramus Domine*. Ad secundas vesperas ae. et psi. feriales, ym., r. et v. ut supra, cap. *Ecce agricola*, ad Magnificat a. *Ite dicite Johanni*, coll. *Imploramus Domine*.

In festo sancte Lucie tenetur de ea ad omnes horas et ad missam, et in secundis vespers tenentur psi. et ae. de feria et totus cursus, ad Magnificat a. *O sapientia*, — et hoc fit per omnes ferias usque in vigiliam Natalis Domini, quod *O* cantabitur ad Magnificat, et in die Thome cantatur ad Benedictus a., sive post primam collectam, *Nolite timere*, — et una a. cum collecta servatur de sancta Lucia ad secundas vesperas.

Et in omnibus feriis, secunda, tertia et quinta, in hac ebdomada, in qualibet, tria ra. de dominica precedente, et Ysayas legitur. Feria secunda nocturnus <et> ae. ut supra, ad laudes a. [Ve]²⁴ *Ecce veniet Dominus* cum aliis sequentibus, — capla. et collecte et ymni per totam ebdomadam de dominica precedente, — ad Benedictus a. *Egredietur virga*. Feria tertia ad laudes a. *Rorate celi* cum aliis, que secuntur, ad Benedictus a. *Tu Bethleem terra Juda*. Feria quarta inv. *Vigilate animo*, ew. pronuntiatur *Missus est Gabriel*, inde legentur tres ll., r. *Clamo* et duo, que secuntur, ad laudes a. *Prophete predixerunt*

<fol. 15rb> cum aliis anthiphonis, et psi. prout feriis per ebdomadam conpetunt, ad Benedictus a. *Missus est*. Feria quinta ad laudes a. *De Syon veniet Dominus* cum aliis, et psi. diei, super Benedictus a. *Intuemini*. Feria sexta pronuntiatur ew. *Exurgens Maria*, et de illo legentur tres ll., r. *Redemptor pro nobis* cum duobus sequentibus, ad laudes a. *Constantes estote* cum aliis antiphonis, et psi. de nocturno, ad Benedictus a. *Ex quo facta*²⁵. Sabbato pronuntiatur ew. *Anno quintodecimo*, et de illo legentur tres ll., r. *Emitte agnum* cum aliis, ad laudes a. *Emitte agnum Domine* cum aliis antiphonis, et psi. de nocturno, ad Benedictus a. *Omnis vallis*.

Feria quarta ad introitum misse *Rorate celi*, ps. *Celi enarrant*, ad primam collectam non dicitur *Dominus vobiscum*, sed *Oremus*, *Flectamus genua*, immediate dicitur *Levate*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, prophetia legitur, in modum lectionis, *In diebus illis dixit Ysayas*, gr. *Tollite*, v. *Quis ascendit*, postea *Dominus vobiscum*, et non *Flectamus genua*, coll. *Festina quesumus Domine*, ep. *Locutus est Dominus*, gr. *Prope est Dominus*, v. *Laudem Domini*, *Alleluia* non dicitur, ew. *Missus est*, off. *Confortamini*, secr. *Accepta tibi*

²⁴ lineola del. A.

²⁵ Ex quo facta lac. expl. B.

<fol. 15va> *sint, com. Ecce virgo concipiet, post communionem Salutaris tui Domine.*

Feria sexta intr. misse *Prope esto Domine*, ps. *Beati immaculati*, non dicitur *Flectamus genua* ad collectam, sed *Dominus vobiscum*, coll. *Excita quesumus Domine*, ep. *Egredietur virga*, gr. *Ostende nobis Domine*, v. *Benedixisti Domine*, Alleluia non cantatur, ew. *Exurgens Maria*, off. *Deus tu convertens*, secr. *Muneribus nostris*, com. *Ecce Dominus veniet*, post communionem *Tui nos Domine.*

Sabbato intr. misse *Veni et ostende*, ps. *Qui regis Israel*, — hic legentur quinque prophetie, in modum lectionis, in quibus non dicitur *Dominus vobiscum* ad collectas, sed tantum *Oremus*, *Flectamus genua*, — coll. *Deus qui conspicias*, prima prophetia *Clamabunt ad Deum*, gr. *A summo celo*, v. *Celi enarrant*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*, secunda *Letabitur deserta*, gr. *In sole posuit*, v. *A summo celo*, coll. *Indignos nos famulos*, tertia *Super montem excelsum*, gr. *Domine Deus virtutum*, v. *Excita Domine*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, quarta *Hec dicit Dominus*, gr. *Excita Domine*, v. *Qui regis*, coll. *Preces populi tui*, quinta *Angelus Domini*, gr. non cantatur, sed ym. trium puerorum *Benedictus es Domine*, — et has prophetias,

<fol. 15vb> quo tempore venerint, scholares legent, et canonicus, cujus fuerit septimana chori, cantabit *Benedictus es Domine*, — ad collectam sequentem dicitur *Dominus vobiscum*, et non *Flectamus genua* : *Deus qui tribus pueris*, ep. *Rogamus vos*, hic non dicitur *Alleluia*, nec gr., sed tr. *Qui regis Israel*, ew. *Anno quintodecimo*, off. *Exulta satis*, secr. *Sacrificiis presentibus*, com. *Exultavit ut gygas*, post communionem *Quesumus Domine Deus noster*. Feria secunda, tertia et quinta, missa tenetur de dominica precedente. Dominica quarta²⁶.

²⁶ tit. rubr. scr. A.

<DE QUARTA EBDOMADA ADVENTUS
ET VIGILIA NATALIS DOMINI>

Dominica quarta Adventus Domini in primis vesperis psi., ae. et versiculi ut supra, cap. *Ecce veniet Dominus*, r. *Quomodo fiet istud*, v. *Ideoque*, super Magnificat a. *O virgo virginum*. Ad matutinas inv. *Surgite vigilemus*, in tribus nocturnis ae., psi. et versiculi ut supra, tres prime 11. legentur de Ysaya, r. *Canite tuba cum duobus*, que secuntur, cum versibus et repeticionibus ; tres medie 11. legentur de sermone, qui sic incipit : *Convenio vos, o Judei*, quartum r. *Me oportet minui* cum duobus responsoriis, que secuntur ; post tercium nocturnum pronuntiatur ew. *Miserunt Judei ab Jherosolimis*,

<fol. 16ra> de quo legentur tres 11., r. *Juravi dicit Dominus*, r. *Non discedimus a te*, nonum r. *Nascetur nobis* cum versibus et repeticionibus, et hoc repetetur. Ad laudes v. *Egredietur Dominus de loco*, a. *Canite tuba* cum quatuor sequentibus, psi. ut supra de dominica, ym. *Verbum supernum*, cap. *Ecce Dominus Deus*²⁷, v. *Vox clamantis*, super Benedictus a. *Ave Maria*, coll. *Excita Domine potentiam tuam*. Ad primam ut supra. Ad terciam, sextam et nonam, ymni, psi., ra. et versiculi ut supra. Ad terciam cap. *Audite domus*, coll. *Omnipotens*. Ad sextam cap. *Ecce dies venient*, coll. *Voci nostre*. Ad nonam cap. *Ponet Dominus*, coll. *Porrigere nobis Domine*. R. ad processionem, in exitu, *Nascetur nobis*, intrando ecclesiam, r. *Quomodo fiet*, intr. ad missam *Memento nostri Domine*, ps. *Pecavimus cum patribus nostris*, coll. *Excita Domine potentiam tuam*, ep. *Gaudete in Domino*, gr. *Prope est*, v. *Laudem Domini, Alleluia, Veni Domine*, ew. *Miserunt Judei ab Jherosolimis, Credo canitur*, off. *Ave Maria*, secr. *Sacrificiis presentibus*, com. *Ecce virgo concipiet*, post communionem *Sumptis muneribus*. Ad secundas vespervas ae. et psi., ym., r. et versiculi ut supra, — ad secundas vespervas r. *Tu exurgens Domine*²⁸, — cap. *Ecce vir oriens*,

<fol. 16rb> a. super Magnificat *O*, sicut diei conpetit.

Feria secunda et alie ferie habent nocturnos et anthiphonas, sicut per totum annum tenetur, 11. de Ysaya, ra. et missa de dominica, capla. et collecte similiter. Feria secunda super Benedictus a. *Dicit Dominus*. Feria tertia ad Benedictus a. *Elevare*. Feria quarta ad Benedictus a. *Ponent Domino*. Feria quinta super

²⁷ Dominus Deus // *Ecce transp. A.*

²⁸ ad secundas vespervas r. *Tu exurgens Domine cum signo relativo in marg. inf. adscr. A.*

Benedictus a. *Consolamini*. Feria sexta super Benedictus a. *Dies Domini*.

Nota quod per totum Adventum ad matutinas et ad vespas dicuntur magne preces post *Benedictus* et *Magnificat*, cum psalmo *Miserere mei Deus*, et in aliis horis preces minores, et hoc fit, quando nocturnus legitur. Et ad primam legentur septem psi., cum precibus majoribus et psalmo *Inclina Domine*, cum collectis *Exaudi quesumus Domine supplicum preces, Deus a quo sancta desideria, Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio nos*.

Sciendum est etiam, quod, si vigilia Thome in ebdomada Quatuor Temporum venerit, ipsa die debent cantari due misse, sicut fit in [vig]²⁹ Jejunii : prima de vigilia ante sextam, missa de tempore post sextam, si dies propriam missam habeat. In festo ipsius, si Jejunium habeat invitatorium, — sicut est feria quarta, — responsoria et laudes in precedente ebdomada

<fol. 16va> ejusdem ferie, sex 11. debent teneri de apostolis, et ew. debet de tempore pronunciari, et a. et coll.³⁰ debent de tempore servari post primam collectam. Si vero idem festum in dominica die venerit, tunc festum debet transferri ad feriam secundam sequentem, et missa et omnes hore debent servari de dominica, et in secundis vespis debet ym. servari de apostolo, cum sequentibus.

Et si vigilia Natalis Domini in ultima dominica Adventus venerit, in sabbato precedentis dominice cantatur ad vespas r. *Quomodo fiet istud*, ad *Magnificat* a. *O virgo virginum*, ad matutinas in nono responsorio *Nascetur nobis*, ad missam in processione r. nonum de die, exeundo chorum, et redeundo, *Quomodo fiet istud*, et in vigilia Natalis r. ad processionem, exeundo chorum, *Nascetur nobis*, r., redeundo, *De illa occulta*. Feria secunda legetur sermo, qui sic incipit : *Leticia quanta sit*, et tria ra. de dominica precedente, et laudes de nocturno ferie. Feria tertia debet servari inv. et tres 11. de omelia et laudes dominice sequentis, et cap. cum anthiphona et collecta, que ad dominicam pertinent.

In vigilia vigilie ad vespas ae. et psi., ut feria

<fol. 16vb> requirit, ym. *Conditor*, cap. *Super montem excelsum*, r. *De illa occulta*, super *Magnificat* a. *O summe artifex*, preces majores, coll. *Indignos nos*, sine suffragiis. In matutinis inv. *Hodie sciatis*, nocturnus de feria. Si fuerit dies dominica, tres 11. de Ysaia legentur cum tribus responsoriis de dominica ; in secundo nocturno de sermone dominice tres 11. cum tribus responsoriis ejusdem ; in tercio nocturno pronunciabitur omelia *Cum esset desponsata*, de qua legentur tres 11., r. *Sanctificamini* cum duobus sequentibus,

²⁹ lineola del. A.

³⁰ antiphone et collecte bis litteram finalem e corr. B, cf. annot. 19, 21, 22, 31, 106.

cum versibus et repeticionibus, et ultimum r. repetetur. Ad laudes v. *Egredietur Dominus de loco*, a.³¹ *Judea et Jherusalem*, psi. de feria, ym. ut supra, cap. *Querite Dominum*, v. *Vox clamantis*, a. ad Benedictus *Joseph fili David*, — si non fuerit dominica, preces majores dicuntur, — coll. *Deus qui nos redemptionis*. Ad primam, terciam, sextam et nonam, ymni et psi. ut supra. Ad primam a. *Judea et Jherusalem*, psi., versiculi et collecte ut supra. Ad terciam a. *Hodie scietis*, cap. *Ecce Deus*, r. *Cujus regnum*, v. *Potestas ejus*, coll. *Da nobis quesumus*. Si non fuerit dies dominica, preces minores

<fol. 17ra> dicentur ad primam, terciam, sextam et nonam. A. ad sextam *Crastina die*, cap. *Noli timere Syon*, r. *Ecce rex tuus venit*, v. *Potestas ejus a mari*, coll. *Presta quesumus Domine*. Intr. ad missam *Hodie scietis*, ps. *Domini est terra*, hic dicitur sola coll. *Deus qui nos redemptionis*, prophetia, in modum lectionis, *Propter Syon*, sequitur immediate ep. *Paulus servus Christi*, gr. *Hodie scietis*, hic non dicitur *Alleluya*, nisi vigilia Domini dominica die venerit, tunc dicitur *Alleluia*, *Hodie scietis*, — sciendum est quod in nulla vigilia dicitur *Alleluia* nisi in vigilia Epyphanie, Pasche, Ascensionis et Penthecostes, nisi veniat die³² dominica, — ew. *Cum esset desponsata*, off. *Tollite portas*, secr. *Da nobis quesumus*, com. *Revelabitur gloria*, post communionem *Da nobis Domine*. Ad nonam a. *Rex pacificus*, cap. *Lauda et letare*, r. *Applicabuntur gentes*, v. *Siliat omnis terra*, coll. *Respice nos*.

Hoofdstuk VI

<DE FESTO NATALIS DOMINI>

Ad vespervas debet pulsari immediate post nonam, et debent cantari, si non fuerit dominica, — si fuerit dies dominica,

<fol. 17rb> debent cantari debito tempore, — et est festum unum de summis, ae. super psalmos [a.]³³ *Scitote*, ps. *Laudate pueri*, a. *Levate*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *Orietur*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Rex pacificus*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, a.

³¹ antiphona litteram finalem e corr. B, cf. annot. 19, 21, 22, 30, 106.

³² dies littera finalis s eras. sed legibilis.

³³ lineola del. A.

Bethleem, ps. *Lauda Jherusalem*, ym. *Agnoscat omne seculum*, cap. *Paratus esto Israel*, r. *Judea et Jherusalem*, v. *Tamquam sponsus*, ad *Magnificat* a. *Cum esset desponsata*, et illam cantabit chorus ante *Magnificat* et post *Magnificat* repetet eandem, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, sine suffragiis, et illa coll. legetur in medio choro, — et hoc fiet omnibus duplicibus festis et triplicibus, et a Pascha usque ad octavas Penthecostes omnibus diebus dominicis et quando de Domina nostra cantatur, et post octavas Penthecostes usque Pascha legentur collecte, ubi ll. legentur in matutinis, diebus dominicis et ferialibus et quando cum una cappa statur ad chorum.

Ad completorium psi. ut supra, ym. *Veni redemptor gentium*, cap. *Populus gentium*, v. *Benedictus qui venit*, super Nunc dimittis a. *Dum ortus fuerit*, preces ut

<fol. 17va> consuetum est, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*.

Matutine debent pulsari circa primum gallicantum, inv. *Cristus natus est nobis*, in primo nocturno a. *Dominus dixit*, ps. *Quare fremuerunt gentes*, a. *Tamquam sponsus*, ps. *Celi enarrant*, a. *Diffusa est gratia*, ps. *Eructavit*, v. *Tamquam sponsus*, *Pater noster*, v. *Ipse invocavit me*, prima l. incipit : *Primo tempore*, in fine dicetur *Hec dicit Dominus Deus*, — et in duabus sequentibus similiter, — r. *Hodie nobis celorum rex*, v. *Gloria in excelsis*, repetitio *Quia salus eterna*, *Gloria Patri*, repetitio *Humano generi*, secunda l. *Consolamini*, r. *Hodie nobis de celo*, v. *Hodie illuxit*, repetitio *Hodie per totum mundum*, *Gloria Patri*, repetitio *Melliflui*, tertia l. *Consurge*, r. *Descendit de celis*, v. *Tamquam sponsus*, repetitio *Et exivit*, *Gloria Patri*, repetitio *Lux et decus*, et r. *Descendit* repetetur ; in secundo nocturno a. *Suscepimus Deus*, ps. *Magnus Dominus*, a. *Orietur*, ps. *Deus iudicium*, a. *Veritas de terra*, ps. *Benedixisti*, v. *Ipse invocavit me*, *Pater noster*, v. *Notum fecit Dominus*, quarta l. incipit : *Natalis Domini*, r.

<fol. 17vb> *Quem vidistis*, quinta *Salvator noster*, r. *O magnum mysterium*, sexta l. *Exultemus in Domino*, r. *Beata Dei genitrix* ; in tercio nocturno a. *Ipse invocavit me*, ps. *Misericordias Domini*, a. *Letentur celi*, ps. *Cantate primum*, a. *Notum fecit Dominus*, ps. *Cantate secundum*, v. *Notum fecit Dominus*, *Pater noster*, v. *Puer natus est nobis*, ew. pronuntiatur cum duobus sequentibus : primum *Exiit edictum a Cesare*³⁴ *Augusto*, r. *Sancta et immaculata*, item pronuntiatur ew. *Pastores loquebantur ad invicem*, r. *Beata viscera*, item pronuntiatur ew. *In principio erat Verbum*, r. *Verbum caro factum est*, quo cantato cum versibus et repeticionibus, duo cantabunt prosam in medio choro, scilicet *Quem ethera*, a cantore

³⁴ Cesare litteras finales re cum signo relativo suprascr. A.

constituti. Postea sacerdos constitutus a dyacono, cujus fuerit ew., indutus alba et stola cum rufa³⁵ cappa, portans textum ewangelii in manibus, subdyaconus cussinum, cum scolaribus, qui portabunt candelas et thuribulum, ut dictum est, ascendent ad aquilam, et sacerdos leget *Liber generationis*, sequitur *Te Deum*, quod cantabitur in organis.

<fol. 18ra> Deinde cantabitur prima missa, cujus intr. est *Dominus dixit ad me*, ps. *Quare fremuerunt*, *Kyrieleyson* dominicale, et *Gloria in excelsis*, coll. *Deus qui hanc sacratissimam noctem*, prophetia legitur cum aliis duabus, in modum lectionis, sequitur ep. immediate, sine pausatione, — et hoc fiet etiam in duabus aliis missis, — *Karissime : Apparuit gratia*, gr. *Tollite*, v. *Dixit Dominus*, *Alleluia*, *Dominus dixit ad me*, sequ. *Natus ante secula*, ew. *Exiit edictum*, *Credo* non cantatur, licet etiam esset dies dominica, off. *Letentur celi*, secr. *Accepta tibi sit*, pref. *Quia per incarnati*, *Communicantes et noctem sacratissimam*, — et hoc fit etiam in sequentibus missis, — com. *In splendoribus sanctorum*, post communionem *Da quesumus Domine*, *Benedicamus Domino*, quod cantando, dyaconus vel sacerdos non vertat se ad populum, sed ad altare.

Postea secuntur laudes, v. *Puer natus est nobis*, a. *Quem vidistis*, ps. *Dominus regnavit* cum anthiphonis et psalmis sequentibus, cap. *Populus gentium*, v. *Benedictus qui venit*, ad. *Benedictus a. Gloria in*

<fol. 18rb> *excelsis*, coll. *Concede quesumus*. Post istam collectam pulsabitur ter campana una, et incipietur secunda missa, quam celebrabit ebdomedarius cum dyacono et subdyacono ad deserviendum constitutis, — alias duas missas cantabit decanus cum dyacono et subdyacono canonicis, — et in secunda missa potest capellanus ebdomedarius regere chorum. Intr. *Lux fulgebit*, ps. *Dominus regnavit*, *Kyrieleyson* de Domina nostra, coll. *Da quesumus omnipotens Deus*, et de beata Anastasia dicitur coll. post primam collectam, — et non dicitur nisi solum *Per Dominum*, — que sic est : *Da quesumus omnipotens Deus*, prophetia *Spiritus Domini super me*, ep. *Apparuit benignitas*, gr. *Benedictus qui venit*, v. *A Domino factum est istud*, *Alleluia*, *Dominus regnavit*, sequ. *Altissime Jhesu*, ew. *Pastores loquebantur ad invicem*, *Credo* non cantatur, licet etiam esset dies dominica, off. *Deus enim*, secr. *Munera nostra*, pref. *Quia per incarnati*, *Communicantes* ut supra, com. *Exulta*, post communionem *Hujus nos Domine*, alia *Satiasti Domine*, *Ite missa est* dicitur, regens chorum incipiat anthiphonam *Ecce completa sunt*,

³⁵ rufa cum signo relativo suprascr. C.

<fol. 18va> v. *Verbum caro factum est*, coll. *Deus qui per beate Marie virginis partum*, duo scolares cantabunt *Benedicamus*.

Ad primam ym. *Agnoscat omne seculum*, v. *Ysaïas*, v. *Gloria tibi Domine qui natus es*, psi. ut consuetum est, — si fuerit dies dominica, dicetur *Confitemini*, — a. *Quem vidistis*, cap. *Domine miserere nostri*, r. *Christe, alleluia*, v. *Qui natus est*, preces, collecte et versiculi ut supra.

Ad terciam ym. *Maria ventre*, v. *Radix Yesse*, v. *Gloria tibi*, a. *Genuit puerpera*, psi. ut supra, cap. *Propter hoc sciet*, r. *Notum fecit Dominus*, v. *Viderunt omnes fines*, coll. *Respice nos omnipotens Deus*.

Ad sextam ym. *Presepe poni*, v. *Legem dedit qui*, a. *Angelus ad pastores*, cap. *Apparuit gratia*, r. *Puer natus*, v. *Veritas de terra*, coll. *Largire quesumus Domine*.

In processione ad missam erunt omnes cappe, et processio facienda est, sicut dictum est de summis festis, exeundo chorum, cantor incipiet responsorium *Descendit de celis*, cum versu, *Gloria Patri* et repeticionibus, et r. *Sancta et immaculata*, a. *Alma redemptoris*, et si longior fuerit

<fol. 18vb> via, poterunt cantari alie ae. de Domina nostra, usque quod intratur ecclesiam, et ibi in organis cantatur r. *Verbum caro*, *Gloria Patri*, cum versu et repetitionibus, postea prosa *Quem ethera*, qua finita, decanus dicet versum *Puer natus est nobis*, cum collecta *Concede quesumus omnipotens Deus*. Et intrando chorum, cantabitur in organis voluntas organiste, et duo constituti a cantore, cantabunt tropum, qui sic incipit : *Hodie cantandus*, et alii duo ex opposito stantes, cantabunt versum *Quis est iste puer*, et primi cantabunt versum sequentem, et cantor in eodem thono incipiet introitum *Puer natus est nobis*, ps. *Cantate Domino*, *Gloria in excelsis*, sola coll. *Concede quesumus*, prophetia *Propter hoc sciet populus meus*, ep. inmediate *Multiphariam*, gr. *Viderunt omnes fines terre*, v. *Notum fecit Dominus*, *Alleluia*, *Dies sanctificatus*, sequ. *Ecce jam votiva*, ew. *In principio erat Verbum*, *Credo* cantatur, off. *Tui sunt celi*, secr. *Oblata munera*, pref. *Quia per incarnati*, — Nota bene³⁶, ista pref. dicitur omni die a

<fol. 19ra> Nativitate Domini usque ad Epiphaniam, et quando cantatur de Domina nostra, usque in crastinum Purificationis, nisi in festo beati Johannis, — *Communicantes et diem sacratissimam*, com. *Viderunt omnes fines terre*, post communionem *Presta quesumus omnipotens Deus*.

Ad nonam ym. *Adam vetus*, v. *Jam nata lux*, *Gloria tibi Domine*, a. *Parvulus*, ps. *Mirabilia*, cap. *Multifariam*, r. *Benedictus qui venit*,

³⁶ Nota bene in intercol. adscr. C, cf. annot. 8, 12, 219, 240.

v. *Verbum caro factum est*, coll. *Deus qui per beate Marie virginis partum*.

Ad secundas vesperas a. *Tecum principium*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Redemptionem*, ps. *Confitebor*, a. *Exortum est*, ps. *Beatus vir*, a. *Apud Dominum*, ps. *De profundis*, a. *De fructu*, ps. *Memento*, ym. *A solis ortus*, cap. *Verbum caro*, r. *Verbum caro*, v. *Tamquam sponsus*, a. ad *Magnificat Lux orta est*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*.

Ad completorium ym. *Fit porta*, cap. *Populus gentium*, v. *Benedictus qui venit*, a. super *Nunc dimittis Verbum caro*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*. De sancto Stephano³⁷.

Hoofdstuk VII

<DE OCTAVIS DOMINI ET FESTIS EO TEMPORE OCCURRENTIBUS>

De sancto Stephano a. *Intuens in celum*, et fiet stacio ante Sanctum Stephanum. Si dyaconi volunt habere festum, cantabunt responsorium

<fol. 19rb> *Lapides torrentis*, cum versu et repeticione, v. *Gloria et honore*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad matutinas inv. *Beatus Stephanus*, in primo nocturno a. *Beatus Stephanus*, ps. *Beatus vir*, a. *Constitutus a Deo*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *In tribulatione*, ps. *Domine quid multiplicati*, v. *Gloria et honore*, *Pater noster*, v. *Posuisti Domine*, sex ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Heri celebravimus*, cum sex responsoriis, et anthiphonis et psalmis in primo, secundo et tercio nocturno sequentibus, ew. pronunciat *Dicebat Jhesus turbis Judeorum*, cum tribus responsoriis, que secuntur, *Te Deum*, v. *Corona aurea*. Ad laudes a. *Lapidaverunt Stephanum*, ps. *Dominus regnavit* cum aliis anthiphonis et psalmis, cap. *Stephanus plenus gratia*, v. *Justus germinabit*, a. super *Benedictus Impii super justum*, coll. *Da nobis quesumus Domine imitari*, a. de festo *Virgo verbo*, v. *Benedictus qui venit*, coll. *Concede quesumus*. Ad primam ym. *A solis ortus* cum uno versu et *Gloria tibi Domine*, a. *Lapidaverunt Stephanum*, psi. cum reliquis

³⁷ tit. rubr. scr. A.

ut in festo. Ad terciam ym. *A solis cum alio versu et Gloria tibi Domine*, a. *Lapides torrentis*, ps. *Legem pone*,

<fol. 19va> cap. *Cum esset Stephanus*, r. *Patefacte sunt*, v. *Stephanus vidit celos*, coll. *Deus qui nos unigeniti*. Ad sextam ym. *A solis ortus cum tercio versu*, ps. *Defecit*, a. *Adhesit anima mea*, cap. *Intuens in celum*, r. *Stephanus vidit celos*, v. *Stola jocunditatis*, coll. *Beatus Stephanus*. Ad missam intr. *Etenim sederunt*, ps. *Beati immaculati*, coll. *Da nobis quesumus*, ep. [*Beatus*]³⁸ *Stephanus plenus gratia*, gr. *Sederunt principes*, v. *Adjuva me Domine*, *Alleluya*, *Video celos apertos*, sequ. *Unus amor*, ew. *Dicebat Jhesus turbis Judeorum*, off. *Elegerunt*, *Credo non canitur*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Video celos apertos*, post communionem *Auxilientur nobis*, et una coll. debet dici per totam ebdomadam, post primam collectam, de festo. Ad nonam ym. *A solis et ultimus v. et Gloria tibi Domine*, a. *Ecce video*, cap. *Videbant omnes Stephanum*, r. *Ingressus est Dominus mundum*, v. *Beatus Stephanus Christi martyr*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*. In secundis vesperis a. *Jocundus homo*, ps. *Beatus vir*, a. *Quid retribuam*, ps. *Credidi*, a. *Domine libera*,

<fol. 19vb> ps. *Ad Dominum cum tribularer*, a. *Miserere mei Domine*, ps. *Ad te levavi*, a. *Sustinuit*, ps. *De profundis*, — iste ae. et psi. dicuntur de uno martyre habente novem lectiones, in secundis vesperis per totum annum, — ym. *Martyr Dei*, cap. *Positis autem genibus*, r. *Lapides torrentis*, v. *Gloria et honore*, a. super *Magnificat Stephanus servus Dei*, coll. *Da nobis quesumus Domine*. Si sacerdotes canonici et alii volunt habere festum, exhibunt chorum et intrabunt criptam minorem et cantabunt responsorium *Vox tonitru*, v. *In omnem terram*, coll. *Deus qui per os beati Johannis*, a. de festo *Nesciens mater virgo*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus creator, Benedicamus*.

A nocte Natalis Domini usque ad vigiliam Epyphanie non dicitur nisi unum suffragium, in vesperis et matutinis, de Nativitate Domini, et in missa nisi una coll. de festo, cum prima. Si vero infra octavas Natalis aliqua dies venerit carens festo, tunc cursus Natalis plenarie observatur. De sancto Johanne, ewangelista³⁹.

De sancto Johanne ad matutinas inv. *Adoremus regem*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Johannes apostolus*, ps. *Celi enarrant*,

<fol. 20ra> a. *Super pectus Domini*, ps. *Benedicam*, a. *Quasi unus*, ps. *Eructavit*, v. *In omnem terram*, *Pater noster*, v. *Constitues*, sex ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Audi fabulam*, cum sex responsoriis de sancto Johanne, antiphonis et psalmis in secundo nocturno et in

³⁸ lineola del. A.

³⁹ tit. rubr. scr. A.

tercio, ew. pronuntiatur *Dixit Jhesus Petro*, r. *Diligebat autem cum duobus, que secuntur, Te Deum*. Ad laudes v. *Dedisti hereditatem*, a. *Hic est discipulus ille*, ps. *Dominus regnavit cum aliis anthiphonis et psalmis*, cap. *Qui custodierit*, v. *Dedisti hereditatem*, super *Benedictus* a. *In medio ecclesie*, coll. *Ecclesiam tuam*, de festo a. *Nato Domino*, coll. *Concede quesumus omnipotens*. Ad primam ym., psi. et reliqua, que secuntur, ut supra, a. *Hic est discipulus ille*. Ad terciam ym. et psi. ut supra, a. *Hic est discipulus meus*, cap. *Qui vicerit vestietur*, r. *Jocunditatem et exultationem*, v. *Et nomine eterno*, coll. *Deus qui beati Johannis*. Ad sextam ym. et psi. ut supra, a. *Ecce puer meus*, cap. *Qui vicerit faciam illum*, r. *In medio populi exaltabitur*, v. *In multitudine electorum*, coll. *Beati Johannis ewangeliste*. Ad missam intr.

<fol. 20rb> *In medio ecclesie*, ps. *Bonum est confiteri*, coll. *Ecclesiam tuam*, ep. *Qui timet Deum*, gr. *Exiit sermo*, v. *Sed sic eum, Alleluia, Hic est discipulus ille*, sequ. *Verbum Dei*, ew. *Dixit Jhesus Petro, Credo canitur*, off. *Justus ut palma*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Exiit sermo*, post communionem *Refecti cibo*. Ad nonam ym. et psi. ut supra, a. *Exiit sermo*, cap. *Si quis audierit*, r. *Dabo ei edere de ligno vite*, coll. *Sit quesumus Domine*. Ad secundas vespervas a. *Juravit Dominus*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Collocet*, ps. *Laudate pueri*, a. *Dirupisti*, ps. *Credidi*, a. *Euntes ibant*, ps. *In convertendo*, a. *Comfortatus*, ps. *Domine probasti me*, ym. *Exullet celum*, — iste ae. et psi. et ym. cantabuntur per totum annum in secundis vespervis de apostolis, — cap. *Qui vicerit dabo ei sedere mecum*, r. *Vox tonitruum*, v. *In omnem terram*, super *Magnificat* a. *Domine suscipe me*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, a. de festo *Natus est nobis*, coll. *Omnipotens* ut supra. De *Innocentibus*⁴⁰.

De *Innocentibus* a. *Clamaverunt*, et illam cantabunt scolares in festo suo. Ad matutinas inv. *Innocentie*, ps. *Venite*, — *Gloria Patri*

<fol. 20va> non cantatur, nec in responsoriis, nec ad missam, nec *Gloria in excelsis*, nec *Credo*, nec *Ite missa est*, nisi fuerit dies dominica, et in octavis omnia cantantur preter *Credo*, coll. in primis vespervis *Deus qui licet*, — in primo nocturno a. *Herodes videns*, ps. *Beatus vir cum reliquis anthiphonis, psalmis, versiculis et responsoriis*, que secuntur, sex ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Dedicatur novus ab infantibus sermo*, ew. pronuntiatur *Angelus Domini apparuit*, tertium r., sextum et nonum, repetuntur pro *Gloria Patri, Te Deum* non cantatur. V. ad laudes *Gloriosus Deus*, a. *Herodes iratus*, ps. *Dominus regnavit cum aliis anthiphonis et psalmis*, que secuntur, cap. *Vidi supra montem Syon*, v. *Justi autem*, super *Benedictus* a. *Innocentes pro Christo*, coll. *Deus cujus hodierna die*,

⁴⁰ tit. rubr. scr. A.

a. de festo *Virgo Dei genitrix*, coll. *Concede ut supra*. Ad primam ut supra, a. *Herodes iratus*. Ad terciam a. *Angeli eorum*, cap. *Cantabant sancti*, — ra. et versiculi ad horas sicut de pluribus martyribus, — coll. *Adjuva nos Domine*. Ad sextam a. *Cantabant sancti*, cap. *Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati*,

<fol. 20vb> coll. *Ipsi nobis Domine*. Ad nonam a. *Vox in Rama*, cap. *Isti sunt*, coll. *Deus qui bonis tuis*. In istis tribus festis tropus potest cantari, si placet. Intr. ad missam *Ex ore infantium Deus*, ps. *Domine Dominus noster sine Gloria*, coll. *Deus cujus hodierna die*, ep. *Vidi supra montem*, gr. *Anima nostra*, v. *Laqueus contritus est*, *Laus tibi Christe loco Alleluia*, v. *Te martyrum*, sequ. *Letabundus vel Laus tibi Christe*, ew. *Angelus Domini*, *Credo non canitur*, off. *Anima nostra*, secr. *Adesto Domine*, com. *Vox in Rama*, post communionem *Votiva Domine*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, et psi. de secundis vespervis in Natale Domini, ym. *Rex gloriose martyrum*, cap. *Hii empti sunt*, r. *Centum quadraginta cum versu et repeticione*, sine *Gloria*, et repetetur r., v. *Exultent iusti*, super *Magnificat* a. *Licuit sanguine loqui*, coll. *Discat ecclesia tua Deus*, a. de festo *Pastores dicite*, — iste ae. repetentur, — coll. *Omnipotens ut supra*, cum una collecta de die Natalis usque Circumcisionem. Dominica infra⁴¹.

Dominica infra octavas Domini inv., ae., psi.

<fol. 21ra> et versiculi sicut in die Natalis, et legentur sex ll. de sermone, qui sic incipit : *Cupientes*, r. *Benedictus qui venit* cum aliis responsoriis sequentibus, ew. pronuntiatur *Erant Joseph et Maria mirantes, Te Deum*, et [una]⁴² anth.⁴³ de laudibus, capla. et collecte sicut in die, super *Benedictus* a. *Dum medium silentium*. Quarta die post Natale, si non fuerit dies dominica, tenentur tres ll. de sermone predicto et tria ra. de dominica, et quinta die legentur tres ll. de sermone predicto et tria ra., que secuntur.

Sequitur de sancto Silvestro, et hoc, sexta die post Natale. Ad omnes horas tenentur de ipso, ad matutinas legentur sex ll. de vita sua et tres de omelia *Vigilate*, ra. et ae. et versiculi, tam in nocturnis quam in laudibus, tenentur de uno confessore. Nota per duas dies ante Silvestri ad omnes horas ae., ra., collecte et capla. cum reliquis sicut in die Natalis Domini.

Sciendum est, quando cantatur de Domina nostra, ipsa dominica observatur per omnia usque ad Purificationem, ad missam intr. *Dum medium*

⁴¹ tit. rubr. scr. A.

⁴² eras. sed legibile.

⁴³ anth. lege anthiphone.

<fol. 21rb> *silentium*, ps. *Dominus regnavit*, coll. *Deus qui salutis*, ep. *Quanto tempore heres parvulus est*, gr. *Spetiosus forma*, v. *Eructavit, Alleluya*, *Dominus regnavit*, sequ. de festo, ew. *Erat Joseph et Maria*, — si cantatur de Domina nostra, finitur ibi : *Ex multis cordibus cogitationes* ; si de dominica, legitur usque ad finem, — *Credo canitur*, tam de nostra Domina quam de dominica, off. *Deus enim firmavit*, secr. *Muneribus nostris*, com. *Tolle puerum*, post communionem *Hec nos communio Domine*.

Hoofdstuk VIII

<DE CIRCUMCISIONE ET DE OCTAVIS SANCTORUM>

In Circumcisione Domini in primis vesperis a. *Tecum principium*, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis sicut in die Natalis, ym. *A solis ortus*, cap. *Venit Dominus de Syna*, r. *Verbum caro*, ad Magnificat a. *Magnum hereditatis mysterium*, coll. *Deus qui humane substantie*, et istud festum tenetur duplex, sine suffragiis. Ad completorium sicut in die. Ad matutinas inv. *Christus natus est nobis*, in primo nocturno a. *Dominus dixit*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *In sole posuit*, ps. *Celi enarrant*, a. *Elevamini*, ps. *Domini est terra*, v. *Tamquam sponsus*, *Pater noster*, v. *Ipse invocavit me*, sermo legetur, qui

<fol. 21va> sic incipit : *Quamquam non dubitem*, de illo legentur sex ll., r. *Hodie nobis*, secundum r. *Dies sanctificatus*, tercium *Descendit de celis* ; in secundo nocturno a. *Spetiosus forma*, ps. *Eructavit*, a. *Homo natus*, ps. *Fundamenta*, a. *Exultabunt*, ps. *Cantate primum*, v. *Ipse invocavit me*, v. *Notum fecit Dominus*, quartum r. *Quem vidistis* cum aliis, que in Natale Domini cantantur ; in tertio nocturno a. *In principio*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Ante luciferum*, ps. *Cantate secundum*, a. *Nato Domino*, ps. *Dominus regnavit irascantur*, v. *Notum fecit Dominus*, *Pater noster*, v. *Puer natus est nobis*, ew. pronunciat *Postquam inpleti sunt dies octo*, et inde legentur tres ll., r. *Sancta et immaculata* cum aliis duobus sequentibus, *Te Deum*. Ad laudes v. *Puer natus*, a. *O admirabile*, ps. *Dominus regnavit* cum aliis anthiphonis et psalmis ad laudes pertinentibus, cap. *Parvulus enim natus est nobis*, v. *Benedictus qui venit*, super *Benedictus* a. *Mirabile mysterium*, coll. *Deus qui nobis*,

sine suffragiis. Ad primam ym. et psi. sicut in Natale Domini, — ad horas a. *O admirabile* cum reliquis. Ad terciam ym.

< fol. 21vb > ut supra, cap. *Gaudete et laudate simul*, r. *Notum fecit*, v. *Viderunt omnes*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui unigenito tuo*. Ad sextam ym. ut supra, cap. *Cum sit Filius*, r. *Puer natus est nobis*, *Veritas de terra*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad missam, si dies fuerit dominica, processio facienda est, sicut dictum est de festis duplicibus, exeundo chorum, r. *Descendit*, redeundo, *Verbum caro*, ad missam intr. *Puer natus est*, coll. *Deus qui nobis nati*, ep. *Apparuit benignitas*, gr. *Viderunt*, v. *Notum fecit*, *Alleluia*, *Dies sanctificatus*, sequ. *Eya recolamus*, ew. *Postquam consummati sunt*, *Credo canitur*, off. *Tui sunt celi*, secr. *Presta quesumus*, com. *Viderunt*, post communionem *Presta quesumus*. Ad nonam ym. ut supra, cap. *Apparuit benignitas*, r. *Benedictus qui venit*, v. *Verbum caro*, coll. *Da quesumus Domine*. Ad secundas vespervas a. *O admirabile*, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis anthiphonis et psalmis, ym. *A solis ortus*, cap. *Nos cum essemus parvuli*, r. *Verbum caro*, v. *Tanquam sponsus*, a. ad Magnificat

< fol. 22ra > *Qui de terra est*, coll. *Fundamentum fidei*.

In octavis Stephani, Johannis, ewangeliste, et Innocentium tenentur tres ll. et tria ra., cum aliis horis, sicut in diebus ipsorum, et in qualibet die, ad vespervas a. *Germinavit radix*, et ad matutinas *O admirabile*, v. *Tanquam sponsus*, coll. *Deus qui salutis*, pro suffragiis.

Hoofdstuk IX

<DE VIGILIA, DIE ET OCTAVA EPYPHANIE>

In vigilia Epyphanie, si venerit in dominica die, inv., ae., nocturni⁴⁴ et versiculi sicut in Circumcisione Domini, sex ll. legentur de sermone infra octavas, qui invenitur post Natale, ew. pronunciat *Defuncto Herode*, quod tantum pronunciat, si non fuerit dies dominica, ra. de dominica post Natale, *Te Deum*. A. ad laudes *O admirabile*, ps. *Dominus regnavit* ut supra, cap. de

⁴⁴ nocturnus corr.

dominica *Parvulus enim natus*, super *Benedictus* a. *Germanivit*, coll. *Deus qui*⁴⁵ *salutis*, sine suffragiis. Ad omnes horas sicut in Circumcisione. Ad missam intr. *Lux fulgebit hodie*, ps. *Dominus regnavit*, *Gloria in excelsis*, coll. *Corda nostra*, ep. *Apparuit gratia Dei*, gr. *Benedictus qui venit*, *Alleluia*, *Orietur stella*, ew. *Defuncto*

<fol. 22rb> *Herode*, *Credo* non⁴⁶ canitur, nisi esset dominica⁴⁷, off. *Deus enim*, secr. *Tribue quesumus*, com. *Tolle puerum*, post communionem *Illumina quesumus Domine*, *Ite missa est*.

Sciendum est, quod in nulla vigilia cantatur *Gloria in excelsis*, *Credo in unum*, nec *Ite missa est*, sed in vigilia jam dicta, Pasche, Penthecostes, Ascensionis cantatur *Gloria in excelsis* et *Benedicamus Domino*. Epyphania⁴⁸.

In Epyphania Domini est triplex festum, ad primas vespervas a. *O admirabile*, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis anthiphonis et psalmis, ym. *Hostis Herodes*, cap. *Ecce testem*, r. *Tria sunt munera*, v. *Salutis nostre*, repetitio *In auro*, v. *Reges Tharsis*, super *Magnificat* a. *Magi videntes*, et illam cantabit chorus ante *Magnificat*, et repetet eam post *Magnificat*, coll. *Illumina quesumus Domine*, sine suffragiis.

Ad completorium psi. ut supra, ym. *Hostis Herodes*, v. *Novum genus*, *Gloria tibi Domine qui apparuisti hodie*, cap. *Surge illuminare*, v. *Omnes de Saba venient*⁴⁹, ad Nunc dimittis a. *Stella ista*, coll. *Deus illuminator*.

Ad matutinas inv. non cantatur, in primo nocturno a. *Afferte*⁵⁰ *Domino*, ps. *Ipsum*, a. *Psallite Deo*,

<fol. 22va> ps. *Omnes gentes*, a. *Omnis terra*, ps. *Jubilare Deo*, v. *Reges Tharsis*, *Pater noster*, v. *Omnis terra*, in tribus primis lectionibus legetur Ysayas, propheta, prima incipit ibi : *Omnes sicientes*, r. *Illuminare*, secunda et tertia, que secuntur, cum duobus responsoriis sequentibus, in fine dicetur *Hec dicit Dominus Deus* ; in secundo nocturno a. *Reges Tharsis*, ps. *Deus judicium*, a. *Omnes gentes*, ps. *Inclina Domine*, a. *Venite*, ps. *Ipsum*, v. *Omnis terra*, *Pater noster*, v. *Omnes gentes quascumque*, tres medie ll. legentur de tribus sermonibus, primus est *Celebrato proximo die*, cum duobus aliis sequentibus et tribus responsoriis sequentibus ; in tercio nocturno a. *Fluminis inpetus*, ps. *Deus noster refugium*, a. *Adorate Dominum*, ps. *Cantate primum*, a. *Adorate Deum*, ps. *Dominus regnavit exultet*, v. *Omnes gentes quascumque*, *Pater noster*, v. *Omnes de Saba*,

⁴⁵ qui cum signo relativo suprascr. A.

⁴⁶ non cum signo relativo suprascr. C.

⁴⁷ nisi esset dominica cum signo relativo suprascr. C.

⁴⁸ tit. rubr. scr. A.

⁴⁹ v. Omnes de Saba venient/cap. Surge illuminare transp. A.

⁵⁰ Auferte corr., cf. annot. 119, 517.

ew. pronuntiatur *Cum natus esset Jhesus*, r. *Tria sunt munera* cum duobus sequentibus, *Te Deum*, v. *Omnes gentes quascumque*.

Ad laudes a. *Ante luciferum*, a. *Venit lumen*, a. *Apertis thesauris*, a. *Maria*

<fol. 22vb> *et flumina*, a. *Tria sunt munera*, cum psalmis, qui ad laudes pertinent, cap. *Ecce isti de longe venient*, v. *Omnes de Saba*, coll. *Deus qui hodierna die unigenitum*, sine suffragiis.

Ad primam ym. *Hostis Herodes*, — et ille cantatur ad omnes horas per ebdomedam, — ps. *Deus in nomine tuo* cum reliquis, a. *Ante luciferum*.

Ad terciam ut supra, a. *Venit lumen tuum*, cap. *Servavi te*, r. *Reges Tharsis*, v. *Et adorabunt eum omnes reges*, coll. *Deus illuminator*.

Ad sextam ut supra, a. *Apertis*, cap. *Ecce ego levo*, r. *Omnis terra adoret te*, v. *Venient ad te qui detrahebant tibi*, coll. *Concede [quesumus]*⁵¹ *nobis omnipotens Deus*.

Ad missam fiet processio sicut in triplicibus festis, per ambitum exeundo januam Sancti Martini, per Forum Bladi intrando januam juxta parochiam, exeundo, r. *Tria sunt* et *In columbe specie*, et si longior fuerit via, cantabitur r. *Sancta et immaculata*, et fiet stacio in ecclesia, et cantabitur in organis r. *Verbum caro*, [et prosa *Quem ethera*]⁵², postea decanus dicet versum *Omnis terra* cum collecta *Deus illuminator*, postea in organis

<fol. 23ra> a. *Verbum caro*, vel voluntas organiste, et processio intrabit chorum, et duo cantabunt tropum, si voluerint, qui sic incipit : *Ecclesia*, postea intr. *Ecce advenit*, ps. *Deus judicium tuum*, coll. *Deus qui hodierna die sola*, ep. *Surge illuminare*, gr. *Omnes de Saba*, v. *Surge illuminare*, *Alleluia*, *Vidimus stellam*, sequ. *Majestati*, ew. *Cum natus esset Jhesus*, *Credo canitur*, off. *Reges Tharsis*, secr. *Ecclesie tue*, pref. *Quia cum unigenitus tuus*, — et illa cantatur per totam ebdomadam, — *Communicantes et diem sacratissimam*, com. *Vidimus stellam*, post communionem *Presta quesumus omnipotens Deus*.

Ad nonam ut supra, a. *Tria sunt munera*, cap. *Surge illuminare*, r. *Omnes gentes quascumque*, v. *Omnes de Saba venient*, coll. *Presta omnipotens Deus*.

Ad secundas vespervas a. *Ante luciferum*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Venit lumen tuum*, ps. *Confitebor*, a. *Apertis*, ps. *Beatus vir*, a. *Vidimus stellam*, ps. *De profundis*, a. *Tria sunt*, ps. *Memento*, ym. *Hostis Herodes*, cap. *Leva Jherusalem*, r. *In columbe specie*, v. *Reges Tharsis*, super Magnificat a.

⁵¹ lineola del. A.

⁵² eras. sed legibile.

<fol. 23rb> *Ab oriente*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus fidelium*, sine suffragiis.

Ad completorium ut supra.

Per ebdomadam, si fuerit dies dominica, tenetur per omnia in horis et in missa sicut in die, excepto quod inv. cantatur, et loco antiphone et psalmi *Venite* est a. *Vidimus* et ps. *Fundamenta*, et in missa ad processionem, exeundo, r. *Tria sunt munera*, redeundo, *In columbe specie*, et *Via sanctorum* non dicitur infra octavas Natalis Domini et Epyphanie. Ferialibus diebus legentur tres ll. de sermone festi cum tribus responsoriis de festo, et una a. de laudibus ad laudes, in vesperis super Magnificat et ad matutinas ad Benedictus a. *Videntes stellam* cum aliis sequentibus, et si necesse fuerit, repetentur, et suffragium dicitur *Germinavit radix*, v. *Spetiosus forma*, coll. *Deus qui salutis*, infra octavas non dicentur plura suffragia.

In octavis Epyphanie ad vespervas a. *Tecum principium*⁵³, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis anthiphonis et psalmis, ym. *Hostis Herodes*, cap. *Ecce testem*, r. *Tria sunt munera*, v. *Reges Tharsis*, super Magnificat a. *Christo datus est*, coll. *Deus cujus unigenitus*,

<fol. 23va> de sancto Hylario et Remigio a. *Sancti tui*, coll. *Deus cujus miseratione*, de sancto Remigio coll. *Deus qui multitudinem*. Ad completorium ut supra. Si socii voluerint tenere festum, cantabunt responsorium *Verbum caro*, et facient stationem in ecclesia. Ad matutinas inv. *Christus apparuit nobis*, in primo nocturno et secundo cantabuntur ae. et psi. et ra. sicut in festo, et de sermone festi legentur sex ll. ; in tercio nocturno a. *Fluminis impetus*, ps. *Deus noster* cum aliis duobus anthiphonis et psalmis, que secuntur, ew. pronunciatur *Venit Jhesus a Galylea*, de illo legentur tres ll., r. *Hodie in Jordane*, v. *Celi aperti sunt*, r. *Tria sunt munera*, r. *In columbe specie*, *Te Deum*. Ad laudes v. *Omnes gentes*, a. *Veterem hominem*, a. *Te qui in spiritu*, a. *Baptista contremuit*, a. *Caput draconis*, a. *Magnum mysterium*, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, cap. *Ecce isti*, v. *Omnes de Saba*, a. super Benedictus *Precursor Johannes*, coll. *Deus qui unigeniti Filii tui* et ista sequens coll. *Deus cujus unigenitus tuus* dicuntur alternatim ad omnes horas,

<fol. 23vb> et capla., que in die dicuntur, ra. et versiculi. Ad primam sicut in die, a. *Veterem hominem*. Ad tertiam a. *Te qui in spiritu*. Ad sextam a. *Precursor*. Ad nonam *Magnum mysterium*. Ad missam intr. *Ecce advenit*, v. *Deus iudicium*, coll. *Deus cujus unigenitus* cum collectis : sancti Hylarii, sub uno *Per Dominum*, sancti Remigii et *Deus qui salutis*, sub alio, ep. *Domine Deus meus*, gr.

⁵³ *Tecum principium in ras. scr. D.*

Omnes de Saba, v. *Surge illuminare, Alleluia, Vidimus stellam*, sequ. *Festa Christi*, ew. *Venit Jhesus a Galylea, Credo*, off. *Reges Tharsis*, secr. *Intende quesumus Domine*, com. *Vidimus stellam*, post communionem *Celesti lumine*. In secundis vesperis ae. de laudibus, ps. *Dixit sicut de festo*, ym. *Hostis Herodes*, cap. *Leva Jherusalem*, r. *In columbe specie*, v. *Reges Tharsis*, ad Magnificat a. *Fontes aquarum*, coll. *Deus cujus*, suffragium *Germanivit radix*, v. *Spetiosus forma*, coll. *Deus qui salutis*, et una a. et coll. de sancto Felice.

Hoofdstuk X

<DE DOMINICIS ET FERALIBUS DIEBUS POST OCTAVAS EPYPHANIE USQUE AD SEPTUAGESIMAM>

Ab octavis Epyphanie usque [in]⁵⁴ Quadragesimam dicuntur omnia suffragia cotidiana, exceptum suffragium [habens]⁵⁵

<fol. 24ra>

de sancta Cruce. Et tres dominice tenentur infra octavas Epyphanie et Septuagesimam. Et si tempus fuerit longius, ita quod plures dominice infra tempus veniant, ultima repetetur vel plures; vel si tempus brevius fuerit, ita quod tot dominice dies non veniant, una dominica teneatur infra octavas Epyphanie vel due in una ebdomada.

Dominica prima post octavas Epyphanie ad vespervas a. *Benedictus*, ps. Idem, cum reliquis psalmis et antiphonis, ym. *Deus creator omnium*, cap. *Gaudete, perfecti*⁵⁶, v. *Vespertina oratio*, ad Magnificat a. *Peccata mea*, coll. *Exaudi quesumus Domine*. Ad completorium ym. *Te lucis ante terminum*, cap. *Tu in nobis*, v. *Custodi nos Domine*, super Nunc dimittis a. *Salva nos*, coll. *Illumina quesumus Domine*. Ad matutinas inv. *Venite exultemus*, super nocturnos a. *Servite Domino*, ps. *Beatus vir* cum reliquis antiphonis et psalmis, — infra octavas Epyphanie et Septuagesimam leguntur epistole Pauli, nisi festum superveniat, — ra. *Domine ne*

⁵⁴ eras. sed legibile.

⁵⁵ eras. sed legibile.

⁵⁶ Gaudete, perfecti interp. A.

in ira tua cum aliis sequentibus, ew. pronuntiatur Cum esset Jhesus annorum duodecim, Te Deum laudamus. Ad laudes a. Alleluia ter, cap. Quicumque in Christo,

<fol. 24rb> super Benedictus a. *Remansit puer Jhesus*, coll. *Omnipotens sempiternus Deus dirige actus*, suffragia secuntur. Ad primam et ad alias horas ymni, [ae.]⁵⁷, ra. et versiculi de feria, et sic per totam ebdomadam. Ad terciam cap. *Benedictus Deus*, r. *Inclina cor meum*, v. *Adjutor meus esto*, coll. *Exaudi quesumus Domine supplicum preces*, — ad omnes horas infra octavas Epyphanie et Purificationem cantantur ae. de laudibus *O admirabile*, nisi sit festum. Ad sextam cap. *Elegit nos Deus*, r. *In eternum Domine*, v. *Dominus regit me*, coll. *Deus qui juste irasceris*. Ad missam ad processionem r. *Peccata mea*, — et hoc r. cantatur usque ad Septuagesimam in processione, nisi aliquod sit festum, — redeundo ad chorum post collectam *Via sanctorum*, r. *Sancta et immaculata* usque ad Purificationem sancte Marie, intr. *In excelso throno*, coll. *Omnipotens sempiternus Deus dirige*, ep. *Obsecro vos*, gr. *Benedictus Dominus*, v. *Suscipiant montes, Alleluia, Jubilate Deo*, ew. *Cum factus esset Jhesus*, off. *Jubilate Deo*, secr. *Concede quesumus Domine*, pref. communis⁵⁸, com. *Fili quid fecisti*, post communionem *Per hujus Domine*.

Sciendum

<fol. 24va> est, quod omnibus diebus dominicis cantatur *Gloria in excelsis*, *Credo in unum*, *Ite missa est* et *Te Deum*, nisi in Adventu et Jejuniis, sed *Credo* semper cantatur. Et in omnibus festis, que habent novem lectiones sive proprium officium, habent *Te Deum*, *Gloria in excelsis* et *Ite missa est* nisi in Jejuniis et in Adventu, sicut dictum est. In festis sancte Crucis, in Dedicatione et de sancta Maria et in festis Domini, que sunt quatuor, et Marie Magdalene et de apostolis canitur *Credo*, unde versus : *Crux et Terribilis, Christus cum virgine Matre, Magdala Credo canunt, cum discipulis duodenis*, in aliis festis non canitur *Credo*. Si vero festum veniat non habens officium sed propriam collectam, de ipso tenetur ad omnes horas, sine nocturno, et missa de dominica et una coll. de sancto. Si vero festum veniat officium non habens nec collectam, de ipso tenetur in matutinis, precedente nocturno, et ad primam leguntur septem psi. et preces majores, nisi majus festum impediat. Si nichil fuerit de sanctis, tenetur de feria. Si vero festum veniat officium habens in missa, sive abbatum vel episcoporum, qui erant

⁵⁷ eras. sed legibile.

⁵⁸ pref. communis in marg. adscr. C.

hic episcopi, ut Amandus et alii, *Te Deum* de eis in matutinis, et missa cantatur de eis. Feria quarta ep. *Scimus quoniam*, ew. *Vidit Johannes* ; feria sexta ew. *Cum audisset Ihesus*.

Ad nonam cap. *Gratificavit nos Deus*, r. *Clamavi in toto corde*, v. *Ab occultis meis*, coll. *Conserva quesumus Domine*. In secundis vespers a. *Sede a dextris meis* cum ceteris anthiphonis et psalmis, ym. *Lucis creator optime*, cap. *Fidelis Deus*, v. *Dirigatur Domine*, super Magnificat a. *Puer Ihesus*, coll. *Afflictionem familie tue*.

Feria secunda inv. *Jubilemus Deo*, a. super nocturnum *Dominus defensor* cum aliis anthiphonis et psalmis in nocturnis contentis⁵⁹, v. *Domine in celo misericordia tua*, *Pater noster*, v. *Pretende Domine misericordiam tuam*, ll. de epistolis Pauli, r. *Quam magna multitudo* cum duobus sequentibus, v. *Psallite Domino*. Ad laudes a. *Secundum magnam*, ps. *Miserere*, a. *Intellige*, ps. *Verba mea*, a. *Deus Deus*, ps. *Ipsium*, a. *Conversus est*, ps. *Confitebor*, a. *Laudate*, ps. *Ipsium*, capla. per totam ebdomadam et collecte de dominica, nisi festa inpediant, v. *Repleti sumus*,

ad Benedictus a. *Benedictus Dominus*, ps. *Ipsium*, et preces majores ad matutinas et ad vespas dicuntur, et preces minores ad alias horas, cum psalmo *Miserere*. Ad terciam ferialibus diebus r. *Sana animam meam*, v. *Adjutor meus esto*. Ad sextam r. *Benedicam Dominum*, v. *Dominus regit me*. Ad nonam r. *Redime me Domine*, v. *Ab occultis meis*. In secundis vespers a. *Inclinavit*, ps. *Dilexi*, a. *Credidi*, ps. *Ipsium*, a. *Laudate*, ps. *Ipsium*, a. *Clamavi*, ps. *Ad Dominum*, a. *Auxilium*, ps. *Levavi*, — ym. non cantatur in nocturnis, — v. *Dirigatur Domine* in omnibus feriis, super Magnificat a. *Exultavit*.

Feria tertia inv. *Preoccupemus*, a. *Ut non delinquam*, ps. *Dixi custodiam* cum reliquis anthiphonis et psalmis in nocturno contentis⁶⁰, v. *Immola Deo*, *Pater noster*, v. *Exurge Domine adjuva nos*, ll. de epistolis Pauli, r. *Auribus percipe Domine* cum duobus sequentibus, v. *Magnus Dominus*. Ad laudes a. *Amplius lava*, ps. *Miserere*, a. *Judica me*, ps. *Ipsium*, a. *Sitivit*, ps. *Deus Deus meus*, a. *Cunctis diebus*, ps. *Ego dixi*, a. *Omnes angeli*, ps. *Laudate*, ad Benedictus a. *In domo David*, ps. *Benedictus*. Ad vespas <a.> *In domum*, ps. *Letatus*,

a. *Qui habitas*, ps. *Ad te levavi*, a. *Adjutorium*, ps. *Nisi quia Dominus*, a. *Benefac*, ps. *Qui confidunt*, a. *Facti sumus*, ps. *In convertendo*, super Magnificat a. *Respexisti*.

Feria quarta inv. *In manu tua*, in nocturno a. *Avertat Dominus*, ps. *Dixit insipiens* cum aliis anthiphonis et psalmis in nocturno

⁵⁹ nocturno continentibus lectionem emend. B, cf. annot. 60-64, 66, 76.

⁶⁰ continentibus lectionem emend. B, cf. annot. 59, 61-64, 66, 76.

contentis⁶¹, v. *Deus vitam meam, Pater noster*, v. *In virtute tua Domine*, r. *Ne perdidideris me cum aliis duobus sequentibus*. V. ad laudes *Benedicite gentes*, a. *Tibi soli*, ps. *Miserere mei*, a. *Te decet*, ps. *Ipsium*, a. *Labia mea*, ps. *Deus Deus*, a. *Exultavit*, ps. *Ipsium*, a. *Celi celorum*, ps. *Laudate*, ad Benedictus a. *Salutem*. Ad vespervas a. *Beatus vir*, ps. *Nisi Dominus edificaverit*, a. *Beati omnes*, ps. *Ipsium*, a. *Benediximus*, ps. *Sepe expugnaverunt*, a. *De profundis*, ps. *Ipsium*, a. *Speret*, ps. *Domine non est exaltatum*, ad Magnificat a. *Quia fecit*.

Feria quinta inv. *Adoremus Dominum*, in nocturno a. *Domine Deus*, ps. *Salvum me fac cum reliquis anthiphonis et psalmis in nocturno contentis*⁶², v. *Gaudebunt labia mea, Pater noster*, v. *Esto michi in Deum protectorem*,

<fol. 25va> tres ll. legentur de epistolis Pauli, r. *Deus in te speravi cum duobus sequentibus*, v. *Notam fecisti*. Ad laudes a. *Averte*, ps. *Miserere*, a. *Domine refugium*, ps. *Ipsium*, a. *In matutinis*, ps. *Deus Deus*, a. *In eternum*, ps. *Cantemus*, a. *Cantate*, ps. *Laudate*, ad Benedictus a. *In sanctitate*. Ad vespervas a. *Et omnis*, ps. *Memento cum aliis anthiphonis et psalmis in vespervis contentis*⁶³, ad Magnificat a. *Deposuit*.

Feria sexta inv. *Dominum qui fecit nos*, in nocturno a. *Exultate*, ps. *Ipsium*, cum aliis anthiphonis et psalmis in nocturno contentis⁶⁴, v. *Intret oratio mea, Pater noster*, v. *Confessio et pulchritudo*, ll. legentur de Paulo, r. *Confitebor tibi Domine cum duobus aliis sequentibus*, v. *Confessio et pulchritudo*. A. super laudes *Spiritu*, ps. *Miserere*, a. *In veritate*, ps. *Domine exaudi secundum*, a. *Illuminet*, ps. *Deus Deus meus*, a. *Domine audi*, ps. *Ipsium*, a. *In tympano*, ps. *Laudate*, super Benedictus a. *Per viscera*. Ad vespervas a. *In conspectu*, ps. *Confitebor cum aliis anthiphonis et psalmis*, que⁶⁵ in vespervis continentur⁶⁶, ad Magnificat a. *Suscepit*

<fol. 25vb> *Deus*.

Sabbato inv. *Dominum Deum nostrum*, in nocturno a. *Quia mirabilia*, ps. *Cantate secundum*, cum aliis anthiphonis et psalmis, que in nocturno continentur, v. *Domine exaudi orationem, Pater noster*, v. *Sit gloria Domini*, ll. legentur de epistolis Pauli, r. *Misericordiam cum duobus sequentibus*, v. *Confiteantur Domino*. A. ad laudes *Ut edificentur Domino*, ps. *Miserere*, a. *Bonum est*, ps. *Ipsium*, a. *Metuant*, ps. *Deus Deus*, a. *Et in servis*, ps. *Audite celi*, a.

⁶¹ continentibus lectionem emend. B, cf. annot. 59, 60, 62-64, 66, 76.

⁶² continentibus lectionem emend. B, cf. annot. 59-61, 63, 64, 66, 76.

⁶³ continentibus lectionem emend. B, cf. annot. 59-62, 64, 66, 76.

⁶⁴ continentibus lectionem emend. B, cf. annot. 59-63, 66, 76.

⁶⁵ que in intercol. adscr. B.

⁶⁶ continentibus lectionem emend. B, cf. annot. 59-64, 76.

In cymbalis, ps. *Laudate*, super *Benedictus a. Illuminare Domine. Dominica secunda*⁶⁷.

Dominica secunda post octavas Epyphanie, et tertia, tenetur ad omnes horas sicut in dominica prima, sed cap. legitur in primis vesperis *Stabiles et immobiles*, ad *Magnificat a. Concede nobis*, coll. *Ab omnibus nos*. Ad matutinas cap. *Karitas Dei*, super *Benedictus a. Nuptie facte sunt*, coll. *Vota quesumus Domine*. Ad terciam cap. *State in fide*, coll. *Presta populo tuo*. Ad sextam cap. *Hec est voluntas Dei*, coll. *Da quesumus omnipotens Deus*. Ad nonam cap. *Non sumus*

<fol. 26ra> *positi*, coll. *Deus qui nos in tot perturbacionibus*, — ra. et versus sicut in prima dominica. In missa fiet processio sicut in aliis dominicis diebus, ra., eundo⁶⁸ et redeundo, sicut in prima dominica, intr. *Omnis terra*, ps. *Jubilate*, coll. *Vota quesumus Domine*, ep. *Habentes donationes*, gr. *Misit Dominus*, v. *Confiteantur Domino, Alleluia, Laudate Dominum*, ew. *Nuptie facte sunt*, off. *Jubilate*, secr. *Oblatum*, com. *Dicit Dominus*, post communionem *Supplices te rogamus*. Feria quarta ep. *Audistis dispensacionem*, ew. *Regressus est Jhesus*; feria sexta ew. *Descendit Jhesus*. In secundis vesperis cap. *Gaudete sine intermissione*, super *Magnificat a. Deficiente vino*, coll. *Da nobis quesumus Domine*. Dominica tertia⁶⁹.

Dominica tertia post octavas Epyphanie ad primas vespervas cap. *Gratias agere debemus*, super *Magnificat a. Peccata mea*, coll. *Exaudi Domine*. Ad matutinas cap. *Nemini quicquam debeatis*, super *Benedictus a. Cum autem descendisset*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui celestia*. Ad terciam cap. *Dilectio proximi*, coll. *Clamantium*.

<fol. 26rb> Ad sextam cap. *Gratias ago Deo*, coll. *Miserere jam quesumus*. Ad nonam cap. *Superhabundavit in nobis*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*. Ad missam intr. *Adorate Deum*, ps. *Dominus regnavit*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, ep. *Nolite esse prudentes*, gr. *Timebunt gentes*, v. *Quoniam edificavit Dominus, Alleluia, Dominus regnavit*, ew. *Cum descendisset*, off. *Dextera Domini*, secr. *Oblata tibi*, com. *Mirabantur omnes*, post communionem *Augeatur in nobis*. Feria quarta ep. *Fidelis sermo*, ew. *Circuibat Jhesus*; feria sexta ew. *Exeuntes pharisei*. Ad secundas vespervas cap. *Fidelis sermo*, super *Magnificat a. Domine puer meus*, coll. *Purifica quesumus Domine*. Dominica in Septuagesima⁷⁰.

⁶⁷ tit. rubr. scr. A.

⁶⁸ r. r. exeundo lectionem emend. B.

⁶⁹ tit. rubr. scr. A.

⁷⁰ tit. rubr. scr. A.

<DE DOMINICIS SEPTUAGESIMA, SEXAGESIMA
ET QUINQUAGESIMA>

Dominica in Septuagesima in primis vespers ae. et psi. feriales, ym. *Deus creator*, cap. *Accedamus*, v. *Vespertina oratio*, super Magnificat a. *Ymnum cantate nobis*, coll. *Deus qui per ineffabilem*, ulterius usque Pascha non dicitur *alleluia*, secuntur suffragia⁷¹, *Benedicamus* unus cantabit scholaris. Ad completorium sicut tenetur per

<fol. 26va> totum annum, sed dicitur *Laus tibi Domine rex eterne glorie*. Ad matutinas inv. *Preoccupemus faciem Domini*, a. *Servite*, ps. *Beatus vir* cum reliquis anthiphonis et psalmis, v. *Memor fui nocte*, *Pater noster*, v. *Exurge Domine Deus*, a Septuagesima usque ad dominicam, qua cantatur *Isti sunt dies*, hoc est quartadecima dies ante Pascha, leguntur quinque libri Moysi, quorum primus est Genesis, — et ille legitur usque dominicam, qua cantatur *Letare*, — et de isto leguntur tres ll., r. *In principio Deus* cum duobus sequentibus ; in secundo nocturno a. *Bonorum*, ps. *Conserva me*, a. *Inclina Domine*, ps. *Exaudi Domine*, a. *Dominus firmamentum*, ps. *Diligam te*, v. *Quoniam tu illuminas*, *Pater noster*, v. *Mirifica misericordiam*, de isto sermone, qui sic incipit : *Dignitas humane*⁷², leguntur tres medie ll., r. *Dixit Dominus* cum duobus sequentibus ; in tercio nocturno a. *Opera*, ps. *Celi enarrant*, a. *Exaudiat*, ps. *Ipsium*, a. *Domine in virtute*, ps. *Ipsium*, v. *Exaltare Domine*, *Pater noster*, v. *Misericordia tua Domine*, ew. pronuntiatur *Simile est regnum celorum homini patrifamilias*, r. *Dum deambulet Dominus* cum duobus

<fol. 26vb> sequentibus, — isti psi., ae. et versiculi eciam tenentur in Sexagesima, — *Te Deum* non dicitur, sed ultimum r. repetetur usque Pascha. Ad laudes v. *Excelsus super omnes*, a. *Miserere*, ps. *Ipsium*⁷³, a. *Confitebor tibi*, ps. *Confitemini*, a. *Deus Deus meus*, ps. *Ipsium*, a. *Benedictus es*, ps. *Benedicite*, a. *Laudate*, ps. *Ipsium*, cap. *Gratias agimus Deo*, v. *Dominus regnavit*, super *Benedictus* a. *Simile est regnum celorum*, coll. *Preces populi tui*. Ad primam ym. *Jam lucis*, a. *Simile est regnum*, ps. *Deus Deus meus respice* cum reliquis psalmis, sed loco *Confitemini* legitur *Dominus regnavit decorem indutus*. Ad terciam, sextam, nonam, ymni, psi. sicut in dominicis precedentibus, — a. *Conventione*, cap. *Nolite amittere*, r.

⁷¹ secuntur suffragia in ras. scr. B, cf. annot. 75, 77.

⁷² *Dignitas humane* in ras. (. . . Dominus Deus) scr. D.

⁷³ a. *Miserere*, ps. *Ipsium* / v. *Excelsus super omnes litteris traiectionem significantibus transp. A.*

Inclina, v. *Adjutor meus*, coll. *Fideles tui Deus*. Ad sextam a. *Ite et vos*, cap. *Non sumus*, r. *In eternum*, v. *Dominus regit me*, coll. *Concede quesumus*. Ad nonam a. *Voca*, r. *Spes mea*, v. *Ab occultis meis*, coll. *Respice Domine*. Ad missam in processione usque ad dominicam, qua cantatur *Oculi*, erit processio ad missam sicut in die dominica Adventus Domini cum nigris casulis,

<fol. 27ra> modo et in Sexagesima cantatur r., exeundo chorum, *Ubi est Abel frater tuus*, redeundo, de Domina nostra usque Pascha vel in Palmis r. vel a., quod regens chorum voluerit, — si festum fuerit, primum r. erit de festo in omni processione per ambitum, — intr. *Circumdederunt me*, ps. *Diligam te*, *Gloria in excelsis* non dicitur per totum Jejunium, coll. *Preces populi tui*, ep. *Nescitis quod hii*, gr. *Adjutor*, v. *Quoniam*, *Alleluia* non dicitur usque ad Pascha, tr. *De profundis*, ew. *Simile est regnum celorum homini patrifamilias*, off. *Bonum est*, secr. *Muneribus nostris*, com. *Illumina*, post communionem *Fideles tui*. In secundis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Lucis creator*, cap. *Pax Christi*, r. *Spes mea*, v. *Dirigatur Domine*, ad Magnificat a. *Dixit paterfamilias*. Per ebdomadam a. super Magnificat *Hii novissimi*, super Benedictus a. *Sic erunt novissimi*, capla. et collecte erunt de dominica, et missa similiter, nisi festum inpediat. Dominica in Sexagesima⁷⁴.

Dominica in Sexagesima ad vespas, ad matutinas et ad horas sicut in precedente dominica, cap. ad primas vespas *Habemus gratiam*,

<fol. 27rb> r. *Spes mea*, ad Magnificat a. *Multi enim*, coll. *Fideles tuos*. Ad matutinas tres ll. de Genesi, tres medie de sermone, qui sic incipit : *Nemo nesciat*, ew. pronuntiatur *Cum turba plurima*, de illo legentur tres ll., cap. *Ipse Dominus Deus noster*, super Benedictus a. *Cum turba*, coll. *Deus qui conspicis*, cum suffragiis. Ad primam a. *Cum turba plurima*. Ad tertiam a. *Qui verbum Dei*, cap. *Obsecramus pro Christo*, r. *Inclina*, coll. *Tuere quesumus*. Ad sextam a. *Semen cecidit*, cap. *Benedictus Deus*, r. *In eternum*, coll. *Omni-potens sempiternus Deus de cujus munere*. Ad nonam a. *Ihesus hec dicens*, cap. *Mundemus nos*, r. *Spes mea*, coll. *Respice Domine*. Ad missam intr. *Exurge*, ps. *Deus auribus*, coll. *Deus qui conspicis*, ep. *Libenter suffertis*, — et fiet divisio in ebdomada ibi : *Damasci prepositus*, una pars legetur una die, et altera pars altera die, — gr. *Sciant gentes*, v. *Deus meus*, tr. *Commovisti*, — si in missa dicitur de aliquo sancto in ebdomada, tr. dicitur de eo, et dominicalis tr. non dicitur nisi in die, et hoc per totum Jejunium, — ew. *Cum turba plurima*, off. *Perfice*, secr. *Oblatum*, com. *Introibo*,

⁷⁴ tit. rubr. scr. A.

<fol. 27va> post communionem *Supplices te rogamus*. Feria quarta ep. *Reco-
gitate Dominum*, ew. *Qui non est mecum*; feria sexta ew. *Interro-
gatus Jhesus*. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Lucis
creator*, cap. *Audistis*, r. *Spes mea*, super Magnificat a. *Vobis
datum est*. A. per ebdomadam ad Magnificat *Si vere fratres*, ad
Benedictus a. *Si culmen*, iste ae. tenentur, si non de festis tenentur.

Dominica in Quinquagesima in primis vespervis ae. et psi. fe-
riales, ym. *Deus creator*, cap. *Justicia Dei*, r. *Spes mea*, v. *Vesper-
tina*, super Magnificat a. *Quod autem*, coll. *De multitudine*, cum⁷⁵
suffragiis. Ad matutinas inv. *Quoniam Deus*, a. *Servite*, ps. *Beatus
vir* cum reliquis anthiphonis et psalmis in nocturnis dominicalibus
contentis⁷⁶, tres prime ll. de Genesi legentur, r. *Dixit Dominus ad
Noe* cum duobus sequentibus, et tres medie ll. legentur de ser-
mone, qui sic incipit: *Fides est*, cum tribus responsoriis, que
secuntur, ew. pronuntiatur *Assumpsit Jhesus*, cum tribus aliis
responsoriis, *Te Deum* non cantatur, sed ultimum r. repetetur, v.
Excelsus. Ad laudes a. *Secundum multitudinem*, ps. *Miserere*, a.
Deus meus, ps. *Confitemini*, a. *Ad te de luce*,

<fol. 27vb> ps. *Deus Deus meus*, a. *Ymnum dicite*, ps. *Benedicite*, a. *Omnes
angeli*, ps. *Laudate*, cap. *Videmus nunc*, v. *Dominus regnavit*, super
Benedictus a. *Ecce ascendimus*, coll. *Preces nostras*, cum⁷⁷ suffra-
giis. Ad primam a. *Transeunte Domino*. Ad tertiam a. *Cecus sede-
bat*, cap. *Vivus est sermo*, r. *Inclina*, coll. *Aufer a nobis*. Ad sextam
a. *Miserere fili David*, cap. *Convertimini ad Dominum*, r. *In eter-
num*, coll. *Adjuva nos*. Ad nonam a. *Cecus magis*, cap. *Cum effu-
deris*, r. *Spes mea*, coll. *Tuere*. Ad missam in processione r., ex-
eundo, *Temptavit Dominus Abraham*, intr. *Esto michi*, ps. *In te
Domine*, coll. *Preces populi tui*, ep. *Si linguis hominum loquar*, gr.
Tu es Deus, v. *Liberasti*, [. . .]⁷⁸, tr. *Jubilare*, quem chorus divisim
cantabit, ew. *Assumpsit Jhesus*, off. *Benedictus es Domine*, secr.
Hec hostia, com. *Manducaverunt*, post communionem *Quesumus
omnipotens Deus*. In secundis vespervis ae. et psi.

<fol. 28ra> feriales, ym. *Lucis creator*, cap. *Ubi habundavit*, r. *Spes mea*, v.
Dirigatur Domine, super Magnificat a. *Omnis plebs*, coll. *Mise-
ricordie tue*, — hic processio [. . .]⁷⁹ exit chorum post vespervas, et
postea pulsatur⁸⁰ completorium, et hoc servatur usque in vigiliam

⁷⁵ cum in ras. (sine) scr. B, cf. annot. 71, 77.

⁷⁶ continentibus lectionem emend. B, cf. annot. 59-64, 66.

⁷⁷ cum in ras. (sine) scr. B, cf. annot. 71, 75.

⁷⁸ spatium 5½ linearum eras.

⁷⁹ spatium 4 litterarum eras.

⁸⁰ vespervas, et postea puls- in ras. scr. B.

Omnium Sanctorum. Feria secunda et tertia, si non tenetur de aliquo sancto, tunc leguntur nocturni de feria et tres ll. de Genesi, cum tribus responsoriis: *Angelus Domini* cum duobus sequentibus, vel feria tertia potest cantari de Domina nostra. Feria quarta⁸¹.

Hoofdstuk XII

<DE CAPITE JEJUNII, ATQUE DE OFFICIIS ET MISSIS VOTIVIS ORDINANDIS>

Feria quarta, in Capite jejunii, inv., psi. et versiculi in matutinis tenentur feriales, et pronuntiatur ew. *Cum jejunatis*, cum tribus responsoriis, que per ebdomadam tenentur. Ad Benedictus a. *Cum jejunatis*, coll. *Concede nobis*. Et per omnes horas capla. et collecte tenentur de dominica precedente. Ad vespervas et ad matutinas tenentur preces majores, per alias horas preces minores, et hoc fit per totum Jejunium nisi in dominicis diebus, et de sanctis non tenetur per Jejunium cursus horarum, nisi habeant novem lectiones. Ad Magnificat a. *Thesaurizate vobis*, coll. *Presta quesumus Domine*.

Nota de Domina nostra in ebdomada non cantatur in Adventu et Jejuniis ; a

<fol. 28rb> prima dominica Adventus usque ad octavas Epyphanie non tenetur de ea. Post octavas Epyphanie, quando de ipsa tenetur, in primis vespervis ae. et psi. feriales, ym. *A solis ortus*, cap. *Verbum caro*, super Magnificat a. *Germinavit radix*, coll. *Deus qui salutis*. Ad completorium ym. *Fit porta*, cap. *Populus gentium*, v. *Benedictus qui venit*, super Nunc dimittis a. *Verbum caro*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*. Ad matutinas inv., ae. et psi. sicut in Circumcisione Domini, tres ll. de tempore leguntur cum tribus responsoriis : *Sancta et immaculata*, *Beata es Maria* et *Verbum caro*, *Te Deum*, v. sicut in die Natalis Domini. Ad laudes v. *Puer natus est*, a. *O admirabile*, — capla. ad omnes horas sicut in Circumcisione Domini, — ad Benedictus a. *Germinavit*, coll. *Deus qui salutis* ad quamlibet antiphonam. Ae. et ra. ad horas sicut in

⁸¹ tit. rubr. scr. A.

Circumcisione Domini. Ad missam intr. *Salve sancta* vel *Dum medium*, cum reliquis sicut in dominica post Natale cantatur et legitur. Duo cantabunt invitorium et responsoria ad matutinas. In secundis vespers ym., cap., a. et coll. sicut in primis vespers, — et iste modus tenetur usque Purificationem beate Marie.

<fol. 28va> Post Purificationem beate Marie usque Adventum Domini tenetur iste cursus de Domina nostra : in primis vespers psi. feriales, ym. *Ave maris stella*, cap. *Ego quasi vitis*, — quere in Assumptione, — v. *Post partum*, super Magnificat a. *Salve regina*, coll. *Beate Marie*, — quere in Nativitate⁸² beate Marie. Ad completorium ym. *Fit porta*, cap. *Multe filie*, v. *Ave Maria*, super Nunc dimittis a. *O florens rosa*, vel aliam, quam regens voluerit, coll. *Protege*. Ad matutinas inv. *Ave Maria*, in [primo] nocturno a. *Benedicta tu*, ps. *Domine Dominus* cum reliquis psalmis et anthiphonis, que continentur in Purificatione beate Marie, ll. legentur de tempore cum tribus responsoriis : *Salve Maria*, *Spes desperatis*, *Rosa fragrans*, *Te Deum*, v. *Diffusa est*. Ad laudes a. *O admirabile*, cap. *Hec est speciosior sole*, v. *Post partum*, ad Benedictus a. *Beata Dei genitrix*, coll. *Concede nos*. Ad primam a. *O admirabile*. Ad tertiam a. *Quando natus est*, cap. *In Syon firmata sum*, r. *Specie tua*, v. *Adjuvabit eam*, coll. *Porrige nobis*. Ad sextam a. *Rubum quem*, cap. *Et radicavi*, r. *Adjuvabit*, v. *Diffusa*, coll. *Protege*. Ad nonam a. *Ecce Maria*, cap. *Sicut cynamomum*, r. *Diffusa est*,

<fol. 28vb> v. *Post partum*, coll. *Famulorum tuorum*. Ad missam intr. *Salve sancta parens*, ps. *Senciant omnes*, — cum albis ornamentis semper cantabitur, et cum una cappa statur ad chorum sicut in diebus dominicis, — *Gloria in excelsis*, coll. *Concede nos*, ep. *Ab initio et ante*, gr. *Benedicta*, sed infra Pascha et Penthecosten gr. non cantatur, *Alleluia*, *Virga Yesse*, et unum de festo, si fuerit infra dictum tempus, sequi. *Verbum bonum*, vel quam regens chorum voluerit, ew. infra octavas Pasche et Assumptionem beate Marie legetur *Stabat juxta crucem*, — et infra octavas Pasche et Penthecosten duo cantabunt invitorium et responsoria, — et de Assumptione usque Adventum et post Purificationem usque feriam quartam in Capite jejunii ew. *Loquente Jhesu ad turbas* legetur, *Credo canitur*, off. *Ave Maria* vel *Recordare*, pref. *Et te in veneratione*, com. *Beata viscera*, *Regina mundi* vel *Ave regina*, post communionem *Sumptis Domine*. In secundis vespers sicut in primis, cap. *Sicut cedrus*, v. *Post partum*, ad Magnificat a. *Nigra sum* vel *Alma*, coll. ut in primis vespers. Ad completorium similiter.

Sciendum est, quod de octavis Penthecostes usque ad Adventum Domini feriis

⁸² in Nativitate/quere transp. A.

< fol. 29ra > sextis cantatur de sancta Cruce, si vacat de festo habente officium, vel si dominica fuerit cantata in ebdomada. Ad missam intr. *Nos autem*, ps. *Deus misereatur*, — quere feria tertia post Palmas, — *Gloria in excelsis*, coll. *Deus qui unigeniti Filii tui*, ep. *Christus factus est*, — quere in die Palmarum, — gr. *Christus factus est*, — quere in Cena Domini, — *Alleluia, Dulce lignum*, sequ. *Salve crux*, ew. *Ascendens Ihesus*, *Credo* non canitur, off. *Protege*, pref. *Qui salutem*, com. *Propter lignum*, post communionem *Adesto*.

Ad primam, in Capite jejunii, legentur septem psi. et preces majores. Deinde decanus cum canonicis et aliis clericis, ad gremium ecclesie pertinentibus, cum processione intrabunt capitulum, antequam *Preciosa* dicatur, et ibi scholaris in choro deserviens leget lectionem, que sic incipit : *Cum enim labentis seculi* ; qua lecta, leget regulas Augustini, sicut consuetum est per totum annum. Deinde dicentur collecte, *Preciosa* cum reliquis, que secuntur. Postea fiet sermo per aliquem religiosum vel alium, quem decanus rogare voluerit. Postea decanus potest tractare de negotiis capituli, si voluerit. Deinde cantabitur tertia, post terciam missa animarum. Medio tempore plebanus vel aliquis sacerdos ab eo

< fol. 29rb > constitutus, habebit cineres de ramis palmarum combustos, quos benedicet et portabit in chorum. Et quando sexta cantatur, decanus cum dyacono et subdyacono canonicis preparabit se ad missam, et veniet ante altare cum omnibus suis canonicis, et dicant septem psalmos penitenciales cum precibus majoribus et psalmo *Inclina*, jacendo. Et primo dicat *Confiteor*, stando, et post septem psalmos, sicut dictum est, secuntur tres collecte : *Exaudi quesumus Domine, Domine Deus noster, Parce Domine* ; quibus finitis, decanus surgat et dicat *Indulgentiam*. Deinde in choro proiciet aquam benedictam, sicut consuetum est, <et> cum casula incipiat *Exaudi nos Domine*, choro prosequente, postea dicat versum *Peccavimus cum patribus*, coll. *Exaudi quesumus Domine*. Postea canonicus, cujus fuerit septimana chori, vel alter pro eo, incipiet letaniam, et cum dicitur *Sancta Maria, Ora pro nobis*, exhibunt chorum cum processione, scolare cum aqua benedicta precedente, deinde subdyacono sine textu, et dyacono, et postea decano cum nigris casulis, et postea processio sequetur secundum ordinem, et transibunt ecclesiam et ambitum, et redibunt ad chorum. Letania finita, decanus ante altare, flexis genibus,

< fol. 29va > incipiat *Immutemur*⁸³, et chorus prosequatur, postea *Juxta vestibulum*, ponendo cineres super caput suum primo, postea canonicorum, deinde omnium in choro existentium, et dicat : *Memento homo quia cinis es et in cinerem reverteris*. Deinde incipiatur intr.

⁸³ Imitemur *corr.*

Misereris omnium, ps. *Miserere mei Deus, Dominus vobiscum, Flectamus genua*, — hoc observatur per totum Jejunium usque ad Cenam Domini, singulis diebus, dum cantatur de tempore, nisi in dominicis diebus, — coll. *Presta quesumus Domine*, — qui vult, potest dicere plures collectas, prout consuevit per annum, — ep. *Convertimini ad me*, gr. *Miserere mei Deus*, v. *Misit de celo*, tr. *Domine non secundum peccata*, — ille cantatur per totum Jejunium, feriis secundis et quartis, quando de tempore cantatur, — ew. *Cum jejunatis*⁸⁴, off. *Exaltabo te*, secr. *Exaudi quesumus Domine*, pref. *Qui corporali jejunio*, com. *Qui meditabitur*, post communionem *Percepta nobis*, post collectas, que dicende sunt in missa, dyaconus vel sacerdos dicat *Humiliate capita vestra Deo*, — si dyaconus non fuerit, dicat presbyter, — et presbyter dicat collectam super populum *Inclinantes se*, dyaconus *Benedicamus*.

Hoofdstuk XIII

<DE TRIDUO POST CINERES>

<fol. 29vb> Feria quinta nocturnus, inv., ae., psi. et laudes feriales, tres ll. de tempore, et tria ra. de dominica, capla. et collecte similiter de dominica. Super Benedictus a. *Domine puer meus*, coll. *Deus qui culpa*. Ad horas sicut in die Cinerum. Ad vespervas super Magnificat a. *Domine non sum dignus*, coll. *Parce*. Ad missam intr. *Dum clamarem*, ps. *Exaudi Deus orationem meam*, coll. *Deus qui culpa*, ep. *Egrotavit*, gr. *Jacta cogitatum*, v. *Dum*⁸⁵ *clamarem*, ew. *Cum introisset Jhesus*, off. *Ad te Domine*, secr. *Sacrificiis*, com. *Acceptabis*, post communionem *Celestis doni*, super populum *Parce Domine*.

Feria sexta pronunciatur ew. *Audistis*. Ad Benedictus a. *Cum facis elemosinam*, coll. *Inchoata jejunia*. Ad Magnificat a. *Tu autem cum oraveris*, coll. *Presta famulis*. Intr. *Audivit Dominus*, coll. *Inchoata*, ep. *Clama ne cesses*, gr. *Unam pecii*, v. *Ut videam*, tr. *Dignare Domine*, — ille cantatur per totem Jejunium, feriis sextis, usque Parascheve, et si aliquod festum venerit istis tribus diebus, de quo coll. in missa dicatur, post istos tractus cantatur tr. de eo, —

⁸⁴ jejunatis tertiam litteram j cum signo relativo suprascr. A.

⁸⁵ Dum in ras. (Cum) scr. B.

ew. *Audistis*, off. *Domine vivifica me*, secr. *Sacrificium Domine*, com. *Servite*, post communionem

<fol.30ra> *Spiritum nobis*, super populum *Tuere Domine*.

Sabbato ad Benedictus a. *Tunc invocabis*, coll. *Adjuva*⁸⁶. Ad missam intr. *Audivit Dominus*, ps. *Exaudiat te*, coll. *Adjuva nos*, ep. *Si abstuleris*, gr. *Unam petii*, ew. *Cum sero esset*, off. *Domine*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Servite Domino*, post communionem *Celestis vite*, super populum *Fideles tui*.

Hoofdstuk XIV

<DE DOMINICA PRIMA QUADRAGESIME ET SUBSEQUENTI EBDOMADA>

Dominica in Quadragesima ad primas vesperas ae. et psi. feriales, — et hoc fit etiam omnibus diebus dominicis et ferialibus, in matutinis et in omnibus horis, per totum Jejunium, nisi festa sanctorum impendant, — ym. *Audi benigne conditor*, cap. *Hortamur vos*, r. *Educ de*, v. *Periit*, v. *Angelis suis*, ad Magnificat a. *Ecce nunc*, coll. *Concede nobis*, hic obmittuntur omnia suffragia cotidiana usque ad octavas Penthecostes. Ad completorium ym. *Christe qui lux es*, cap. *Tu in nobis*, v. *Custodi nos*, a. super Nunc dimittis *Evigila*, coll. *Illumina*, ista coll. et cap. tenentur per totum Jejunium nisi in Annuntiatione. Ad matutinas inv. *Non sit vobis vanum*, ae. et psi. feriales, v. *Dicet Domino*, v. *Ipse liberavit me*, tres prime ll. legentur de Genesi, r. *Ecce nunc tempus* cum duobus sequentibus ; tres medie ll. legentur de sermone, qui sic incipit :

<fol. 30rb> *Licet nobis*, v. *Ipse liberavit*, *Pater noster*, v. *Scapulis suis*⁸⁷, r. *In jejunio et fletu* cum duobus sequentibus ; ew. pronunciat *Ductus est Ihesus*, v. *Scapulis*, *Pater noster*, v. *Scuto circumdabit te*, r. *Tribularer* cum duobus sequentibus, *Te Deum* non canitur, sed r. repetetur, v. *Scapulis suis*. Ad laudes a. *Cor mundum*, ps. *Miserere*, a. *O Domine*, ps. *Confitemini*, a. *Sic benedicam te*, ps. *Deus Deus*, a. *In spiritu*, ps. *Benedicite*, a. *Laudate Deum*, ps. *Laudate*, ym. *O Nazarene*, cap. *Contristati estis*, v. *Scuto circumdabit te*, ad Be-

⁸⁶ *Adjuva lacunam expl. B.*

⁸⁷ v. *Scapulis*/Pater noster/v. *Ipse liberavit transp. A.*

nedictus a. *Ductus est Ihesus*, coll. *Deus qui ecclesiam tuam*, sine suffragiis.

Et sciendum quod per totum Jejunium non dicitur diebus dominicis, in primis vespers et secundis, nisi sola coll., nisi sit festum. Et notandum quod, si aliquod festum venerit in prima dominica Quadragesime, illud transfertur ad feriam secundam sequentem. Et eadem regula in aliis diebus dominicis eciam observatur, et de die Palmarum usque octavas Pasche non servatur aliquod festum, licet eciam esset festum Annunciationis, et si contingat ipsum vel aliud festum venire in dicto tempore, ante festum Palmarum debet observari.

Ad primam ym. et psi. — ad tertiam, sextam et nonam — debent observari per totum Jejunium, sicut ante

< fol. 30va > in feriis observantur, a. *Frange esurienti*. Ad tertiam a. *Per arma justicie*, cap. *Ecce ego ipse*, r. *Participem*, v. *Dicet Domino*, coll. *Esto Domine*. Ad sextam a. *Commendemus*, cap. *Ego pascham*, r. *Ab omni via*, v. *Ipsa liberavit me*, coll. *Protector in te*.

Et sciendum quod altare debet esse tectum in prima dominica Quadragesime nigro panno ante et retro. Sacerdos, dyaconus et subdyaconus erunt induti nigris casulis, et hoc erit continue per primam quindenam, et cortina pendeat circa chorum, et magnum velum pendeat ante chorum, et unum ex alia parte ante organa, et unus pannus ante capellam sancti Stephani, ante sanctam crucem in medio ecclesie, ante sanctam crucem ante chorum, et ante capellam sancti Martini.

Ad processionem, exeundo, r. *Pater peccavi*, et crux in processione erit tecta albo panno, redeundo, de Domina nostra a. cantatur. Et *Via sanctorum* legitur per totum Jejunium et per totum annum nisi a Pascha usque ad octavas Penthecostes, et in duplicibus et triplicibus festis non legitur. Ad missam intr. *Invocavit me*, ps. *Qui habitat*,

< fol. 30vb > coll. *Deus qui ecclesiam tuam*, — sola coll. legitur omnibus diebus dominicis per totum Jejunium et Adventum, — ep. *Hortamur vos*, gr. *Angelis suis*, v. *In omnibus*, tr. *Qui habitat*, ew. *Ductus est Ihesus*, off. *Scapulis suis*, secr. *Sacrificium*, com. *Scapulis*, post communionem *Tui nos*. Ad nonam a. *Advenerunt nobis*, cap. *Querite Dominum*, r. *Septies in die*, v. *Scapulis suis*, coll. *Super populum tuum*. Ad secundas vespers ae. et psi. feriales, ym. *Audi benigne*, cap. *Vir si fuerit justus*, r. *Educ de carcere*, v. *Angelis suis* Deus, super Magnificat a. *Reliquit eum*, coll. *Omnipotens semipiterna Deus*.

Feria secunda et per omnes ferias in Jejunii usque dominicam Palmarum inv., ae. et psi. feriales, nisi fuerit festum, ut dictum est, tres ll. de Genesi, versus et ra. de dominica et laudes similiter, et

ae. feriales usque Palmas, ad omnes horas capla. et collecte de dominica. Ad matutinas super Benedictus a. *Venite benedicti*, coll. *Converte nos*. Iste due ae. dicuntur ad suffragia : ad matutinas *Convertimini ad me*, v. *Domine Deus virtutum*, coll. *Absolve quesumus Domine*, — ad vespervas super Magnificat a. *Quod uni*,

<fol. 31ra> coll. *Adesto Domine*, — suffragium *Vivo ego*, v. *Converte nos*, coll. *Absolve ut supra*.

Sciendum est, quod per omnes ferias in ebdomada usque Palmas una coll. et a. dicitur de feria, cum una anthiphona et collecta super populum, et ad vespervas similiter, si habeat propriam collectam ; si non habeat, accipitur coll. ad vespervas dominice precedentis. Ad primam sicut tenetur, quando nocturnus legitur. Post primam, antequam dicatur *Preciosa*, sacerdos dicat *Domine labia mea*, *Deus in adiutorium*, et incipiat psalterium : *Beatus vir*, et legantur omnibus diebus ferialibus decem psi. usque in finem psalterii et semper ad duos psalmos *Gloria*, et quando finitum fuerit, iterum repetetur, ita quod duo psalteria in Jejuniis compleantur. Et quilibet canonicus debet legere partem psalterii sibi inscriptam, ita quod omni die psalterium per ipsos compleatur. Et post decem psalmos, qui in choro lecti fuerint, sacerdos dicit letaniam, post letaniam preces majores, deinde septem psalmos cum tribus collectis: *Exaudi quesumus*, *Deus a quo sancta*, *Concede quesumus omnipotens Deus*. Et hiis

<fol. 31rb> completis, decanus et canonici cum capellanis et sotiis ibunt ad capitulum, et ibi dicitur *Preciosa*, cum lectionibus et collectis consuetis. Tunc decanus incipiet anthiphonam *Mandatum novum*, *In diebus illis*, et lavabit manus pauperum et ministrabit eis panes. Et tale officium circa mandatum debet inchoari in prima dominica Quadragesime usque in die Pasche. Postea pulsabitur campana et cantabitur tercia, post terciam processio exhibit chorum, et quando tempus fuerit, pulsabitur campana et redibunt ad chorum et cantabitur sexta, post sextam missa animarum, post missam animarum nona.

Tribus diebus in ebdomada fiet statio ante altaria in ecclesia sita usque *Letare Jherusalem*. Prima feria secunda sacerdos proiciet aquam benedictam in choro, sicut dictum est, cantando *Exaudi nos Domine*, sicut fit in die Cinerum ; tunc ille, cujus est septimana, incipiet anthiphonam *Convertimini ad me*, et non exhibunt⁸⁸, et ibi dicuntur preces majores cum psalmo *Miserere*, cum tribus collectis superius dictis ; tunc ille, cujus fuerit septimana, incipiet letaniam,

⁸⁸ Convertimini ad me, et non exhibunt in ras. scr. B.

et ibunt per ambitum, cantando. Feria quarta sequente jactabitur aqua benedicta, sicut dictum est, et dicat sacerdos versum *Peccavimus* et collectam *Exaudi quesumus Domine* ; tunc cantabitur r., exeundo, *Emendemus*, et ibunt ante altare sancte Barbare, et cantabitur a. *Convertimini*, et ibi dicentur preces, sicut dictum est, cum collectis supra dictis, cum penultima collecta de patrono altaris. Feria sexta fiet statio ante Sanctum Bartholomeum secundum modum predictum. In secunda ebdomada, feria secunda fiet statio ante Sanctum Petrum, feria quarta ante Sanctum Georgium, feria sexta ante Sanctam Crucem. In tertia ebdomada, feria secunda fiet statio ante Sanctum Johannem Baptistam, feria quarta ante Sanctam Katherinam, feria sexta ante Sanctum Laurentium. Post *Letare*, feria secunda fiet statio ad Sanctam Mariam Minorem, feria quarta ad Sanctum Evergislum, feria sexta ad Fratres Minores. In ebdomada sequente, scilicet in Passione Domini, feria secunda ad Sanctum Hylarium, feria quarta ad Beghardos, feria sexta ad Sanctum Servatium, vel in proxima feria Annunciationis.

(Nota quod Anno Domini M^o III^c LXXXV festum Annuntiationis beate Marie Virginis celebratum fuerat feria sexta ante Palmarum. Et sic processio, que debebat fieri per collegium nostre ecclesie more solito, fiebat feria quarta precedente. Et similiter collegium Beati Servatii veniebat ad ecclesiam nostram eadem feria quarta, et hoc per consensum ambarum ecclesiarum. Et feria sexta, videlicet in festo Annuntiationis, ne omitteretur officium, facta est processio ad ecclesiam sancti Nicolai cum prima missa de tempore, et hoc similiter obsignatum est Anno M^o V^c LXXV)⁸⁹.

(Similiter A^o 1611. Similiter A^o 1616)⁹⁰.

In processionibus, que fiunt extra ecclesiam, cantantur ra. de tempore. Et si festum veniat in feriis predictis habens novem lectiones, statio non fit, nec psi. ad primam leguntur.

Intr. ad missam *Sicut oculi*, ps. *Ad te levavi*, coll. *Converte nos*, ep. *Ecce ego ipse requiram*, gr. *Protector noster*, v. *Domine Deus*, ew. *Cum venerit*, off. *Levabo oculos*, secr. *Munera Domine*, com. *Voce mea*, post communionem *Salutaris tui*, super populum *Adesto*. Omnibus diebus ferialibus et festivis debent cantari vespere immedie post missam nisi diebus dominicis, tunc cantabuntur debita hora. Super Magnificat a. *Quod uni*, coll. *Adesto Domine*, alia *Absolve*. Ante completorium diebus ferialibus cantabuntur vigilie cum novem lectionibus, nisi festum novem habens lectiones inpediat, et post vigiliis processio ibit ad refectorium, et scholaris ad hoc deputatus leget ibi dyalogum sancti Gre-

⁸⁹ in marg. inf. utriusque columnae folii 31v adscr. manus ignota saec. XVI, cf. annot. 393, 429, 443.

⁹⁰ adscr. D.

gorii, et infra lectionem propinabitur ter dominis, et bis vel ter
scolaribus, et post lectionem redibunt ad chorum et cantabitur
completorium, et

<fol. 32ra> fiet per totum Jejunium nisi diebus dominicis, et propinatio usque
in Parascheve.

Feria tertia super Benedictus a. *Scriptum est enim*, coll. *Respice Domine*, super populum *Pacem nobis Domine*. Ad missam intr. *Domine refugium*, ps. *Priusquam*, coll. *Respice Domine*, ep. *Querite Dominum*, gr. *Dirigatur*, v. *Elevatio*, tr. non dicitur, sed si festum venerit habens collectam de ipso, tenetur tr., — feria tertia, quinta, et sabbato non tenetur tr., nisi de festo teneatur, — ew. *Cum transisset Ihesus*, off. *In te speravi Domine*, secr. *Oblatis quesumus*, com. *Cum invocarem*, post communionem *Sumpsimus Domine*, super populum *Ascendant*. Ad vespervas super Magnificat a. *Domus mea*, coll. *Ascendant*, super populum sicut in matutinis.

Feria quarta pronuntiatur ew. *Accesserunt ad Ihesum scribe*, de illo legentur tres ll., cum tribus responsoriis de dominica, super Benedictus a. *Generatio hec*, coll. *Preces nostras*, alia *Mentes nostras*. Ad missam intr. *Reminiscere*, ps. *Ad te Domine*, coll. *Preces nostras*, *Dominus vobiscum* non dicitur, prophetia, in modum lectionis,

<fol. 32rb> legitur *Ascende ad me*, gr. *Tribulationes, Dominus vobiscum*, [sine]⁹¹ *Flectamus*, coll. *Devotionem*, ep. *Venit Helyas*, tr. *De necessitatibus meis* cum alio *Domine non secundum*, ew. *Accesserunt ad Ihesum*, off. *Meditabar*, secr. *Hostias*, com. *Intellige*, post communionem *Tui Domine*, super populum *Da quesumus Domine*. In secundis vespervis super Magnificat a. *Sicut fuit Jonas*, coll. *Suscipe Domine*.

Feria quinta a. super Benedictus *Ihesus autem*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, super populum *Precamur omnipotens Deus*. Intr. *Confessio et pulchritudo*, ps. *Cantate Domino*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, ep. *Factus est sermo Domini*, gr. *Custodi me Domine*, v. *De vultu tuo*, ew. *Dicebat Ihesus ad eos*, off. *Immittet angelum Dominus*, secr. *Suscipe creator*, com. *Panis*, post communionem *Percipientes Domine*, super populum *Respice Domine*. Ad vespervas super Magnificat a. *Non in solo*, coll. *Ab omnibus nos quesumus*.

Feria sexta pronuntiatur ew. *Erat dies festus Judeorum*, cum tribus responsoriis de dominica, a. ad Benedictus *Angelus Domini*, coll. *Esto Domine*, super populum *Conserva quesumus*. Intr. *De [ne]*⁹² *necessitatibus meis*,

⁹¹ eras. sed legibile, cf. annot. 93, 103.

⁹² lineola del. A.

ps. *Ad te Domine*, coll. *Esto Domine*, ep. *Anima que peccaverit*, gr. *Salvum fac*, v. *Auribus percipe*, ew. *Erat dies festus Judeorum*, off. *Benedic anima mea*, secr. *Suscipe quesumus*, com. *Erubescant*, post communionem *Per hujus Domine*, super populum *Exaudi nos*. Super Magnificat a. *Qui me sanum fecit*, coll. *Hujus nobis*.

Sabbato ad matutinas pronuntiatur ew. *Assumpsit Jhesus Petrum*, cum tribus ultimis responsoriis de dominica, super Benedictus a. *Assumpsit Jhesus*, coll. *Populum tuum*, super populum *Adesto quesumus Domine*. Ad missam intr. *Intret oratio mea.*, ps. *Domine Deus salutis*, — quinque collecte dicuntur hic sine *Dominus vobiscum*, et quinque prophetie in modum lectionis leguntur, — coll. *Populum tuum*, prophetia *Locutus est Moyses ad Dominum*, gr. *Propitius esto*, v. *Adjuva nos*, coll. *Deus qui in tantis*, l. *Dixit Moyses filiis Israel*, gr. *Protector noster*, v. *Domine Deus*, coll. *Protector noster*, l. *Orationem faciebant*, gr. *Convertere Domine*, coll. *Adesto Domine*, l. *Miserere nostri Deus*, gr. *Jacta cogitatum*, v. *Dum clamarem*, coll. *Preces populi tui*, — ad istas quinque collectas dicitur *Flectamus genua*, — l. *Angelus Domini*, ymnium cantabit canonicus *Benedictus es Domine*, et sco-

lares legent prophetias per totum annum nisi in vigilia Pasche et Penthecostes, hic dicitur *Dominus vobiscum* et [non]⁹³ *Flectamus*, coll. *Deus qui tribus pueris*, ep. *Rogamus vos*, tr. *Laudate Dominum omnes gentes*, ew. *Assumpsit Jhesus*, off. *Domine Deus*, secr. *Presentibus sacrificiis*, com. *Domine Deus meus*, post communionem *Sanctificationibus tuis*, super populum *Fideles tuos Domine*. Dominica secunda in Quadragesima⁹⁴.

Hoofdstuk XV

<DE DOMINICA SECUNDA QUADRAGESIME ET SUBSEQUENTI EBDOMADA>

Dominica secunda in Quadragesima a. *Benedictus*, ps. *Ipsium*, cum reliquis antiphonis et psalmis, ym. *Audi benigne*, cap. *Si revertimini*, r. *Educ de carcere*, super Magnificat a. *Domine bonum*

⁹³ eras. sed legibile, cf. annot. 91, 103.

⁹⁴ tit. rubr. scr. A.

est, coll. Deus qui nos, sine suffragiis, ut dictum est, in matutinis et in vespers. Ad completorium ut supra, super Nunc dimittis a. Evigila. In matutinis inv. In manu tua, in primo nocturno, secundo et tertio, ae. et psi., ut in nocturno continentur, v. Dicet Domino sicut in dominica precedente, tres prime ll. legentur de Genesi : de Jacob et Ysaac, r. Tolle arma ; tres ll. medie legentur de sermone, qui sic incipit : Portabat Rebecca, r. Cum exiret Jacob cum sequentibus ; post tercium nocturnum pronuntiatur ew. Egressus⁹⁵ Jhesus, r. Oravit cum sequentibus, Te Deum non⁹⁶ cantatur, sed r. repetetur, v. Scapulis suis. Ad laudes a. Domine labia, ps. Miserere, a. Dextera, ps. Confitemini, a. Factus es, ps. Deus Deus, a. Trium puerorum, ps. Benedicite, a. Statuit, ps. Laudate, ym. O Nazarene, cap. Volens, v. Scuto, super Benedictus a. Dicit

<fol. 33ra> *Dominus mulieri, coll. Deus qui conspicis. Ad primam per omnia sicut in dominica precedente, — ad horas ae., psi., ymni, ra. et versiculi sicut in precedente dominica. Ad terciam cap. Rogamus, coll. Familiam tuam. Ad sextam cap. Que pacis sunt, coll. Fideles tuos. Ad missam r. ad processionem Vidi Dominum facie, intr. Reminiscere, ps. Ad te Domine, coll. Deus qui conspicis, ep. Rogamus vos, tr. De necessitatibus meis, item tr. Dicit Dominus mulieri, ew. Egressus Jhesus, off. Meditabar, secr. Sacrificiis, com. Intellige clamorem, post communionem Supplices te rogamus. Ad nonam cap. Hec est voluntas Dei, coll. Presta nobis. Ad vespas cap. Vos estis in Christo, ad Magnificat a. O mulier, coll. Reparet nos.*

Per totam ebdomadam ad matutinas : nocturni ae. et psi. et laudes feriales, tres ll. legentur de Genesi, ra. de⁹⁷ dominica, et ad horas capla., collecte, ra. et versiculi similiter de dominica precedente.

Feria secunda super Benedictus a. *Ego principium,*

<fol. 33rb> *coll. Presta quesumus omnipotens Deus, super populum a. Convertimini, v. Domine Deus virtutum, coll. Adesto Domine. Ad vespas super Magnificat a. Qui me misit, super populum Vivo ego, v. Convertite nos Deus, coll. Populum tuum ut supra. Ad missam intr. Redime me Domine, ps. Judica me, coll. Presta quesumus, ep. Oravit Daniel dicens, gr. Adjutor meus, v. Confundantur, ew. Dixit Jhesus turbis, off. Benedicam, secr. Hec hostia, com. Domine Deus meus, post communionem Hec nos communio, super populum Adesto.*

Feria tertia ad Benedictus a. *Unus est enim, coll. Perfice*

⁹⁵ Ingressus corr. B., cf. annot. 107, 108.

⁹⁶ non cum signo relativo suprascr. A.

⁹⁷ de cum signo relativo suprascr. A.

quesumus, super populum Inploramus Domine. Ad vespervas super Magnificat a. Qui major est vestrum, coll. Deus qui ob animarum. Intr. ad missam Tibi dixit, ps. Dominus illuminatio, coll. Perfice quesumus Domine, ep. Factus est sermo Domini ad Helyam, gr. Jacta, v. Cum clamarem, ew. Locutus est Jhesus ad turbas, off. Miserere michi, secr. Sanctificationem, com. Narrabo, post communionem Ut sacris Domine, super populum Propitiare Domine.

Feria quarta

< fol. 33va > ad Benedictus a. *Tradetur enim, coll. Populum tuum Domine, super populum Adesto. Ad Magnificat a. Sedere autem, coll. Ad hostes nostros. Ad missam intr. Ne derelinquas nos, ps. Domine ne in furore, ep. Oravit Hester ad Dominum, gr. Saluum fac populum tuum, v. Ad te Domine, ew. Ascendens Jhesus, off. Ad te Domine levavi, secr. Hostias Domine, com. Justus Dominus, post communionem Sumptis Domine, super populum Deus innocentie.*

Feria quinta ad Benedictus a. *Factum est autem, coll. Presta nobis Domine auxilium, super populum Ecclesiam tuam Deus. Ad Magnificat a. Pater Abraham, coll. Tuere Domine. Intr. ad missam Deus in adiutorium, v. Avertantur, coll. Presta nobis quesumus, ep. Maledictus homo, gr. Propitius, v. Adjuva, ew. Dixit Jhesus turbis Judeorum, off. Precatus est Moyses, secr. Presenti, com. Qui manducat, post communionem Gratia tua, super populum Adesto Domine.*

Feria sexta ad Benedictus a. *Malos male, coll. Da quesumus omnipotens Deus, super populum Parce domine. Super Magnificat a. Querentes eum,*

< fol. 33vb > coll. *Da quesumus Domine. Ad missam intr. Ego autem, coll. Da quesumus omnipotens Deus, ep. Dixit Joseph fratribus suis, gr. Ad Dominum, v. Domine libera, ew. Dixit Jhesus turbis Judeorum, off. Domine in auxilium meum, secr. Hec in nobis, com. Tu Domine, post communionem Fac quesumus, super populum Da quesumus.*

Sabbato ad Benedictus a. *Dixit autem pater, coll. Da quesumus Domine, super populum Familiam tuam. Ad missam intr. Lex Domini, ps. Celi enarrant, coll. Da quesumus Domine, ep. Dixit Rebecca, gr. Bonum est confiteri, v. Ad annunciandum, ew. Homo quidam habuit duos filios, off. Illumina, secr. In sacrificiis, com. Oportet te fili, post communionem Sacramenti tui, super populum Familiam tuam. Dominica tertia in Quadragesima⁹⁸.*

⁹⁸ tit. rubr. scr. A.

<DE DOMINICA TERTIA QUADRAGESIME
ET SUBSEQUENTI EBDOMADA>

Dominica tertia in Quadragesima in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Sic ter quaternis*, cap. *Auferte*, r. *Esto nobis*, v. *Angelis suis*, ad Magnificat a. *Oportet te fili*, coll. *Subveni Domine*. Per istam quindenam altare erit tectum albis pannis ante et retro, et sacerdos, dyaconus et subdyaconus

<fol. 34ra> erunt induti albis casulis. Ad completorium ut supra, ym. *Summi largitor*, super Nunc dimittis a. *Pacem tuam*. Isti ymni tenentur per quindenam sequentem, et hec a. *Pacem* per hanc ebdomadam ad completorium. Ad matutinas inv. *Adoremus Dominum*, super psalmos a. *Servite*, ps. *Beatus vir* cum aliis anthiphonis et psalmis in tribus nocturnis, sicut diebus dominicis observantur, v. *Dicet Domino*, tres prime ll. legentur hic et per totam ebdomadam de Joseph in Genesi, r. *Videntes Joseph* cum aliis duobus sequentibus ; post secundum nocturnum v. *Ipse liberavit me*, tres medie ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Mittitur a Jacob patre* ; post tercium nocturnum v. *Scapulis suis*, ew. pronuntiatur *Erat Jhesus eitiens demonium*, sex ra., que secuntur, cantantur in secundo et tercio nocturno, et ultimum r. repetetur. Ad laudes v. *Scapulis suis*, a. *Fac benigne*, ps. *Miserere*, a. *Dominus michi adjutor*, ps. *Confitemini*, a. *Deus misereatur*, ps, *Deus Deus meus*, a. *Vim virtutis*, ps. *Benedicite*, a. *Sol et luna*, ps. *Laudate*, ym. *Clarum decus*, cap. *Eratis aliquando*,

<fol. 34rb> v. *Scuto*, ad Benedictus a. *Dum fortis*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, sine suffragiis. Ad primam servatur per omnia sicut in precedente dominica, — in aliis horis ae. et psi., ymni sicut in precedente dominica. Ad terciam cap. *Bonas facite*, r. *Bonum michi Domine*, v. *Manus tue Domine*, v. *Veniet michi*, coll. *Subjectum*. Ad sextam cap. *Fidelis Deus*, r. *Servus tuus*, v. *Ut discam*, v. *Fac cum servo*, coll. *Averte quesumus*. Ad missam in processione r. *Merito hec patimur*, intr. *Oculi mei*, ps. *Ad te Domine*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, ep. *Estote imitatores*, gr. *Exurge Domine*, v. *In convertendo*, tr. *Ad te levavi*, ew. *Erat Jhesus eitiens*, off. *Justicie Domini*, secr. *Hec hostia*, com. *Passer invenit*, post communionem *A cunctis nos*. Ad nonam cap. *Deus illuxit*, r. *Declara super nos*, v. *Declaratio*, v. *Principium verborum*, coll. *Propitiare Domine*. Ad vesperas ae. et psi. feriales, ym. *Sic ter quaternis*, cap. *Potens est Deus*, r. *Esto nobis*, v. *Angelis suis Deus*, super Magni-

ficat a. *Extollens*, coll. *Implorantes*⁹⁹, sine suffragiis.

Feria secunda

<fol. 34va> et per totam ebdomadam, inv. et psi., ae. et laudes feriales, ra. ad matutinas et ad alias horas, ymni et versiculi de dominica. Feria secunda ad Benedictus a. *Amen dico vobis*, coll. *Cordibus nostris*, super populum *Subveniat*. Ad Magnificat a. *Jhesus autem*, coll. de dominica per omnes ferias. Intr. ad missam *In Deo laudabo*, ps. *Miserere*, coll. *Cordibus nostris*, ep. *Naaman*, gr. *Deus vitam meam*, v. *Miserere michi*, ew. *Dixerunt pharisei*, off. *Exaudi Deus*, secr. *Munus*, com. *Quis dabit*, post communionem *Presta quesumus*, super populum *Subveniat*.

Feria tertia ad Benedictus a. *Ubi duo*, coll. *Exaudi nos*, alia¹⁰⁰ *Tua nos*. Ad missam intr. *Ego clamavi*, ps. *Exaudi Domine*, coll. *Exaudi nos*, ep.¹⁰¹ *Mulier quedam*, ew. *Respiciens Jhesus*, off. *Dextera Domini*, secr. *Per hec quesumus*, com. *Domine quis*, post communionem *Sacris Domine*, super populum *Tua nos*. Ad Magnificat a. *Non dico tibi*.

Feria quarta ad Benedictus a. *Audite*, coll. *Presta nobis*, alia *Concede quesumus*. Ad vespervas super Magnificat a. *Non lotis manibus*.

<fol. 34vb> Feria quarta intr. *Ego autem*, ps. *In te Domine*, coll. *Presta nobis Domine*, ep. *Honora patrem tuum*, gr. *Miserere michi*, v. *Conturbata*, ew. *Accesserunt ad Jhesum*, off. *Domine fac mecum*, secr. *Suscipe quesumus*, com. *Notas michi*, post communionem *Sanctificet nos*, super populum *Concede nobis*.

Feria quinta ad Benedictus a. *Omnes qui habebant*, coll. *Da quesumus Domine*, alia *Defende quesumus Domine*. Ad Magnificat a. *Facta autem die*. Intr. *Salus populi*, ps. *Adtendite*, coll. *Concede quesumus*, ep. *Factum est verbum Domini*, gr. *Oculi*, v. *Aperis*, ew. *Operamini*, off. *Si ambulavero*, secr. *Deus cujus gratie*, com. *Tu mandasti*, post communionem *Sacramenti*, super populum *Subiectum tibi*.

Feria sexta ad Benedictus a. *Qui biberit aquam*, coll. *Jejunia nostra*, alia *Presta quesumus*. Ad Magnificat a. *Domine ut video*. Intr. *Fac mecum Domine*, ps. *Inclina Domine*, coll. *Jejunia*, ep. *Convenerunt*, gr. *In Deo speravit*, v. *Ad te Domine*, ew. *Venit Jhesus*, off. *Intende voci*, secr. *Respice Domine*, com. *Qui biberit aquam*, post communionem *Hujus nos*, super populum *Presta quesumus omnipotens Deus*.

Sabbato ad Benedictus a. *Inclinavit se Jhesus*, coll.

⁹⁹ *Implorantes lac. expl. B.*

¹⁰⁰⁻¹⁰¹ ep. *Mulier quedam* . . . super populum *Tua nos* / alia *Tua nos* . . . collecta *Exaudi nos litteris traiectionem significantibus transp. A.*

<fol. 35ra> *Presta quesumus omnipotens Deus, alia Pretende Domine. Ad missam intr. Verba mea, ps. Rex meus, coll. Presta quesumus, ep. Erat vir, gr. Si ambulem, v. Virga tua, ew. Perrexit Jhesus, off. Gressus meos, secr. Concede quesumus, com. Nemo te, post communionem Quesumus omnipotens Deus, super populum Pretende Domine. Dominica quarta in Quadragesima*¹⁰².

Hoofdstuk XVII

<DE DOMINICA QUARTA QUADRAGESIME ET SUBSEQUENTI EBDOMADA>

Dominica quarta in Quadragesima ae. et psi. feriales, ym. *Sic ter quaternis*, cap. *Religio munda*, r. *Esto nobis*, v. *Angelis suis*, a. super *Magnificat Nemo te condemnavit*, coll. *Auge fidem*, sine suffragiis. Ad completorium super *Nunc dimittis a. Media vita*. Ad matutinas inv. *Dominum qui fecit nos*, ae., psi. et versiculi in primo nocturno, secundo et tercio, sicut in dominica precedente, tres prime II. legentur de Exodo, r. *Locutus est Dominus* cum duobus sequentibus ; tres medie legentur de sermone, qui sic incipit : *Stabat Moyses*, r. *Canemus Domino* cum duobus sequentibus ; ew. pronuntiatur *Abiit Jhesus trans mare*, r. *Moses famulus Dei* cum duobus sequentibus, et ultimum r. repetetur. Ad laudes a. *Tunc acceptabis*, ps. *Miserere*, a. *Bonum est*, ps. *Confitemini*,

<fol. 35rb> a. *Benedicat nos*, ps. *Deus Deus*, a. *Potens es*, ps. *Benedicite*, a. *Reges terre*, ps. *Laudate*, ym. *Clarum decus*, cap. *Secundum Ysaac*, v. *Scuto*, ad *Benedictus a. Cum sublevasset*, coll. *Concede quesumus*, sine suffragiis. Ad primam per omnia sicut in precedente dominica, — ad horas ae., psi., ra. et versiculi sicut in alia dominica. Ad terciam cap. *Sanctificabo*, coll. *Deus qui in desertis*. Ad sextam cap. *Lavamini*, coll. *Concede misericors Deus*. Ad missam r. ad processionem *Audi Israel*, intr. *Letare Jherusalem*, ps. *Letatus sum*, *Kyrieleyson* paschale, sine *Gloria in excelsis*, ep. *Scriptum est*, gr. *Letatus sum*, v. *Fiat pax*, tr. *Qui confidunt*, ew. *Abiit Jhesus*, off. *Laudate Dominum*, secr. *Sacrificitiis*, com. *Jherusalem*, post communionem *Da nobis misericors Deus*. Ad nonam cap. *Audite vocem meam*, coll. *Absolve quesumus*. Ad vespervas ae. et psi. fe-

¹⁰² *tit. rubr. scr. A.*

riales, ym. *Sic ter quaternis*, cap. *Inclinate aurem vestram*, r. *Esto nobis*, super Magnificat a. *De quinque panibus*, coll. *Tu semper*, et illa tenetur per istam ebdomadam

<fol. 35va> ad vespervas.

Sciendum est etiam, quod inv., nocturnus et laudes per ebdomadam, erunt feriales, et ll. legentur de Exodo, tria ra. et capla., collecte de dominica precedente, ra. ad horas et versiculi similiter.

Feria secunda ad Benedictus a. *Auferte ista hinc*, coll. *Presta quesumus*, alia *Tueatur quesumus*. Ad Magnificat a. *Solvite templum hoc*. Intr. *Deus in nomine*, ps. *Quoniam alieni*, coll. *Presta quesumus*, ep. *Venerunt due mulieres*, gr. *Esto michi*, v. *Deus in te*, ew. *Prope erat Pascha*, off. *Jubilare*, secr. *Oblatum tibi*, com. *Ab occultis meis*, post communionem *Sumptis Domine*, super populum *Deprecationem nostram*.

Feria tertia ad Benedictus a. *Nonne Moyses*, coll. *Sacre nobis*, super populum *Miserere quesumus*. Ad vespervas a. *Et me scitis*. Intr. *Exaudi Deus*, coll. *Sacre nobis*, ep. *Locutus est Dominus ad Moysen*, gr. *Exurge Domine*, v. *Deus auribus*, ew. *Jam die festo*, off. *Exspectavit Dominum*, secr. *Hec hostia*, com. *Letabimur*, post communionem *Hujus nos Domine*, super populum *Miserere Domine*.

Feria quarta ad Benedictus a. *Rabbi quis peccavit homo*,

<fol. 35vb> coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, alia *Da plebi tue*. Ad Magnificat a. *Ille homo*. Intr. *Dum sanctificatus*, ps. *Benedicam Dominum*, hic non dicitur *Dominus vobiscum*, sed *Oremus*, *Flectamus genua*, *Deus qui et justis*, prophetia *Sanctificabo nomen meum*, gr. *Venite filii*, v. *Accedite ad eum*, hic dicitur *Dominus vobiscum* et [non]¹⁰³ *Flectamus genua*, coll. *Presta quesumus*, ep. *Lavamini*, gr. *Beata gens*, v. *Verbo Domini*, ew. *Preteriens Jhesus*, off. *Benedicite gentes*, secr. *Supplices te Domine*, com. *Lutum fecit*, post communionem *Sacramenta*, super populum *Da plebi tue*.

Feria quinta ad Benedictus a. *Accepit autem*, coll. *Presta quesumus*, alia *Populi tui Deus*. Super Magnificat a. *Propheta magnus*. Intr. *Letetur cor*, ps. *Confitemini Domino*, coll. *Presta quesumus*, ep. *Venit mulier*, gr. *Respice Domine*, v. *Exurge Domine*, ew. *Dixit Jhesus turbis*, off. *Domine ad adjuvandum me*, secr. *Purifica nos*, com. *Domine*, post communionem *Celestia dona*, super populum *Populi tui Domine*.

Feria sexta ad Benedictus a. *Lazarus*, coll. *Deus qui ineffabilibus*, alia *Da quesumus omnipotens Deus*.

<fol. 36ra> Super Magnificat a. *Domine si fuisses hic*, coll. *Plebem tuam*. Ad

¹⁰³ eras. sed legibile cf. annot. 91, 93.

missam intr. *Meditatio cordis*, ps. *Celi enarrant*, coll. *Deus qui ineffabilibus*, ep. *Egrotavit*, gr. *Bonum est confidere*, v. *Bonum est sperare*, ew. *Erat quidam languens*, off. *Populum humilem*, secr. *Munera quesumus*, com. *Videns Dominus*, post communionem *Hec nos quesumus*, super populum *Adesto Domine*.

Sabbato ad Benedictus a. *Qui sequitur me*, coll. *Fiat quesumus*, alia *Da quesumus omnipotens Deus*. Intr. *Sicientes*, coll. *Fiat Domine*, ep. *In tempore placito*, gr. *Tibi Domine*, v. *Ut quid Domine*, ew. *Dicit Jhesus turbis*, off. *Factus est Dominus*, secr. *Oblatis quesumus*, com. *Dominus regit me*, post communionem *Tua nos*, super populum *Deus qui sperantibus*. Dominica quinta in Quadragesima¹⁰⁴.

Hoofdstuk XVIII

<DE DOMINICA ET EBDOMADA PASSIONIS>

Dominica in Passione Domini ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Vexilla*, et obmittitur ille v. *O crux* usque in die Palmarum, quando crux adoratur in cimiterio, cap. *Confusus sum*, r. *Usquequo*, v. *Qui tribulant me sine Gloria*, et r. repetetur, — et sciendum quod *Gloria* non cantatur ad responsoria et ad invitatorium, nec ad introitum, usque Pascha, — v.

<fol. 36rb> *Eripe me de inimicis*, ad Magnificat a. *Ego sum qui testimonium*, coll. *Deus qui sperantibus*, sine suffragiis. Ad completorium ym. *Cultor Dei memento*, super Nunc dimittis a. *Judicasti Domine*. Ad matutinas inv. *Populus Domini*, a. *Servite*, ps. *Beatus vir cum anthiphonis et psalmis*, qui in tribus nocturnis diebus dominicis observantur, v. *Eripe me de inimicis meis*, *Pater noster*, v. *Eripe me Domine ab homine malo*, tres prime ll. legentur de Jheremia, propheta, — et ille legitur usque Pascha diebus dominicis et ferialibus, — in fine dicitur *Hec dicit*, r. *Isti sunt dies* cum duobus sequentibus, et ultimum semper pro *Gloria* repetetur, scilicet tercium, sextum et nonum, et primum r., scilicet *Isti sunt dies*, non tenetur nisi semel, et alia in ebdomada repetuntur, si necesse fuerit, v. *Eripe me Domine ab homine malo*, *Pater noster*, v. *Ne*

¹⁰⁴ lit. rubr. scr. A.

perdas cum inpiis Deus ; tres medie ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Magnum Jheremie*, r. *Adjutor et susceptor* cum aliis duobus sequentibus ; post tercium nocturnum v. *Ne perdas*, *Pater noster*, v. *Dederunt in escam*, ew. pronunciatur *Quis ex vobis*, r. *Ne perdas* cum duobus sequentibus. Ad laudes

<fol. 36va> v. *Ne perdas*, a. *Vide Domine*, ps. *Miserere*, a. *In tribulatione*, ps. *Confitemini*, a. *Judicasti*, ps. *Deus Deus*, a. *Popule meus*, ps. *Benedicite*, a. *Nunquid redditur*, ps. *Laudate*, ym. *Pange lingua*, cap. *Christus assistens*, v. *Dederunt in escam*, ad *Benedictus* a. *Ego demonium*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, sine suffragiis. Ad primam a. *Anime inpiorum*, de reliquis ut supra. Ad terciam a. *Judicasti*, cap. *Christus pro nobis mortuus est*. r. *Erue a framea*, v. *Eripe me*, v. *Deus meus es tu*, *Gloria* non canitur, sed r. repetetur, coll. *Deus omnium*. Ad sextam a. *Popule meus*, cap. *Sanguis Christi*, r. *De ore leonis*, v. *Erue*, v. *In te jactatus sum*, coll. *Exercitio*. Per hanc quindenam altare erit tectum ruffis pannis, et sacerdos, dyaconus et subdyaconus erunt induti ruffis casulis usque vigiliam Pasche nisi in Cena Domini, vel festum impediat. Ad processionem r. *Tota die*, — et idem cantatur, quando itur cum processione ad capellas, cum aliis responsoriis sequentibus, — intr. *Judica me*, ps. *Emitte lucem*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, ep. *Christus assistens*,

<fol. 36vb> gr. *Eripe me*, v. *Liberator meus*, tr. *Sepe expugnaverunt*, ew. *Dicebat Jhesus*, off. *Confitebor tibi*, secr. *Hec munera*, com. *Hoc corpus*, post communionem *Adesto nobis*. Ad nonam a. *Nunquid redditur*, cap. *Christus novi testamenti*, r. *Principes*, v. *Quasi qui invenit*, v. *Ne perdas cum inpiis*, coll. *Benedictio Domini*. Ad secundas vespas ae. et psi. feriales, ym. *Vexilla*, cap. *Tu Domine*, r. *Usquequo*, v. *Eripe me de inimicis*, super *Magnificat* a. *Tulerunt lapides*, coll. *Libera quesumus*.

Per ebdomadam inv., nocturnus, ae. et laudes tenentur feriales, ra. ad matutinas et ad horas, capla., versiculi et collecte de dominica, usque Palmas. Iste due ae. : *Invocabo* ad matutinas et *Tibi revelavi* ad vespas, tenentur pro suffragiis ferialibus diebus, v. *Ne perdas*, coll. ad populum.

Feria secunda ll. de Jheremia sive sermones, qui de Passione continentur, r. *In proximo*, secundum *In te jactatus sum*, tercium *Pacifico*. Ad *Benedictus* a. *In die*, coll. *Sanctifica quesumus*, alia *Da quesumus Domine*. Ad *Magnificat* a. *Si quis sitit*, coll.

<fol. 37ra> de dominica. Intr. <*Miserere*> *michi*, ps. *Conculcaverunt*, coll. *Sanctifica quesumus*, ep. *Factum est verbum Domini ad Jonam*, gr. *Deus exaudi*, v. *Deus in nomine*, ew. *Miserunt principes*, off. *Domine convertere*, secr. *Concede nobis*, com. *Domine virtutum*, post

communione *Sacramenti tui*, super populum *Da quesumus Domine*.

Feria tertia primum r. *Doceam iniquos*, secundum *Multiplicati sunt*, tercium *Qui custodiebant*. Ad Benedictus a. *Tempus meum*, coll. *Presta quesumus Domine*, a. *Invocabo*, v. *Ne perdas*, coll. super populum *Da nobis Domine*. Ad vespervas super Magnificat a. *Quidam autem*, coll. de dominica, a. *Tibi revelavi*, v. *Ne perdas*, coll. super populum *Da nobis Domine*, et sic tenetur per ebdomadam. Intr. *Exspecta*, ps. *Dominus illuminatio*, coll. *Nostra tibi*, ep. *Congregati sunt*, gr. *Discerne*, v. *Emitte*, ew. *Ambulabat Jhesus*, off. *Sperent in te*, secr. *Hostias tibi*, com. *Redime me*, post communionem *Da quesumus*.

Feria quarta ad Benedictus a. *Oves mee*, coll. *Sanctificato*, alia *Exaudi quesumus Domine*. Super Magnificat a. *Multa bona opera*, coll. *Da nobis quesumus Domine*. Intr. *Liberator meus*, ps. *Diligam te*, coll. *Sanctificato*,

<fol. 37rb> ep. *Locutus est Dominus ad Moysen*, gr. *Exaltabo te*, v. *Domine Deus*, ew. *Facta sunt Encenia*, off. *Eripe me*, secr. *Annue*, com. *Lavabo*, post communionem *Celestis doni*, super populum *Exaudi quesumus*.

Feria quinta a. super Benedictus *Magister dicit*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, alia *Esto quesumus Domine*. Super Magnificat a. *Desiderio*. Intr. *Omnia que fecisti*, ps. *Beati immaculati*, coll. *Presta quesumus*, ep. *Oravit Daniel*, gr. *Tollite hostias*, v. *Revelabit*, ew. *Cum audissent*, off. *Super flumina*, secr. *Domine Deus*, com. *Memento*, post communionem *Quod ore sumpsimus*, super populum *Esto quesumus*.

Feria sexta ad Benedictus a. *Appropinquabat*¹⁰⁵ *autem*, coll. *Cordibus nostris*, alia *Tribue nobis*. Ad Magnificat a. *Principes*. Intr. *Miserere michi*, ps. *In te Domine*, coll. *Cordibus nostris*, ep. *Dixit Jheremias*, gr. *Pacifice*, v. *Vidisti Domine*, ew. *Collegerunt*, off. *Benedictus es*, secr. *Presta nobis*, com. *Ne tradideris*, post communionem *Sumpti sacrificii*, super populum *Tribue nobis*.

Sabbato ad Benedictus a. *Nemo tollet*, coll. *Proficiat quesumus*, alia *Visita*. Intr. *Miserere*, ps. *In te Domine*,

<fol. 37va> coll. *Proficiat quesumus*, ep. *Dixerunt inpii Judei*, gr. *Pacifice*, v. *Vidisti Domine*, ew. *Amen amen dico vobis*, off. *Benedictus es*, secr. *Quesumus omnipotens Deus*, com. *Ne tradideris*, post communionem *Visita quesumus*, super populum *Tueatur quesumus*.

¹⁰⁵ *Appropinquabit corr.*

<DE DOMINICA PALMARUM ET TRIBUS DIEBUS SEQUENTIBUS>

Dominica in Palmis ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Vexilla*, cap. *Audivi contumelias*, r. *Circumdederunt me*, v. *Quoniam tribulatio*, v. *Eripe me de inimicis meis*, ad Magnificat a. *Pater juste*, coll. *Da nobis quesumus Domine*. Sciendum est, quod vespere et matutine debent pulsari cum campanis sicut de apostolis, et statur in missa cum duabus cappis, et in aliis horis cum una. Ad completorium ad Nunc dimittis a. *Popule meus*. Ad matutinas inv. *Ipsi vero*, in nocturno psi. et ae.¹⁰⁶ sicut in aliis diebus dominicis, v. *Eripe me de inimicis*, *Pater noster*, v. *Eripe me Domine ab homine*, tres prime ll. legentur de Jheremia, r. *In die cum duobus sequentibus*; post secundum nocturnum v. *Eripe me Domine ab homine malo*, *Pater noster*, v. *De ore leonis*, tres medie ll. legentur de sermone, qui sic incipit: *Psalmi vicesimi*, r. *Salvum me fac cum duobus aliis sequentibus*; post

<fol. 37vb> tertium nocturnum v. *De ore leonis*, *Pater noster*, v. *Dederunt in escam meam*, ew. pronuntiatur *Cum appropinquaret Jhesus*, de illo legentur tres ll., r. *Obprobrium cum duobus aliis*, quorum ultimum erit *Circumdederunt me*, et hoc repetetur. V. ad laudes *De ore leonis*, a. *Dominus Deus*, ps. *Miserere*, a. *Circumdantes*, ps. *Confitemini*, a. *Judica*, ps. *Deus Deus*, a. *Cum angelis*, ps. *Benedicite*, a. *Confundantur*, ps. *Laudate*, ym. *Pange lingua*, cap. *Hoc sentite*, v. *Dederunt in escam meam*, ad Benedictus a. *Turba multa*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad primam per omnia sicut in dominica precedente. Ad terciam a. *Judicasti*, cap. *Corpus meum*, r. *Ingrediente*¹⁰⁷ *Domino*, v. *Cumque audissent*, — et hoc r. cantabitur hodie ad terciam, sextam, nonam et vespervas, — v. *Deus meus es tu*, coll. *Purifica quesumus Domine*. Ad sextam a. *Popule meus*, cap. *Circumspexi*, r. *Ingrediente*¹⁰⁸, coll. *Concede quesumus*. Ad nonam a. *Nunquid redditur*, cap. *Vere languores*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*.

Custos ecclesie procurabit pal-

<fol. 37bisra> mas secundum quantitatem antique consuetudinis, et faciet portari super ambitum, qui est ultra altare chori, et decanus infra terciam preparabit se ad missam cum dyacono et subdyacono canonicis. Et post terciam ibunt ad locum, ubi benedicende sunt palme, induti ruffis casulis melioribus, scolaribus cum duabus

¹⁰⁶ antiphona litteram finalem a corr. B., cf. annot. 19, 21, 22, 30, 31.

¹⁰⁷ Egrediente corr., cf. annot. 95, 108.

¹⁰⁸ Egrediente corr., cf. annot. 95, 107.

candelis et thuribulo precedentibus, et cum illuc venerint, decanus dicet collectam *Deus quem diligere*, cum cappa. Subdyaconus, exposita casula, leget prophetiam, per modum lectionis, *Venerunt filii Israel*, et cantor cum sotio suo canonico induent ruffas cappas, et stando ad chorum, incipiet, post prophetiam, *Collegerunt*, et instituet duos, qui cantent versum *Unus autem*, et chorus cantabit repetitionem. Postea sequitur ew., quod dyaconus leget sine casula, *Cum appropinquaret Jhesus*. Deinde decanus leget benedictionem palmarum : *Exorcizo te creatura florum* cum aliis collectis, que secuntur, deinde prefationem, postea alias orationes, que secuntur, *Deus qui Filium tuum*, hac oratione finita, aspergatur aqua benedicta super ramos palmarum,

<fol. 37bisrb> deinde sequentur alie due orationes, scilicet *Deus qui Filium tuum*, item *Deus qui dispersa*. Istitis orationibus finitis, decanus accipiet ramum in manu sua, incipiens antiphonam alta voce *Pueri Hebreorum* cum ceteris anthiphonis, et tunc descendent et ibunt ad chorum, et ministri jactabunt palmas laycis per foramina. Et officii ecclesie ferent palmas in brachiis suis, et cum reverentia distribuent inter canonicos, sacerdotes, sotios et scolares. Et decanus jactabit aquam benedictam in choro, ut consuetum est diebus dominicis, postea cantor incipiet anthiphonam *Ante sex dies*, et chorus illam cum reliquis anthiphonis, que secuntur, cantabit, et cum processione exhibunt chorum, exeundo januam versus Forum Bladi, et ibunt circa capellam sancti Stephani usque ad locum, ubi crux fuerit posita, scilicet in cimiterio ad murum, qui est ante capellam sancti Stephani. Et choro cantante, decanus vel sacerdos, flexis genibus ante crucem cum dyacono et subdyacono sub silentio, solus dicat has orationes : *Omnipotens sempiterna Deus*, alia *Auge fidem*. Postea decanus levans se,

<fol. 37bisva> anthiphonis finitis, discooperiat crucem, salutando ipsam et adorando et ad terram se prosternendo. Cum cantore alta voce cantabunt ter anthiphonam *Ave rex noster*, et chorus tociens prosequatur cantando. Postea cantor incipiet *Vexilla*, cujus versus quilibet chorus, sicut consuetum est in vesperis, prosequatur. Postea duo sacerdotes accipient crucem adoratam in manibus suis, et duo scolares precedent cum duabus crucibus ad processionem pertinentibus, quas etiam discooperiant. Et cantor incipiet responsorium *Circumdederunt me*, et ibunt cum processione ad locum, ubi scolares super porticu juxta refectorium cantabunt *Gloria laus* cum aliis versibus, et chorus repetet primum versum ; quibus finitis, cantor incipiet *Ingrediente Domino*, et sic cantando, intrabunt chorum. Et decanus ibit ante altare et dicet *Confiteor*¹⁰⁹,

¹⁰⁹ Confitor corr.

et cantor incipiet introitum *Domine ne longe*, v. *Deus Deus meus*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus sola*, ep. *Hoc sentite in vobis*, gr. *Tenuisti*, v. *Quam bonus*, tr. *Deus Deus meus respice*, *Dominus vobiscum*, *Passio Domini nostri*, sine *Gloria tibi Domine*,

<fol. 37bisv> off. *Inproperium*, secr. *Concede quesumus omnipotens Deus*, pref. *Qui salutem*, — hec dicitur usque Parascheve, — com. *Pater*, post communionem *Per hujus Domine*. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Vexilla cum integritate*, cap. *Tu Domine*, r. *Ingre-diente*, v. *Eripe me*, ad Magnificat a. *Occurrunt turbe*, sine suffra-giis per totam ebdomadam. Ad completorium sicut post primas vespervas, et ita fiet per totam ebdomadam.

Feria secunda ad matutinas inv. *Ubi temptaverunt me*, ae. et nocturnus feriales, v. *Eripe me*, *Pater noster*, v. *Eripe me Domi-ne*¹¹⁰ *ab homine*, tres ll. legentur feria secunda et tertia de omelia, que sic incipit : *Scitis quia post biduum*, r. *Conclusit*, r. *Dixerunt inpii*, r. *Viri inpii*, v. *Eripe me Domine ab homine*. Ad laudes a. *Faciem meam*, ps. *Miserere*, a. *Framea*, ps. *Verba mea*, a. *Appen-derunt*, ps. *Deus Deus meus*, a. *Inundaverunt*, ps. *Confitebor*, a. *Labia*, ps. *Laudate*, ym. *Pange*, cap. *Hoc sentite*, v. *Dederunt*, super Benedictus a. *Consilium fecerunt*, coll. *Da quesumus*. Ad primam per omnia sicut in die Palmarum, excepto quod septem psi.

<fol. 38ra> legentur cum precibus, sicut consuetum est in Jejuniiis. Ad ter-ciam, ad sextam, capla. et collecte de die Palmarum, ra., ae. et versiculi de dominica in Passione Domini, et hoc servatur usque ad Cenam Domini ad horas. Intr. *Judica Domine*¹¹¹, ps. *Effunde*, coll. *Da quesumus*, ep. *Dixit Ysaías*, gr. *Exurge Domine*, ew. *Ante sex dies*, off. *Eripe me*, secr. *Hec sacrificia*, com. *Erubescant*, post communionem *Prebeant nobis*, super populum *Adjuva nos*, — ad missam non dicitur nisi una coll. usque ad octavas Pasche. Ad vespervas psi., ae. feriales, ym. *Vexilla*, cap. *Tu Domine*, v. *Eripe me*, a. *Non haberes*, coll. *Adjuva nos*.

Feria tertia inv. *Quadraginta annis*, nocturnus et ae. feriales, r. *Contumelias*, r. *Deus Israel*, r. *Synagoga*. Ad laudes a. *Vide Do-mine*, ps. *Miserere*, a. *Discerne*, ps. *Judica me*, a. *Dum tribularer*, ps. *Deus Deus*, a. *Domine vim patiar*, ps. *Ego dixi*, a. *Dixerunt inpii*, ps. *Laudate*, ym. *Pange*, cap. *Hoc sentite*, v. *Dederunt*, ad Bene-dictus a. *Potestatem habeo*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad primam et ad horas ut supra. Intr. *Nos autem*, ps.

<fol. 38rb> *Deus misereatur*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, ep. *Dixit Jheremias*, gr. *Ego autem*, v. *Judica Domine*, *Passio*, sine *Dominus*

¹¹⁰ Domine/me transp. A.

¹¹¹ Judica me lectionem emend. A.

vobiscum et sine Gloria tibi Domine, Erat Pascha, off. Custodi me Domine, secr. Sacrificia, com. Adversum, post communionem Sanctificationibus, super populum Tua nos. Ad vespervas ae. et psi. feriales, ym. Vexilla, cap. Tu Domine, v. Eripe me, a. Potestatem, coll. Tua nos Domine.

Feria quarta inv. *Quibus juravi, ae. et nocturnus feriales, ew. pronunciatum Proximum erat Pascha, r. Eram quasi agnus, r. Unus ex discipulis, r. Judas mercator, et illud repetetur. A. ad laudes Libera me, ps. Miserere, a. Contumelias, ps. Te decet, a. Ipsi vero, ps. Deus Deus, a. Omnes inimici, ps. Exultavit, a. Alliga, ps. Laudate, ym. Pange, cap. Hoc sentite, v. Dederunt, super Benedictus a. Symon dormis, coll. Presta quesumus. Ad omnes horas ut supra in duabus feriis. Intr. In nomine Domine, ps. Domine exaudi, hic non dicitur Dominus vobiscum, sed Oremus, Flectamus, coll. Presta quesumus, prophetia, in modum lectionis, Dicite filie Syon, gr. Ne avertas, v. Salvum me fac, hic dicitur Dominus vobiscum et Flectamus genua, coll.*

<fol. 38va> *Deus qui pro nobis, ep. Dixit Ysaïas, tr. Domine exaudi, alius Domine non secundum, Passio, sine Dominus vobiscum et sine Gloria tibi Domine, et in ista Passione, quando legitur : Velum templi scissum est, deponantur vela ecclesie et cortine, excepto illo panno, qui pendet ante crucem, — ille reservatur usque Parasceve, et deponitur, quando cantatur Ecce lignum crucis, — off. Domine exaudi, secr. Suscipe, com. Potum meum, post communionem Largire, super populum Respice quesumus. Ad vespervas psi. et ae. feriales, ym. Vexilla, cap. Tu Domine, v. Eripe me, super Magnificat a. Tanto tempore, coll. Omnipotens sempiterne Deus. Ad completorium ut in Palmis. Hac die non cantantur vigilie, et post hunc diem non cantatur missa animarum usque ad octavas Pasche, et omnia anniversaria, que facienda sunt infra octavas Pasche, ista die fieri debent. Post completorium custos faciet deponi nattas ex sedibus chori, et locum faciet mundari.*

<DE FERIA QUINTA IN CENA DOMINI>

In Cena Domini campane debent pulsari ad matutinas sicut de apostolis, et omnes hore debent cum campanis pulsari usque post vespervas, et una candela debet poni juxta aquilam sub

<fol. 38vb> cruce, et sex candelae ex uno latere et sex ex altero, antequam matutine incipiantur, sed *Domine labia mea* non dicitur, neque *Deus in adjutorium* ad horas, neque inv., neque *Gloria Patri* nusquam dicitur, neque *Jube Domine*, neque *Tu autem*, neque *Hec dicit*, neque capla., neque versiculi, exceptis versibus nocturni, neque ra. ad horas diei, sed noctis ra. dicuntur, neque *Dominus vobiscum*, neque *Per Dominum*, neque *Benedicamus*, nec ym. ad vespervas, nec ad horas, nec ad matutinas, neque ae. ad horas preter ad matutinas et ad vespervas, nec sacerdos dabit benedictionem, nec post *Pater noster* dicit *Et ne nos*. Ad matutinas : cujus fuerit septimana, reget chorum ad matutinas, sine cappa ; incipiet antiphonam *Zelus domus*, ps. *Salvum me fac*, a. *Avertantur*, ps. *Deus in adjutorium*, a. *Deus meus*, ps. *In te Domine*, v. *Exurge Domine*, *Pater noster*, tres ll. cantantur de Lamentationibus Jheremie, r. *In monte Olyveti*, r. *Tristis est anima*, r. *Ecce vidimus eum*, et illud repetetur ; in secundo nocturno a. *Liberavit*, ps. *Deus judicium tuum*, a. *Cogitaverunt*, ps. *Quam bonus*, a. *Exurge Domine*,

<fol. 39ra> ps. *Ut quid Deus*, v. *Deus meus eripe me*, *Pater noster*, tres ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Scio quidem*, r. *Amicus meus*, r. *Una hora*, r. *Ecce turba*, et illud repetetur ; in tercio nocturno a. *Dixi iniquis*, ps. *Confitebimur*, a. *Terra tremuit*, ps. *Notus in Judea*, a. *In die tribulationis*, ps. *Voce mea*, v. *Homo pacis mee*, *Pater noster*, ew. pronuntiatur *Ante diem festum Pasche*, de quo legentur tres ll., r. *Seniores populi*, r. *Revelabunt*, r. *O Juda*, et hoc repetetur. Tunc duo scolares ascendent gradum, et post finem cujuslibet psalmi extinguunt duas candelas.

A. ad laudes *Justificeris*, ps. *Miserere*, a. *Dominus tamquam ovis*, ps. *Domine refugium*, a. *Contritum est*, ps. *Deus Deus*, a. *Exortatus es*, ps. *Cantemus*, a. *Oblatus est*, ps. *Laudate*, ad Benedictus a. *Traditor*. Tunc extinguuntur omnes candelae in choro et in ecclesia, sed custos tenebit unam, cujus lumen non poterit videri, usque post matutinas. Et scolares ibunt sub campanas ad altare sancti Nicholai, et post antiphonam super Benedictus

<fol. 39rb> cantabunt semel *Kyrieleyson*, et duo cantores in medio chori cantabunt *Qui passurus*, quos regens chorum statuet, postea scolares

Kyrieleyson, Christeleyson, post hoc cantores *Qui prophetice*, et chorus cantabit ad quemlibet versum *Domine miserere, Christus Dominus*, tercio cantabunt scolares *Kyrieleyson, Christeleyson, Kyrieleyson*, et cantores *Qui expansis*, chorus *Domine miserere, Christus Dominus*, postea dicet sacerdos chori *Mortem autem crucis*, et dicentur preces maiores cum psalmo *Miserere*, coll. *Respice sine Per Dominum*.

Ad primam psi. legentur submissa¹¹² voce, sine ymno, antyphona, capitulo et *Christe*, sed post psalmos chorus prosternet se in terram et dicat preces, sicut fit aliis diebus, cum sola collecta *Respice <quesumus> Domine super hanc*, et *Preciosa* non dicitur, nec in capitulo legitur regula Augustini, — sic etiam fit ad omnes alias horas, quando post psalmos dicuntur preces cum collecta *Respice*. Post primam processio exhibit chorum, postea pulsabitur campana, et redibit et leget terciam ; sic exit et redit ad sextam ; similiter exit et redit ad nonam.

Infra nonam de-

<fol. 39va> canus preparat se ad missam cum dyacono et subdyacono canonicis. Et post nonam in albis casulis venient ante altare, et ibi dicent *Confiteor*, post prosternit se ante altare cum omnibus canonicis, et jacendo legent ante altare septem psalmos penitenciales sine *Gloria*. Deinde dicent magnas preces cum psalmo *Inclina*, et secuntur orationes *Adesto Domine* cum aliis, que in missali magno continentur. Postea surgant et incipiatur missa *Nos*, ps. *Deus misereatur nostri*, coll. *Deus a quo et Judas*, ep. *Convenientibus*, gr. *Christus factus est*, v. *Propter quod*, — in hac die presbyter ponat duas hostias super pathenam cum magna diligentia ad perficiendum Corpus Domini, unam ipso die sumendam, aliam usque in crastinum reservandam, — ew. *Ante diem festum*, off. *Dextera Domini*, secr. *Ipse tibi*, pref. *Qui salutem, Communicantes, Hanc igitur, Qui pridie, Agnus Dei* cantatur, sed osculum pacis non datur, com. *Dominus Jhesus*. Hiis finitis, accipiat presbyter Corpus Domini et portet cum magna reverentia usque ad kameram, ubi reliquie jacent, et

<fol. 39vb> ibi ponat reservandum usque in crastinum. Secuntur vespere immediate, sine *Deus in adjutorium*, a. *Calicem*, ps. *Credidi*, a. *Cum hiis*, ps. *Ad Dominum*, a. *Ab*¹¹³ *hominibus*, ps. *Eripe me*, a. *Custodi me*, ps. *Domine clamavi*, a. *Considerabam*, ps. *Voce mea*, super Magnificat a. *Cenantibus autem* ; quibus finitis, sacerdos conversus ad populum, dicat *Dominus vobiscum*, coll. *Refecti, Benedicamus Domino*, benedictio datur. Ab hac hora non pulsantur campane usque vigiliam Pasche post consecrationem fontis.

¹¹² sub missa corr.

¹¹³ Cum corr.

Post prandium circa horam vesperarum fiet signum bis vel ter cum ligneo mallio, et convenient canonici, sacerdotes, sotii et scolares et alii fideles, qui voluerint. Et pistor ecclesie habebit mandata vel panes secundum formam et quantitatem antiquitus observatam, scilicet quantum de sex vasis fieri possunt. Et distributor chori procurabit vinum in refectorio, et domini cum processione intrabunt refectorium ad benedicendum mandata, memoriam habentes, quod Dominus distribuit Panem, scilicet Corpus suum, inter discipulos suos.

<fol. 40ra> Tunc cantor incipiet alta voce *Mandatum novum* cum reliquis anthiphonis et versibus, sicut in graduali continentur. Ad ultimam anthiphonam, scilicet *Ante diem festum*, dyaconus et subdyaconus canonici, dyaconus cum alba dalmatica, subdyaconus cum tunica alba, venient super refectorium, precedentibus duobus scolaribus cum candelis, et uno cum thuribulo. Et dyaconus accipiet¹¹⁴ benedictionem a decano et leget ewangelium *Ante diem festum Pasche* ; quo finito, subdyaconus porriget decano ad osculandum textum ewangelii. Post decanus induet cappam et primo dicat versum *Suscepimus Deus misericordiam*, item versum *Secundum nomen tuum Deus*, item versum *Tu qui lavasti pedes discipulorum*, *Dominus vobiscum*, coll. *Splendor lucis*, item *Da nobis quesumus*, item *Adesto Domine*, et sequitur benedictio *Benedic Domine hos panes*. Deinde ministri accipient pelves cum aqua et proponent prius mappas, et decanus lavabit manus singulorum et senior canonicus cum eo, decanus in dextro choro, et canonicus in sinistro. Deinde surgent duo sacerdotes et lavabunt manus decani et sui sotii. Tunc venient duo canonici juniores et distribuent panes inter dominos,

<fol. 40rb> capellanos et sotios, et propinabunt vinum ter omnibus in refectorio existentibus. Et dyaconus leget de ewangeliiis sancti Johannis, que sic incipiunt : *Amen amen dico vobis non est servus major domino suo*, et leget donec totum ibi fuerit propinatum. Tunc vero faciens finem, dicendo *Surgite eamus hinc*, tunc processio exibat refectorium cum aliis ibidem existentibus, et conventus non tenet completorium illa die, nec alia die, usque ad completorium vigilie Pasche, et tantummodo matutine et officium misse debent teneri. Altaria erunt nudata, et matricularius habebit aquam paratam et vinum, et decanus, convocatis canonicis et capellanis¹¹⁵, lavabit omnia altaria, cantando responsorium vel anthiphonam, et collectam de patrono cujuslibet altaris, et remanebunt nudata usque vigiliam Pasche, quia fideles homines visitabunt ea in Parascheve. Post convenient, qui in refectorio deserviebant, in domo canonici

¹¹⁴ accipiens *corr.*

¹¹⁵ capellanis/canonicis et *transp. A.*

unius aut in refectorio, et ibidem datur eis mandatum, et vinum propinatur.

Hoofdstuk XXI

<DE FERIA SEXTA IN PARASCEVE>

In Parascheve ad matutinas fiet signum cum mallio ligneo per matricularium, et ibit ante domos canonicorum et capellanorum,

<fol. 40va> et convenient et cantabunt matutinas secundum ordinem, ut dictum est feria quinta. Regens chorum incipiat anthiphonam *Astiterunt*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Diviserunt*, ps. *Deus Deus meus respice*, a. *Insurrexerunt*, ps. *Dominus illuminatio*, v. *Ab insurgentibus in me*, tres ll. cantantur de Lamentatione Jheremie, r. *Omnes amici*, r. *Velum templi*, r. *Vinea mea*, et illud repetetur ; in secundo nocturno a. *Vim faciebant*, ps. *Domine ne in furore secundum*, a. *Confundantur*, ps. *Exspectans*, a. *Alieni*, ps. *Deus in nomine*, v. *Insurrexerunt in me*, sex ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Decursis*¹¹⁶, r. *Tamquam ad latronem*, r. *Tenebre facte sunt*, r. *Barrabas*, et illud repetetur ; in tertio nocturno a. *Ab insurgentibus*, ps. *Eripe me*, a. *Longe fecisti*, ps. *Domine Deus salutis*, a. *Captabant*¹¹⁷, ps. *Deus ultionum*, v. *Locuti sunt adversum me*, r. *Tradiderunt*, r. *Jhesum tradidit*, r. *Caligaverunt*, et illud repetetur.

Ad laudes a. *Proprio filio*, ps. *Miserere mei*, a. *Anxiatius*, ps. *Domine exaudi secundum*, a. *Ait latro*, ps. *Deus Deus meus*, a. *Dum conturbata*, ps. *Domine audiui*, a. *Me-*

<fol. 40vb> *mento mei*, ps. *Laudate*, super *Benedictus a. Posuerunt. Kyrieleyson* ut supra feria quinta.

Ad officium diei fiet signum sicut in matutinis. Circa horam sextam decanus preparabit se ad officium misse cum dyacono et subdyacono canonicis. Et erit altare tectum cum duabus mappis albis, et venient ante altare cum rufis casulis. Et subdyaconus, exposita casula sua, ante altare legat sine tytulo, in modum lectionis, *In tribulatione sua*, et sequitur tr. *Domine audiui*, postea *Oremus, Flectamus genua*, coll. *Deus a quo*, et subdyaconus iterum legat alteram lectionem, in modum lectionis, *Dixit Dominus ad Moysen et Aaron*, tr. *Eripe me Domine*. Duo panni in altari ponantur a custode, unus in dextro, alius in sinistro, et dum legitur in Passione : *Partiti sunt vestimenta mea sibi*¹¹⁸, tunc sacerdos recipit

¹¹⁶ *Decursus corr.*

¹¹⁷ *Cantabant corr.*

¹¹⁸ *Dividentes vestimenta ejus (Luc., XXIII, 34) ex lectione Passionis secundum Johannem (XIX, 24) emend.*

unum, et custos stans juxta altare, recipit alium, deferens eos secum. Postea legitur Passio super aquila, sine *Dominus vobiscum* et sine *Gloria tibi Domine*. Qua lecta, secuntur orationes sollempnes pro universali ecclesia, et absque *Dominus vobiscum*, in prima dicitur *Oremus*, et stando, legetur illa, et in fine, sine *Per*

<fol. 41ra> *Dominum*, dicitur *Oremus*, et dyaconus dicit *Flectamus genua*, et ipse sacerdos maneat cum populo flexis genibus, donec or. finia-
tur, tunc dyaconus dicat *Levate*, et sacerdos dicat *Per Dominum*, iterum dicat sacerdos *Oremus*, et dyaconus *Flectamus genua*, et similiter sacerdos maneat flexis genibus cum populo, in fine dicat diaconus *Levate*, et sacerdos *Per Dominum*, et sic erit de omnibus aliis sequentibus nisi de illa : *Omnipotens sempiterne Deus qui etiam Judaicam*, pro Judeis non flectuntur genua, quia per tales flexiones illuserunt Dominum.

Hiis finitis, custos ornabit locum in medio chori, ubi sancta Crux debet adorari, et decanus cum dyacono et subdyacono, duobus scolaribus cum magnis candelis precedentibus, ibunt et afferent¹¹⁹ sanctam Crucem, et decanus et dyaconus accipient eam coopertam cum purpura munda. Et duo sacerdotes accipient aliam crucem etiam coopertam, in die Palmarum adoratam. Tunc cantor, sotio sibi adjuncto, cantabunt *Popule meus* juxta Crucem, et duo scolares ex opposito stantes, cantabunt *Agyos*, et chorus, flexis genibus, cantabit *Sanctus Deus*, item cantor cum sotio suo *Quia eduxi te*, scolares *Agyos*,

<fol. 41rb> chorus *Sanctus Deus*, et sic gradatim appropinquabunt loco, ubi Crux est adoranda, cantores *Quid ultra*, pueri *Agyos*, chorus *Sanctus Deus*. Postea decanus discooperiens sanctam Crucem, accipiat in manibus suis, levans eam in altum, ostendens eam populo cum magna devotione, et alta voce cantet ter *Ecce lignum crucis*, et clerus, flexis genibus, prosequatur anthiphonam cum versu *Beati immaculati* et repeticione *Ecce lignum*, cantores *Crucem tuam*, ps. *Deus misereatur nostri*. Tunc decanus accedet ad Crucem, et cum reverentia adorans, osculetur eam, post dyaconus, deinde subdyaconus, postea totus chorus secundum ordinem, incipiens a majore usque minorem. Item cantores cantent *Crux fidelis*, et chorus illum versum repetet, et sic cantores versus totius ymni cantent, et chorus repetet ad quemlibet versum *Crux fidelis*. Quibus finitis, cantor incipiet alta voce *Dum fabricator*, item *Aperto ergo*, item *O admirabile precium*.

Interea, dum hec cantantur, decanus cum dyacono et subdyacono ponat se juxta Crucem versus altare, flexis genibus sub silentio, <et> dicat has orationes : *Tuam crucem Domine* cum tribus aliis sequentibus. Hiis expletis,

¹¹⁹ auferent corr. A, cf. annot. 50, 517.

decanus exuat casulam suam cum aliis, et accipiat De Ligno Domini, diaconus piccidem cum reliquiis, subdyaconus crucem panno involutam, et eant in ecclesia, ubi fons est preparatus, ad benedicendum, et in eo lavent Crucem et reliquias, dicendo has orationes : *Domine Jhesu Christe* cum alia sequente, tunc fideles bibere possunt ex eo fonte. Postea sacerdos intret locum sepulchri et ibi reponat crucem sub panno, quem subdyaconus tulit, et custodiatur cum reverencia usque in noctem Resurrectionis, et ille pannus, acceptus a Maria Magdalena pro sudario, ostenditur populo et inponitur altari per totam ebdomadam.

Hiis impletis, sacerdos accedens ad altare [et] induat casulam et dicat *Confiteor*, postea accedet ad locum, ubi Corpus Domini die precedente positum erat, scholaribus cum magnis candelis precedentibus, et accipiet cum summa devotione et ponat super altare, et fundat vinum et aquam in calicem et dicat *Fiat hec commixtio vini et aque*, et coll. *Deus qui humane substantie*. Et tunc, cooperto calice, submissa voce dicat *Oremus, Preceptis salutaribus, Et ne nos inducas in temptationem*, chorus *Sed libera nos a malo*, sa-

cerdos *Amen*. Item sacerdos *Libera nos quesumus*, postea frangat hostiam more solito, dicens *Per eundum Dominum* et cetera, hinc exaltet vocem, dicens *Per omnia secula seculorum*, chorus *Amen*. *Pax Domini* non dicitur, neque *Agnus Dei*, nec osculum pacis datur, sed ponat partem Corporis in calicem, nichil dicens, quia vinum non consecratum sanctificatur per Panem sanctificatum. Postea dicat *Domine Jhesu Christe fili Dei*, dehinc sumat Corpus Christi, deinde dicat *Corpus Domini*, hinc sumat Sanguinem et dicat *Sanguis Domini nostri*, item *Corpus tuum Domine*, deinde sumat ablutionem et dicat *Quod ore sumpsimus*.

Hiis expletis, dicuntur vespere, ps. *Confitebor*, ps. *Domine probasti, Eripe me, Domine clamavi, Voce mea*¹²⁰, *Magnificat*, hec a. sequens cantatur¹²¹ in vespere et pro communione : *Dum accipisset acetum, Kyrieleyson* et cetera, secuntur magne preces cum psalmo *Miserere*, sine *Gloria* et sine *Laus tibi Domine*, sed sacerdos tantum dicat *Exurge Domine, Domine Deus virtutum, Domine exaudi*, et non *Dominus vobiscum*, sed tantum collectam *Oremus, Respice quesumus Domine*, et nichil post collectam dicat, nec populus benedicitur, sed dicat post officium *Placeat tibi*. Completorium ut in die precedente.

¹²⁰ Domine clamavi, Voce mea/Eripe me transp. A.

¹²¹ dicitur lectionem emend. D.

<DE VIGILIA PASCHE>

<fol. 42ra>

In vigilia Pasche ad matutinas fiet signum cum mallio ligneo sicut die precedente, et eodem more matutine observantur. Regens chorum, sine cappa, incipiet anthiphonam *In pace in idipsum*, ps. *Cum invocarem*, a. *Habitabit*, ps. *Dominus quis habitabit*, a. *Caro mea*, ps. *Conserva me*, v. *In pace*, *Pater noster*, tres prime ll. cantantur de Oratione Jheremie, prophete, r. *Sepulto Domino*, r. *Jherusalem luge*, r. *Plange quasi*; in secundo nocturno a. *Eleva mini*, ps. *Domini est terra*, a. *Credo videre*, ps. *Dominus illuminatio*, a. *Domine abstraxisti*, ps. *Exaltabo te*, v. *Tu autem Domine*, *Pater noster*, tres medie ll. legentur de sermone, qui sic incipit: *Semper quidem*, r. *Recessit pastor*, r. *O vos omnes*, r. *Ecce quomodo*; in tertio nocturno a. *Deus adjuva me*, ps. *Deus in nomine*, a. *In pace*, ps. *Notus in Judea*, a. *Factus sum*, ps. *Domine Deus salutis*, v. *Collocavit me in obscuris*, *Pater noster*, ew. pronunciatur sine titulo, scilicet *Vespere autem sabbati*, et de illo legentur tres ll., r. *Estimatus sum*, r. *Agnus Dei*, r. *Sicut ovis*, et hoc repetetur.

Ad laudes a. *O mors*, ps. *Miserere*, a. *Plangent eum*, ps. *Judica me Deus*, a. *Attendite*, ps. *Deus Deus meus*, a. *A porta inferi*, ps. *Ego dixi*, a. *O vos omnes*, ps. *Laudate*, ad Benedictus a.

<fol. 42rb>

Mulieres, *Kyrieleyson* cum reliquis ut supra.

Hore non legentur istis tribus diebus per conventum, sed hora prime incipiatur officium misse. Et ante officium excuciat ignis de silice et accendatur candela et benedicatur a sacerdote per hanc orationem: *Dominus vobiscum*, *Oremus*, *Domine sancte Pater*, et ponantur anni Incarnationis in cereo, qui paratus erit per custodem. Dum vero officium debet inchoari, altare erit ornatum melioribus ornamentis et omnes candeles erunt posite, sicut fieri debet in magnis festis. Primo precedent duo scolares portantes duas hastas, et super hastas columbas per rostra inscisas, et candeles desuper ardentes, incensas a candela, de igne silicis accensa. Et hii pueri cantent juxta¹²² altare sancti Bartholomei hunc ymnum: *Inventor rutili*, et chorus illum versum ad quemlibet versum, quem pueri cantabunt, repetet. Et pueri cantando parum semper procedent, usque veniant ad cereum. Tunc dyaconus erit paratus in alba dalmatica, et subdyaconus cum tunica alba, et clara voce incipiet dyaconus benedictionem cerei, scilicet *Exultet jam angelica*, et postea mutet vocem et cantabit prefationem *Invisibilem Deum*, et scolares cum bene-

¹²² juxta cum signo relativo suprascr. A.

< fol. 42va > dictis candelis, unus stabit in dextra parte, alter in sinistra, et tercius scholaris in albis, habens thus in vase argenteo, quod debet poni in cereum. Et cum venerit dyaconus ad illam partem : *Suscipe sancte Pater*, debet inponere thus cereo in modum crucis. Cum autem venerit ad illam partem : *Rutilans ignis accendit*, accendatur cereus de igne benedicto, quem scolares in hastis tulerunt, et dyaconus manum suam apponat. Quo accenso, et dyacono in suo officio procedente, extingatur ignis, de quo accensus est cereus, et omnes alie candelae in ecclesia ardentes. Iterato recipiatur ignis et immediate ab ipso cereo, et accendantur omnes candelae de choro, et cereus ardebit continue per totam ebdomadam usque ad sabbatum post missam. Postea secuntur ll., quas legent quatuor canonici, primam senior sacerdos, que sic incipit : *In principio*, hic non sequitur tr., sed decanus veniet ad altare, indutus alba casula, <et> dicet *Oremus, Deus qui mirabiliter*, sequitur secunda l., quam leget secundus canonicus, — et alii canonici lectiones alias secundum ordinem, et omnes sine tytulo, — *Factum est*, tr. *Cantemus Domino*, quem cantor incipiet, coll. *Deus cui nos*,

< fol. 42vb > l. *Hec est hereditas*, tr. *Attende celum*, coll. *Deus qui ecclesiam*, tr. sine lectione *Sicut cervus*, coll. *Concede quesumus*. Deinde sacerdos exuat casulam et induat cappam unam et albam, cum dyacono et subdyacono procedat in medium chori, uno scolare cum cruce, alio cum thuribulo, et duobus cum cereis in albis precedentibus. Tunc sequitur letania, quam duo seniores canonici in cappis cantabunt, *Kyrieleyson*, ad quod quilibet chorus ter respondebit, postea *Christeleyson*, *Christe audi nos*, *Salvator mundi*, *Adjuva nos*, *Sancta Dei genitrix*, *Ora*, *Sancte Michael*, *Ora*, *Omnes sancti angeli et archangeli*, *Orate*, *Sancte Johannes Baptista Domini*, *Sancte Petre*, *Ora*, *Omnes sancti apostoli et ewangeliste*, *Orate*, *Sancte Stephane*, *Omnes sancti martyres*, *Sancte Silvester*, *Omnes sancti confessores*, *Orate*, *Sancta Felicitas*, *Omnes sancte virgines, vidue et continentes*, *Omnes sancti*, *Orate*. Tunc precedent duo alii cantores et cantabunt *Kyrieleyson*, et ad quodlibet quilibet chorus bis respondebit, primo dexter chorus, postea sinister, *Christeleyson*, *Christe audi nos*, *Redemptor mundi*, *Adjuva nos*, *Sancta virgo virginum*, *Ora*, *Sancte Gabriel*, *Ora*, *Omnes sancti angeli et archangeli*, *Orate*, *Sancte Paule*, *Ora*, *Omnes sancti apostoli et ewangeliste*, *Sancte Lamberte*, *Omnes sancti martyres*, *Sancte Servati*, *Omnes sancti confessores*,

< fol. 43ra > *Sancta Katherina*, *Omnes sancte virgines, vidue et continentes*, *Omnes sancti*. Deinde precedent duo alii cantores et facient letaniam tertiam, et quilibet chorus semel respondebit, et incipiet

Kyrieleyson, Christeleyson, Christe audi nos, Redemptor mundi, Adjuva nos, Sancta Maria, Ora. Tunc cantando itur in parochiam ad fontes, duobus scholaribus, uno cum cruce et vexillo, alio cum thuribulo precedentibus, post quos sequentur duo scolares cum cereis, deinde subdyaconus, postea dyaconus, deinde sacerdos, hinc tota processio secundum ordinem. Dum autem cantores venerint ad illam partem : *Propicius esto*, tunc decanus accedet ad fontem, et precinctus mappa, dicat *Dominus vobiscum*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, in fine sequitur pref. *Qui invisibili potentia*. Dum venerit ad illam partem : *Qui hanc aquam*, dividat aquam in modum crucis. Cum venerit ad illam partem : *Et in quatuor fluminibus*, fundat aquam ex baptismo in modum crucis. Cum venerit ad illam partem : *In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti*, mutet vocem quasi legens lectionem, *Hec nobis precepta*, postea ponat duos cereos in aquam, et cantando, ter dicat *Descendat in*, et sic debet facere signum hujus aque cum candelis : more istius figure Ψ. Et

<fol. 43rb> tociens sufflet in aquam in modum ejusdem figure, et in fine legatur *Per Dominum nostrum*, in modum collecte. Tunc accipia-
tur aqua ex fonte, antequam immittatur crisma, ad aspergendum, quia alia aqua non debet benedici usque festum Penthecosten. Postea imponatur crisma in modum crucis, sacerdote dicente *In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti fecundetur et sanctificetur fons iste*. Hiis finitis, sacerdos lavet manus suas in baptismo de crismate cum sale et aqua et revertatur, ubi chorus stat in processione. Et cantores perficiant letanias *Propicius esto*, et chorus simul eis respondeat, semel semper repetendo. Et cum venerint ad illam partem : *Ut lavachrum istud*, hoc cantores ter dicant, et decanus extendet manus suas ad fontem et faciet crucem, ipsum benedicendo, postea cum processione, cantando, redient ad chorum. Et cum venerint ad illam partem : *Christe audi nos*, cantor solus incipiet alta voce *Kyrieleyson* paschale, quia intr. non dicitur. Et omnes campane debent compulsari¹²³ et omnes cande-
le incendi, quam prius de parochia processio venerit. Et decanus, exuta cappa, induat casulam, cum ministris vadat ante altare et dicat *Confiteor Deo*,

<fol. 43va> post *Kyrieleyson*, *Gloria in excelsis*, coll. *Deus qui hanc sacratissimam noctem*, ep. *Si consurrexistis, Alleluia, Confitemini sine repetitione*, tr. *Laudate Dominum omnes gentes*, ew. *Vespere sabbati*, *Credo* non dicitur, *Dominus vobiscum*, *Oremus*, off. non dicitur, cetera omnia dicuntur more solito, secr. *Suscipe quesumus*, pref. *Te quidem . . . sed in hac potissimum nocte, Communicantes et*

¹²³ com- cum signo relativo suprascr. A.

*noctem sacratissimam, Hanc igitur, Sanctus canitur*¹²⁴, *Agnus Dei* non cantatur, et osculum pacis non datur, nec com. canitur, sed post sumptionem Sacramenti cantor alta voce incipiet *Alleluia*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, ad Magnificat a. *Vespere autem sabbati*; quo finito, sacerdos conversus ad populum, dicat *Dominus vobiscum*, coll. *Spiritum nobis, Ite missa est* non dicitur, sed *Benedicamus Domino*.

Ante officium vel post prandium custos ecclesie dependet baltinos circa chorum et retro crucem et reliquias in choro in vasis ornatis, meliori modo quo possit, et pendebunt usque post octavas Penthecostes, et tunc cereus eciam deponitur.

Post prandium magne campane debent pulsari, et domini convenient in choro, capellani, sotii et scolares, et cantabunt completorium. Et decanus incipiet alta voce *Alleluia*, ps. *Cum invocarem, In te Domine, Qui habitat*,

<fol. 43vb> *Ecce nunc, Nunc dimittis, Alleluia, Confitemini, sine repeticione, coll. Deus qui hanc sacratissimam noctem.*

Ab hac die usque ad octavas Pasche non dicitur *Deus in adiutorium* nisi in matutinis, neque ym., neque a., neque cap., neque ad completorium *Converte nos*, neque versiculi ad horas, neque preces ad primam, sed in vespers et matutinis tenentur ae. et ra., et ad matutinas *Domine labia mea* et versiculi, et ad omnes horas dicitur *Hec dies sine cauda*, et *Alleluia* similiter.

Hoofdstuk XXIII

<DE FESTO PASCHE>

In die sancto Pasche ad matutinas inv. *Alleluia*, ps. *Venite*, in nocturno a. *Ego sum*, ps. *Beatus vir*, a. *Postulavi*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Ego dormivi*, ps. *Domine quid multiplicati*, v. *Resurrexit Dominus*, *Pater noster*, v. *Surrexit Dominus vere*, ew. pronuntiatur secundum Marcum : *Maria Magdalene*, de illo legentur tres ll., r. *Angelus Domini*, r. *Angelus Domini*, r. *Dum transisset sabbatum*. Quibus finitis, persone constitute et ordinate per cantorem, facient visitationem sepulchri, sicut consuetum est, in ec-

¹²⁴ Sanctus canitur in marg. cum signo relativo adscr. A.

clesia. Et post visitationem peregrini recipient sudarium a Maria Magdalena, et ante chorum stantes et in altum levantes ostendent eum populo in signum Resurrexionis Christi. Tunc cantor incipiet alta voce vel in

<fol. 44ra> organis *Te Deum laudamus*, quo finito, v. *Surrexit Dominus de sepulcro*.

Ad laudes a. *Angelus Domini*, ps. *Dominus regnavit* cum aliis, a. *Erat enim*, a. *Pre timore*, a. *Respondens*, a. *Cito euntes*, super Benedictus a. *Et valde mane*, coll. *Deus qui hodierna die sola*.

Ad primam a. *Alleluia*, — semel ad omnes horas pro antiphona, sine in vesperis et matutinis, — psi. *Deus in nomine*, *Confitemini*, *Beati immaculati*, *Retribue*, *Quicumque*, — isti psi. leguntur per totam ebdomadam ad primam, — *Alleluia*, *Hec dies*, — hoc dicitur ad omnes horas per ebdomadam, — *Alleluia*, *Pascha nostrum*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus ut in resurrectione*, et illa tenetur per totam ebdomadam ad primam et ad completorium.

Ad tertiam a. *Alleluia*, ps. *Legem pone* cum reliquis, *Alleluia*, *Hec dies*, *Alleluia*, *Epulemur*. Post terciam decanus erit preparatus ad missam cum dyacono et subdiacono canonicis in albis ornamentis, quia angeli visi erant ad sepulchrum in albis. Et decanus proiciet aquam benedictam, sicut consuetum est, et incipiet antiphonam *Vidi aquam*, v. *Et omnes*, v. *Confitemini*, *Gloria*, et repetetur *Vidi aquam*, et hoc fiet omnibus diebus dominicis et festivis usque ad octavas Penthecostes. Et fiet sollempnis processio cum omnibus cappis, et incipiet cantor *Cum rex glorie*, ex-eundo, precedentibus tribus scolaribus cum vexillis et crucibus, et

<fol. 44rb> fiet processio circa claustrum, sicut dictum est de magnis festis, et duo cantabunt *Salve festa dies*, in fine *alleluia*, et fiet statio in ecclesia, et cantor incipiet *Sedit angelus*, et ordinabit cantor cum suo socio tres canonicos ad cantandum versum *Crucifixum* retro decanum, et sequitur repetitio *Nolite metuere*, et ordinabit tres, qui cantabunt sub aquila versum *Recordamini*, decanus dicet versum *Surrexit Dominus de sepulcro*, coll. *Deus qui hodierna die*, et ascendent chorum cum antiphona *Surrexit Dominus de sepulchro*, quam cantabunt organa, vel cum rundello, qui organis-¹²⁵ placuerit. Ad missam intr. *Resurrexi*, ps. *Domine probasti*, coll. *Deus qui hodierna die*, ep. *Expurgate*, gr. *Hec dies*, v. *Confitemini Domino*, *Alleluia*, *Pascha nostrum*, v. *Epulemur*, sequ. *Eya dic nobis*, ew. *Maria Magdalene*, *Credo in unum*, off. *Terra tremuit*, secr. *Suscipe Domine*, pref. *Te quidem Domine . . . sed in hac potissimum die*, *Communicantes et diem*, *Hanc*¹²⁶ igitur oblationem,

¹²⁵ qui org- in rasura scr. B.

¹²⁶ Hac corr.

— ista leguntur per totam ebdomadam, et pref. usque ad Ascensionem Domini, — com. *Pascha nostrum*, post communionem *Spiritum nobis*.

Ad sextam a. *Alleluia*, ps. *Defecit cum reliquis*,

< fol. 44va > *Alleluia, Hec dies, Alleluia, Pascha nostrum*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*.

Ad nonam *Alleluia*, ps. *Mirabilia cum reliquis, Alleluia, Hec dies, Alleluia, Epulemur*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, — gr. *Hec dies* cantatur per totam ebdomadam ad omnes horas, — et nona cantabitur per totam ebdomadam post prandium.

Ad vespervas convenient decanus, canonici, capellani et socii, quando ultima campana pulsatur, in choro. Et decanus cum canonicis dyacono et subdyacono preparabunt se cum ornamentis, que habebant in missa, sed decanus pro casula habebit cappam. Quando compulsatur, procedent de armario ad chorum, et processione chorum ascendente, cantor induet cappam suam cum soto. Descendentes chorum per utrasque januas, scilicet dextram et sinistram, ibunt in medio ecclesie. Et cantor sive organa incipient *Kyrieleyson*, et chorus repetet¹²⁷ singulariter, et in ultimo *Kyrieleyson* intrabunt chorum. Et decanus stabit in dextro choro in superiori sede, et subdyaconus in eodem choro et in altiori sede sotiorum, dyaconus vero in sinistro choro in superiori sede. Cantor incipiet antiphonam *Alleluia*, psi.¹²⁸ *Dixit, Confitebor, Beatus vir*, gr. *Hec dies, Alleluia, Pascha nostrum*, ad Magnificat a. *Respicientes*. Tunc decanus feret thuribulum primo ad altare, postea

< fol. 44vb > ad cantorem et suum socium, deinde ad dyaconum, et ulterius secundum modum et ordinem predictum. Postquam autem decanus expleverit cum thuribulo, stet inter cantorem et socium, et dyaconus et subdyaconus sine mora descendant de sedibus suis ad serviendum sacerdoti stentque sub cereo, et quando a. super Magnificat fuerit cantata, subdyaconus textum ewangelii, quem portabat, dabit dyacono, et capiat capitulare de virgifero vel scolare et teneat sacerdoti, sequitur coll. *Deus qui paschale*, post det capitulare illi, a quo recepit, et capiat textum a dyacono, — ad fontem et ad sepulchrum faciat similiter, — post collectam scolares, qui debent cantare *Alleluia* ad fontem, cantabunt *Benedicamus*, cum candelis. Tunc cantor incipiat antiphonam *In die resurrectionis*, et ibunt ad fontem, et duo scolares precedent cum cruce et vexillo et thuribulo, et duo cum candelis, post subdyaconus, dyaconus, sacerdos, deinde tota processio, post antiphonam incipit cantor *Alleluia*, ps. *Laudate pueri*. Tunc, psalmo finito,

¹²⁷ repetetet corr.

¹²⁸ psus litteras finales us lineola del. A.

scolares cantabunt *Alleluia*, *Angelus Domini*, coll. *Deus qui omnes, Per Christum Dominum*, sed prius thurificabit sacerdos fontem, *Benedicamus* non dicitur. Postea cantor incipiet antiphonam *Vidi aquam*, a. *Alleluia*, ps. *In exitu*, et redibunt in medio ecclesie, et sacerdos thurificabit sepulchrum, finito

<fol. 45ra> psalmo ; duo alii scolares cantabunt *Alleluia*, *Respondens*, coll. *Deus qui pro salute mundi*, idem scolares *Benedicamus*, *alleluia* cantant. Ista *Alleluia* jam cantata sequenti die ad omnes horas alternatim cantantur, et iste modus in vesperis observatus tenetur per totam ebdomadam usque ad sabbatum in vesperis.

Ad completorium a. *Alleluia*, psi. sicut die procedente, gr. *Hec dies*, *Alleluia*, *Surrexit Christus et illuxit populo suo*¹²⁹, coll. *Prestaq̃sumus*, et sic usque feriam sextam tenetur completorium. Et per totam ebdomadam *Alleluia* ad horas non repetetur, nec cauda in *Alleluia* tenetur, nec in anthiphonis similiter.

Hoofdstuk XXIV

<DE EBDOMADA PASCHE>

Feria secunda inv. *Surrexit Dominus vere*, a. *Alleluia* semel, psi. *Cum invocarem, Verba mea, Domine ne in furore primum*, v. *Resurrexit*, v. *Surrexit Dominus vere*, ew. pronunciatur *Duo ex discipulis*, et inde legentur tres ll., r. *Maria Magdalene*, r. *Surgens Jhesus*, r. *Congratulamini*. Ad laudes v. *Surrexit Dominus de sepulcro*, a. *Angelus Domini* sola, ps.¹³⁰ *Dominus regnavit* cum reliquis, — per totam ebdomadam ad laudes nisi una a. de laudibus Pasche secundum ordinem tenetur, — ad Benedictus a. *Qui sunt hii sermones*, coll. *Deus qui sollempnitate*. Ad primam a. *Alleluia*, ps. *Deus in nomine* cum reliquis, gr. *Hec dies*, *Alleluia*, *Angelus Domini*, coll. *Presta* ut supra. Ad terciam a. *Alleluia*, gr. *Hec dies*, *Alleluia*, *Respondens*, coll. *Concede quesumus*. Intr. ad missam

<fol. 45rb> *Introduxit*, ps. *Confitemini*, coll. *Deus qui sollempnitate*, ep. *Stans Petrus*, gr. *Hec dies*, v. *Dicat*¹³¹ *nunc*, *Alleluia*, *Nonne cor nostrum*,

¹²⁹ *Surrexit Christus et illuxit populo suo in ras. scr. B.*

¹³⁰ ps./sola transp. A.

¹³¹ dicant corr.

sequ. *Altissime*, ew. *Duo ex discipulis*, *Credo*, per totam ebdomadam, off. *Angelus Domini*, secr. *Suscipe quesumus*, com. *Surrexit Dominus*, post communionem *Spiritus nobis*. Ad sextam a. *Alleluia*, ps. *Decefit cum aliis*, gr. *Hec dies*, *Alleluia*, *Angelus*, coll. *Concede quesumus*. Ad nonam *Alleluia*, *Respondens*, coll. *Deus qui populum*. Ad vespervas *Kyrieleyson* sicut in die Pasche, *Alleluia*, *Nonne cor*, ad *Magnificat Et intravit cum illis*, coll. *Deus qui ad eternam*, *Benedicamus* ; a. *In die*, ps. *Laudate pueri*, ad fontem *Alleluia*, *In die*, coll. *Deus qui credentes* ; a. *Vidi aquam*, ps. *In exitu*, *Alleluia* ad sepulchrum *Opportebat*, coll. *Deus innocentie*, *Benedicamus*, *alleluia*. Sciendum est, quod per totam ebdomadam sacerdos, dyaconus et subdyaconus preparati erunt in vesperis ornamentis, que habebant in missa, et secunda die ornamenta erunt alia quam die precedente, sicut custodi placuerit et commodum habere poterit, feria quinta ornamenta erunt glauca, feria sexta ruffa, sabbato alba, et eodem modo tenetur ad festum Penthecostes. Completorium ut supra.

Feria tertia inv. *Alleluia* ter, a. *Alleluia* semel, psi. *Domine Deus meus*, *Domine Dominus noster*, ps. *In Domino confido*, v. *Resurrexit*, v. *Surrexit*

<fol. 45va> *Dominus vere*, ew. pronunciat *Stetit Jhesus*, r. *Virtute magna*, r. *Tulerunt Dominum*, r. *Expurgate*, v. *Surrexit Dominus de sepulcro*. Ad laudes *Erat enim*, ad *Benedictus* a. *Stetit Jhesus*, coll. *Deus qui ecclesiam tuam*. Ad primam sicut in die, *Alleluia*, *In die resurrectionis*, coll. *Presta quesumus* ut supra. Ad tertiam *Alleluia*, *Opportebat*, coll. *Concede quesumus*. Intr. ad missam *Aqua sapientie*, ps. *Confitemini*, coll. *Deus qui ecclesiam*, ep. *Surgens Paulus*, gr. *Hec dies*, v. *Dicant nunc*, *Alleluia*, *Surrexit Dominus de sepulcro*, sequ. *Victime*, ew. *Stetit Jhesus*, off. *Intonuit de celo*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Si consurrexistis*, post communionem *Concede quesumus*, Ad sextam *Alleluia*, *In die*, coll. *Deus qui conspicis*. Ad nonam *Alleluia*, *Opportebat*, coll. *Presta quesumus*. Ad vespervas sicut in die Pasche, *Alleluia*, *Surrexit Dominus de sepulchro*, super *Magnificat* a. *Videte manus meas* ; *Alleluia* ad fontem *Surrexit Dominus vere* ; *Alleluia* ad sepulchrum *Resurrexit Christus*.

Feria quarta inv. *Surrexit Dominus vere*, a. *Alleluia*, psi. *Salvum me fac Domine*, *Usquequo*, *Dixit insipiens*, v. *Resurrexit*, v. *Surrexit Dominus vere*, ew. pronunciat *Manifestavit*, et de illo legentur tres ll., r. *Ecce vicit*, r. *Isti sunt agni*, r. *De ore prudentis*, *Te Deum*, v. *Surrexit Dominus de sepulcro*. Ad laudes a. *Pre timore*,

<fol. 45vb> ad *Benedictus* a. *Mitte in dextram*, coll. *Deus qui nos resurrectionis*. Ad primam *Alleluia*, *Surrexit Dominus vere*. Ad tertiam *Alleluia*, *Resurrexit Christus*. Ad processionem et in missa statur cum duabus cappis ad chorum, et in vesperis etiam, sed in matutinis

cum una. Dum aqua spargitur, a. *Vidi aquam cum versibus*, v. *Domine apud te est fons vite*, coll. *Presta quesumus*, et ille v. et coll. dicuntur, quocienscumque aqua spargitur diebus dominicis et festivis. Ad processionem a. *Cum rex glorie*, et fit processio per cymiterium, extra januam juxta sanctam crucem et per ambitum, et fiet statio in ecclesia sicut in die Pasche. Ad missam intr. *Venite benedicti*, ps. *Cantate*, coll. *Deus qui nos resurrectionis*, ep. *Aperiens Petrus*, gr. *Hec dies*, v. *Dextera Domini*, *Alleluia*, *Christus resurgens*, sequ. *Victime*, ew. *Manifestavit se Jhesus*, off. *Portas*¹³² *celi*, secr. *Sacrificia Domine*, com. *Christus resurgens*, post communionem *Ab omni nos*. Ad sextam *Alleluia*, *Surrexit Dominus vere*, coll. *Deus qui nos*. Ad nonam *Alleluia*, *Resurrexit*, coll. *Tri-bue quesumus*. Ad vespervas *Kyrieleyson* ut supra, *Alleluia*, *Christus resurgens*, ad *Magnificat Hoc jam tercio*, coll. *Concede quesumus* ; ad fontem *Alleluia*, *Angelus Domini*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus* ; ad sepulchrum *Alleluia*, *Respondens*,

<fol. 46ra> coll. *Familiam tuam*. Completorium sicut in die.

Feria quinta inv. *Surrexit Dominus vere*, *Alleluia*, psi. *Domine quis habitabit*, *Conserva me*, *Exaudi Domine*, v. *Resurrexit*, item v. *Surrexit Dominus vere*, ew. pronuntiatur *Maria stabat*, et inde legentur tres ll., r. *Maria Magdalene*, r. *Surgens Jhesus*, r. *Con-gratulamini*, v. ante laudes *Surrexit Dominus de sepulcro*. Ad lau-des a. *Respondens autem*, super *Benedictus a. Maria stabat*, coll. *Deus qui diversitatem*. Ad primam sicut in die, *Alleluia*, *Angelus*. Ad tertiam *Alleluia*, *Respondens*, coll. *Deus qui nobis*. Ad sextam *Alleluia*, *Angelus*, coll. *Da quesumus*. Intr. ad missam *Victicem*, coll. *Deus qui diversitatem*, ep. *Angelus Domini*, gr. *Hec dies*, v. *Benedictus*, *Alleluia*, *Oportebat*, ew. *Maria stabat*, off. In die re-surrectionis, secr. *Suscipe quesumus*, com. *Populus*, post commu-nionem *Exaudi Domine*. Ad nonam *Alleluia*, *Respondens*. Ad vespervas per omnia sicut in feriis precedentibus, *Alleluia*, *Opor-tebat*, ad *Magnificat a. Venit Maria*, coll. *Quesumus omnipotens Deus* ; ad fontem *Alleluia*, *In die*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus* ; *Alleluia* ad sepulchrum, *Oportebat*, collecta¹³³ *Paschali-bus*¹³⁴. Completorium ut supra.

Feria sexta inv. *Alleluia*, a. *Alleluia*, psi. *Celi enarrant*, *Exaudiat*, ps. *Domine in virtute*, v. *Resurrexit*, v. *Surrexit Dominus vere*, ew. pronuntiatur *Undecim discipuli*, et de illo legentur

<fol. 46rb> tres ll., r. *Virtute magna*, r. *Tulerunt*, r. *Expurgate*, v. ante laudes *Surrexit Dominus de sepulcro*. Ad laudes a. *Cito euntes*, super *Benedictus a. Data est michi*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*.

¹³² Porta corr., cf. annot. 169.

¹³³ -ta adscr. B.

¹³⁴ Paschalibus lac. expl. B.

Ad primam sicut in aliis feriis, *Alleluia, Crucifixus*, — et illud cantatur ad omnes horas, ad missam et ad vespervas, — coll. *Presta quesumus* ut supra. Ad tertiam coll. *Deus qui ad eternam*. Intr. ad missam *Eduxit*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, ep. *Christus semel*, gr. *Hec dies*, v. *Lapidem*, ew. *Undecim discipuli*, off. *Erit vobis*¹³⁵, secr. *Hostias*, com. *Data est michi*, post communionem *Respice quesumus*. Ad sextam coll. *Deus qui nos fecisti*. Ad nonam coll. *Presta quesumus*. Ad vespervas per omnia sicut in aliis feriis, *Hec dies, Alleluia, Crucifixus*, ad Magnificat a. *Ecce ego vobiscum sum*, coll. *Adesto Domine*; ad fontem *Alleluia, Surrexit Dominus vere*, coll. *Deus qui renatis*; ad sepulchrum *Resurrexit Christus*, coll. *Solita nos*. Ad completorium *Alleluia, Crucifixus*.

Sabbato inv. *Surrexit Dominus vere*, a. *Alleluia*, psi. *Dominus regit me, Domini est terra, Judica me Domine*, v. *Resurrexit*, v. *Surrexit Dominus vere*, ew. pronunciat *Una sabbati*, de quo tres ll. leguntur, r. *Ecce vicit*, r. *Isti sunt agni*, r. *De ore prudentis, Te Deum*, v. *Surrexit Dominus de sepulchro*. Ad laudes a. *Angelus autem*, ad *Benedictus a. Currebant duo*, coll.

<fol. 46va>

Concede quesumus. Ad primam sicut in aliis feriis, *Alleluia*¹³⁶, *Hec dies, Alleluia, Laudate pueri*, coll. *Presta quesumus*¹³⁷. Ad tertiam a. *Alleluia, Legem pone, Alleluia, Hec dies, Alleluia, Sit nomen Domini*, coll. *Deus totius conditor*. Ad missam intr. *Eduxit Dominus*, ps. *Confitemini*, coll. *Concede quesumus*, ep. *Deponentes, Alleluia, Hec dies*, item *Alleluia, Laudate pueri*, v. *Sit nomen, Alleluia* in missa semper repetetur, — a feria secunda precedente usque¹³⁸ ad octavas Pasche, et omnibus diebus dominicis usque ad Ascensionem Domini, cantatur sequi. *Victime*, — ew. *Una sabbati*, off. *Benedictus qui venit*, secr. *Concede quesumus*, com. *Omnes qui in Christo*, post communionem *Redemptionis nostre*. Ad sextam *Alleluia, Hec dies*, item *Alleluia, Laudate pueri*, coll. *Deus qui multiplicas*. Ad nonam *Hec dies, Alleluia, Sit nomen*, coll. *Celesti lumine*. Octava Pasche¹³⁹.

¹³⁵ nobis corr.

¹³⁶ *Alleluia in marg. cum signo relativo adscr. A.*

¹³⁷ *Presta nobis ex lectione collectae ad primam in die Paschae emend.*

¹³⁸ usque/precedente transp. A.

¹³⁹ tit. rubr. scr. A.

<DE OCTAVIS PASCHE ET SUBSEQUENTI EBDOMADA>

In octava Pasche ad primas vespervas non dicitur *Kyrieleyson*, nec exitur chorum, nec ad fontem, nec ad sepulchrum itur, sed dicitur *Deus in adjutorium*, a. *Alleluia*, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis, ym. *Ad cenam*, cap. *Christus semel*, v. *Mane nobiscum Domine*, ad Magnificat a. *Ego sum alpha et omega*, et cum illa exitur chorum in ecclesia, et ibidem cantatur *Magnificat* cum anthiphona, coll. *Deus qui per unigenitum tuum*, sine suffragiis, *Benedicamus*

<fol. 46vb> cantant tres scolares in festis triplicibus et duplicibus, duo diebus dominicis et quando statur cum una cappa ad chorum, sed diebus ferialibus cantabit tantum unus. Ad completorium *Converte nos, Deus in adjutorium*, psi. *Cum invocarem, In te, Qui habitat, Ecce nunc*, ym. *Jhesu nostra redemptio*, cap. *Christus resurgens*, v. *In resurrectione tua Christe*, ad Nunc dimittis a. *Alleluia, Resurrexit Dominus*, coll. *Presta quesumus*, et sic dicitur completorium usque ad Ascensionem Domini. Ad matutinas inv., ae., psi., versiculi et ra. sicut in die Pasche, — et omnibus diebus dominicis usque ad Ascensionem Domini similiter, — ew. pronunciatur *Cum sero factum esset*, et inde legentur tres ll., *Te Deum*. Ad laudes a. *Angelus* cum aliis¹⁴⁰, ym. *Aurora*, cap. *Jhesum Nazarenum*, ad Benedictus a. *Et valde mane*, coll. sicut in die Pasche, secuntur suffragia : *Surrexit Dominus de sepulchro*, v. *Dicite in nationibus*, coll. *Solita nos*, de Omnibus Sanctis a. *Vox leticie*, v. *Gaudete justi*, coll. *Letetur ecclesia tua*, et eadem suffragia tenentur diebus ferialibus in matutinis et in vespervis, cum collectis jam dictis. Ad primam ym. *ad cenam*, — et dicitur iste ym. ad horas hac die tantum et non in aliis diebus, — ad quamlibet horam tenetur cum uno versu et *Gloria tibi Domine qui surrexisti a mortuis*,

<fol. 47ra> a. *Surgens Jhesus*, que etiam dicitur singulis diebus usque ad Ascensionem Domini, psi. *Deus in nomine, Confitemini, Beati immaculati* cum reliquis, cap., preces, sicut fit per totum annum, r. *Christe cum alleluia*, v. *Qui surrexisti a mortuis*, et sciendum quod ad responsoria canitur *alleluia* usque post octavas Penthecostes ad horas. Ad tertiam ym. *Ad cenam*, a. *Surrexit*, cap. *Deus suscitavit*, r. *Resurrexit Dominus*, v. *In resurrectione tua Christe*, coll. *Deus qui renatis*¹⁴¹. In processione r. *Dum transisset, Salve festa* cum versibus duobus vel tribus, quos cantores cantabunt in choro juxta pulpitem, *Via sanctorum* nec coll. dicuntur in choro usque post

¹⁴⁰ cum aliis cum signo relativo suprascr. B.

¹⁴¹ Deus qui renatis lac. expl. B.

octavas Penthecostes, missa per omnia tenetur sicut in die Pasche, *Alleluia, Pascha nostrum*, v. *Epulemur*, post illud incipiat regens chorum *Alleluia, Christus resurgens*, sequi. *Victime*, gr. non canitur usque festum Trinitatis, cetera sicut in die. Ad sextam a. *Surrexit Christus*, cap. *Populus acquisitionis*, r. *Surrexit Dominus vere*, v. *Cognoverunt Dominum*, coll. *Benedictionem*. Ad nonam a. *Pax vobis*, cap. *Per Jhesum fideles*, r. *Surrexit Dominus de sepulcro*, v. *Gavisi sunt discipuli*, coll. *Deus qui ad eternam*. Ad vespervas a. *Alleluia*, ps. *Dixit cum reliquis*, ym. *Ad cenam*, cap. *Deus pacis*, v. *Mane nobiscum*, ad Magnificat a. *Post dies octo*, coll.

<fol. 47rb> *Deus qui humani generis*. Ab hac die usque ad octavas Penthecostes, omnibus diebus dominicis et festivis fit statio in medio ecclesie ad vespervas post primam collectam, post *Benedicamus* cantatur a. *Christus resurgens*, v. *Dicant nunc*, v. *Dicite in nationibus*, coll. *Solita nos*, — et hec dicitur usque ad Ascensionem ad matutinas et ad vespervas, — vel coll. *Depelle Domine peccati*¹⁴², post Ascensionem tenetur coll. *Deus qui nos resurrectionis dominice et ascensionis*, de Omnibus Sanctis ad vespervas a. *Lux perpetua*, v. *Gaudete iusti*, coll. *Letetur ecclesia*, et fiet predicta statio in primis vespervis et in secundis. Completorium ut supra.

Feria secunda et in omnibus feriis, quando non tenetur de aliquo festo, inv. *Alleluia*, psi. de nocturno, qui diei competit, et¹⁴³ tres primi erunt in qualibet feria secundum ordinem usque ad Ascensionem, — et si festum intervenit, psi. feriales reservantur ad aliam feriam ejusdem nocturni, dum vacat, — versiculi de festo, ll. de Actibus Apostolorum, et leguntur Actus Apostolorum usque ad dominicam quintam post Pascha, r. *Dignus es*, r. *Ego sum vitis*, r. *Locutus est Dominus*, *Te Deum* non canitur ferialibus diebus usque ad Ascensionem. Ad laudes a. *Alleluia*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, capla. ad omnes horas de dominica, ad Benedictus a. *Quia vidisti me Thoma*,

<fol. 47va> collecte ad omnes horas de dominica. Prima et alie hore per omnia de dominica, nisi festum impediat, de quo sit tenendum. Ad vespervas a. *Alleluia*, et dicitur ter *Alleluia* per totam ebdomadam super psalmos, ps. *Dilexi quoniam* cum reliquis psalmis ferialibus, ym. *Ad cenam*, ad Magnificat a. *Gavisi sunt*, — et iste due ae., ad matutinas et ad vespervas dicte, dicuntur per ebdomadam alternatim ad matutinas et ad vespervas.

Sciendum est, quod dominica semper tenetur in ebdomada, quando non est proprium festum de sanctis. Et si proprium est officium de sanctis, missa et *Te Deum* tenetur de eis, et omnes

¹⁴² peccati ex abbreviatura pec- coni.

¹⁴³ et suprascr. A.

hore similiter. Si vero non habetur proprium officium, sed coll. tantum, hore diei tenentur de illis, et non missa nec *Te Deum*, exceptis apostolis, ut de Thimoteo, et abbatibus, ut Amandi, Venantii, et cetera. Et si nec officium nec collectam habeant, nocturnus, ae. et ll. erunt feriales, reliqua erunt de sanctis, [. . .]¹⁴⁴ et missa erit de dominica, hoc tamen salvo, quod capla. et collecte de dominica sint observata. Si vero tale festum venerit infra Pascha et Penthecosten, tenetur de eis in vesperis, matutinis et in missa una coll. Et quando nichil est de sanctis, tenetur plenarie nocturnus, nisi patronus impediat. Ad

<fol. 47vb> missam intr. *Quasi modo*, ps. *Exultate*, coll. *Presta quesumus*, ep. *Omne quod natum*, feria secunda *Alleluia*, *Angelus*, quando cantatur de tempore, feria tertia *Respondens*, feria quarta *In die*, feria quinta *Oportebat*, feria sexta *Crucifixus*, — si tenentur suffragia de sanctis, post ista cantatur *Alleluia* de sanctis, de confessore et martyre *Alleluia*, *Beatus vir*, de pluribus *Sancti tui*, et sic tenetur usque ad octavas Penthecostes, — ew. *Cum sero esset*, off. *Angelus Domini*, secr. *Suscipe munera*, com. *Mitte manum*, post communionem *Quesumus Domine*, *Ite missa est* in quolibet, sine pro defunctis, infra Pascha et octavas Penthecostes¹⁴⁵ officio debet teneri. Si missa tenetur de sanctis, primum *Alleluia* est de sanctis, et secundum de predictis, et primum scolares, secundum incipiat regens chorum et chorus prosequetur.

(Nota feria sexta post dominicam in octava Paschae, sive dominicam in Albis, semper celebratur festum Lanceae et Clavorum, et est festum triplex, nisi illo die occurrat festum sancti Marci, sancti Georgii, sanctorum Philippi et Jacobi, aut Inventionis sanctae Crucis, tunc enim transfertur in feriam sextam sequentem. Nulla fit statio nec processio in missa)¹⁴⁶.

De beata Virgine debet teneri semper diebus sabbatis, si comode fieri possit, et qualiter sit cantandum in vesperis, in matutinis et in missa, quere supra, ante feriam quartam in Capite jejunii. Duo cantabunt invitorium et responsoria infra octavas Pasche et Penthecosten, et infra octavas Pasche et Assumptionem beate Marie ew. in missa, quando canitur de ipsa, *Stabat juxta crucem*, de Assumptione usque Adventum et post Purificationem usque Pascha ew. erit *Loquente Jhesu*. Dominica prima¹⁴⁷.

¹⁴⁴ spatium 2½ linearum eras.

¹⁴⁵ infra Pascha et Penthecosten lectionem emend. A.

¹⁴⁶ in marg. inf. utriusque columnae folii 47v adscr. D.

¹⁴⁷ tit. rubr. scr. A.

<DE DOMINICIS I^a - IV^a POST OCTAVAS PASCHE
ET DIEBUS INTERCURRENTIBUS>

<fol. 48ra> Dominica prima post octavas Pasche, ad vespervas a. *Alleluia*, ps. *Benedictus* cum reliquis, ym. *Ad cenam*, cap. *Redempti estis*, ad Magnificat a. *Multa quidem*, coll. *Deus qui credentes*, et statio fiet, prout dictum est. Completorium ut in dominica precedente. Ad matutinas per omnia sicut in die Pasche, ew. pronunciatur *Ego sum pastor bonus*, cap. *Christus passus est*, ad Benedictus a. et coll. sicut in die Pasche. Ad primam a., — et ad alias horas, — psi., ra. et versiculi sicut in dominica precedente. Ad tertiam cap. *Eratis aliquando*, coll. *Familiam tuam*. Ad missam per omnia sicut in dominica precedente, post *Alleluia*, *Pascha nostrum*, canitur *Alleluia*, *Surrexit pastor bonus*. Ad sextam cap. *Notum sit omnibus*, coll. *Deus qui pro salute*. Ad nonam cap. *Per Jhesum fideles*, coll. *Deus qui ad eternam*. Ad vespervas a., psi. et ym. sicut in dominica precedente, cap. *Deus patrum nostrorum*, ad Magnificat *Pastor bonus*, coll. *Deus innocentie*¹⁴⁸.

Feria secunda et per alias ferias sequentes, ad matutinas inv., psi., a. tenentur, ut in ebdomada precedente dictum est, ll. de Actibus Apostolorum, ra. de dominica, scilicet *Dignus es*, capla. et collecte ad omnes horas similiter de dominica jam precedente, iste ae. *Ego sum pastor* et *Sicut novit me Pater*

<fol. 48rb> tenentur per ordinem ad Benedictus et ad Magnificat per ebdomadam. Ad missam de dominica, que canitur in ebdomada, intr. *Misericordia*, ps. *Exultate*, coll. *Deus qui in Filii tui*, ep. *Christus passus est pro*, *Alleluia* unum de supradictis, ew. *Ego sum pastor*, off. *Deus Deus*, secr. *Benedictionem*, com. *Ego sum pastor*, post communionem *Presta nobis*. Feria quarta ep. *Scientes*, ew. *Una sabbati* ; feria sexta ew. *Accesserunt ad Jhesum*.

(Nota sabbatho post dominicam primam post octavas Paschae servatur officium Compassionis beatae Mariae Virginis, nisi festum Georgii, sancti Marci aut simile impediatur, et tunc transfertur in sequens sabbathum non impeditum. Officium fit, ut in propriis libris de eo habetur)¹⁴⁹.

Dominica secunda post octavas Pasche, ad vespervas a. *Alleluia*, ps. *Benedictus* cum aliis, ym. *Ad cenam*, cap. *In hoc Christus mortuus*, ad Magnificat *Alias oves*, coll. *Deus qui credentes*. Ad matutinas per omnia sicut in die Pasche, ew. pronunciatur *Modicum et jam*, cap. *Gratias agimus*, ad Benedictus et coll. sicut in die

¹⁴⁸ *Deus innocentie lac. expl. B.*

¹⁴⁹ *in marg. inf. utriusque columnae folii 48r adscr. D.*

Pasche. Ad horas a. et psi., ra. et versiculi ut supra. Ad tertiam cap. *Advocatum habemus*, coll. *Gaudeat Domine*. Ad missam sicut in die Pasche, post *Alleluia*, *Pascha nostrum*, *Epulemur*, canitur *Alleluia*, *Surrexit pastor*, et hoc *Alleluia*, *Surrexit pastor*, cantatur a dominica precedente, scilicet *Misericordia*, usque vigiliam Ascensionis, diebus dominicis et festivis, post primum *Alleluia*.

Ad missam, que canitur in ebdomada de dominica, intr. *Jubilare*, ps. *Dicite Deo*, coll. *Deus qui errantibus*,

<fol. 48va> ep. *Obsecro vos*, *Alleluia*, quod ferie competit, — et require in dominica *Quasi modo*, — ew. *Modicum et jam*, off. *Lauda anima*, secr. *Hiis nobis*, com. *Modicum et non*, post communionem *Sacramenta*. Feria quarta ep. *Hec scribo vobis*, ew. *Facta est questio* ; feria sexta ew. *Ego lux*.

Ad secundas vespervas sicut in dominicis precedentibus, cap. *Estote imitatores*, super *Magnificat* a. *Modicum*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus deduc nos*.

Per ebdomadam tenetur per omnia sicut in dominicis precedentibus, sed ad matutinas cantantur ra. *Si oblitus fuero* cum aliis, et qualibet die cantantur tria ra., nisi festum impediatur, usque ad Ascensionem Domini, et tres ll. de Actibus Apostolorum similiter, a. super *Benedictus*, per ebdomadam, *Iterum autem*, super *Magnificat Tristitia vestra*, capla. et collecte de dominica, ra. et versiculi de festo. Dominica tertia¹⁵⁰.

Dominica tertia post octavas Pasche, in primis vespervis, a. et psi. ut in dominica precedente, cap. *Habemus thesaurum*, v. *Mane nobiscum*, ad *Magnificat Iterum autem videbo*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*. Ad matutinas per omnia sicut in die Pasche, ew. pronuntiatur *Vado ad eum*, cap. *Communicantes*. Ad primam ut supra. Ad tertiam cap. *Gloriemur in Domino*, coll.

<fol. 48vb> *Christianam*. Ad sextam cap. *Pro omnibus mortuus est*, coll. *Depelle Domine*. Ad nonam cap. *Consepulti*, coll. *Deus qui ad eternam*. Ad missam sicut in die Pasche. Ad vespervas cap. *Crucifixus est*, super *Magnificat* a. *Vado ad eum*, coll. *Deus qui humani generis*.

Ad missam de dominica, que canitur in ebdomada, intr. *Cantate Domino*, ps. *Salvavit sibi*, coll. *Deus qui fidelium*, ep. *Omne datum*, *Alleluia*, — quere in dominica *Quasi modo*, — ew. *Vado ad eum*, off. *Jubilare Deo*, secr. *Deus qui nos*, com. *Cum venerit*, post communionem *Adesto Domine*. Feria quarta ep. *Omnes filii lucis*, ew. *Pater sancte* ; feria sexta ew. *Filioli*. Per ebdomadam ad *Benedictus* et ad *Magnificat* ae. *Ego veritatem dico*, *Non enim loquetur*. Dominica quarta¹⁵¹.

¹⁵⁰ tit. rubr. scr. A.

¹⁵¹ tit. rubr. scr. A.

Dominica quarta post octavas Pasche, ad vespervas, a. et psi. ut supra, ym. *Ad cenam*, cap. *Gratia vobis*, super Magnificat a. *Ille me clarificabit*, coll. *Deus qui renatis*. Ad matutinas per omnia sicut in die Pasche, ew. pronunciatur *Amen amen dico vobis si quid*, cap. *Super mortificationem*, a. et coll. sicut in die Pasche. Ad tertiam cap. *Christus resurgens*, coll. *Fac quesumus omnipotens Deus*. Ad sextam cap. *Existimate*, coll. *Familiam tuam*. Ad nonam cap.

<fol. 49ra> *Deus reconciliavit nos*, coll. *Paschalibus remediis*. Ad missam per omnia sicut in die Pasche, sed post *Alleluia*, *Pascha*, canitur *Alleluia*, *Surrexit pastor*. Ad secundas vespervas cap. *Deus qui dives es*, super Magnificat a. *Usque modo*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*.

Tribus diebus sequentibus ad Benedictus et ad Magnificat a. *Petite et accipietis*, item *Exivi a Patre*.

Hoofdstuk XXVII

<DE MAJORE LETANIA ET ROGATIONIBUS>

Sciendum est, si Major Letania, que fit in die Marci, venerit in die dominica vel infra ebdomadam paschalem, omnes hore tenentur de festo Pasche sive de dominica, et ante missam est processio facienda circa claustrum cum responsorio, quod cantatur dominicis diebus.

(Cum aspersione aque benedictæ *Vidi aquam*, r. *Dum transisset*, *Salve festa*, et intrando ecclesiam, *Regina celi*, absque statione, collecta, prosa)¹⁵².

Et in introitu ecclesie cantatur a. *Regina celi*, et cantando, intratur chorum, et missa cantatur de festo et una coll. observatur in missa de sancto Marco, et carnes comeduntur. Et notandum quod ante processionem pheretrum, vexille et crux cum aqua benedicta debent portari.

Si autem venerit dies sancti Marci in alia feria post octavas Pasche, secundum modum predictum fiet processio ad Sanctum Petrum, sed missa cantatur ante, et omnes hore diei debent teneri de sancto Marco. Ad matutinas pronunciatur ew. *Quis vestrum habebit amicum*, vel propria legenda potest legi de sancto Marco, si placet. Missa

¹⁵² in marg. cum signo relativo adscr. C.

<fol. 49rb> debet cantari de letania, cujus est intr. *Exaudivit*, coll. *Presta quesumus*, ep. *Confitemini aliterutrum*, *Alleluia*, *Confitemini*, *Alleluia*, *Beatus vir*, ew. *Quis vestrum*, off. *Confitebor Domino*, secr. *Hec munera*, com. *Petite*, post communionem *Vota nostra*, et est illo die jejunandum. Antequam processio exeat chorum, sacerdos proiciet aquam benedictam, cantando *Exurge Domine*, v. *Peccavimus*, coll. *Exaudi quesumus Domine*. Deinde ille, cujus fuerit septimana, cum sotio, quem cantor statuet, incipiet antiphonam *Surgite sancti Dei*, deinde *Summe Trinitati*, post de aliis sanctis secundum ordinem, donec venerint ad Sanctum Petrum vel ad locum, ubi statio fuerit facienda. Et cum venerint ad Sanctum Petrum, incipient cantores antiphonam de patrono : primo de sancto Lamberto a. *Magna vox*, deinde de sancto Petro a. *Solve jubente Domino*, post dicat sacerdos preces majores, stando, cum psalmo *Miserere mei*, et collectis *Exaudi quesumus*, et de sanctis : *Intercessio*, item *Deus qui beato Petro*. Deinde fiet sermo ibi per Fratrem Minorem vel per illum, quem domini voluerint, et accipiat prius benedictionem a sacerdote preparato, postea incipient cantores antiphonam *Sancti tui*, deinde a. *Ardua spes* cum aliis versibus sequentibus, et processio ad quemlibet

<fol. 49va> versum repetet primum, usque quod redeant ad ecclesiam, et ibi, intrando chorum, cantatur *Regina celi*, et sacerdos dicet versum et collectam de beata Virgine, post cantatur nona, ut dictum est supra.

Feria secunda in Rogationibus idem servatur per omnia, quo ad missam et ad processionem, sed in matutinis observatur de dominica sicut in aliis feriis. Ad matutinas legetur sermo, qui sic incipit : *Legimus in prophetis*, vel ew. *Quis vestrum*, si placet, pronuntiatur, et legatur feria tertia sermo predictus. Ad processionem, que fiet post missam, sacerdos, dyaconus, subdyaconus, in albis et stolis, portabunt reliquias et ibunt ante processionem, pheretro, vexillis, cruce et aqua benedicta precedentibus, — idem fiet in festo Marci. Et iterum ibunt ad Sanctum Petrum, exeundo januam penes capellam sancti Martini, — et hoc in festo Marci similiter. Et cantores cantabunt in itinere, prout dictum est supra¹⁵³, et ad Sanctum Petrum cantatur a. de patrono : de sancto Lamberto et de sancto Petro, postea preces dicuntur, et si placuerit dominis, fiet ibi sermo. Post preces a. *Sancti tui Domine*, et ibit processio ad Novam Curiam, et cantatur r. *Virgo flagellatur*, postea fiet sermo ibidem. Post sermonem

<fol. 49vb> a. *Sancti tui*, postea a. *Ardua spes*, redeundo ad ecclesiam, et in choro cantatur *Regina*, sed quamprimum venerint de Nova Curia,

¹⁵³ prout dictum est supra/in itinere *transp. A.*

intrabunt ecclesiam Fratrum Minorum, et ibidem cantatur a. *O stupor*, cum collectis de patrono et de sancto Johanne Baptista.

Feria tertia in Rogationibus ad matutinas legetur sermo *Legimus in prophetis*, vel pronunciatur ew. *Quis vestrum*, sicut regentibus chorum placuerit. Omnes hore diei debent teneri de feria. Ad missam ew. *Quis vestrum*, quod potest omitti in die Marci, et dominica cantetur, si placet. Et fiet processio secundum ordinem¹⁵⁴ predictum ad Sanctam Mariam Minorem, et ibi fiet sermo. Et redeundo, cantatur a. *Sancti tui*, postea intrabunt ecclesiam sancti Evergisli, et ibi cantatur r. *Sint lumbi*, deinde cantores a. *Sancti tui*, postea incipietur *Aufer a nobis*, et cantatur *Regina*, ut dictum est supra.

Feria quarta, que est vigilia Ascensionis Domini, ad matutinas servatur de tempore, ew. pronunciatur *Sublevatis Jhesus*, quod etiam ad missam legetur. Et fiet processio secundum modum predictum post missam ad Sanctum Martinum in Wijc, et ibi fiet sermo. Ad missam intr. *Omnes gentes*, ps. *Subjecit*, coll. *Presta quesumus*¹⁵⁵, ep. *Multitudinis, Alleluia*,

<fol. 50ra> *Omnes gentes*, ew. *Sublevatis*, off. *Ascendit Deus*, secr. *Sacrificium Domine*, com. *Pater*, post communionem *Tribue quesumus*. Et est sciendum, quod omnes hore diei debent teneri istis tribus diebus de tempore, nisi festum impediat. Et si dominica precedens non fuerit cantata, potest in sequenti feria sexta vel sabbato cantari. Ad processionem cantabunt cantores, sicut dictum est in precedentibus feriis, et intrabit processio ecclesiam Fratrum Augustinentium, et ibi cantatur r. *Volebat*, deinde ibit ad Sanctum Martinum in Wijc, et cantatur r. *Sint lumbi*, et ibi fiet sermo. Redeundo, intrabunt ecclesiam parochie sancti Nicholai, et cantatur ibidem r. vel a. de patrono, et in via cantabunt cantores *Kyrieleyson, Christeleyson, Pater de celis*, usque ad ecclesiam nostram, deinde *Regina celi*, et fiet statio in medio ecclesie, et canitur *Te Deum* in organis, et sacerdos dicat de Domina nostra versum et collectam. Et iste modus et ordo tenetur, quando processio separatim vadit, sine processione Sancti Servatii.

Est alius modus processionum in Rogationibus, si processio nostra et Sancti Servatii vadunt conjunctim. Et primo convenient de Sancto Servatio in ecclesia nostra, scilicet feria secunda, et cantores illius incipient anthiphonam de Domina

<fol. 50rb> nostra et facient in processione totum officium. Tunc vadunt simul ad Sanctum Petrum, deinde ad Novam Curiam, et ibi fiet sermo. Et post sermonem, dum processio exit Curiam, fit divisio

¹⁵⁴ ordinem cum signo relativo suprascr. A.

¹⁵⁵ Presta quesumus cum signo relativo in marg. inf. adscr. A.

processionum : de Sancto Servatio vadunt per Campum et trans-
eunt per Quatuor Turres, processio nostra¹⁵⁶ intrat ecclesiam
Fratrum Minorum, et ibi cantatur a., et in ecclesia nostra *Regina*,
prout dictum est superius.

Feria tertia conveniet processio nostra in ecclesia sancti Serva-
tii, et cantores nostri incipient responsorium *Habemus in isto* vel
antiphonam unam, et facient totum officium in processione can-
tores nostri. Ab ecclesia sancti Servatii vadunt simul ad Albas
Dominas, et ibi cantatur r. de sancta Maria Magdalene, postea ad
Linderencruce, et ibi cantatur a. *O crux gloriosa*, et fit sermo
ibidem per Augustinensem. Postea vadunt ad Sanctum An-
thonium, et ibi cantatur r. *Sint lumbi*, et ibi dicuntur preces
maiores cum collectis, deinde itur ad Sanctum Mathiam, et ibi
cantatur r. de apostolis, cum collecta. Postea separatio in Foro
Lignorum, et transit processio nostra per Portam Mendatii, et
vadit ad Sanctam Mariam Minorem, et ibi cantatur a., deinde
cantatur in ecclesia nostra *Regina*, sicut dictum est supra.

Feria quarta post missam con-

< fol. 50va > veniunt processiones ante Turrim Gosmari, et ambo claustrarii
habent custodire, quando tempus fuerit. Et vadunt simul ad Au-
gustinenses, et unus de cantoribus nostris et unus de Sancto Ser-
vatio cantabunt simul, et incipient responsorium *Volebat*, et ca-
pellanus noster dicet versum et collectam, postea itur Wijc, et ibi
cantatur r. de sancto Martino, et dicuntur preces maiores cum
collectis et una de patrono per capellanum Sancti Servatii, et ibi
fit sermo. Postea revertuntur processiones, et cum venerint ante
capellam sancti Evergisli, processio nostra intret ecclesiam et alia
precedet, et cantatur ibi, ut dictum est, deinde intret processio
ecclesiam parochie, postea *Regina* et *Te Deum*, prout narratum est
supra.

¹⁵⁶ nostra cum signo relativo *suprascr. A.*

<DE FESTO ASCENSIONIS DOMINI ET OCTAVA EJUS>

In vigilia Ascensionis Domini ad Celos ad vespervas pulsabuntur omnes campane, et altare preparabitur melioribus ornamentis, et omnes candeles ponentur, prout dictum est in summis festis, scilicet in Adventu Domini. Et convenient domini in ambitu, et cum processione intrabunt chorum. Decanus incipiet vespervas, et cantor cum soto suo stabunt ad chorum cum albis cappis. Et incipiet cantor antiphonam *Alleluia*, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis, ym. *Ymnum canamus*, cap.

<fol. 50vb> *Unicuique nostrum*, r. *Omnis pulchritudo*, v. *Ascendens Christus in altum*, ad Magnificat *Pater manifestavi*, et illam incipiet cantor ante *Magnificat* et chorus prosequetur, et post *Magnificat* repetet chorus illam similiter, coll. *Presta quesumus*, *Benedicamus*, et fiet statio in ecclesia, et cantatur in organis *Christus resurgens*, v. *Dicant nunc*, v. *Dicite in nationibus*, coll. *Solita*, de Omnibus Sanctis a. *Lux perpetua*, v. *Gaudete*, coll. *Letetur*, *Benedicamus*.

Ad completorium psi. *Cum invocarem* cum reliquis, ym. *Jhesu nostra* cum aliis, *Gloria tibi Domine qui scandis super ethera*, cap. *Ascendens Christus in altum*, v. *Ascendit Deus in jubilatione*, super Nunc dimittis a. *Alleluia*, *Nimis exaltatus es* vel *Dominus in celo*, preces sicut aliis diebus, coll. *Da quesumus omnipotens Deus illuc tuorum*, et sic erit completorium usque Penthecosten.

Ad matutinas inv. *Alleluia*, *Regem ascendentem*, in primo nocturno a. *Elevata est*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Dominus in templo*, ps. *In Domino confido*, a. *A summo celo*, ps. *Celi enarrant*, et predictas anthiphonas incipient canonici, v. *Ascendens Christus in altum*, *Pater noster*, v. *Ascendit Deus in jubilatione*, ew. pronunciat *Recumbentibus*, et de illo legentur tres ll., r. *Post passionem*, [et illud cantabunt seniores subdyaconi]¹⁵⁷,

<fol. 51ra> r. *Omnis pulchritudo*, [hoc cantabunt seniores dyaconi]¹⁵⁸, item r. *Exaltare*, [et hoc cantabunt seniores presbyteri]¹⁵⁹, *Te Deum*, v. *Dominus in celo*.

Ad laudes a. *Elevatis manibus* cum aliis, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, cap. *Credamus*, v. *Ascendit Deus in jubilatione*, ad Benedictus a. *Ascendo ad Patrem*, coll. *Concede quesumus*, a. *Surrexit*, v. *Dicite*, coll. *Deus qui nos resurrectionis*, a. *Vox leticie*, v. *Gaudete*, vel a. *Lux perpetua* cum anthiphona *Si diligeretis me*, coll. *Letetur*.

¹⁵⁷ lineola del. C, cf. annot. 158, 159.

¹⁵⁸ lineola del. C, cf. annot. 157, 159.

¹⁵⁹ lineola del. C, cf. annot. 157, 158.

Ad primam ym. *Ymnum canamus, Transit, Gloria tibi Domine, a. Elevatis, ps. Deus in nomine, Beati immaculati, cum reliquis psalmis, precibus et collectis, Christe, alleluia, Qui scandis super ethera.*

Ad tertiam ym. *Ymnum, Apostoli, Gloria tibi, a. Videntibus, cap. Adeamus, r. Ascendens Christus in altum, v. Excelsus super omnes gentes, coll. Adesto Domine.*

Ad sextam ym. *Ymnum, Ac prosecuti, Gloria tibi, a. Cumque, cap. Accipietis, r. Ascendit Deus in jubilatione, v. Dominus in celo, coll. Da quesumus.*

Ad processionem sicut in magnis festis fieri solet, duo seniores subdyaconi portabunt pheretrum ante processionem, — et in die Penthecostes similiter, — induti cappis, — in die Marci, ewangeliste, et feria secunda in Rogationibus portabunt eciam, sine cappis, feria tertia mediocres, feria quarta iuniores, — in pro-

<fol. 51rb> cessione erunt omnes cappe, r., exeundo, *Omnis pulchritudo*, item, si placet, *Exaltare, Salve festa* cum duobus versibus vel tribus, in ecclesia fiet statio sicut in die Pasche, et cantatur *Sedit angelus* cum versibus, decanus dicet versum *Dominus in celo*, coll. *Deus qui nos resurrectionis*, ascendendo chorum, canitur in organis voluntas organiste : a. *Ascendo ad Patrem* vel rondellus. Ad missam intr. *Viri Galilei*, ps. *Omnes gentes*, coll. *Concede quesumus*, ep. *Primum quidem, Alleluia, Ascendit Deus in jubilatione*, item *Alleluia, Dominus in Synai*, sequ. *Rex omnipotens, ew. Recumbentibus, Credo in unum*, off. *Viri Galylei*, secr. *Suscipe quesumus*, pref. *Qui post resurrectionem, Communicantes et diem*, com. *Psallite Domino*, post communionem *Presta quesumus*.

Si in hac die aliquod festum venerit, hoc transferetur ad diem sequentem, sicut Inventio Crucis, vel sancti Servatii.

Ad nonam ym. *Ymnum canamus, Da nobis, Gloria tibi, a. Sic veniet, cap. Qui descendit, r. Dominus in celo, v. Dominus in Syon, coll. Deus cujus Filius.*

Ad secundas vespas ae. de laudibus, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis, ym. *Ymnum canamus*, — et ille cantatur ad omnes horas usque vigiliam Penthecostes, — cap. *Magnum est sacramentum, r. Exaltare Domine, v. Ascendens*¹⁶⁰ *Christus in altum*,

<fol. 51va> ad Magnificat a. *O rex glorie*, coll. *Deus qui ad declaranda*, et statio fiet in ecclesia, et cantatur *Christus resurgens, Dicant nunc, v. Dicite*, coll. *Deus qui nos resurrectionis, a. Lux perpetua, Si diligetis me, v. Gaudete*, coll. *Letetur ecclesia*.

Completorium ut supra.

¹⁶⁰ Surrexit lectionem emend.

Feria sexta inv. sicut in die Ascensionis, ae. de secundo nocturno, a. *Exaltare Domine*, ps. *Domine in virtute*, a. *Exaltabo*, ps. *Ipsium*, a. *Ascendit Deus*, ps. *Omnes gentes*, v. *Ascendens Christus in altum*, *Pater noster*, v. *Ascendit Deus in jubilatione*, tres ll. legentur nunc et sabbato de sermone, qui sic incipit : *Post beatam*, r. *Ascendens in altum*, r. *Ponit nubem*, r. *Non conturbetur*. Ad laudes, a. una de laudibus in die secundum ordinem usque Penthecosten, capla. et collecte de die, et ad horas ae. et ra. similiter, ad Magnificat a. *Nisi ego abiero*.

Si dominica precedens non fuerit cantata, aliquo festo impediante, istis diebus potest cantari. Sciendum etiam est, quod de Domina nostra infra Ascensionem et octavas Penthecostes non tenetur. Infra octavas Pasche et Ascensionem tenetur de quolibet sancto, nisi majus festum impediat. Ad missam istis duobus diebus sicut in die.

Sabbato inv. sicut in die, ae.

<fol. 51vb> de tercio nocturno, a. *Nimis exaltatus*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Dominus in Syon*, ps. *Dominus regnavit irascantur*, a. *Dominus in celo*, ps. *Benedic primum*, v. *Ascendens Christus*, ll. de sermone predicto, r. *Pacem meam*, r. *Psallite Domino*, r. *Si enim non abiero*, ad Benedictus a. *Rogabo Patrem meum*, per totam octavam canitur *Te Deum*, ad Magnificat a. *Illi autem profecti*, ad horas ut in die.

Dominica post Ascensionem Domini ad primas vespas a. et psi. sicut in die, ym. *Ymnum canamus*, cap. *Dedit Deus*, v. *Ascendens Christus*, a. ad Magnificat *Non turbetur*, coll. *Tribue quesumus*, et statio fit. Completorium ut supra. Ad matutinas inv., ae., ra. et versiculi sicut in die, cap. *Estote prudentes*, ad Benedictus *Nisi ego abiero*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad primam et ad alias horas sicut in die. Ad tertiam cap. *Dei sumus*, coll. *Deus vita*. Ad sextam cap. *Facta est*, coll. *Da quesumus*. Ad nonam cap. *Estote imitatores*, coll. *Deus qui nos resurrectionis*. Ad processionem r. *Omnis pulchritudo*, *Salve festa*, in missa canitur ipsa dominica, cujus est intr. *Exaudi Domine*, ps. *Dominus illuminatio*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, ep. *Estote prudentes*, *Alleluia*, *Ascendit Deus in jubilatione*, item *Alleluia*, *Dominus in Synai*, ew. *Cum venerit paraclitus*, off. *Ascendit Deus*, secr. *Sacrificia*, com. *Pater cum essem*,

<fol. 52ra> post communionem *Repleti Domine*.

Per octavas Ascensionis per omnia tenetur in missa et in horis de festo. Feria secunda et per alias ferias legetur in matutinis Apocalipsis, ae. *Non turbetur*, *Nisi ego*, *Rogabo Patrem*, *Illi autem profecti* tenentur alternatim secundum ordinem ad Benedictus et Magnificat, et cum dicte fuerint, repetentur. Feria quarta ep.

Vidimus Jhesum, ew. Si manseritis ; feria sexta et sabbato sequentibus capla., collecte et missa de dominica ; feria sexta ew. Ego mittam promissum.

Hoofdstuk XXIX

<DE VIGILIA, FESTO ET EBDOMADA PENTHECOSTES>

Sabbato, que est vigilia Penthecostes, ad matutinas pronuntiatur ew. *Si diligitis me.* Ad horas sicut dictum est. Post primam erit altare ornatum melioribus ornamentis sicut in vigilia Pasche, et post terciam preparabit se decanus ad missam cum dyacono et subdyacono canonicis, et ibit ante altare et dicet *Confiteor.* Et senior canonicus leget prophetiam cum tytulo *Temptavit Deus Abraham,* et sequitur tr. *Cantemus Domino,* et in quatuor collectis, que secuntur, non dicitur *Dominus vobiscum,* coll. *Deus qui in Abrahe,* in omnibus prophetiis legetur tytulus et canonici legent ipsas, l. *Scripsit Moyses,* tr. *Attende celum,* coll. *Deus qui nobis,* l. *Apprehendent septem mulieres,* tr. *Vinea,* coll. *Deus qui nos,* l. *Audi*

<fol. 52rb> *Israel,* tr. non canitur hic, sed dicitur coll. *Deus incommutabilis,* tunc sequitur tr., sine lectione, *Sicut cervus,* post tractum coll. *Concede quesumus omnipotens Deus.* Tunc decanus exuet casulam et induet cappam et intret chorum cum ministris suis, scholaribus cum¹⁶¹ cruce et vexillo, thuribulo et cereis, precedentibus, sicut in vigilia Pasche. Et cantor incipiet letaniam cum soto, scilicet *Rex sanctorum,* et chorus ad quemlibet versum illum repetet, et ad secundum versum cum processione exeunt chorum et¹⁶² ad fontem vadunt, cantando letaniam. Et post illum versum *Omnes sancti* decanus ascendat ad fontem ad benedicendum ipsum per omnia sicut in vigilia Pasche. Quo finito, redeat cum ministris, ubi domini stant, et cantores perficient letaniam, et cum venerint ad illam partem *Hujus Christe,* in illo versu *Mitte sanctum* decanus extendat manum et benedicat fontem, postea redeunt, cantando, ad chorum, et campane debent compulsari. Post ultimum versum et repeticionem cantor incipiet solus *Kyrieleyson* paschale, quia non cantatur intr., *Gloria in excelsis,* coll. *Presta quesumus, ep. Factum est, Alleluia, Confitemini Domino,* tr. *Laudate Dominum omnes gentes,* ew. *Si diligitis me, Credo* non canitur,

¹⁶¹ cum cum signo relativo suprascr. A.

¹⁶² et suprascr. A.

off. *Emitte Spiritum*, secr. *Munera quesumus*, pref. *Qui ascendens, Communicantes et noctem, Hanc igitur oblationem*, com. *Ultimo festivivatis*, post communionem *Sancti Spiritus Domine*, [*Benedicamus Domino*]¹⁶³, *Ite missa est*¹⁶⁴.

In festo Penthecostes ad primas vespervas tenetur ordo sicut in triplicibus et summis festis. Et ornamenta debent esse ruffa pro memoria ignis sancti Spiritus. A. super psalmos *Spiritus sanctus*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Spiritus paraclytus*, ps. *Confitebor*, a. *Spiritus qui a Patre*, ps. *Beatus vir*, a. *Verba que*, ps. *Laudate pueri*, a. *Hii qui linguis*, ps. *In exitu*, ym. *Veni creator*, cap. *Loquente Petro*, r. *Repleti sunt*, v. *Spiritus Domini*, ad *Magnificat* a. *Non vos relinquam*, illam cantabit chorus ante *Magnificat* et repetet post *Magnificat*, coll. *Deus cuius Spiritu*, post *Benedicamus* fiet statio in ecclesia, exeundo chorum, *Christus resurgens*, v. *Dicant nunc*, in organis, v. *Dicite in nationibus*, coll. *Deus qui nos resurrectionis*, — ista coll. dicitur de Ascentione ad suffragia usque octavas Penthecostes, — de Omnibus Sanctis a. *Lux perpetua*, *Si diligereitis me*, v. *Gaudete*, coll. *Letetur*, *Benedicamus*.

Ad completorium ps. *Cum invocarem cum aliis*, ym. *Veni creator*, *Hostem repellas*, *Per te sciamus*, cap. *Abluti estis*, v. *Loquebantur*, a. *Veni sancte Spiritus*, preces sicut consuetum est

per annum, coll. *Concede nobis misericors Deus*, et sic tenetur completorium per totam ebdomadam.

Ad matutinas inv. *Alleluia*, *Spiritus Domini*, ps. *Venite*, in nocturno a. *Factus est*, ps. *Magnus Dominus*, a. *Confirma*, ps. *Exurgat Deus*, a. *Emitte Spiritum*, ps. *Benedic secundum*, v. *Spiritus Domini*, *Pater noster*, v. *Spiritus omnia scrutatur*, ew. pronunciatur *Si quis diligit me*, de illo legentur tres ll., r. *Dum complerentur*, r. *Repleti sunt*, r. *Jam non dicam*, *Te Deum*, v. *Loquebantur*.

Ad laudes a. *Dum complerentur*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Spiritus Domini*, a. *Repleti*, a. *Fontes*, a. *Loquebantur*, cap. *Dum complerentur*, v. *Loquebantur*, ad *Benedictus* a. *Accipite Spiritum*, coll. *Deus qui hodierna die corda*, a. *Surrexit*, v. *Dicite*, coll. *Deus qui nos resurrectionis*, a. *Vox leticie*, coll. *Letetur*.

Ad primam ym. *Veni creator*, *Qui paraclytus*, *Per te sciamus*, a. *Dum complerentur*, ps. *Deus in nomine*, *Confitemini*, — et iste ps. *Confitemini* legitur omnibus diebus dominicis, tam in festis quam etiam quando nocturnus observatur, nisi quando mentio fit, quod ps. *Dominus regnavit* debet ad primam legi, — preces et reliqua sicut in aliis temporibus.

Ad tertiam ym. *Veni creator*, *Tu septiformis*, *Per te*, a. *Spiritus Domini*, cap. *Non accepistis*, r. *Spiritus Domini replevit*, v. *Omnium est enim artifex*,

¹⁶³ lineola del. C.¹⁶⁴ *Ite missa est* in intercol. cum signo relativo adscr. C.

coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui paschalia.*

In processione erunt omnes cappe, et fiet circa claustrum sicut in magnis festis, ut dictum est, r., exeundo chorum, *Repleti sunt*, et r. *Jam non dicam*, si necesse fuerit. Deinde duo canonici cantabunt *Salve festa* cum versibus, usque dum venerint in medio ecclesie. Et fiet statio in ecclesia, et cantabitur a. *Sedit angelus* cum versibus *Crucifixum*¹⁶⁵ et *Recordamini*, et cum repeticionibus. Postea cantabitur in organis ym. *Veni creator*, et chorus repetet primum versum. Et custos habebit scolares super monasterium, qui spargent flores et gramen de monasterio inter processionem et perones, sicut plandata cum stuppa ardente; columbas et alias aves volare facient per monasterium in memoriam Spiritus sancti, qui missus erat discipulis. Finito ymno, decanus dicet versum *Spiritus Domini replevit*, coll. *Deus qui hodierna die corda*, postea ascendent chorum, et cantabitur in organis a. *Veni sancte* vel voluntas organiste. Ad missam intr. *Spiritus Domini*, ps. *Exurgat Deus*, coll. *Deus qui hodierna die*, ep. *Dum complerentur, Alleluia*, *Emitte*, item *Alleluia, Veni sancte Spiritus*, sequ. *Veni sancte Spiritus*, ew. *Si quis diligit me*, off. *Confirma*, secr. *Munera*, pref. *Qui as-*

cendens, Communicantes et diem, Hanc igitur, — hec tria dicuntur per totam ebdomadam, — com. *Factus est*, post communionem *Sancti Spiritus*.

Ad sextam ym. *Veni creator, Accende, Per te, a. Repleti*, cap. *Non spiritum*, r. *Spiritus omnia scrutatur*, v. *Nemo novit*, coll. *Deus qui sacramento*.

Ad nonam ym. *Veni creator, Hostem repellas, Per te, a. Loquebantur*, cap. *Abluti estis*, r. *Spiritus paraclytus*, v. *Loquebantur*, coll. *Concede nobis misericors Deus*, — et sic tenentur hore per totam ebdomadam.

Ad secundas vespervas ae. de laudibus, ps. *Dixit cum reliquis*, ym. *Veni creator*, cap. *Si Spiritus ejus*, r. *Jam non dicam*, v. *Spiritus Domini*, ad Magnificat a. *Audistis*, coll. *Presta quesumus Domine*.

Feria secunda inv., ae. et psi. de festo, ew. pronunciat *Sic Deus dilexit*, de illo legentur tres ll., r. *Ultimo*, r. *Disciplina*, r. *Spiritus sanctus*. Ad laudes a. una de laudibus, — et hoc per totam ebdomadam, — capla. ad omnes horas et per totam ebdomadam sicut in die, ad Benedictus a. *Sic Deus*, coll. *Deus qui apostolis*, et per totam ebdomadam statur cum una cappa ad chorum. Ad missam intr. *Cibavit eos*, ps. *Exultate*, coll. *Deus qui apostolis*, ep. *Aperiens Petrus, Alleluia, Emitte Spiritum*, item *Alleluia, Spiritus sanctus*, sequ. *Sancti Spiritus*, ew. *Sic Deus dilexit, Credo in unum*, — et per ebdomadam, — off. *Intonuit*, secr. *Propicius*, com.

¹⁶⁵ Crucifixus corr.

<fol. 53va> *Spiritus sanctus*, post communionem¹⁶⁶ *Adesto quesumus Domine*; ad missam per ebdomadam nisi sola coll., pref., *Communicantes* et *Hanc igitur* ut in die¹⁶⁷. Nota¹⁶⁸. Sciendum est etiam quod, si aliquod festum venerit infra ebdomadam habens novem lectiones, feria sexta post Ascensionem debet teneri cum tribus lectionibus, vel post festum cum novem lectionibus. Ad vespervas ad Magnificat a. *Non enim*, coll. *Presta quesumus omnipotens et misericors Deus*.

Feria tertia inv., ae., psi. et versiculi sicut in die, et hoc tenetur usque post octavas Penthecostes, ew. pronunciat *Amen amen dico vobis*, r. *Ite in orbem*, r. *Apparuerunt*, r. *Advenit ignis*, super Benedictus a. *Amen amen*, coll. *Assit nobis*. Ad missam intr. *Accipite*, ps. *Attendite*, coll. *Assit nobis*, ep. *Cum audissent*, *Alleluia*, *Emitte*, *Alleluia*, *Paraclytus*, sequ. *Sancti Spiritus*, ew. *Amen amen dico*, off. *Portas*¹⁶⁹ *celi*, secr. *Purificet*, com. *Spiritus qui a Patre*, post communionem *Mentes nostras*. Ad vespervas super Magnificat a. *Ego sum ostium*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*.

Feria quarta ad matutinas pronunciat ew. *Nemo potest venire ad me*, ra. sicut in die, ad Benedictus a. *Amen amen dico vobis qui in*, coll. *Mentes nostras*. Intr. ad missam *Deus dum egredieris*, ps. *Exurgat*, *Dominus vobiscum* non dicitur ad istam collectam, neque *Flectamus genua* propter festum sancti Spiritus, sed *Oremus*, *Mentes*

<fol. 53vb> *nostras*, prophetia, in modum lectionis, *Dixit Salmon*, *Alleluia*, *Emitte*, ad hanc collectam dicitur *Dominus vobiscum*, *Presta quesumus omnipotens et misericors Deus*, ep. *Per manus apostolorum*, *Alleluia*, *Veni sancte Spiritus*, sequ. *Veni sancte Spiritus*, ew. *Nemo potest venire ad me*, off. *Emitte Spiritum*, secr. *Accipe Domine*, com. *Pacem meam*, post communionem *Sumentes Domine*. Ad vespervas super Magnificat a. *Ego sum panis*, coll. *Illo nos igne*.

Feria quinta ad matutinas pronunciat ew. *Convocatis Jhesus*, ra., que in feria secunda, ad Benedictus a. *Convocatis Jhesus*, coll. *Annue*. Intr. ad missam *Spiritus Domini*, coll. *Annue*, ep. *Philippus*, *Alleluia*, *Emitte*, *Alleluia*, *Verbo Domini*, sequ. *Sancti Spiritus*, ew. *Convocatis Jhesus*, off. *Confirma*, secr. *Hostias*, com. *Factus est*, post communionem *Sacris celestibus*. Ad vespervas super Magnificat a. *Egressi*, coll. *Mentes nostras*.

Feria sexta ad matutinas pronunciat ew. *Factum est*, ra., que

¹⁶⁶ collecta rubris litteris in marg. sup. adscr. A, sed lectionem emendavi.

¹⁶⁷ ad missam per ebdomadam nisi sola coll., pref., *Communicantes* et *Hanc igitur* ut in die in ras. scr. B.

¹⁶⁸ Nota in marg. scr. A.

¹⁶⁹ Porta corr., cf. annot. 132.

in feria tertia, ad Benedictus a. *Factum est in una dierum*, coll. *Da quesumus ecclesie*. Ad missam intr. *Repleatur*, ps. *In te Domine*, coll. *Da quesumus ecclesie*, ep. *Aperiens Petrus*, *Alleluia*, *Emitte*, *Alleluia*, *Spiritus sanctus*, sequ. *Veni sancte Spiritus*, ew. *Factum est in una*, off. *Lauda*, secr. *Sacrificia*, com. *Spiritus ubi vult*, post communionem *Sumpsimus Domine*. Ad vespervas super Magnificat *Tulit ergo lectum*, coll. *Deus qui ob animarum*.

Sabbato

<fol. 54ra> ad matutinas pronunciatur ew. *Surgens Jhesus*, ad Benedictus a. *Cum sol autem*, coll. *Mentibus nostris*. Ad missam intr. *Karitas Dei*, ps. *Domine Deus salutis*, — in quatuor collectis sequentibus non dicitur *Dominus vobiscum*, nec *Flectamus genua*, sed tantum *Oremus*, — *Mentibus nostris*, lectiones legent scolares, l. *Effundam*, *Alleluia*, *Emitte*, coll. *Illo nos igne*, l. *Locutus est Dominus ad Moysen*, *Alleluia*, *Spiritus sanctus*, coll. *Deus qui ad animarum*, l. *Dixit Moyses : Audi Israel*, *Alleluia*, *Paraclytus*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus ut salutaribus*, l. *Dixit Dominus ad Moysen*, *Alleluia*, *Veni sancte Spiritus*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, l. *Angelus Domini*, *Alleluia*, *Benedictus es Domine*, hic dicitur *Dominus vobiscum*, coll. *Deus qui tribus pueris*, ep. *Convenit universa*, *Alleluia*, *Laudate Deum*, *Alleluia* repetetur, sequ. *Veni sancte Spiritus*, ew. *Surgens Jhesus*, off. *Emitte Spiritum*, secr. *Ut accepta*¹⁷⁰, com. *Non vos relinquam*, post communionem *Prebeant*.

Hoofdstuk XXX

<DE OCTAVIS PENTHECOSTES ATQUE DE OCTAVA ANTICIPATA TRINITATIS>

In octavis Penthecostes ad primas vespervas ae.¹⁷¹, psi., ym., capla., versiculi et collecte per omnia sicut in primis vespervis de festo, ad Magnificat a. [a.] *Dum autem complerentur*. Fit statio, custos ecclesie¹⁷². Completorium ut dictum est supra. Ad ma-

¹⁷⁰ Ut accepta in ras. scr. B.

¹⁷¹ vespervas ae. in ras. scr. B.

¹⁷² Fit statio, custos ecclesie in intercol. cum signo relativo adscr. C.

tutinas inv., ae., ra. et versiculi sicut in die, ew. pronunciatur
Erat homo ex phariseis, ad Benedictus a. *Erat homo ex phariseis*,
coll. ut supra

<fol. 54rb> in die. In processione r. *Repleti sunt*, *Salve festa dies*, ad missam
per omnia sicut in die, preter epistolam *Vidi ostium* et ewangelium
Erat homo ex phariseis. Ad secundas vespervas super Magnificat a.
Hodie completi sunt, coll. sicut in die, post primam collectam a.
Gloria tibi Trinitas, v. *Sit nomen Domini benedictum*, coll. *Domine*
Deus, et statio non debet fieri.

Feria secunda, tertia et quarta ad matutinas et ad omnes horas
servatur de Trinitate, et leguntur qualibet die novem psi. cum
anthiphonis et tribus lectionibus de Altercatione Augustini et
Feliciani, que sic incipit : *Extorcisti michi*, ra., capla., versiculi et
collecte de Trinitate. Et istis tribus diebus tenetur firmiter de ipsa,
quia non habet aliam octavam, nisi festum novem lectionum
impediat, et festum debet teneri plenarie dominica sequenti,
prout inferius narratur. Ae. de laudibus dicuntur alternatim in
matutinis, ad laudes et in vespervis super psalmos, ae. vero de
primis vespervis simili modo dicuntur ad Benedictus et ad Magni-
ficat, et suffragia consueta, videlicet de sancta Cruce, et reliqua¹⁷³.

Hoofdstuk XXXI

<DE FESTO SACRAMENTI ET OCTAVA EJUS>

Feria quinta post octavas Penthecostes, que semper est dies
Sacramenti, ad primas vespervas tenetur sicut in triplicibus cum
melioribus ornamentis, omnes campane debent compulsari et
candle incendi, a. super psalmos *Sacerdos*,

<fol. 54va> ps. *Dixit Dominus*, a. *Miserator*, ps. *Confitebor*, a. *Calicem*, ps.
Credidi, a. *Sicut novelle*, ps. *Beati omnes*, a. *Qui pacem*, ps. *Lauda*
Jherusalem, ym. *Pange lingua*, cap. *Dominus Jhesus*, r. *Homo*
quidam, v. *Panem de celo*, ad Magnificat a. *O quam suavis*, coll.
Deus qui nobis, sine suffragiis, et statio non fit.

Ad completorium ps. *Cum invocarem* cum aliis, ym. *Pange*, v.

¹⁷³ et suffragia consueta, videlicet de sancta Cruce, et reliqua in marg. adscr. B.

Tantum ergo, v. *Genitori*, cap. *Dominus Jhesus*, v. *Educas panem*, a. *Vincenti*, preces non mutantur, coll. *Deus qui nobis*, preter in festo Trinitatis.

Ad matutinas inv. *Christum regem*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Fructum*, ps. *Beatus vir*, a. *A fructu*, ps. *Cum invocarem*, a. *Communione*, ps. *Conserva*, v. *Panem celi*, *Pater noster*, v. *Cibavit eos*, sex ll. legentur post primum et secundum nocturnum de sermone, qui sic incipit : *Inmensa largitatis*, — et de illo sermone legetur per octavas, — r. *Immolabit hedum*, r. *Comedetis*, r. *Respexit Helyas*, cum versibus et *Gloria* ; in secundo nocturno a. *Memor sit*, ps. *Exaudiat*, a. *Paratur*, ps. *Dominus regit*, a. *In voce*, ps. *Quemadmodum*, v. *Cibavit illos*, *Pater noster*, v. *Educas panem*, r. *Panis quem ego*, r. *Cenantibus*,

<fol. 54vb> r. *Accepit Jhesus*, cum versibus et *Gloria Patri* ; in tertio nocturno a. *Introibo*, ps. *Judica me Deus*, a. *Cibavit nos*, ps. *Exultate*, a. *Ex altari*, ps. *Quam dilecta*, v. *Educas*, <*Pater noster*>, v. *Posuit fines*, ew. pronuntiatur *Caro mea vere est cibus*, de illo legentur tres ll., r. *Qui manducat*, r. *Misit me Pater*, r. *Unus panis*, cum versibus et *Gloria Patri*, *Te Deum*, v. ante laudes *Educas panem*.

Ad laudes a. *Sapientia*, ps. *Dominus regnavit* cum aliis, a. *Angelorum esca*, a. *Pinguis*, a. *Sacerdotes*, a. *Vincenti*, cap. *Dominus Jhesus*, v. *Posuit fines*, ad *Benedictus* a. *Ego sum panis*, coll. ut supra, sine suffragiis.

Ad primam ym. *Pange, Nobis, Genitori*, a. *Sapientia*, alia ut supra.

Ad tertiam <ym. *Pange, In supremo, Genitori*>, a. *Angelorum*, cap. *Dominus Jhesus*, r. *Panem celi*, v. *Cibavit*, coll. *Deus qui nobis*. In processione r. *Homo quidam*, r. *Respexit Helyas*, et a. [*Alma redemptoris*]¹⁷⁴, si fuerit necesse, et fiet processio per ambitum et Forum Bladi cum cappis, et statio fiet in ecclesia, et cantatur in organis *O crux gloriosa*, v. *Educas panem*, coll. *Deus qui nobis*, ascendendo chorum, a. *Vincenti* vel quod organiste placet. Ad missam intr. *Cibavit eos*, ps. *Exultate*, — quere feria secunda post Penthecosten, — coll. *Deus qui nobis*, ep. *Ego accepi a Domino*, — quere in Cena Domini, —

<fol. 55ra> gr. *Oculi*¹⁷⁵, v. *Aperis*, — quere feria quinta post dominicam *Oculi*, — *Alleluia*, *Caro mea*, sequ. *Lauda Syon*, ew. *Caro mea vere*, — quere in vigilia *Palmarum*, — *Credo canitur*, off. *Sacerdotes*, secr. *Ecclesie tue*, pref. *Quia per incarnati*, com. *Quocienscumque*, post communionem *Fac nos quesumus*.

¹⁷⁴ videtur eras.

¹⁷⁵ oculi in marg. sup. cum signo relativo adscr. A.

Ad sextam ym. *Pange, Verbum caro, Genitori*, a. *Pinguis*, cap. *Quocienscumque*, r. *Cibavit illos*, v. *Educas*, coll. ut supra.

Ad nonam ym. *Pange, Tantum ergo, <Genitori>*, a. *Vincenti*, cap. *Quicumque*, r. *Educas*, v. *Posuit fines*, coll. *Deus qui nobis*.

Ad secundas vespertas ae. de laudibus, psi. ut in primis vespertis, ym. *Pange*, cap. *Dominus Jhesus*, r. *Respexit Helyas*, v. *Panem de celo*, ad Magnificat a. *O sacrum*, coll. ut supra, sine suffragiis.

Completorium ut est dictum.

Feria sexta et sabbato legetur ad matutinas de sermone, quo supra, scilicet *Inmensa*, et in alia ebdomada similiter, ae., ra., versiculi de die, una a. de laudibus tenetur ad matutinas, in laudibus et in vespertis super psalmos, ae. vero de primis vespertis tenentur ad Benedictus et ad Magnificat, cap. et coll. de die, et sic per totam ebdomadam, preter in festo Trinitatis. (Nota in octavis Sacramenti tenetur duplex festum per omnia sicut in festo . . .)¹⁷⁶.

Hoofdstuk XXXII

<DE FESTO TRINITATIS>

Dominica prima post octavas Penthecostes observatur plenarie festum sancte Trinitatis cum majoribus ornamentis, et est festum triplex. In primis vespertis super psalmos a. *Gloria tibi Trinitas*,

fol. 55rb>

ps. *Laudate pueri*, a. *Laus et perhennis*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *Gloria laudis*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Laus Deo Patri*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, a. *Ex quo omnia*, ps. *Lauda Jherusalem*, ym. *O lux beata*, cap. *Pater Filius*, r. *Summe Trinitati*, v. *Sit nomen*, ad Magnificat a. *Te sancta Trinitas*, coll. *Domine Deus*, sine suffragiis, nec statio fit.

Ad completorium sicut fit per totum annum.

Ad matutinas inv. *Deum verum, Venite*, in primo nocturno a. *Adesto*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Te unum*, ps. *Celi enarrant*, a. *Te semper*, ps. *Domini est terra*, v. *Sit nomen Domini*, *Pater noster*, v. *Benedicamus Patri*, sex ll. legentur de dictis sive de sermone sancti Augustini, qui sic incipit : *Extorsisti michi*¹⁷⁷, r.

¹⁷⁶ notam, quam in marg. inf. secundae columnae folii 55v adscr. B, huc transposui.

¹⁷⁷ Extorsisti michi lac. expl. B.

Benedicat nos, r. *Benedictus Dominus*, r. *Quis Deus*, cum versibus et *Gloria*; in secundo nocturno a. *Te invocamus*, ps. *Omnes gentes*, a. *Spes nostra*, ps. *Magnum Dominus*, a. *Libera nos*, ps. *Deus iudicium*, v. *Benedicamus Patri*, *Pater noster*, v. *Benedictus es Domine*, r. *Magnus Dominus*, r. *Gloria Patri*, r. *Honor virtus*, cum versibus, *Gloria* et repetitione; in tertio nocturno a. *Karitas*, ps. *Cantate primum*, a. *Verax est*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Una igitur*, ps. *Cantate secundum*, v. *Benedictus es Domine*, *Pater noster*, v. *Verbo Domini celi firmati*, ew. pronunciatur *Cum venerit paraclytus*, et incipientur ll. circa mediam partem omelie, r. *Summe Trinitati*, r. *Benedicamus Patri*,

<fol. 55va> r. *Te Deum Patrem*, cum versibus et *Gloria Patri*, *Te Deum*, v. *Benedictus es Domine*.

Ad laudes a. *O beata et gloriosa*, v. *Tibi laus*, et versus cantantur ante anthiphonas, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *O beata et benedicta*, v. *Miserere*, a. *O vera summa*, v. *Tibi laus*, a. *O vera summa*, v. *Miserere*, a. *Te jure*, v. *Tibi laus*, cap. *O altitudo*, v. *Verbo Domini*, ad *Benedictus* a. *Benedicta sit*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui dedisti*, sine suffragiis. Nota¹⁷⁸. Post octavas Penthecostes dicuntur suffragia consueta: de sancta Cruce et alia per totum annum, nisi exprimatur in festis, quod non debent teneri.

Ad primam ym. *Jam lucis*, a. *O beata*, ps. *Deus in nomine*, *Confitemini* cum reliquis psalmis, precibus et [et] collectis per totum annum consuetis.

Ad tertiam ym. *Nunc sancte*, a. *O beata*, cap. *Tres sunt*, r. *Hic est Deus*, v. *Ipse reget nos*, coll. *Concede nobis misericors Deus*.

Ad sextam ym. *Rector potens*, a. *O vera*, <cap. *Unus Deus*>, r. *Exaltate Dominum*, v. *Laudate nomen ejus*, coll. *Proflue*¹⁷⁹.

In processione, dum aqua benedicta proicitur, cantatur *Asperges me* per notam festivam, et processio fit sicut in summis festis, sed sine cappis, exeundo chorum, r. *Summe Trinitati*, a. *Alma redemptoris*, et plures ae. et ra. de Domina nostra, sicut via requirit, eundo per ambitum et Forum Bladi, et statio fiet in ecclesia, et cantabitur in organis *O crux gloriosa*,

<fol. 55vb> v. *Sit nomen Domini benedictum*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui dedisti*, ascendendo chorum, in organis a. *Nigra sum vel rondellus*, qui organiste placuerit. Ad missam intr. *Benedicta sit*, ps. *Benedicamus Patri*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui dedisti*, — et est sciendum, quod omni die dominica usque ad Vincula Petri dicuntur coll. et pref. ad missam de Trinitate, nisi

¹⁷⁸ Nota in marg. scr. A.

¹⁷⁹ Proflue lac. expl. B.

festum impediatur habens prefationem specialem, et si nocturnus in dominicis diebus observatur, post omeliam tenentur tria. de Trinitate usque ad dictum tempus, et per totum annum diebus dominicis ad horas tenentur ae. de laudibus sancte Trinitatis, diebus vero ferialibus ae. de nocturno, videlicet ad primam *Adesto*, ad tertiam *Te unum*, ad sextam *Te semper*, ad nonam *Libera nos*, et sic tenetur usque ad Adventum Domini, nisi festum impediatur habens novem lectiones vel laudes speciales; responsoria, tam diebus dominicis quam in ebdomada, ad horas, quando nocturnus tenetur, quere in dominica post octavas Epyphanie, — ep. ad missam *Omne quod natum*, gr. *Benedicamus Patri*, v. *Benedictus es, Alleluia, Benedictus*, sequ. *Benedicta sancta Trinitas*, ew. *Cum venerit paraclytus*, off. *Benedictus sit Deus*, secr. *Sanctifica*, pref. *Qui cum unigenito*, com. *Benedicite Deum*, post communionem *Proficiant nobis*.

Ad nonam ym. *Rerum Deus*, a. *Te jure*,

<fol 56ra> cap. *Regi seculorum*, r. *Laudate Dominum quia bonus*, v. *Confitemini Deo deorum*, coll. *Filium tuum*.

Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. Omnes *Laudate* sicut in primis vespervis, ym. *O lux*, cap. *Omnipotens ineffabilis*, r. *Te Deum*, v. *Sit nomen*, ad Magnificat a. *Te Deum Patrem*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, sine suffragiis, nec fit statio.

Hoofdstuk XXXIII

<DE DOMINICIS I^a — VIII^a POST OCTAVAS PENTHECOSTES ET DIEBUS INTERCURRENTIBUS>

(Nota feria sexta et sabbato post octavas Sacramenti, si festum habens propriam legendam non evenerit, legitur de libro Regum, qui sic incipit : *Fuit vir unus de Ramata*, et si versus et ae. de feriis, et non cantetur de sancta Maria, r. *Deus omnium*)¹⁸⁰.

Dominica prima post octavas Penthecostes, que debet cantari et teneri in ebdomada post festum Trinitatis, que eciam cantatur usque ad kalendas augusti et incipit ibi : *Deus omnium*, et leguntur quatuor libri Regum usque ad dictum tempus. In primis vespervis

¹⁸⁰ in marg. inf. cum indice adscr. manus ignota saec. XIV-XV, cf. annot. 378, 379.

super psalmos a. *Benedictus*, ps. Ipsum, sum reliquis anthiphonis et psalmis ferialibus, ym. *O lux*, — et ille canitur cum dominica usque ad augustum, — cap. *Deus karitas est*, v. *Vespertina oratio*, ad Magnificat a. *Loquere Domine*, coll. *Vox nostra*, cum suffragiis per totum annum consuetis. Completorium ut per annum tenetur. Ad matutinas inv. *Venite exultemus*, ps. Ipsum, in primo nocturno a. *Servite cum aliis*, ps. *Beatus vir* cum reliquis anthiphonis et psalmis in nocturnis contentis, — et in aliis sequentibus similiter, — v. *Memor fui*, *Pater noster*, v. *Quoniam tu illuminas*, sex ll. legentur de libro primo¹⁸¹ Regum, r. *Deus omnium*, r. *Dominus qui eripuit me*, r. *Ego te tuli* ; in secundo nocturno v. *Quoniam tu illuminas*, *Pater noster*, v. *Mirifica misericordias*,

<fol. 56rb> r. *Montes Gelboe*, r. *Exaudisti Domine*, r. *Domine si conversus* ; in tertio nocturno a. *Opera*, v. *Exaltare Domine*, *Pater noster*, v. *Misericordia tua Domine subsequatur nos*, ew. pronunciat *Homo quidam erat dives*, et inde legentur tres ll., tria prima ra. de Trinitate¹⁸², — et sic qualibet dominica infra kalendas augusti, quando nocturnus observatur, tenentur alternatim tria ra. de Trinitate, et ra., que supercrescunt de dominica, debent teneri per ebdomadam, quando nocturnus legitur, — *Te Deum*, ante laudes v. *Excelsus super omnes*. Ad laudes a. una de laudibus sancte Trinitatis usque ad augustum, cap. *Si Deus*, v. *Dominus regnavit*, ad Benedictus a. *Homo quidam*, coll. *Deus in te*. Ad primam et ad alias horas ymni et psi. sicut per totum annum, nisi festum impediatur, ae. de laudibus Trinitatis. Ad tertiam cap. *Quisquis confessus est*, r. *Inclina*, v. *Adjutor*, coll. *Presta quesumus*. Ad sextam cap. *In hoc perfecta*, r. *In eternum*, v. *Dominus regit me*, coll. *Ut tuam Domine*. In processione r. *Summe Trinitati*, — et hoc cantatur in processione usque ad augustum, — ad missam intr. *Domine in tua misericordia*, ps. *Usquequo*, coll. *Deus in te sperantium*, — et una coll. et pref. de Trinitate tenetur in missa usque ad augustum

<fol. 56va> dominicis diebus, — ep. *Deus caritas*, gr. *Ego dixi*, v. *Beatus qui intelligit*, *Alleluia*, *Domine Deus meus*, ew. *Homo quidam erat dives*, off. *Intende voci*, secr. *Hostias nostras*, com. *Narrabo*, post communionem *Tantis Domine*. Ad nonam cap. *Diligamus Deum*, r. *Clamavi*, v. *Ab occultis*, coll. *Suscipe Domine*. Ad secundas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *O lux*, cap. *In hoc cognovimus*, v. *Dirigatur*, ad Magnificat a. *Factum est autem*, coll. *Cunctas Domine*. Feria quarta ep. *Mortificate membra*, ew. *Nolite putare* ; feria sexta ew. *Impossibile est*.

Sciendum est, quod nocturni debent teneri diebus ferialibus,

¹⁸¹ primo *suprascr. A.*

¹⁸² ra. de Trinitate / prima *transp. A.*

nisi festa impediunt, sicut post octavas Epyphanie in ebdomada¹⁸³ est declaratum, sed differunt in hoc : quod infra Septuagesimam et Natale Domini, quod sequitur, ra. tenentur de dominica proxima precedente, sicut tempus requirit, et infra octavas Epyphanie et Septuagesimam ra. in matutinis tenentur de feria, et ll. semper de tempore leguntur, et missa de dominica cantatur, nisi festum impediat.

Dominica secunda post octavas Penthecostes ad primas vespas ae. et psi. feriales, cap. *Nolite mirari, Vespertina oratio*, ad Magnificat a. *Cognoverunt*

<fol. 56vb> *omnes*, coll. *Protector noster*, cum suffragiis, et tenentur suffragia usque Adventum Domini omnibus diebus dominicis, festivis et ferialibus, nisi in magnis festis. Ad matutinas per omnia sicut in dominica precedente, ae., versiculi, psi. ut in nocturnis continentibus, ew. pronuntiatur *Homo quidam fecit cenam*, tria ra. de Trinitate, ut dictum est, cap. *Humiliamini*, ad Benedictus a. *Homo quidam fecit cenam*, coll. *Sancti nominis*. Ad tertiam cap. *Deus omnis gratie*, coll. *Deus celi*. Ad sextam cap. *Sentite*, coll. *Presta quesumus*. Ad nonam cap. *Exultate*, coll. *Purificet nos*, — ra. et versiculi sicut in precedente dominica, et hec tenentur usque Adventum preter quatuor dominicas in augusto. Ad missam intr. *Factus est Dominus*, coll. *Sancti nominis*, ep. *Nolite mirari*, gr. *Ad Dominum*, v. *Domine libera, Alleluia, Deus iudex*, [off.]¹⁸⁴ ew. *Homo quidam fecit cenam*, off. *Domine convertere*, secr. *Oblatio*, com. *Cantabo*, post communionem *Sumptis*. Ad secundas vespas cap. *Laudabile nomen*, ad Magnificat a. *Exci cito*, coll. *Deprecationem*. Completorium ut supra. Feria quarta ep. *Audi Jacob*, ew. *Accedentes discipuli* ; feria sexta ew. *Venit ad Jhesum vir cui nomen Jairus*.

<fol. 57ra> Si hac dominica et in aliis dominicis diebus evenierit aliquod festum novem lectiones habens, tunc canitur de festo et non de dominica, sed in primis vespis, in matutinis, in missa et in secundis vespis fit memoria de dominica. Et si tale festum non habeat proprium ewangelium, tres ultime ll. erunt de omelia ewangelii ipsius dominice, et missa de dominica dicitur feria secunda sequenti vel aliis diebus in ebdomada. Si vero tale festum habeat proprium ewangelium, idem pronuntiatur, et ew. de dominica pronuntiatur feria secunda aut alia die in ebdomada. Item si festum sanctorum trium lectionum, quod in matutinis propriam legendam habet, pro quo canitur *Te Deum* et *Gloria in excelsis*, dominica die evenierit, cum novem lectionibus celebratur,

¹⁸³ ebdoma corr.

¹⁸⁴ exp. A.

sed tres ultime ll. erunt de omelia ipsius ewangelii dominice.

Dominica tercia post octavas Penthecostes sive post Trinitatem, sabbato precedente, ad vespervas a. *Benedictus*, ps. Ipsum, cum reliquis anthiphonis et psalmis, ym. *O lux*, cap. *Ego Dominus*, v. *Vespertina oratio*, ad Magnificat a. *Prevaluit David*, coll. *Adesto nobis*, vel si placet, semper coll. de missa precedentis dominice potest teneri diebus sabbatis ad vespervas. Ad matutinas inv., ae. et versiculi in singulis nocturnis sicut in dominica precedente, sex ll. leguntur de secundo libro Regum, si satis de primo lectum fuerit, ra. ut in dominica precedente,

<fol. 57rb> scilicet *Deus omnium*, ew. pronunciatur *Accesserunt ad Jhesum*, tria ultima ra. de Trinitate, *Te Deum*, v. ante laudes *Excelsus*. Ad laudes una de laudibus Trinitatis, cap. *Ponam tabernaculum*, v. *Dominus regnavit*, ad Benedictus a. *Quis ex vobis*, coll. *Deprecationem nostram*, in ebdomada ad matutinas coll. *A cunctis iniquitatibus*. Ad horas ae. et ra. ut in precedente dominica. Ad tertiam cap. *Justificati ex fide*, coll. *Vincula*. Ad sextam cap. *Existimo*, coll. *Tua nos*. Ad nonam cap. *Vanitati*, coll. *Vide Domine*. Ad missam intr. *Respice me*, ps. *Ad te Domine*, coll. *Deprecationem*, secunda or. de Trinitate, tercia de Omnibus Sanctis, scilicet *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, — et si festum venerit in dominica, de quo tantum fit memoria, secunda or. de festo, tercia de Trinitate, et omittetur de Omnibus Sanctis or., et hoc, tam in precedentibus dominicis quam in sequentibus, usque ad augustum observatur, — ep. *Humiliamini*, gr. *Jacta*, v. *Dum clamarem*, *Alleluia*, *Diligam te*, ew. *Erant appropinquantes*, off. *Sperent*, secr. *Munera Domine*, com. [cl]¹⁸⁵ *Ego clamavi*. Ad secundas vespervas cap. *Omnes unanimes*, v. *Dirigatur*, ad Magnificat a. *Que mulier*, coll. *Fac nos quesumus*, vel potest coll. de missa ad vespervas teneri. Feria quarta ep. *Omne quodcumque*, ew. *Esto consentiens*; feria sexta

<fol. 57va> ew. *Intravit Jhesus*.

Dominica quarta post Trinitatem sive post octavas Penthecostes in primis vespervis cap. *Qui vult*, ad Magnificat a. *Iratus*, coll. *Da salutem*. Ad matutinas leguntur sex prime ll. de secundo libro Regum, ra. *Deus omnium* cum aliis, ew. pronunciatur *Estote misericordes*, tria ultima ra. de Trinitate, si sex prima sint observata, cap. *Dei filius*, ad Benedictus a. *Estote ergo misericordes*, coll. *Preveniat vel Protector in te*, semper coll. de missa potest dici ad matutinas et ad vespervas diebus dominicis. Ad tertiam cap. *In Christo*, coll. *Esto nobis*. Ad sextam cap. *Nunc liberati*, coll. *Celeri*

¹⁸⁵ exp. A.

nobis. Ad nonam cap. *Si spiritu*, coll. *Delicta*. Ad missam intr. *Dominus illuminatio*, v. *Unam petii*, coll. *Protector in te*, ep. *Existimo*, gr. *Propicius*, v. *Adjuva nos*, *Alleluia*, *Domine in virtute*, ew. *Estote misericordes*, off. *Illumina*, secr. *Respice*, com. *Dominus firmamentum*, post communionem *Sancta tua*. Ad vespervas cap. *Ipse spiritus*, ad Magnificat a. *Nolite judicare*, coll. *Protector*, in ebdomada coll. *Absolve quesumus*. Ista capla. et collecte de dominicis predictis repetentur alternatim usque ad augustum secundum quantitatem temporis. Feria quarta ep. *Dominus michi*, ew. *Cum venisset Jhesus* ; feria sexta ew. *Interrogaverunt*.

<fol. 57vb>

Dominica quinta post Trinitatem, sabbato precedente, ad vespervas cap. de dominica prima post octavas Penthecostes, videlicet *Deus karitas*, — si dominice precedentes sint observate in suis locis debitis, vel infra dominicam cujuslibet dominice per ebdomadam dicta sint capla. de ipsis dominicis, tunc repetentur dominice alternatim usque ad augustum, et regula eadem in aliis dominicis sequentibus observatur simili modo, — ad Magnificat a. *Nonne iste est*¹⁸⁶, coll. *Protector in te*. Ad matutinas leguntur sex prime ll. de secundo libro Regum, sex ra. : *Deus omnium* cum aliis, tria ra. de Trinitate, ew. pronuntiatur *Cum turbe*, cap. de prima dominica, ad Benedictus a. *Ascendens Jhesus in navim*¹⁸⁷, coll. *Da nobis Domine*. Ad missam intr. *Exaudi Domine*, ps. *Dominus illuminatio*, coll. *Da nobis Domine*, ep. *Omnes unanimes*, gr. *Protector*, *Alleluia*, *In te Domine*, ew. *Cum turbe*, off. *Benedicam Dominum*, secr. *Oblationibus*, com. *Unam petii*, post communionem *Mysteria*. Ad vespervas super Magnificat *Preceptor per totam noctem*, coll. *Da nobis [quesumus]*¹⁸⁸ *Domine*. Feria quarta ep. *Obsecro primum*, ew. *Offerebant Jhesu*¹⁸⁹ ; feria sexta ew. *Confiteor tibi Domine*.

Dominica sexta post Trinitatem, sabbato precedente, ad vespervas cap. de dominica secunda, videlicet *Nolite mirari*,

<fol. 58ra>

ad Magnificat a. *Doleo super te*, coll. de missa precedentis dominice. Ad matutinas sex ll. de tercio libro Regum, si secundus liber prope perlectus fuerit, sex ra. : *Deus omnium* et cetera, ew. pronuntiatur *Amen dico vobis nisi habundaverit*, tria ra. de Trinitate, capla. ad horas de secunda dominica, ad Benedictus a. *Audistis*, coll. *Deus qui diligentibus*. Ad missam intr. *Dominus fortitudo*, v. *Ad te Domine*, coll. *Deus qui diligentibus*, ep. *Quicumque*, gr. *Convertere Domine*, v. *Domine refugium*, *Alleluia*,

¹⁸⁶ Nonne iste est in ras. mendose scr. et deinde clarius in marg. rescripsit B.

¹⁸⁷ in navim/Jhesus transp. A.

¹⁸⁸ exp. A.

¹⁸⁹ Jhesum corr.

Eripe me, ew. *Amen dico vobis nisi habundaverit*, off. *Perfice*, secr. *Propiciare Domine*, com. *Circuibo*, post communionem *Quos celesti*. Ad secundas vespervas super Magnificat a. *Si offers munus*, coll. *Deus qui diligentibus*. Feria quarta ep. *Habebis gratiam*, ew. *Cum ingressus esset* ; feria sexta ew. *Venit Jhesus in regionem*.

Dominica septima post Trinitatem, sabbato precedente, ad vespervas cap. de tertia dominica, videlicet *Ego Dominus*, ad Magnificat a. *Mons Gelboe*, coll. *Deus qui diligentibus*. Ad matutinas sex prime II. de tercio libro Regum, sex ra : *Deus omnium* et cetera, ew. pronunciatur *Cum turba multa*, tria ultima ra. de Trinitate, si media sint observata, cap. de tertia dominica, ad Benedictus a. *Misereor*¹⁹⁰ *super turbam*, coll. *Deus virtutum*. Ad horas capla. et collecte de dominica tertia. Ad missam intr. *Omnes gentes*, v.

<fol. 58rb> *Subjecit*, coll. *Deus virtutum*, ep. *Humanum dico*, gr. *Venite filii*, v. *Accedite*, *Alleluia*, *Te decet*, v. *Replebimur*, — et hoc *Alleluia* debet cantari cum ambobus versibus in dominica die, et ferialibus diebus alternatim, — ew. *Cum turba plurima*, off. *Sicut in holocaustum*, secr. *Propiciare*, com. *Inclina*, post communionem *Repleti sumus*. In secundis vespervis ad Magnificat *Erant autem*, coll. ut in missa. Feria quarta ep. *Nichil dapnationis*, ew. *Accesserunt ad Jhesum* ; feria sexta ew. *Abiit Jhesus*.

Dominica octava post Trinitatem, si prima dominica de Sapientia non occurrat, sabbato precedente, cap. de quarta dominica, videlicet *Qui vult*, ad Magnificat a. *Rex autem David*, coll. *Deus virtutum*, ut supra in dominica precedente ad missam. In matutinis leguntur sex II. de quarto libro Regum, si tercius liber sit fere perlectus, sex ra. : *Deus omnium* et cetera, ew. pronunciatur *Attendite*, tria ra. de Trinitate, cap. de quarta dominica, ad Benedictus a. *Non potest arbor*, coll. *Deus cujus providencia*. Intr. ad missam *Suscepimus*, ps. *Magnus Dominus*, coll. *Deus cujus providencia*, ep. *Debitores sumus*, gr. *Esto michi*, v. *Deus in te*, *Alleluia*, *Attendite*, ew. *Attendite a falsis*, off. *Populum humilem*, secr. *Deus qui legalium*, com.

<fol. 58va> *Gustate*, post communionem *Tua nos*. Ad secundas vespervas super Magnificat *Non omnis*¹⁹¹, coll. ut in missa. Feria quarta ep. *Scimus quoniam*, ew. *Dixit Johannes* ; feria sexta ew. *Ve vobis scribe*.

Regula¹⁹². Notandum si dominica nona et decima post Trinitatem non occurrat dominica prima de Sapientia propter longitudinem temporis, que potest esse a prima dominica post Trinitatem

¹⁹⁰ *Miserior corr.*

¹⁹¹ *Non omnis in ras. scr. D.*

¹⁹² *Regula in marg. scr. A.*

usque ad ultimam dominicam, que est vicinior kalendis augusti, in dominica nona et decima canitur de hystoriis Regum, et legitur de quarto libro Regum, et sabbato in dominica octava, nona et decima, in vesperis ad Magnificat a. *Rex autem*, et canitur tociens, quociens perveniatur ad primam dominicam de Sapientia, si tempus longum fuerit.

Sciendum eciam quod tempus potest esse ita breve, quod nisi quinque ebdomade habentur a prima dominica post Trinitatem usque ad primam dominicam de Sapientia, et tunc non possunt dici due ultime ae. : *Mons Gelboe* et a. *Rex autem David*, nisi dicantur in aliqua feria per ebdomadam, dum canitur de tempore. Et dum sic contigerit, nisi usque ad terciam dominicam canuntur ra. de hystoriis, scilicet *Deus omnium* cum aliis quinque, que secuntur, propter festa, que in illis dominicis eveniunt. Et capla. de prima dominica dicuntur in tercia dominica,

<fol. 58vb> quia primum tunc canitur r. *Deus omnium*, dominica sequenti in die sancti Alexis dicuntur capla. de secunda dominica, et dominica in vigilia Jacobi, apostoli, dicuntur capla. de tercia dominica, et feria quarta sequenti in crastino sancte Anne, matris beate Marie¹⁹³, in qua canitur de tempore, dicuntur capla. ad horas de quarta dominica.

Dicto de hystoria Regum, dicendum est de Sapientia. Et sciendum quod dominica, que vicinior est kalendis augusti quovis ordine, sive ante sive post evenierit, canitur de Sapientia, unde versus¹⁹⁴ : *Principii mensis vicinior ordine quovis, incipit hystoria*¹⁹⁵ *feria prima nova.*

Regula¹⁹⁶. Si festum Inventionis sancti Stephani, prothomartyris, dominica die evenierit, dominica precedente canitur de Sapientia, quia singulis dominicis diebus eveniunt festa novem lectionum.

¹⁹³ Marie/beate *transp. A.*

¹⁹⁴ *in marg. abbreviaturam V adscr. A.*

¹⁹⁵ *hystoriam littera finalis m eras.*

¹⁹⁶ *Regula in marg. scr. A.*

<DE DOMINICIS MENSIS AUGUSTI
ET DIEBUS INTERCURRENTIBUS>

IX¹⁹⁷. Dominica prima de Sapiencia, sabbato precedente, ad vespervas super psalmos *Benedictus*, ps. Ipsum, cum aliis antiphonis et psalmis, ym. *Deus creator*, — et ille debet cantari usque Adventum, — cap. *Si sapienciam*, r. *Deum time*, *Timentibus*, v. *Timor Domini*, ad Magnificat a. *Dominus possedit me*, coll. *Deus cujus providencia*, in ebdomada coll., dum canitur de tempore, *Tua nos*. Ad matutinas inv. *Preoccupemus*, ae. et versiculi in noc-

<fol. 59ra> turnis sicut in dominica precedente, sex prime ll. leguntur de Parabolis Salomonis, qui liber sic incipit : *Parabole Salomonis*, et inchoatur in hac dominica et legetur de ipso per totam ebdomadam, nisi festa [non] occurrant, que in matutinis habeant legendam propriam, r. *In principio Deus*, r. *Emitte Domine*, *Da michi Domine* ; post secundum nocturnum r. *Domine Pater*, r. *Gyrum celi*, r. *Initium sapientie* ; post tercium nocturnum pronuntiatur ew. *Homo quidam erat dives*, r. *Verbum iniquum*, r. *Magna enim*, r. *Ne derelinquas me*, *Te Deum*, v. ante laudes *Excelsus super omnes gentes*. Ad laudes a. *Alleluia*, cap. *Fili mi*, v. *Dominus regnavit*, ad *Benedictus* a. *Dixit Dominus villico*, coll. *Largire nobis*. Ad horas ae. de laudibus Trinitatis. Ad terciam cap. *Habe fiduciam*, r. *Initium sapientie*, v. *Intellectus*, v. *Timor Domini*, coll. *Concede nobis*. Ad sextam cap. *Custodi legem*, r. *Omnis sapientia*, v. *Et cum illo fuit*, v. *Vie ejus vie*, coll. *Respice nos*. Ad nonam cap. *Posside sapientiam*, r. *Ad eloquia*, v. *Via vite*, coll. *Tuere nos*. Ista ra. non cantantur nisi diebus dominicis, aliis diebus cantantur ra., que ad feriam pertinent, et durant dicta ra. usque kalendas septembris. In processione r. *Deum*

<fol. 59rb> *time*, et redeundo, canitur semper de Domina nostra, ad missam intr. *Ecce Deus*, ps. *Deus in nomine*, coll. *Largire nobis*, — Nota¹⁹⁸. Ammodo non dicitur coll. nec pref. de Trinitate, nisi fuerit Dedicatio ecclesie vel altaris, — ep. *Non simus*, gr. *Domine Dominus*, v. *Quoniam elevata*, *Alleluia*, *Exultate Deo*, ew. *Homo quidam erat dives*, off. *Justicie Domini*, secr. *Suscipe*, com. *Primum querite*, post communionem *Sit nobis*. Ad secundas vespervas a. *Sede*, ps. *Dixit cum aliis antiphonis et psalmis*, ym. *Lucis creator*, qui canitur usque Adventum diebus dominicis, nisi festum impediat, cap. *Principium sapientie*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini*, ad

¹⁹⁷ IX in intercol. adscr. D.

¹⁹⁸ Nota in marg. scr. A.

Magnificat a. *Ait villicus*, coll. *Largire nobis*, alia, que dicitur in ebdomada, dum canitur de tempore, *Benedictionem tuam*. Feria quarta ep. *Nescitis*, ew. *Qui fidelis est* ; feria sexta ew. *Rogabat quidam phariseus*.

Notandum de Sapientia habentur sex ra., scilicet r. *Super salutem* et alia quinque, que secuntur, que non possunt diebus ferialibus dici per totum mensem augusti, quia quolibet die augusti habetur festum alicujus sancti, et nisi dominica secunda aut tertia dicantur in matutinis, omittentur, et si dominica de Sapientia cantetur, in secundo et tertio nocturno ra. ferialia cantabuntur.

<fol. 59va>

Dominica decima post Trinitatem et secunda de Sapientia, sabbato precedente, ad vespervas cap. *Ego sapientia*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini*, ad Magnificat a. *Sapientia edificavit*, coll. *Largire nobis*, alia, que dicitur per ebdomadam, *Ut a nostris*. Ad matutinas inchoatur liber Ecclesiastes et leguntur de eo sex prime ll., et legetur de ipso libro usque ad dominicam sequentem, ew. pronuntiatur *Cum appropinquaret Jhesus Jherusalem*, cap. *Ad eloquia*, coll. *Pateant aures*. Ad tertiam cap. *Accipite disciplinam*, coll. *Aufer a nobis*. Ad sextam cap. *Initium sapientie*, coll. *Ut cunctis nos*. Ad nonam cap. *Attendite*, coll. *Oculi nostri*. Ad missam intr. *Dum clamarem*, ps. *Exaudi orationem*, coll. *Pateant*, ep. *Scitis quoniam*, gr. *Custodi me Domine*, v. *De vultu tuo, Alleluia, Domine Deus*, ew. *Cum appropinquasset Dominus*, off. *Ad te Domine*, secr. *Concede nobis*, com. *Acceptabis*, post communionem *Tui nobis*. Ad secundas vespervas cap. *Dominus possedit me*, r. *Deum time*, ad Magnificat a. *Scriptum est enim*, coll. *Pateant*, in ebdomada coll. *Respice Domine*. Feria quarta ep. *Non omnis caro*, ew. *Respondens Jhesus* ; feria sexta ew. *Attendite vobis*.

Dominica undecima, et tertia de Sapientia, sabbato precedente, ad

<fol. 59vb>

vesperas cap. *Ego diligentes me*, r. *Deum time*, ad Magnificat a. *Ego in altissimis*, coll. *Pateant vel Peccata nostra*. Ad matutinas leguntur sex ll. de libro, qui sic incipit : *Diligite justiciam qui judicatis terram*, et legetur de eodem libro aliis diebus singulis usque ad dominicam sequentem, nisi festum Assumptionis beate Marie et singuli dies infra octavas ipsius aut aliquod festum habens in matutinis propriam legendam habeat impedire, ew. pronuntiatur *Dicebat Jhesus ad*, r. *In principio*, cap. *Ego sapientia*, ad Benedictus a. *Stans a longe*, coll. *Deus qui omnipotentiam*. Ad tertiam cap. *Sapientia edificavit*, coll. *Porrige nobis*. Ad sextam cap. *Justi sunt sermones*, coll. *Exaudi nos*. Ad nonam cap. *Via vite*, coll. *Intende quesumus*. Ad missam intr. *Deus in loco*, ps. *Exurgat Deus*, coll. *Deus qui omnipotentiam*, ep. *Notum vobis fatio*, gr. *In Deo speravit*, v. *Ad te Domine, Alleluia, Domine refugium*, ew.

Dixit Jhesus ad quosdam, off. *Exaltabo*, secr. *Tibi Domine*, com. *Honora Dominum*, post communionem *Quesumus Domine*. In secundis vespere cap. *Beatus homo*, r. *Deum time*, ad Magnificat a. *Omnis qui se exaltat*, coll. *Deus qui omnipotentiam*, coll. in ebdomada *Fideles tuos*.

<fol. 60ra> Feria quarta ep. *Nescite quoniam*, ew. *Qui non est mecum* ; feria sexta *Interrogatus Jhesus*.

Dominica duodecima, et quarta de Sapientia, sabbato precedente, ad vespere cap. *Lex sapienti*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini*, ad Magnificat a. *Sapientia clamitat*, coll. *Deus qui omnipotentiam*, alia, si placet, *Respice nos*. Ad matutinas leguntur sex ll. de libro Sapientie, qui liber sic inchoatur : *Omnis sapientia a Domino est*, et legetur de eodem usque ad dominicam primam de Job, nisi festum habens propriam legendam impediat, ew. pronuntiatur *Exiens Jhesus de finibus Tyri*, r. *In principio cum aliis*, cap. *Clara est sapientia*, ad Benedictus a. *Cum transiret Dominus*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui habundantia*. Ad processionem r. *Deum time* ut supra. Ad tertiam cap. *Cogitare*, r. ut in prima dominica, videlicet *Initium*, cum aliis, coll. *Iniquitates nostras*. Ad sextam cap. *Initium*, coll. *Fac nos Domine*. Ad nonam cap. *Concupiscite*, coll. *Tuere quesumus*. Ad missam intr. *Deus in adiutorium*, ps. *Avertantur*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui habundantia*, ep. *Fiduciam talem*, gr. *Benedicamus Dominum*, v. *In Domino laudabitur Alleluia*, *Venite exultemus*, ew. *Exiens Jhesus*, off. *Precatus est Moyses*, secr. *Respice Domine*, com.

<fol. 60rb> *De fructu*, post communionem *Sentiamus*. Ad secundas vespere cap. *Ego sapientia*, r. *Deum time*, v. *Timor Domini*, ad Magnificat a. *Quanto eis*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui habundantia*, alia, que dicitur in ebdomada, *Sentiamus*. Feria <quarta> ep. . . ¹⁹⁹, ew. . . ²⁰⁰ ; feria sexta ew. . . ²⁰¹.

Regula²⁰². Sciendum est, quod quandoque potest contingere, quod quinque dominice habentur de Sapientia, et hoc, quando festum beati Petri ad Vincula habet evenire in feria quarta, tunc in quinta dominica tenetur, sabbato precedente, cap. de quarta dominica, r. *Deum time*, ad Magnificat a. *Sapientia clamitat*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui habundantia*. Et si octo ebdomadis cantatum sit de hystoriis Regum, tunc in ipsa quinta dominica ad matutinas leguntur sex prime ll. de libro, qui sic incipit : *Omnis sapientia*, tres ultime ll. de omelia ewangelii deci-

¹⁹⁹⁻²⁰¹ spatium ½ lineae vacuum relictum.

²⁰² Regula in marg. scr. A.

me tertie dominice, capla. ad omnes horas de quarta dominica.

Regula²⁰³. Quandoque eciam potest contingere, quod singulis diebus dominicis per totum mensem augusti non canitur in horis de Sapientia nisi semel, et hoc est, quando in prima dominica augusti occurrit festum Inventionis sancti Stephani, in secunda dominica festum Laurentii, in tercia octava ejusdem, in quarta dominica festum Bartholomei, tunc in prima dominica ante festum Ad Vincula Petri cantabitur de Sapientia, et omittentur r. ferialia.

<fol. 60va> Dicto de Sapientia, dicendum est de Job, et sciendum quod dominica, que vicinior est kalendis septembris, sive ante sive post, canitur de Job.

Hoofdstuk XXXV

<DE DOMINICIS ET FERALIBUS DIEBUS MENSIS SEPTEMBRIS>

Dominica decima tertia post Trinitatem, et prima de Job, in primis vespers ae., psi., ym. ferialia, cap. *Exspoliantes*, v. *Vespertina oratio*, ad Magnificat a. *Cum audisset Job*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui habundantia*, alia, que dicitur per ebdomadam, dum de tempore canitur, *Respice quesumus*. Completorium tenetur sicut in precedentibus dominicis usque Adventum Domini, et prima similiter. Ad matutinas inv. *Quoniam Deus*, in nocturnis ae., psi et versiculi sicut in precedente dominica, sex ll. leguntur de libro ipsius Job, qui sic incipit : *Vir erat in terra Hus*, et inchoatur in hac dominica et legetur de eodem libro ad duas ebdomadas, nisi festa impendant, r. *Si bona*, r. *Antequam*, r. *Utinam* ; in secundo nocturno r. *Quare*, r. *Induta est*, r. *Memento mei* ; post tercium nocturnum ew. pronuntiatur *Beati oculi*, r. *Paucitas*, r. *Ne abscondas*, r. *Numquid, Te Deum*. Ad laudes a. *Alleluia*, cap. *Estote*²⁰⁴ *invicem*, ad Benedictus a. *Homo*

²⁰³ Regula in marg. scr. A.

²⁰⁴ Esto corr.

quidam descendebat, coll. *Omnipotens et misericors Deus de cuius munere*. Ad tertiam cap. *Abrahe*, r. *Inclina*, coll. *Protegat*.

<fol. 60vb> Ad sextam cap. *Lex propter*, r. *In eternum*, coll. *Conserva*. Ad nonam cap. *Qui timetis*, r. *Clamavi*, coll. . . .²⁰⁵. Intr. ad missam *Respice*, coll. *Omnipotens et misericors Deus de cuius*, ep. *Abrahe*, gr. *Respice Domine*, v. *Exurge Domine*, *Alleluia*, *Quoniam Deus*, ew. *Beati oculi*, off. *In te speravi*, secr. *Hostias*, com. *Panem de celo*, post communionem *Vivificet nos*. Ad secundas vespervas cap. *Fiduciam*, ad Magnificat a. *Magister bone*, coll. *Omnipotens et misericors Deus de cuius*, alia, que dicitur in ebdomada, *Familie tue*. Feria quarta ep. *Scimus quoniam*, ew. *Abeuntes* ; feria sexta ew. *Dum iret Jhesus*. Notandum quod de Job habentur novem ra. ferialia : prima die ra. prima, secunda die tria media, tertia die tria ultima, dum contingit aliquibus diebus ferialibus cantari de tempore.

Dominica decima quarta, et secunda de Job, sabbato precedente, ad vespervas cap. *Si preoccupatus*, ad Magnificat a. *In omnibus hiis*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus de cuius*, alia, que in ebdomada est dicenda, *Omnipotens sempiterne Deus misericordiam*. Ad matutinas inv., ae., psi., versiculi et ra., tam in matutinis quam in horis, sicut in precedente dominica, sex ll. legentur de libro Job, ra. *Si bona cum aliis*, ew. pronunciatum *Dum iret Jhesus in Jherusalem*, cap. *Bona est oratio*,

<fol. 61ra> ad Benedictus a. *Dum ingrederetur Jhesus*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus da nobis*. Ad tertiam cap. *Regem seculorum*, coll. *Exaudi nos*. Ad sextam cap. *Ei qui potens est*, coll. *Tempora nostra*. Ad nonam cap. *Jherusalem*, coll. *Familiam tuam*. Ad missam intr. *Protector noster*, ps. *Quam dilecta*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus da nobis*, ep. *Spiritu ambulate*, gr. *Bonum est confidere*, v. *Bonum est sperare*, ew. *Dum iret Jhesus*, off. *Inmittet*, secr. *Propiciare*, com. *Panis*, post communionem *Sumptis Domine*. Ad secundas vespervas [a.]²⁰⁶ cap. *Sanabo*, ad Magnificat a. *Nonne decem*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus da nobis*, coll., que dicitur in ebdomada, *Protector in te*. Feria quarta ep. *Nolite jugum ducere*, ew. *Venit a Jhesum* ; fera sexta ew. *Exierunt pharisei*.

Nota²⁰⁷. In hac decima quarta ebdomada, feria <quarta>, sexta et sabbato, possunt evenire Quatuor Tempora, et in missa canitur de eisdem Quatuor Temporibus, prout inferius dicitur. Dicto de Job duabus ebdomadis aut una, dicendum est de Thobia.

Dominica decima quinta, et dominica de Thobia, sabbato pre-

²⁰⁵ spatium $\frac{1}{3}$ lineae vacuum relictum.

²⁰⁶ lineola del. A.

²⁰⁷ Nota in marg. scr. A.

cedente, ad vespervas cap. *Non inmittet Dominus*, ad Magnificat a. *Ne reminiscaris*, coll. *Quesumus omnipotens Deus afflicti*, que dicitur in ebdomada, alia coll. *Omnipotens sempiterne Deus da nobis fidei*. Ad matutinas inv. *In manu tua*, ae.,

<fol. 61rb> versiculi et psi. sicut in dominica precedente, sex prime ll. erunt de libro Thobie, qui sic incipit : *Thobias ex tribu Neptalim*, et de eo cantabitur per totam ebdomadam, et legetur similiter r. *Peto cum aliis sequentibus*, ew. pronuntiatur *Nemo potest duobus dominis servire* cum tribus responsoriis. Regula²⁰⁸. Vel legetur tribus diebus vel quatuor per ebdomadam sequentem de Thobia, et tres ultime ll. possunt esse de omelia decime quarte dominice, que superius dicta est in dominica secunda de Job, raro enim contingit, quod duabus ebdomadis cantetur de Job. V. ante laudes *Excelsus*, cap. *Gratias ago Deo*, ad Benedictus a. *Nolite solliciti esse*, coll. *Custodi*. Regula²⁰⁹. Dum sic contigerit, quod duabus dominicis non potest cantari de Job, tunc in ista dominica ad Benedictus et ad Magnificat ae., et officium misse et coll. erunt de dominica secunda de Job, — et ibi require, quod nunc dictum est, si tempus breve fuerit, — et si de Job per duas ebdomadas cantatum sit, et capla. et collecte duarum dominicarum precedentium fuerint dicte, tunc in hac dominica et in ebdomada sequenti teneatur de Thobia, et ae. ad Benedictus et ad Magnificat, et officium misse observantur, prout in hac dominica dicitur. Ad terciam cap. *Veritatem*, coll. *Memor esto*. Ad sextam cap. *Renovamini*, coll. *Aures tue*. Ad nonam cap. *Deponentes*, coll. *Dies*

<fol. 61va> *nostros*. In processione r. *Omni tempore*, redeundo, de beata Virgine, ad missam intr. *Inclina*, ps. *Letifica*, coll. *Custodi Domine*, ep. *Si vivimus spiritu*, gr. *Bonum est confiteri*, v. *Ad annunciantum*, *Alleluia*, *Confitemini Domino et invocate*, ew. *Nemo potest duobus dominis*, off. *Exspectans*, secr. *Concede nobis*, com. *Qui manducat*, post communionem *Purificent*. Ad secundas vespervas ae., psi. et ym. feriales, cap. *Dominus dirigat*, ad Magnificat a. *Querite ergo*, coll. *Custodi*, alia, que dicitur in ebdomada, *Presta quesumus omnipotens Deus*²¹⁰. Et sciendum quod officium misse jam dictum potest contingere propter brevitatem temporis ; quando due ebdomade de Job non possunt teneri, debet observari dictum officium in dominica sequenti. Feria quarta ep. *Gratias agimus*, ew. *Venit Jhesus* ; feria sexta ew. *Factum est*.

Dominica decima sexta, et dominica de Judith, sabbato precedente, ad vespervas cap. *In omnibus sumentes*, ad Magnificat a.

²⁰⁸ Regula in marg. scr. A.

²⁰⁹ Regula in marg. scr. A.

²¹⁰ Presta quesumus omnipotens Deus lac. expl. B.

Adonay Domine, coll. *Custodi*, coll. in ebdomada *Libera Domine*²¹¹. Ad matutinas inv. *Adoremus Dominum*, sex prime ll. leguntur de libro Judith, qui sic incipit : *Arfaxat rex Medorum*, et per totam ebdomadam legetur de Judith et de Hester, nisi festa impendant vel ew. Quatuor Temporum,

<fol. 61vb> in primo nocturno ra. *Adonay*, r. *Tribulationes*, r. *Benedixit* ; post secundum nocturnum r. *Nos alium Deum*, r. *Dominator Domine*, r. *Domine Deus* ; in tertio nocturno pronuntiatur ew. *Ibat Jhesus in civitatem*, si tempus non fuerit occupatum, sicut inferius²¹² in regulis dicitur, r. *Vos qui in turribus*, r. *Laudate Dominum*, r. *Qui timetis*, cap. *Deus autem spei*, ad *Benedictus* a. *Accessit autem*, coll. *Ecclesiam*. Ad tertiam cap. *Spiritus timentium*, coll. *Tuere Domine*. Ad sextam cap. *Qui timet Dominum*, coll. *Veritas tua*. Ad nonam cap. *Confidimus*, coll. *Da quesumus*. In processione r. *Nos alium Deum*, ad missam intr. *Miserere michi*, v. *Inclina*, coll. *Ecclesiam*, ep. *Obsecro*, gr. *Timebunt gentes*, *Alleluia*, *Paratum cor meum*, ew. *Ibat Jhesus in*, off. *Domine in auxilium*, secr. *Tua nos*, com. *Domine memorabor*, post communionem *Mentes et corpora*. Ad secundas vespervas cap. *Scietis*, ad *Magnificat* a. *Accepit autem*, coll. *Ecclesiam*, alia, que dicitur in ebdomada, dum de tempore canitur, *Vespertine laudis*. Nota²¹³. Et notandum quod capla. et collecte de istis precedentibus quatuor ebdomadis repetentur usque ad kalendas novembris. Quando legitur de Hester, cantantur ra. *Domine rex*, r. *Conforta me*, r. *Spem in alium*. Feria quarta ep. . . .²¹⁴, ew.

<fol. 62ra> . . .²¹⁵ ; feria sexta ew. . . .²¹⁶.

Feria quarta in Quatuor Temporibus, que semper tenenda est in septembre et in feria quarta post Exaltationem sancte Crucis, ad matutinas pronuntiatur ew. *Respondens unus*, et de illo legentur tres ll. Ad missam intr. *Exultate Deo*, v. *Buccinate*, sequitur *Oremus*, *Flectamus genua*, coll. *Misericordie tue*, prophetia, in modum lectionis, *Ecce dies venient*, gr. *Propicius esto*, v. *Adjuva nos*, sequitur *Dominus vobiscum*, [*Flectamus genua*]²¹⁷, coll. *Presta quesumus Domine*, coll. *Exaudi quesumus Domine supplicum* et coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, ep. *Congregatus*²¹⁸, gr. *Quis sicut*, v. *Suscitans*, ew. *Respondit*

²¹¹ *Libera Domine lac. expl. B.*

²¹² *inferius quartam litteram u exp. A.*

²¹³ *Nota in marg. scr. A.*

²¹⁴⁻²¹⁶ *spatium ½ lineae vacuum relictum.*

²¹⁷ *eras. sed legibile.*

²¹⁸ *ep. Congregatus/coll. Exaudi quesumus Domine supplicum, et coll. Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum transp. A.*

unus, off. *Meditabar*, secr. *Hec hostia*, com. *Qui metuit*, post communionem *Sumentes Domine*.

Feria sexta ad matutinas pronunciatur ew. *Rogabat Jhesum*. Ad missam intr. *Letetur cor*, ps. *Confitemini*, coll. *Presta quesumus*, ep. *Convertere Israel*, gr. *Convertere Domine*, v. *Domine refugium*, ew. *Rogabat Jhesum*, off. *Benedic anima mea*, secr. *Accepta*, com. *Aufer a me*, post communionem *Quesumus omnipotens Domine*.

Sabbato ad matutinas pronunciatur ew. *Arborem fici*. Ad missam intr. *Venite adoremus*, ps. *Venite exultemus*, in istis quatuor collectis sequentibus non dicitur

<fol. 62rb> *Dominus vobiscum*, sed *Oremus*, *Flectamus genua*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, ll. leguntur in modum lectionis, *Locutus est Dominus ad Moysen*, gr. *Protector noster*, v. *Domine Deus virtutum*, coll. *Da nobis omnipotens Deus*, l. *Quinto decimo die*, gr. *Propicius esto*, v. *Adjuva nos*, coll. *Tuere quesumus Domine*, l. *Domine Deus noster*, gr. *Convertere Domine*, v. *Domine refugium*, coll. *Presta quesumus Domine*, l. *Factum est verbum Domini*, gr. *Jacta*, v. *Dum clamarem*, coll. *Ut nobis tribuis*, l. *Angelus Domini*, ym. puerorum *Benedictus es Domine*, coll. cum *Dominus vobiscum* et sine *Flectamus : Deus qui tribus pueris*, ep. *Tabernaculum*, tr. *Laudate Dominum omnes gentes*, v. *Quoniam confirmata est*, ew. *Arborem fici*, off. *Domine Deus*, secr. *Concede quesumus*, com. *Mense septimo*, post communionem *Perficiant in nobis*.

Nota²¹⁹. Sciendum est, quod tot festa occurrunt in septembri, quod in duabus dominicis non potest cantari de Job, et in aliis dominicis duabus sive tribus, de Thobia et Judith et Hester. Possunt enim esse quinque dominice a dominica, que est vicinior kalendis septembris, usque dominicam, in qua canitur de Machabeis, et hoc est, dum kalende septembris feria quarta²²⁰ eveniunt.

Nota²²¹. Quacumque die festum Egidii evenerit, in regulis subscriptis docetur,

<fol. 62va> qualiter per totum mensem sit observandum de tempore, et concordant hee regule Ordinario Sancti Lamberti Leodiensis.

²¹⁹ Nota in marg. scr. A, et deinde paragraphum mandantem ad alterum paragraphum (vide annot. 240) adscr. C, cf. annot. 8, 12, 36.

²²⁰ feria IIII primam hastam eradendo manus ignota (D?, vide annot. 197) in feria III mutavit, cf. annot. 249, 322, 339.

²²¹ Nota in marg. scr. A.

<REGULE PRO ORDINANDO OFFICIO
CURRENTE MENSE SEPTEMBRI>

Regule²²². Si festum sancti Egidii, quod est prima die septembris, dominica die eveniat, dominica precedente, in crastino beati Bartholomei, canitur de Job. Sabbato sequenti, videlicet in vespis primis sancti Egidii, dicto de sancto Egidio, dicitur a. de secunda dominica de Job, scilicet *In omnibus hiis*, et dominica die celebratur festum Egidii. Feria secunda, in crastino Egidii, canitur in horis de tempore, et in matutinis tria ra. prima ferialia canuntur de Job, et capla. et collecte ad omnes horas de dominica secunda, videlicet *Bona est oratio* cum aliis, observantur. Feria tertia celebratur festum sancti Remacli, episcopi. Feria quarta canitur de tempore, et cantantur tria media ra. ferialia de Job ad matutinas. Feria quinta canitur de patrono ecclesie, scilicet de beata Virgine. Feria sexta canuntur²²³ ad matutinas tria ultima ra. de Job ferialia. Sabbato canitur de sancta Madalberta. Dominica sequenti canitur de Nativitate beate Marie, de cujus Nativitate canitur per octo dies, et in sabbato in primis vespis Nativitatis beate Marie, dicto de festo, dicitur a. de Thobia *Ne reminiscaris*. Feria secunda, videlicet in

<fol. 62vb> crastino Nativitatis beate Marie, pronunciatur in matutinis ew. de dominica precedente. Feria tertia celebratur festum Theodardi, martyris, si placet ; si non, tenetur de beata Virgine. Feria quarta, quinta et sexta, legetur de Thobia, et non pluries. Et sabbato celebratur Exaltatio sancte Crucis, et in sabbato in vespis, dicto de festo Exaltationis, dicitur a. de Judith, scilicet *Adonay*. Dominica sequenti celebratur octava Nativitatis beate Marie. Feria secunda in matutinis, que est vigilia Lamberti, pronunciatur ew. de dominica precedente. Feria tertia celebratur festum Lamberti, et feria quarta tenetur de ipso similiter. Feria quinta canitur missa de dominica. Feria sexta canitur de sancto Lamberto in horis, et missa de vigilia Mathei, apostoli. Sabbato celebratur festum ipsius sancti Mathei, apostoli et ewangeliste. Dominica sequenti canitur dominica de Thobia, et legetur de libro Judith ad illum locum : *Erat Judith vidua relicta*, et capla. ad horas, *Non inmittet* cum reliquis, dicuntur, et transferetur festum beati Mauricii ad feriam secundam sequentem, si placet. Feria tertia celebratur octava Lamberti. Feria quarta canitur de tempore, et legetur in matutinis de Judith, et non pluries, et ra. ferialia canuntur de Judith, scilicet *Nos alium Deum*. Feria quinta canitur de tempore similiter,

²²² Regule in marg. scr. A.

²²³ canitur *adonay* litteram i corr. A.

et legetur in matutinis de Hester, r. *Domine rex*, r. *Conforta me*, r. *Vos qui in*, et remanebit unum r. de Judith, scilicet *Laudate Dominum*, et remanebit unum r. de Hester, scilicet *Spem in alium*. Feria sexta canitur de sanctis Cosme et Damiano. Sabbato canitur de sancta Maria, et legetur in matutinis de libro Hester ad illum locum : *Ducta est regina Hester*²²⁴, et dominica sequenti occurrit festum Mychaelis, et in ipso sabbato in vesperis, dicto de festo, dicetur a. de Machabeis, scilicet a. *Lugebat autem*. Feria secunda celebratur festum Jheronimi, confessoris, et feria tertia festum Remigii. Feria quarta pronunciatur ew. de dominica, et missa de dominica canitur, sed in horis canitur de sancto Leodegario. Feria quinta canitur de sanctis Ewaldis, et feria sexta celebratur festum Francisci. Sabbato canitur de sancta Maria. Dominica sequenti canuntur ra. de Machabeis, videlicet *Adaperiat* cum aliis, et ad omnes horas dicuntur capla. et collecte de quarta dominica, videlicet *In omnibus sumentes*. Et feria quinta precedente in matutinis inchoabitur primus liber de Machabeis.

Regula²²⁵. Si festum beati Egidii feria secunda eveniat, dominica precedente cantabitur de Job, et nisi quinque diebus legetur de eodem, scilicet dominica die, feria tertia, quinta, sexta et sabbato. Feria tertia, in crastino

Egidii, canitur de tempore, in matutinis canuntur tria ra. prima de Job ferialia. Feria quarta festum Remacii. Feria quinta tria ra. de tempore. Feria sexta canitur de tempore, et in matutinis canuntur tria ra. ultima de Job ferialia. Sabbato canitur de sancta Maria, et in ipso sabbato legitur versus finem de Job, et in vesperis ad Magnificat a. *Ne reminiscaris*²²⁶. Dominica sequenti canitur et legitur de Thobia, in alia enim dominica celebrabitur Exaltatio sancte Crucis. Feria secunda octava Nativitatis beate Marie. Feria tertia ad matutinas, que est vigilia Lamberti, tenetur de Eufemia, virgine, ad matutinas proprie ll., et missa canitur de eadem²²⁷. Feria quinta, in crastino Lamberti, canitur missa de dominica, et in crastino octavarum Lamberti canitur de tempore, et legitur de libro Judith ad illum locum : . . .²²⁸, et canuntur ra. ferialia, scilicet *Nos alium* cum reliquis. Feria sexta canitur de tempore, et legetur de libro Hester ad illum locum : . . .²²⁹, et canuntur ra. ferialia, videlicet r. *Conforta me*, r. *Spem in alium*, et in ipsis duobus predictis, scilicet feria quinta et sexta, dicuntur ad omnes horas

²²⁴ Hester/regina transp. A.

²²⁵ Regula in marg. scr. A.

²²⁶ Ne reminiscaris lac. expl. B.

²²⁷ tenetur de Eufemia, virgine, ad matutinas proprie ll., et missa canitur de eadem in ras. scr. B.

²²⁸ spatium ½ lineae vacuum relictum.

²²⁹ spatium ½ lineae vacuum relictum.

capla. et collecte de dominica tertia. Sabbato canitur in horis et in missa de sanctis Cosma et Damiano. Dominica sequenti canitur de Machabeis, et dicuntur

<fol. 63va> ad omnes horas capla. quarte dominice. Nota²³⁰. Tempus potest ita esse occupatum, quod in aliquibus ebdomadis in mense septembri, nec de patrono, nec de beata Virgine, potest teneri.

Regula²³¹. Si festum Egidii feria tertia evenerit, dominica precedente canitur de Job. Feria secunda de tempore sive de sancto Paulino. Feria tertia de sancto Egidio. Feria quarta de tempore, et in matutinis canuntur tria prima ra. de Job ferialia. Feria quinta celebratur festum Remacli. Feria sexta canitur de tempore, et tria media ra. de Job. Sabbato de sancta Maria. Dominica sequenti iterum canitur de Job. Feria secunda de Nativitate beate Marie, et dominica sequenti etiam. Dominica quarta, videlicet in vigilia Mathei, cantaretur et legeretur de Thobia, nisi octava Lamberti impediret, et cantabatur et legetur de beato Lamberto, et pronuntiabitur ew. de dominica. Post octavas Lamberti legetur de libro Thobie versus finem libri, et feria sexta canitur de tempore et legetur de Judith et canuntur ra. ferialia *Nos alium Deum*. Sabbato de beata Virgine. Dominica sequenti canitur de Cosma et Damiano. Feria secunda canitur de tempore, et legetur de libro Hester usque ad dominicam sequentem, nisi festa impediant, et canuntur ra. ferialia *Conforta me*, et dicuntur ad horas capla. quarte dominice.

<fol. 63vb> Si festum Egidii feria quarta evenerit, dominica precedente canitur de Decollatione sancti Johannis, et non canitur de Job usque dominicam sequentem, sed in sabbato, dicto de Decollatione, fiet memoria de Job. Et feria tertia sequenti inchoabitur liber Job, et legetur de ipso singulis diebus usque ad dominicam post Nativitatem beate Marie. Et dominica ante Nativitatem beate Marie Virginis canuntur ra. de Job. Feria secunda post Remacli canitur de tempore, et cantantur tria ra. prima de Job ferialia. Dominica post Nativitatem beate Marie legetur de Thobia, sed sabbato precedente, inchoatur liber Judith et legetur de eo duobus diebus : sabbato et dominica sequentibus. Feria [II]²³² secunda sequenti canitur de Cosma et Damiano. Feria tertia canitur de tempore, et legetur de libro Hester ad illum locum : . . . ²³³, et canuntur ra. ferialia : r. *Conforta me* cum aliis duobus.

²³⁰ Nota in marg. scr. A.

²³¹ Regula in marg. scr. A.

²³² exp. A.

²³³ spatium $\frac{1}{2}$ lineae vacuum relictum.

Si festum beati Egidii feria quinta evenerit, dominica precedente occurrit prima dominica de Job, sed festum Augustini in illa dominica habet impedire, sed sabbato precedente, in vigilia Augustini, dicto de festo, dicitur a. de Job. Et feria tertia, in crastino Decollationis sancti Johannis Baptiste, inchoatur liber Job, et legetur de eodem singulis noctibus in matutinis usque ad dominicam post Nativitatem beate Marie,

<fol. 64ra> et in crastino Egidii canitur de tempore, et canuntur in matutinis tria prima ra. ferialia de Job, et ad horas dicuntur capla. et collecte prime dominice de Job, scilicet *Exspoliantes*, et dominica sequenti, in crastino Remacii, canuntur ra. dominicalia de Job, videlicet *Si bona suscepimus*. Feria secunda sequenti canitur de tempore, et canuntur in matutinis tria media ra. ferialia de Job. Feria tertia tria ultima. Feria quarta de virgine Magdalberta. Dominica post Nativitatem beate Marie canitur in horis de beata Maria, sed in matutinis, si placet, legetur de Thobia, et feria secunda, tertia et sexta subsequentibus, similiter. In crastino octavarum sancti Lamberti²³⁴ canitur de Thobia, et in matutinis legitur de libro Judith, et ra. ferialia de Hester, videlicet *Conforta me, Da nobis, r. Spem in alium*. Si vigilia sancti Lamberti evenerit feria quarta post Exaltationem sancte Crucis, pronunciabitur ew. de Quatuor Temporibus, scilicet *Respondens unus*.

Si festum sancti Egidii feria sexta evenerit, dominica precedente, in die Rufi, martyris, canitur de Job, et legetur de eo quatuor diebus, videlicet dominica, feria quarta, quinta et sabbato, et non canuntur aliqua ra. ferialia de Job, et sabbato in matutinis legetur versus finem de libro Job ad illum locum : . . .
235. Et in ipso

<fol. 64rb> sabbato in vespers, dicto de Remaclo, dicitur a. secunde dominice de Job : a. *In omnibus hiis*. Feria secunda, in crastino Remacii, canitur de tempore, et in matutinis inchoabitur liber Thobie, et legetur de eodem usque ad dominicam sequentem singulis noctibus, nisi festum impediatur, quod habeat in matutinis propriam legendam, et in ipsa feria secunda canuntur tria prima ra. de Thobia, scilicet *Peto*. Feria tertia et quarta similiter de tempore canitur, et feria tertia canuntur tria media ra., et feria quarta tria ultima dominice predictae. Sabbato post Nativitatem beate Marie in vespers, dicto de ipsa Nativitate beate Marie et²³⁶ de sancto Theodardo, dicitur de Thobia a. *Ne reminiscaris*. Feria tertia sequenti inchoabitur liber Judith, et legetur de eodem libro

²³⁴ sancti Lamberti/octavarum transp. A.

²³⁵ spatium ½ lineae vacuum relictum.

²³⁶ sive expuncto et suprascr. A.

tribus diebus : ipsa feria tertia, quarta et sabbato. Et feria secunda, in crastino octavarum Lamberti, canitur de tempore, et in matutinis pronuntiatur ew. de dominica precedente, et canuntur ra. ferialia de Judith, scilicet r. *Nos alium Deum* cum aliis. Et feria tertia canitur similiter de tempore, et legetur de libro Hester ad illum locum : . . .²³⁷. Feria quinta similiter canitur et legetur de Hester ad illum locum : . . .²³⁸, r. *Conforta me*, r. *Da nobis*, r. *Spem in alium*, capla. ad horas predictis duobus diebus de tertia

<fol. 64va> dominica, videlicet *Non inmittet*, quia capla. secunde dominice dicta fuerunt feria secunda, tertia et quarta, post festum Remacii. Feria quarta post festum octavarum sancti Lamberti canitur de Cosma et Damiano. Feria sexta de Mychaele, et sabbato de Jheronimo. Et in vigilia Lamberti, que sabbato habet evenire, nulla fiet memoria de dominica, si placet, quia hec eadem a. *Adonay* in alio sabbato, in vigilia octavarum Lamberti, dicitur ad vespervas.

Si festum Egidii sabbato evenierit, dominica die sequenti, videlicet in crastino Egidii, canitur de Job et legetur de Job singulis diebus usque ad dominicam, que est in crastino octavarum beate Marie Virginis, nisi festum habens propriam legendam impediat. Et feria tertia et quarta post festum Remacii canitur de tempore, et in matutinis canuntur ra. ferialia de Job. Et dominica sequenti, que vigilia est Lamberti, canitur de Thobia, et ad omnes horas dicuntur capla. de secunda dominica de Job, videlicet *Si preoccupatus*. Et feria tertia post octavas Lamberti canitur de tempore, et in matutinis inchoabitur liber Judith, et canuntur ra. ferialia de eadem Judit, et ad omnes horas dicuntur capla. et collecte de tertia dominica, videlicet *Non inmittet Dominus*. Feria quarta canitur

<fol. 64vb> de tempore, et legitur de Judith. Feria sexta sequenti canitur de tempore similiter, et legitur Hester in matutinis, et canuntur ra. *Vos qui in turribus* cum aliis duobus.

Nota²³⁹. Dicto de Job, Thobia, Judith et Hester, dicendum est de Machabeis. Et est sciendum, quod dominica, que est vicinior sive propinquior festo Remigii, sive ante sive post, canitur de Machabeis. Item de Machabeis habentur duo libri, de primo legetur per tres ebdomadas, et de secundo libro legetur in quarta ebdomada, et legetur in quinta quandoque²⁴⁰.

²³⁷ spatium ½ lineae vacuum relictum.

²³⁸ spatium ½ lineae vacuum relictum.

²³⁹ Nota in marg. scr. A.

²⁴⁰ paragraphum mandantem ad alterum paragraphum (vide annot. 219) adscr. C., cf. annot. 8, 12, 36.

<DE DOMINICIS ET Ferialibus diebus
Mensis Octobris>

Dominica decima septima post octavas Penthecostes sive post Trinitatem, et dominica prima de Machabeis, sabbato precedente, ad vespervas, a. *Benedictus*, ps. Ipsum, cum reliquis anthiphonis et psalmis, ym. *Deus creator*, cap. *Expoliantes vos* ut supra in dominica prima de Job, si quatuor dominicis precedentibus in mense septembri dicta sint capla., que ipsis dominicis sunt assignata, sin autem, dicuntur capla. quarte dominice, videlicet *In omnibus summentes*, hoc eciam salvo, quod festum Dedicationis non occurrat, v. *Vespertina oratio*, ad Magnificat a. *Lugebat*, coll. de missa precedentis dominice. Ad matutinas inv. *Dominum qui fecit nos*,

<fol. 65ra> sex prime 11. legentur de libro Machabeorum, qui sic incipit : *Factum est postquam percussit Alexander* ; tres ultime 11. debent pronunciari de omelia *Cum intraret Jhesus*, r. *Adaperiat* cum aliis sequentibus, et ra., que supercrescunt post novem responsoria, debent cantari in ebdomada, quando nocturnus tenetur, *Te Deum*, v. ante laudes *Excelsus super omnes gentes*. Ad laudes a. *Regnavit Dominus*, a. *Sciamus*, a. *Omnis creatura*, a. *Spiritus*, psi. *Dominus regnavit* cum aliis, ym. *Ales diei*, — capitula et orationes ad horas require in dominica prima de Job, si capla. quarte dominice mensis septembris [dicta]²⁴¹ dicta fuerint in septembri, que, si dicta non fuerint, dicuntur in prima dominica de Machabeis, si in ipsa dominica de Machabeis canitur, — ad Benedictus a. *Cum vocatus fueris*, *Tua nos Domine*, — hee collecte et hec²⁴² capla. prime dominice de Job tenentur per ebdomadam ad omnes horas, quando nocturnus legitur. Ad processionem r. *Tua est potentia*, intr. ad missam *Justus es Domine*, ps. *Beati immaculati*, coll. *Tua nos*, ep. *Obsecro vos*, gr. *Beata gens*, v. *Verbo Domini*, *Alleluia*, *In exitu*, v. *Facta est*, ew. *Cum intraret Jhesus*, off. *Oravi Deum meum*, secr. *Munda nos*, com. *Vovete*, post

<fol. 65rb> communionem *Purifica*. Ad vespervas super Magnificat a. *Omnis qui se exaltat*, coll. *Tua nos Domine*. Feria quarta ep. . . .²⁴³, ew. . . .²⁴⁴ ; feria sexta ew. . . .²⁴⁵.

Dominica decima octava post Trinitatem, et secunda de Ma-

²⁴¹ lineola del. A.

²⁴² hec suprascr. A.

²⁴³⁻²⁴⁵ spatium ½ lineae vacuum relictum.

chabeis, ad primas vespervas cap. *Si preoccupatus*, — require in secunda dominica de Job, si vero in prima de Machabeis dicta sint capla. quarte dominice mensis septembris, tunc in ista secunda dominica de Machabeis dicuntur capla. prime dominice de Job, scilicet *Expoliantes*, — ad Magnificat a. *Adaperiat*, coll. *Tua nos de missa precedentis dominice*. Ad matutinas inv. *Dominum qui fecit*, sex ll. de Machabeis, ra. *Adaperiat* cum aliis, ew. pronunciatur *Accesserunt ad Jhesum*. Ad laudes a. *Regnavit* cum reliquis, ym. *Ales diei*, qui dicitur singulis aliis diebus dominicis usque ad primam dominicam Adventus, ad Benedictus a. *Magister*, coll. *Da quesumus Domine*. In processione r. *Tua est*, ad missam intr. *Da pacem Domine*, ps. *Letatus*, coll. *Da quesumus Domine*, ep. *Gratias ago Deo*, gr. *Letatus sum*, v. *Fiat pax*, *Alleluia*, *Qui timent*, ew. *Accesserunt ad Jhesum*, off. *Sanctificavit Moyses*, v. *Oravit*, qui canitur in ebdomada, pro

<fol. 65va> quo datur pecunia, secr. *Majestatem*, com. *Tollite hostias*, post communionem *Sanctificationibus tuis*. Ad vespervas a. *Qui major est vestrum*, coll. sicut in missa *Da quesumus Domine*. Feria quarta ep. *Mortificate*, ew. *Simile est regnum celorum homini*; feria sexta ew. *Simile est regnum celorum grano*.

Dominica decima nona post Trinitatem, et tertia de Machabeis, sabbato precedente, ad vespervas cap. *Non immittet* ut supra in tertia dominica de Job²⁴⁶, si in dominica secunda de Machabeis dicta sint capla. secunde dominice de Job, et hoc salvo, quod festum Allationis sancte Crucis non impediat, quod est semper dominica, que vicinior et propinquior est festo Galli, abbatis, sive ante sive post, et si occurrat in hac dominica, tenetur plenarie de sancta Cruce, et dicto de festo, immediate dicetur a., que nunc est ad Magnificat, videlicet *Da pacem*, coll. de missa precedentis dominice. Ad matutinas legentur sex ll. de Machabeis, ew. pronunciatur *Ascendens Jhesus in naviculam*, quod etiam debet pronunciari, si hac dominica festum Allationis occurrat, ad Benedictus a. *Dixit Dominus*, coll. *Dirigat*. In processione r. *Tua est*, ad missam intr. *Salus populi*,

<fol. 65vb> ps. *Attendite*, coll. *Dirigat*²⁴⁷, ep. *Renovamini*, gr. *Dirigatur*, v. *Elevatio*, *Alleluia*, *Dilexi quoniam*, ew. *Ascendens Jhesus*, off. *Si ambulavero*, secr. *Deus qui nos*, com. *Tu mandasti*, post communionem *Gratiam tibi*. Ad secundas vespervas super Magnificat a. *Tulit ergo*, coll. *Dirigat*. Feria quarta ep. *State et tenete*, ew. *Accesserunt ad Jhesum*; feria sexta ew. *Interrogatus Jhesus*.

Dominica vicesima, et quarta de Machabeis, sabbato pre-

²⁴⁶ dominica de Job/tercia transp. A.

²⁴⁷ Diligat corr.

cedente, ad vespervas cap. *In omnibus sumentes*, — require in dominica quarta de Job, in mense septembri, si dominica prima de Machabeis dicta sint capla. prime dominice de Job, videlicet *Expoliantes*, et in dominica secunda de Machabeis dicta sint capla. secunde dominice de Job, scilicet *Si preoccupatus*, et si in dominica tertia de Machabeis dicta sint capla. tercie dominice de Job, videlicet *Non immittet*, vel per ebdomadam dictarum dominicarum, tali eciam condicione, quod festum Allationis sancte Crucis, quod triplex est, non occurrat, sicut dictum est in dominica precedente, — ad Magnificat a. *Tu Domine universorum*, coll. *Dirigat*. Ad matutinas legentur sex ll. de secundo libro Machabeorum, qui sic inchoatur : *Fratribus*

< fol. 66ra > *Judeis*, ew. pronunciatur *Simile factum est regnum celorum homini regi*, ad Benedictus *Dicite invitatis*, coll. *Omnipotens et misericors Deus*. Ad missam intr. *Omnia que fecisti*, ps. *Beati immaculati*, coll. *Omnipotens et misericors Deus*, ep. *Videte quomodo*, gr. *Oculi omnium*, v. *Aperis tu, Alleluia, Lauda*, ew. *Loquebatur Jhesus*, off. *Super flumina*, secr. *Hec munera*, com. *Memento verbi*, post communionem *Tua nos Domine*. Ad secundas vespervas super Magnificat a. *Multi enim sunt*. Feria quarta ep. *Denunciamus vobis*, ew. *Cum facis prandium* ; feria sexta ew. *Beati eritis*.

Dominica quinta de Machabeis, si non occurrat dominica prima de Prophetis, sabbato precedente, in vespervis cap. *In omnibus sumentes*, — require in dominica quarta mensis septembris, si dominicis quatuor precedentibus dicta sint capla. trium dominicarum, — ad Magnificat a. *Tu Domine*, coll. de dominica precedente. Ad matutinas legentur sex prime ll. de secundo libro Machabeorum, ra. *Adaperiat* cum aliis, ew. pronunciatur, quod dominice competit.

Nota²⁴⁸. Sciendum est, quod quandoque potest contingere, quod quinque dominicis canitur de Machabeis, et hoc, quando festum Remigii feria quarta²⁴⁹ evenerit, tunc occurrit prima dominica de

< fol. 66rb > Machabeis in die Mychaelis, et si festa Dedicationis, sancte Crucis Allationis et sancti Amandi, pontificis, impediverint, tenentur per ebdomadas, si commode potest fieri.

Dicto de Machabeis quatuor aut quinque dominicis, dicendum est de Prophetis, de quibus dicitur dominica, que vicinior est sive propinquior festo Omnium Sanctorum ; sive illa dominica veniat ante festum sive post festum, canitur de Prophetis.

²⁴⁸ Nota in marg. scr. A.

²⁴⁹ feria IIII primam hastam eradendo manus ignota (D?, vide annot. 197) in feria III mutavit, cf. annot. 220, 322, 339.

<DE DOMINICIS ET FERIALIBUS DIEBUS
MENSIS NOVEMBRIS>

Dominica vicesima prima post Trinitatem, et dominica prima de Prophetis, sabbato precedente, ad vespervas ae., psi. et ym. feriales, cap. *Vidi et ecce*, v. *Vespertina oratio*, ad Magnificat a. *Vidi Dominum*, coll. de missa precedentis dominice, alia, que dicitur in ebdomada, *Clamantes ad te*. Ad matutinas inv. *Hodie si vocem*, ae., psi. et versiculi sicut in dominicis precedentibus, sex prime ll. legentur de libro Ezechielis, prophete, et legetur de eodem per totam ebdomadam sequentem, nisi festa, que habeant legendam propriam, impedian, et in fine lectionum dicitur *Hec dicit Dominus Deus*, r. *Vidi Dominum* cum octo sequentibus, ew. pronunciat *Erat quidam regulus*, et ra., que supercrescunt, debent teneri in ebdomada, *Te Deum*, v. ante laudes *Excelsus*. Ad laudes a.

<fol. 66va> *Regnavit* cum aliis, sed quarta a., videlicet super *Benedicite*, est *Tres in fornace*, ym. *Ales diei* usque *Adventum*²⁵⁰, cap. *Congregabo*, ad *Benedictus* a. *Domine descende*, coll. *Largire quesumus*. Ad primam et ad horas sicut in aliis dominicis. Ad tertiam cap. *Non errabit*, r. *Inclina*, coll. *Propiciare*. Ad sextam cap. *Recordabor*, r. *In eternum*, coll. *Adesto*. Ad nonam cap. *Vir si fuerit justus*, r. *Clamavi*, coll. *Da quesumus Domine*. In processione r. *Laudabilis populus*, ad missam intr. *In voluntate*, ps. *Beati immaculati*, coll. *Largire quesumus*, ep. *Confortamini*, gr. *Domine refugium*, v. *Priusquam*, *Alleluia*, *De profundis*, ew. *Erat quidam regulus*, off. *Vir erat*, secr. *Celestem*, com. *Salutari*, post communionem *Ut sacris Domine*. Ad secundas vespervas ym. *Lucis creator*, cap. *Convertimini*, ad Magnificat a. *Cognovit autem*. Feria quarta ep. *Finis precepti*, ew. *Factum est*; feria sexta ew. *Cum venisset Jhesus*. Ra. ferialia de Prophetis debent cantari in matutinis diebus ferialibus, dum canitur de tempore, usque *Adventum*.

Dominica vicesima secunda post Trinitatem, et secunda de Prophetis, sabbato precedente, ad vespervas cap. *Quando congregavero*, ad Magnificat a. *Aspice Domine*,

<fol. 66vb> coll. *Deus qui te*, vel de missa precedentis dominice. In matutinis legentur sex prime ll. de libro Danielis, prophete, et legetur de eodem usque ad dominicam sequentem, et semper ad sex primas lectiones, dum de Prophetis legitur, et per ebdomadam ad tres

²⁵⁰ *Adventum tertiam litteram v cum signo relativo suprascr. A.*

lectiones, usque Adventum dicitur *Hec dicit Dominus Deus* loco *Tu autem Domine*, ew. pronunciatur *Simile est regnum celorum homini regi qui voluit rationem ponere*, ad *Benedicite* a. *Video virum*, cap. *In die illa*²⁵¹, ad *Benedictus* a. *Dixit autem*, coll. *Familiam tuam*. Ad primam et ad horas sicut in dominicis precedentibus. Ad tertiam cap. *Suscitabo*²⁵², coll. *Deus qui culpa*²⁵³. Ad sextam cap. *Suscitabo vobis germen*²⁵⁴, coll. *Presta quesumus omnipotens*²⁵⁵. Ad nonam cap. *Montes Israel*²⁵⁶, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*²⁵⁷. Ad missam intr. *Si iniquitates*, coll. *Familiam tuam*, ep. *Confidimus in Domino*, gr. *Ecce quam bonum*, v. *Sicut unguentum, Alleluia, Qui sanat*, ew. *Simile est regnum celorum homini regi*, off. *Recordare mei*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Dico vobis*, post communionem *Inmortalitatis*. Ad secundas vespervas cap. *Nomen sanctum*²⁵⁸, ad Magnificat a. *Serve nequam*²⁵⁹, coll. *Familiam tuam*, alia, que dicitur in ebdomada, *Aures tue*²⁶⁰. Feria quarta ep. *Obsecro vos*, ew. *Amen dico vobis* ;

<fol. 67ra> feria sexta ew. *Videte quid audiat*.

Nota²⁶¹. Notandum quod officium misse jam dictum semper repetetur usque ad ultimam dominicam de Prophetis, si tempus se protraxerit infra Penthecosten et Adventum, et tociens cantetur, quousque perveniatur ad dominicam precedentem immediate primam dominicam Adventus Domini.

Dominica tertia de Prophetis ad primas vespervas cap. *In die illa*, ad Magnificat a. *Muro tuo*, coll. de precedentis dominice missa, alia, que dicitur in ebdomada, dum canitur de tempore, *Plebis tue*. Ad matutinas leguntur sex ll. de libros Amos, prophete, et legetur de eodem per ebdomadam, si festum non impediatur, et sicut tempus expostulat, ew. pronunciatur de dominica precedente, sed capiatur expositio circa finem vel in medio, et illud ew. pronunciari debet tociens, quociens perveniatur ad dominicam immediate precedentem primam dominicam Adventus, ra. *Vidi Dominum* cum aliis. Ad laudes a. *Regnavit*, super *Benedicite*, a. *Tres video viros*, ym. *Ales diei*, cap. *Seminate*²⁶² vobis, ad *Benedictus* a. et coll. sicut in dominica precedente. Ad tertiam

²⁵¹ cap. *In die illa*/ad *Benedicite* a. *Video virum* transp. A.

²⁵² *Suscitabo* lac. expl. B.

²⁵³ *Deus qui culpa* lac. expl. B.

²⁵⁴ *Suscitabo vobis germen* lac. expl. B.

²⁵⁵ *Presta quesumus omnipotens* lac. expl. B.

²⁵⁶ *Montes Israel* lac. expl. B.

²⁵⁷ *Omnipotens sempiterne Deus* lac. expl. B.

²⁵⁸ *Nomen sanctum* lac. expl. B.

²⁵⁹ *Serve nequam* lac. expl. B.

²⁶⁰ *Aures tue* lac. expl. B.

²⁶¹ Nota in marg. scr. A.

²⁶² *Seminate sextam et septimam litteras* it exp. A.

cap. *Conversum*, coll. *Exaudi quesumus*. Ad sextam cap. *Indultia*, coll. *Deus refugium*. Ad nonam cap. *In monte*

<fol. 67rb> *Syon*, coll. *Ecclesie tue*. Ad missam ut dictum est in dominica precedente. Ad vespervas cap. *Querite*, ad Magnificat a. et coll. ut supra, coll., que dicitur in ebdomada, dum de tempore canitur, *Moveant*. Feria quarta ep. et ew., et feria sexta ew., sicut in precedente ebdomada.

Nota²⁶³. Notandum potest contingere quod quinque dominicis cantetur de Prophetis et hoc est, quando festum Omnium Sanctorum habet evenire feria quarta.

Dominica vicesima tertia, et quarta de Prophetis, sabbato precedente, ad vespervas ae. et psi. feriales, cap. *Quis similis*, v. *Vespertina oratio*, ad Magnificat a *Qui celorum*, coll. *Absolve quesumus*, vel de missa precedentis dominice. Ad matutinas legentur sex prime ll. de libro Prophete post librum Amos, prophete, ew. pronunciatum *Cum sublevasset*, r. *Vidi Dominum* cum aliis, nonum r. *Ecce dies*, v. *In diebus illis*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Regnavit* cum aliis, super *Benedicite* a. *Caminus ardebat*, ym. *Ales diei*, cap. *Ecce dies*, v. *Dominus regnavit*, ad Benedictus a. *Cum sublevasset*, coll. *Excita Domine*, in processione r. *Ecce dies*. Ad tertiam cap. *In diebus illis*, r. *Inclina*, coll. *Respice*. Ad sextam cap. *Nunc egredieris*, r. *In eternum*, coll. *Protector*

<fol. 67va> *in te*. Ad nonam cap. *Vox Domini*, r. *Clamavi*, coll. *Assit quesumus*. Ad missam intr. *Dicit Dominus*, ps. *Benedixisti*, coll. *Excita*, ep. *Ecce dies*, gr. *Liberasti*, v. *In Deo*, *Alleluia*, *Lauda Jherusalem*, ew. *Cum sublevasset*, off. *De profundis*, secr. *Sacrificium*, com. *Amen dico vobis*, post communionem *Anime nostre*. Ad secundas vespervas cap. *Bonus est Dominus*, v. *Dirigatur*, ad Magnificat a. *De quinque panibus*, coll. *Excita*, alia, que in ebdomada dicitur, dum de tempore canitur, *Adesto Domine*. Feria quarta ep. *Gratias agere*, ew. *Ecce ego mitto* ; feria sexta ew. *Vigilate et orate*.

Nota²⁶⁴. Notandum si quinque dominicis cantetur de Prophetis, tunc a., que dicta fuit quarto sabbato ad vespervas, videlicet *Qui celorum*, dicitur quinto sabbato.

Regula²⁶⁵. Dominica precedens ultimam dominicam de Prophetis dicitur quociens tociens, quousque perveniat ad dominicam precedentem immediate primam dominicam Adventus Domini.

Ordinatum est, quod habentur viginti tres dominice, sed aliquando potest contingere, quod nisi viginti due ebdomade ha-

²⁶³ Nota in marg. scr. A.

²⁶⁴ Nota in marg. scr. A.

²⁶⁵ Regula in marg. scr. A.

bentur, tunc oportet, quod in ebdomada vicesime prime a dominica post Trini-

<fol. 67vb> tatem dicantur due dominice in officio misse.

Sciendum quod dominica vicesima prima potest occurrere in die Brictii, in cuius festo pronuntiatur ew. in matutinis vicesime prime dominice, sed feria secunda sequenti canitur missa de eadem dominica, scilicet *In voluntate*, et feria tertia sequenti in die Eugenii in matutinis pronuntiatur ew. vicesime secunde dominice, et canitur missa de eadem vicesima secunda dominica, et in crastino Gelasii, pape et confessoris, canitur dominica vicesima tertia, videlicet *Dicit Dominus : Ego cogito*.

Item sciendum quod possunt esse viginti septem ebdomade, tunc canitur quinque dominicis penultima dominica, videlicet *Si iniquitates*.

In mense novembri possunt evenire tria festa novem lectionum in tribus dominicis, [quando ca-]²⁶⁶ in quibus cantandum est de Prophetis, scilicet festum Martini, confessoris, octava ejusdem, et dominica sequenti festum Katherine, et tunc nisi semel canitur de Prophetis, videlicet in prima dominica post festum Omnium Sanctorum, tunc²⁶⁷ in matutinis a. super canticum *Benedicite* dicitur *Caminus ardebat*, et cantantur novem ra. de Prophetis, videlicet *Vidi Dominum* cum aliis sequentibus, et ra., que supercrescunt, debent in ebdomada teneri²⁶⁸, dum contingit de tempore cantari.

Hoofdstuk XXXIX

<DE YMNIS SELIGENDIS ET DE BENEDICTIONIBUS SUPER LECTIONES DICENDIS IN OFFICIO CHORI>

<fol. 68ra> Nota de ymnis²⁶⁹. Sciendum est, quod in Adventu Domini usque Natale ipsius canitur ym. ad matutinas, a prima dominica Quadragesime usque in Cena Domini et ab octavis Pasche usque Ascentionem Domini diebus dominicis et ferialibus similiter, nisi

²⁶⁶ lineola del. A.

²⁶⁷ tunt corr.

²⁶⁸ teneri in ras. scr. B.

²⁶⁹ Nota de ymnis in marg. sup. scr. A.

festa superveniant, de quibus teneatur, et a prima dominica de Machabeis usque Adventum Domini diebus dominicis, nisi festa impediant, canitur ad matutinas ym. *Ales diei nuntius*.

Semper canitur ym. in vesperis preter in ebdomada paschali, et quando feria vacat, ita quod de nullo sancto teneatur, tunc ymni feriales debent cantari ad vespervas et ad matutinas, ab octavis Penthecostes usque dominicam de Machabeis dominicis diebus ad matutinas ym. *Ecce jam noctis*, et a dominica predicta usque Adventum et ab octavis Epyphanie usque Quadragesimam canitur ym. *Ales*²⁷⁰.

Sciendum est eciam, quod per totum annum ad horas tenentur ymni feriales et ad completorium, sed per totum Adventum Domini canitur ad completorium ym. *Veni redemptor*, et in vigilia Nativitatis Domini ym. *Veni redemptor* similiter. In die Natalis Domini ym. *Agnoscat*, et ad quamlibet horam duo versus cum ultimo. De Nativitate Domini usque Epyphaniam Domini ad horas ym. *A solis* canitur,

<fol. 68rb> ad completorium *Fit porta*, et illi duo ymni cantantur usque Purificationem beate Marie, quando de ipsa beata Virgine in ebdomada canitur. Infra octavas Epyphanie cantatur ym. *Hostis Herodes* ad omnes horas, et ad completorium similiter. Infra octavas Pasche ym. non canitur. Infra octavas Pasche et vigiliam Penthecostes canitur ad completorium ym. *Jhesu nostra redemptio*. De vigilia Ascentionis usque vigiliam Penthecostes canitur ym. ad horas *Ymnum canamus*, preter ad completorium. Infra octavas Penthecostes ym. *Veni creator*, et ad completorium similiter. In die Sacramenti ad omnes horas ym. *Pange lingua*, et ad completorium. In Transfiguratione Domini ym. *O nata lux*, tam ad omnes horas quam ad completorium. In die Omnium Sanctorum ym. ad omnes horas *Jhesu salvator seculi*, sed ad completorium ym. ferialis. In omnibus festis beate Marie Virginis cantatur ym. ad horas, qui cantabatur in vesperis, et ad completorium *Fit porta*, sed in vigilia Annunciationis ad completorium *Veni redemptor*. In omnibus festis sancte Crucis canitur ym. in horis, qui in vesperis cantabatur,

<fol. 68va> sed ad completorium canitur ym. ferialis, videlicet *Te lucis*. In Dedicatione ecclesie fit idem [. . .]²⁷¹.

²⁷⁰ tunc ymni feriales debent cantari ad vespervas et ad matutinas, ab octavis Penthecostes usque dominicam de Machabeis dominicis diebus ad matutinas ym. *Ecce jam noctis*, et a dominica predicta usque Adventum et ab octavis Epyphanie usque Quadragesimam canitur ym. *Ales in ras. scr. B*.

²⁷¹ *spatium 2 linearum eras.*

Nota²⁷². [Benedictiones super lectiones]²⁷³. Regulas de mutatione seu varietate temporis inter Epyphaniam Domini et dominicam Septuagesime quere ultra quinque folia immediate inferiorius²⁷⁴.

Ad matutinas benedictiones²⁷⁵.

Benedictione perpetua benedicat nos Pater eternus. Amen. Deus Dei Filius nos benedicere et adjuvare dignetur. Amen. Spiritus sancti gratia illuminare dignetur corda et corpora nostra.

Conditor celi et terre nos dignetur benedicere. Salvator mundi salvet nos, Filius Patri coeternus. Amen. Carismate virtutis sue tueatur nos Spiritus almus.

Deus misereatur nostri et benedicat nobis. Divinum auxilium maneat semper nobiscum. Ad gaudia eterna perducatur nos divina misericordia.

Verba sancti ewangelii doceat nos gratia Spiritus sancti. Ewangelica lectio sit nobis sempiterna salus et protectio. Per ewangelica dicta²⁷⁶ deleantur nostra delicta. Amen.

Hoofdstuk XL

<NORME GENERALES PRO FESTIS SANCTORUM>

<fol. 68vb>

In nomine Domini incipiunt officia de sanctis, qualiter per circulum totius anni debeant in suo tempore observari, que quidem officia diversis modis habentur. In quibusdam sunt festa triplicia, in quibusdam duplicia, in quibusdam novem ll. simpliciter ; quando autem ista festa evenerint, plene et per omnia in suis observantur, sicut superius in principio libri est declaratum. Quedam habent tres lectiones et proprium officium misse ; de illis observatur in primis vesperis, missa et omnes alie hore, in matutinis *Te Deum*, in missa *Gloria in excelsis* et *Ite missa cantabuntur*, in secundis vesperis nichil tenetur de eis, nisi habeant specialem anthiphonam in secundis vesperis, sicut de sancta Lucia et quibusdam aliis. Quedam non habent proprium officium

²⁷² Nota in marg. scr. A.

²⁷³ eras. sed legibile.

²⁷⁴ inferius/immediate transp. A.

²⁷⁵ Ad matutinas benedictiones tit. nigris litteris scr. A.

²⁷⁶ dicta suprascr. B.

sed collectam ; de illis similiter tenetur in horis, sed missa cantetur de dominica et coll. tenetur de eis in missa, nec habent *Te Deum*, *Gloria in excelsis*, nec *Ite missa est*. Alia vero nec habent officium misse nec²⁷⁷ collectam, et de illis observatur in primis vesperis, in matutinis inv., postea nocturnus et ae. feriales, et semper legitur

<fol. 69ra> de tempore, quando tres ll. sunt, nisi forte propriam legendam habeant, et ulterius in matutinis et aliis horis observatur de sanctis, hoc salvo, quod collecte et capla. precedentis dominice sint observata, et ad primam leguntur septem psi. cum precibus maioribus, psalmo *Inclina*, cum tribus collectis : *Exaudi* cum reliquis, et missa animarum cantatur post terciam, quando nocturnus precedit. Nota²⁷⁸. Regula est : In augusto diebus ferialibus non tenetur nocturnus, si placet, et hec regula concordat cum Ordinario Sancti Lamberti Leodyensis.

Hoofdstuk XLI

<DE SANCTO ANDREA APOSTOLO>

In vigilia sancti Andree, apostoli, agitur festum sanctorum Saturnini, Crisanti, Mauri et Darie, martyrum, de quibus ad omnes horas tenetur sicut de martyribus, qui habent collectam propriam. Ad matutinas²⁷⁹ pronunciatur ew. *Stabat Johannes*, r. *Absterget Deus* cum duobus sequentibus, cap. *Si coram hominibus*, ad Benedictus a. *Istorum est enim*, coll. *Beatorum*. Ad missam intr. est de vigilia Andree, videlicet *Dominus secus*, ps. *Celi enarrant*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, coll. *Beatorum martyrum*, ep. *Benedictio Domini*, gr. *In omnem terram*, v.

<fol. 69rb> *Celi enarrant*, — Nota²⁸⁰. Notandum quod in nulla vigilia dicitur *Alleluia*, nisi ipsa vigilia die dominica e venerit, nec *Credo*, nec pref., nec *Ite missa est* in vigiliis apostolorum cantantur, — ew. *Stabat Johannes*, off. *Gloria et honore*, secr. *Sacrandum*, alia *Po-*

²⁷⁷ nec litteram finalem c cum signo relativo suprascr. A.

²⁷⁸ Nota in marg. scr. A.

²⁷⁹ matutuninas corr., cf. annot. 286.

²⁸⁰ Nota in marg. scr. A.

*puli tui, com. Dicit Andreas, post communionem Perceptis Domine, alia Mysticis Domine. Regula*²⁸¹. Sciendum si vigilia sancti Andree dominica venerit, sabbato precedente pronunciabitur ew. de vigilia, scilicet *Stabat*, et missa cantabitur similiter de vigilia, videlicet *Dominus secus*.

De sancto Andrea, apostolo, habetur duplex festum. In primis vespers super psalmos²⁸² a. *Christus me misit*, psi. feriales, a. *Ego si patibulum*, a. *Non me permittas Domine*, a. *Dignum sibi Dominus*, ym. *Gaude sacrata*, cap. *Stabat Johannes*, r. *Homo Dei*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Ambulans*, coll. *Tuere nos*. Nota²⁸³. Si fuerit in Adventu, dicuntur suffragia de feria, et de Domina nostra *Ne timeas*, v. *Ave Maria*, coll. *Deus qui beate Marie*, de Omnibus Sanctis *Ecce Dominus veniet*, v. *Letamini*, coll. *Conscientias* ; si fuerit ante Adventum, suffragia cotidiana dicuntur.

<fol. 69va> *Regula*²⁸⁴. Si festum sancti Andree venerit dominica Adventus, transferetur ad feriam secundam sequentem, et in ipsa dominica ad secundas vespers agitur de sancto Andrea plenarie, et post primam collectam dicitur [de]²⁸⁵ a. et coll. de dominica, deinde suffragia, sicut dictum est. Completorium sicut per totum annum, sed si venerit in Adventu, ym. *Veni redemptor*, ad Nunc dimittis a. *Veni Domine*. Ad matutinas²⁸⁶ inv. *Adoremus*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Tantum*, ps. *Celi enarrant*, a. *Ego crucis*, ps. *Benedicam*, a. *Cumque*, ps. *Eructavit*, v. *In omnem terram*, v. *Constitues*, sex ll. legentur de passione sancti Andree, ew. pronunciatur *Ambulans Jhesus*, r. *Dum perambulare*, r. *Mox ut vocem*²⁸⁷, r. *Homo Dei* ; in secundo nocturno a. *Cum pervenissent*, ps. *Omnes gentes*, a. *Antequam*, ps. *Exaudi Deus deprecationem*, a. *Amator*, ps. *Exaudi Deus orationem meam cum deprecor*, v. *Constitues*, v. *Nimis honorati*, r. *O bona crux*, r. *Doctor bonus*, r. *Oravit* ; in tertio nocturno a. *Accedentes*, ps. *Confitebimur*, a. *Omnis*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Tunc sanctus*, ps. *Dominus regnavit irascantur*, v. *Nimis honorati*,

<fol. 69vb> v. *Dedisti hereditatem*, r. *Expandi*²⁸⁸, r. *Dilexit Andream*, r. *Vir iste, Te Deum*, v. *Nimis honorati*. Ad laudes a. *Salve crux*, ps. *Dominus*

²⁸¹ *Regula in marg. scr. A.*

²⁸² *notandum quod in primis vespers Andree quatuor tantum antiphonae in manuscripto exstant.*

²⁸³ *Nota in marg. scr. A.*

²⁸⁴ *Regula in marg. scr. A.*

²⁸⁵ *exp. A.*

²⁸⁶ *matututinas corr., cf. annot. 279.*

²⁸⁷ *r. Mox ut vocem/r. Dum perambulare transp. A.*

²⁸⁸ *Expandet litteras finales et corr. A.*

regnabit cum aliis, a. *Beatus*, a. *Andreas*, a. *Maximilla*, a. *Qui persequabantur*, cap. *Erat Andreas*, v. *Dedisti*, ad *Benedictus a. Videntibus*, coll. *Majestatem*, cum suffragiis. Ad primam et ad alias horas ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *Beatus vir*, r. *In omnem terram*, coll. *Deus qui es*. Ad sextam cap. *Beatus vir*, r. *Constitues*, coll. *Adjuvet*. Nota²⁸⁹. In festo cujuslibet sancti, cum die dominica venerit vel in feria, ita quod processio sit facienda, cantetur nonum r. in processione vel illud, quod in primis vesperis cantatum fuit, vel ambo, si necesse sit, nec fiet statio in ecclesia, nisi in triplicibus festis. Ad missam intr. *Michi autem*, ps. *Domine probasti*, coll. *Majestatem*, ep. *Corde creditur*, gr. *Constitues*, v. *Pro patribus*, *Alleluia*, *Dilexit*, sequ. *Exultemus*, ew. *Ambulans Jhesus*, *Credo canitur*, off. *Michi autem*²⁹⁰, secr. *Sacrificium*, pref. *Te Domine suppliciter*²⁹¹, com. *Venite*, post communionem *Sumpsimus*. Ad nonam cap.

<fol. 70ra> *Amantissimus*, r. *Nimis*, v. *Dedisti*, coll. *Beati Andree*. Ad secundas vespervas a. *Salve*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Beatus*, ps. *Laudate pueri*, a. *Andreas*, ps. *Credidi*, a. *Maximilla*, ps. *In convertendo*, a. *Qui persequabantur*, ps. *Domine probasti*, — et notandum quod isti psi. tenentur de quolibet apostolo in secundis vesperis, de quo tenentur novem ll., — ym. *Gaude*, cap. *Ambulans Jhesus*, r. *Vir iste*, ad *Magnificat* a. *Concede nobis*, coll. *Deus qui humanum*, cum suffragiis.

Hoofdstuk XLII

<DE FESTIS MENSIS DECEMBRIS>

In natale sancte Barbare, virginis et martyris, est festum triplex. [Et vespere debent pulsari et cantari ante prandium inmediate post nonam]²⁹². Ad primas vespervas super psalmos a. *Barbara virgo Dei*, psi. *Omnes Laudate*, a. *Virgo fide*, a. *Carceris*, a. *Ubere*, a. *Virgo morte*, ym. *Gratuletur*, cap. *Priusquam*, r. *Virgo Christi*, v. *Specie tua*, ad *Magnificat* a. *Dulci voce*, et cum *Magnificat* exitur

²⁸⁹ Nota in marg. scr. A.

²⁹⁰ off. *Michi autem*/Credo canitur transp. A.

²⁹¹ pref. *Te Domine suppliciter*/secr. *Sacrificium* transp. A.

²⁹² lineolis del. C.

chorum et cantatur a. in medio ecclesie, coll. *Concede quesumus*, sequitur a. de feria cum collecta, et suffragia dicuntur post collectas de sanctis per totum Adventum. Completorium de Adventu usque Natale, super Nunc dimittis a. *In sagina*. Regula²⁹³. Si festum sancte Barbare venerit dominica prima

<fol. 70rb> Adventus Domini, transferetur ad feriam secundam suquentem, et tunc cantabuntur prime vespere post prandium, videlicet hora vesperarum. Ad matutinas inv. *Adoremus*, in primo nocturno a. *Barbara*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Hic sibi*, ps. *Celi enarrant*, a. *Hanc pater*, ps. *Domini est terra*, v. *Specie tua*, v. *Adjuvabit*, novem ll. legentur de passione ipsius, r. *Jam profecto*, r. *Vere*, r. *Virgo* ; in secundo nocturno a. *In ipsa*, ps. *Eructavit*, a. *Jam nudata*, ps. *Deus noster*, a. *De fenestris*, ps. *Fundamenta*, v. *Adjuvabit*, v. *Diffusa*, r. *Pater*, r. *Verbere*, r. *Sevo laceratur* ; in tertio nocturno a. *Jam ad celos*, ps. *Cantate primum*, [a.] a. *Protrahitur*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Respondet*, ps. *Cantate secundum*, v. *Diffusa*, v. *Elegit*, — Nota²⁹⁴. Isti psi. et versiculi tenentur in festis virginum, et de apostolis tenentur psi. et versiculi in nocturnis, sicut sunt scripti in festo sancti Andree, — r. *Indignans*, r. *Preses*, r. *Precepto*, *Te Deum*, v. ante laudes *Diffusa*. Ad laudes a. *Barbaram*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Ut ergo*, a. *Virgo*, a. *Multum*, a. *Jam a patre*, cap. *Letatum est*,

<fol. 70va> v. *Elegit*, ad Benedictus a. *Laus honor*, coll. *Exultemus*, cum suffragiis. Ad primam ym. *Gratuletur*²⁹⁵, a. *Barbaram*. Ad tertiam a. *Ut ergo*, cap. *Multam inveni*, r. *Specie*, coll. *Letificet*. Ad sextam a. *Virgo*, cap. *Danti michi*, r. *Adjuvabit*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad missam intr. *Gaudeamus*, ps. *Eructavit*, *Gloria in excelsis*, coll. *Concede quesumus*, ep. *Sapiencia vincit*, gr. *Diffusa*, v. *Propter veritatem*, *Alleluia*, *Diffusa est*, sequ. *Psallat*, ew. *Simile est regnum celorum thesauro*, off. *Offerentur*, secr. *Munera*, com. *Diffusa est*, post communionem *Sancta libantes*. Ad nonam a. *Jam a patre*, cap. *Colluctata*, r. *Diffusa*, v. *Elegit*, coll. *Da quesumus Domine*, — ista ra. ad horas cantantur pro qualibet virgine. Ad secundas vespere ae. de laudibus, psi. sicut in primis vespere, ym. *Gratuletur*, r. *Precepto*, cap. *Venter meus*, v. *Specie tua*, ad Magnificat a. *O virgo*, coll. *Deus amator*.

De sancto Nicholao, cujus festum duplex est, in primis vespere super psalmos feriales a. *A progenie*, ym. *Magne pater*, cap. *Justus cor suum*, r. *Beatus Nicholaus*,

²⁹³ Regula in marg. scr. A.

²⁹⁴ Nota in marg. scr. A.

²⁹⁵ ym. Gratuletur cum signo relativo in marg. scr. A.

<fol. 70vb> v. *Amavit*, ad Magnificat a. *O pastor eterne*, — et quando Magnificat incipitur, processio vadit sub campanas ad altare sancti Nicholai, in matutinis ad *Benedictus* et in secundis vesperis ad *Magnificat* fit idem, — coll. *Deus qui beatum Nicholaum*, et illa dicitur ad omnes horas. Completorium de Adventu. Ad matutinas inv. *Confessorum regem*, in primo nocturno a. *Nobilissimis*, ps. *Beatus vir*, a. *Postquam*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Pudore*, ps. *Domine quid multiplicati*, v. *Amavit*, v. *Justum deduxit*, sex ll. leguntur de vita sancti Nicholai, ew. pronunciat *Sint lumby*, r. *Confessor*, r. *Operibus sanctis*, r. *Quadam die*; in secundo nocturno a. *Auro*, ps. *Cum invocarem*, a. *Innocenter*, ps. *Verba mea*, a. *Gloriam mundi*, ps. *Domine Dominus noster*, v. *Justum deduxit*, v. *Magnificavit*, r. *Audiens*, r. *Qui cum audissent*, r. *Beatus Nicholaus*; in tertio nocturno a. *Pontifices*, ps. *Domine quis habitabit*, a. *Sanctus*, ps. *Domine in virtute*, a. *Muneribus*, ps. *Domini est terra*, v. *Magnificat*, v. *Non est inventus*, r. *Ex ejus tumba*, r. *Summe Dei*, r. *Dum Mirrentium*, prosa *Sospitati dedit*, *Te Deum*, v. *Magnificavit*. Ad laudes a. *Beatus*

<fol. 71ra> *Nicholaus*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Ecclesie*, a. *Infancia*, a. *Sancte et juste*, a. *O per omnia*, cap. *Collaudabunt multi*, ad *Benedictus* a. *O Christi pietas*, et itur sub campanas et ibi cantatur, coll. *Deus qui beatum Nicholaum*. Ad primam a. *Beatus Nicholaus*. Ad tertiam a. *Ecclesie*, cap. *Beatus vir qui in sapientia*, r. *Amavit*. Ad sextam a. *Infancia*, cap. *Beatus vir qui inventus est*. Ad nonam a. *O per omnia*, cap. *Benedictio Domini*, r. *Magnificavit*. Psi. in nocturnis ad matutinas, ra. et versiculi ad horas tenentur per totum annum de quolibet confessore, que hic observantur. Intr. ad missam *Statuit*, ps. *Misericordias*, *Gloria in excelsis*, coll. *Deus qui beatum*, ep. *Dedit Dominus confessionem*, gr. *Domine prevenisti*, v. *Vitam*, *Alleluia*, *Iste est*, sequ. *Congaudentes*, ew. *Sint lumby*, off. *Posuisti*, secr. *Sanctifica*, com. *Beatus servus*, post communionem *Sacrificia*. In secundis vesperis ae. de laudibus, psi. feriales, ym. *Magne pater*, cap. *Beatus vir qui suffert*, r. *Dum Mirrentium*, ad Magnificat a. *O Christi pietas*, et itur

<fol. 71rb> similiter sub campanas ad altare, quod fuit parochia, coll. ut supra. Et omnia capla. ad horas jam dicta tenentur per totum annum, quando de uno confessore tenetur.

In festo Conceptionis beate Marie Virginis triplex²⁹⁶ festum. In primis vesperis super psalmos a. *Gaude mater*, psi. *Omnes Laudate*, a. *Hec est illa*, a. *O Maria*, a. *Adesto*, a. *Audi virgo*, ym. *Ave maris stella*, cap. *Egredietur*, r. *Cordis ac vocis*, ad Magnificat a. *Ave decus*, coll. *Deus qui beate Marie*, — hoc cap. et hec coll.

²⁹⁶ triplex in ras. scr. B.

dicentur ad omnes horas, — sequitur de feria a. et coll. Ad completorium ym. *Fit porta*, cap. *Multe filie*, super Nunc dimittis a. *Regali*, coll. *Deus qui beate Marie*. Ad matutinas inv. *Eya pervigiles*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Gaude fidelis*, ps. *Domine Dominus noster* cum reliquis psalmis sicut de virginibus, a. *Cui Eva*, a. *A prophetis*, v. *Specie*, sex ll. leguntur de Conceptione beate Marie, ew. pronuntiatur *Liber generationis*, r. *Fulget dies*, r. *Abrahe stirpe*, r. *Virga Yesse* ; in secundo nocturno

<fol. 71va> a. *Rubus quippe*, a. *Virga Aaron*, a. *Ysayas*, v. *Adjuvabit*, r. *Sicut rosa*, r. *Prophetalis*, r. *Patriarcharum* ; in tertio nocturno a. *Abrahe*, a. *Hoc promissum*, a. *Gratulare*, v. *Diffusa*, r. *Celebris*, r. *O beatum*, r. *O Maria*, prosa *Stella maris*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Conceptus*, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, a. *Gloriosa*, a. *Maria plena*, a. *O quam large*, a. *Dignare me*, ad Benedictus a. *Benedicta es Maria*. Ad primam ym. *Ave maris*, a. *Conceptus*. Ad tertiam ym. *Ave maris*, a. *Gloriosa*. Ad sextam, — idem ym. et ad nonam, — a. *Maria*, ad nonam a. *Dignare me*, et ra. ad horas de virginibus. Ad missam intr. *Gaudeamus*, ps. *Eructavit*, *Gloria in excelsis*, coll. *Deus qui beate Marie*, ep. *Egredietur virga*, — quam quere feria sexta in Quatuor Temporibus Adventus, — gr. *Prope est*, v. *Laudem*, — quere feria quarta precedente, — *Alleluia*, *Virga Yesse*, sequ. *Salve virgo*, ew. *Liber generationis*, — quere ante primam missam in Natale Domini, —

<fol. 71vb> *Credo canitur*, off. *Ave Maria*, secr. *Sanctifica quesumus*, pref. *Et te in conceptione*, com. *Ecce virgo*, post communionem *Repleti spiritualibus*. Ad secundas vespas ae. de laudibus, psi. ut in primis vespis, ym. *Ave Maris*, cap. *Egredietur*, r. *O Maria*, prosa *Stella maris*, v. *Post partum*, ad Magnificat a. *Magnifica*, coll. *Deus qui beate Marie*. Octava Andree²⁹⁷.

Octava sancti Andree, apostoli, que semper est in crastino sancti Nicholai, in die sancti Nicholai ad vespas, dicto de eodem, dicitur a. *Maximilla*, v. *In omnem terram*, coll. *Protegat nos*. Ad matutinas agitur per omnia sicut in communi apostolorum, sed tres ll. leguntur de ultima parte passionis ipsius, ra. de apostolis. Missa sicut in die. In secundis vespis de ipso nichil tenetur.

In octava sancte Barbare statur ad chorum cum [una]²⁹⁸ cappa. In vespis, in matutinis et ad alias horas, capla., ra. et versiculi sicut in communi de una virgine. Ad Magnificat et ad Benedictus ae. de beata Barbara, quas regens chorum voluerit, et ad omnes horas coll. *Letificet*. Missa sicut in die, sequ. cantatur. Ad matutinas legetur de ipsa, *Te Deum* et

²⁹⁷ tit. rubr. scr. A.

²⁹⁸ eras. sed legibile.

Gloria in excelsis non cantantur. Ad secundas vespervas statur ad chorum, super psalmos ae. de laudibus unius virginis in communi, ym., cap., ad Magnificat a. et coll. de beata Barbara²⁹⁹.

(Octava Barbare totum triplex festum. Per omnia ut in die, preter lectiones, que erunt de miraculis Barbare, virginis)³⁰⁰.

Nota³⁰¹. Si octava sancti Andree in die dominica venerit, tantum dicetur una a. et coll. de festo, reliqua de ipsa dominica. Nota³⁰². Si vero octava sancte Barbare dominica die evenerit, observatur in ea³⁰³ cum novem lectionibus, sicut est dictum, de communi virginum.

Damasi, pape, habetur or. propria, scilicet *Misericordiam tuam*, et tantummodo fiet de ipso memoria in primis vespervis, in matutinis et in missa, sed missa erit de dominica, secunda or. erit de Damaso, videlicet *Misericordiam*, secr. *Da nobis*, post communionem *Sumptis Domine*, tertia or. in missa erit de sancta Maria, *Alleluia*, *Amavit eum*, nisi dominica fuerit.

In natale sancte Lucie, virginis, in primis vespervis ae. et psi. feriales, ym. *Jhesu corona virginum*, cap. *Domine Deus meus*, v. *Specie*, ad Magnificat a. *In tua patiencia*, coll. *Exaudi nos*, que sequenti die dicitur ad omnes horas, postea de Adventu a. et coll. Ad matutinas inv., psi., ae. et versiculi sicut

de una virgine, tantum sunt tres ll. de passione ipsius, que eciam legenda sic inchoatur : *Cum per universam*, r. *Lucia virgo*, r. *Rogavi Dominum*, r. *Grata facta est*, et illud repetetur, *Te Deum* non canitur. Ad laudes a. *Orante sancta Lucia*, ps. *Dominus regnavit*, cum reliquis anthiphonis : *Lucia virgo*, a. *Per te Lucia*, a. *Benedicite*, a. *Soror mea*, capla. ad horas de una virgine, v. *Elegit eam*, ad Benedictus a. *Columpna es*, coll. *Exaudi*, secuntur suffragia. Ad horas dicuntur ae. de laudibus. Intr. ad missam *Dilexisti*, ps. *Eructavit*, coll. *Exaudi*, ep. *Domine Deus meus*, gr. *Dilexisti*, v. *Propterea*, *Alleluia*, *Specie tua*, — et hoc semper cantatur de una virgine, quando sunt tres ll., quando vero novem ll. sunt, canitur *Diffusa est*, — ew. *Simile est regnum celorum thesauro*, off. *Offerentur*, secr. *Accepta tibi sit*, com. *Diffusa est*, post communionem *Satiasti*. Secunde vespere non tenentur de sancta Lucia, sed canitur de tempore, et ad Magnificat a. *O sapientia*, postea tenetur a. de sancta Lucia *Tanto pondere*, coll. *Exaudi nos*. Regula³⁰⁴. Si festum sancte Lucie in dominica evenerit [. . .]³⁰⁵,

²⁹⁹ Barbare/beate transp. A.

³⁰⁰ Huc transposui quam in marg. inf. secundae columnae folii 71v annotationem adscr. C.

³⁰¹ Nota in marg. scr. A.

³⁰² Nota in marg. scr. A.

³⁰³ eo corr.

³⁰⁴ Regula in marg. scr. A.

³⁰⁵ spatium ¼ lineae eras.

<fol. 72va> sabbato precedente debet celebrari et non debet transferri ad feriam secundam sequentem, quia in illa secunda feria in matutinis habentur proprie ae. ad laudes, que obmitterentur, quod malum esset, quia in secunda feria quarte ebdomade non possunt dicte ae. teneri, quia festum sancti Thome in illa feria eveniens habet impedire.

In vigilia sancti Thome tenentur hore de tempore. Ad missam intr. *Ego autem*, ps. *Quid gloriaris*, coll. *Da nobis*, ep. *Beatus homo*, gr. *Iustus ut palma*, v. *Ad annunciandum*, ew. *Hoc est preceptum meum*, off. *Gloria et honore*, secr. *Apostolice*, com. *Magna est*, post communionem *Beati apostoli*, pref. erit communis. Nota³⁰⁶. Sciendum quod jam dictum officium vigilie per totum annum in vigiliis apostolorum, qui proprium officium non habent, debet teneri, sed mutatur nomen proprium in collectis. Si vigilia sancti Thome feria quarta, sexta aut sabbato Quatuor Temporum evenierit, non dicetur missa de vigilia, sed de tempore, et tantummodo fiet memoria de vigilia, in missa : prima or. de tempore, secunda de vigilia, tertia de sancta Maria. Si vigilia Thome [. . .]³⁰⁷ die dominica

<fol. 72vb> evenierit, missa erit de ipsa vigilia.

De sancto Thoma in primis vesperis a. *Jam non*³⁰⁸, psi. feriales, ym. *Exultet celum*, cap. *Quodcumque petieritis*, r. *Fuerunt sine querela*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *O Thoma Didime*, coll. *Da nobis quesumus Domine*, que dicetur die sequenti ad omnes horas, sequitur a. et coll. de Adventu, cum suffragiis, et ita fit per totum Adventum, quando de sanctis tenetur. Ad matutinas inv. *Venite adoremus regem apostolorum*, in singulis nocturnis ae., psi. et versiculi et ra., — require retro in communi apostolorum, — sex ll. legentur de passione ipsius, qui sic incipit : *Beatum Thomam*, ew. pronunciatur *Thomas unus*, — quere in octava Pasche, — *Te Deum*. Ad laudes *Hoc est preceptum* cum aliis, post primam collectam cantabitur de feria a. *Nolite timere*. Nota³⁰⁹. Si festum sancti Thome feria quarta, sexta aut sabbato Quatuor Temporum evenierit, tres ultime ll. erunt de omelia ewangelii ipsius diei, et due misse debent cantari, prima de festo, secunda de tempore. (Nota si festum Thome quarto sabbato Adventus evenierit, plenarie observatur, et a. *O virgo virginum* et r. *Quomodo sabbato tertio precedente debent teneri*)³¹⁰. Ad missam intr. *Michi autem*, v. *Domine probasti*, *Gloria in excelsis* canitur, coll. *Da*

³⁰⁶ Nota in marg. scr. A.

³⁰⁷ spatium $\frac{1}{4}$ lineae eras.

³⁰⁸ Jam non in ras. scr. B.

³⁰⁹ Nota in marg. scr. A.

³¹⁰ in marg. inf. adscr. B.

<fol. 73ra> cantatur, quando est duplex festum vel triplex, — quando autem novem sunt ll., cantatur *In omnem terram*, quando vero fuerint tantummodo tres ll., canitur *Per manus*, — sequ. *Clare sanctorum*, — que cantatur etiam de quolibet apostolo, nisi habeat sequenciam propriam, — ew. *Thomas unus, Credo in unum*, off. *Michi autem*, secr. *Debitum*, pref. *Te Domine*, — et cantatur de quolibet apostolo, — com. *Vos qui*, post communionem *Conserva quesumus*. Ad secundas vespervas a. *Juravit* cum aliis, psi. de apostolis, ym. *Exultet*, cap. *Non vos*, r. *Cives apostolorum*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *O Thoma*. Nota³¹¹. Si festum sancti Thome dominica die evenerit, transferetur ad feriam secundam sequentem

De sanctis Stephano, Johanne, ewangelista, et Innocentibus dictum est supra, de tempore.

(Nota de sancto Thoma Cantuariense tenentur novem ll., cuius festum die dominica si venerit, eodem die debet teneri, sicut de uno martyre pontifice)³¹².

In Natale sancti Silvestri, pape, tenentur novem ll. In primis vespervis, in matutinis et in omnibus aliis horis tenetur officium de uno confessore, coll. *Da quesumus omnipotens Deus*, in matutinis legentur sex ll. de vita ipsius, ew. pronuntiatur *Vigilate*, post primam collectam in vespervis et matutinis dicitur

<fol. 73rb> una a. de Nativitate, a. *Virgo verbo*, alia *Nesciens mater*, cum duobus collectis in matutinis et in vespervis Natalis Domini. Ad missam intr. *Sacerdotes tui*, ps. *Memento*, coll. *Da quesumus*, ep. *Ecce sacerdos*, v. *Non est inventus, Alleluia, Iste est*, — et hoc debet cantari, quando sunt novem ll. de uno confessore, quando autem festum duplex vel triplex cantatur, *Juravit*, quando vero sunt tres ll., *Alleluia, Inveni David*, — ew. *Vigilate*, off. *Inveni*, secr. *Sancti confessoris*, com. *Beatus servus*. Secunde vespere non tenentur de ipso propter festum Circumcisionis Domini, sed post primam collectam dicitur a. et coll. de eo.

³¹¹ Nota in marg. scr. A.

³¹² in marg. inf. adscr. B.

<REGULE GENERALES
PRO CONCURRENTIA FESTORUM>

Regule³¹³. Sciendum est, quando festum venit in ebdomada, quod habet tres lectiones : si illud venerit in dominica die, tunc tenentur de hoc festo novem ll., — sicut octava Barbare, — et secunde vespere tenentur de tali festo, nisi festum superveniat secunda die, quod naturaliter habeat novem lectiones, tunc nichil tenetur de primo nisi a. et coll., si placuerit.

Et si festum novem lectionum in quacumque feria venerit, et secunda die aliud venerit similiter novem habens lectiones,

<fol. 73va> prima die tenetur de primo festo et in secundis vesperis tenentur ae. ad laudes et psi. de ipso primo festo, et ym. de secundo festo cum reliquis, que secuntur, sed dicto de festo secundo, dicitur a. et coll. de primo, sicut est de festis sanctorum Cecilie et Clementis.

Si autem sequens festum fuerit duplex, tunc in secundis vesperis nichil tenetur de primo nisi a. et coll. post collectam de festo, sicut est festum sanctorum Agnetis et Vincentii.

Si vero festum precedens fuerit duplex, et sequens habeat novem lectiones, et tercium sequatur, quod sit duplex, in primo festo tenetur per omnia de primo festo et in secundis vesperis similiter, sed post primam collectam tenetur a. et coll. de festo novem lectionum sequenti, et ad omnes horas tenetur de ipso, sed in secundis vesperis nichil tenetur de festo habente novem lectiones nisi a. et coll., sed tenentur vespere integre de tercio festo, sicut festa sanctorum Amoris, Dyonisii et Gereonis.

Si autem precedens festum sit duplex, et triplex sequatur, in secundis vesperis de duplice festo nichil tenetur nisi a. et coll. post primam collectam triplicis³¹⁴ festi, sicut festum sancti Servatii, si venerit in vigilia Ascensionis Domini,

<fol. 73vb> quia majus festum semper destruit minus.

De octavis sanctorum Stephani, Johannis et Innocentium dictum est superius, de tempore.

³¹³ Regule in marg. scr. A.

³¹⁴ triplici corr.

<DE ORDINANDO OFFICIO OCTAVAS EPHYPHANIE
INTER ET SEPTUAGESIMAM,
PROUT BREVE VEL LONGUM FUERIT TEMPUS>

Regule³¹⁵. Regule de varietate seu mutatione temporis ab octava Epiphanie usque ad Septuagesimam, quia aliquando est tempus longum, aliquando breve, et sic potes invenire, qualiter sit tenendum. Et sciendum est, quod tempus potest esse tam longum, quod ab octava Epiphanie usque ad Septuagesimam habentur quinque ebdomade et quatuor dies sive tres, aliquando autem est ita breve tempus, quod nisi quatuor dies habentur post dominicam, que post octavas Epiphanie est. Dominica in Septuagesima potest evenire in die Prisce, virginis, et potest evenire in vigilia Cathedre sancti Petri ; si Septuagesima evenerit in vigilia Cathedre Petri, tunc erunt quinque ebdomade ab octava Epiphanie usque Septuagesimam, et ipsa tertia dominica repetetur³¹⁶ tociens, quociens perveniatur ad dominicam in Septuagesima, prout dictum est supra.

Si Septuagesima evenerit in die Prisce, virginis, nulla dominica habetur ab octava Epiphanie usque ad Septuagesimam, nec possunt ra. de dominica cantari, nisi diebus ferialibus cantentur, non eciam sunt dies sufficientes, in quibus possit

< fol. 74ra > cantari officium missarum trium dominicarum, et sic de necessitate oportet, ut legetur in crastino Epiphanie in missa ew. *Cum natus*, vel pronuntiatur ad matutinas ew. *Vidit Johannes Jhesum* et in missa legetur, vel pronuntiatur feria quinta sequenti, si placet. Feria sexta in missa, que erit de Epyphania, legetur ew. *Erat Johannes in deserto predicans*. Sabbato canitur de Epyphania in missa sicut diebus precedentibus. Dominica sequenti canitur de Epyphania cum novem responsoriis, et in tercio nocturno pronuntiatur ew. de dominica prima post octavas Epiphanie, scilicet *Cum factus esset Jhesus annorum duodecim*, et post Benedictus, dicta oratione de Epyphania, dicetur a. de dominica, videlicet *Remansit puer*, v. *Dominus regnavit*, coll. *Vota quesumus*, et in vespers, dicta oratione de Epyphania post Magnificat, dicetur de dominica a. et coll., et missa erit de dominica, cujus intr. est *In excelso*, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria, pref. de Epyphania, cetera de dominica. Feria secunda sequenti pronuntiatur in matutinis ew. de secunda dominica, videlicet *Die tertia nuptie facte*, sed in horis canitur de Epyphania, missa erit de

³¹⁵ Regule in marg. scr. A.

³¹⁶ repetetur quintam et sextam litteras te cum signo relativo suprascr. A.

dominica, cujus intr. est *Omnis terra*, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria ; in matutinis et in vespers, dictis anthiphonis et collectis de Epyphania post Benedictus et Magnificat,

< fol. 74rb> dicentur ae. et collecte de dominica secunda. In crastino octavarum Epyphanie, videlicet in die Felicis, canitur in horis de tempore et non de Felice, et cantantur tria ra. dominicalia, scilicet *Domine ne in ira*, et legetur in matutinis de epistola Pauli ad Romanos, capla. et collecte ad omnes horas de prima dominica, or. post Benedictus de dominica secunda, officium misse de sancto Felice, secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria, et pref. dicitur communis. In die beati Macharii, abbatis, canitur in horis de tempore, et in matutinis pronuntiatur ew. de tertia dominica *Cum descendisset Ihesus*, et cantantur tria media ra. de dominica, capla. et collecte de secunda dominica ad horas, ad Benedictus a. *Cum autem descendisset*, coll. de tertia dominica, officium misse tercie dominice, cujus intr. est *Adorate*, secunda or. in missa de sancto Machario, tertia de sancta Maria, et in vespers dicitur a. et coll. ad Magnificat de dominica. Feria sexta et in die Marcelli canitur de tempore in horis, sed fiet memoria in vespers <et> in matutinis de Marcello, et missa canitur de Marcello³¹⁷, — et sic de Machario et Felice similiter fit memoria³¹⁸, — et legitur in matutinis de epistolis Pauli. Sabbato canitur in horis de Anthonio, quia sunt novem II., nisi hoc esset cantatum, dum esset de sancta Maria. Et sabbato post Epyphaniam Domini in vespers, dicta antiphona et collecta post Magnificat

< fol. 74va> de Epyphania, dicitur a. de dominica, scilicet *Peccata mea*, coll. *Vota*, sequenti die in matutinis pronuntiatur ew. de dominica post Epyphaniam sive post octavas Epyphanie, et missa canitur de dominica, secunda or. de Epyphania, tertia de Prisca, quarta de sancta Maria, quinta *Ecclesie tue quesumus Domine*.

Si Septuagesima in die sanctorum martyrum Marii et Marthe evenierit, feria tertia, in crastino Epyphanie, et feria quinta et sabbato legitur ew. in missa *Cum natus esset*. Et feria quarta pronuntiatur in matutinis et legetur ad missam ew. *Vidit Johannes Ihesum*. Et feria sexta legetur in missa ew. *Erat Johannes in deserto*. Sabbato in vespers post Magnificat, dicto de Epyphania, dicitur a. de dominica : a. *Peccata mea*, coll. *Vota*. Dominica sequenti canitur de Epyphania, et in matutinis pronuntiatur ew. *Cum factus esset Ihesus annorum duodecim*, et missa canitur de dominica, — de numero autem orationum dictum est paulo superius, — et post Benedictus et post Magnificat, dicta anthi-

³¹⁷ et missa canitur de Marcello *cum signo relativo suprascr. A.*

³¹⁸ fit memoria *cum signo relativo suprascr. A.*

phona et collecta de Epyphania, dicitur a. et coll. de dominica. Feria tertia, in crastino octavarum Epyphanie, in die Felicis, canitur in horis de tempore, et legetur in matutinis de epistolis Pauli, vel pronunciatur ew., si placet, *Qui vos audit*,

< fol. 74vb > et cantantur tria prima ra. de dominica, scilicet *Domine ne in ira*, capla. et collecte ad omnes horas de prima dominica, et fiet memoria in vesperis et matutinis de sancto Felice, et canitur missa de eo, et secunda or. in missa de dominica, tertia de sancta Maria *Deus qui salutis*. Feria quarta, in die Macharii, abbatis, canitur de tempore in horis, et in matutinis pronunciatur ew. de secunda dominica, quod est *Die tertia nuptie facte*, et cantantur tria media ra. de dominica, ad hores capla. et collecte de secunda dominica, ad Benedictus et Magnificat, dictis anthiphonis de dominica, fiet memoria de sancto Machario, officium misse de secunda dominica, cujus intr. est *Omnis terra*, secunda or. de Machario, tertia de sancta Maria. Feria quinta, in die Marcelli, canitur de ipso in horis, ad matutinas leguntur epistole Pauli ad Chorinthios, missa erit de Marcello, secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria. Feria sexta, in die beati Anthonii, canitur in horis de ipso, quia novem II. sunt. Sabbato canitur in horis de tempore, et in matutinis pronunciatur ew. tercię dominice, quod est *Cum descendisset Jhesus de monte*, et cantantur tria ultima ra. de dominica, ad omnes horas capla. et collecte de tertia dominica, ad Benedictus et ad Magnificat ae. de dominica, et officium missae (sic) de tertia dominica, cujus intr.

< fol. 75ra > est *Adorate Deum*, secunda or. de Prisca, tertia de sancta Maria.

Si Septuagesima evenerit in festo sanctorum Fabiani et Sebastiani, martyrum, feria secunda, in crastino Epyphanie, canitur in horis et in missa de Epyphania, ut consuetum est, ew. *Cum natus esset*, et feria tertia similiter. Feria quarta pronunciatur ew. *Vidit Johannes Jhesum* et in missa legetur. Feria quinta ew. pronunciatur ad matutinas prime dominice, videlicet *Cum esset Jhesus annorum duodecim*, et missa erit de dominica, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria, pref. de Epyphania Domini, et in matutinis post Benedictus et in vesperis post Magnificat, dicto de Epyphania, fiet memoria de ipsa prima dominica. Feria sexta canitur in horis per omnia de Epyphania, ew. in missa legetur *Cum natus esset*, et nulla deinceps fit memoria de prima dominica. Sabbato fiet³¹⁹ octava Epyphanie vel dominica sequenti, et in ipso sabbato in vesperis post Magnificat, dicto de Epyphania, dicitur a. de dominica, scilicet *Peccata mea*, coll. *Exaudi quesumus*³²⁰.

³¹⁹ fient quartam litteram n exp. A.

³²⁰ Exaudi quesumus lac. expl. B.

Dominica sequenti cantantur ra. de dominica, sex prime 11. leguntur de epistolis Pauli ad Romanos, tres ultime 11. de omelia ewangelii secunde dominice, quod est *Die tertia nuptie facte sunt*, ad Benedictus et ad Magnificat dicentur ae. de

< fol. 75rb > secunda dominica, capla. et orationes ad horas similiter, officium misse per omnia de secunda dominica, secunda or. in missa de sancta Maria, tertia *Ecclesie tue*, vel quam missam celebrans voluerit, pref. communis ; si octava Epyphanie dominica evenerit, observatur in illa, et cantetur in die Felicis de tempore et pronuntiatur ad matutinas ew. *Nupcie* cum tribus responsoriis de dominica, si placet chorum regentibus. Feria secunda canitur in horis et in missa de Felice, confessore, et secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria, vel e conservo. Feria tertia canitur de Machario, abbate, et in matutinis pronuntiatur ew. de tertia dominica, videlicet *Cum descendisset*, et post Benedictus, dicto de Machario, et post Magnificat, dicto de Marcello, fiet memoria de ipsa dominica, officium misse de dominica tertia, secunda or. de Machario, tertia de sancta Maria, et deinceps nulla fit mentio de secunda dominica. Feria quarta canitur in horis et in missa de Marcello, secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria. Feria quarta canitur per omnia de sancto Anthonio. Feria sexta canitur in horis et in missa de Prisca, virgine, secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria, vel canitur in horis per omnia de sancta Maria, quia festum sanctorum Fabiani et Sebastiani, quod dominica sequenti habet evenire, debet sabbato precedente celebrari. Sabbato, in die Marii

< fol. 75va > et Marthe, canitur in horis de sanctis martyribus Fabiano et Sebastiano, quia in dominica sequenti, in qua festum ipsorum non potest teneri propter dominicam Septuagesime, oportet, quod sabbato precedente observatur, secunda or. in missa de Mario et Martha, tertia de dominica, quarta de sancta Maria, quinta *Ecclesie tue*. Dominica sequenti canitur per omnia de prima dominica Septuagesime, et nulla fit mentio de Fabiano et Sebastiano.

Si Septuagesima evenerit in die beate Agnetis, dominica die, crastino Epyphanie, ad matutinas pronuntiatur ew. prime dominice post octavas Epyphanie, videlicet *Cum factus*, et in missa legetur ew. *Cum natus*. Feria secunda et feria tertia similiter. Feria quarta canitur de Epyphania, et pronuntiatur in matutinis ew. *Vidit Johannes Jhesum venientem* et legetur in missa. Feria quinta canitur in horis, sicut consuetum est, de Epyphania, sed missa canitur per omnia de dominica prima, et ew. *Cum factus esset* legetur, quod, eciam si dominica precedente pronunciatum non fuerit, in hac feria quinta ad matutinas pronuntiatur, et secunda or. in missa de Epyphania, tertia de sancta Maria, pref. de Epy-

phania, et in matutinis post Benedictus et in vesperis post Magnificat, dicto de Epyphania, fiet memoria de ipsa prima dominica. Feria sexta canitur de Epyphania Domini, et in missa legitur ew. *Fuit Johannes*

< fol. 75vb> *in deserto*. Sabbato canitur de octava Epyphanie, sed in vesperis ipso die sabbati, dicto de Epyphania, dicitur a. de dominica, coll. ut in capitulare³²¹. Dominica die sequenti, in die Felicis, in matutinis canuntur ra. de dominica, scilicet *Domine ne in ira*, sex 11. leguntur de epistola Pauli ad Romanos, tres ultime 11. de omelia secunde dominice, quod est *Tercia die nuptie*, capla. et collecte ad horas de dominica secunda³²², missa de dominica secunda, secunda or. in missa de sancto Felice, tertia de sancta Maria, et pref. communis, et fit memoria de Felice in primis vesperis et in matutinis. Feria secunda canitur in horis de Machario, abbate, et in matutinis pronunciatur ew. tercię dominice *Cum descendisset*, et missa erit per omnia de dominica tertia, secunda or. in missa de Machario, tertia de sancta Maria, et in matutinis et in vesperis, dicto de festo, fit memoria de tertia dominica. Feria tertia in horis et in missa canitur de Marcello, secunda or. de tertia dominica, tertia de sancta Maria. Feria quarta canitur per omnia de sancto Anthonio, secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria. Feria quinta canitur in horis et in missa de Prisca. Feria sexta canitur in horis de Mario et Martha, missa de dominica tertia, et legetur ew. quarte ferie

< fol. 76ra> vel sextę de tertia dominica, secunda or. in missa de Mario et Martha, tertia de sancta Maria. Sabbato celebratur festum Fabiani et Sebastiani, et secunda or. in missa de sancta Maria, tertia de dominica.

Si Septuagesima in die sancti Vincentii evenerit, in crastino Epyphanie, videlicet in sabbato, canitur in horis et in missa per omnia de Epyphania, et legitur ew. in missa *Cum natus*. Dominica sequenti in matutinis pronunciatur ew. *Vidit Johannes Jhesum venientem*, vel feria quarta sequenti, si placet, et tunc pronunciatur in hac dominica ew. *Cum natus*, ad missam ew. *Cum natus esset*. Feria quarta ad missam ew. *Vidit Johannes Jhesum*. Feria quinta pronunciatur ew. ad matutinas prime dominice, scilicet *Cum esset Jhesus annorum duodecim*, et dicitur officium misse de ipsa prima dominica per omnia, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria, pref. de Epyphania, et in matutinis post Benedictus et in vesperis post Magnificat, dicto de Epyphania, fit

³²¹ Ut in capitulare *lac. expl. B*, cf. annot. 323, 326, 331.

³²² de dominica II *primam hastam eradendo manus ignota* (D?, vide annot. 197) in de dominica I *mutavit*, cf. annot. 220, 249, 339.

memoria de ipsa prima dominica. Feria sexta canitur de octava Epyphanie. Et sabbato in horis et in missa canitur de Felice, confessore, quia habet missam propriam, aut cantetur de sancte Maria, et secunda or. de Felice, tertia de dominica,

< fol. 76rb > et ad vespervas ipso sabbato ad Magnificat a. *Peccata mea*, coll. ut in capitulare³²³. Dominica sequenti in matutinis cantantur ra. dominicalia, scilicet *Domine ne in ira* cum aliis, sex prime l'i. de epistola Pauli ad Romanos, tres ultime de omelia ewangelii secunde dominice post octavas Epyphanie, quod est *Die tertia nuptie*, capla., collecte ad omnes horas, ae. in matutinis ad Benedictus et in vespervis ad Magnificat et officium misse per omnia de dominica secunda, et fit memoria in vespervis et matutinis de Machario, et secunda or. in missa de ipso Machario, tertia de sancta Maria, pref. communis. Feria secunda canitur in horis de Marcello, papa, et in missa secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria. Feria tertia canitur per omnia in horis et in missa de sancto Anthonio, quia novem l'i. sunt. Feria quarta canitur in horis de sancta Prisca, et in matutinis pronuntiatur ew. tercię dominice, quod est *Cum descendisset*, et officium misse per omnia de tertia dominica, secunda or. in missa de Prisca, tertia de sancta Maria, et fit in matutinis post Benedictus et in vespervis post Magnificat memoria de tertia dominica. Feria quinta canitur in horis de Mario et Martha, et missa erit

< fol. 76va > de dominica, et legitur ep. et ew. quarte ferie tercię dominice, secunda or. in missa de Mario et Martha, tertia de sancta Maria, vel cantetur in hac quinta feria de sancta Maria, si placet. Feria sexta canitur in horis et in missa de Fabiano et Sebastiano, martyribus. Sabbato canitur de sancta Agnete, virgine.

Si Septuagesima evenerit in festo Emerenciane et Macharii, martyrum, feria sexta, in crastino Epyphanie, canitur in horis et in missa per omnia de Epyphania, et in missa legetur ew. *Cum natus esset*, et sabbato similiter. Dominica die in horis canitur per omnia in horis de Epyphania, sed in matutinis pronuntiatur ew. prime dominice post octavas Epyphanie, quod est *Cum factus esset Jhesus annorum duodecim*, et in matutinis post Benedictus et in vespervis post Magnificat, dicto de Epyphania, fit memoria de ipsa prima dominica, officium misse canitur de eadem prima dominica, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria, et pref. de Epyphania. Feria secunda canitur de Epyphania, et feria tertia similiter. Feria quarta canitur in horis de Epyphania, et in matutinis pronuntiatur ew. *Vidit Johannes Jhesum*, et in missa legetur illud. Feria quinta canitur de octava Epyphanie. Feria

³²³ ut in capitulare lac. expl. B, cf. annot. 321, 326, 331.

sexta canitur in horis et in missa de sancto Felice, confessoris,
secunda or. de prima dominica,

< fol. 76vb> tertia de sancta Maria. Sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria, secunda or. de sancto Machario, tertia de prima dominica, et in ipso sabbato in vesperis canitur de tempore, capla. et orationes die sequenti de prima dominica. Dominica sequenti ad matutinas canuntur ra. de dominica, scilicet *Domine ne in ira*, — qualiter autem sit legendum de epistolis Pauli, satis est superius ostensum, — ew. pronuntiatur secunde dominice, quod est *Die tertia nuptie*, ad Benedictus et ad Magnificat et officium misse de dominica secunda, et in matutinis, in primis vesperis et in missa fiet memoria de sancto Marcello, secunda or. in missa de eo, et tertia de sancta Maria. Feria secunda canitur per omnia de sancto Anthonio, et secunda or. in missa de secunda dominica, tertia de sancta Maria. Feria tertia canitur in horis et in missa de Prisca vel de sancta Maria. Feria quarta canitur per omnia in horis de tempore, et in matutinis pronuntiatur ew. tercię dominice, quod est *Cum descendisset*, cum tribus responsoriis de dominica, capla. et orationes ad omnes horas de dominica secunda ; et si placet, tenetur de tempore feria tertia precedente, videlicet in die Prisce, et tenentur capla. et collecte de secunda dominica, et in hac die capla. et orationes de tertia dominica, et fiet memoria in vesperis et matutinis et in missa de Mario et Martha.

< fol. 77ra> Feria quinta canitur in horis et in missa per omnia de sanctis Fabiano et Sebastiano, et secunda or. in missa de tertia dominica, tertia de sancta Maria. Feria sexta canitur in horis et in missa de sancta Agnete, et numerus orationum ut precedente die. Sabbato canitur in horis et in missa de sancto Vincentio, secunda or. de sancta Maria, scilicet *Deus qui salutis*, tertia or. de dominica tertia.

Si Septuagesima in die Thymothei, apostoli, evenerit, feria quinta, in crastino Epyphanie, feria sexta et sabbato sequentibus canitur de Epyphania, et in missis³²⁴ legetur ew. *Cum natus*. Dominica die sequenti canitur de Epyphania, sed in tertio nocturno pronuntiatur ew. prime dominice post octavas Epyphanie, quod est *Cum factus esset Jhesus annorum duodecim*, et in matutinis post Benedictus et in vesperis post Magnificat, dicto de Epyphania Domini, fiet memoria de ipsa prima dominica, officium autem misse per omnia de ipsa prima dominica, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria, pref. de Epyphania. Feria secunda in matutinis pronuntiatur ew. dominice infra octavas Epyphanie, vel quarte ferie, quod est *Vidit Johannes Jhesum venientem*, et in missa legetur. Feria tertia legetur in missa ew. *Cum natus* vel *Fuit*

³²⁴ inimissis tertiam litteram i exp. A.

Johannes. Feria quarta canitur per omnia de octava Epuphanie. Feria quinta in horis et in missa canitur de sancto Felice, et secunda or.

<fol. 77rb> in missa de prima dominica, tertia or. de sancta Maria, vel e converso. Feria sexta canitur in horis de Machario, et missa de dominica prima, secunda or. de Machario, tertia de sancta Maria, et legetur ew. ferie sexte prime dominice, vel cantetur in hac sexta feria de sancta Maria in horis et et in missa. Sabbato in horis et in missa canitur de Marcello, papa, vel de sancta Maria, si regentibus chorum placuerit, et ipso die sabbati in vesperis canitur de Anthonio. Dominica sequenti in matutinis canuntur ra. de uno confessore, sex prime 11. de vita sancti Anthonii, et tres ultime de omelia ewangelii secunde dominice, quod est *Die tertia nuptie*, post Benedictus in matutinis, in primis vesperis et secundis, dicto de sancto Anthonio, fiet memoria de secunda dominica, secunda or. in missa de secunda dominica, tertia de sancta Maria. Feria secunda canitur in horis et in missa de tempore³²⁵, videlicet de ipsa secunda dominica per totum, et fiet memoria de Prisca in vesperis, in matutinis et in missa. Feria tertia canitur in horis de tempore, et in matutinis pronunciatur ew. dominice tercie, quod est *Cum descendisset*, et fiet memoria in vesperis, in matutinis et in missa de sanctis Mario et Martha, tertia or. in missa de sancta Maria. Feria quarta canitur in horis et in missa totaliter de Fabiano et Sebastiano, martyribus,

<fol. 77va> secunda or. in missa de dominica, tertia de sancta Maria. Feria quinta canitur per omnia de sancta Agnete, in missa secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria. Feria sexta canitur in horis et in missa de sancto Vincentio, secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria, vel e converso. Sabbato canitur in horis et in missa de sancta Maria, secunda or. de sanctis Emerentiana et Machario, tertia de dominica tercia.

Si Septuagesima in die Conversionis sancti Pauli evenierit, feria quarta, in crastino Epyphanie, pronunciatur ad matutinas ew. *Vidit Johannes Jhesum venientem* et in missa legetur. Feria quinta legitur in missa ew. *Cum natus*. Feria sexta ad missam ew. *Fuit Johannes in deserto predicans*. Sabbato in missa ew., si de Epyphania cantetur, *Cum natus*. Dominica die in horis canitur de Epyphania, et pronunciatur in matutinis ew. prime dominice post octavas Epyphanie, quod est *Cum factus esset Jhesus annorum duodecim*, et post Benedictus et post Magnificat, dicto de Epyphania, fit memoria de ipsa prima dominica, et officium misse de dominica, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria, et

³²⁵ et in missa de tempore in ras. scr. A.

pref. de Epyphania. Feria tertia canitur de octava Epyphanie. Feria quarta in horis et in missa de sancto Felice, secunda or. de sancta Maria, tertia de dominica, vel e converso. Feria

< fol. 77vb > quinta canitur de sancta Maria in horis et in missa, secunda or. de Machario, tertia de dominica. Feria sexta in horis et in missa de Marcello, numerus orationum ut supra. Sabbato in horis et in missa per omnia de sancto Anthonio, secunda or. de sancta Maria, tertia de dominica, pref. de sancta Maria, videlicet *Quia per incarnati*, et in ipso sabbato in vesperis canitur de tempore, cap. *Stabiles estote*, ad Magnificat *Peccata mea*, coll. ut in capitulare³²⁶. In matutinis canuntur ra. de dominica, scilicet *Domine ne in ira* et in tertio nocturno pronuntiatur ew. secunde dominice, quod est *Die tertia nuptie facte sunt*, capla. et orationes, ae. ad Benedictus et ad Magnificat et officium misse totaliter de ipsa dominica, secunda or. in missa de Prisca, tertia de sancta Maria. Feria secunda in horis canitur de Mario et Martha, et in matutinis pronuntiatur ew. tercie dominice, quod est *Cum descendisset Ihesus*, post Magnificat et Benedictus, dicto de sanctis, fit memoria de ipsa tertia dominica, officium misse de ipsa dominica totaliter, secunda or. de Mario et Martha, tertia de sancta Maria. Feria tertia canitur de Fabiano et Sebastiano. Feria quarta canitur per omnia de sancta Agnete. Feria quinta in horis et in missa canitur de sancto Vincentio, numerus autem orationum ut supra. Feria sexta canitur in horis

< fol. 78ra > de Emerenciana et Machario, officium misse de tertia dominica, et legetur ew. in missa sexte ferie tercie dominice, secunda or. de Emerenciana et Machario, tertia de sancta Maria. Sabbato canitur in horis de sancta Maria, secunda or. de Thymotheo, tertia de dominica tertia, vel cantetur feria sexta precedente de sancta Maria et nunc de Tymotheo, si regentibus chorum placuerit.

Si Septuagesima in crastino Conversionis sancti Pauli, videlicet in die Policarpi, evenierit, feria tertia, quinta et sabbato subsequentibus legetur ew. in missa *Cum natus esset*. Feria quarta in matutinis pronuntiatur ew. *Vidit Johannes Ihesum* et in missa legetur. Feria sexta ew. in missa *Fuit Johannes in deserto predicans*. Dominica die sequenti ad matutinas pronuntiatur ew. prime dominice post octavas Epyphanie, quod est *Cum factus esset Ihesus annorum duodecim*, et post Benedictus et Magnificat, dicto de Epyphania, fit memoria de ipsa prima dominica, et officium misse totaliter de prima³²⁷ dominica, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria, pref. de Epyphania. Feria secunda

³²⁶ ut in capitulare lac. expl. B, cf. annot. 321, 323, 331.

³²⁷ eprima primam litteram e exp. A.

in horis et in missa per omnia de octava Epyphanie. Feria tertia canitur in horis et in missa de sancto Felice. Feria quarta canitur in horis de Machario et missa de dominica, et leguntur

< fol. 78rb > ep. et ew. quarte ferie prime dominice. Feria quinta³²⁸ in horis et in missa de Marcello. Feria sexta in horis et in missa de sancto Anthonio. Sabbato in horis et in missa de sancta Maria, et secunda or. in missa de sancta Prisca, tertia de dominica, et in ipso sabbato in vesperis cap. de prima dominica, ad Magnificat *Peccata mea*. Dominica sequenti ad matutinas leguntur epistole Pauli, et canuntur ra. de dominica, scilicet *Domine ne in ira* cum aliis, et in tertio nocturno pronunciatur ew. secunde dominice, videlicet *Tercia die nupcie*, ad Benedictus et ad Magnificat ae. et officium misse per omnia de dominica secunda. Feria secunda in horis et in missa canitur de Fabiano et Sebastiano. Feria tertia de sancta Agnete. Feria quarta canitur de sancto Vincentio. Feria quinta canitur de tempore, et in matutinis pronunciatur ew. tercie dominice, quod est *Cum descendisset Ihesus*, ae. ad Benedictus et Magnificat de ipsa tertia dominica, capla. et orationes de dominica secunda, et fiet memoria in vesperis et in matutinis de Emerenciana et Machario. Feria sexta canitur de tempore, et observantur capla. et collecte de tertia dominica, et leguntur ep. et ew. in missa sexte ferie vel quarte ferie tercie dominice³²⁹, et fiet memoria in vesperis et matutinis et in missa de Tymotheo. Sabbato canitur de Conversione sancti Pauli.

< fol. 78va > Nota³³⁰. Et notandum quod quandoque possunt aliquae ebdomade in tantum esse occupate, quod non possit in eisdem de sancta Maria teneri.

Si Septuagesima in die Johannis Crisostomi evenerit, per octo dies canitur de Epyphania Domini, et in crastino octavarum Epyphanie canitur in horis et in missa de sancto Felice. Feria tertia in horis canitur de sancto Machario, et in matutinis pronunciatur ew. prime dominice, quod est *Cum factus esset Ihesus*, et post Benedictus et Magnificat, dicto de festo, fit memoria ipsius dominice prime, officium misse de eadem dominica prima. Feria quarta in horis et in missa canitur de Marcello, papa. Feria quinta canitur per omnia de sancto Anthonio. Feria sexta canitur in horis et in missa de Prisca aut de sancta Maria, vel feria tertia precedente. Sabbato, in die Marii et Marthe, celebratur festum sanctorum Fabiani et Sebastiani, et secunda or. in missa de Mario et Martha, tertia de sancta Maria, quarta de dominica, quinta

³²⁸ Feria quinta *in ras. scr. A.*

³²⁹ tercie dominice / vel quarte ferie *transp. A.*

³³⁰ Nota *in marg. scr. A.*

Ecclesie tue vel alia, prout celebranti placuerit ; in ipso die sabbati ad vespervas canitur de tempore, cap. *Stabiles*, a. super Magnificat *Peccata mea*, coll. ut in capitulare³³¹, et non fit memoria de Fabiano et Sebastiano. Dominica in matutinis canuntur ra.

< fol. 78vb > dominicalia, videlicet *Domine ne in ira* cum aliis, et in tertio nocturno pronuntiatur ew. secunde dominice, quod est *Die tertia nuptie*, capla. et collecte ad omnes horas, ad Benedictus ae. et ad Magnificat, et officium misse per omnia de secunda dominica, secunda or. in missa de sancta Maria, tertia *Ecclesie tue*. Feria secunda in horis et in missa canitur de sancta Agnete. Feria tertia de sancto Vincentio. Feria quarta in horis [et]³³² canitur de Emerenciana et Machario, et in matutinis pronuntiatur ew. tercie dominice, quod est *Cum descendisset Jhesus*, et in vespervis post Magnificat et in matutinis post Benedictus, dicto de festo, fit memoria de tertia dominica, et officium misse de eadem dominica. Feria quinta canitur in horis de Tymotheo, missa vero de dominica, et in missa ep. et ew. quarte ferie tercie dominice. Feria sexta celebratur festum Conversionis sancti Pauli. Et sabbato canitur de sancta Maria, et fit memoria de sancto Policarpo.

Si Septuagesima in octava sancte Agnetis evenierit, dominica die, videlicet in crastino octavarum Epyphanie, canitur per omnia in horis et in missa de prima dominica, et fiet memoria de Felice. Feria secunda et aliis feriis sequentibus usque ad dominicam sequentem in horis canitur de festis sanctorum, que

< fol. 79ra > ipsis feriis eveniunt. Et si festa sanctorum proprium habeant officium misse, tunc missa canitur de eisdem ; si non, canitur missa de dominica. Feria quarta in missa legentur ep. et ew. ferie quarte ipsius prime dominice. Feria sexta legetur in missa ew. ferie sexte, predictis vero feriis et feria secunda precedente canitur officium misse de dominica precedente. Dominica sequenti celebratur festum beate Agnetis, sed in tertio nocturno pronuntiatur ew. dominice secunde, et post Benedictus et Magnificat, dicto de festo, fit memoria de ipsa secunda dominica. Feria secunda canitur de sancto Vincentio. Feria tertia, in die Emerenciane et Macharii, canitur officium misse ipsius secunde dominice. Feria quarta et in die beati Tymothei ad matutinas pronuntiatur ew. tercie dominice, quod est *Cum descendisset*, et post Benedictus et post Magnificat fiet memoria de ipsa tertia dominica, officium misse de eadem tertia dominica. Feria quinta canitur de Conversione sancti Pauli. Feria sexta canitur de sancta Maria.

Si Septuagesima in die sancti Valerii evenierit, sabbato, in cra-

³³¹ ut in capitulare *lac. expl. B, cf. annot. 321, 323, 326.*

³³² *exp. A.*

stino³³³ octavarum Epyphanie, in horis et in missa de Felice, et ipso sabbato in vesperis et dominica sequenti canitur in horis et in missa de prima dominica. Feria secunda in ho-

< fol. 79rb > ris et in missa de Marcello. Feria tertia in ³³⁴ horis et in missa de sancto Anthonio. Feria quarta de Prisca. Feria quinta de beata Virgine Maria. Feria sexta de Fabiano et Sebastiano. Sabbato canitur de sancta Agnete. Et dominica sequenti canitur de Vincentio, sed in tertio nocturno pronunciatur ew. secunde dominice, et dicto de festo, in matutinis et in vesperis fiet memoria de secunda dominica. Feria secunda canitur in horis de Emerenciana et Machario, sed missa de dominica secunda. Feria tertia canitur de Tymotheo. Feria quarta de Conversione sancti Pauli. Feria quinta canitur in horis de sancta Maria³³⁵, et in missa similiter. Feria sexta³³⁶ canitur in horis de Johanne Crisostomo, et in matutinis pronunciatur ew. tercię dominice *Cum descendisset*, et post Benedictus et Magnificat, dicto de festo, fit memoria de tertia dominica, missa canitur de dominica. Sabbato in horis et in missa canitur de octava Agnetis, virginis.

Si Septuagesima in die Aldegundis evenerit, feria sexta, in crastino Epyphanie, legitur in missa ew. *Cum natus*. Sabbato sequenti in missa ew. *Fuit Johannes in deserto*. Dominica sequenti pronunciatur in tertio nocturno ew. prime dominice, quod est *Cum factus esset*, et fiet memoria in matutinis et in vesperis de dominica,

< fol. 79va > officium misse totaliter de eadem dominica, et pref. de Epyphania. Feria secunda et feria tertia in missa ew. *Cum natus*. Feria quarta ad matutinas pronunciatur ew. *Vidit Johannes Jhesum* et in missa legitur. Feria quinta canitur de octava Epyphanie. Feria sexta in horis et in missa canitur de Felice. Sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria ; ipso sabbato ad vespervas canitur de tempore, cap. *Stabiles*, ad Magnificat a. *Peccata mea*. Dominica sequenti in matutinis canuntur ra. dominicalia, scilicet *Domine ne in ira*, et in tertio nocturno pronunciatur ew. de secunda dominica, quod est *Dies*³³⁷ *tercia nuptie*, capla. et orationes ad horas de secunda dominica, officium misse similiter, secunda or. in missa de Marcello, tercię de sancta Maria. Feria secunda in horis et in missa de sancto Anthonio. Feria tertia in horis et in missa canitur de Prisca. Feria quarta canitur in horis de Mario et Martha, sed missa de dominica, et leguntur ep. et ew.

³³³ crastino *secundam litteram* r *cum signo relativo suprascr. A.*

³³⁴ in *cum signo relativo suprascr. A.*

³³⁵ sancta Maria in *ras. scr. A.*

³³⁶ VI *cum signo relativo suprascr. A.*

³³⁷ Dies *corr.*

ferie quarte secunde dominice, vel in hac quarta feria canitur de sancta Maria, si placet. Feria quinta canitur in horis et in missa de Fabiano et Sebastiano. Feria sexta de sancta Agnete. Sabbato de sancto Vincentio. Dominica die sequenti iterum cantantur ra. de dominica, scilicet *Domine ne in ira*, et in

<fol. 79vb> tertio nocturno pronunciatur ew. tercie dominice, quod est *Cum descendisset Jhesus*, capla. et collecte et officium in missa totaliter de dominica tercia, secunda or. de Emerentiana et Machario, tertia or. de sancta Maria. Feria secunda canitur in horis de Tymotheo. Feria tertia canitur de Conversione sancti Pauli. Feria quarta canitur in horis de Policarpo, missa vero de dominica, et legentur ep. et ew. quarte ferie ipsius tercie dominice. Feria quinta canitur in horis de Johanne Crisostimo, et missa de dominica, et legitur in missa ew. ferie sexte tercie dominice, secunda or. de festo, tercia de sancta Maria. Feria sexta canitur de octava Agnetis. Sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria Virgine.

Si Septuagesima ultima die januarii evenerit, feria quinta, in crastino Epyphanie, legetur in missa ew. *Cum natus*, feria sexta et sabbato sequentibus similiter. Dominica die sequenti in matutinis pronunciatur ew. in tertio nocturno de dominica prima, quod est *Cum factus*, et post Benedictus et post Magnificat, dicto de Epyphania, fiet memoria de ipsa dominica, officium missae (sic) de dominica, secunda or. de Epyphania, tertia de sancta Maria, et pef. de Epyphania. Feria secunda in missa ew. *Cum natus*. Feria tertia

<fol. 80ra> ad matutinas pronunciatur ew. *Vidit Johannes* et in missa legetur. Feria quarta canitur de octava Epyphanie. Feria quinta canitur in horis et in missa de sancto Felice. Feria sexta canitur in horis et in missa de sancta Maria, et fit memoria de sancto Machario, abbate. Sabbato canitur in horis et in missa de sancto Marcello, papa. Dominica sequenti canitur in horis et in missa per omnia de sancto Anthonio, et fiet memoria in primis vespers, in matutinis et in secundis vespers de dominica, et in matutinis pronunciatur ew. secunde dominice, quod est *Die tercia nuptie*, secunda or. in missa de dominica, tercia de sancta Maria. Feria secunda canitur in horis de Prisca. Feria tertia canitur per omnia de tempore, et observantur capla. et collecte ad horas de dominica secunda, et in missa erit secunda or. de Machario, tercia de sancta Maria. Feria quarta canitur in horis et in missa de Fabiano et Sebastiano. Feria quinta canitur in horis et in missa de sancta Agnete. Feria sexta de sancto Vincentio. Sabbato in horis canitur et in missa de sancta Maria. Dominica sequenti canitur de tempore, et in matutinis pronunciatur ew. tercie dominice, quod est *Cum descendisset Jhesus*, et canuntur ra. de dominica, videlicet *Domine ne in ira*,

capla. et collecte ad omnes horas et officium misse de tertia dominica, secunda or. in missa de Thymotheo, tertia de sancta Maria. Feria secunda celebratur Conversio Pauli. Feria tertia in horis canitur de Policarpo, sed missa canitur de dominica, secunda or. de Policarpo, tertia de sancta Maria. Feria quarta canitur in horis de sancto Johanne Crisostimo, missa erit de dominica, et leguntur ep. et ew. quarte ferie ipsius tercię dominice. Feria quinta canitur de octava sanctę Agnetis in horis et in missa. Feria sexta in horis canitur de Valerio, missa erit de dominica, et legetur ew. sextę ferie tercię dominice. Sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria, et fit memoria de sancta Aldegunde, virgine.

Si Septuagesima prima die februarii evenerit, feria quarta, in crastino Epyphanie, pronunciatur ad matutinas ew. *Vidit Johannes Jhesum* et in missa legetur. Feria quinta et sabbato sequentibus ew. in missa *Cum natus*. Feria³³⁸ sexta in missa ew. *Fuit Johannes in deserto*, et dominica die sequenti in matutinis pronunciatur ew. prime dominice post octavas Epyphanie, quod est *Cum factus esset Jhesus*, missa erit de dominica prima, et post Benedictus et post Magnificat, dicto de Epyphania, fit memoria de prima dominica. Feria secunda ew.

in missa *Cum natus*. Feria tertia canitur de octava Epyphanie. Feria quarta in horis et in missa canitur de sancto Felice. Feria quinta canitur de sancta Maria. Feria sexta canitur in horis et in missa de Marcello. Sabbato in horis et in missa de sancto Antonio. Dominica sequenti canitur de tempore, et in matutinis canuntur ra. dominicalia, scilicet *Domine ne in ira*, et pronunciatur ew. secunde dominice, quod est *Die tercię*, capla. et orationes ad omnes horas et officium misse de secunda dominica, et fiet in primis vesperis, in matutinis et in missa memoria de Prisca, virgine. Feria secunda canitur in horis de sanctis Mario et Martha, missa erit de dominica, et leguntur ep. et ew. quarte ferie secunde dominice, secunda coll. in missa de festo, tertia de sancta Maria, quarta de angelis. Feria tertia canitur in horis et in missa de sanctis Fabiano et Sebastiano. Feria quarta canitur de sancta Agnete. Feria quinta de sancto Vincentio. Feria sexta canitur in horis de Emerentiana et Machario, missa de dominica, et legetur ew. ferie sextę secunde dominice. Sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria. Dominica die sequenti celebratur festum Conversionis sancti Pauli, sed post Benedictus et post Magnificat

fiet memoria de tertia dominica. Feria secunda canitur in horis de Policarpo, et in matutinis pronunciatur ew. tercię dominice, quod

³³⁸ Cum natus. Feria in ras. scr. A.

est *Cum descendisset*, officium misse plenarie de ipsa tercia dominica. Feria tertia in horis canitur de sancto Johanne Crisostimo, missa erit de dominica, et leguntur ep. et ew. quarte ferie tercie dominice. Feria quarta canitur in horis et in missa de octava sancte Agnetis. Feria quinta canitur de tempore in horis et in missa, et dicuntur ad horas capla. et collecte de tercia dominica. Feria sexta canitur in horis de Aldegunde, virgine, missa erit de dominica, et legetur ew. in missa ferie sexte dominice tercie. Et sabbato in horis canitur de sancta Maria.

Si Septuagesima in die Purificationis beate Marie evenerit, dominica die post Epyphaniam Domini in matutinis pronunciatur ew. prime dominice, quod est *Cum factus esset Jhesus*, et post Benedictus et post Magnificat, dicto de Epyphania, fiet memoria de ipsa prima dominica, et officium misse de dominica prima, secunda or. in missa de Epyphania, tercia de sancta Maria, et pref. de Epyphania. Feria secunda canitur de octava Epyphanie. Feria tertia canitur in horis et in missa de Felice, secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria.

<fol. 81ra> Feria quarta canitur in horis de Machario, missa erit de dominica, et leguntur ep. et ew. ferie quarte prime dominice, secunda or. de festo, tercia de sancta Maria. Feria quinta canitur in horis et in missa de sancto Marcello. Feria sexta canitur in horis et in missa de sancto Anthonio. Sabbato in horis et in missa canitur de Prisca, et si melius videatur, cantetur in horis et in missa de sancta Maria. Et ipso sabbato in vespere et dominica sequenti canitur de tempore, et in matutinis canuntur ra. *Domine ne in ira* cum aliis, et pronunciatur ew. secunde dominice, quod est *Tercia die nuptie*, capla. et collecte ad omnes horas et officium misse de secunda dominica, secunda or. de festo, tercia de sancta Maria. Feria secunda canitur in horis et in missa de Fabiano et Sebastiano. Feria tertia in horis et in missa de sancta Agnete. Feria quarta de Vincentio, — et hiis tribus diebus, prima or. de festo, secunda de sancta Maria, tercia de dominica. Feria quarta canitur in horis de Emerenciana et Machario, missa erit de dominica, et leguntur in missa ep. et ew. ferie quarte secunde dominice, secunda or. de festo, tercia de sancta Maria, et si melius videatur, cantetur in hac quinta feria in horis et in missa de sancta Maria.

<fol. 81rb> Feria sexta canitur in horis de Tymotheo, missa vero de dominica erit, et legitur ew. ferie sexte secunde dominice, secunda or. de festo, tercia de sancta Maria. Sabbato in horis et in missa de Conversione sancti Pauli. Dominica die sequenti canitur de tempore, et in matutinis canuntur ra. de dominica, videlicet *Domine ne in ira* et cetera, et in tertio nocturno pronunciatur ew. tercie dominice, quod est *Cum descendisset Jhesus*, officium misse de

tertia dominica, secunda or. de Policarpo, tertia de sancta Maria. Feria secunda canitur in horis de Johanne Crisostimo, missa de dominica. Feria tertia in horis et in missa de octava sancte Agnetis. Feria quarta in horis canitur de Valerio, missa erit de dominica, et leguntur ep. et ew. quarte ferie ipsius tercie dominice. Feria quinta canitur in horis de sancta Aldegunde, missa vero de dominica. Feria sexta canitur in horis et in missa de sancta Maria. Sabbato canitur in horis de sancta Brigida, missa de dominica, et legetur ew. ferie sexte tercie dominice ; vel cantetur feria sexta de tempore, et cantantur in matutinis ra. ferialia, et maxime illa, que ferie sexte assignata sunt, et si fit ita, cantetur sabbato de sancta Maria.

Si Septuagesima in die sancti Blasii evenierit, feria secunda, in crastino octavarum Epyphanie

<fol. 81va> canitur in horis et in missa de Felice, secunda or. de sancta Maria, tertia de dominica prima, et in matutinis pronunciatur ew. prime dominice, quod est *Cum factus esset Jhesus*, et post Benedictus et post Magnificat, dicto de festo, fit memoria de ipsa prima dominica. Feria tertia canitur in horis et in missa de tempore, et dicuntur capla. et orationes de prima dominica, secunda or. in missa erit de Machario, tertia de sancta Maria. Feria quarta canitur in horis et in missa de sancto Marcello. Feria quinta in horis et in missa canitur de sancto Anthonio. Feria sexta canitur in horis et in missa de sancta Prisca. Sabbato canitur in horis et in missa de sancta Maria. Dominica die sequenti in horis et in missa canitur de sanctis Fabiano et Sebastiano, sed in matutinis erunt tres ultime 11. de omelia ewangelii secunde dominice, quod est *Die tertia nuptie*, et in matutinis post Benedictus et in vesperis post Magnificat fit memoria de ipsa secunda dominica, secunda or. in missa erit de dominica, tertia de sancta Maria. Feria secunda in horis et in missa canitur de sancta Agnete. Feria tertia de Vincentio. Feria quarta canitur in horis de Emerenciana et Machario, missa erit integraliter de dominica, secunda or. de festo, tertia de sancta Maria. Feria quinta

<fol. 81vb> in horis et in missa de tempore, et dicuntur capla. et collecte ad horas de tertia³³⁹ dominica et leguntur in missa ep. et ew. ferie quarte secunde³⁴⁰ dominice, secunda or. de festo, tertia de sancta Maria. Feria sexta celebratur Conversio Pauli, ordo orationum in missa superius dictus est. Sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria, secunda or. de festo, tertia de dominica. Dominica

³³⁹ de III dominica *primam hastam eradendo manus ignota* (D?, vide annot. 197) in de II dominica *mutavit*, cf. annot. 220, 249, 322.

³⁴⁰ tertie *lectionem emend.* A.

die sequenti canitur de tempore, et in matutinis canuntur ra. dominicalia, videlicet *Domine ne in ira*, et in tertio nocturno pronuntiatur ew. tercię dominice, quod est *Cum descendisset*, capla. et collecte ad omnes horas et officium misse de tertia dominica, secunda or. de festo, terciā de sancta Maria. Feria secunda in horis et in missa canitur de octava sanctę Agnetis. Feria tertia canitur in horis de Valerio, et missa erit de dominica terciā, ep. et ew. de eadem, secunda or. de festo, terciā de sancta Maria. Feria quarta in horis de Aldegunde, virgine³⁴¹, canitur missa de dominica, et leguntur ep. et ew. quarte ferie tercię dominice. Feria quinta canitur in horis de Vigilio, episcopo et confessore, missa vero de dominica, secunda or. de festo, terciā de sancta Maria. Feria sexta canitur in horis de sancta Brigida, missa vero de dominica.

<fol. 82ra>

Sabbato celebratur festum Purificationis beate Marie.

Si Septuagesima in vigilia sanctę Agathe evenerit, dominica die, crastino octavarum Epyphanie, in horis et in missa canitur integraliter de dominica, et sabbato precedente in vesperis, dicto de octava Epyphanie, canitur a. de tempore, scilicet *Peccata mea*, et secunda or. in missa de Felice, terciā de sancta Maria. Feria secunda et aliis feriis sequentibus usque ad dominicam sequentem canitur de festis sanctorum, que illis feriis eveniant. Et si festa habeant proprium officium misse, tunc erit missa de festo ; sin autem, missa erit de dominica, et secunda or. de festo, terciā de sancta Maria ; si missa fuerit de festo, secunda or. de sancta Maria et terciā de dominica. Dominica die sequenti canitur in horis et in missa de sancta Agnete, sed in tertio nocturno pronuntiatur ew. secunde dominice, et post Benedictus et post Magnificat, dicto de festo, fiet memoria de ipsa secunda dominica, et secunda or. in missa de dominica, terciā de sancta Maria. Feria secunda celebratur festum Vincentii. Feria tertia canitur in horis de Emerenciana et Machario, officium misse erit per omnia de dominica, secunda or. de sanctis, terciā de sancta Maria. Et feria quarta canitur in horis de Ty-

<fol. 82rb>

motheo, apostolo, missa vero erit de dominica, et leguntur ep. <et ew.> ferie quarte secunde dominice. Feria quinta celebratur Conversio sancti Pauli, numerus et ordo orationum dictus est superius. Feria sexta in horis canitur de Policarpo, missa vero erit de dominica, et legitur ew. sextę ferie ipsius dominice secunde. Sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria. Dominica sequenti et sabbato precedente ad vespertas canitur de octava sanctę Agnetis, sed in matutinis, in tertio nocturno, pronuntiatur ew. tercię dominice, quod est *Cum descendisset Ihesus*, et post

³⁴¹ virginis corr.

Benedictus et post Magnificat, dicto de festo, fiet memoria de ipsa tertia dominica, secunda or. in missa de dominica tertia, tertia de sancta Maria. Feria secunda canitur in horis de Valerio, missa autem erit integraliter de tertia dominica, secunda or. de festo, tertia de sancta Maria. Feria tertia canitur in horis de Aldegunde, missa erit de dominica, secunda or. de festo, tertia de sancta Maria. Feria quarta canitur per omnia de tempore, et in matutinis canuntur ra. ferialia, et illa, que ferie quarte assignata sunt, capla. et orationes ad omnes horas de tertia dominica, officium misse de eadem, et leguntur ep. et ew. ferie quarte de tertia dominica, secunda or. de

<fol. 82va> sancta Maria, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*. Feria quinta canitur in horis de sancta Brigida, missa erit de dominica, et legitur ew. sexte ferie tercie dominice. Feria sexta celebratur festum Purificationis sancte Marie. Sabbato canitur in horis et in missa de sancto Blasio.

Si Septuagesima in die sancte Agathe evenerit, sabbato, in crastino octavarum Epyphanie, in horis et in missa canitur de sancto Felice, secunda or. in missa de sancta Maria, tertia *Ecclesie tue*, vel quam missam celebrans voluerit, et si melius videatur, in ipso sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria, secunda or. de Felice, tertia *Ecclesie tue*. Et in ipso sabbato in vespere et dominica die sequenti canitur in horis et in missa de prima dominica, secunda or. de Machario, tertia de sancta Maria. Feria secunda et aliis feriis usque ad dominicam sequentem, si festa sanctorum habeant proprium officium misse, tunc erit missa [canitur] de festo, et secunda or. de sancta Maria, tertia de dominica; si vero proprium officium non habeant, erit missa de dominica, secunda or. de festo, tertia de sancta Maria, et in horis canitur de sanctis. Dominica sequenti canitur in horis et in missa de sancto Vincentio, et in tertio nocturno pronuntiatur ew. dominice secunde, et post Benedictus

<fol. 82vb> et post Magnificat, dicto de festo, fit memoria de ipsa secunda dominica, et in missa secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria. Feria secunda canitur in horis de Emerenciana et Machario, missa erit de dominica, secunda or. de festo, tertia de sancta Maria. Feria tertia canitur in horis et in missa de sancto Tymotheo. Feria quarta celebratur Conversio Pauli. Feria quinta canitur in horis de Policarpo, missa vero de dominica, et leguntur ep. et ew. quarte ferie secunde dominice. Feria sexta vel feria quinta precedente canitur in horis et in missa de sancta Maria, et si canitur de ea in feria quinta, cantetur in horis in hac sexta feria de Johanne Crisostimo, missa erit de dominica, et legitur ew. sexte ferie secunde dominice, secunda or. de festo, tertia de sancta

Maria. Sabbato in horis et in missa de octava Agnetis, et in ipso sabbato in vesperis et dominica die sequenti canitur de tempore, et canuntur in matutinis ra. dominicalia, videlicet *Domine ne in ira*, et in tertio nocturno pronuntiatur ew. tercię dominice, quod est *Cum descendisset*, capla. et orationes ad omnes horas de secunda dominica, excepto quod in matutinis, in missa et in vesperis erit or. de tertia dominica, officium misse de eadem tertia dominica, secunda or. de festo, tertia de sancta Maria. Feria secunda canitur

<fol. 83ra> in horis de sancta Aldegunde, missa vero de dominica, cum epistola et ewangelio ipsius tercię dominice. Feria tertia canitur in horis et in missa de tempore, et in matutinis canuntur ra. ferialia, capla. et orationes ad omnes horas de tertia dominica. Feria quarta canitur in horis de Brigida, virgine, missa erit de dominica, et leguntur ep. et ew. quarte ferie tercię dominice, secunda or. in missa de festo, tertia de sancta Maria. Feria quinta celebratur festum Purificationis sancte Marie. Feria sexta canitur in horis et in missa de sancto Blasio, secunda or. in missa de Hadelino, tertia de Waldetrude, quarta de sancta Maria, quinta *Omnipotens semper piterne Deus qui vivorum*. Sabbato in horis et in missa canitur de sancta Maria, secunda or. de dominica, tertia *Ecclesie tue*, vel quam celebrans missam voluerit.

Nota³⁴². Si deinceps Septuagesima eveniat, que tardari potest usque ad vigiliam Cathedre Petri, apostoli, competenter dictum est, qualiter sit cantandum, et non est necesse, ut plus ostendatur.

³⁴² Nota in marg. scr. A.

<DE FESTIS MENSIS JANUARIII>

In natale sancti Felicis in Pincis tenetur per omnia sicut de uno confessore. Ad matutinas pronuntiatur ew. *Qui vos audit*. Intr. ad missam *Os iusti*, ps. *Noli emulari*, coll. *Concede quesumus*, ep. *Testifitor*, gr. *Juravit*, v. *Dixit*, ew. *Qui*

<fol. 83rb> *vos audit*, off. *Gloria et honore*, secr. *Hostias*, com. *Posuisti Domine*, post communionem *Quesumus Domine*. Si festum Felicis in dominica venerit, tantummodo fit memoria de ipso et cantabitur de tempore. Si festum Felicis sabbato evenierit, canitur in horis et in missa de sancta Maria, et fiet memoria de sancto Felice in vesperis, in matutinis et in missa.

Regula³⁴³. In festis sanctorum, qui propriam habent collectam tantum, sive propriam missam simul, in matutinis, in nocturno non dicuntur psi. feriales, sed de festo. Et dum festum occurrit, quod non habet propriam collectam, in matutinis erit inv. de festo, ae. et psi. in nocturnis de ipsa feria, v. ante *Pater noster* et v. ante laudes et ra. de festo, capla. et collecte ad omnes horas, a. et v. ad Benedictus erunt de festo, ad primam leguntur septem psi. cum precibus majoribus, psalmo *Inclina* et collectis ad premissa deputatis. Et in missa dicitur secunda or. de festo, et *Alleluia* similiter erit de festo, nisi talia festa eveniant diebus sabbatis, in quibus canitur de sancta Maria, aut diebus dominicis, et si *Alleluia* dominicale fuerit cantatum.

Regula³⁴⁴. Et dum festum occurrit de aliquo martyre, de quo agitur in horis, in primo festo unius martyris dicuntur tria ra. in communi in matutinis, in alio festo unius

<fol. 83va> martyris tria media, et in tercio festo unius martyris tria ultima, et sic de festis plurimorum martyrum, unius confessoris, plurimorum confessorum, unius virginis et plurimarum.

In natale sancti Marcelli, pape, in primis vesperis, in matutinis et omnibus aliis horis totum officium sicut de uno martyre, qui fuit pontifex, sed de talibus nulla fit memoria in secundis vesperis, nisi teneantur novem ll. de eis, coll. *Preces populi tui*. Ad missam intr. *Statuit*, v. *Misericordias Domini*, coll. *Preces populi tui*, ep. *Plures facti sunt*, gr. *Inveni David*, v. *Nichil*, ew. *Homo quidam peregre*, — et de illo possunt pronuciari tres ll. ad matutinas, si placet, nisi fuerit dominica, — off. *Veritas mea*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Domine quinque*, post communionem *Satiasti Domine*, *Ite missa est*.

³⁴³ Regula in marg. scr. A.

³⁴⁴ Regula in marg. scr. A.

De sancto Anthonio tenentur novem ll. In primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Iste confessor*, capla. ad omnes horas et totum officium sicut de uno confessore, coll. *Deus qui concedis obtentu*, et dicetur ad omnes horas. Novem ll. legentur de vita ipsius ; si dominica fuerit, leguntur sex, et ew. ipsius dominice pronunciat, ra. *Euge* cum aliis. Ad missam intr. *Os justi*, ps.

<fol. 83vb> *Noli emulari*, coll. *Deus qui concedis*, ep. *Doctrinis variis*, gr. *Domine prevenisti*, v. *Vitam*, ew. *Sint lumbi*, off. *Veritas mea*, secr. *Sacrificium*, com. *Sint lumbi*, post communionem *Prosit nobis*, — et hoc officium tenetur de quolibet abbate et confessore, qui non fuerit pontifex.

Prisce, virginis, tenetur officium horarum de una virgine, coll. *Da quesumus omnipotens Deus*, ad matutinas pronunciat ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*. Ad missam intr. *Loquebar*, v. *Eructavit*, coll. *Da quesumus*, ep. *Sapientia* . . .³⁴⁵, gr. *Specie tua*³⁴⁶, v. *Propter veritatem*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Filie regum*, secr. *Hostia Domine*, com. *Feci iudicium*, post communionem *Quesumus Domine*.

In die sanctorum Marii et Marthe tenetur officium in horis de martyribus, ym. *Sanctorum meritis*, coll. *Exaudi Domine*, missa tenetur de dominica, et post primas collectas tenentur iste : coll. *Exaudi Domine*, secr. *Preces Domine*, post communionem *Sanctorum tuorum*, *Benedicamus Domino*.

De sanctis Fabiano et Sebastiano, martyribus, in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Sanctorum meritis* vel *Rex gloriose*, cap. *Iustorum anime*, v. *Exultent justi*, ad Magnificat a. *Elegit Dominus*, secuntur due collecte sub uno *Per Dominum* :

<fol. 84ra> prima coll. *Infirmiorem nostram*, secunda *Deus qui beatum Sebastianum*. In matutinis et in omnibus aliis horis require de martyribus, tres ll. tantum tenentur de passione sua, r. *Sebastianus*, r. *Sebastianus vir*, r. *In loco*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Sebastianus Mediolanensium*, a. *Sebastianus Dei*, a. *Christo cotidie*, a. *Erat enim*, a. . . .³⁴⁷, ad Benedictus a. *Beatus es*, collecte ut supra. Ad missam intr. *Intret*, v. *Deus venerunt*, coll. *Infirmiorem*, item alia *Deus qui beatum Sebastianum*, ep. *Sancti per fidem*, gr. *Gloriosus*, v. *Dextera tua*, *Alleluia*, *Te martyr*, — Nota³⁴⁸. Quando sunt novem ll., cantatur *Alleluia*, . . .³⁴⁹, quando vero duplex festum est, cantatur *Alleluia*, *Vox exultationis* sive *Letamini in*, — ew. *Descendens Ihesus de monte*, off. *Letamini*, secr.

³⁴⁵ spatium ¼ lineae vacuum relictum.

³⁴⁶ tue corr.

³⁴⁷ spatium ¼ lineae vacuum relictum.

³⁴⁸ Nota in marg. scr. A.

³⁴⁹ spatium ¼ lineae vacuum relictum.

Hostias, alia *Accepta sit*, com. *Multitudo*, post communionem *Refecti*, alia . . .³⁵⁰. Nota³⁵¹. Post primam collectam missam celebrans debet dicere duas vel quatuor collectas. Si festum Fabiani et Sebastiani in Septuagesima evenerit, sabbato precedenti debet celebrari, et non transferetur ad feriam secundam sequentem propter festum sancte Agnetis, et in ipso sabbato, dicto de Fabiano et Sebastiano, fiet memoria in vespere, in matutinis et in missa de sanctis Mario et Martha,

<fol. 84rb> et in ipso sabbato in missa dicuntur quinque orationes : prima de Fabiano et Sebastiano, secunda de Mario et Martha, tertia de dominica, quarta de sancta Maria, quinta *Ecclesie tue*, vel quam celebrans voluerit. Item si festum Fabiani et Sebastiani dominica die evenerit, et dominica sequenti, in octavis eorundem, occurrat Septuagesima, sabbato precedenti debet festum celebrari, et in dominica, in qua ipsorum festum occurrit, cantabuntur ra. dominicalia, scilicet *Domine ne in ira* cum aliis. Item si festum Fabiani et Sebastiani evenerit in dominica, et dominica sequenti, videlicet in octavis eorundem, non occurrat Septuagesima, tunc in ipsa dominica debet ipsorum celebrari festum cum novem lectionibus : sex de vita Fabiani et tres de omelia ewangelii ipsius dominice, et sex prima ra. de martyribus in communi.

De sancta Agnete, virgine et martyre, ad primas vespere ae. *Sebastianus cum aliis*³⁵², [et]³⁵³ psi. feriales, ym. *Jhesu corona*, capla. ad omnes horas quere de una virgine in communi, v. *Specie tua*, ad Magnificat a. *Beata Agnes*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui infirma mundi*, sequitur a. de sancto Sebastiano *Beatus es cum collectis*. Ad matutinas inv. *Virginee*³⁵⁴ castitatis, in primo nocturno a. *Discede a me*, ps. *Domine Dominus noster* cum reliquis psalmis de una virgine, a. *Dexteram meam*, a. *Posuit signum*, v. *Specie*, v. *Adjuvabit*, novem

<fol. 84va> ll. de passione ipsius, r. *Diem festum*, r. *Dexteram meam*, r. *Amo Christum* ; in secundo nocturno a. *Induit me*, a. *Mel et lac*, a. *Ipsi soli*, r. *Omnipotens*, r. *Ipsi sum*, r. *Induit me* ; in tertio nocturno a. *Cujus pulchritudinem*, a. *Christus circumdedit me*, a. *Ipsi sum*, — si dominica fuerit, ew. ipsius dominice pronuntiatur, — r. *Jam corpus*, r. *Pulchra facie*, r. *Mel et lac*, *Te Deum* canitur. Ad laudes a. *Ingressa Agnes*, a. *Mecum enim*, a. *Anulo suo*, a. *Benedico te*, a. *Congraudeo*, super *Benedictus* a. *Ecce quod cupivi*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, que tenetur ad omnes horas. Ad

³⁵⁰ spatium $\frac{1}{4}$ lineae vacuum relictum.

³⁵¹ Nota in marg. scr. A.

³⁵² Sebastianus cum aliis in marg. adscr. B.

³⁵³ lineola del. B.

³⁵⁴ Virgine corr.

horas tenentur ae. de laudibus. Intr. ad missam *Me expectaverunt*, ps. *Beati immaculati*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, or. secunda de dominica, tertia de sancta Maria, ep. *Qui gloriatur*, gr. *Diffusa est*, v. *Propter veritatem*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Offerentur*, secr. *Hostias*, com. *Quinque prudentes*, post communionem *Sumentes Domine*. Secunde vespere non tenentur de sancta Agnete, nisi fuerit duplex festum, et tunc dicuntur ae. de laudibus super psalmos tantum, et cetera de festo sequenti. Nota³⁵⁵. Si festum sancte Agnetis dominica in Septuagesima evenierit, in ipsa dominica debet celebrari, non enim poterit transferri ad feriam

<fol. 84vb> secundam sequentem propter festum Vincentii, neque potest preferri sabbato precedente propter festum Fabiani et Sebastiani, quod in sabbato habet evenire.

De sancto Vincentio festum duplex. Ad primas³⁵⁶ vespere super psalmos una a. *Sanctus vir Vincencius*, psi. feriales, ym. *Martyr Dei*, capla. ad omnes horas de uno martyre non pontifice, r. *Agnosce*, v. *Gloria et honore*, ad Magnificat a. *Beatus Vincencius*, coll. *Adesto quesumus*, et hec dicitur ad omnes horas, sequitur a. de sancta Agnete *Ecce quod cupivi* cum collecta. Ad matutinas inv. *Vincentem mundum*, in primo nocturno a. *Sanctus Vincencius*, ps. *Beatus vir* cum ceteris psalmis de uno martyre, a. *Sanctitate*, a. *Valerius*, v. *Gloria et honore*, v. *Posuisti*, novem ll. leguntur de passione ipsius, r. *Sacram*, r. *Sanctus Vincencius*, r. *Levita Vincencius*; in secundo nocturno a. *Tanto namque*, a. *Levita Vincencius*, a. *Jam tibi fili*, r. *Ecce jam*, r. *Assumptus*, r. *Agnosce*; in tertio nocturno a. *Beatus Vincencius*, a. *Nepharium*, a. *Ecce jam*, — si dominica fuerit, ew. ipsius dominice pronuntiatur, — r. *Beatus Dei*, r. *Christi miles*, *Gloriosus Dei*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Assumptus ex eculeo*, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, a. *Profitemur*, a. *Intrepidus*, a. *Hinc horrendo*, a. *Dantur ergo*, ad Benedictus a. *Egregius Christi*, coll.

<fol. 85ra> ut supra. Ad horas dicuntur ae. de laudibus, — et est sciendum, quod in omnibus festis habentibus novem lectiones vel laudes proprias, ad horas tenentur ae. de laudibus. Ad missam intr. *Letabitur*, ps. *Exaudi Deus*, coll. *Adesto quesumus*, secunda or. de dominica, tertia de sancta Maria, ep. *Memor esto*, gr. *Posuisti Domine*, v. *Desiderium*, — Nota³⁵⁷. Sciendum est, si festum unius apostoli sive plurimorum, unius martyris aut plurimorum, unius confessoris sive plurimorum, unius virginis aut plurimarum, post

³⁵⁵ Nota in marg. scr. A.

³⁵⁶ festum duplex. Ad primas in ras. (Ad primas?) scr. B.

³⁵⁷ Nota in marg. scr. A.

Septuagesimam evenerint, tenetur tr. de eis loco *Alleluia*, quando de pluribus tenetur aut de una virgine, est tr. *Qui seminant*, si de uno martyre, tr. erit *Desiderium*, si de uno confessore, tr. erit *Beatus vir*, — ew. *Amen amen dico vobis nisi granum*, off. *Gloria et honore*, secr. *Hodiernum*, com. *Qui vult venire*, post communionem *Quesumus omnipotens Deus*. In secundis vesperis ae. de laudibus, psi. de uno martyre, videlicet *Beatus vir*, *Credidi*, *Ad Dominum cum tribularer*, *Ad te levavi*, *De profundis*, ym. *Martyr Dei*, r. *Gloriosus*, super Magnificat a. *Sacram hujus*. Nota³⁵⁸. Si festum sancti Vincentii dominica in Septuagesima venerit, transferetur ad feriam secundam.

De sanctis Emerenciana et Machario canitur in horis et in missa, secunda or. erit de eisdem, tercia

<fol. 85rb> de sancta Maria, et tenetur per omnia in horis in communi de martyribus, coll. *Majestati tue*, secr. *Accepta tibi*, post communionem *Sanctorum tuorum*. Regula³⁵⁹. Si festum Emerenciane et Macharii, vel sanctorum similium, in dominicis diebus evenerint aut sabbatis, non agetur in horis de eisdem, sed tantum fiet de eis memoria, et nisi cantatum fuerit aliqua die in ebdomada de sancta Maria.

De sancto Tymotheo, apostolo, canitur in primis vesperis, in matutinis et in missa. In matutinis leguntur tantum tres ll. de epistola Pauli ad Tymotheum, in missa sunt collecte communes unius apostoli, et sic fiet de omnibus aliis discipulis Domini, videlicet Barnaba, Tyto et Sylva, quando in suis temporibus venerint.

In Conversione sancti Pauli, apostoli, festum duplex³⁶⁰. In primis vesperis super psalmos feriales a. *Sancte Paule*, v. *Ut digni efficiamur*, — et sic in omnibus anthiphonis sunt versus, qui debent precedere anthiphonas, quia per versus cognoscitur tonus, — ym. *Doctor egregie*, v. *Sit Trinitati*, cap. *Dominus michi*, r. *Sancte Paule*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *O gloriosum*, coll. *Deus qui universum mundum*, eodem die Projecti, martyris, a. *Qui sequitur me*, v. *Gloria et honore*, coll. *Martyris tui*, et fiet de ipso memoria in matutinis et in missa similiter. Ad matutinas inv.

<fol. 85va> *Venite adoremus regem apostolorum*, in primo nocturno a. *Qui operatus*, ps. *Celi enarrant* cum reliquis psalmis de apostolis, a. *Scio cui*, a. *Michi vivere*, v. *In omnem terram*, sex ll. leguntur de Actibus Apostolorum, qui sic incipiunt : *Saulus in hoc spirans*, et tres ll. de omelia ewangelii *Dixit Symon Petrus*, r. *Qui operatus*, r.

³⁵⁸ Nota in marg. scr. A.

³⁵⁹ Regula in marg. scr. A.

³⁶⁰ festum duplex in marg. adscr. B.

Scio cui, r. Michi vivere ; in secundo nocturno a. Tu es vas, ps. Omnes gentes, a. Magnus sanctus, ps. Exaudi Deus deprecationem, a. Bonum certamen, ps. Exaudi Deus orationem, v. Constitues, r. Bonum certamen, r. Reposita, r. Ne magnitudo revelationum ; in tertio nocturno a. Saulus, ps. Confitebimur, a. Ne magnitudo, ps. Dominus regnavit exultet, a. Reposita, ps. Dominus regnavit irascantur, v. Nimis honorati, v. Dedisti hereditatem, r. Tu es vas, r. Sancte Paule, r. Magnus sanctus. Ad laudes a. Ego plantavi, a. Libenter, a. Ter virgis, a. Damasci prepositus, a. Gratia Dei, cap. Vas electionis, v. Dedisti hereditatem, ad Benedictus a. Vos qui secuti, coll. Deus qui universum mundum. Ad terciam cap. Fuit Paulus, r. In omnem terram, coll. Presta quesumus Domine. Ad sextam cap. Cum ei placuit, r. Constitues, coll. Benedic quesumus. Ad nonam cap. Michi vivere, r. Nimis, coll. Deus qui conspicias.

<fol. 85vb> Ad missam intr. *Scio cui, ps. Domine probasti, coll. Deus qui universum, alia Martyris tui Projecti, ep. Saulus adhuc, gr. Qui operatus, v. Gratia Dei, ew. Dixit Symon Petrus, off. Michi autem, secr. Apostoli tui, alia Suscipe Domine, com. Amen dico vobis, post communionem Sanctifica nos, alia Votiva*³⁶¹. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. *Dixit, Laudate pueri, Credidi, In convertendo, Domine probasti, ym. Doctor, v. Sit Trinitati, cap. Dominus michi astitit, r. Magnus sanctus, v. In omnem terram, ad Magnificat a. Sancte Paule, coll. Tuere quesumus. Si Conversio sancti Pauli dominica die evenerit, ew. Dixit Symon Petrus debet ad matutinas pronunciari, nisi fuerit dominica in Septuagesima, et si festum Conversionis in dominica Septuagesime <evenerit>, transferetur ad feriam secundam sequentem.*

De sancto Policarpo, martyre, non habetur coll. propria, nec sequenti die de sancto Johanne Crisostimo, in horis tamen agitur de ipsis, nisi fuerit dominica aut sabbato, in quo consuetum est cantari de sancta Maria. Et quando de ipsis et de similibus in horis canitur, in matutinis non omittentur psi. de nocturnis ferialibus.

In octava sancte Agnetis in primis vespervis et in omnibus horis tenetur

<fol. 86ra> de una virgine in communi, sed super Magnificat et ad Benedictus cantantur ae. proprie sicut in die ipsius, coll. ad omnes horas *Deus qui nos annua*, ad matutinas sunt tantum tres³⁶² ll. et ille leguntur de sermone, qui sic incipit : *Cum in toto mundo virgineus*, ra. de una virgine, *Te Deum* canitur, si extra Septuagesimam fuerit. Ad missam intr. *Vultum tuum, ps. Eructavit, coll. Deus qui nos annua, ep. Sapientia laudabit, gr. Specie tua, v. Propter veritatem, ew.*

³⁶¹ alia Votiva / com. Amen dico vobis, post communionem Sanctifica nos, alia Suscipe Domine transp. A.

³⁶² tres cum signo relativo suprascr. A.

Simile est regnum celorum thesauro, off. *Offerentur*, secr. *Super has*, com. *Simile est regnum*, post communionem *Sumpsimus Domine*. Nota³⁶³. Si octava Agnetis dominica die evenerit extra Septuagesimam, erunt novem ll. : sex prime de sermone *Cum in toto mundo* et tres ultime de omelia ewangelii ipsius dominice, et canitur cantus de festo ipsius Agnetis, sed si octava Agnetis dominica in Septuagesima evenerit, fiet tantummodo memoria de eadem in vesperis, in matutinis et in missa. Missa cantata, terminantur octave Agnetis, nisi fuerit dominica extra Septuagesimam.

De sancta Aldegunde, virgine, canitur in horis sicut de una virgine in communi, missa de dominica,

<fol. 86rb> coll. *Deus totius*, secr. *Laudis*, post communionem *Sacro libamine*.

Hoofdstuk XLVI

<DE FESTIS MENSIS FEBRUARII>

De sancta Brigida canitur in horis, et in matutinis non dicuntur psi. de nocturnis ferialibus³⁶⁴, missa erit de dominica, coll. ad omnes horas et secunda in missa *Deus qui ob declarandam*, secr. *Hanc quesumus Domine*, post communionem *Quos celesti Domine*.

In Purificatione beate Marie Virginis tenetur triplex festum. Est statio in ambitu³⁶⁵. In primis vesperis super psalmos a. *O admirabile*, ps. *Dixit Dominus*, a. *Quando natus est*, ps. *Confitebor primum*, a. *Rubum quem*, ps. *Beatus vir*, a. *Germinavit*, ps. *De profundis*, a. *Ecce Maria*, ps. *Memento*, ym. *A solis ortus*, cap. *Claritas Dei*, r. *Verbum caro*, v. *Senex puerum*, ad Magnificat a. *Homo erat*, et illam cantabit chorus ante Magnificat et post Magnificat, coll. *Perfice in nobis*, sine suffragiis, nec statio fit in ecclesia. Ad completorium ym. *Fit porta*, cap. *Populus gentium*, v. *Benedictus qui venit*, super Nunc dimittis a. *Verbum caro*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus ut nos unigeniti tui nova*,

³⁶³ Nota in marg. scr. A.

³⁶⁴ psi. de nocturnis ferialibus/dicuntur transp. A.

³⁶⁵ Est statio in ambitu in marg. adscr. C.

eodem modo tenetur completorium post secundas vespervas. Ad matutinas inv. *Ecce venit*, in primo nocturno a. *Benedicta tu*, ps. *Domine*

<fol. 86va> *Dominus*, a. *Sicut mirra*, ps. *Celi enarrant*, a. *Ante thorum*, ps. *Domini est terra*, v. *Specie tua*, v. *Adjuvabit*, quinque ll. legentur de sermone, qui sic inchoatur : *Exultent virgines*, sexta l. de sermone, qui sic incipit : *Et ecce homo erat*, ew. pronuntiatur *Postquam impleti sunt dies*, r. *Hodie Maria*, r. *Adorna thalamum*, r. *Senex puerum* ; in secundo nocturno a. *Specie tua*, ps. *Eructavit*, a. *Adjuvabit eam*, ps. *Deus noster*, a. *Sicut letantium*, ps. *Fundamenta*, v. *Adjuvabit eam*, v. *Diffusa*, r. *Suscipiens*, r. *Responsum*, r. *Videte miraculum* ; in tertio nocturno a. *Hec est*, ps. *Cantate primum*, a. *Spetiosa*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Post partum*, ps. *Cantate secundum*, v. *Diffusa*, v. *Senex puerum*, r. *Symeon*, r. *Beata es*, r. *Gaude Maria*, post *Gloria* et repetitionem sequitur prosa *Inviolata, Te Deum*, v. *Diffusa*. Ad laudes a. *Responsum*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Symeon*, a. *Accipiens*, a. *Optulerunt*, a. *Nunc dimittis*, cap. *Veniet ad templum*, v. *Senex puerum*, ad *Benedictus* a. *Senex puerum*, coll. *Majestatem tuam*, sine suffragiis. Ad primam ym. *A solis ortus*, v. *Beatus auctor*, v. *Gloria tibi Domine*, a. *Responsum accepit*,

<fol. 86vb> cum reliquis ad primam pertinentibus. Ad tertiam ym. *A solis*, v. *Clausula parentis*, v. *Gloria tibi*, ps. *Legem pone*, a. *Symeon justus*, cap. *Homo erat*, r. *Accipiens Symeon*, coll. *Beate et gloriose*. Ad sextam ym. *A solis*, v. *Domus pudici*, *Gloria tibi*, a. *Accipiens Symeon*, cap. *Responsum*, r. *Lumen ad revelationem*, v. *Secundum nomen tuum*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*. Sciendum est, quod infra sextam et missam custos presentabit candelas ad usus decani et capituli et aliorum proborum, quibus sunt similes candelae ministrande, et ad usus sotiorum et scolarium secundum qualitatem et quantitatem antiquitus observatam. Et decanus post sextam, preparatus, cum dyacono et subdyacono canonicis veniet ante altare ad benedicendum candelas cum alba cappa, et dicet versum *Suscepimus Deus*, *Dominus vobiscum*, *Oremus*, *Exaudi*, et sequitur benedictio: *Exorcizo te*, or. *Omnipotens sempiterne Deus* cum aliis orationibus, prout in magno missali continentur. Et illis finitis, decanus incendat candelam suam, et incipiat alta voce anthiphonam *Lumen ad revelationem*, cum psalmo *Nunc dimittis*³⁶⁶, et ad quemlibet versum repetet chorus anthiphonam *Lumen*. Postea custos distribuet in choro candelas,

³⁶⁶ dimittis corr.

<fol. 87ra> incipiens a maiore usque ad minorem secundum ordinem, sicut unicuique tenetur. Postea intrabit ecclesiam et dabit scabinis et aliis viris honestis etiam candelas, et si aliquis, qui ad gremium ecclesie pertinet, presens non fuerit in ministracione candelarum, custos tenetur ipsis dare, quando petierint. Tunc decanus exuet cappam et aquam benedictam proiciet, cantando *Asperges me*. Hoc facto, induet eandem cappam, et fiet processio cum omnibus cappis circa claustrum per Forum Bladi, sicut dictum est de summis festis, et exeundo chorum, cantor incipiet anthiphonam *Ave gratia plena*, a. *Adorna thalamum*, r. *Videte miraculum*, r. *Gaude Maria*, donec redeant ad ecclesiam, et dum intratur ecclesiam, incipiatur a. *Cum inducerent*, et fiet statio in medio ecclesie, et ibi cantor incipiat anthiphonam *Responsum*, et statu et cantor tres canonicos vel sacerdotes, qui cantent versum *Hodie beata Virgo*, post repetitionem *Nunc dimittis* decanus dicat versum *Suscepimus Deus*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui unigenito*, post collectam incipiet cantor in ecclesia introitum misse, videlicet *Suscepimus Deus*, v. *Magnus Dominus*,

<fol. 87rb> *Gloria in excelsis*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, ep. *Ecce ego mitto*, quam quere in feria quarta post secundam dominicam Adventus, et lege usque ad illam partem : *Et sicut*³⁶⁷ *anni antiqui dicit Dominus omnipotens*, gr. *Suscepimus*, v. *Sicut audivimus*, *Alleluia* non cantatur, sed v. *Sancta Dei genitrix*, si fuerit post Septuagesimam, sequi. *Ave preclara*, ew. *Postquam impleti sunt dies*, off. *Recordare*, secr. *Exaudi Domine*, pref. *Quia per incarnati*, com. *Responsum*, post communionem *Quesumus Domine*, *Ite missa est* canitur. Ad nonam ym. *A solis*, v. *Enixa est*, v. *Gloria tibi Domine*, a. *Nunc dimittis*, cap. *Cum inducerent*, r. *Suscepimus Deus*, v. *Magnus Dominus*, coll. *Porrige nobis*. Ad secundas vespas ae. de laudibus, psi. *Dixit Dominus* sicut in primis vespis, ym. *A solis*, cap. *Ego quasi trames*, r. *Gaude Maria*, post *Gloria Patri* canitur prosa *Inviolata*, v. *Senex puerum*, ad Magnificat a. *Cum inducerent*, coll. *Da nobis quesumus*, post *Benedicamus* incipiet cantor responsorium *Desiderium*³⁶⁸, et cum hoc intrabit processio criptam maiorem, post responsorium a. *Gaudent in coelis*³⁶⁹, v. *Gloria et honore*, coll. *Votivus nos*, item coll. *Da quesumus*, item coll. *Beatissime Waldetrudis*, *Benedicamus*, postea revertuntur chorum, et cantatur completorium

<fol. 87va> sicut post primas vespas.

De sancto Blasio tenentur novem ll. Ad matutinas inv., ae., psi.

³⁶⁷ sicut cum signo relativo suprascr. A.

³⁶⁸ *Desiderium in ras. scr. D.*

³⁶⁹ ant. *Gaudent in coelis in marg. adscr. D.*

et totum officium diei tenetur de uno martyre, qui fuit pontifex, ll. leguntur de vita et passione sua. Intr. ad missam *Statuit*, ps. *Misericordias Domini*, coll. *Vottvus*, secunda de Hadelino, tertia *Beatissime Waldetrudis*, ep. *Dilectus Deo*, gr. *Beatus vir*, v. *Potens*, — si fuerit post Septuagesimam, canitur tr. *Desiderium*, — ew. *Si quis venit ad me*, off. *Posuisti*, secr. *Presencia*, aliam quere in communi, tertia *Munera*, com. *Semel juravi*, post communionem *Sumpsimus Domine*, aliam [sicut] in communi unius confessoris quere, tertia *Sancta lybantes*. Si fuerit post Septuagesimam, non canitur *Te Deum*, nec *Gloria*, [nec]³⁷⁰ *Ite missa* non dicitur eciam. Ad secundas vespervas dicuntur ae. de laudibus unius martyris, psi. de uno martyre, scilicet *Beatus vir* cum reliquis psalmis.

Nota³⁷¹. Notandum quod omnia festa, que eveniant in dominica Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima, Quadragesima et in dominicis Quadragesime transferentur ad feriam secundam sequentem, preter festa Purificationis, [Annunciationis]³⁷² sancte Marie et festum sancte Agnetis, virginis, et quare hoc sit, dictum est in festo ipsius.

<fol. 87vb>

In festo sancte Agathe, virginis, in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Jhesu corona*, cap. *Domine Deus meus*, v. *Specie*, ad Magnificat a. *Stans beata Agatha*, coll. *Deus qui inter cetera*, cum suffragiis consuetis. Ad matutinas inv. *Virginee castitatis*, in primo nocturno a. *Ingenua sum*, ps. *Domine Dominus noster* cum reliquis psalmis de virginibus, a. *Summa*, a. *Ancilla Christi*, versiculi sicut de una virgine, novem ll. legentur de passione ipsius, r. *Dum ingrederetur*, r. *Vidisti Domine*, r. *Quis es tu* ; in secundo nocturno a. *Agatha*, a. *Si ignem*, a. *Agatha*, r. *Ipsa me*, r. *Agatha*, r. *Ego autem* ; in tertio nocturno a. *Nisi diligenter*, a. *Vidisti*, a. *Propter fidem*, r. *Gaudeamus*, r. *Qui me dignatus*, r. *Beata Agatha*. Ad laudes a. *Quis*³⁷³ *es tu*, a. *Medicinam*, a. *Gratias tibi*, a. *Benedico te*, a. *Qui me dignatus*, capla. ad omnes horas require in communi de una virgine, ad Benedictus a. *Paganorum*, coll., que dicitur ad omnes horas, *Deus qui inter cetera*. Ad missam intr. *Gaudeamus*, ps. *Eructavit*, coll. *Deus qui inter cetera*, ep. *Qui gloriatur*, gr. *Adjuvabit*, v. *Fluminis*, tr. *Qui seminant*, ew. *Simile est*

<fol. 88ra>

regnum celorum decem virginibus, off. *Offerentur*, secr. *Suscipe munera*, com. *Qui me dignatus est*, post communionem *Auxilientur*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. feriales, reliqua de una virgine, ad Magnificat a. *Mentem sanctam*, coll. ut

³⁷⁰ eras.

³⁷¹ Nota in marg. scr. A.

³⁷² eras. sed legibile.

³⁷³ Qui corr.

supra. Si festum sancte Agathe dominica in Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima, Quadragesima evenerit, celebrabitur in secunda feria proxima sequenti. Preterea si festum ipsius in die Cynerum evenerit, feria tertia precedenti debet celebrari.

De sancto Amando, episcopo, canitur in horis et in missa, nisi fuerit in Capite jejunii. Ad matutinas leguntur tres ll. de vita sua. In primis vesperis, in matutinis, in horis et in missa totum officium sicut in communi de uno confessore, collectam³⁷⁴ quere in communi³⁷⁵.

(Dorothee, virginis et martyris, tres ll. proprie, coll. propria, cetera de communi unius virginis)³⁷⁶.

(Translatio sancte Barbare in octava Agate, virginis, responso-
rium de patrono hujus ecclesie)³⁷⁷.

Sanctorum Erenei, Zotici, Jacincti et Scolastice, martyrum et virginis³⁷⁸, totum officium servatur de martyribus. Missa de dominica, et post primam collectam dicuntur collecte : *Domine Deus noster*, item *Presta quesumus omnipotens Deus*, item coll. *Familiam tuam*, et hee tres collecte dicuntur ad omnes horas, secr. *Suscipe munera*, item *Preces nostras*, item *Suscipe quesumus*, post communionem *Sacramenti*, item *Sancte Sotheris*, item *Quos celesti Domine*.

Valentini, martyris, ad primas vespervas ae. et psi. feriales, reliqua

<fol. 88rb>

in communi unius martyris³⁷⁹, coll. *Presta quesumus*, item coll. *Tuorum nos*, et dicuntur ambe sub uno *Per Dominum*. Ad matutinas leguntur tres ll. de vita sancti Valentini, ra. de martyribus. Ad missam intr. *In virtute tua*, ps. *Quoniam prevenisti*, coll. *Presta quesumus*, item *Tuorum nos*, ep. *Beatus vir*, gr. *Justus non*, v. *Tota die*, tr. *Desiderium*, ew. *Si quis vult*, off. *In virtute tua*, secr. *Oblatis Domine*, item *Ad martyrum*, com. *Qui vult venire*, post communionem *Sit nobis*, alia *Protege Domine*. Si festum Valentini dominica evenerit, fiet tantummodo de ipso memoria, et secunda or. in missa erit de festo, tertia de Omnibus Sanctis, scilicet *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*. Et si dictum festum in Capite jejunii aut tribus diebus sequentibus, vel eciam aliqua die feriali in Quadragesima eveniat, secunda or. in missa et tertia de festo, quarta *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*. Et si dictum festum aliqua dominica die in Quadragesima eveniat, in

³⁷⁴ -tam adscr. B.

³⁷⁵ quere in communi lac. expl. B.

³⁷⁶ in marg. inf. cum signo relativo adscr. B.

³⁷⁷ infra antecedentem annotationem cum altero signo relativo adscr. B.

³⁷⁸ virginum lectionem manus ignota saec. XIV-XV emend., cf. annot. 180, 379.

³⁷⁹ unius martyris manus ignota saec. XIV-XV plurimorum martyrum suprascr., cf. annot. 180, 378.

missa non dicentur nisi due orationes : prima de dominica, secunda de festo.

Juliane, virginis, ad omnes horas tenetur de una virgine sicut in communi habetur, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui infirma*, que dicitur ad omnes horas. Ad matutinas leguntur tres II. de vita sua. Missa canitur de dominica, post primam collectam dicitur coll. de festo, et tr.

<fol. 88va> post tractum ferie, si habeat, post primam collectam in missa coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui infirma*, secr. *In sancte martyr istue*, post communionem *Libantes Domine*.

In Cathedra sancti Pauli ad primas vespervas *Solve*, psi.³⁸⁰ feriales, ym. *Jam bone pastor*, cap. *Tu es Petrus*, r. *Petre amas me*, v. *Tu es Petrus*, ad Magnificat a. *Symon Barjona*, coll. *Deus qui beatum Petrum*. Ad completorium prout tempus requirit. Ad matutinas inv. *Adoremus*, in primo nocturno a. *In plateis*, ps. *Celi enarrant* cum reliquis psalmis de apostolis, a. *Ait Petrus*, a. *Petrus apostolus*, v. *In omnem terram* cum reliquis versiculis de apostolis, sex II. leguntur de sermone, qui sic incipit : *Diximus*, r. *Symon Petrus*, r. *Si diligis me*, r. *Tu es Petrus* ; in secundo nocturno a. *Factum est*, a. *Adveniente Petro*, a. *Ponens Petrus*, r. *Domine si tu*, r. *Surge Petre*, r. *Tu es pastor* ; in tertio nocturno a. *Cornelius*, a. *Aperiens Petrus*, a. *Adhuc loquente*, ew. pronuntiatur *Venit Jhesus in partes*, r. *Quem dicunt*, r. *Ego pro te*, r. *Petre amas me*, *Te Deum* canitur, quocumque tempore fuerit. Ad laudes a. *Ego pro te*, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, a. *Symon Johannis*, a. *Caro et sanguis*, a. *Petre*

<fol. 88vb> *amas me*, a. *Tu es Petrus*, cap. *Tu es Petrus*, ad Benedictus a. *Quodcumque*, coll. *Deus qui beato Petro*, — quod cap. et que nunc dicta coll. dicuntur ad omnes horas. Si fuerit post dominicam Quadragesime, post primam collectam, in vespervis et in matutinis, dicuntur ae. et collecte de feria. Ad horas tenentur ae. de laudibus, ra. et versiculi de apostolis. Si fuerit post dominicam Quadragesime, debent due misse cantari : prima de festo, quod novem lectiones habet, post terciam, et secunda missa de feria, post nonam. Ad missam intr. *Statuit*, coll. *Deus qui beatum Petrum*, ep. *Petrus apostolus*, gr. *Juravit Dominus*, tr. *Tu es Petrus*, ew. *Venit Jhesus*, off. *Veritas mea*, secr. *Ecclesie tue*, pref. de apostolis, com. *Tu es Petrus*, post communionem *Letificet nos*. In secundis vespervis ae. de laudibus, psi. de apostolis, ym. *Jam bone*, cap. *Tu es Petrus*, r. *Petre amas*, ad Magnificat a. *Solve jubente*, coll. *Deus qui beato*. Si festum Petri feria quarta, in Capite jejunii, evenerit, celebrabitur festum feria tertia precedente. Si autem

³⁸⁰ *Solve*, psi. in ras. scr. B.

venerit in dominica Quadragesime, transfertur ad feriam secundam sequentem. Et si dictum festum in Quator Temporibus evenierit, ad matutinas pronunciantur duo ewangelia : primum de festo, reliquum de feria.

(Nota A° 1626 incidit festum sancti Matthiae in feriam tertiam ante diem Cinerum, sed quoniam eius vigilia, incidens in feriam secundam Bacchanalium, a vicario Leodiensi ordinata et servata fuit sabbatho ante dominicam Quinquagesimae, et festum sancti Matthiae tam a populo quam a clero celebratum fuit feria secunda post dominicam Quinquagesimae et Cathedra sancti Petri translata in feriam tertiam)³⁸¹.

<fol. 89ra>

De sancto Mathia, apostolo, in primis vesperis psi. feriales, a. *Universa plebs*, a. *Recordatus*, a. *Custodivit*, a. *Ecce Mathias*, a. *Dulce melos*, ym. *Mathia juste*, cap. *Surgens Petrus*, r. *Ad gloriam Dei*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Ave lux*, coll. *Fac nos quesumus Domine*. Nota³⁸². Si festum sancti Mathie extra Quadragesimam evenierit, canitur missa de vigilia ejus, et officium misse require per omnia in vigilia Thome, apostoli. Si vero in Quadragesima evenierit, missa non canitur de vigilia, sed secunda coll. in missa fiet de vigilia. Ad matutinas inv. *Surgite pervigiles*, in primo nocturno a. *Ad annunciandam*, ps. *Celi enarrant* cum reliquis psalmis de apostolis, a. *Exaltemus*, a. *Hic a Deo*, v. *In omnem terram*, v. *Constitues*, sex 11. legentur de vita sua, r. *Sancti Mathie*, r. *Assumpto rege*, r. *O mira Dei*; in secundo nocturno a. *Duobus*, a. *Hinc ergo*, a. *Annunciavit*, v. *Constitues*, v. *Nimis honorati*, r. *Ait Petrus*, r. *Datis*, r. *Gratias*; in tercio nocturno a. *Inter bisseas*, a. *Letentur celi*, a. *Predicante*, v. *Nimis honorati*, v. *Dedisti*, ew. pronunciat *Confiteor tibi Pater*, r. *Dum spargeret*, r. *Ecce sacratus*, r. *Gloriose*, *Te Deum* canitur. Ad laudes a. *Decorem*, a. *Introiens*,

<fol. 89rb>

a. *In terra deserta*, a. *Contumeliis*, a. *Laudet Deum*, cap. *Statuerunt apostoli*, v. *Annunciaverunt*, ad Benedictus a. *In corona*, coll. *Deus qui beatum Mathiam*. Ad primam et ad alias horas dicuntur ae. de laudibus. Ad terciam cap. *Apostoli vero orantes*, r. *In omnem terram*, coll. *Exaudi quesumus Domine*. Ad sextam cap. *Multa quidem prodigia*, r. *Constitues*, coll. *Absolve quesumus*. Ad nonam cap. *Omnes enim*, r. *Nimis*, coll. *Vide Domine*. Ad missam intr. *Michi autem*, ps. *Domine probasti*, *Gloria in excelsis*, coll. *Deus qui beatum Mathiam*, ep. *Exurgens Petrus*, gr. *Nimis honorati*, v. *Di-numerabo*, tr. *Qui seminant*, ew. *Respondens Jhesus dixit* : *Confiteor tibi Pater Domine celi et terre*, *Credo in unum*, off. *In omnem terram*, secr. *Deus qui proditoris*, pref. *Te Domine suppliciter*, com.

³⁸¹ in marg. inf. utriusque columnae folii 88v adscr. D.

³⁸² Nota in marg. scr. A.

Vos qui secuti, post communionem *Presta quesumus*. In secundis vesperis ae. de laudibus, psi. de apostolis, ym. *Mathia*³⁸³ *juste duodeno*, cap. *Deus elegit pauperes*, r. *Sancte Mathia*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *O beate Mathia*³⁸⁴, coll. *Plebs tua*. Si festum Mathie venerit in Septuagesima, Sexagesima, Quinquagesima vel Quadragesima, aut in quarta feria, videlicet in Capite jejunii, aut in Quatuor Temporibus, eodem modo, sicut dictum est de sancto Petro, debet festum Mathie celebrari, — superius in festo sancti Blasii³⁸⁵.

(A° 1621 evenit festum sancti Matiae in die Cinerum, et fuit translatum in feriam quintam sequentem ac celebratum tam a clero quam a populo, et Jejunium fuit observatum ipso die Cinerum. Idem fuit observatum A° bissextili 1632)³⁸⁶.

Hoofdstuk XLVII

<DE FESTIS MENSIS MARTII>

<fol. 89va>

De sanctis [virginibus et]³⁸⁷ martyribus Perpetua et Felicitate habetur coll. propria, de quibus [virginibus]³⁸⁸ fit memoria in primis vesperis, in matutinis et in missa, et ipsarum coll. est secunda or. in missa, coll. *Da nobis Domine*, secr. *Intende Domine*, post communionem *Leti sumpsimus*, et canitur de eisdem tr. *Qui seminant in lacrimis* post tractum ferie, si feria requirit.

In natale sancti Gregorii, pape, ad primas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Iste confessor*, capla. ad omnes horas et versiculi sicut in communi unius confessoris, r. *Vere felicem*, v. *Amavit*, ad Magnificat a. *Gloriosa*, coll. *Deus qui anime*, que dicitur ad omnes horas, sequitur a. et coll. de feria, cum suffragiis superius in Jejuniis declaratis. Ad matutinas inv. *Ad Dominum*, in primo nocturno a. *Gregorius*, ps. *Beatus vir* cum reliquis psalmis unius confessoris, a. *Lineam*³⁸⁹, a. *Adherebat*, v. *Amavit*, v. *Justum de-*

³⁸³ Mathie litteram finalem e corr. A.

³⁸⁴ Mathie corr.

³⁸⁵ superius in festo sancti Blasii in marg. adscr. B.

³⁸⁶ in marg. inf. utriusque columnae fol. 89r adscr. D.

³⁸⁷ exp. D.

³⁸⁸ exp. D.

³⁸⁹ Linea corr.

duxit, novem 11. legentur de vita beati Gregorii, r. *Fulgebat*, r. *Videns Rome*, r. *Dum oraret*; in secundo nocturno a. *Gregorius*, a. *Studiis*, a. *Hic ab adolescencia*, r. *Propter*, r. *Orante*, r. *Vere felicem*; in tertio nocturno a. *Sex struxit*, a. *Hiis sane*,

<fol. 89vb> a. *Qui solebat*, r. *Sanctus papa*, r. *Hodie*, r. *O pastor*, *Te Deum* canitur. Ad laudes a. *Gregorius*, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, a. *Lentis quidem*, a. *Celesti*, a. *Bissenos*, a. *Virginum*, ad Benedictus a. *Christi fidelis*, coll. *Deus qui anime*. Ad horas dicuntur ae. de laudibus. Ad missam intr. *Sacerdotes Dei*, coll. *Deus qui anime*, post illam dicitur una de feria vel non, si placet, ep. *Ecce sacerdos*, gr. *Juravit*, v. *Dixit Dominus*, tr. *Beatus vir*, — qui etiam dicitur de omnibus confessoribus, — ew. *Vigilate*, off. *Veritas mea*, secr. *Annu*, pref. communis³⁹⁰, com. *Fidelis servus*, post communionem *Presta nobis*. In secundis vespere ae. de laudibus, psi. feriales, ym. *Iste confessor*, r. *O pastor*, v. *Amavit*, ad Magnificat a. *O Gregori*, coll. *Deus qui anime famuli*. Si festum sancti Gregorii dominica evenerit, transfertur ad feriam secundam sequentem.

De sancta Gertrude, virgine, tenentur novem 11. In primis vespere ae. et psi. feriales, ym. *Ihesu corona*, ad Magnificat a., in matutinis ra., et ad horas capla. sicut de virgine una in communi, coll. ad omnes horas *Crescat in nobis*, ad matutinas legentur 11. de vita sua, *Te Deum* non canitur, sed nonum r. repetitur. Si dominica fuerit, transferetur ad feriam secundam.

(De festo sancti Joseph, sponsi Deiparae Virginis, celebrando tam a clero quam a populo de mandato Gregorii 15, 19 martii, tenentur novem 11., desumentur ex breviario, reliqua in communi unius confessoris, et est festum duplex. Indictum Romae, 8 maii, 1621, publicatum Trajecti, 15^a martii, A^o 1626)³⁹¹.

<fol. 90ra> In natale sancti Benedicti, abbatis, tenentur novem 11. In primis vespere, in matutinis et in aliis horis tenetur sicut in communi unius confessoris, coll., que dicitur ad omnes horas, *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad matutinas legentur novem 11. de vita sancti Benedicti. Ad missam intr. *Os justii*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, — *Gloria in excelsis* nec *Te Deum* in matutinis canitur, sed nonum r. repetitur, non dicuntur etiam plures orationes in missa, si placet, — ep. *Dilectus Deo et hominibus*, gr. *Os justii*, tr. *Beatus vir*, ew. *Sint lumbi*, off. *In virtute tua* vel *Veritas mea*, secr. *Munera*, com. *Sint lumbi vestri*, post communionem *Sumptis Domine*, *Benedicamus Domino*. Nota³⁹². Si festum sancti Benedicti dominica

³⁹⁰ pref. communis/secr. *Annu* transp. A.

³⁹¹ in marg. inf. adscr. D.

³⁹² Nota in marg. scr. A.

evenierit, ad feriam secundam transfertur. Si vero dictum festum in penitenciali ebdomada evenierit, feria quinta ante Palmas celebrabitur.

In Annunciatione sancte Marie Virginis observatur ejus festum, quo tempore venerit. Sed si venerit inter dominicam Palmarum et octavas Pasche, sive quartam feriam in ebdomada paschali, si placet, nulla fiet commemoratio de festo, sed tenetur in vigilia Palmarum cum sollempnitate sicut triplex festum.

(Si praedictum festum venerit dominicis Quadragesimae, ponatur die lune propriis in horis, vide libros coram vicariis depositos, et feriatur tam a populo quam a clero)³⁹³.

In primis vesperis super psalmos a. *Ingressus angelus*, psi.

<fol. 90rb> Omnes Laudate, a. *O florens rosa*, a. *Bethleem*, a. *Erumpant*, a. *O virgo virginum*, ym. *Ave maris*, cap. *Egredietur*, r. *Quomodo fiet istud*, v. *Rorate celi*, ad Magnificat a. *Alma redemptoris*, coll. *Famulis tuis*, sequitur a. et coll. de feria, cum suffragio, statio non fiet in ecclesia. Ad completorium ym. *Veni redemptor*, per omnia sicut in Adventu Domini. Ad matutinas inv. *Ave Maria*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Missus est*, ps. *Domine Dominus* cum ceteris psalmis de una virgine, a. *Ingressus*, a. *Maria*³⁹⁴, v. *Ex Syon species*, v. *Egredietur virga*, sex 11. legentur de sermone, qui sic incipit : *Quia beate Marie diem*, r. *Ingressus angelus*, r. *Benedicta tu*, r. *Maria* ; in secundo nocturno a. *Respondens*, a. *Ecce concipies*, a. *Dabit illi*, v. *Egredietur virga*, *Pater noster*, v. *Egredietur Dominus de loco sancto suo*, r. *Dixit autem*, r. *Ecce concipies*, r. *Quomodo* ; in tertio nocturno a. *Dixit autem*, a. *Ideoque*, a. *Dixit autem*, v. *Egredietur Dominus de loco*, *Pater noster*, *Vox clamantis*, ew. pronuntiatur *Missus est angelus*, — quere feria quarta in Quatuor Temporibus in Adventu Domini, — r. *Dabit ei*, r. *Dixit autem*, r. *Christi virgo*, *Te Deum*, v. ante laudes *Egredietur*

<fol. 90va> *Dominus de loco*. Ad laudes a. *Quando venit*, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, a. *Verbum supernum*, a. *Beatus auctor*, a. *Clausa parentis*, a. *Domum pudici*, cap. *Ave Maria*, v. *Vox clamantis*³⁹⁵, ad Benedictus a. *Quomodo fiet*, coll. *Deus qui hodierna die*, sequitur a. et coll. de feria, cum suffragiis. Ad primam ym. *Ave maris*, v. *Sumens*, v. *Sit laus*, ad primam et ad alias horas tenentur de laudibus ae. Ad terciam ym. *Ave maris*, v. *Solve vincla*, *Sit laus*, cap. *Spiritus sanctus*, r. *Veni ad liberandum*, v. *Timebunt*, coll. *In mentibus*. Ad sextam ym. *Ave maris*, *Monstra te*, *Sit laus*, cap. *Ecce*

³⁹³ in marg. inf. utriusque columnae folii 90r adscr. manus ignota saec. XVI, cf. annot. 89, 429, 443.

³⁹⁴ a. *Maria*/a. *Ingressus transp. A.*

³⁹⁵ *clamantis*/Vox *transp. A.*

Dominus, r. Ostende nobis, v. Memento nostri, coll. Gratiam tuam. Post sextam decanus, preparatus ad missam cum dyacono et subdyacono canonicis, proiciet aquam benedictam, cantando *Asperges me*, cum versu *Domine apud te* et collecta *Presta quesumus Domine*, et processio fiet per claustrum et Forum Bladi sicut in summis festis, sed sine cappis, et r., exeundo, *Quomodo fiet* cum versu, *Gloria* et repeticionibus, et in introitu ecclesie cantatur r. *Christi virgo*, v. et *Gloria* in organis, et fiet statio ; quibus finitis, decanus dicet versum *Ave Maria*, coll. *Deus qui beate Marie Virginis utero*.

< fol. 90vb > et ascendendo chorum, cantatur in organis rondellus vel voluntas organiste, ad missam intr. *Rorate celi desuper*, v. *Celi enarrant, Gloria in excelsis*, coll. *Deus qui de beate Marie*, non dicuntur plures collecte in hac missa, quia alia missa cantabitur de feria post nonam, et in illa, si celebranti placuerit, non fiet mentio de missa festi, ep. *Locutus est Dominus*, < gr. *Prope est Dominus* >, v. *Laudem Domini*, — et officium tocus misse invenietur feria quarta in Quatuor Temporibus in Adventu, — *Alleluia* non cantatur, sed v. *Sancta Dei genitrix*, sequi. *Ave preclara*, ew. *Missus est, Credo in unum*, off. *Ave Maria*, secr. *Altari tuo*, pref. *Quia per incarnati*, com. *Ecce virgo*, post communionem *Gratiam tuam*, *Ite missa est*. Ad nonam ym. *Ave maris*, v. *Virgo singularis*, v. *Sit laus*, cap. *Suscipe verbum*, r. *Super te Jherusalem*, v. *Domine Deus virtutum*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui coeternum*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. sicut in primis vespervis, ym. *Ave maris*, cap. *Dabit ei Dominus*, r. *Christi virgo*, v. *Rorate celi*, ad Magnificat a. *Hec est dies*, coll. *Exaudi nos*, sequitur a. et coll. de feria, cum suffragio. Ad completorium ym. *Fit porta*, cap. *Populus gentium*, v. *Benedictus qui venit*³⁹⁶, super Nunc dimittis a. *Verbum caro*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus ut nos unigeniti*.

³⁹⁶ v. *Benedictus qui venit*/cap. *Populus gentium transp. A.*

<DE FESTIS MENSIS APRILIS>

<fol. 91ra>

(De sancta Maria Egyptiaca tenentur novem ll. In primis vespis ae. et psi. feriales, ym. *Jhesu corona*, ad Magnificat a., in matutinis ra. et ad horas capla. sicut de viduis, coll. ad omnes horas, ad matutinas legentur novem ll. de ejus vita, et cetera)³⁹⁷.

De sancto Ambrosio, si ante dominicam Palmarum evenerit, tenentur novem ll., et totum officium tenendum est de ipso, sicut de uno confessore in communi habetur. Si autem venerit in ebdomada penitenciali, celebrabitur in vigilia Palmarum cum novem lectionibus, et in secundis vespis nulla memoria fiet de festo Ambrosii. Ad matutinas legentur ll.³⁹⁸ de vita sua, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui populo*, que dicitur ad omnes horas quocumque tempore, si de ipso tenetur. Ad missam intr. *Statuit, Gloria in excelsis* et in matutinis *Te Deum* tenentur, quia duplex est festum, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, nec plures collecte dicuntur propter missam sequentem de feria, ep. *Ecce sacerdos magnus qui in vita sua*, gr. *Juravit Dominus*, tr. *Beatus vir*, ew. *Homo quidam peregre*, off. *Veritas mea*, secr. *Has hostias*, pref. communis, com. *Domine quinque talenta*, post communionem *Presta quesumus*. Nota³⁹⁹. Si festum Ambrosii secundo die Pasche vel in ebdomada paschali evenerit, non celebratur. Si dictum festum in octava Pasche evenerit, transferetur ad feriam secundam sequentem, et celebratur cum tribus lectionibus. Preterea si dictum festum in tempore paschali evenerit, videlicet post octavas Pasche, celebratur cum tribus lectionibus de vita Ambrosii. In primis vespis

<fol. 91rb>

super psalmos feriales a. *Alleluia*, ym. *Iste confessor*, capla. ad horas et versiculi sicut de uno confessore, ad Magnificat a. *Beatus vir*, r. *Filie Jherusalem* vel *De ore prudentis*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui populo tuo*. Ad matutinas inv. *Alleluia, alleluia, alleluia*, super nocturnum a. *Ego sum vitis*, ll. de vita sua, r. *Beatus vir*, r. *De ore prudentis*, r. *Filie Jherusalem, Te Deum*. Ad laudes a. *Sancti tui*⁴⁰⁰, ad Benedictus a. *Filie Jherusalem*, et eadem dicitur ad secundas vespas super Magnificat. Ad missam intr. *Protexisti me*, ps. *Exaudi Deus orationem, Gloria in excelsis*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, secunda or. de dominica, tertia de Resurrectione Domini *Deus qui nos resurrectionis*, ep. *Ecce*

³⁹⁷ in marg. inf. manus ignota adscr. circa annum 1410, vide annot. 464.³⁹⁸ ll. cum signo relativo suprascr. A.³⁹⁹ Nota in marg. scr. A.⁴⁰⁰ Sancti tui in ras. scr. D.

*sacerdos magnus qui in vita, Alleluia, Beatus vir, cum Alleluia de tempore, ew. Ego sum vitis vera, off. Repleti, pref. de Pascha Te quidem, com. Ego sum vitis vera, post communionem Presta quesumus. In secundis vesperis ae. de laudibus*⁴⁰¹, psi. dicuntur feriales, r. *Filie Jherusalem, v. Amavit, ad Magnificat a. Filie Jherusalem, coll. Omnipotens sempiterne Deus qui populo, secuntur suffragia in tempore paschali superius dicta.*

Festum Leonis, pape, non habet officium misse, sed tenetur de ipso in horis sicut de uno [...] ⁴⁰², qui fuit pontifex, et missa tenetur de dominica, coll. ad omnes horas et in missa *Exaudi Domine, secr. Sancti Leonis, post communionem Deus fidelium.*

<fol. 91va>

Sciendum est quod, quandocumque tenetur de aliquo martyre sive confessore in tempore paschali ad horas, tenetur totum officium, sicut est dictum de sancto Ambrosio, preter responsorium in vesperis, quod non cantatur, nisi fuerit duplex festum. Item sciendum quod, quando missa cantatur de uno martyre sive confessore, tunc *Alleluia*⁴⁰³ canitur in missa *Beatus vir cum Alleluia* de tempore, quia infra octavas Pasche et octavas Penthecostes semper cantantur duo *Alleluia* in missa, et non gr. cantatur, et si venerint talia festa ante dominicam *Misericordias Domini* in ebdomada, cantatur *Alleluia, Christus resurgens, cum Alleluia* de festo. Item sciendum quod a secunda dominica post octavas Pasche usque vigiliam Ascentionis Domini, si festum fuerit ita, quod statur ad chorum cum una cappa vel duobus, cantabitur in missa *Alleluia, Surrexit pastor bonus*. Item si ab Ascentione Domini usque festum Penthecostes aliquod festum venerit habens propriam missam et proprium *Alleluia*, tunc secundum *Alleluia* in missa cantatur de Ascentione. Item si officium misse sit de pluribus martyribus vel de pluribus apostolis, tunc cantatur primum *Alleluia, Clamaverunt iusti*, et secundum *Alleluia* de Resurrectione vel Ascentione, prout tempus requirit.

<fol. 91vb>

Et etiam sciendum quod infra octavas Pasche usque octavas Penthecostes tenentur suffragia de Resurrectione. Ad matutinas diebus dominicis et festivis tantum, et per ebdomadam tam in matutinis quam in vesperis, suffragium de Resurrectione *Surrexit Dominus de sepulchro, v. Dicite in nationibus, coll. Solita nos, sed infra Ascentionem et octavas Penthecostes coll. Deus qui nos resurrectionis dominice et ascentionis dicitur, de Omnibus Sanctis horis predictis a. Vox letitie, v. Gaudete, coll. Letetur ecclesia. Diebus autem dominicis et festivis ad vespas, suffragium de*

⁴⁰¹ ae. de laudibus in ras. scr. D.

⁴⁰² spatium $\frac{1}{4}$ lineae eras.

⁴⁰³ Alleluia cum signo relativo suprascr. A.

Resurrexione *Christus resurgens* cum versu *Dicant nunc*, de Omnibus Sanctis *Lux perpetua*, et infra Ascensionem et octavas Penthecostes diebus dominicis et festivis additur antiphona *Lux perpetua* a. *Si diligeretis me*, et tam in matutinis quam in vespers predicti versus et collecte predictae semper dicuntur. Item sciendum quod in sextis feriis ad matutinas et ad vespers cantatur de Resurrectione a. *Crucifixus surrexit*, et similiter *Alleluia* in missa.

De sanctis Tyburcio et Valeriano, martyribus, habetur propria missa. In primis vespers super psalmos feriales a. *Alleluia*, — et ita fit in omnibus vespers, nisi habeant anthiphonas proprias

<fol. 92ra>

et proprios psalmos, — ym. *Sanctorum meritis* vel *Rex gloriose*, capla. et versiculi ad omnes horas sicut de pluribus martyribus, ad Magnificat a. *Lux perpetua lucebit*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*. Ad matutinas inv. *Alleluia*, *Regem martyrum*, in nocturno a. *Ego sum*, ps.⁴⁰⁴ *Beatus vir*, tres ll. legentur de tempore, v. *Exultent iusti*, r. *Pretiosa [est]*, r. *Tristicia vestra*, r. *Lux perpetua*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Tristicia vestra*, ad Benedictus a. *Filie Jherusalem*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, que dicitur ad omnes horas. Intr. ad missam *Sancti tui*, ps. *Exaltabo*, coll. *Presta quesumus*, secunda or. de dominica, tertia de Resurrectione, scilicet *Deus qui nos resurrectionis*, ep. *Lingua sapientium*, *Alleluia*, *Clamaverunt iusti*, item *Alleluia*, *Resurrexit*⁴⁰⁵ *Christus*, ew. *Hec mando vobis*, off. *Confitebuntur*, secr. *Hostia*, com. *Gaudete*, post communionem *Sacra nos*. Et iste modus superius scriptus tenetur de martyribus in tempore paschali.

Nota⁴⁰⁶ quod in tribus ebdomadis, videlicet in ebdomada penitentiali⁴⁰⁷, paschali, et Penthecostes, nichil tenetur de sanctis ; habentur duo versus : *Triplex ebdomada nulli tribuit sua festa, penitentialis, paschalis, spiritualis*.

De sancto Georgio, martyre, habetur propria coll. et est festum triplex.

<fol. 92rb>

In primis vespers et in aliis horis ae. et ra., sicut in festo Ambrosii habentur, ym. *Martyr Dei*, capla. ad omnes horas sicut de uno [m]⁴⁰⁸ martyre non pontifice, coll. *Deus qui nos beati Georgii*, que tenetur ad omnes horas. In matutinis legentur ll. de passione sua. Intr. ad missam *Protexisti*, ps. *Exaudi Deus orationem meam cum deprecor*, coll. *Deus qui nos beati Georgii*, ep. *Beatus vir*, *Alleluia*, *Beatus vir*, — et hoc *Alleluia* tenetur de quolibet martyre et con-

⁴⁰⁴ Ego sum, ps. cum signo relativo in marg. scr. A.

⁴⁰⁵ Surrexit lectionem emend.

⁴⁰⁶ Nota in marg. scr. A.

⁴⁰⁷ penitentiali corr.

⁴⁰⁸ exp. A.

fessore, — item *Alleluia* de Resurrectione vel de Ascensione, prout tempus requirit, ew. *Si quis vult*, off. *Repleti sumus*, secr. *Tanta*, com. *Letabitur*⁴⁰⁹, post communionem *Supplices*. In secundis vespis ae. et r. sicut in festo Ambrosii.

Festum sancti Marci, ewangeliste, est duplex. In primis vespis a. *Alleluia*, psi. feriales, ym. *Exultet celum*, capla. ad omnes horas require in festo sancti Johannis, ewangeliste, r. *Filie Jherusalem*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Beatus vir*, coll. *Deus qui beatum Marcum*, et illa tenetur ad omnes horas, postea secuntur suffragia consueta. Ad matutinas inv. *Alleluia*, *Regem apostolorum*, in nocturno a. *Manete*, ps. *Celi enarrant*, a *Si diligitis me*, ps. *Benedicam*, a. *Si dilexeritis me*, ps. *Eructavit*,

<fol. 92va> v. *In omnem terram*, v. *Constitues*, 11. legentur de vita sua, r. *Virtute magna*, r. *Isti sunt agni*, r. *Filie Jherusalem*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Sancti tui*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Sancti et iusti*, a. *Sancti estis*, a. *Spiritus et anime*, a. *Vox leticie*, ad Benedictus a. *Filie Jherusalem*, ad suffragia de Omnibus Sanctis *Lux perpetua*, quia *Vox leticie* habetur in laudibus, et ad secundas vespas ad suffragia de Omnibus Sanctis a. *Ecce quomodo computati* de eadem ratione, quia *Lux perpetua* dicitur in vespis. Ad primam et ad alias horas tenentur ae. de laudibus. Nota⁴¹⁰. Notandum est, quod ista die sunt majores letanie, et possunt cantari due misse, si placet, una⁴¹¹ de sancta Marco, cujus intr. est *Protestisti me*, coll. *Deus qui beatum Marcum*, ep. *Vidi ostium apertum*, *Alleluia*, *Beatus vir*, ew. *Convocatis Jhesus*, *Credo in unum* canitur, off. *Repleti sumus*, secr. *Beati Marci*, pref. *Te Domine*, com. *Letabitur*, post communionem *Tribuant*, et secunda coll. in missa de Rogationibus, tertia *Deus qui nos resurrectionis*. Si autem ista missa omittitur, canitur missa, sicut expressum est in Rogationibus, que non potest obmitti, cujus intr. est *Exaudivit* et cetera.

<fol. 92vb> Nota⁴¹². Si dominica fuerit, prima l. in matutinis erit de omelia ewangelii ipsius dominice, due sequentes de vita sancti Marci. Qualiter eciam fiet processio ante missam, quandocumque tempus fuerit, dictum est superius in Rogationibus, in tempore paschali. Ad secundas vespas a. *Sancti tui*, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis psalmis de apostolis, a. *Sancti et iusti*, a. *Sancti estis*, a. *Vox leticie*, a. *Lux perpetua*, ad Magnificat a. *Filie Jherusalem*, coll. ut supra. Regula⁴¹³. Si festum sancti Marci, ewangeliste, sancto die Pasche aut in ebdomada paschali evenierit, sabbato

⁴⁰⁹ Meditabitur lectionem emend.

⁴¹⁰ Nota in marg. scr. A.

⁴¹¹ unam littera finalis m eras. sed legibilis.

⁴¹² Nota in marg. scr. A.

dominice Palmarum celebretur aut totaliter omittetur, et tunc tenentur novem ll., et canitur in horis sicut de uno apostolo in communi, et missa erit sicut in festo Luce, ewangeliste, tr. *Qui seminant*, et nulla fiet tunc memoria in secundis vesperis de festo. Item si festum dictum dominica venerit, in primis vesperis et secundis, in matutinis et in missa fiet memoria de ipsa dominica, et erunt quinque collecte in missa : prima de festo, secunda de die Pasche, scilicet *Deus qui per unigenitum*, tertia de Rogatione, quarta de dominica, quinta de Omnibus Sanctis, videlicet *Concede quesumus omnipotens Deus*, pref. erit de apostolis, et primum *Alleluia* similiter.

De sancto Vitale, martyre, habetur proprium officium misse, et canitur

<fol. 93ra> in horis et in missa de Translatione sancti Lamberti. In primis vesperis psi. feriales, ym. *Martyr Dei*, cap. *Felicitas viri*, et omnia capla. ad horas dicuntur de uno martyre pontifice, v. *Gloria et honore*, ad Magnificat a. *Magna vox*, coll. *Intercessio quesumus*⁴¹⁴, que dicitur ad omnes horas, sequitur a. de sancto Vitale *Beatus vir*, v. *Posuisti*, coll. *Presta quesumus*. Ad matutinas legentur ll. de passione sancti Lamberti circa finem, ra. de uno martyre in communi. Ad laudes a. *Tristitia vestra*⁴¹⁵, ad Benedictus a. *Ex inpraeclaris*⁴¹⁶, postea de sancto Vitale a. et coll., deinde suffragia consueta. Nota⁴¹⁷. Sciendum est, quod diebus ferialibus infra octavas Pasche et Penthecosten ad primam tenetur a. *Surgens Jhesus*, ad terciam *Surrexit Dominus de sepulchro*, ad sextam *Surrexit Christus*, ad nonam *Pax vobis*. Ad missam intr. *Protexisti*, coll. *Intercessio*, secunda coll. de Vitale, tertia de dominica, quarta de Resurrectione, quinta de Omnibus Sanctis, ep. *Justus qua morte, Alleluia, Clamaverunt cum Alleluia* de tempore, ew. *Ego sum vitis vera*, off. *Repleti sumus*, pref. de tempore, com. *Ego sum vitis*.

⁴¹³ Regula in marg. scr. A.

⁴¹⁴ Intercessio nos lectionem emend. A.

⁴¹⁵ Tristitia vestra in ras. (Sancti tui) scr. D.

⁴¹⁶ Ex inpraeclaris in ras. (Sacerdos Dei) scr. D.

⁴¹⁷ Nota in marg. scr. A.

<DE FESTIS MENSIS MAII>

De sanctis apostolis Philippo et Jacobo ad primas vespervas a. *Alleluia*, psi. feriales, ym. *Exultet celum*,

<fol. 93rb> cap. *Quodcumque*, r. *Filie Jherusalem*, v. *In*, ad Magnificat a. *Tanto tempore*, coll. *Deus qui nos annua*, sequitur de sancta Walburge a. *Filie Jherusalem*, v. *Specie tua*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, deinde suffragia consueta. Ad matutinas inv. *Alleluia*, *Regem apostolorum*, in nocturno a. *Manete*, ps. *Celi enarrant* vel dicuntur tres medii psi. de apostolis, quia primi sunt observati in die sancti Marci, a. *Si diligitis me*, ps. *Benedicam*, a. *Si dilexeritis me*, ps. *Eructavit*, v. *In omnem terram*, ew. pronuntiatur *Non turbetur cor vestrum*, r. *Virtute magna*, r. *Isti sunt agni*, r. *Filie Jherusalem*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Sancti tui*, a. *Sancti et iusti*, a. *Sancti estis*, a. *Spiritus et anime*, a. *Vox leticie*, cap. *Si manseritis*, v. *Dedisti hereditatem*, ad Benedictus a. [*Filie Jherusalem*]⁴¹⁸, coll. *Deus qui nos annua*, que dicitur ad omnes horas, de sancta Walburge a. cum collecta et suffragiis consuetis. Ad horas ae. de laudibus, capla. de apostolis, ra. et versiculi similiter. Ad missam intr. *Exclamaverunt*, ps. *Exultate*, coll. *Deus qui nos*, secunda or. de Walburge, tertia de dominica, quarta de Resurrectione, quinta de Omnibus Sanctis, ep. *Stabunt iusti in magna*, *Alleluia*, *Clamaverunt iusti* cum *Alleluia*, *Resurrexit* vel *Surrexit pastor*, sequ. *Victime paschali*, ew. *Non turbetur*, off. *Confitebuntur*,

<fol. 93va> secr. *Munera Domine*, alia *Hanc hostiam*, pref. *Te Domine suppliciter*, com. *Tanto tempore*, post communionem *Quesumus Domine*, alia *Saciat*⁴¹⁹. In secundis vespervis ae. sicut in festo Marci, psi. de apostolis, ym. *Exultet celum*, cap. *Non vos me*, r. *Filie Jherusalem*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Filie Jherusalem* vel *Tanto tempore*, coll. ut supra, cum suffragiis. Nota⁴²⁰. Si festum sanctorum Philippi et Jacobi in octava Pasche evenierit, transferretur ad feriam secundam sequentem, sed in primis vespervis, dicto de octava Pasche, fiet memoria de apostolis a. *Tanto tempore*, deinde de sancta Walburge, postea *Christus resurgens* et cetera. Et canitur sequenti die in horis et in missa de apostolis, prout est superius dictum. Regula⁴²¹. Item si dictum festum

⁴¹⁸ eras. sed legibile.

⁴¹⁹ post communionem *Quesumus Domine*, alia *Saciat* / com. *Tanto tempore transp. A.*

⁴²⁰ Nota in marg. secr. A.

⁴²¹ Regula in marg. scr. A.

venerit in vigilia Ascensionis Domini, in matutinis pronuntiabuntur duo ewangelia : primum de vigilia Ascensionis, et prima l., secundum de festo apostolorum, et de hoc due ll. legentur, videlicet secunda et tertia, et debent in conventu due misse cantari : prima de festo, et secunda de vigilia, vel e converso. Item si dictum festum venerit in die Ascensionis Domini, transfertur ad crastinum sequens, et in secundis vesperis, dicta antiphona de Ascensione post Magnificat, dicetur de apostolis a. *Tanto tempore*, et nulla fiet memoria de Walburge. Si autem dominica fuerit, in primis vesperis et secundis, in matutinis et

<fol. 93vb> in missa fiet memoria de dominica. Item si dictum festum venerit feria secunda aut feria tertia in Rogationibus, tunc pronunciatur ew. in matutinis de Rogationibus in illa feria, in qua non habet festum evenire, et missa canitur de eisdem, numerus orationum dictus est superius.

In Inventione sancte Crucis est festum triplex. In primis vesperis a. super psalmos *O crux benedicta*, psi. Omnes Laudate, a. *Salvator mundi*, a. *Super omnia*, a. *Ecce crucem*, a. *Crux Jhesu Christi*, ym. *Salve crux*, cap. *Christus reconciliavit*, r. *Hoc signum crucis*, v. *Hoc signum crucis*, ad Magnificat a. *O crux gloriosa*, et cum *Magnificat* exitur chorum in medio ecclesie, et a. *O crux cantatur ibidem*, coll. *Deus qui beate crucis*, sequitur a. *Lux perpetua*, v. *Gaudete*, et⁴²² collecte sub uno *Per Christum*⁴²³ : *Presta quesumus*, alia *Annue quesumus*, et hee due collecte debent teneri ad primas vespervas, ad matutinas et ad missam, et non ad secundas vespervas, [dehinc sequitur de Omnibus Sanctis a. *Lux perpetua*, v. *Gaudete*]⁴²⁴, coll. *Letetur ecclesia*. Completorium de Pascha. Ad matutinas inv. *Venite adoremus*, in nocturno a. *Crux benedicta*, ps. *Domine Dominus*, a. *Dulce lignum*, ps. *Celi enarrant*, a. *Lignum vite*, ps.

<fol. 94ra> *Domini est terra*, v. *Hoc signum crucis*, *Pater noster*, v. *Adoremus crucis signaculum*, tres ll. legentur de sermone Inventionis sancte Crucis, que incipiuntur ibi : *Cum orasset Judas*, — si fuerit dominica, erit prima l. de omelia ewangelii ipsius dominice, et due sequentes de sermone, quo supra, — r. *Dulce lignum*, r. *Hoc signum*, r. *O crux benedicta*, *Te Deum*, ante laudes v. *Omnis terra adoret te Deus*. Ad laudes a. *Helena Constantini*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Tunc precepit*, a. *Helena sancta*, a. *Cumque ascendisset*, a. *Cum orasset Judas*, cap. *Christus factus est*, v.

⁴²² sequitur a. *Lux perpetua*, v. *Gaudete*, et in ras. scr. B.

⁴²³ *Christum in ras. scr. B.*

⁴²⁴ *lineolis del. C.*

Adoremus crucis signaculum, ad Benedictus a. *Sanctifica nos*, coll. *Deus qui in preclara*, [sequitur de sanctis ut supra]⁴²⁵, deinde de Omnibus Sanctis. Ad primam ym. *Salve crux*, v. *Te adorandam*, v. [Originale]⁴²⁶, v. *Sit Deo*, a. *Helena*. Ad tertiam ym. *Salve*, v. *Originale*, v. *Sit Deo Patri*, a. *Tunc precepit*, cap. *Christus peccata nostra*, r. *Crucem sanctam subiit*, v. *Adoramus te Christe*, coll. *Misericordie tue*. Ad sextam ym. *Salve*, v. *Protege*, v. *Sit Deo Patri*, a. *Helena sancta*, cap. *Reconciliavit nos*, r. *Ipse est vita*, v. *Dominus virtutum*, coll. *Presta quesumus*. Ad nonam ym. *Salve crux*, v. *Te adorandam*, v. *Sit Deo Patri*, a.

<fol. 94rb> *Cum orasset*, cap. *Reconciliati sumus*, r. *Dicite in nationibus*, v. *Crux benedicta nitet*, coll. *Da quesumus omnipotens Deus*. Ad processionem et ad missam decanus, preparatus cum dyacono et subdyacono canonicis, proiciet aquam benedictam, cantando *Vidi aquam*, et fiet processio, sicut consuetum est in summis festis, videlicet per claustrum et Forum Bladi, sed sine cappis, et exeundo, cantatur r. *Hoc signum crucis*, et r. *O crux benedicta*, deinde statuet cantor duos canonicos vel sacerdotes ad cantandum *Salve festa dies* cum duobus versibus vel tribus sequentibus, et fiet statio in medio ecclesie, et ibidem cantatur in organis a. *O crux gloriosa*, post hoc dicet decanus versum *Omnis terra* cum collecta *Deus qui sanctam crucem*, et cantatur in organis a., ascendendo chorum, de Domina nostra, vel quid organiste placuerit, intr. ad missam *Nos autem*, ps. *Deus misereatur*, coll. *Deus qui in preclara*, alia *Presta quesumus*, item *Annue quesumus*, ep. *Confido de vobis*, *Alleluia*, *Dulce lignum*, *Alleluia*, *Surrexit pastor bonus*, sequ. *Salve crux*, ew. *Erat homo ex phariseis*, *Credo in unum*, off. *Protege Domine*, secr. *Sacrificium Domine*, item *Super has quesumus*, item *Hostias nostras*, pref. *Qui salutem*, com. *Propter lignum*, post communionem

<fol. 94va> *Repleti*, alia *Pasce nos*, item *Leti sumpsimus*. Ad secundas vesperas ae. de laudibus, psi. *Omnes Laudate*, ym. *Salve crux*, cap. *Convivificavit*, r. *O crux benedicta*, v. *Hoc signum crucis*, ad Magnificat a. *Crux Jhesu Christi*, coll. *Deus qui in preclara*. Si festum Inventionis venerit dominica die, [a. sabbato]⁴²⁷ celebretur, et dicto de festo, fiet memoria de dominica, deinde de sanctis, et postea de Omnibus Sanctis. Si festum Inventionis sancte Crucis in vigilia Ascensionis Domini evenerit, in matutinis due prime l. erunt de legenda Inventionis sancte Crucis, et tertia l. erit de omelia ewangelii ipsius vigilie Ascensionis, videlicet *Sublevatis Jhesus*, et

⁴²⁵ lineolis del. C.

⁴²⁶ lineola del. A.

⁴²⁷ eras. sed legibile.

dicuntur due misse : prima de festo post terciam, in qua dicuntur due collecte : prima de Inventione sancte Crucis, secunda de martyribus Alexandro <et aliis>, et Juvenale, confessore, secunda missa dicitur post sextam de vigilia, in qua dicuntur tres collecte : prima de vigilia, secunda de Rogationibus, videlicet *Presta quesumus omnipotens Deus ut qui in afflictione*, tertia de Resurrectione vel que celebranti placuerit, primum *Alleluia*, *Omnes gentes*, secundum *Surrexit Dominus de sepulcro*. Item si dictum festum venerit feria secunda⁴²⁸ aut tertia in Rogationibus, sicut est dictum in festo sancti Ambrosii sive sanctorum Philippi et Jacobi, ita debet observari. Item si dictum festum venerit in die

<fol. 94vb> Ascensionis Domini, ad sequens crastinum dicte Domini Ascensionis transferetur, et non fiet memoria de martyribus Alexandro et aliis, sed feria sexta, in crastino Ascensionis, quando celebratur festum Inventionis sancte Crucis, post Benedictus in matutinis dicitur de Omnibus Sanctis una a. cum collecta, et in missa dicuntur due orationes : prima de sancta Cruce, secunda de Ascensione, et plures collecte non dicuntur, primum *Alleluia*, *Dulce lignum*, secundum de Ascensione *Dominus in Synai* vel aliud.

(Anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo tertio evenit festum Inventionis sancte Crucis ipso die Ascensionis, et translatum est ad feriam sextam sequentem, et in secundis vespers Ascensionis suffragium *O crux*, deinde *Christus resurgens*, et item die Ascensionis in processione portata est crux magna, et postridie non fuit processio)⁴²⁹.

Regula⁴³⁰. Sciendum est, quod in omnibus festis, exceptis quatuor summis festis, fiet memoria sanctorum, qui occurrunt in festis, licet non habeant propriam collectam, et hec memoria potest fieri in ultima collecta de suffragiis. Si autem habent novem lectiones vel proprium officium misse, tunc tenetur de ipso a. et coll., sed in die Natalis Domini dicitur tantum una coll. in secunda missa de sancta Anastasia, et in die Omnium Sanctorum post primam collectam⁴³¹ de sancto Cesareo, et nichil plus tenetur de ipsis. Et notandum quod infra octavas Pasche et infra octavas Penthecostes nulla fit mentio sanctorum. Si aliquod festum habens novem lectiones venerit infra octavas [infra octavas]⁴³² Ascensionis, de illo debet teneri. Si vero

<fol. 95ra> tantum habeat officium misse vel collectam, a. et coll. solum

⁴²⁸ secunda cum signo relativo suprascr. A.

⁴²⁹ in marg. sup. adscr. manus ignota saec. XVI, cf. annot. 89, 393, 443.

⁴³⁰ Regula in marg. scr. A.

⁴³¹ Omnium Sanctorum post primam collectam / die transp. A.

⁴³² lineola del. A.

tenetur de eis. Si vero venerint feria sexta post octavas Ascentionis, in horis et in missa tenetur de eis, ita dico, quod dominica sit observata. Si vero venerint sabbato post octavas Ascentionis, hore tenentur de eis, et in matutinis pronuntiatur ew. de vigilia, et missa similiter cantatur de eadem vigilia.

In festo sancti Johannis ante Portam Latinam ad horas statuer ad chorum. In primis vesperis a. *Alleluia*, psi. feriales, ym. *Exultet celum*, cap. *Qui custodierit* cum reliquis, — quere in natale sancti Johannis, ewangeliste, — v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *In ferventis olei*, coll. *Deus qui conspicis*. Ad matutinas inv. *Alleluia*, *Regem apostolorum*, in nocturno a. *Manete*, ps. *Celi enarrant*, a. *Si diligitis me*, ps. *Benedicam*, a. *Si dilexeritis me*, ps. *Eructavit*, v. *In omnem terram*, v. *Constitues*, ll. legentur de vita beati Johannis, sed si dominica fuerit, prima l. erit de omelia ewangelii ipsius dominice, et due sequentes de festo, r. *Virtute magna*, r. *Isti sunt agni*, r. *Filie Jherusalem*. Ad laudes a. *Sancti tui* cum reliquis sicut in die Philippi et Jacobi, cap. *Qui custodierint*, v. *Dedisti hereditatem*, ad Benedictus a. [*In ferventis*]⁴³³, *Supra pectus*⁴³⁴, coll. *Deus qui conspicis*,

<fol. 95rb> et illa dicetur ad omnes horas, et capla. ad horas et officium misse quere in natale ipsius, preter collectam *Deus qui conspicis*, secr. *Muneribus nostris*, post communionem *Refecti*, ad horas et ad secundas vespervas ae. de laudibus, ps. *Dixit Dominus* cum reliquis psalmis de apostolis, ad Magnificat *Domine suscipe me*, coll. ut supra. Si festum sancti Johannis venerit feria secunda aut feria tertia in Rogationibus, secunda coll. in missa erit de Rogationibus, tertia de Resurrectione, et *Credo* canitur in missa.

De sancto Domiciano fiet omne officium horarum sicut de uno confessore, preter collectas, que in missa debent teneri [post primam collectam de dominica]⁴³⁵, coll. *Misericordie*, secr. *Oblatum*, post communionem *Sumptis Domine*.

Gordiani et Epymaci, martyrum, quorum festum et omne officium horarum servatur de pluribus martyribus, sed proprium officium habent in missa, cujus intr. est *Sancti tui*, ps. *Exaltabo*, coll. *Da quesumus*, ep. *Reddet Deus*, *Alleluia*, *Clamaverunt*, et *Alleluia*, *Resurrexit*, — si festa venerint ante Ascentionem, de quibus tenetur in missa, tunc *Alleluia* de Resurrectione cantatur post *Alleluia* de festo, si vero post Ascentionem venerint, tunc cantatur *Alleluia* de Ascentione post *Alleluia* de festo, — ew. *Nolite arbitrari*, off.

⁴³³ lineola del. D.

⁴³⁴ Supra pectus suprascr. D.

⁴³⁵ eras. sed legibile.

<fol. 95va> *Mirabilis Deus*, secr. *Hostias tibi*, com. *Iustorum anime*, post communionem *Quesumus*⁴³⁶.

De sanctis Nereo, Achilleo atque Panchracio, martyribus, omne officium require de pluribus martyribus, sed specialem habent missam, cuius intr. est *Ecce oculi*, ps. *Exultate iusti*, coll. *Presta quesumus*, item *Semper nos*, et hee due collecte dicentur ad omnes horas, — et idem fiet de omnibus, qui missas habent proprias et collectas, — ep. *Iustorum anime*, *Alleluia*, *Clamaverunt*, ew. *Ecce ego mitto*, off. *Confitebuntur*, secr. *Munera*, item alia *Sanctorum tuorum*, com. *Gaudete iusti*, post communionem *Beati*, alia *Quesumus Domine*.

In sollempnitate beati Servatii, episcopi, ad primas vespervas super psalmos feriales a. *Ne derelinquas nos*, a. *Servacius*, a. *Tu Domine Jhesu Christe*, a. *Quid ergo erit*, a. *Pauperes ac debiles*, ym. *Audi precantis*, cap. *Ecce sacerdos*, r. *Habemus in isto*, v. *Ora pro nobis beate pater Servati*, ad Magnificat a. *Audi precantis*, coll. *Exultemus*, eodem die Marie ad Martyres a. *Sancti tui*, v. *Exultent iusti*, coll. *Concede*, et hec dicetur ad matutinas et ad missam post primam collectam. Ad matutinas inv. *Regem Servatii*, in nocturno a. *Ecce virum*, ps. *Beatus vir*, a. *Servus erat*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Milia populi*, ps. *Domine quid multiplicati*, v. *Amavit*,

<fol. 95vb> v. *Iustum deduxit*, 11. legentur de vita sancti Servatii, et per octavas similiter quolibet die cum tribus responsoriis de festo tres 11., et si fuerit dominica in hac die, pronunciatu ew. in matutinis ipsius dominice, et inde legetur una l., due vero sequentes de festo, r. *Vir preciosus*, r. *Habemus*, r. *Cum beatus Servatius, Te Deum*, v. ante laudes *Magnificavit*. Ad laudes a. *Inquiramus sapienter*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Vere dicere possumus*, a. *Nam cum vir iste*, a. *Dum vero*, a. *Gustum atque*, cap. *Quasi stella*, v. *Non est inventus*, ad Benedictus a. *Itaque*, coll. *Deus qui populo*, sequitur a. et coll. de Sanctis Martyribus, deinde suffragia consueta. Ad horas dicuntur ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *In diebus ipsius*, r. *Amavit*, coll. *Clemenciam tuam*. Ad sextam cap. *In ascensu altaris*, r. *Iustum deduxit*, coll. *Deus tuorum*. Ad missam intr. *Statuit*, coll. *Deus qui populo*, alia *Concede quesumus*, tertia de dominica, quarta de Resurrectione *Deus qui nos resurrectionis dominice*, quinta de Omnibus Sanctis *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, ep. *Ecce sacerdos magnus qui in vita sua, Alleluia*, *Iste est*, sequ. *Lux preclara*, ew. *Sint lumbi*, off. *Veritas mea*, secr. *Hec ob—*

<fol. 96ra> *latio*, item *Super has*, com. *Sint lumbi*, post communionem *Salutis nostre*, item *Supplices te rogamus*. Ad nonam a. *Gustum*, cap.

⁴³⁶ post communionem *Quesumus*/com. *Iustorum anime transposui*.

Amplificare, r. *Magnificat*, v. *Ora pro nobis*, coll. *Omnipotens et misericors Deus*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. feriales, ym. *Audi precantis*, cap. *Vir iste*, r. *Cum beatus Servatius*, v. *Ora pro nobis*, ad *Magnificat* a. *Inclite Servati*, coll. *Concede*. Nota⁴³⁷. Si festum sancti Servatii in vigilia Ascensionis evenierit, ipso die celebrabitur, et in matutinis erit prima l. et secunda de vita sancti Servatii, tertia vero de omelia ewangelii ipsius vigilie, et dicuntur due misse ; prima de festo post terciam, in qua dicuntur tres collecte : prima de festo, secunda de sancta Maria ad⁴³⁸ Martyres, tertia de dominica ; missa vero de vigilia celebratur post sextam, in qua dicuntur eciam tres orationes : secunda de Rogationibus et tertia de Resurrectione, videlicet *Deus qui nos resurrectionis dominice*, primum *Alleluia*, *Omnes gentes*, secundum de Resurrectione *Surrexit Dominus de sepulchro*. Item si dictum festum in die Ascensionis evenierit, transferetur ad crastinum sequens, et tunc celebratur ejus festum, et in secundis vespervis in die Ascensionis, dicta oratione de festo, dicetur de beato Servatio a. *Audi precantis* cum collecta, et nulla fiet memoria de sancta Maria ad Martyres.

<fol. 96rb> Nota⁴³⁹. Item si festum sancti Servatii in crastino Ascensionis Domini aut sabbato sequenti evenierit, tunc festum ejus celebretur, et in missa dicuntur tres orationes : secunda de sancta Maria ad Martyres, tertia de Ascensione Domini, et primum *Alleluia* de festo, secundum de Ascensione, videlicet *Dominus in Synai sancto*. Item si dictum festum in vigilia Penthecostes evenierit, in eadem vigilia celebretur, et in matutinis legetur prima l. vel tertia de omelia ewangelii ipsius vigilie, due vero precedentes vel sequentes de vita sancti Servatii, et missa de festo celebratur post terciam, et secunda or. erit de sancta Maria ad Martires⁴⁴⁰, tertia de dominica sive de Ascensione, et primum *Alleluia* de festo, et secundum de Ascensione *Dominus in Synai*, missa vero de vigilia canitur post sextam, prout est consuetum. Nota⁴⁴¹. Item si festum sancti Servatii in die Penthecostes evenierit, aut feria secunda, aut tertia, aut quarta sequentibus evenierit, feria sexta ante festum Penthecostes celebretur, aut transfereatur ad secundam feriam Penthecostes⁴⁴², et in missa erunt tres orationes : secunda de beata Maria ad Martyres, tertia de domi-

⁴³⁷ Nota in marg. scr. A.

⁴³⁸ Maria ad cum signo relativo suprascr. D.

⁴³⁹ Nota in marg. scr. A.

⁴⁴⁰ -tires in marg. adscr. D.

⁴⁴¹ Nota in marg. scr. A.

⁴⁴² aut transferetur ad secundam feriam Penthecostes in marg. adscr. B, sed a manu posteriore leviter eras.

nica, et primum *Alleluia* de festo, et secundum *Dominus in Synai sancto*.

(Anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo tertio concurrerunt dies Pentecostes et festum sancti Servatii. Apud Servatianos translatus est ad feriam secundam sequentem, et prime vespere hujus festi habite sunt in die Pentecostes, cum suffragio de sancto Spiritu. Caput sancti Servatii portatum est ipso die Pentecostes, et ideo postero die non fuit processio, et omnes hujus ecclesie cum suppositis suis apud Servatianos interfuerunt primis vespers dicti festi et misse)⁴⁴³.

Notandum⁴⁴⁴. Si festa sanctorum Johannis ante Portam, Domiciani, confessoris, Gordiani et Epymachi, sanctorum Nerei et Achilei, martyrum, atque Panchratii, feria sexta aut sabbato post As-

<fol. 96va> centionem Domini evenerint, in missa dicuntur tres orationes : prima de festo, secunda de Ascensione, tertia de Omnibus Sanctis *Concede quesumus omnipotens Deus ut sancta Dei*.

Potenciane, virginis, cujus festum et officium tenetur in omnibus horis, si tempus requirit, de una virgine, preter tres proprias collectas, que in missa post collectam de dominica dicuntur : coll. *Presta quesumus*, et illa dicetur ad omnes horas, secr. *Preces nostras*, post communionem *Sancte Potenciane*.

De sancto Urbano, papa et martyre, canitur in horis sicut de uno martyre, et habet proprium officium misse, cujus intr. est *Sacerdotes*, ps. *Memento*, coll. *Da quesumus*, et illa tenetur ad omnes horas, ep. *Justum deduxit*, *Alleluia*, *Beatus vir*, cum *Alleluia* de tempore, ew. *Nemo accendit*, off. *Veritas*, secr. *Hec hostia*, com. *Fidelis servus*, post communionem *Refecti*. Nota⁴⁴⁵. Si festum sancti Urbani infra tempus paschale evenerit, in missa dicuntur tres orationes : prima de festo, secunda de dominica, tertia de Resurrectione, si ante Ascensionem fuerit ; et si sabbato post Ascensionem aut crastino Ascensionis Domini dictum festum evenerit, in missa erunt similiter tres orationes : secunda de Ascensione, tertia *Ecclesie tue*. Item si dictum

<fol. 96vb> festum in Rogationibus evenerit, canitur de ipso in horis, et in missa fit tantummodo memoria de ipso. Item si dictum festum dominica die post Ascensionem Domini evenerit, non canitur de sancto Urbano, sed fiet memoria de ipso, sabbato in vespers, in matutinis et in missa dominice sequentis. Item si dictum festum

⁴⁴³ in marg. sup. utriusque columnae folii 96r adscr. manus ignota saec. XVI, cf. annot. 89, 393, 429.

⁴⁴⁴ Notandum in marg. scr. A.

⁴⁴⁵ Nota in marg. scr. A.

feria secunda, tertia, aut quarta, aut sexta ante festum Penthecostes evenerit, in missa dicuntur tres orationes : prima de festo, secunda de dominica, tertia de Ascentione. Item si dictum festum in octava Ascentionis evenerit, canitur de Ascentione, et fit tantum memoria de sancto Urbano in primis vesperis, in matutinis et in missa, prout dictum est dominica supra, et dicuntur duo *Alleluia* de Ascentione, non obstante quod festum Urbani in dicta octava habeat evenire. Preterea si dictum festum in vigilia Penthecostes evenerit, canitur in horis de sancto Urbano tantum, et in missa nulla fit memoria de ipso. Numerus orationum ut supra.

Maximini, episcopi, totum officium observatur in horis de uno confessore, et tres collecte proprie debent teneri ad missam post collectam de dominica : coll. *Deus qui nos*, et illa tenetur ad omnes horas, secr. *Munera*, post communionem *Divina*.

Hoofdstuk L

<DE FESTIS MENSIS JUNII>

<fol. 97ra>

Nichomedis, martyris, officium observatur in horis de uno martyre, nisi dominica evenerit, aut aliud obsistat, quod superius expressum est. Officium misse non habet, sed secunda or. in missa et que dicitur ad horas *Deus qui nos*, eodem die Symeonis, confessoris, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, secr. *Munera Domine*, item *Hec oblatio*, post communionem *Supplices*, item *Fundator*.

De sanctis Marcellino et Petro, martyribus, tenetur officium ad horas de pluribus martyribus, coll. *Deus qui nos*, que dicitur ad omnes horas, et habent dicti martyres proprium officium misse, cujus est intr. *Clamaverunt*, ps. *Benedicam*, coll. *Deus qui nos*, ep. *Spectaculum*, gr. *Gloriosus Deus*, — si fuerit post octavas Penthecostes, erit *Alleluia*, *Te martyrurum*, — ew. [*Stabunt iusti*]⁴⁴⁶, off. *Letamini*, secr. *Hec hostia*, com. *Iustorum anime*, post communionem *Sacro munere*. Nota⁴⁴⁷. Si festum beatorum Marcellini et Petri post Ascentionem evenerit, aut feria sexta aut alia die post⁴⁴⁸ Ascentionem, in missa dicuntur tres orationes : se-

⁴⁴⁶ secludendum, quia initium depromptum est ex libro Sapientiae, V, 1.

⁴⁴⁷ Nota in marg. scr. A.

⁴⁴⁸ ante lectionem emend.

cunda de Ascentione, tertia de Omnibus Sanctis *Concede quesumus omnipotens Deus*. Item si dictum festum dominica die evenierit post Ascentionem, aut in vigilia Penthecostes, sive feria secunda, aut tertia, sive quarta, vel sexta ante vigiliam Penthecostes, est orationum numerus, que in

<fol. 97rb> missa debent dici <ut supra>, et quot *Alleluia* debent dici et qualiter dictum festum debet celebrari, est superius dictum in festo sancti Urbani.

Bonefacii, episcopi et martyris, [non]⁴⁴⁹ habetur de ipso coll., et⁴⁵⁰ fit de eo memoria, videlicet de martyribus⁴⁵¹.

In Translatione sancti Servatii tenetur triplex festum. In primis vespers sola a. *Exultet omnis spiritus*, feriales psi., ym. *Audi precantis*, r. *Romam oratum*, ad Magnificat a. *Omne a progenie*, ad matutinas l. de Translatione, que incipit : *Actum est hoc*, ra. et capla. propria, in secundis vespers ad Magnificat *Exultet omnis*⁴⁵², coll. que dicetur ad omnes horas, *Deus per quem mundi*, capla. sicut in die, missa similiter⁴⁵³. (Si festum Translationis sancti Servatii venerit in ebdomada Penthecostes, transferetur ad feriam sequentem)⁴⁵⁴.

De sancto Medardo, episcopo et confessore, habetur propria or., et nisi post Trinitatem ipsius festum evenierit, non canitur de ipso in horis, nec de sancto Bonefacio similiter. Nota⁴⁵⁵. Sed tantummodo fit memoria de ipsis in primis vespers, die sequenti in matutinis, et in missa erit secundum *Alleluia* de ipsis, nisi festa eorum eveniant in ebdomada Penthecostes, in vigilia ejus, vel die dominica post Ascentionem Domini, in quibus diebus non canitur de ipsis in horis, sed de tempore. Sed si festa eorum, scilicet Bonefacii, martyris, et Medardi, confessoris, et similibus, post octavas Trinitatis evenierint, tunc canitur de ipsis in horis.

De sanctis Primo et Feliciano, martyribus, habetur propria coll. *Fac nos*, que dicetur ad omnes horas, et totum

<fol. 97va> officium in horis tenetur de pluribus martyribus in communi, sed propriam habent missam, cujus intr. est *Sapienciam*, coll. *Fac nos quesumus*, ep. *Expectatio justorum*, gr. *Gloriosus*, v. *Dextera tua*,

⁴⁴⁹ eras. sed legibile.

⁴⁵⁰ et in ras. scr. B.

⁴⁵¹ videlicet de martyribus in marg. adscr. B.

⁴⁵² triplex festum. In primis vespers sola a. *Exultet omnis spiritus*, feriales psi., ym. *Audi precantis*, r. *Romam oratum*, ad Magnificat a. *Omne a progenie*, ad matutinas l. de Translatione, que incipit : *Actum est hoc*, ra. et capla. propria, in secundis vespers ad Magnificat *Exultet omnis* in ras. scr. B.

⁴⁵³ missa similiter in ras. scr. B.

⁴⁵⁴ in marg. inf. adscr. B, sed ad feriam sequentem a manu posteriore leviter eras.

⁴⁵⁵ Nota in marg. scr. A.

ew. *Hoc est preceptum*, off. *Mirabilis*, secr. *Fiat Domine*, com. *Ego vos*, post communionem *Quesumus omnipotens Deus*. Nota⁴⁵⁶. Si festum sanctorum Primi et Feliciani in octava Ascensionis Domini evenerit, canitur de ipsa octava et non de festo, sed fit memoria de ipsis in primis vesperis, in matutinis et in missa diei sequentis. Item si dictum festum feria sexta post octavas Ascensionis evenerit, officium misse erit, si placet, sicut in die Tyburcii et Valeriani, et in missa dicuntur tres collecte : prima de festo, secunda de dominica, tertia de Ascensione. Item si dictum festum post octavas Penthecostes evenerit, dicuntur in missa tres orationes : prima de festo, secunda de Trinitate *Omnipotens sempiterne Deus qui dedisti*, tertia de Omnibus Sanctis *Concede quesumus omnipotens Deus ut sancta Dei genitrix*. Si vero dictum festum post octavas Trinitatis evenerit, secunda or. in missa erit de dominica, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum dominaris*.

De sancto Barnaba, apostolo, tenetur in horis et in missa, sicut in communi apostolorum habetur, coll. *Deus cujus nomine*, et dicitur ad omnes horas.

<fol. 97vb> Si festum Barnabe in vigilia Penthecostes evenerit, ipso die celebratur, et in matutinis et in aliis horis tenetur cantus, sicut⁴⁵⁷ in tempore paschali de sanctis apostolis⁴⁵⁸ habetur, sed pronunciat in matutinis ew. de ipsa vigilia Penthecostes.

De sancto Basilide et sociis ejus, martyribus, habetur propria coll., que dicitur ad omnes horas, et in missa [ca]⁴⁵⁹ cantetur de eisdem, et propriam missam habent, quam quere in festo Fabiani et Sebastiani, coll. *Sanctorum Basilidis*, ep. *Iustorum anime*, gr. *Vindica Domine*, ew. *Attendite a fermento*, off. *Exultabunt*, secr. *Pro sanctorum*, com. *Posuerunt*, post communionem *Semper Domine*. Si festum predictum in ebdomada Trinitatis evenerit, in missa erit secunda or. de Trinitate, tertia *Ecclesie tue*, et *Alleluia* et pref. erunt de Trinitate.

Viti, martyris, tenetur officium in horis de uno martyre, sed missa tenetur de dominica, post primam collectam in missa dicitur de sancto Vito coll. *Da ecclesie tue*, et hec dicitur ad omnes horas, secr. *Sicut gloriam*, post communionem *Refecti Domine*, *Benedicamus Domino*.

Marci et Marcelliani, martyrum, tenetur officium de pluribus martiribus in horis, sed in missa habent officium proprium, cujus est intr. *Salus autem*, coll. *Sanctorum tuorum*, et illa

⁴⁵⁶ Nota in marg. scr. A.

⁴⁵⁷ sicut/cantus transp. A.

⁴⁵⁸ apostolis/sanctis transp. A.

⁴⁵⁹ lineola del. A.

tenetur ad omnes horas, ep. *Iustorum anime*, gr. *Gloriosus Deus*, v. *Dextera*, ew. *Cum venerit Filius*, off. *Anima nostra*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Amen dico*, post communionem *Libantes Domine*. Nota⁴⁶⁰. Secunda or. in missa de dominica, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, sed si fuerit in ebdomada Trinitatis, erit secunda or. de Trinitate et tertia or. *Ecclesie tue*, et *Alleluia* et pref. de Trinitate.

De sanctis Gervasio et Prothasio, martyribus, habetur propria coll., videlicet *Sanctorum martyrum*, que dicitur ad omnes horas, et canitur de ipsis in missa, cujus intr. est *Loquetur*, ps. *Benedixisti*, coll. *Sanctorum martyrum*, or. secunda de dominica, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, ep. *Rememoramini*, gr. *Iustorum anime*, v. *Visi sunt*, ew. *Egrediente Jhesu*, off. *Letamini*, secr. *Concede nobis*, com. *Posuerunt*, post communionem *Da quesumus*. Si dictum festum venerit in ebdomada Trinitatis, tenetur sicut in missa festi precedentis.

Albani, martyris, officium tenetur sicut de uno martyre non pontifice, coll. ad omnes horas *Presta quesumus omnipotens Deus*, et illa tenetur ad missam post primam collectam, et alias collectas quere de uno martyre non pontifice in communi.

Albini, martyris⁴⁶¹, et Paulini, confessoris, non habentur proprie collecte de eis, sed tamen potest

de ipsis in horis teneri, si placet.

In vigilia beati Johannis Baptiste in matutinis et in aliis horis potest nocturnus observari de feria, et in matutinis pronuntiatur ew. et sic dicitur : *Initium sancti ewangelii secundum Lucam*, *Fuit in diebus Herodis*, et inde legentur tres ll. Ad missam intr. *Ne timeas*, ps. *Domine in virtute*, coll. *Presta quesumus*, — eodem die Albini, martyris, quere retro collectam de uno martyre, — ep. *Factum est verbum Domini*, gr. *Fuit homo*, v. *Ut testimonium*, *Alleluia* non canitur, nisi dominica fuerit, et tunc cantetur *Alleluia*, *Corona aurea*, ew. *Fuit in diebus Herodis*, off. *Gloria et honore*, secr. *Munera*, com. *Magna est*, post communionem *Beati Johannis*. Nota⁴⁶². Si vigilia sancti Johannis in sollempnitate sancte Eucharistie evenerit, in matutinis pronunciantur duo ewangelia, septima l. erit de omelia ewangelii Eucharistie, octava vero et nona de omelia ewangelii ipsius vigilie, et due misse possunt cantari, si placet, scilicet de festo et de vigilia, in missa de Eucharistia dicitur sola coll.

(Anno Domini millesimo quingentesimo decimo nono accidit vigiliam Johannis venisse in die Sacramenti, et tunc pronuncia-

⁴⁶⁰ Nota in marg. scr. A.

⁴⁶¹ martyris cum signo relativo suprascr. A.

⁴⁶² Nota in marg. scr. A.

batur ew. profesti Johannis Baptiste in profesto Sacramenti, similiter et missa ejusdem vigilie beati Johannis, et omnis populus jejunavit vigilia Johannis in profesto Sacramenti)⁴⁶³.

(Festum Johannis Baptiste . . . hujus ecclesie, erit in omnibus triplex, in candelis, cantu, campanis, organis et ornamentis, et fiet statio ante primas vespervas, et in primis ac secundis vespervis post *Magnificat* cum *O crux*, et ipso die Johannis, sexta finita, processio solemnitas fiet cum cappis circa Forum Bladi, omnibus participantibus de suis officiis ac serviciis)⁴⁶⁴.

De sancto Johanne Baptista habetur festum triplex⁴⁶⁵. In primis vespervis super psalmos feriales a. *Ex utero*, a. *Nazareus*, a. *Iste puer*, a. *Tu puer*, a.

<fol. 98va> *Inter natos*, ym. *Ut queant laxis*, cap. *Audite insule*, r. *Innuebant*, v. *Gloria et honore*, ad *Magnificat* a. *Ingresso*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*. Completorium de tempore. Ad matutinas inv. *Regem precursoris*, in primo nocturno a. *Priusquam*, ps. *Beatus vir*, a. *Ad omnia*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Ne timeas*, ps. *Domine quid multiplicati*, v. *Gloria et honore*, v. *Posuisti*, sex ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Sollempnitates*, r. *Fuit homo*, r. *Elyzabeth*, r. *Priusquam* ; in secundo nocturno a. *Misit Dominus*, ps. *Cum invocarem*, a. *Ecce dedi*, ps. *Verba mea*, a. *Dominus ab utero*, ps. *Domine Dominus*, v. *Posuisti*, r. *Descendit*, r. *Hic precursor*, r. *Innuebant* ; in tertio nocturno a. *Posuit*, ps. *In Domino confido*, a. *Formans me*, ps. *Domine quis*, a. *Reges videbunt*, ps. *Domine in virtute*, v. *Corona*, v. *Fuit homo*, ew. pronuntiatur *Elyzabeth impletum*, r. *Precursor Domini*, r. *Gabriel*, r. *Inter natos*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Elyzabeth Zacharie*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Innuebant*, a. *Johannes vocabitur*, a. *Johannes est nomen*, a. *Inter natos*, cap. *Priusquam*, v. *Fuit homo*, ad *Benedictus* a. *Apertum est*, coll. *Deus qui presentem*, cum suffragiis consuetis ad matutinas et ad vespervas. Ad primam et ad alias horas dicuntur

<98vb> ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *Ad omnia*, r. *Gloria et honore*, coll. *Deus qui nos*. Ad sextam cap. *Ecce dedi*, r. *Posuisti*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad missam intr. *De ventre*, v. *Bonum*, coll. *Deus qui presentem diem sola*, nisi sit dominica, ep. *Audite insule*, gr. *Priusquam*, v. *Misit Dominus*, *Alleluia*, *Erat*

⁴⁶³ Huc transposui quam in marg. inf. primae columnae folii 98r annotationem manus ignota cum indice adscr.

⁴⁶⁴ in marg. sup. secundae columnae folii 98r manus ignota cum signo relativo adscr. circa annum 1410, cf. annot. 397 (vide Franquinet, *Oorkonden en Bescheiden van het Kapittel van O.L.Vrouwekerk*, II, p. 149, annot. 5, ubi instauratio festi triplicis in honorem Johannis Baptistae commemoratur).

⁴⁶⁵ tri- in ras. scr. B.

Johannes, sequ. *Sancti Baptiste*, ew.⁴⁶⁶ *Elyzabeth*, — Nota⁴⁶⁷. Si *Credo in unum* debeat cantari vel non, stat ad placitum, quia in quibusdam ecclesiis tenetur, in quibusdam vero non, — off. *Justus ut palma*, secr. *Tua Domine*, com. *Tu puer*, post communionem *Sumat*. Ad nonam cap. *Fuit homo*, r. *Corona aurea*, coll. *Da quesumus*. In secundis vesperis ae. de laudibus, psi. de uno martyre, <a. *Elizabeth Zacharie*>, a. *Innuebant*, a. *Johannes vocabitur*, a. *Johannes est*, a. *Inter natos*, psi. *Beatus vir qui timet*, *Credidi*, *Ad Dominum cum tribularer*, *Ad te levavi*, *De profundis*, ym. *Ut queant*, cap. *Formans me*, r. *Inter*⁴⁶⁸ *natos*, v. *Gloria et honore*, ad Magnificat a. *Puer*, coll. *Da quesumus*. Per octavas tenetur de festo jam dicto, nisi majus festum inpediat, et tunc fiet memoria de sancto cum antiphona et collecta.

De Gallicano non canitur in horis, sed fiet de ipso commemoratio in vesperis, matutinis et in missa.

De sanctis Johanne et Paulo, martyribus, tenentur tres ll.

<fol. 99ra> Ad primas vespervas super psalmos feriales una a. de laudibus sancti Johannis Baptiste, ym. *Sanctorum meritis*, — capla. ad omnes horas, ad matutinas inv., psi., ae. et ra. ad horas dicuntur de martyribus in communi, — ad Magnificat a. *Isti sunt due olive*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, et illa dicitur ad omnes horas. Ad matutinas legentur tres ll. de passione eorum, r. *Isti sunt duo viri*, r. *Isti sunt due olive*, r. *Beati martyres*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Paulus et Johannes*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Paulus et Johannes*, a. *Johannes et Paulus*, a. *Spiritus et anime*, a. *Johannes et Paulus dixerunt*. Ad omnes horas ae. de laudibus. Intr. ad missam *Multe tribulationes*, v. *Benedicam*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, secunda or. de dominica, tertia de Omnibus Sanctis *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, ep. *Respondens unus*, gr. *Ecce quam bonum*, v. *Sicut unguentum*, ew. *Attendite a fermento*, off. *Gloriabuntur*, secr. *Hostias*, com. *Et sic oram*, post communionem *Celesti munere*. In secundis vesperis nichil de ipsis tenetur preter anthiphonam et collectam. Nota⁴⁶⁹. Si festum sanctorum Johannis et Pauli dominica die evenerit, celebratur cum novem lectionibus, sex prime ll. de vita ipsorum, sex ra.

<fol. 99rb> prima de martyribus, tres ultime ll. de omelia ewangelii ipsius dominice, tria ultima ra. propria, que supra sunt dicta, et tunc dicuntur in secundis vesperis ae. de laudibus, ps. *Dixit Dominus cum aliis*. Item si dictum festum in ebdomada sancte Trinitatis

⁴⁶⁶ ew./sequ. Sancti Baptiste transp. A.

⁴⁶⁷ Nota in marg. scr. A.

⁴⁶⁸ -er cum signo relativo suprascr. A.

⁴⁶⁹ Nota in marg. scr. A.

evenierit, secunda or. erit in missa de Trinitate, tertia de Omnibus Sanctis, videlicet *Concede quesumus omnipotens Deus ut sancta*, et pref. erit de Trinitate. Item si festum predictum dominica die in octava Trinitatis evenierit, in qua dominica est consuetum cantari de Trinitate integraliter cum novem⁴⁷⁰ lectionibus, festum sanctorum predictorum transferetur ad feriam secundam sequentem, in festo Septem Dormientium, martyrum, et tunc dicuntur tres orationes : prima de sanctis Johanne et Paulo, secunda de Septem Dormientibus, tertia de dominica.

De Septem Dormientibus propria coll. habetur, et in matutinis ll.

In vigilia Petri et Pauli, apostolorum, tenetur officium in horis de sancto Johanne Baptista. Eodem die Leonis, pape, de ipso tenetur una coll. *Deus qui beatum Leonem*, que dicitur in primis vesperis, in matutinis et in missa. Ad matutinas ew. pronuntiatur *Dixit Jhesus Petro*. Intr. ad missam *Dicit Dominus*, ps. *Celi enarrant*, coll. *Deus qui nobis*,

<fol. 99va> secunda or. de sancto Leone, tertia de dominica, ep. *Petrus et Johannes*, gr. *In omnem terram*, v. *Celi enarrant*, *Alleluia* non canitur, nisi dominica dies fuerit, ew. *Dixit Jhesus Petro*, off. *Michi autem*, secr. *Munus*, alia *Annue*, tertia de dominica, com. *Simon Johannis*, post communionem *Sumptis*, alia *Deus qui anime*, tertia de dominica. Nota⁴⁷¹. Si vigilia Petri et Pauli, apostolorum, venerit dominica die, cantatur per totum de sancto Johanne Baptista in horis, sed in matutinis pronuntiatur ew. de vigilia, et missa canitur similiter de vigilia, in qua dicuntur quinque collecte : prima de apostolis, secunda de dominica, tertia de Leone, quarta de Trinitate seu Johanne Baptista, quinta de Omnibus Sanctis, *Alleluia*, *Per manus*⁴⁷², pref. de Trinitate, cetera de apostolis.

Nota⁴⁷³. Sciendum est, quod circa festum sancti Johannis Baptiste solent cantari speciales misse ante festum et post, et hee pro communi bono, et si pro peccatis fuerit, dicitur coll. *Exaudi quesumus Domine supplicum preces*, et si fuerit inundatio pluviarum super faciem terre, dicitur in missa hec coll. ad postulandam serenitatem : coll. *Ad te nos Domine clamantes*, si autem terra fuerit arida, ad postulandam pluviam erit hec coll. : *Deus a quo vivimus, movemur et sumus*, si

<fol. 99vb> vero adversitas bellorum in terra fuerit, tunc ad postulandam

⁴⁷⁰ novem in ras. scr. B.

⁴⁷¹ Nota in marg. scr. A.

⁴⁷² Per manus lac. expl. B.

⁴⁷³ Nota in marg. scr. A.

pacem hec erit coll. : *Deus a quo sancta desideria*. Si vigilia apostolorum dominica aut sabbato evenerit, tunc specialis missa feria sexta precedente celebrabitur.

In natale sanctorum Petri et Pauli, apostolorum, in primis vespis super psalmos a. *Petrus et Johannes*, psi. feriales, a. *Claudus*, a. *Argentum*, a. *In nomine*, a. *Exiliens*, ym. *Aurea luce*, et canitur totus, cap. *Dicit Dominus Petro*, r. *Petre amas me*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Beatus Petrus*, coll. *Deus qui nobis*, et dicitur semper a. et coll. de sancto Johanne Baptista, sequitur de sancta Cruce, de beata Virgine et de Omnibus Sanctis. Ad matutinas inv. *Christum regem*, in primo nocturno a. *In plateis*, ps. *Celi enarrant cum reliquis psalmis de apostolis*, a. *Ait Petrus*, a. *Petrus apostolus*, v. *In omnem terram*, v. *Constitues*, sex ll. leguntur de passione sancti Petri, r. *Symon*, r. *Si diliges me*, r. *Tu es Petrus* ; in secundo nocturno a. *Factum est*, a. *Adveniente Petro*, a. *Ponens Petrus*, v. *Constitues*, v. *Nimis honorati*, r. *Domine si tu es*, r. *Surge Petre*, r. *Tu es pastor* ; in tertio nocturno a. *Cornelius*,

<fol. 100ra> a. *Aperiens*, a. *Adhuc*, v. *Nimis honorati*, v. *Dedisti hereditatem*, ew. pronunciat *Quem dicunt homines*, r. *Quem dicunt homines*, r. *Ego pro te*, r. *Petre amas*, *Te Deum*, v. *Nimis honorati*. Ad laudes a. *Ego pro te*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Symon Johannis*, a. *Caro et sanguis*, a. *Petre amas me*, a. *Tu es Petrus*, cap. *Tu es Petrus*, v. *Annunciaverunt*, ad Benedictus a. *Quodcumque*, coll. *Deus qui hodiernam*. Ad omnes horas tenentur ae. de laudibus. Ad terciam cap. *Petrus et Johannes*, r. *In omnem terram*, coll. *Deus qui ligandi*. Ad sextam cap. *Angelus Domini*, r. *Constitues*, coll. *Deus qui apostolo tuo*. Intr. ad missam *Nunc scio*, coll. *Deus qui hodiernam diem*, sola coll., ep. *Misit Herodes*, gr. *Constitues*, v. *Pro patribus*, *Alleluia*, *Tu es Petrus*, v. *Beatus es Symon*, sequ. *Petre summe*⁴⁷⁴, ew. *Venit Jhesus in partes*, *Credo in unum*, off. *Constitues*, secr. *Hostias*, com. *Tu es Petrus*, post communionem *Quos celesti*. Ad nonam cap. *Exiens Petrus*, r. *Nimis honorati*, coll. *Largiente*. Ad secundas vespas ae. de laudibus, ps. *Dixit Dominus cum reliquis psalmis de apostolis*, ym. *Aurea luce*, cap. *Hii sunt ecclesiarum*, r. *Fuerunt sine querela*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Gloriosi principes*,

<fol. 100rb> coll. *Deus qui ecclesiam tuam*.

In crastino Petri et Pauli, apostolorum, agitur Celebratio sancti Pauli, que observatur, tam in die quam in nocte, per omnia sicut in Conversione ipsius, preter collectam, epistolam et ewangelium in missa. Ad matutinas pronunciat *ew. Respondit Symon*. Ad missam coll. *Deus qui multitudinem*, et circa finem dicitur : *ut*

⁴⁷⁴ sumne corr.

*cujus natalicia colimus, ep. Respondit, secr. Ecclesie tue, post communionem Perceptis Domine, Ite missa. Crastino beati Pauli et aliis diebus sequentibus usque ad octavas eorundem*⁴⁷⁵ *canitur in horis de apostolis, nisi majus festum superveniat, et tunc tenetur a. et coll. de ipsis, in matutinis et in aliis horis per dictam*⁴⁷⁶ *octavam inv., ae., ra. et capla. ad horas dicuntur in communi apostolorum, coll. Exaudi nos Deus salutaris* *dicetur ad omnes horas, ad matutinas leguntur sermones apostolorum et una die canuntur tria prima ra., altera die tria media, tertia die tria ultima, et Te Deum canitur.*

Hoofdstuk LI

<DE FESTIS MENSIS JULII>

Octava sancti Johannis Baptiste observatur cum novem⁴⁷⁷ lectionibus et responsoriis, et officium misse sicut in die. Si autem dominica fuerit, tenentur [. . .]⁴⁷⁸ sex ll. de uno sermone, tres ultime de omelia ewangelii ipsius dominice.

(Si autem non fuerit dominica, sex ll. propriae, et tres ultimae de ewangelio vigiliae festi Visitationis beatae Mariae Virginis *Cum esset desponsata*, quae etiam dicuntur, etsi dominica fuerit, et tunc ll. de homelia ewangelii dominicae dicuntur infra hebdomadam die convenienti)⁴⁷⁹.

<fol. 100va>

(Festum Visitationis beate Marie Virginis erit in omnibus triplex, cujus officium quere in libris, et post *Magnificat* fiet statio in medio ecclesie in primis vesperis et secundis, et cantatur *O crux*, omnibus participantibus de suis officiis et serviitiis, ex institutione et ordinatione Vloedorpe, decani Aquensis)⁴⁸⁰.

De sanctis Processo et Martiniano, martyribus, non tenetur in horis, sed in missa, et fit de ipsis memoria in primis vesperis, in matutinis et in missa, cum una antiphona et collecta, cursus vero

⁴⁷⁵ earundem corr. A.

⁴⁷⁶ dictas corr. A.

⁴⁷⁷ novem in ras. scr. B.

⁴⁷⁸ spatium $\frac{1}{4}$ lineae eras.

⁴⁷⁹ in marg. inf. adscr. D.

⁴⁸⁰ in marg. inf. adscr. C.

tenetur de apostolis. Ad missam inu. *Juicant sancti*, ps. *Exultate justi*, coll. *Deus qui nos*, secunda de apostolis, tertia or. de dominica, ep. *Benedictus Deus*, gr. *Exultabunt*, v. *Cantate*, ew. *Sedente Jhesu*, off. *Gloriabuntur*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Anima nostra*, post communionem *Corporis sacri*. Nota⁴⁸¹. Si festum sanctorum Processi et Martiniani sabbato euenerit, sique de beata Virgine cantatum non fuerit, cantetur de ipsa in horis et in missa, et in illa quinque collecte dicuntur : prima de sancta Maria, secunda de martyribus Processo et Martiniano, tertia de apostolis, quarta de dominica, quinta *Ecclesie tue*, et si dominica euenerit, prima or. erit de dominica, secunda de martyribus, tertia de apostolis, quarta de Trinitate, quinta de Omnibus Sanctis, scilicet *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, pref. de apostolis, cetera de dominica, et in ipsa dominica in horis non canitur de tempore, sed de apostolis.

In Translatione sancti Thome, apostoli, totum officium in horis

<fol. 100vb> est de apostolis in communi, et missa inuenietur in natale ejusdem, deinde sequitur a. et coll. de apostolis, cum suffragiis.

In Translatione sancti Martini, episcopi, tenetur triplex festum, et est festum civitatis Trajectensis Leodiensis nostre dyocesis. In primis vesperis et die sequenti ad omnes horas ae., ra., versiculi et cetera tenentur sicut in festo ipsius, et cantando *Magnificat*, vadit processio ad capellam sancti Martini, et ibi finiuntur vespere, coll., que dicitur ad omnes horas, *Sancti nos*, deinde fiet memoria de apostolis, de sancta Cruce, de beata Virgine, et de Omnibus Sanctis. Ad matutinas legentur novem ll. de Translatione seu legenda ipsius, que sic inchoatur : *Opere precium*, sed si dominica fuerit, tres ultime ll. legentur de omelia ewangelii ipsius dominice. Officium misse sicut in die, coll. *Sancti nos Domine*, secunda de apostolis, tertia *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, secr. *Beati Martini*, post communionem *Exultet quesumus*. Si dominica fuerit, secunda coll. in missa de dominica, tertia de apostolis, quarta de Trinitate.

Octava apostolorum Petri et Pauli tenetur ad omnes horas officium commune apostolorum cum novem⁴⁸² lectionibus, exceptis propriis collectis, et missa similiter. Ad matutinas pronuntiatur ew. *Jussit*

<fol. 101ra> *Jhesus discipulos, Te Deum*. Intr. ad missam *Sapienciam*, v. *Exultate, Gloria in excelsis*, coll. *Deus cujus dextera*, que dicitur ad omnes horas, secunda de Goare, confessore, tertia de dominica, ep. *Hii sunt viri*, gr. *Justorum anime*, v. *Visi sunt*, ew. *Jussit Jhesus discipulos, Credo* canitur, off. *Exultabunt*, secr. *Offerimus*, com.

⁴⁸¹ Nota in marg. scr. A.

⁴⁸² novem in ras. scr. B.

Justorum anime, post communionem *Beatorum apostolorum*. Si octava apostolorum dominica die evenerit, legentur sex ll. de sermone, qui sic incipit : *Gloriosissimos*, tres ultime de omelia ewangelii *Jussit Jhesus*, et in missa dicuntur quinque : prima de octava, secunda de dominica, tertia de Goare, quarta de Trinitate, quinta de Omnibus Sanctis *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, pref. de apostolis, et tunc dicuntur secunde vespere de octava apostolorum, ae. de laudibus, psi. de apostolis.

De sancto Kiliano et sociis ejus, martyribus, tenetur in horis, nisi festum eorum dominica aut sabbato evenerit, coll., que dicitur ad omnes horas, *Presta quesumus omnipotens Deus*⁴⁸³, missa erit de dominica, in qua dicuntur tres orationes : secunda de sanctis Kiliano <et sociis>, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*.

De Septem Fratribus, martyribus, habetur propria coll., que dicitur ad omnes horas, videlicet *Presta quesumus*. In matutinis legentur tres ll. de vita eorum, *Te Deum*, capla., ra. et versiculi dicuntur

<fol. 101rb> de pluribus martyribus, et habent dicti martyres proprium officium misse, cujus intr. est *Laudate pueri*, v. *Sit nomen*, coll. *Presta quesumus*, secunda or. de dominica, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, — si feria sexta fuerit, secunda coll. de sancta Cruce, — ep. *Iusti autem*, gr. *Anima nostra*, secr. *Sacrificiis*, com. *Quicumque fecerit*, post communionem *Quesumus omnipotens Deus*.

In Translatione sancti Benedicti, abbatis. Propriam missam non habet, sed tamen tenetur de eo sicut de aliis habentibus proprias collectas, et missa cantatur de eo sicut de aliis abbatibus, et illam missam quere retro in communi sanctorum, coll. *Intercessio*, et illa dicitur ad omnes horas, secunda or. in missa de dominica, tertia de Omnibus Sanctis *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, secr. *Sacris altaribus*, post communionem *Protegat*.

De sancto Cleto, papa et martyre, qui secundus post apostolos in sancto canone nominatur, canitur in horis, capla. ad horas unius martyris pontificis, missa de dominica, secunda coll. de sancto Cleto, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*.

Festum sancte Margarete, virginis, celebratur cum novem lectionibus, officium per omnia sicut de una virgine. Ad matutinas

<fol. 101va> legentur novem ll. de passione sua, officium misse sicut de sancta Lucia, preter collectas : *Deus qui beatam virginem*, et hec dicitur ad omnes horas, secunda or. de dominica, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*.

⁴⁸³ *Presta quesumus omnipotens Deus lac. expl. B.*

(*Evangelium Cum multa turba*)⁴⁸⁴.

In Divisione Apostolorum tenetur duplex festum. Ad primas vespervas a. *Jam non dicam*, psi. feriales, totum officium tenetur de communi apostolorum, tam in nocte quam in die. Ad matutinas legentur sex ll. de omelia ewangelii *Misit Jhesus duodecim*, et immediate recipiuntur ll. post omeliam, et in septima lectione pronunciabitur ew. et accipiuntur tres ultime ll. post sextam lectionem. Ad missam intr. *Michi autem*, v. *Domine probasti*, coll. *Intercessionibus*, secunda de dominica, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, ep. *Jam non estis hospites*, gr. *Constitues*, *Alleluia*, *In omnem terram*, sequi. *Celi enarrant*, ew. *Misit Jhesus duodecim discipulos*, *Credo canitur*, off. *In omnem terram*, secr. *Respice*, com. *Ego vos elegi*, post communionem *Quesumus Domine*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, scilicet *Hoc est preceptum*, psi. de apostolis.

De sanctis Monulpho et Gundulpho, confessoribus, tenentur novem ll. In primis vespervis dicuntur ae. et ps. feriales,

<fol. 101vb> ym. *Adest sacrata*, cap. *Justi autem*, v. *Exultent justi*, ad Magnificat a. *Isti sunt due olive*, coll. *Exaudi Domine*, que dicitur ad omnes horas. Ad matutinas inv. *Regem regum*, in primo nocturno a. *Secus decursus*, ps. *Beatus vir*, a. *Via justorum*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Ecce merces*, ps. *Domine quid multiplicati*, v. *Exultent justi*, novem ll. leguntur de vita Monulphi et Gundulphi, et per octavas tenetur de ipsis similiter, sed legetur aliquando de tempore cum responsoriis, que hic tenentur : r. *Absterget*, r. *Isti sunt duo viri*, r. *Isti sunt due olive*, quere ambo in festo sanctorum Johannis et Pauli ; in secundo nocturno a. *Dabo sanctis*, ps. [*Cum invocarem*]⁴⁸⁵ *Domine Dominus noster*⁴⁸⁶, a. *Sanctis qui in terra*, ps. *Conserva*, a. *Hec est*, ps. *Domini est terra*, v. *Letamini*, r. *Vidi conjunctos viros*, r. *Sancti tui*, r. *Isti sunt viri sancti* ; in tertio nocturno a. *Letamini*, ps. *Beati quorum*, a. *Justi autem*, ps. *Exultate justi*, a. *Beati quos*, ps. *Te decet*, — si dominica fuerit, pronunciatur ew. de dominica, — r. *Sancti mei*, r. *In circuitu*, r. *Sint lumbi*, *Te Deum*, v. *Gloriosus*. Ad laudes a. *Sancti tui* cum reliquis, — quere Phylippi et Jacobi, — ps. *Dominus regnavit cum aliis*, cap. *Induunt sancti*, v. *Justi autem*, ad Benedictus a. *Fulgebunt justi*, coll. *Exaudi Domine populum tuum*. Ad

<fol. 102ra> horas dicuntur ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *Fulgebunt justi*, r. *Exultent justi*. Ad sextam cap. *Qui confidunt*, r. *Letamini*. Ad

⁴⁸⁴ in marg. sup. adscr. D, sc. *evangelium septimae dominicae post Trinitatem* (Mc., VIII, 1).

⁴⁸⁵ exp. C.

⁴⁸⁶ *Domine Dominus noster cum signo relativo in marg. adscr. C.*

missam intr. *Gaudeamus*, ps. *Exultate justi*, coll. *Exaudi Domine*, secunda or. de dominica, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, ep. *Plures facti sunt*, gr. *Sacerdotes*, v. *Illuc producam*, *Alleluia*, *Fulgebunt justi*, ew. *Sint lumbi*, off. *Letamini*, secr. *Preces nostras*, com. *Sint lumbi*, post communionem *Repleti*. Ad nonam cap. *Hii sunt viri*, r. *Gloriosus*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. feriales, ym. *Adest sacrata*, cap. *Scimus quoniam*, ad Magnificat a. *Isti sunt viri*.

De sancta Praxede, virgine, non canitur in horis, sed de sanctis Monulpho et Gundulpho⁴⁸⁷. In primis vespervis et in matutinis fit de ipsa memoria, et habet propriam collectam et officium misse, et canitur de Praxede in missa, cujus est intr. *Loquebar*, coll. *Deus qui inter innumerabilia*⁴⁸⁸, secunda or. de sanctis Monulpho et Gundulpho, tertia de dominica, ep. *Sapientia laudabit*, gr. *Dilexisti*, v. *Propterea*, *Alleluia*, *Specie*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Offerentur*, secr. *Sacrificium*, com. *Simile*, post communionem *Benedictionis tue*.

In festo sancte Marie Magdalene duplex festum est. In primis vespervis una sola a. super psalmos *Quid peccatoribus*,

<fol. 102rb> psi. feriales, ym. *Syodus solare*, cap. *Fallax gratia*, r. *Soror Marthe*, v. *Specie tua*, ad Magnificat a. *Fidelis sermo*, coll. *Deus qui beate Marie Magdalene*, hoc cap. et hec coll. dicuntur ad omnes horas. Completorium de tempore. Ad matutinas inv. *Regi regnorum*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Cum discubisset*, ps. *Domine Dominus*, a. *Secus*, ps. *Celi enarrant*, a. *Irrigabat*, ps. *Domini est terra*, v. *Specie tua*, sex ll. legentur de vita Marie Magdalene, ew. pronunciatur *Rogabat Jhesum quidam phariseus*, et illud quere in septembre in Quatuor Temporibus feria sexta, r. *Letetur*, r. *O laudanda*, r. *Soror Marthe*; in secundo nocturno a. *Symon autem*, ps. *Eructavit*, a. *Et conversus*, ps. *Deus noster*, a. *Quoniam multum*, ps. *Fundamenta*, r. *Illicitos*, r. *Nuncia*, r. *Verus amor*; in tertio nocturno a. *Satagebat*, ps. *Cantate primum*, a. *Non est Martha*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Et respondens*, ps. *Cantate secundum*, v. *Diffusa*, r. *O mirum*, r. *Diligebat*, r. *Emit Maria*, *Te Deum*, v. *Diffusa*. Ad laudes a. *Conversus est*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Tanto namque*, a. *Maria pio*, a. *Quid peccatoribus*, a. *Optimam partem*, ad Benedictus a. *O mundi lampas*, coll. ut supra.

<fol. 102va> Ad horas ymni et psi. de tempore, ae. de laudibus, ra. de una virgine. Ad missam intr. *Gaudeamus*, *Gloria in*, coll. *Deus qui beate Marie Magdalene*, non dicuntur plures collecte, ep. *Mulierem fortem*, gr. *Dilexisti*, v. *Propterea*, sequ. *Laus tibi Christe*, ew.

⁴⁸⁷ Mo. et Mo. lectionem emend.

⁴⁸⁸ innumerabilia corr.

*Rogabat Jhesum, Credo canitur, off. Diffusa est, secr. Accepta, pref. communis, com. Diffusa est, post communionem Auxilientur. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. feriales, ym. Sydus solare, r. Emit Maria, v. Dimissa sunt ei peccata multa, ad Magnificat a. Gloriosa jam*⁴⁸⁹, coll. ut supra, sequitur de octava Monulphi et Gundulphi, deinde de sancto Apollinare, episcopo et martyre, ae.⁴⁹⁰ cum collectis, postea suffragia.

Nota⁴⁹¹. In crastino Marie Magdalene canitur in horis et in missa de sanctis Monulpho et Gundulpho, quia ipsorum octava est, et fiet memoria in matutinis et in missa post primam collectam de sancto Apollinare, episcopo et martyre.

De sancta Cristina, virgine, cujus festum est in vigilia sancti Jacobi, tenetur per omnia sicut de una virgine in horis, sed missa erit de vigilia, et illam quere per omnia in vigilia beati Thome, apostoli, nichil mutando, preter nomen

<fol. 102vb> proprium in collectis, videlicet *Jacobi pro Thome*, secunda or. in missa de sancta Christina, tertia de dominica, et in matutinis non est ew. de vigilia, sed legitur de tempore. Et si dicta vigilia feria sexta evenerit, in missa dicuntur quinque collecte : prima de vigilia, secunda de sancta Cruce, tertia de sancta Christina, quarta de dominica, quinta *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*. Item si dicta vigilia venerit dominica die, in missa dicuntur quinque orationes : secunda de dominica, tertia de sancta Christina, quarta de Trinitate, quinta *Concede quesumus omnipotens Deus ut sancta Dei genitrix, Alleluia* erit de apostolis et pref. de Trinitate.

In festo sancti Jacobi, apostoli, ad primas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Exulet celum*, capla., ae.⁴⁹² et ra., tam in nocte quam in die, psi. et versiculi similiter erunt de communi apostolorum, ad omnes horas coll. *Esto Domine*, sequitur a. et coll. de sancto Christoforo, coll. *Sancti Christofori martyris tui*, dehinc sequitur de sancta Glodesinde, virgine, coll. *Deus qui nos*. Ad matutinas leguntur sex ll. de vita sancti Jacobi, ew. pronuntiatur *Accesserunt ad Jhesum*. Ad missam intr. *Michi autem*, coll. *Esto Domine*, alia *Sancti Christophori*, tertia de Glodesinde, — quere retro in communi de una virgine, — quarta de dominica, quinta de Omnibus

<fol. 103ra> Sanctis, videlicet *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, ep. *Surrexerunt*, gr. *Nimis honorati*, v. *Dinumerabo, Alleluia, Non vos me*, sequ. *Clare sanctorum*, ew. *Accesserunt, Credo in unum*, off. *In omnem terram*, secr. *Oblationes*, pref. de apostolis,

⁴⁸⁹ Gloriosa jam lac. expl. B.

⁴⁹⁰ ae. in ras. (anthiphona) scr. A.

⁴⁹¹ Nota in marg. scr. A.

⁴⁹² ae. in ras. (psalmi) scr. A.

com. *Vos qui secuti*, post communionem *Beati apostoli*. Nota⁴⁹³. In quibusdam ecclesiis, missa cantata, solent poma benedici a sacerdote, qui missam celebravit, et hoc idem fiet hic, si placet.

In festo sancte Anne, vidue, matris beate Marie Virginis, est festum triplex. In primis vesperis super psalmos a. *Terra pontus*, psi. Omnes Laudate, a. *Stirpe*, a. *Sed quos*, a. *Prole*, a. *Ad Annam*. ym. *Lucis hujus*, cap. *Fallax gratia*, r. *In eterno*, v. *Ora pro nobis*, ad Magnificat a. *Felix*, coll. *Deus qui beate Anne*, deinde a. et coll. de sancto Jacobo. Completorium de tempore. Ad matutinas inv. *Jubilando*, in primo nocturno a. *Annam*, ps. *Domine Dominus noster* cum reliquis psalmis⁴⁹⁴ de una virgine, a. *Nam meritis*, a. *Hinc nascitur*, v. *Specie tua* cum reliquis versibus de virginibus, sex ll. leguntur de vita sua, r. *Gloriosa*, r. *Hec est*, r. *O quam*; in secundo nocturno a. *Quis ergo*, a. *Accedat*, a. *Ad rivum*, r. *Quis condigne*,

<fol. 103rb> r. *Felix mater*, r. *Funde vinum*; in tertio nocturno a. *Anna*, a. *Tu cisterna*, a. *Tu gloria*, ew. pronunciatur *Liber generationis*, r. *Gaude*, r. *In eterno*, r. *Eya vena*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Gaude mater*, ps. *Dominus regnavit* cum reliquis, a. *Serviamus*, a. *Ad te lucem*, a. *Benedictam*, a. *Novum cantemus*, cap. *Fundamenta*, ad Benedictus a. *Benedictus sit*, coll. *Presta quesumus*⁴⁹⁵. Ad primam et ad alias horas canitur ym. *Lucis hujus*, custos ecclesie⁴⁹⁶, et dicuntur ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *Accinxit*, r. *Specie tua*, coll. *Quesumus Domine*. Ad sextam cap. *Sicut sol*, r. *Adjuvabit*, coll. *Deus qui es*. Ad missam intr. *Gaudeamus*, coll. *Deus qui beate Anne*, secunda or. de dominica, tertia de Omnibus Sanctis, ep. *Mulierem fortem*, gr. *Propter veritatem*, v. *Audi filia*, *Alleluia*, *Ave felix*, sequi. *Lucis hujus*, ew. *Liber generationis*, off. *Recordare sancta mater*, secr. *Super has*, com. *Ave regine celorum mater*, post communionem *Sumpta*. Ad nonam cap. *Fortitudo*, r. *Diffusa*, coll. *Deus qui unigeniti*. Ad secundas vespere ae. de laudibus, psi. Omnes Laudate, ym. *Lucis hujus festa*, cap. *Date ei*, r. *Eya vena*, v. *Ora pro*, ad Magnificat a. *Magnificemus*, coll. *Intercessio*.

<fol. 103va> De sancto Felice, confessore, et de sanctis Simplicio, Faustino et Beatrice, martyribus, tenetur ad horas officium sicut de pluribus martyribus in communi, sed habent propriam missam et collectas proprias ad horas. Ad missam intr. *Sacerdotes*, coll. *Sancti Felicis*, item *Presta quesumus*, et hee due collecte dicuntur ad omnes horas sub uno *Per Dominum*, ep. *Doctrinis variis*, gr.

⁴⁹³ Nota in marg. scr. A.

⁴⁹⁴ anthiphonis lectionem emend.

⁴⁹⁵ Presta quesumus in ras. scr. A.

⁴⁹⁶ Lucis hujus, custos ecclesie in ras. scr. C.

Sacerdotes, ew. *Sint lumbi*, off. *Inveni*, secr. *Accepta*, alia *Hostias*, com. *Beatus servus*, post communionem *Spiritum nobis*, alia *Presta quesumus*. Si festum istud dominica die evenierit, tantummodo fiet memoria de ipsis in primis vesperis, in matutinis et in missa dicuntur quinque collecte : prima de dominica, secunda de sancto⁴⁹⁷ Felice, tertia de Simplicitate et Faustino, quarta de [...] ⁴⁹⁸, quinta de Omnibus Sanctis, videlicet *Concede quesumus <omnipotens> Deus ut intercessio*.

De sanctis Abdon et Senne, martyribus, tenetur in horis sicut de martyribus, sed habent missam propriam et collectas. Intr. ad missam *Intret*, coll. *Deus qui sanctis tuis*, et dicetur ad horas, secunda or. de dominica, tertia communis de Omnibus Sanctis, ep. *Spectaculum*, gr. *Gloriosus*, v. *Dextera*, ew. *Videns Jhesus*, off. *Mirabilis Deus*, secr. *Hec hostia*, com. *Iustorum anime*, post communionem *Per hujus Domine*. Si festum

<fol. 103vb> dictum dominica venerit, fiet de ipso tantum memoria in primis vesperis, in matutinis et in missa, secunda or. de ipsis, tertia de Trinitate.

Hoofdstuk LII

<DE FESTIS MENSIS AUGUSTI>

Festum sancti Petri, apostoli, ad Vincula. In primis vesperis a. super psalmos *Quem dicunt*, psi. feriales, a. *Petrus*, a. *Domine si tu es*, a. *Cumque*, a. *Angelus*, ym. *Jam bone pastor*, v. *Sit Trinitati*, cap. *Tu es Petrus*, r. *Petre amas me*, v. *Tu es Petrus*, ad Magnificat a. *Symon Barjona*, coll. *Deus qui beatum Petrum*, que dicetur ad omnes horas, eodem die de sanctis martyribus Machabeis a. *Hec est vera fraternitas*, coll. *Fraterna nos*. Ad matutinas inv., ae., psi. et reliqua in horis et in missa require supra in Passione sancti Petri, preter sermonem, qui legitur in matutinis, qui sic inchoatur : *In diebus illis misit Herodes*, et sequ. *Clare sanctorum*.

In festo Transfigurationis Domini, quod observatur singulis annis dominica prima post festum Petri ad Vincula, et si venerit

⁴⁹⁷ sanctis litteras finales is corr. A.

⁴⁹⁸ spatium ¼ lineae eras.

inter festum Petri et Inventionem sancti Stephani, de ipsa Transfiguratione observatur plenarie, et in secundis vesperis nichil observatur de sancto Petro, nec in primis vesperis sancti Stephani Inventionis nichil observatur de sancto Stephano,

< fol. 104ra > est etiam festum triplex, et sollempniter debet observari. Ad primas vespervas super psalmos a. *Dilectus*, ps. *Laudate pueri*, a. *Facies ejus*, ps. *Laudate Dominum omnes gentes*, a. *Datum est ei*, ps. *Lauda anima mea*, a. *Beati Christe*, ps. *Laudate Dominum quoniam bonus*, a. *Ostende nobis*, ps. *Lauda Jherusalem*, ym. *O nata lux*, cap. *Salvatorem*, r. *O trium*, v. *Speciosus forma*, ad Magnificat a. *Jhesu Christe*, coll. *Deus qui nos*, sine suffragiis, nec fit statio in ecclesia. Ad completorium psi. canuntur, sicut est consuetum, de tempore⁴⁹⁹, ym. *O nata lux*, v. *Pre sole*, v. *Laudes tibi nos*, cap. *Nos vero*, v. *Benedictus qui venit*, super Nunc dimittis a. *Nemini*, Kyrieleyson, *Pater noster*, *Credo*, *Carnis resurrectionem*, v. *Intonuit de celo*, *Dominus vobiscum*, non dicuntur plures preces, coll. *Deus qui tuum*. Ad matutinas inv. *Adoremus regem*, in primo nocturno a. *In monte*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Signatum est*, ps. *Cum invocarem*, a. *Gloria et honor*, ps. *Domine Dominus noster*, v. *Sit nomen Domini*, *Pater noster*, v. *Benedicamus Patri*, sex ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Celebramus*, r. *Corda nostra*, r. *Assumpsit*, r. *Dum oraret Jhesus* ; in secundo nocturno a. *Magna est*, ps.

< fol. 104rb > *Domine in virtute*, a. *Dominus fortis*, ps. *Domini est terra*, a. *Vox Domini*, ps. *Afferte*, v. *Benedicamus Patri*, v. *Benedictus es Domine*, r. *Sunt ait*, r. *Apparuit illis*, r. *Inter Moysen* ; in tertio nocturno a. *Domine in voluntate*, ps. *Exaltabo*, a. *Speciosus forma*, ps. *Eructavit*, a. *Annunciaverunt*, ps. *Dominus regnavit exultet*, v. *Benedictus es Domine*, item v. *Verbo Domini celi firmati sunt*, ew. pronunciatur *Assumpsit Jhesus*, — require sabbato post *Invocavit me*, — r. *Respondens*, r. *Adhuc illo*, r. *Ecce illuxit*, *Te Deum*, v. *Benedictus es Domine*. Ad laudes a. *In regno*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Laudate nomen*, a. *Letemur*, a. *Visionem*, a. *Filie Syon*, cap. *Hic est speciosior*, v. *Verbo Domini*, ad *Benedictus a. O stella*, coll. *Deus qui hodierna die*, sine suffragiis. Ad primam ym. *O nata*, v. *Qui carne*, v. *Laudes*, psi. *Deus in nomine*, *Confitemini cum reliquis*, a. *In regno*, cap. *Accepit Jhesus*, r. *Christe fili Dei*, *alleluia*, v. *Qui sedes*, *Pater noster*, *Credo*, *Carnis resurrectionem*, v. *Intonuit de celo*, *Dominus vobiscum*, coll. *Deus qui hodierna die*. Ad

⁴⁹⁹ canitur sicut est consuetum de tempore psi., ad verbum canitur littera quarta i expuncta et lineola abbreviationis superposita, nigris signis relativis transp. A : canuntur psi., sicut est consuetum, de tempore. Denuo rubris signis relativis transp. eadem A : psi. canuntur, sicut est consuetum, de tempore.

tertiam ym. *O nata*, v. *Pre sole*, v. *Laudes*, cap. *Mirabilem*, r. *Celi aperti sunt*, v. *Adorate Dominum*, coll. *Fac nos*.

<fol. 104va> Post terciam decanus preparatus erit ornamentis albis cum dyacono et subdyacono canonicis, et proiciet aquam benedictam, cantando *Vidi aquam*⁵⁰⁰, et fiet processio cum omnibus cappis circa claustrum et per Forum Bladi, et exeundo chorum, cantor incipiet responsorium *Assumpsit Jhesus*, et duo canonici vel sacerdotes cantabunt *Salve festa dies*, non paschale, sed de Transfiguratione, et statio fiet in ecclesia, et cruces debent portari cum vexillis, et cantabitur in organis a. *O crux gloriosa*, postea sequitur v. *Spetiosus forma*, coll. *Deus qui hodierna die*, intrando et ascendendo chorum, cantabitur in organis a. vel rondellus seu voluntas organiste, ad missam intr. *In excelso throno*, coll. *Deus qui hodierna die*, plures non dicuntur, ep. *Non enim indoctas fabulas*, gr. *Spetiosus forma*, v. *Eructavit, Alleluia, Dies sanctificatus*, sequ. *Letetur hodie*, ew. *Assumpsit Jhesus, Credo in unum dicitur*, off. *Intonuit de celo*⁵⁰¹, secr. *Deus qui hodierna*, pref. de Trinitate, com. *In splendoribus*, post communionem *Intercessio*. Ad sextam ym. *O nata*, v. *Qui carne*, v. *Laudes*, a. *Letemur*, cap. *Expo*—

<fol. 104vb> *liantes*, r. *Adorate Dominum*, v. *Intonuit*, coll. *Concede nobis*. Nona debet pulsari post commestionem et cantari similiter, et capellanus Sancti Stephani, qui pro tempore fuerit, dabit immediate post nonam canonicis presentibus cuilibet duos denarios bone monete, et sotiis ac officiatis cuilibet unum denarium jam dicte monete. Ad nonam ym. *O nata*, v. *Pre sole*, v. *Laudes*, a. *Filie Syon*, cap. *Domine Deus meus*, r. *Intonuit*, v. *Benedicamus Patri et Filio*, coll. *Concede quesumus*. Ad secundas vespas dicuntur ae. de laudibus, psi. *Dixit cum aliis*⁵⁰², ym. *O nata*, cap. *Ecce puer*, r. *Ecce illuxit*, v. *Spetiosus forma*, ad Magnificat a. *Gloria tibi Christe*, coll. *Deus qui hodierna die*, sine suffragiis. Completorium sicut die precedenti.

(De sancto Stephano, papa et martyre, agitur per omnia officium in horis de uno martyre, sed in matutinis pronuntiatur ew. *Homo quidam nobilis*, et habet proprium officium in missa, cujus est intr. *Justus ut palma*, coll. *Deus qui nos*, et illa dicetur ad omnes horas, secunda or. de dominica, tertia communis, ep. *Justus cor suum*, gr. *Os justi*, v. *Lex Dei*, ew. *Homo quidam nobilis*, off. *Inveni David servum*, secr. *Munera Domine*, com. *Domine quinque talenta*, post communionem *Hec nos Domine*)⁵⁰³.

⁵⁰⁰ *Vidi aquam in ras. (Asperges me) scr. B.*

⁵⁰¹ off. *Intonuit de celo/Credo in unum dicitur transp. A.*

⁵⁰² *Dixit cum aliis lac. expl. B.*

⁵⁰³ *festum Stephani, papae et martyris, ab inf. parte secundae columnae folii 105r litteris traiectionem significantibus huc transp. A.*

In Inventione sancti Stephani, prothomartyris, festum duplex⁵⁰⁴. In primis vesperis super psalmos a. *Lucianus*, ps. *Confitebor primum*, a. *Apparuit*, ps. *Credidi*, a. *Imploratus*⁵⁰⁵, ps. *In convertendo*, a. *Ego sum Gamaliel*, ps. *Eripe me*, a. *Iste est*, ps. *Lauda Jherusalem*, ym. *Nunc convexa*, cap. *Justorum anime*, r. *Sanctus Johannes*, v. *Exultent justi*, ad Magnificat a. *Ostendit*, coll. *Deus qui*

<fol. 105ra> *es*, cum suffragiis consuetis. Ad matutinas inv. *Adoremus regem*, in primo nocturno a. *Luciano*, ps. *Beatus vir*, a. *Dum adhuc*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Vidit igitur*, ps. *Domine quid*, v. *Exultent justi*, novem 11. legentur de sermone Inventionis, r. *Beatus Gamaliel*, r. *Igitur*, r. *Vade Luciane*; in secundo nocturno a. *Vir Dei*, ps. *Domine Dominus*, a. *Isti etenim*, ps. *Conserva*, a. *Cum ergo*, ps. *Domini est terra*, v. *Letamini*, r. *Lucianus*, r. *Cum scirem*, r. *Sacerdos Dei*; in tertio nocturno a. *In jejuniis*, ps. *Exultate justi*, a. *Nonne vides*, ps. *Te decet*, a. *Surge ergo*, ps. *Deus venerunt*, v. *Gloriosus Deus*, v. *Justi autem*, r. *Sanctus Gamaliel*, r. *Vides o frater*, r. *Sanctus Johannes*, *Te Deum*, v. *Gloriosus*. Ad laudes a. *Regressus Lucianus*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Apparuit*, a. *Ibi olim*, a. *Audiens*, a. *Dum inventum*, cap. *Induent sancti*, super Benedictus a. *Ex odoris*, coll. *Deus qui es*, et illa dicetur ad omnes horas. Ad primam et ad alias horas dicentur ae. de laudibus et ymni de feria. Ad tertiam cap. *Fulgebunt justi*, r. *Exultent justi*. Ad sextam cap. *Qui confidunt*, r. *Letamini*. Ad missam intr. *Gaudeamus*,

<fol. 105rb> ps. *Exultate justi*, coll. *Deus qui es*, secunda or. de dominica, tertia de Omnibus Sanctis, ep. *Sancti per fidem*, gr. *Timete Dominum*, v. *Inquirentes*, *Alleluia*, *Vox exultationis*, ew. *Videns Jhesus turbas*, off. *Mirabilis*, secr. *Munera tibi*, com. *Justorum anime*, post communionem *Sumpsimus*. Ad nonam cap. *Isti sunt viri*, r. *Gloriosus*, v. *Justi autem*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. sicut in primis vesperis, ym. *Nunc convexa*, cap. *Scimus*, r. *Sanctus Johannes*, v. *Exultent justi*, ad Magnificat a. *Hodie sanctus Johannes*. Regula⁵⁰⁶. Si festum Inventionis sancti Stephani venerit in dominica, in qua festum Transfigurationis habeat evenire, tunc transferetur festum Inventionis ad feriam secundam sequentem.

<fol. 105va> Justini, presbyteri et martyris, coll. *Deus qui tua ineffabili*, que dicetur die sequenti ad omnes horas, nisi dominica fuerit, et missa

⁵⁰⁴ festum duplex in ras. scr. B.

⁵⁰⁵ Implorans litteras finales ns corr. A.

⁵⁰⁶ Regula in marg. scr. A.

canitur de dominica, et secunda or. de sancto Justino, tertia communis *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum, Alleluia* erit de festo, si *Alleluia* dominicale sit cantatum.

De sancto Dominico, confessore, tenetur duplex festum. In primis vespers super psalmos a. *Gaude felix*, psi. Omnes Laudate, ym. *Gaude mater*, capla. et versiculi ad omnes horas de uno confessore, r. *Granum*, ad Magnificat a. *Transit pauper*, coll. *Deus qui ecclesiam tuam*, eodem die Affre, virginis, coll. *Intercessio*, cum suffragiis. Ad matutinas inv. *Assunt*, in primo nocturno a. *Preco novus*, psi. per omnes nocturnos de uno confessore, a. *Florem*, a. *Documentis*, v. *Amavit*, sex ll. legentur de vita sua, r. *Mundum*, r. *Datum mundo*, r. *Verbum vite*; in secundo nocturno a. *Sub Augustini*, a. *Agonizans*, a. *Pernox*, r. *Paupertatis*, r. *Panis*, r. *Granum*; in tertio nocturno a. *Sitiebat*, a. *Migrans*, a. *Liber carnis*, ew. pronuntiatur *Vos estis sal terre*, r. *Felix vitis*, r. *Ascendenti*, r. *O spem*, *Te Deum*. Ad laudes a.

<fol. 105vb> *Adest*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Pauper in peculio*, a. *Scala celo*, a. *Lingue manus*, a. *Fulget in choro*, ad Benedictus a. *Carnis vigor*, coll. *Deus qui ecclesiam tuam*, et hec dicitur ad omnes horas, alia *Intercessio*. Ad horas ae. de laudibus. Intr. ad missam *Os justi*, v. *Noli emulari*, coll. *Deus qui ecclesiam*, secunda or. de sancta Afra, tertia de dominica, ep. *Iustus cor suum*, gr. *Os justi*, v. *Lex Dei*, — quere Stephani martyr, — ew. *Vigilate*, off. *Veritas mea*, secr. *Munera*, com. *Beatus servus*, post communionem *Concede quesumus*, de Affra secr. *Sacrificium*, post communionem *Beate Afre*. In secundis vespers ae. de laudibus, psi. ut in primis vespers⁵⁰⁷, r. *O spem*, ad Magnificat a. *O decus Hispanie*, coll. ut supra. Nota⁵⁰⁸. Si dictum festum venerit in dominica et in eadem occurrat Transfiguratio Domini, tunc festum sancti Dominici transferetur ad feriam secundam sequentem.

Sixti, pape et martyr, totum officium in horis de [uno]⁵⁰⁹ martyribus⁵¹⁰, et habet propriam collectam et officium misse, cujus est intr. *Sacerdotes*, coll. *Deus qui conspicis*, et hec dicitur ad omnes horas, item eodem die Felicissimi et Agapiti, martyrum,

<fol. 106ra> coll. *Deus qui nos concedis*, ep. *Testificor*, gr. *Sacerdotes*, ew. *Vigilate*, off. *Inveni David*, secr. *Sacrificiis*, item *Munera tibi*, com. *Beatus servus*, post communionem *Repleti*, item *Presta quesumus*. Nota⁵¹¹. Post missam possunt racemi benedici, si maturi inveniuntur, a sacerdote, qui missam celebravit, et debent distribui

⁵⁰⁷ ut in primis vespers in ras. scr. B.

⁵⁰⁸ Nota in marg. scr. A.

⁵⁰⁹ eras.

⁵¹⁰ -ibus in marg. addendo lectionem emend. B.

⁵¹¹ Nota in marg. scr. A.

inter dominos canonicos, presbyteros et clericos per servientem.

Donati, episcopi et martyris, festum observatur in horis sicut de uno martyre, qui fuit pontifex, sed caret officio misse, et missa canitur de dominica, secunda or. in missa de sancto Donato, videlicet *Deus tuorum*, et illa tenetur ad omnes horas, tertia or. communis *Alleluia* de festo, si dominicale *Alleluia* sit cantatum, secr. *Da quesumus*, post communionem *Omnipotens et misericors Deus*.

De sancto Cyriaco et sotiis ejus, martyribus, habetur propria coll., scilicet *Deus qui nos*, et hec dicetur ad omnes horas, et canitur in horis sicut de pluribus martyribus, et habetur de ipsis proprium officium misse, cujus est intr. *Timete Dominum*, v. *Benedicam*, coll. *Deus qui nos*, secunda de dominica, tertia *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, ep. *Lingua sapientium*, gr. *Timete Dominum*, *Alleluia*, *Te martyrum*, ew. *Euntes in mundum*, off. *Letamini*,

<fol. 106rb> secr. *Suscipe*, com. *Signa eos qui*, post communionem *Quesumus Domine*.

In vigilia beati Laurentii est dies beati Romani, martyris, de quo tenetur in horis, et in matutinis tenentur psi. de feria, quia caret collecta et officio misse, vel non tenentur psi. de feria, si placet, quia regula est generalis, quod in mense augusti non observatur nocturnus, nisi diebus dominicis, qui carent de sanctis. In matutinis pronunciatur ew. *Si quis vult venire*. Ad missam, que est de vigilia sancti Laurentii, intr. *Dispersit dedit*, ps. *Beatus vir*, coll. *Adesto Domine*, secunda de sancto Romano, quam quere in communi de uno martyre non pontifice, tertia de dominica, ep. *Confitebor tibi*, gr. *Dispersit*, v. *Potens*, ew. *Si quis vult*, off. *Oratio mea*, secr. *Hostias Domine*, alia de sancto Romano, tertia de dominica, com. *Qui vult*, post communionem *Da quesumus*, item de Romano, item de dominica. Si vigilia sancti Laurentii dominica die venerit, canitur in horis de tempore, missa vero de vigilia, et secunda or. in missa de dominica, tertia de Romano, et canitur *Alleluia*.

De sancto Laurentio, martyre, habetur triplex festum. In primis vesp[er]is [super]⁵¹² psi.⁵¹³ de uno martyre⁵¹⁴, tenetur sola a. *O bone Laurenti*, ym.

<fol. 106va> *En martyr*is, cap. *Confitebor tibi*, r. *Laurenti martyr*, v. *Gloria et honore*, ad Magnificat a. *Beatus Laurencius*, coll. *Da quesumus omnipotens Deus ut triumphum*. Ad matutinas inv. *Regem sem-*

⁵¹² eras. sed legibile.

⁵¹³ psalmos lectionem emend.

⁵¹⁴ de uno martyre in ras. scr. B.

piternum, in primo nocturno a. *Quo progredieris*, v. *Beatus Laurentius*, ps. *Beatus vir*, et isti versus tenentur per omnes nocturnos et cantantur post psalmos et ante antiphonas, a. *Noli me*, v. *Quid in me*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Non ego*, v. *Beatus Syxtus*, ps. *Domine quid*, versiculi per omnes nocturnos et⁵¹⁵ ad⁵¹⁶ horas de uno martyre, sex ll. legentur de passione sancti Laurentii, r. *Levita*, r. *Quo progredieris*, r. *Noli me derelinquere*; in secundo nocturno a. *Beatus Laurentius*, v. *Quia accusatus*, ps. *Cum invocarem*, a. *Dixit Romanus*, v. *Afferens*⁵¹⁷, ps. *Verba mea*, a. *Beatus Laurentius*, v. *Quia ipse*, ps. *Domine Dominus noster*, r. *O Ypolite*, r. *Puer meus*, r. *Beatus Laurentius*; in tertio nocturno a. *Strinxerunt*, v. *Carnifices*, ps. *Domine quis habitabit*, a. *Igne me*, v. *Probasti Domine*, ps. *Exaudi Domine iustitiam*, a. *Interrogatus*, v. *Gratias ago*, ps. *Domine in virtute*, ew. pronuntiatur *Nisi granum*, et de illo legentur tres ll. ultime, r. *Strinxerunt*, r. *In craticula*, r. *Gaudeo plane*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Laurentius ingressus*,

<fol. 106vb> ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Laurentius bonum*, a. *Adhesit anima*, a. *Misit Dominus*, a. *Volo Pater*, cap. *In conspectu*, v. *Dispersit dedit*, ad Benedictus a. *In craticula*, coll. *Deus mundi creator*. Ad omnes horas tenentur ae. de laudibus. Ad terciam cap. *Laudabit*, r. *Gloria et honore*, coll. *Excita Domine*. Ad sextam cap. *Beatus vir*, r. *Posuisti*, coll. *Adesto Domine*. Intr. ad missam *Confessio*, coll. *Da nobis quesumus omnipotens Deus vitiorum*, secunda or. de dominica, tertia *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, ep. *Qui parce seminat*, gr. *Probasti Domine*, v. *Igne me*, *Alleluia*, *Levita Laurentius*, sequ. *Primis datum*, off. *Confessio*, secr. *Accipe quesumus*, com. *Qui michi ministrat*, post communionem *Sacro munere*. Ad nonam cap. *Beatus vir qui versatur*, r. *Corona aurea*, v. *Dispersit dedit pauperibus*, coll. *Deus cujus ardore*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. de uno martyre, ym. *En martyr*, cap. *Vincenti dabo*, r. *Gaudeo plane*, v. *Dispersit dedit pauperibus*, ad Magnificat a. *Hic est vir*, coll. *Beati Laurentii*. Nota⁵¹⁸. Notandum est quod per octavas canitur et tenetur de sancto Laurentio, nisi festum impediat, et tunc tenetur a. et coll. de eo, et legentur sermones de eo similiter.

<fol. 107ra> De sancto Tyburcio, martyre, non tenetur in horis, sed de sancto Laurentio, missa vero canitur de Tyburcio, cujus est intr. *Justus ut palma*, coll. *Beati Tyburcii*, ep. *Justus qua morte*, gr. *Justus non conturbabitur*, ew. *Ego sum vitis*, off. *In virtute*, secr.

⁵¹⁵ et cum signo relativo suprascr. A.

⁵¹⁶ et lectionem emend. A.

⁵¹⁷ Auferens corr., cf. annot. 50, 119

⁵¹⁸ Nota in marg. scr. A.

Adesto Domine, com. *Posuisti*, post communionem *Sumpsimus Domine*.

De sancto Ypolito et sotiis ejus, martyribus, tenetur totum officium in horis de pluribus martyribus, quia propriam habent collectam, legendam et missam, cujus est intr. *Iusti epulentur*, v. *Exurgat Deus*, coll. *Da nobis quesumus*, ep. *Memor esto*, gr. *Iustorum anime*, ew. *Attendite a fermento*, off. *Anima nostra*, secr. *Respice Domine*, com. *Dico autem vobis*, post communionem *Sacramentorum*, Si festum istud dominica die evenerit, agetur cum novem lectionibus : sex de vita et passione sanctorum, et tres ultime de omelia ewangelii ipsius dominice, et tunc in secundis vespers dicuntur ae. de laudibus, scilicet *Martyres sancti*.

In vigilia Assumptionis beate Marie Virginis tenetur cursus in horis de sancto Laurentio, sed in matutinis pronuntiatur ew. de vigilia,

<fol. 107rb> videlicet *Extollens vocem quedam mulier*. Ad missam intr., qui est de vigilia, *Vultum tuum*, ps. *Eructavit*, coll. *Deus qui virginalem aulam*, eodem die Eusebii coll. *Deus qui nos beati Eusebii*, et illa tenetur in primis vespers, in matutinis et in missa post collectam de sancto Laurentio, ep. *Sapiencia laudabit*, gr. *Dilexisti*, v. *Propterea*, — si dies dominica fuerit, cantatur *Alleluia*, *Virga Yesse*, sine sequencia, — ew. *Extollens vocem*, off. *Ave maria*, secr. *Munera nostra*, alia *Laudis tue*, com. *Diffusa est*, post communionem *Concede misericors Deus*, alia *Sancti Eusebii*.

In sollempnitate Assumptionis beatissime Marie Virginis est festum triplex, et observatur cum melioribus ornamentis. In primis vespers super psalmos a. *Ortus conclusus*, psi. *Omnes Laudate*, a. *Oculi tui*, a. *Nigra sum*, a. *Surge aquilo*, a. *Sicut malus*, ym. *O quam glorifica*, cap. *Ego quasi vitis*, r. *Super salutem*, v. *Post partum*, ad Magnificat a. *Beata Dei genitrix*, coll. *Deus qui virginalem*, deinde *Benedicamus*, post canitur in organo a. *O crux gloriosa*, et fiet statio in

<fol. 107va> ecclesia, v. *Omnis terra*, coll. *Deus qui sanctam crucem*, a. *Gaudent in celis*, v. *Letamini*, coll. *Omnes sancti*. Ad completorium ym. *Fit porta*, cap. *Multe filie*, v. *Ave Maria*, super Nunc dimittis a. *Regali*, coll. *Protege*. Ad matutinas inv. *In assumptione*, in primo nocturno a. *Exaltata es*, ps. *Domine Dominus noster* cum reliquis psalmis de una virgine, a. *Paradisi*, a. *Benedicta*, v. *Specie tua*, v. *Adjuvabit*, sex ll. legentur de sermone, qui sic inchoatur : *Cogitis me, o Paula*, et de eodem legetur per octavas ejusdem, r. *Vidi spetiosam*, r. *Sicut cedrus*, r. *Que est ista* ; in secundo nocturno a. *Specie tua*, a. *Adjuvabit eam*, a. *Sicut letancium*, v. *Adjuvabit eam*, v. *Diffusa est*, r. *Ornatam*, r. *Beatam me*, r. *Super salutem* ; in tertio nocturno a. *Gaude Maria*, a. *Dignare me*, a. *Post partum virgo*, v. *Diffusa est*, v.

Post partum, ew. pronuntiatur *Intravit Jhesus*, r. *Beata es*, r. *Ista est*, r. *Gaude Maria*, post *Gloria* et repeticionem⁵¹⁹ canitur prosa *Inviolata*, et hoc fit in secundis vesperis similiter, *Te Deum*, v. *Diffusa*. Ad laudes a. *Assumpta est*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Maria virgo*, a. *In odore*, a. *Benedicta*

<fol. 107vb> *filia*, a. *Pulchra es*, cap. *Hec est spetiosior*, v. *Post partum*, ad *Benedictus* a. *Hodie Maria*, coll. *Veneranda nobis*, *Benedicamus Domino*. Ad primam ym. *O quam glorifica*, v. *Tu cum virgineo*, v. *Hoc largire*, — ad horas ae. de laudibus. Ad tertiam [cap.]⁵²⁰ ym. *O quam glorifica*, v. *Quem cunctis*, v. *Hoc largire*, cap. *Ornatam in monilibus*, r. *Specie tua*, coll. *Concede misericors Deus*. Ad sextam ym. *O quam*, v. *Tu cum*, v. *Hoc largire*, cap. *Ista est*, r. *Adjuvabit*, coll. *Concede quesumus*. Post sextam custos habebit herbas vi- rentes, quas decanus cum dyacono et subdyacono canonicis ante missam et ante altare benedicet, que herbe per ministros do- minis et sociis ac aliis fidedignis distribuentur, postmodum aspergetur aqua benedicta, et processio fiet, sicut in magnis festis est consuetum, et cum omnibus cappis, et exeundo chorum, r. *Super salutem* cum versu, *Gloria* et repetitionibus, et postea r. *Gaude Maria*, in ecclesia fiet statio, et cantor incipiet responso- rium *Gaude Maria*, tres canonici cantabunt versum⁵²¹, coll. *Veneranda nobis*, item, ascendendo chorum, canitur in organis a. vel quid placuerit

<fol. 108ra> organiste, ad missam intr. *Gaudeamus*, ps. *Eructavit*, coll. *Vene- randa nobis*, plures collecte non dicuntur, ep. *In omnibus requiem*, gr. *Propter veritatem*, v. *Audi filia*, *Allehuya*, *Sancta Dei*, sequ. *Ave preclara*, ew. *Intravit Jhesus*, *Credo in unum*, off. *Recordare*, secr. *Subveniat*, pref. *Et te in assumptione*, com. *Ave regina*, post communionem *Mense celestis*. Ad nonam ym. *O quam glorifica*, v. *Quem cunctis*, v. *Hoc largire*, cap. *Que est ista*, r. *Diffusa*, v. *Post partum*, coll. *Famulorum tuorum*. Ad secundas vesperas ae. de laudibus, psi. *Omnes Laudate*, ym. *O quam glorifica*, cap. *Sicut cedrus*, r. *Gaude Maria*, post *Gloria* et repeticionem cantabitur prosa *Inviolata*, v. *Post partum*, ad *Magnificat* a. *Que est ista*, coll. *Subveniat Domine*, et fiet statio in ecclesia sicut in primis vesperis. Ad completorium et per totam octa- vam sicut post primas vesperas, sed super *Nunc dimittis* a. *Salve regina*, aliis vero diebus a. *Regali* vel *O florens rosa*. Istud officium predictum, tam in missa quam in horis, debet teneri per

⁵¹⁹ repeticione corr.

⁵²⁰ lineola del. A.

⁵²¹ incipiet responsum *Gaude Maria*, tres canonici cantabunt versum in ras. scr. B.

octavas cum tribus lectionibus et responsoriis, et statur ad chorum cum una cappa, et duo cantabunt invitorium et responsoria ad matutinas, et in octavis statur ad chorum cum

<fol. 108rb> duabus cappis et observatur festum duplex, et idem fiet in Nativitate beate Virginis. Et si aliquod festum infra octavas venerit, quod non habeat novem lectiones, a. et coll. tantum dicetur de ipso post primam collectam. Si autem habuerit tale festum propriam missam, illa tenetur de illo, et hore de Domina nostra. Si vero habuerit novem lectiones, vel si fuerit duplex festum, per omnia debet teneri de talibus, et a. et coll. de beata Virgine.

De sancto Arnulpho, episcopo, coll. *Deus qui beatum Arnulphum*, secr. *Omnipotens sempiterne Deus*, post communionem *Repleti sumus*.

In octava sancti Laurentii, martyris, de quo semper tenetur [tene]⁵²² a. et coll. infra octavas ipsius, preter in die Assumptionis beate Marie. Ad missam intr. *Probasti Domine*, — et omnes hore tenentur de eo⁵²³, — ps. *Exaudi Domine*, coll. *Beati Laurentii*, epistolam et ewangelium require in die, gr. *Posuisti*, sequ. *Laurenti*⁵²⁴, off. *In virtute*, secr. *Beati Laurentii*, com. *Qui vult venire*, post communionem *Sollemne*. Ad matutinas legentur novem⁵²⁵ ll. de uno sermone sancti Laurentii, et novem⁵²⁶ [ultima]⁵²⁷ ra. de die, ad laudes et ad Benedictus sicut in die ipsius. Si octava sancti Laurentii dominica die evenerit, celebratur cum novem lectionibus, et canitur cantus sicut in ipsius

<fol. 108va> natale, excepto quod in vesperis r. non cantatur, ad horas et ad secundas vespervas dicuntur ae. de laudibus.

De sancto Agapito, martyre, habetur proprium officium misse, cujus est intr. *Letabitur*, coll. *Letetur ecclesia tua*, ep. *Iustum deduxit*, gr. *Domine prevenisti*, *Alleluia*, *Posuisti*, ew. *Sint lumbi*, off. *Veritas mea*, secr. *Suscipe*, com. *Beatus servus*, post communionem *Satiati*, secunda or. in missa *Veneranda nobis*, tertia de dominica, et in horis canitur de Assumptione beate Virginis.

De sancto Magno, episcopo et martyre, habetur propria coll., et fiet commemoratio de ipso in primis vesperis, in matutinis et in missa, — si autem missa de dominica canitur, erit secunda coll. [in missa]⁵²⁸ de sancto Magno, tertia de sancta Maria, et *Alleluia*, *Post partum* et pref. de sancta Maria, — coll. *Adesto*, secr. *Presta*

⁵²² lineola del. A.

⁵²³ de eo in ras. scr. B.

⁵²⁴ sequ. Laurenti in marg. adscr. B.

⁵²⁵ novem in ras. scr. B.

⁵²⁶ novem in ras. scr. B.

⁵²⁷ lineola del. B.

⁵²⁸ eras. sed legibile.

quesumus, post communionem *Tua sancta, Ite missa est* dicitur per octavam.

De sanctis Philiberto et Bernardo, abbatibus, et Privato, martyre, non habentur collecte proprie, fiet tantum de ipsis memoria in vesperis, in matutinis et in missa.

In octava Assumptionis beate Marie tenetur duplex festum. In primis vesperis, in matutinis, in missa et in aliis horis tenetur per omnia sicut in ipsius festo, non autem fiet processio, nisi

<fol. 108vb> dominica fuerit. Eodem die observatur festum sanctorum Tymothei et Simphoriani, qui habent proprium officium misse, sed propter festum beate Virginis obmittitur, et in primis vesperis, dicto de festo, in matutinis et in missa fiet memoria cum anthiphona et collecta de sanctis, et in missa secunda or. *Auxilium tuum*, tertia *Beati martyris tui*, secr. *Accepta sit*, alia *Suscipe Domine*, post communionem *Divini*, item *Quesumus omnipotens Deus*.

In vigilia beati Bartholomei, apostoli, est dies sanctorum Tymothei et Appolinaris, et de ipsis tenetur in horis sicut de pluribus martyribus, sed missa tenetur de vigilia Bartholomei, quam quere in vigilia sancti Thome, apostoli, mutando proprium nomen in collectis.

De sancto Bartholomeo, apostolo, tenetur festum duplex. In primis vesperis super psalmos feriales a. *Jam non*⁵²⁹, et in omnibus aliis horis tenetur officium commune de apostolis, sed in matutinis legentur sex ll. de passione sua, et ew. pronunciatur *Facta est contencio*. Ad missam intr. *Michi autem*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui hujus diei*, et illa dicetur ad omnes horas, secunda or. in missa de dominica, tertia *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, ep. *Per manus*

<fol. 109ra> *apostolorum*, gr. *Constitues*, v. *Pro patribus*, *Alleluia*, *Non vos*, sequ. *Clare sanctorum*, ew. *Facta est contencio*, *Credo in unum*, off. *Constitues*, secr. *Beati apostoli*, com. *Vos qui secuti*, post communionem *Sumpsimus*. Ad secundas vespas a. *Juravit*⁵³⁰, psi. de apostolis, ym. *Exultet celum*, cap. *Non vos*, r. *Cives*, ad *Magnificat Jam non dicam*, coll. ut supra.

De sanctis Hereneo et Habundo, martyribus, non habentur proprie collecte, canitur tantum de ipsis in horis, et *Alleluia* in missa similiter.

De sancto Rufo, martyre, canitur in horis sicut de uno non pontifice martyre, missa de dominica, et secunda or. *Adesto Do-*

⁵²⁹ super psalmos feriales a. *Jam non cum signo relativo in marg. adscr. B.*

⁵³⁰ *Juravit lac. expl. B.*

mine, que dicetur ad omnes horas, secr. *Oblatis Domine*, post communionem *Sumpsimus*.

In festo sancti Augustini, episcopi, tenetur festum duplex. In primis vesperis super psalmos a. *Letare mater*, psi. feriales, a. *Hujus mater*, a. *Distulit*, a. *Surgens*, a. *Inventus*, ym. *Magne pater*, capla. et versiculi ad omnes horas de uno confessore, r. *Volebat*, ad Magnificat a. *Adest dies*, coll. *Adesto*. Ad matutinas inv. *Magnus Dominus*, in primo nocturno a. *Aperuit*⁵³¹, psi. in nocturnis singulis sicut de uno confessore, a. *Insinuavit*, a.

<fol. 109rb> *At ille jussit*, sex ll. legentur de vita sancti Augustini, et tres ultime de omelia ewangelii *Vos estis sal terre*, r. *Invenit*, r. *Sensit igitur*, r. *Tum*⁵³² vero ; in secundo nocturno a. *Verumptamen*, a. *Inde ubi*, a. *Nec satiabatur*⁵³³, r. *Itaque*, r. *Misit ergo*, r. *Volebat* ; in tertio nocturno a. *Flebat*, a. *Voces igitur*, a. *Adjunctus inde*, r. *Vulneraverat*, r. *Accepta*, r. *Verbum Dei*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Post mortem*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Comperta*, a. *Factus ergo*, a. *Sanctus autem*, a. *Eodem tempore*, ad Benedictus a. *In diebus ejus*, coll. *Adesto supplicationibus nostris*, et illa dicetur ad omnes horas, sequitur a. de sancto Hermete, martyre, cum collecta. Ad horas ae. tenentur de laudibus. Ad missam intr. *Os justi*, v. *Noli emulari*, coll. *Adesto supplicationibus*, alia *Deus qui beatum Hermetem*, tertia de dominica, ep. *Justus cor suum*, gr. *Os justi*, v. *Lex Dei*, ew. *Vigilate*, off. *Veritas*, secr. *Sancti Augustini*, alia *Munera nostra*, com. *Beatus servus*, post communionem *Ut nobis Domine*, alia *Repleti Domine*, in missa *Alleluia*, *Juravit*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus.

De festo Decollationis beati Johannis Baptiste in primis

<fol. 109va> vesperis ae. super psalmos feriales sunt de laudibus sancti Augustini, ym. de sancto Johanne *Martyr Dei*, cap. *Justum deduxit*, r. *Johannes Baptista*, v. *Gloria et honore*, ad Magnificat a. *Interrogatus*, coll. *Sancti Johannis Baptiste*, sequitur de sancto Augustino a. *Hodie gloriosus*, coll. *Adesto supplicationibus*, eodem die Sabine, martiris⁵³⁴, coll. in communi. Ad matutinas inv., ae., nocturni, psi. et versiculi sunt de uno martyre, sex ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Hodie nobis*, sex ra. de uno martyre, videlicet *Iste sanctus* cum reliquis ; in tertio nocturno pronunciatu ew. *Misit Herodes ac tenuit*, r. *Misit Herodes*, r. *Johannes Baptista*, r. *Metuebat*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Herodes*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Puelle*, a. *Domine mi rex*, a. *Da*

⁵³¹ Apparuit lectionem emend.

⁵³² Dum lectionem emend.

⁵³³ satiebatur corr.

⁵³⁴ martiris in ras. (virginis) scr. D.

michi, a. *Petiit puella*, capla. ad horas de uno martyre⁵³⁵ pontifice, v. *Justus germinabit*, ad Benedictus a. *Misso Herodes spiculatore*, coll. *Sancti Johannis*, sequitur de Sabina coll. *Deus qui inter cetera*. Ad omnes horas tenentur ae. de laudibus. Ad tertiam coll. *Deus qui conspicias*, — ra. de uno martyre. Ad sextam coll. *Beati Johannis*. Ad nonam coll. *Perpetuis*. Ad missam intr. *Justus ut*

<fol. 109vb> *palma*, ps. *Bonum est confiteri*, coll. *Sancti Johannis*, alia *Deus qui inter cetera*, tertia de dominica, ep. *Beatus vir qui in sapientia*, gr. *Justus ut palma*, v. *Ad annunciandum*, *Alleluia*, *Corona*, sequ. *Psallite Deo*, ew. *Misit Herodes*, *Credo non canitur*, nisi dominica fuerit, off. *In virtute*, secr. *Munera*, com. *Posuisti*, post communionem *Sumpsimus Domine*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, ps. *Beatus vir cum reliquis* de uno martyre, ym. *Martyr*, r. *Metuebat Herodes*, v. *Gloria et honore*, ad Magnificat a. *Arguebat*, coll. *Adesto*.

De sanctis Felice et Adaucto tenetur officium in horis de pluribus martyribus, et habent dicti martyres proprium officium misse, cujus est intr. *Sapienciam*⁵³⁶, coll. *Majestatem tuam*, et hec dicitur ad omnes horas, secunda or. de dominica, tertia communis, epistolam et ewangelium require in festo sanctorum Gordiani et Epymaci, gr. *Vindica Domine*, off. *Letamini*, secr. *Hostias Domine*, com. *Quod dico*, post communionem *Repleti Domine*.

Regula⁵³⁷. Sciendum est, quod per totum mensem augusti non dicuntur in matutinis de feria ae. et psi., sed de festo, non obstante, quod festa, que in dicto mense occurrant, non habeant propriam collectam nec proprium misse officium.

⁵³⁵ de uno martyre in ras. scr. A.

⁵³⁶ Sapiencia corr.

⁵³⁷ Regula in marg. scr. A.

<DE FESTIS MENSIS SEPTEMBRIS>

<fol. 110 ra> De sancto Egidio, abbate, tenentur novem ll. In primis vesperis, in matutinis et in omnibus aliis horis tenetur sicut de uno confessore. Ad matutinas legentur novem ll. de vita sua, et si fuerit dominica, erunt tres ultime ll. de omelia ewangelii ipsius dominice. Ad missam intr. *Os justi, Gloria in excelsis*, coll. *Pretende nobis*, et illa dicetur ad omnes horas, eodem die Prisci, martyris, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, tertia or. de dominica, ep. *Iustus cor suum*, gr. *Domine prevenisti, Alleluia, Iste est*, ew. *Vigilate*, off. *Veritas*, secr. *Intercessio*, alia *Ejus tibi Domine*, com. *Beatus servus*, post communionem *Quesumus omnipotens Deus*, alia *Presta quesumus*.

De sancto Remaclo, episcopo et confessore, tenentur novem ll., que legentur de vita sua, et alia omnia, tam in matutinis quam in vesperis, sunt de uno confessore. Ad missam intr. *Statuit*, coll. *Deus mundi auctor*, et illa tenetur ad omnes horas, secunda or. de dominica, tertia de Omnibus Sanctis, ep. *Ecce sacerdos*, gr. *Inveni David*, ew. *Homo quidam peregre*, off. *Veritas mea*, secr. *Interventu*, com. *Domine quinque*, post communionem *Refecti*.

De sancta Madelberta, virgine, habetur propria coll., de qua debet teneri in

<fol. 110rb> horis, si non observari omnis⁵³⁸ debet nocturnus plenarie. Fiet etiam memoria de confessore in primis vesperis, in matutinis et in missa de sancto Evorcio, confessore.

In Nativitate beate Marie Virginis est triplex festum. In primis vesperis super psalmos a. *Pulchra es*, psi. Omnes Laudate, a. *Una est columba*, a. *Viderunt illam*, a. *Quam pulchra*, a. *Leva ejus*, ym. *Ave maris*, cap. *Surge propera*, r. *Corde et animo*, v. *Post partum*, ad Magnificat a. *Tota pulchra es*, coll. *Supplicationem servorum*, statio fiet in ecclesia in primis vesperis et in secundis sicut in Assumptione. Ad completorium ym. *Fit porta*, cum reliquis sicut in Assumptione. Ad matutinas inv. *Corde et voce*, in primo nocturno a. *Ecce tu pulchra*, ps. *Domine Dominus*, a. *Sicut lilium*, ps. *Celi enarrant*, a. *Favus distillans*, ps. *Domini est terra*, v. *Specie tua*, v. *Adjuvabit*, sex ll. legentur de Canticis Canticorum, que incipiunt : *Vox ecclesie optantis Christi adventum*, et tres ll. legentur de omelia ewangelii *Liber generationis*, r. *Hodie nata*, r. *Beatissime*, r. *Gloriose virginis*; in secundo nocturno a. *Emissiones tue*, ps. *Eructavit*, a. *Fons ortorum*, ps. *Deus noster*, a. *Veniat*,

⁵³⁸ omnis in marg. sup. cum signo relativo adscr. A.

<fol. 110va> ps. *Fundamenta*, v. *Adjuvabit*, v. *Diffusa*, r. *Nativitas tua*, r. *Nativitas gloriose*, r. *Super salutem*; in tertio nocturno a. *Veni in ortum meum*, ps. *Cantate primum*, a. *Comedi favum*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Talis est dilectus*, ps. *Cantate secundum*, r. *Cum jocunditate*, r. *Corde et animo*, r. *Felix namque*, *Te Deum*, v. *Diffusa*. Ad laudes a. *Nativitas gloriose*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Nativitas est hodie*, a. *Regali*, a. *Corde et animo*, a. *Cum jocunditate*, cap. *In omnibus requiem*, v. *Post partum*, ad Benedictus a. *Nativitatem*, coll. *Supplicationem*, eodem die est dies Adriani, martyris, coll. *Presta quesumus*, et dicitur in primis vespers cum ultima collecta sub uno *Per Dominum* in ecclesia. Ad primam ym. *Ave maris*, et cantatur ad omnes horas, et ae. de laudibus similiter. Ad tertiam cap. *In Syon*, r. *Specie tua*, coll. *Adjuvet nos*. Ad sextam cap. *Et radicavi*⁵³⁹, r. *Adjuvabit*, coll. *Adesto nobis*. In missa fiet processio sicut in summis festis cum omnibus cappis, exeundo chorum, r. *Corde et animo*, item r. *Felix namque*, et si necesse fuerit, r. *Super salutem*, et fiet statio in ecclesia sicut in Assumptione, ad missam intr. *Gaudeamus*,

<fol. 110vb> coll. *Supplicationem*, alia *Presta quesumus*, ep. *Ego quasi vitis*, gr. *Propter veritatem*, *Alleluia*, *Sancta*, sequ. *Ave preclara*, ew. *Liber generationis*, off. *Recordare*, secr. *Unigeniti tui*, alia *Munera tibi*, com. *Diffusa*, post communionem *Sumpsimus Domine*, alia *Salutaris tui*. Ad nonam cap. *Sicut cynamomum*, r. *Diffusa*, coll. *Protege Domine*. Ad secundas vespas ae. de laudibus, psi. ut in primis vespers, ym. *Ave maris*, cap. *Quasi lybanus*, r. *Felix namque*, v. *Post partum*, ad Magnificat a. *Anima mea*, coll. *Beate Marie*. Sciendum est, quod de isto festo cantatur et legetur per octavas, nisi festum habens novem lectiones impediat, et tunc tenetur a. et coll. de festo Nativitatis. Et in octavis beate Marie tenetur festum duplex sicut in octava Assumptionis ejus, cantus et cetera sicut in die.

De sancto Gorgonio non canitur in horis, sed de beata Virgine, et habetur de eo propria missa, que debet teneri, cujus est intr. *Gloria et honore*, coll. *Sanctus tuus*, secunda de sancta Maria, tertia de dominica, ep. *Dedit Dominus*, gr. *Posuisti*, ew. *Ego sum vitis*, off. *Posuisti*, secr. *Grata tibi sit*, com. *Posuisti*, <post communionem> *Familiam*.

<fol. 111ra> De sancto Theodardo, episcopo, non canitur in horis, sed de festo, et habetur de ipso propria missa, que debet teneri, cujus intr. est *In virtute*, coll. *Deus qui nos*, ep. *Beatus vir qui inventus est*, gr. *Beatus vir*, ew. *Si quis vult venire*, off. *In virtute*, secr. *Hanc in conspectu*, com. *Magna est*, post communionem *Sancta nos*.

⁵³⁹ *Eradicavi lectionem emend.*

Nota⁵⁴⁰. Ad matutinas legetur de vita sancti Theodardi, et in primis vesperis et in matutinis tenetur a. et coll. de eo similiter.

De sanctis Protho et Jacincto, martyribus, habetur proprium officium misse, cursus vero in horis tenetur de festo, et in vesperis et in matutinis fit memoria de ipsis cum antiphona et collecta, ad missam intr. *Judicant*, coll. *Beatorum Prothi*, ep. *Lingua sapientium*, gr. *Vindica Domine*, ew. *Nichil opertum*, off. *Gloriabuntur*, secr. *Pro sanctorum*, com. *Anima nostra*, post communionem *Percepta*.

In Exaltatione sancte Crucis est festum triplex. In primis vesperis antiphonas et psalmos⁵⁴¹, ad matutinas invitorium, primum nocturnum, versiculos et tria responsoria quere in Inventione sancte Crucis, novem ll. legentur de sermone sancte Crucis, qui sic inchoatur : *Tempore illo* ; in secundo nocturno a. *Adoramus te*, ps.

<fol. IIIrb> *Deus noster*, a. *Salvator mundi*, ps. *Omnes gentes*, a. *Tuam crucem*, ps. *Magnus Dominus*, v. *Omnis terra*, v. *Crucem sanctam*, r. *Adoramus*, r. *Tuam crucem*, r. *O crux gloriosa* ; in tertio nocturno a. *Crux alma*, ps. *Cantate primum*, a. *O crux admirabilis*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Per signum crucis*, ps. *Cantate secundum*, v. *Crucem sanctam*, v. *Dicite in nationibus*, r. *Salus omnium*, r. *O crux admirabilis*, r. *Nos autem*, *Te Deum*, v. *Crucem sanctam subiit*. Ad laudes a. *O magnum*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Ecce crucem*, a. *Salva nos Christe*, a. *Nos autem*, a. *Adoremus crucis*, cap. *Christus factus est*, v. *Dicite in nationibus*, ad Benedictus a. *Sanctifica nos*, coll. *Deus qui nos hodierna die*, eodem die sanctorum Cornelii et Cypriani, martyrum, coll. *Infirmi-tatem nostram*, item eodem die sancti Materni coll. *Adesto*. Ad primam ym. *Salve crux sancta*, et ille tenetur ad omnes horas cum anthiphonis de laudibus. Ad tertiam cap. *Christus peccata nostra*, r. *Crucem sanctam*, v. *Ipse est vita credencium*, coll. *Deus qui hodierna die*. Ad sextam cap. *Reconciliavit nos*, r. *Ipse est vita credencium*, v. *Dominus virtutum*. Ad nonam cap. *Reconciliati sumus*, r. *Dicite in nationibus*. In missa fiet processio per cimiterium

<fol. IIIva> sine cappis, r., exeundo, *Hoc signum crucis*, item r. *Nos autem gloriari*, et in ecclesia fiet statio et cantatur in organis a. *O crux gloriosa*, v. *Omnis terra*, coll. *Deus qui hodierna die*, et statio fiet, in primis vesperis et in secundis, cum *Magnificat* in ecclesia, et eodem modo fiet statio et processio in quolibet festo sancte Crucis. Ad missam intr. *Nos autem*, coll. *Deus qui nos hodierna*, alia

⁵⁴⁰ Nota in marg. scr. A.

⁵⁴¹ ae. et psi. lectionem emend.

Infirmis, tertia *Sancti Materni*, ep. *Hoc sentite*, gr. *Christus factus est*, *Alleluia*, *Dulce lignum*, sequ. *Laudes crucis*, ew. *Ego si exaltatus fuero*⁵⁴², *Credo in unum*, off. *Protege*, secr. *Devotas*, item *Plebis tue*, item *Sancti confessoris*, pref. *Qui salutem*, com. *Propter lignum*, post communionem *Quesumus omnipotens Deus*, alia *Sacro munere*, alia *Sancti Materni*. In secundis vespers ae. de laudibus, psi. *Omnes Laudate sicut in primis vespers*, ym. *Salve crux*, cap. *Reconciliati sumus*, r. *Nos autem*, v. *Hoc signum crucis*, ad Magnificat a. *Crux Jhesu Christi*, coll. *Deus qui hodierna die*, sequitur de octava Nativitatis beate Marie a. *Tota pulchra es*, v. *Post partum*, coll. *Supplicationem servorum tuorum*, eodem die Nichome-

<fol. 111vb> dis, martyris, de quo tenetur a. et coll. *Adesto Domine*, deinde de Omnibus Sanctis. Completorium cotidianum, tam in primis vespers quam in secundis sancte Crucis festi, cantabitur et tenetur.

In octava Nativitatis beate Marie ad matutinas pronuntiatur ew. *Exurgens Maria*, et sex prime ll. legentur de uno sermone ipsius, cetera omnia tenentur sicut in die ipsius Nativitatis, et est predicta octava festum duplex.

De sancta Eufemia tenetur cursus in horis de una virgine. In matutinis leguntur ll. tres de passione sua, habetur eciam de ipsa propria missa, cujus intr. est *Vultum tuum*, coll. *Omnipotens semipiternus Deus qui infirma mundi*, ep. *Confitebor tibi*, gr. *Diffusa est*, *Alleluia*, *Specie tua*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Offerentur*, secr. *Presta quesumus Domine*, com. *Diffusa*, post communionem *Sanctificet nos*.

In natale sancti Lamberti, episcopi et martyris, triplex festum⁵⁴³. Ad primas vespers super psalmos a. *Erat vere*, ps. *Beatus vir*, a. *Consilium et opus*, ps. *Credidi*, a. *Lambertus*, ps. *Ad Dominum*, a. *Magnum triumphum*, ps. *Ad te levavi*, a. *Laudemus*

<fol. 112ra> *Dominum*, ps. *De profundis*, ym. *Ymnum cantemus*, cap. *Vir iste*, r. *Consilium et opus*, v. *Gloria et honore*, super Magnificat a. *Magna vox*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*. Ad matutinas inv. *Eternum*, in primo nocturno a. *Orbita solaris*, ps. *Beatus vir cum reliquis de uno martyre*, a. *Hic fuit [fu]*⁵⁴⁴, *Sed post*, v. *Gloria et honore cum reliquis*, novem ll. legentur de passione sancti Lamberti, r. *Gloriosus*, r. *Sanctus Lambertus*, r. *Sanctum Domini*; in secundo nocturno a. *Is subjectus*, a. *Dignus honore*, a. *Fortis in adversis*, r. *Almifluus*, r. *Lambertus Christi*, r. *Sacerdos Dei*; in tertio nocturno a. *Sollicitus plebis*, a. *Hic indeficiens*, a. *Ultima namque*, r. *Egregius*

⁵⁴² *Ego si exaltatus fuero*/ew. transp. A.

⁵⁴³ triplex festum in marg. inf. adscr. D.

⁵⁴⁴ lineola del. A.

presul, r. *Iste miles*, r. *Preciosus Domini*, *Te Deum*, v. *Corona*. Ad laudes a. *Contigit*, a. *Quod cum prescirent*, psi. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Ecce propinquant*, a. *Unus et ex illis*, a. *Sic animam*, cap. *Dedit Dominus*, v. *Justus germinabit*, ad *Benedictus* a. *Ex inpreclaris*, coll. *Deus qui sanctam*, cum suffragiis. Ad terciam cap. *Christus purgavit*, r. *Gloria et honore*, coll. *Deus qui nos beati*. Ad sextam cap.

<fol. 112rb> *Justus aperiet*, r. *Posuisti*, coll. *Tuus martyr*. Ad missam intr. *Gaudeamus*, coll. *Intercessio*, ep. *Dedit Dominus*, gr. *Domine prevenisti*, *Alleluia*, *Corona*, sequ. *Christi laudes*, ew. *Sint lumbi*, off. *Veritas mea*, secr. *Adesto quesumus*, com. *Posuisti Domine*, post communionem *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad nonam cap. *Justum ab impiis*, r. *Corona*, v. *Justus germinabit*, coll. *Intercessio*. Ad secundas vespervas ae. tenentur de laudibus, psi. sicut in primis vespervis, ym. *Ymnum cantemus*, cap. *Dilatavit Dominus*, r. *Sacerdos Dei mitissimus*, v. *Gloria et honore*, ad *Magnificat* a. *Sacerdos Dei*, coll. *Adesto Domine*. Per totam octavam cantatur et legitur de sancto Lamberto, nisi festum habens novem lectiones impediat.

In vigilia beati Mathei, apostoli et ewangeliste, cantatur in horis de sancto Lamberto, missa vero de vigilia, cujus est intr. *Ego autem*, coll. *Da nobis quesumus*, secunda or. de sancto Lamberto, tertia de dominica, ep. *Beatus homo*, gr. *Justus ut palma*, ew. *Cum preteriret Jhesus*, off. *Gloria et honore*, secr. *Presta quesumus Domine*, com. *Magna est*, post communionem *Beati Mathei*. Nota⁵⁴⁵. Si vigilia beati

<fol. 112va> Mathei feria quarta, sexta, aut sabbato in Quatuor Temporibus evenierit, missa non erit de vigilia, sed de Quatuor [d]⁵⁴⁶ Temporibus, et in missa secunda or. de sancto Matheo, tertia de sancto Lamberto. Si dicta vigilia in dominica die evenierit, missa erit de vigilia Mathei, secunda or. de Lamberto, tertia de dominica, et in ipsa dominica canitur in horis de sancto Lamberto, et in matutinis legentur sex ll. de passione sua, et tres ultime de omelia ewangelii ipsius dominice.

De sancto Matheo, apostolo et ewangelista, tenetur duplex festum. Ad primas vespervas *Jam non dicam*⁵⁴⁷, psi. feriales, ym. *Exultet celum*, cap. *Qui custodierit*, r. *In visione*⁵⁴⁸, versiculi de apostolis, ad *Magnificat* a. *Ecce ego Johannes*, coll. *Beati Mathei*, et illa dicetur ad omnes horas. Ad matutinas inv., ae., psi., sex ra.

⁵⁴⁵ Nota in marg. scr. A.

⁵⁴⁶ lineola del. A.

⁵⁴⁷ Jam non dicam lac. expl. B.

⁵⁴⁸ In visione lac. expl. B.

et laudes tenentur de apostolis, tria vero ultima ra. de ewangelistis, sex prime ll. legentur de vita et passione sua, ew. pronuntiatur *Vidit Jhesus hominem*. Capla. ad omnes horas quere de sancto Johanne, ewangelista, — ad horas dicuntur ae. de laudibus. Intr. ad missam *Os justi*, coll. *Beati Mathei*, secunda or. de sancto Lamberto, tertia de dominica, ep. *Unicuique nostrum*, gr. *Beatus vir*,

<fol. 112vb> v. *Potens, Alleluia, Non vos*, ew. *Cum transiret Jhesus, Credo in unum*, off. *Posuisti*, secr. *Supplicationibus*, com. *Magna est*, post communionem *Perceptis*. Ad secundas vespervas a. *Juravit Dominus cum aliis*, psi. de apostolis, ym. *Exultet*, r. *In visione*⁵⁴⁹, ad Magnificat a. *Tua sunt hec Christe*, coll. *Beati Mathei*, et in matutinis ad Benedictus a. *In medio ecclesie*. Nota⁵⁵⁰. Si festa sanctorum Lamberti et Mathei feria quarta, sexta, aut sabbato evenierint in Quatuor Temporibus, debent due misse cantari : prima de festo, secunda de Quatuor Temporibus, et in missa de tempore erit secunda or. pro peccatis, videlicet *Exaudi quesumus Domine*, tertia communis, scilicet *Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum*, et ad Pater noster in hac missa de tempore omnes prosternent se ad terram, et in fine misse dicitur *Benedicamus Domino*.

De sancto Mauricio et sotiis ejus, martyribus, tenetur officium in horis de pluribus martyribus, ym. *Sanctorum meritis*, ad Magnificat a. *Sanctus Mauricius*, coll. *Deus qui sanctorum Thebeorum*, et illa tenetur ad omnes horas. Ad matutinas legentur tres ll. de passione eorum, r. *Assunt nobis*, r. *Sancta legio*, r. *Sanctus Mauricius, Te Deum*. Ad laudes a. *Preciosa*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Sanctorum corpora*, a. *Ecce factus est*,

<fol. 113ra> a. *Sancta legio*, a. *Triumphant sancti*, ad Benedictus a. *Flagrabat*, coll. *Deus qui sanctorum*. Ad horas tenentur ae. de laudibus. Ad missam intr. *Multe tribulationes*, coll. *Deus qui sanctorum*, secunda or. de sancto Lamberto, tertia de dominica, ep. *Sancti per fidem*, gr. *Gloriosus*, ew. *Descendens Jhesus de monte*, off. *Mirabilis*, secr. *Respice Domine*, com. *Posuerunt*, post communionem *Pretende nobis*. Si festum Mauricii sociorumque ejus feria sexta aut sabbato in Quatuor Temporibus evenierit, ad matutinas pronuntiatur ew. de Quatuor Temporibus, et secunda l. et tertia erunt de vita et passione Mauricii sotiorumque ejus, et dicuntur due misse in conventu, si placet. Si autem dictum festum dominica evenierit, [potest sabbato precedente]⁵⁵¹ observari, et in illa dominica cantatur de Thobia.

⁵⁴⁹ In visione *lac. expl. B.*

⁵⁵⁰ Nota in marg. *scr. A.*

⁵⁵¹ *eras. sed legibile.*

Nota⁵⁵². Octava sancti Lamberti tenetur et⁵⁵³ [cum tribus lectionibus, sed si dominica fuerit]⁵⁵⁴, observatur cum novem lectionibus per omnia sicut in die, excepto quod in vespers non cantatur r.

De sanctis Cosma et Damiano, martyribus, tenetur in horis pluribus martyribus, tres ll. legentur de passione sua, et propriam habent

<fol. 113rb> missam, cujus est intr. *Sapientiam*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*, et illa dicitur ad horas, secunda or. de dominica, tertia *Concede quesumus omnipotens Deus*, ep. *Qui timent Dominum*, gr. *Clamaverunt*, ew. *Sedente Jhesu*, off. *Mirabilis Deus*, secr. *Sanctorum tuorum*, com. *Posuerunt*, post communionem *Protegat Domine*. Si festum Cosme et Damiani dominica die evenierit, cum novem lectionibus debet observari, in matutinis erunt prime sex ll. de vita sanctorum, et tres ultime de omelia ewangelii ipsius dominice.

In festo sancti Mychaelis, archangeli, est festum duplex. In primis vespers super psalmos feriales a. *Consurget*, ym. *Christe sanctorum*, cap. *Significavit Deus*, r. *Te sanctum Dominum*, v. *Stetit angelus juxta aram*, ad Magnificat a. *Dum sacrum mysterium*, coll. *Deus qui miro ordine*, cum suffragiis. Completorium cotidianum. Ad matutinas inv. *Angelorum regi*, in primo nocturno a. *Stetit angelus*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Ascendit fumus*, ps. *In Domino confido*, a. *Mychael archangelus*⁵⁵⁵, ps. *Domine quis*, v. *Stetit angelus*, item v. *In conspectu*, sex ll. legentur de sermone, qui sic inchoatur: *Memoriam*,

<fol. 113va> ew. pronunciat *Accesserunt ad Jhesum discipuli*, r. *Factum est silencium*, r. *Stetit angelus*⁵⁵⁶, r. *In conspectu*; in secundo nocturno a. *Michael prepositus*, ps. *Domini est terra*, a. *Gloriosus*, ps. *Benedicam*, a. *Angelus archangelus*, ps. *Exaudi Deus orationem meam cum deprecor*, v. *In conspectu angelorum*, item v. *Milia milium*, r. *In conspectu*, r. *Hic est Mychael*⁵⁵⁷; in tertio nocturno a. *Concussus est*, ps. *Cantate primum*, a. *Laudemus Dominum*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Data sunt ei*, ps. *Benedic primum*, v. *Milia milium*, item v. *Ascendit fumus aromatum*, r. *In tempore*, r. *Docebo te*, r. *Fidelis sermo*, *Te Deum*, v. *Milia milium*. Ad laudes a. *Dum preliaretur*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Dum*

⁵⁵² Nota in marg. scr. A.

⁵⁵³ et in intercolumnio adscr. B.

⁵⁵⁴ lineolis del. B.

⁵⁵⁵ a. Mychael archangelus in ras. scr. A.

⁵⁵⁶ r. Stetit angelus/r. Factum est silencium transp. A.

⁵⁵⁷ Notandum quod in secundo nocturno duo tantum responsoria in manuscripto exstant.

committeret, a. *Archangele*, a. *Angeli Domini*, a. *Angeli archangeli*, cap. *Gratia vobis*, v. *Ascendit fumus*, ad *Benedictus* a. *Factum est silencium*, coll. *Da nobis omnipotens Deus*. Ad horas dicuntur ymni feriales⁵⁵⁸, et ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *Vidi angelum*, r. *Stetit angelus*, v. *Ascendit fumus*, coll. *Perpetuum nobis*. Ad sextam cap. *Angelus tubam*, r. *Ascendit fumus*, coll. *Adesto plebi*. Ad missam intr. *Benedicite*, ps. *Benedic*, coll. *Deus qui miro*, secunda de dominica, tertia de Omnibus Sanctis,

<fol. 113vb> ep. *Significavit*, gr. *Benedicite Dominum*, v. *Benedic*, *Alleluia*, *In conspectu*, ew. *Accesserunt ad Jhesum*, *Credo* non cantatur, sed in quibusdam ecclesiis cantatur, off. *Stetit angelus*, secr. *Hostias*, pref. communis, com. *Benedicite omnes*, post communionem *Beati archangeli*. Ad nonam cap. *Factum est prelium*, r. *In conspectu angelorum*, v. *Milia milium*, coll. *Beati archangeli*. Ad secundas vespervas a.⁵⁵⁹ [de laudibus, sed quarta antiphona . . .]⁵⁶⁰, psi. feriales, ym. *Christe sanctorum*, cap. *Audivi vocem*, r. *Fidelis sermo*, v. *Milia milium*, ad *Magnificat* a. *Mychael Gabriel*, coll. *Defende quesumus Domine familiam tuam*.

De sancto Jheronimo, confessore, tenetur duplex festum. In primis vespervis a. *O quam venerandus es*, coll. *Deus qui populo tuo eterne salutis*, et illa dicetur ad omnes horas. Ad matutinas legentur novem ll. de vita sancti Jheronimi, ae., capla., ra., psi. et versiculi ad omnes horas sicut de uno confessore in communi. Si fuerit dominica, in matutinis erunt tres ultime ll. de omelia ewangelii ipsius dominice. Ad horas ae. de laudibus. Ad missam intr. *Os justi*, ps. *Noli emulari*, coll. *Deus qui populo*, secunda or. de dominica, tertia de Omnibus Sanctis,

<fol. 114ra> ep. *Ecce sacerdos*, gr. *Os justi*, ew. *Vigilate*, off. *Posuisti*, secr. . . .⁵⁶¹, com. *Fidelis servus*, post communionem *Sacramenta*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. feriales, r. *Sint lumbi*, ad *Magnificat* a. *Similabo eum*, coll. ut supra. Sequitur a. de sancto Remigio et coll. *Deus qui multitudinem*, item a. *Sancti tui*, v. *Exultent*, coll. *Sanctorum*.

⁵⁵⁸ feriales in ras. scr. B.

⁵⁵⁹ anthipnone lectionem emend. B.

⁵⁶⁰ lineolis del. B.

⁵⁶¹ spatium ¼ lineae vacuum relictum.

<DE FESTIS MENSIS OCTOBRIS>

In die sancti Remigii tenentur novem ll., que legentur de vita sua. Ad matutinas inv. *Justus florebit*, in primo nocturno a. *Sancte Remigi*, ps. *Beatus vir* cum reliquis de uno confessore, a. *Apostolorum summa*, a. *Sanctus Remigius*, v. *Amavit*, ll. de vita sua, r. *Beatissimi Remigii*, r. *Post vindictam*, r. *Mitigator*; in secundo nocturno a. *Presul Remigius*, a. *Longe antequam*, a. *Benedicta*, v. *Justum deduxit*, r. *Intendebat*, r. *O ineffabilis*, r. *Gloriosus*; in tertio nocturno a. *Presul Remigius*, a. *Iste est*, a. *Triumphator*, si fuerit dominica, pronuntiatur ew. ipsius dominice, v. *Magnificavit*, r. *O beati*, r. *Presul Remigius*, r. *Iste est*⁵⁶², *Te Deum*, v. *Magnificavit*. Ad laudes a. *Remigius*, ps. *Dominus regnavit* cum aliis, a. *Remigius*, a. *Beatus Remigius*,

<fol. 114rb> a. *Beatus Remigius ut vidit*, a. *Concito cursu*, capla. ad omnes horas de uno confessore, v. *Non est inventus*, ad Benedictus a. *Gentem Francorum*, coll. *Deus qui multitudinem*, et illa dicetur ad omnes horas, sequitur alia or. de martyribus, coll. *Sanctorum tuorum*. Ad horas tenentur ae. de laudibus. Ad missam intr. *Sacerdotes Dei*, et alia omnia sicut in die beati Gregorii, coll. *Deus qui multitudinem*, alia *Sanctorum tuorum*, tertia de dominica, secr. *Accepta sit*, alia *Intercessione*, post communionem *Supplices te rogamus*, alia *Sacramentis*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. feriales, ad Magnificat *Iste est*.

De sancto Leodegario, episcopo et martyre, tenetur in horis sicut de uno martyre, qui fuit pontifex. Missa erit de dominica, secunda coll. in missa *Deus qui nos annua*, et illa dicetur ad omnes horas, secr. *Offerimus*, post communionem *Sumptis Domine*.

De sanctis Ewaldis coll. non habetur, et in matutinis dicuntur ae. et psi. de feria, missa de dominica, cetera in horis sunt de martyribus, et *Alleluia*, *Te martyrum*, si *Alleluia* dominicale cantatum sit.

Festum sancti Francisci est duplex. In primis vespervis super psalmos a. *Franciscus vir*,

<fol. 114va> ps. *Dixit Dominus*, a. *Cepit sub Innocentio*, ps. *Confitebor primum*, a. *Hinc sanctus*, ps. *Beatus vir*, a. *Franciscus*, ps. *Laudate pueri*, a. *Hic creaturis*, ps. *Lauda Jherusalem*, ym. *Proles de celo*, capla. ad horas de uno confessore, r. *Euntes*, v. *Amavit eum*, ad Magnificat a. *O stupor*, coll. *Deus qui ecclesiam tuam*, et illa dicetur ad omnes horas. Ad matutinas inv. *Regi que fecit*, in primo nocturno a. *Hic*

⁵⁶² r. *Iste est*/r. *Presul Remigius transp. A.*

vir, psi. de uno confessore, a. *Excelsi*, a. *Mansuescit*, versiculi de uno confessore, novem ll. legentur de vita sua, et ew. potest pronunciari *Vos estis sal terre*, si placet, r. *Franciscus*, r. *In Dei*, r. *Dum pater* ; in secundo nocturno a. *Pertractum domi*, a. *Jam liber*, a. *Ductus*, r. *Dum seminudo*, r. *Amicum querit*, r. *Audit in ewangelio* ; in tertio nocturno a. *Cor verbis*, a. *Pacem salutem*, a. *Ut novis*, r. *Carnis spicam*, r. *Sex fratrum*, r. *De paupertatis*. Ad laudes a. *Sanctus Franciscus*, a. *Hinc predicando*, a. *Tres ordines*, a. *Doctus doctrine*, a. *Laudans laudare*, ad Benedictus a. *O martyr*. Ad horas tenentur ae. de laudibus. Intr. ad missam *Os justi*, ps. *Noli emulari*, coll.

<fol. 114vb> *Deus qui ecclesiam tuam*, secunda de dominica, tertia de Omnibus Sanctis, ep. *Dedit Dominus*, gr. *Domine prevenisti*, sequ. *Letabundus*⁵⁶³, ew. *Vigilate*⁵⁶⁴, off. *Veritas mea*, secr. *Munera tibi*, com. *Beatus servus*, post communionem *Ecclesiam tuam*. Ad secundas vespervas dicuntur ae. de laudibus, psi. sicut in primis vespers, r. *De paupertatis*, ad Magnificat a. *O virum mirabilem*.

De sancta Fide, virgine, habetur coll. propria, scilicet *Deus qui presentem diem*, que dicitur ad omnes horas, sed missa de dominica, secunda coll. de sancta Fide, tertia communis, et *Alleluia*, *Specie tua*.

De sancto Marco, papa et confessore, et sotiis ejus, tenetur officium in horis de pluribus martyribus. Ad missam intr. *Sacerdotes*, coll. *Exaudi Domine*, alia *Sanctorum tuorum*, et ille due tenentur ad omnes horas, ep. *Dilectus Deo*, gr. *Inveni David*, ew. *Vigilate*, off. *Veritas*, secr. *Benedictio*, alia *Majestatem tuam*, com. *Beatus servus*, post communionem *Da quesumus*, alia *Sacramentis*.

In natale sancti Amoris duplex est festum. In primis vespers super psalmos a. *Sancte Amor*, psi. feriales, a. *Funde preces*, a. *Adjuva*, a. *Omnibus*, a.

<fol. 115ra> *Sancte Amor*, ym. *Fundator orbis*, capla. ad horas sicut de uno confessore, r. *Largifluus dator*, ad Magnificat a. *Anima*, coll. *Sancti Amoris*, et illa dicetur ad omnes horas. Ad matutinas inv. *Qui confessorum*, in primo nocturno a. *Sanctus Amor*, ps. *Beatus vir* cum aliis psalmis, versiculis et responsoriis⁵⁶⁵ ad horas de uno confessore, a. *Sacrum*, a. *Una salus*, novem ll. legentur de vita sua, r. *Felix*, r. *Gratia*, r. *Largifluus*⁵⁶⁶ ; in secundo nocturno a. *Innotat*, a. *Armatum*, a. *Criste tuum*, r. *Dum glaciariis*, r. *Vir sanctus*, r.

⁵⁶³ *Letabundus lac. expl. B.*

⁵⁶⁴ ew. *Vigilate* // sequ. (*Letabundus*) transp. A.

⁵⁶⁵ responsoria corr.

⁵⁶⁶ r. *Gratia*, r. *Largifluus*/r. *Felix* transp. A.

Exilium ; in tertio nocturno a. *Justicie*, a. *Vitam*, a. *Hic sanctus*, r. *Dum sanctus*, r. *Domine cristicola*, r. *Post cursum*, *Te Deum*, v. *Magnificavit*. Ad laudes a. *Tellus sacra*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Divitiis*, a. *Limen*, a. *Vox etenim*, a. *Insignis*, v. *Non est inventus*, ad Benedictus a. *Care Deo*. Ad horas dicuntur ae. de laudibus. Officium misse quere per omnia de sancto Francisco preter collectas, coll. *Sancti Amoris*, secr. *Hostias tibi*, post communionem *Pro nostris delictis*. In secundis vespers ae. de laudibus, psi. feriales,

<fol. 115rb> ym. *Sanctorum meritis*, capla. de martyribus, r. *Dum sacrum*, v. *Exultent justi*, ad Magnificat a.⁵⁶⁷ *Insignes*, coll. *Deus qui beatum Dyonisium*, sequitur a. de sancto Amore⁵⁶⁸.

De sancto Dyonisio et sotiis ejus, martyribus tenetur duplex festum⁵⁶⁹. Ad matutinas inv. In *sanctorum*, in primo nocturno [a.]⁵⁷⁰ a. *Sanctus Dyonisius*, ps. *Beatus vir*, a. *Quo amplius*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Non veritus*, ps. *Domine quid*, v. *Exultent justi*, novem ll. legentur de passione sancti Dyonisii, r. *Post passionem*, r. *Gratias tibi Domine*, r. *Beatissimus Dyonisius* ; in secundo nocturno a. *Ecclesia illis*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Tantas*, ps. *Conserva*, a. *Dum sacrum*, ps. *Domini est terra*, v. *Letamini*, r. *Dum sacrum*, r. *Mecum enim*, r. *Beatus Dyonisius* ; in tertio nocturno a. *Dansque illi*, ps. *Exultate*, a. *Mecum enim*, ps. *Te decet*, a. *Nunc facies*, ps. *Deus venerunt*, v. *Gloriosus*, r. *Vir inclitus*, r. *Hii sancti viri*, r. *Preciosus Domini*, *Te Deum*, v. *Gloriosus*. Ad laudes a. *Hii sancti viri*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *In hac ergo*, a. *Tali namque*, a. *Beata nimium*, a. *Adest namque*, capla., versiculi et ra. ad horas de martyribus,

<fol. 115va> ad Benedictus a. *Et factus est*, coll. *Deus qui beatum Dyonisium*, et illa dicetur ad omnes horas, et ae. de laudibus tenentur ad horas similiter. Ad missam intr. *Intret in conspectu*, coll. *Deus qui beatum*, ep. *Sancti per fidem*, gr. *Exultabunt*, ew. *Descendens Jhesus de monte*, off. *Letamini*, secr. *Hec hostia*, com. *Dico autem vobis*, post communionem *Munera plebis*. In secundis <vesperis> nichil tenetur de eo nisi a. et coll. post primam collectam.

De sancto Gereone et sotiis ejus, martyribus, tenetur duplex festum. In primis vespers super psalmos a. *Sancti per fidem*, psi. Omnes Laudate, a. *Verbera carnificum*, a. *In circuitu*, a. *Fulgebant*, a. *Gaudent in celis*, ym. *Deus tuorum militum*, capla. ad omnes horas de pluribus martyribus, r. *Princeps*, v. *Exultent justi*, ad

⁵⁶⁷ *Sanctorum meritis*, capla. de martyribus, r. *Dum sacrum*, v. *Exultent justi*, ad Magnificat a. in ras. scr. B.

⁵⁶⁸ sequitur a. de sancto Amore in marg. adscr. B.

⁵⁶⁹ tenetur duplex festum in marg. adscr. B.

⁵⁷⁰ lineola del. B.

Magnificat a. *O quam preciosa*, coll. *Annue quesumus*, sequitur de sancto Dyonisio a. *Et facta est comes*, coll. *Deus qui beatum Dyonisium*. Ad matutinas inv. *Regem martyrum*, in primo nocturno a. *Sub Maximiano*, ps. *Beatus vir cum reliquis de martyribus*, sed octavus ps. est *Benedicam Dominum*, a. *Hii viri*, a. *Evangelici*, v. *Exultent*, sex ll. legentur

<fol. 115vb> de passione sua, ew. pronunciatur *Videns Jhesus turbas*, r. *Thebeorum*, r. *Eandem*, r. *Hos igitur*; in secundo nocturno a. *Milites Christi*, a. *Nimirum*, a. *Optabant*, v. *Letamini*, r. *Maximianus*, r. *Dum copiosus*, r. *Hec audiens*; in tertio nocturno a. *Dum missi*, a. *Ibi beatus*, a. *Cedebantur*, v. *Gloriosus*, v. *Justi autem*, r. *Hac igitur*, r. *Quanta*, r. *Te mirabilem*, *Te Deum*, v. *Gloriosus Deus*. Ad laudes a. *Sanctorum martyrum*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Si enim*, a. *Hodie*, a. *Intactum*, a. *Quorum corporibus*, ad *Benedictus* a. *O beatus ille*, coll. [Qui]⁵⁷¹ *Deus qui hodiernam diem*, et illa dicetur ad omnes horas. Ad horas ae. de laudibus. Ad missam intr. *Multe tribulationes*, coll. *Deus qui hodiernam diem*, ep. *Sancti per fidem*, gr. *Time-te Dominum*, *Alleluia*, *Vox exultationis*, ew. *Videns Jhesus turbas*, off. *Mirabilis Deus*, secr. *Munera*, com. *Amen dico vobis*, post communionem *Celebrantes Domine*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. *Omnes Laudate*⁵⁷², ym. *Deus tuorum*, r. *Hos igitur*, ad Magnificat a. *O regalis*, coll. ut supra.

De sancto Calixto tenetur officium in horis de uno martyre ponti-

<fol. 116ra> fice. Ad missam intr. *Sacerdotes*, coll. *Deus qui conspicias*, et illa dicetur ad omnes horas, ep. *Expectatio*, gr. *Sacerdotes*, ew. *Sint lumbi*, off. *Veritas mea*, secr. *Mystica*, com. *Posuisti Domine*, post communionem *Quesumus omnipotens Deus*.

De sancto Gallo, abbate, non⁵⁷³ habetur propria coll., nec precedente die de sanctis Mauris, canitur tamen de ipsis in horis sicut de pluribus martyribus in communi, et de Gallo, abbate, sicut de uno confessore, coll. *Intercessio nos*, et missa canitur de eo.

In festo Allationis sancte Crucis, quod observatur dominica prima post festum Dedicationis hujus ecclesie⁵⁷⁴, tenetur festum triplex, quia tunc ipsa sancta Crux fuit allata ad ecclesiam beate Marie Trajectensis Leodyensis dyocesis de Constantinopoli⁵⁷⁵, et alie multe reliquie cum ea. In primis vespervis, in matutinis, in

⁵⁷¹ lineola del. B.

⁵⁷² Omnes Laudate in ras. scr. B.

⁵⁷³ De sancto Gallo, abbate, non in ras. scr. B.

⁵⁷⁴ prima post festum Dedicationis hujus ecclesie in ras. scr. B.

⁵⁷⁵ Constantinopolim littera finalis in eras. sed legibilis.

missa et in omnibus aliis horis tenetur per omnia sicut in Exaltatione sancte Crucis, sed ubi *Exaltatio* dicitur, dicetur in hoc festo *Allatio*, et in primis vesperis, in matutinis et in secundis vesperis, post primam collectam additur una a. et coll. propter alias reliquias similiter allatas : a.

<fol. 116rb> *Laudem dicite vel Gaudent in celis*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus ut sancta Dei genitrix*, et illa tenetur eciam in missa post primam collectam, quam collectam quere in communi sanctorum. In matutinis legentur sex ll. de sermone, qui sic incipit : *Audivimus apostolum dicentem*, ew. pronuntiatur de dominica.

De sancto Luca, ewangelista, tenetur festum duplex. In primis vesperis a. *Jam non dicam*⁵⁷⁶, psi. feriales, ym. *Exultet celum*, capitula quere de sancto Johanne, ewangelista, r. *In visione*⁵⁷⁷, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Ecce ego Johannes*, coll. *Interveniat*, et illa tenetur ad omnes horas. Ad matutinas ae., psi. et sex ra. de apostolis, tria ultima de ewangelistis, sex prime ll. legentur de omelia *Designavit Jhesus*, et in tertio nocturno pronuntiatur ew., et legentur tres ultime ll. ulterius de eadem omelia, ubi sexta l. mansit, ad Benedictus a. *In medio ecclesie*. Intr. ad missam *Os justii*, ps. *Noli emulari*, coll. *Interveniat*, ep. *Vidi ostium*, gr. *Beatus vir, Alleluia, Non vos*, ew. *Designavit Jhesus, Credo canitur*, off. *Veritas*, secr. *Donis celestibus*, pref. *Te Domine*,

<fol. 116va> com. *Magna est*, post communionem *Presta quesumus*. Ad secundas vespervas a. *Juravit*, psi. de apostolis, r. *Similitudo*⁵⁷⁸, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Tua sunt*.

In natale sanctarum Undecim Milium Virginum, martyrum, duplex est festum. In primis vesperis super psalmos a. *Gratuletur*, psi. Omnes Laudate, a. *Hee sunt*, a. *Virginitatis*, [a.] a. *In regione*, a. *Gaude et letare*, ym. *Jherusalem*, cap. *Virginitatis*, r. *Verus pudicie*, v. *Exultent justii*, ad Magnificat a. *O clemens Deitas*, coll. *Deus qui digne*, et illa tenetur ad omnes horas. Completorium cotidianum. Ad matutinas inv. *Laudemus regem*, in primo nocturno a. *Insignes*⁵⁷⁹, ps. *Beatus vir*, a. *Ipsa vero*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Quarum mentium*, ps. *Domine quid*, v. *Exultent justii*, novem ll. legentur de passione Sanctarum Virginum, r. *Gloriosa sanctarum*, r. *Milibus undenis*, r. *Sacer virginum* ; in secundo nocturno a. *Sacratissima*, ps. *Domine Dominus*, a. *Igitur*, ps. *Conserva*, a. *Una etenim*, ps. *Domini est terra*, v. *Letamini*, r. *Oleo sumpto*, r. *Ecce pariter*, r. *O beata virginum* ; in tertio nocturno a. *Hee sunt*, ps. *Exultate justii*, a. *Ideo*,

⁵⁷⁶ Jam non dicam in ras. scr. B.

⁵⁷⁷ In visione in ras. scr. B.

⁵⁷⁸ Similitudo lac. expl. B.

⁵⁷⁹ Insignis corr.

<fol. 116vb> ps. *Te decet*, a. *Merito*, ps. *Deus venerunt*, v. *Gloriosus*, r. *Sancte virgines*, r. *Virgineas mentes*, r. *O vere*, prosa *Virgines demus*, *Te Deum*, v. *Gloriosus*. Ad laudes a. *In choro sanctorum*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Inter quos*, a. *Que divino*, a. *Austri flatus*, a. *Virginum chorus*, cap. *Ambierunt*, v. *Justi autem*, ad *Benedictus* a. *O flos campi*, coll. *Deus qui digne*. Ad horas tenentur ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *Dedit Deus*, r. *Exultent justi*. Ad sextam cap. *Ei se ornari*, r. *Letamini*. Ad nonam cap. *Iste sunt virgines*, r. *Gloriosus*, v. *Justi autem*. Intr. ad missam *Gaudeamus*, ps. *Exultate justii*, coll. *Deus qui digne*, ep. *De virginibus preceptum Domini*, gr. *Timete*, *Alleluia*, *Vox exultationis*, sequ. *Virginalis turba*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Offerentur*, secr. *Votiva Domine*, com. *Quinque prudentes*, post communionem *Celestis*. Ad secundas vespervas dicuntur ae. de laudibus, psi. *Omnes Laudate*, ym. *Jherusalem*, cap. *Nunc desponsata est*, r. *O beata virginum*, v. *Exultent justii*, ad *Magnificat* a. *O sacra virginitas*.

<fol. 117ra> De sancto Severino, episcopo et confessore, tenentur novem ll., que legentur de vita sua, et offitium in omnibus horis, tam in nocte quam <in die>, tenetur de uno confessore. Ad missam intr. *Statuit*, coll. *Deus qui beatum Severinum*, et illa tenetur ad omnes horas, eodem die tenetur ad missam coll. *Beatissime Ode vidue*, ep. *Dedit Dominus*, gr. *Domine prevenisti*, ew. *Homo quidam peregre*, off. *Veritas mea*, secr. *Hec nos*, alia *Munera*, com. *Domine quinque*, post communionem *Dignum*, alia *Sancta lybantes*. Ad vespervas [ae. de laudibus]⁵⁸⁰.

(Totum proprium de sancto Evergislo, pontifice et martire, cum commemoratione sancti Severini, et est festum triplex)⁵⁸¹.

De sanctis Crispino et Crispiniano, martyribus, tenetur in horis de martyribus in communi, missa vero de dominica, secunda coll. *Exaudi quesumus*, et illa dicitur ad horas, secr. *Majestatem tuam*, post communionem *Presta quesumus*.

De sancto Amando, episcopo et confessore, non habetur coll., canitur tamen de ipso in horis.

In vigilia Symonis et Jude, apostolorum, canitur in horis de sancto Rumoldo, episcopo et martyre, [sed non]⁵⁸² habet collectam. Ad missam intr., que est de vigilia, *Intret*, coll. *Concede quesumus*, alia de Rumoldo, ep. *Justorum anime*, gr. *Vindica Domine*, ew. *Descendens Jhesus*, off. *Exultabunt*,

<fol. 117rb> secr. *Muneribus*, alia de Rumoldo, com. *Posuerunt*, post communionem *Sumpto Domine*, item de Rumoldo, martyre⁵⁸³.

⁵⁸⁰ lineolis del. D.

⁵⁸¹ in marg. inf. adscr. D.

⁵⁸² eras. sed legibile.

⁵⁸³ confessore lectionem emend.

In primis vesperis sanctorum Symonis et Jude, apostolorum, dicuntur psi. feriales, a. *Jam non dicam*, ym.⁵⁸⁴ *Exultet celum*, cap. *Quodcumque*, r. *Fuerunt sine*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat *Ecce ego*, coll. *Deus qui nos*, et illa dicetur die sequenti ad omnes horas. Ad matutinas inv., psi., versiculi, ra. et ad horas capla. sicut de apostolis in communi, novem ll. legentur de passione ipsorum. Ad missam intr. *Michi autem*, coll. *Deus qui nos*, ep. *Scimus quoniam*, gr. *Nimis honorati*, *Alleluia*, *Non vos*, sequ. *Clare sanctorum*, ew. *Hec mando vobis*, *Credo in unum*, off. *In omnem terram*, secr. *Gloriam Domine*⁵⁸⁵, pref. *Te Domine*, com. *Vos qui secuti*, post communionem *Perceptis Domine*. Ad secundas vespervas a. *Hoc est preceptum*⁵⁸⁶, psi. de apostolis.

In vigilia Omnium Sanctorum est dies sanctorum Quintini et Foillani, martyrum, et cursus in horis tenetur de pluribus martyribus, collectam quere in communi, et in matutinis pronunciatum ew. *Descendens Jhesus de monte*⁵⁸⁷. Ad missam, que est de vigilia, intr. *Timete Dominum*, coll.

<fol. 117va> *Domine Deus noster*, alia de sanctis, quam quere de martyribus, cum duabus aliis, ep. *Ecce ego Johannes*, gr. *Gloriosus Deus*, ew. *Descendens Jhesus*⁵⁸⁸, off. *Mirabilis Deus*, secr. *Altare tuum*, com. *Iustorum anime*, post communionem *Sacramentis*. Si vigilia Omnium Sanctorum dominica die evenerit, canitur de tempore in horis, missa erit de vigilia Omnium Sanctorum, secunda or. in missa de dominica, tertia de Quintino et Foillano, *Alleluia* de martyribus.

⁵⁸⁴ ym. in marg. cum signo relativo rubris litteris adscr. A.

⁵⁸⁵ Domini corr.

⁵⁸⁶ Hoc est preceptum in ras. scr. B.

⁵⁸⁷ Descendens Jhesus de monte in ras. scr. D.

⁵⁸⁸ Descendens Jhesus cum signo relativo in marg. adscr. D.

<DE FESTIS MENSIS NOVEMBRIS>

In festivitate Omnium Sactorum est festum triplex. In primis vespers super psalmos a. *Iustorum anime*, psi. *Omnes Laudate*, a. *Iusti autem*, a. *In circuitu*, a. *Sanctum est*, a. *Gaudent in celis*, ym. *Jhesu salvator*, cap. *Magna et mirabilia*, r. *Tua sunt*, v. *Exultent iusti*, ad Magnificat a. *O quam gloriosum*, coll. *Concede quesumus*, sine suffragiis, nec statio fiet in ecclesia. Completorium cotidianum, Nota⁵⁸⁹, et illud cantatur immediate post vespers usque dominicam *Esto michi*. Ad matutinas inv. *Regem regum*, in primo nocturno a. *Novit Dominus*, ps. *Beatus vir*, a. *Mirificavit*, ps. *Cum invocarem*, a. *Admirabile*, ps. *Domine Dominus noster*⁵⁹⁰, v. *Exultent iusti*, v. *Letamini*,

<fol. 117vb> sex ll. legentur de sermone, qui sic inchoatur : *Legimus in ecclesiasticis hystoriis*, et in alio sermone, qui sic incipit : *Novem vero ordines*, item post tercium nocturnum pronuntiatur ew. *Videns Jhesus turbas*, r. *Hodie dilectissimi*, item r. *O quam gloriosum*, r. *Beata vere* ; in secundo nocturno a. *Domine qui operati sunt*, ps. *Domine quis habitabit*, a. *Timete Dominum*, ps. *Benedicam*, a. *Beati quos*, ps. *Te decet*, r. *Vidi turbam*, r. *Redemisti*, r. *O vere summa* ; in tercio nocturno a. *Domine Deus*, ps. *Quam dilecta*, a. *Qui diligitis*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Laudem dicite*, ps. *Benedic primum*⁵⁹¹, versiculi de martyribus, r. *Quatuor animalia*, r. *Ceciderunt seniores*, r. *Vidi angelum*, *Te Deum*, v. *Gloriosus Deus*. Ad laudes a. *Beata progenies*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Laudemus Dominum*, a. *Ecce quomodo*, a. *Omnes sancti*, a. *In sanctis ejus*, cap. *Audivi vocem*, ad Benedictus a. *Te gloriosus*, coll. *Deus qui nos beate Marie*. Ad primam ym. *Jhesu salvator*, et ille cantatur ad omnes alias horas cum anthiphonis de laudibus. Ad tertiam cap. *Dignus es Domine*, r. *Exultent iusti*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*.

<fol. 118ra> Ad sextam cap. *Omnes sancti*, r. *Letamini*, coll. *Majestati tue*. Ad missam fit processio sollempnis, sicut consuetum est in summis festis, cum omnibus cappis circa claustrum et Forum Bladi, exeundo chorum, r. *Tua sunt*, postea r. *Summe Trinitati*, r. *Felix namque*, et fiet statio in ecclesia, et cantatur in organis *O crux gloriosa*, v. *Omnis terra*, coll. de sancta Cruce, deinde, ascendendo chorum, canitur in organis a. de Domina nostra vel voluntas

⁵⁸⁹ Nota in marg. scr. A.

⁵⁹⁰ Dominus noster/Domine transp. A.

⁵⁹¹ Benedic primum in ras. scr. A.

organiste. Ad missam intr. *Gaudeamus*, ps. *Exultate justi*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, sequitur de sancto Cesario *Deus qui nos beati Cesarii*, et ambe dicuntur sub uno *Per Dominum*, et hoc fit in secretis et post communionem similiter, ep. *Ecce ego Johannes*, gr. *Timete Dominum*, *Alleluia*, *Vox exultationis*, sequ. *Resultet*, ew. *Videns Jhesus turbas*, *Credo in unum*, off. *Letamini*, secr. *Munera*, alia *Hostias tibi*, com. *Gaudete justi*, post communionem *Da quesumus Domine*, alia *Hujus Domine*. Ad nonam cap. *Christus datus est*, r. *Gloriosus*, v. *Justi autem*, coll. *Letetur ecclesia*. Ad secundas vespervas super psalmos a. *Sancti tui*, psi. *Omnes*

<fol. 118rb> Laudate, a. *Sancti [tui]*⁵⁹² et *justi*, a. *Sancti estis*, a. *Vox leticie*, a. *Lux perpetua*⁵⁹³, ym. *Jhesu salvator*, cap. *Vidi turbam*, r. *Tua sunt*, v. *Exultent justi*, ad Magnificat a. *Beati estis*, coll. *Fac nos Domine*. In vespervis custos ponet in medio ecclesie duos baltkinos⁵⁹⁴ in modum sepulchri, cum quatuor candelis, et exiet processio chorum et vadit in medio ecclesie et ibi incipiet decanus *Placebo*, ps. *Dilexi quoniam*, et fient vigilie devote cum novem lectionibus pro salute Omnium Animarum, post *Magnificat* canitur ps. *Venite*.

In die Omnium Animarum canitur in horis de tempore, nisi cantetur de sancta Maria, vel nisi cantetur de sanctis martyribus Eusthacio et ejus sotiis, de quibus habetur propria coll., — si autem dominica fuerit, canitur per omnia de tempore. Ad primam convenient omnes ad chorum pertinentes, et [post terciam decanus preparabit se cum dyacono et subdiacono canonicis, et cantabit missam in ecclesia cum nigra casula. Et post missam exuet casulam, et ibit ad claustrum, intrando januam ante refectorium, scolaribus cum cruce et aqua, dyacono et sub-]⁵⁹⁵

<fol. 118va> diacono precedentibus, et processione sequente. Cum autem venerint ante capitulum, dicent ibi commendationem. Qua finita, redibunt ad chorum et cantabitur sexta, deinde canitur missa, sicut est consuetum.

De sancto Huberto tenentur in primis vespervis ae. et psi. feriales et sunt novem ll., et officium in omnibus horis, tam in die quam in nocte, tenetur de uno confessore, preter collectas et lectiones novem speciales de vita sua. Ad missam per omnia sicut de sancto Nicholao, coll. *Deus qui perhennem gloriam*, et illa teneri debet ad omnes horas, secunda coll. de dominica, tertia de Omnibus Sanctis *Concede quesumus omnipotens Deus ut intercessio*, secr.

⁵⁹² lineola del. A.

⁵⁹³ perpetue corr.

⁵⁹⁴ baltkinos corr.

⁵⁹⁵ lineolas inducendo et annotationem Exempti addendo del. C.

Sit tibi, post communionem *Celesti benedictione*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. feriales.

De sancto Perpetuo, episcopo et confessore, [non]⁵⁹⁶ habetur coll. propria, canitur tamen de ipso in horis et in missa, nisi fuerit dominica, quia in hac ecclesia fuerat episcopus, et officium in horis et in missa quere retro de uno confessore.

Festum sancti Leonardi, abbatis, observatur cum novem lectionibus, que legentur de vita sua,

<fol. 118vb> et omnis cursus in horis, tam in nocte quam in die, tenetur de uno abbate, videlicet de uno confessore, ad Magnificat a. *O quam venerandus es*, officium misse quere per omnia de sancto Francisco, preter collectas, coll. *Intercessio quesumus*, et illa tenetur ad omnes horas, secunda or. de dominica, tertia de Omnibus Sanctis, secr. *Sacris altaribus*, post communionem *Protegat nos*.

De sancto Willebrordo habetur coll., canitur de ipso in horis, nisi dominica fuerit, aut nisi cantetur de sancta Maria.

In octava Omnium Sanctorum est festum triplex. In primis vespervis, die sequenti ad horas, ad missam et in secundis vespervis per omnia sicut in die. Post primam collectam in primis vespervis sequitur [a.]⁵⁹⁷ de sanctis Quatuor Coronatis, martyribus, habent namque proprium officium misse, [a. *Certamen magnum*, vel a. *Hec est vera fraternitas*, vel *Exultent iusti*]⁵⁹⁸, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*. Ad matutinas inv., ae. et psi. sicut in die, ll. sex legentur de sermone de die circa illam partem : *Hodie dilectissimi omnium sanctorum sub una sollemnitatis*, ew. pronuntiatur *Videns Jhesus turbas*, et legetur inferius cir-

<fol. 119ra> ca illam partem : *Beati mites quoniam ipsi hereditate possidebunt terram*, r. *Summe Trinitati*, v. *Prestet nobis*, r. *Felix namque*, v. *Ora pro populo*, r. *Te sanctum Dominum*, v. *Cherubim*, r. *Inter natos*, v. *Fuit homo*, r. *Omnes apostolorum*⁵⁹⁹, v. *In omnem terram*⁶⁰⁰, r. *Isti sunt sancti*, v. *Tradiderunt*, r. *Sint lumbi*, v. *Vigilate*, r. *O beata virginum turma*, — require Undecim Milium Virginum, — r. *Tua sunt hec Christe*. Cetera sicut in die, sed non fit processio, nisi fuerit dominica, secunda or. in missa de sanctis Coronatis, tertia de dominica, et pref., tam in die quam in octava, erit communis. Officium misse sanctorum Quatuor Coronatorum non est necesse, ut teneatur, cujus est intr. *Intret*, sed solebat teneri, antequam dicta octava fuerat triplex⁶⁰¹ festum, coll. *Presta quesumus om-*

⁵⁹⁶ eras. sed legibile.

⁵⁹⁷ eras. sed legibile.

⁵⁹⁸ eras. sed legibile.

⁵⁹⁹ Omnes apostolorum in ras. scr. B.

⁶⁰⁰ In omnem terram in ras. scr. B.

⁶⁰¹ tri- in ras. scr. B, cf. annot. 607.

nipotens Deus, ep. *Sancti per fidem*, gr. *Vindica Domine*, ew. *Hec mando vobis*, off. *Letamini*, secr. *Benedictio tua*, com. *Posuerunt*, post communionem *Celestibus*.

De sancto Theodoro, martyre, canitur in horis de uno martyre, qui non fuit pontifex, et habetur de ipso proprium officium misse, cuius est intr. *In virtute*, coll.

<fol. 119rb> *Deus qui nos*, et illa tenetur ad horas, ep. *Iustus si morte*, gr. *Posuisti*, ew. *Si quis vult*, off. *Gloria et honore*, secr. *Suscipe Domine*, com. *Posuisti*, post communionem *Presta nobis*.

In festo sancti Martini, episcopi et confessoris, est festum duplex. In primis vesperis super psalmos a. *Intercede pro nobis*, a. *O beate pater*, a. *Sacer sacerdos*, a. *Sancte confessor*, a. *Domine Deus*, ym. *Iste confessor*, capla. et versiculi ad horas de uno confessore, psi. super nocturnos et ra. ad horas similiter, r. *Dixerunt discipuli*, ad Magnificat a. *O Martine*, et cantando *Magnificat*, vadit processio ad capellam sancti Martini, et ibi perficiuntur vespere, et idem fit in secundis vesperis, coll. *Deus qui conspicias*, et illa tenetur ad omnes horas, sequitur de sancto Menne, martyre, a. *Qui sequitur me*, v. *Gloria et honore*, coll. *Presta quesumus*. Ad matutinas inv. *Preoccupemus*, in primo nocturno a. *Martinus*, a. *Sancte Trinitatis*, a. *Ego signo*, novem ll. legentur de vita sancti Martini, r. *Hic est Martinus*, r. *Domine si adhuc*, r. *O beatum virum*; in secundo nocturno a. *Confido in Domino*, a. *Tetradius*, a.

<fol. 119va> *O ineffabilem virum*, r. *Oculis ac manibus*, r. *Beatus Martinus*, r. *Dixerunt discipuli*; in tertio nocturno a. *Dominus Ihesus Christus*, a. *Sacerdos Dei*, a. *Sacerdos Dei Martine pastor*, r. *O beatum virum*, r. *Martinus Abrahe*, r. *O quantus erat*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Dixerunt discipuli*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Domine si adhuc*, a. *Oculis ac manibus*, a. *O virum ineffabilem*, a. *Martinus episcopus*, ad Benedictus a. *O quantus luctus*, sequitur de Menne. Ad horas tenentur ae. de laudibus. Intr. ad missam *Statuit ei*, coll. *Deus qui conspicias*, alia *Presta quesumus*, tertia de dominica, ep. *Ecce sacerdos*, gr. *Domine prevenisti*, ew. *Homo quidam peregre*, off. *Veritas mea*, secr. *Omnipotens sempiterne Deus*, alia *Beati Menne*, com. *Beatus servus*, post communionem *Sacramenta*, alia *Da quesumus Domine*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. feriales, r. *O quantus*, v. *Amavit*, ad Magnificat a. *O beatum virum*, coll. ut supra. Per octavas tenetur de eo ad omnes horas, et si aliquod festum evenierit habens novem lectiones, tunc a. et coll. tenentur tantum de eo. In matutinis super laudes et in vesperis super psalmos tenetur una a. de laudibus, sed

<fol. 119vb> ad Benedictus et ad Magnificat tenetur una a. de primis vesperis, et sic tenentur ae. secundum ordinem per totam octavam. Et sic

fiet etiam in omnibus octavis, nisi dies habeant proprias antiphonas et collectas, sicut infra octavas Pasche et Penthecostes et Ascensionis.

De sancto Cuniberto, episcopo et confessore, non canitur in horis, sed de sancto Martino, sed tenetur de ipso a. *Iustum deduxit*, vel alia, coll. *Deus qui populo tuo*, quam quere de sancto Hieronimo.

Festum sancti Brictii, episcopi et confessoris, observatur cum novem lectionibus, que legentur de vita sua, cetera de uno confessore. Ad Magnificat a. *Iste homo ab adolescentia*⁶⁰², coll. *Beatus sacerdos*, et illa dicetur sequenti die ad omnes horas. Ad matutinas in laudibus a. *Post decessum*, a. *Tricesimo*, a. *Illo quoque*, a. *Respondens*, a. *Sanctus Brictius*, ad Benedictus a. *Populis*⁶⁰³ autem, et eadem tenetur ad secundas vespervas super Magnificat, et ae. de laudibus super psalmos feriales. Officium misse sicut de sancto Martino, preter collectas, coll. *Beatus sacerdos*, secunda or. de sancto Martino, tertia de dominica, *Alleluia*, *Statuit Dominus*, secr. *Oblata*, post communionem *Quos celestibus*, *Ite missa est*.

<fol. 120ra> In octava sancti Martini cantatur et legitur per omnia sicut in die, statur ad chorum et statio⁶⁰⁴, ll., que leguntur de vita sua. Et si dominica fuerit, erunt novem ll. per omnia sicut in die, excepto quod in vespervis non cantatur r., et ew. dominicale debet pronunciari.

De sancta Elyzabeth, vidua, tenentur tres ll. et canitur de ipsa in horis, et si placet, in missa similiter, et totum officium in horis quere in communi de una virgine, sed si Deus alicui fideli inspiraverit, quod faceret duplex festum vel triplex, tunc debet teneri hec sequens hystoria : In primis vespervis super psalmos a. *Letare Germania*, psi. Omnes Laudate, a. *Que nexu*, a. *Apta*, a. *Sic fulgebant*, a. *Quanto sese*, ym. *Pange Christo*, cap. *Fallax gratia* et coll. *Tuorum* . . . *Deus* dicuntur ad omnes horas, r. *Ceco nato*, v. *Specie*, ad Magnificat a. *Gaude celum*. Ad matutinas inv. *Regi Deo*, in primo nocturno a. *Ex ore*, psi. de una virgine, a. *A calore*, a. *Inquinari*, v. *Specie*, novem ll. legentur de vita sua, que sic incipit : *Venerabilis ac Deo cara Elyzabeth*, r. *De paupertatis*,

<fol. 120rb> r. *Ista regis filia*, r. *O mirandam* ; in secundo nocturno a. *Ab intus*, a. *Omnium refugio*, a. *Habens celo*, r. *Aspernata*, r. *Egens egeno*, r. *Ceco nato* ; in tertio nocturno a. *Deo decantenti*, a. *Cristi lux orta*, a. *Deus palam*, r. *Famulis*, r. *Aman in patibulo*, r. *O lampas ecclesie*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Dominus Elyzabeth*, ps. *Dominus regnavit*

⁶⁰² Iste homo ab adolescentia lac. expl. B.

⁶⁰³ populus corr.

⁶⁰⁴ statur ad chorum et statio in ras. scr. B.

cum reliquis, a. *Deo cum leticia*, a. *Que ad Deum*, a. *Dono rebus*, a. *In tantis*, ad Benedictus a. *Cornu salutis*, coll. *Tuorum corda*. Ad horas dicentur ae. de laudibus et ra. de virginibus. Officium misse quere per omnia in festo Marie Magdalene, exceptis collectis, coll. *Tuorum corda*, secr. *Munera Domine*, post communionem *Quesumus omnipotens Deus*. Ad secundas vespervas ae. de laudibus, psi. sicut in primis vespervis, ym. *Pange Christo*, r. *O lampas ecclesie*, ad Magnificat a. *Exulta vox*.

De sancto Columbano, abbate, non habetur propria coll., canitur tamen de ipso in horis et in missa, nisi fuerit dominica, aut nisi cantetur de sancta Maria, coll. *Intercessio*.

(Ipso die Columbani servatur festum Praesentationis beatae Mariae, totum triplex, et fiet memoria Columbani, abbatis, in vespervis et ad laudes, est statio in primis et secundis vespervis)⁶⁰⁵.

De sancta Cecilia, virgine, tenentur novem ll. In primis vespervis ae. et psi. feriales, ym.

<fol. 120va> *Jhesu corona*, capla ad horas, psi. [ad]⁶⁰⁶ in nocturnis, versiculi et ad horas ra. sicut de una virgine, super Magnificat a. *Virgo gloriosa*, coll. *Deus qui nos annua*, et illa dicetur ad omnes horas. Ad matutinas inv. *Virginee castitatis*, in primo nocturno a. *Cecilia virgo*, a. *Expansis manibus*, a. *Cilitio Cecilia*, novem ll. legentur de passione sua, r. *Cantantibus*, r. *O beata Cecilia*, r. *Virgo gloriosa*; in secundo nocturno a. *Domine Jhesu*, a. *Beata Cecilia*, a. *Fiat Domine*, r. *Cecilia*, r. *Cilitio*, r. *Domine Jhesu Christe*; in tercio nocturno a. *Credimus*, a. *Nos scientes*, a. *Tunc Valerianus*, r. *Beata Cecilia*, r. *Cecilia me misit*, r. *Dum aurora*, v. *Elegit eam*. Ad laudes a. *Cantantibus*, a. *Est secretum*, a. *Valerianus*, a. *Benedico te*, a. *Cecilia*, ad Benedictus a. *Dum aurora*. Ad horas tenentur ae. de laudibus. Officium misse quere per omnia in festo Prisce, virginis, preter collectas et communionem, post introitum coll. *Deus qui nos annua*, secr. *Hec hostia Domine*, com. *Confundantur*, post communionem *Hec nos Domine*. In secundis vespervis ae. de laudibus, psi. feriales.

<fol. 120vb> De sancto Clemente, martyre et pontifice, tenentur novem ll. In primis vespervis dicuntur ae. de laudibus sancte Cecilie, psi. feriales, ym. *Martyr Dei*, capla. ad horas de uno martyre, qui fuit pontifex, v. *Gloria et honore*, ad Magnificat a. *Invenerunt in modum*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, et illa dicetur ad omnes horas, sequitur de sancta Cecilia a. *Dum aurora*, coll. ut supra. Eodem die est dies sancte Felicitatis, virginis, et tenetur a. et coll. de ea. Eodem die est etiam festum sancti Trudonis, confessoris, et

⁶⁰⁵ in marg. adscr. D.

⁶⁰⁶ lineola del. A.

non tenetur de eo, sed in crastino Clementis, quia novem habet lectiones. In matutinis inv., psi. in nocturnis, ae., sex prima ra., capla., ra. et versiculi ad horas tenentur de uno martyre, qui fuit pontifex, et ad matutinas legentur novem ll. de vita sua et passione; in tertio nocturno r. *Orante sancto Clemente*, r. *Ora pro nobis*, r. *Dedisti Domine, Te Deum*, v. *Corona aurea*. Ad laudes a. *Orante sancto Clemente*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Non meis meritis*, a. *Vidi supra montem*, a. *De sub cujus pede*, a. *Omnes gentes*, ad Benedictus a. *Oremus omnes*, coll. *Omnipotens sempiterna Deus*, sequitur de Felici-

<fol. 121ra> tate a. et coll. *Presta quesumus*. Ad horas dicuntur ae. de laudibus. Ad missam intr. *Dicit Dominus, Gloria in excelsis*, coll. *Omnipotens sempiterna Deus*, alia *Presta quesumus*, tertia de dominica, — omnia alia, que ad missam pertinent, quere in festo Marcelli, pape, — secr. *Sacrificium*, item *Munera*, post communionem *Beati Clementis*, item *Supplices te rogamus*.

De sancto Trudone, confessore, tenentur novem ll. In primis vespers dicuntur ae. de laudibus sancti Clementis, psi. feriales, ym. *Iste confessor*, et officium, tam in nocte quam in die, tenetur de uno confessore, coll. *Sancti Trudonis*, et illa dicetur ad omnes horas, de sancto Clemente a. *Dum iter faceret*, eodem die Grisoni, martyris, coll. *Presta quesumus*. Ad matutinas legentur ll. de vita sua, et si dominica fuerit, pronuntiatur ew. ipsius dominice. Intr. ad missam *Os iusti*, coll. *Sancti Trudonis*, alia *Presta quesumus*, tertia de dominica, ep. *Dedit Dominus*, gr. *Inveni David*, ew. *Vigilate*, off. *Veritas mea*, secr. *In tuo conspectu*, alia *Offerimus Domine*, com. *Beatus servus*, post communionem *Supplices te rogamus*, alia *Annue quesumus*. In secundis vespers nichil de eo tenetur nisi a. et coll.

<fol. 121rb> In festivitate beate Katherine, virginis et martyris, tenetur triplex⁶⁰⁷ festum, ut in die in infrascriptis⁶⁰⁸. In primis vespers super psalmos sola a. *Pulchritudo*, psi. *Omnes Laudate*, ym. *Ave Katherine*, cap. *Domine Deus meus*, et omnia alia capla. ad horas de una virgine, r. *Virgo flagellatur*, v. *Specie tua*, [ad Magnificat a.]⁶⁰⁹ ad Magnificat a. *Inclite*, et fit statio in ecclesia, et cantatur ibidem a. [de Magnificat]⁶¹⁰ *O crux*⁶¹¹, et hoc fit in secundis vespers similiter, coll. *Deus qui dedisti*, et illa dicetur die sequenti ad omnes horas, sequitur a. de sancto Petro, episcopo et martyre,

⁶⁰⁷ tri- in ras. scr. B, cf. annot. 601.

⁶⁰⁸ ut in die in infrascriptis cum signo relativo suprascr. C.

⁶⁰⁹ lineola del. B.

⁶¹⁰ lineola del. C.

⁶¹¹ in marg. adscr. C.

v. *Gloria et honore*, coll. *Votivus nos*. Ad matutinas inv. *Adoretur*, in primo nocturno a. *Virgo sancta*, psi. in singulis nocturnis et versiculi de una virgine, a. *Specie corporis*, a. *Traditur ergo*, novem ll. legentur de passione sancte Katherine, r. *Nobilis et pulchra*, r. *Martyrium*, r. *Hec quinquagenos* ; in secundo nocturno a. *Cum esset*, a. *Maxentius*, a. *Cesar electos*, r. *O quam felices*, r. *Impius*, r. *Virgo flagellatur* ; in tertio nocturno a. *Gloriosam virginem*, a. *Illa Deo*, a. *Cum cetu*, r. *Horrendo*, r. *Percusso gladio*⁶¹², r. *O mater*, prosa *Eterne virgo*,

<fol. 121va> *Te Deum*, v. *Diffusa*. Ad laudes a. *Passionem*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Post plurima*, a. *Exspecto pro te*, a. *Vox de celis*, a. *Quia devotis*, v. *Ora pro nobis*, ad Benedictus a. *Prudens et vigilans*, coll. ut supra. Ad horas dicuntur ae. de laudibus, ym. *Jam lucis cum aliis*⁶¹³. Ad missam intr. *Gaudeamus*, coll. *Deus qui dedisti*, alia *Votivus*, tertia de dominica, ep. *Sapientia vincit malitiam*, gr. *Diffusa*, v. *Propter veritatem*, sequ. *Vox sonora*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Offerentur*, secr. *Munera*, alia *Presencia*, — quere de sancto Blasio, et post communionem similiter, — com. *Diffusa est*, post communionem *Sumptis Domine*. Ad secundas vespervas ae. dicuntur de laudibus, psi. ut in primis vespervis, r. *O mater*, v. *Specie tua*, ad Magnificat a. *Ave virginum*, et fiet statio, sicut dictum est in primis vespervis, coll. ut supra.

De sancto Lino, papa et martyre, a. *Iste cognovit*, v. *Gloria et honore*, non habetur de eo propria coll., sed in communi. Missa canitur de dominica, et secunda coll. de Lino, tertia de Omnibus Sanctis, et *Alleluia* de festo, et canitur de eo in horis.

De sanctis Saturnino, Crisante, Mauro et Daria, martyribus, habetur

<fol. 121vb> propria coll. et agitur de ipsis in horis, si festum ipsorum extra Adventum Domini evenierit, aliter non, ut superius est in primo folio libri tractatum.

⁶¹² gladio ex abbreviatura gla- coni.

⁶¹³ Jam lucis cum aliis lac. expl. B.

<DE DEDICATIONE ECCLESIE>

In sollempnitate Dedicationis sancte ecclesie, que singulis annis prima dominica post festum sancti Remigii sollempniter debet observari, est festum totum triplex. Et custos ornabit chorum et dependet baltkinos in eodem et in ecclesia similiter, prout honestius poterit, et statur ad chorum cum melioribus cappis. In primis vespers super psalmos a. *Pax huic domui*, ps. *Letatus sum*, a. *In dedicatione*, ps. *Qui confidunt*, a. *Presta Domine*, ps. *Nisi Dominus*, a. *Benedic Domine*, ps. *Laudate nomen Domini*, a. *Sanctificavit*, ps. *Lauda Jherusalem*, ym. *Criste cunctorum*, cap. *Vidi civitatem*, r. *Terribilis est locus*, v. *Domus mea*, ad Magnificat a. *O quam metuendus*, coll. *Deus qui invisibiliter*, post *Benedicamus* fiet statio in ecclesia, et cantatur in organis a. *O crux gloriosa*, v. *Omnis terra*, coll. *Deus qui sanctam crucem*, sequitur a. *Gaudent in celis*, v. *Letamini*, coll. *Omnes sancti tui vel Letetur*

<fol. 122ra> *ecclesia tua*. Completorium sicut consuetum est per totum annum. Ad matutinas inv. *Filie Syon*, ps. *Venite*, in primo nocturno a. *Tollite portas*, ps. *Domini est terra*, a. *Erit michi*, ps. *Deus noster*, a. *Edificavit*, ps. *Magnus Dominus*, v. *Domus mea*, item v. *Domum tuam Domine*, sex ll. legentur de sermone, qui sic inchoatur : *Narrat sancta ecclesia*, et ew. pronunciat post tertium nocturnum *Ingressus Jhesus perambulabat Jherico*, r. *In dedicatione*, r. *Fundata est*, r. *Benedic Domine* ; in secundo nocturno a. *Non est hic*, ps. *Quam dilecta*, a. *Vidit Jacob*, ps. *Fundamenta*, a. *Erexit Jacob*, ps. *Domine Deus salutis*⁶¹⁴, v. *Domum tuam*, item v. *Non est hic*, r. *Lapides*, r. *Adduxisti*, r. *Terribilis* ; in tertio nocturno a. *Qui habitat*, ps. *Ipsium*, a. *Templum Domini*, ps. *Cantate primum*, a. *Benedicta*, ps. *Dominus regnavit exultet*, v. *Non est hic*, item v. *Hec est domus Domini*, r. *Mane surgens*, r. *Vidi civitatem*, r. *Sanctificavit*, *Te Deum*, v. *Non est hic aliud*. Ad laudes a. *Domum tuam*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Domus mea*, a. *Hec est domus*, a. *Bene fundata est*, a. *Lapides*, cap. *Dei sumus*, v. *Non est hic*, ad Benedictus a.

<fol. 122rb> *Mane surgens*, coll. *Deus qui nobis*. Ad primam et ad omnes horas ym. *Christe cunctorum*, cum anthiphonis de laudibus. Ad terciam cap. *Salus domui*, r. *Domum tuam*, v. *Elevamini*, coll. *Deus qui de vivis lapidibus*. Ad sextam cap. *Hec est domus*, r. *Adorate Dominum*, v. *Et in templo*, coll. *Deus qui sacrandorum*. Ad missam fiet processio sollempnis cum omnibus cappis circa claustrum et

⁶¹⁴ Erexit Jacob, ps. Domine Deus salutis *lac. expl. B.*

per Forum Bladi, cum responsoriis et anthiphonis in libris contentis, et fiet statio in ecclesia, et cantor incipiet responsum *Terribilis*, et statuet tres canonicos, qui cantent versum et *Gloria Patri*, stantes retro decanum. Et post repetitionem cantor incipiet anthiphonam *Pax huic domui*, deinde dicet decanus versum *Domus mea*, coll. *Deus qui nos*, et intrando chorum, cantatur a. de Domina nostra vel voluntas organiste in organis. Ad missam intr. *Terribilis*, ps. *Dominus regnavit decorem*, coll. *Deus qui nos*, sequitur coll. de Trinitate *Omnipotens sempiterne Deus*, tertia *Concede quesumus*⁶¹⁵, ep. *Vidi civitatem*, gr. *Locus iste*, v. *Deus cui, Alleluia, Vox exultationis*, sequ. *Altissime Jhesu*, ew. *Ingressus Jhesus, Credo in unum*, off. *Domine Deus*, secr. *Annue*,

<fol. 122va> alia *Sanctifica*, pref. de Trinitate, com. *Domus mea*, post communionem *Deus qui ecclesiam*, alia *Proficiat*. Ad nonam cap. *Fundamenta*, r. *Non est hic aliud*, v. *Benedicta*, coll. *Deus qui ex omni*. Ad secundas vespertas ae. de laudibus, psi. de primis vespers, ym. *Christe cunctorum*, cap. *Vidi et ecce*, r. *Benedic Domine*, v. *Conserva*, v. *Domus mea*, ad Magnificat a. *Fundamenta*, coll. *Deus qui ecclesiam*, et post *Benedicamus* fiet in ecclesia statio sicut in primis vespers. Completorium ut in die precedenti⁶¹⁶. Nota⁶¹⁷. Si festum novem lectiones habens in die Dedicationis evenierit, illud transferetur ad crastinum Dedicationis. Et si festum sancti Amoris, quod est duplex, in dominica die evenierit, et in illa dominica occurrat festum Dedicationis, tunc festum Amoris observari debet sabbato precedenti propter festum sancti Dyonisii, quod habet novem lectiones, et quod habet evenire in secunda feria, et festum Gereonis in feria tertia sequenti. . . .⁶¹⁸

⁶¹⁵ Concede quesumus in ras. scr. B.

⁶¹⁶ Completorium ut in die precedenti/et post Benedicamus fiet in ecclesia statio sicut in primis vespers transp. A.

⁶¹⁷ Nota in marg. scr. A.

⁶¹⁸ spatium 3 linearum vacuum relictum.

<DE COMMUNI APOSTOLORUM>

<fol. 122 vb>

Incipiunt officia de communi sanctorum, quia multi sunt sancti, qui carent collectis, et in missa offitiis, tam in vigilia quam in die, et de talibus debet recursus haberi ad ista officia.

In primis de vigilia unius apostoli, in qua in horis diei nichil agitur preter ewangelium *Hoc est preceptum meum*, quod in matutinis pronuntiatur, si placet. Ad missam intr. *Ego autem*, ps. *Quid gloriaris*, — et *Gloria in excelsis*, neque *Credo in unum*, nec *Alleluia* dicuntur, nisi fuerit dominica et debito tempore, — coll. *Da nobis quesumus*, et illam quere in vigilia sancti Thome, ep. *Beatus homo*, gr. *Justus ut palma*, v. *Ad annunciandum*, *Alleluia* non cantatur, off. *Gloria et honore*, secr. *Apostolice*, com. *Magna est*, post communionem *Beati apostoli tui*.

In die unius apostoli, in primis vesperis ae. et psi. feriales, ym. *Exultet celum*, cap. *Quodcumque*, — Nota⁶¹⁹. Si fuerit duplex festum, tenetur super psalmos a. *Jam non dicam*, r. *Fuerunt*, — v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Ecce ego mitto*, coll. *Presta quesumus*. Ad matutinas inv.

<fol. 123 ra>

Venite adoremus, in primo nocturno a. *In omnem terram*, ps. *Celi enarrant*, a. *Clamaverunt*, ps. *Benedicam*, a. *Constitues eos*, ps. *Eructavit*, v. *In omnem terram*, item v. *Constitues eos*, sex ll. legentur de sermone, qui sic inchoatur : *Benignus et clemens*, si non habeant propriam legendam, et ew. pronuntiatur *Facta est contentio*, si non habeant proprium ewangelium, r. *Ecce ego mitto*, r. *Tollite jugum meum*, r. *Dum steteritis* ; in secundo nocturno a. *Principes populorum*, ps. *Omnes gentes*, a. *Dedisti hereditatem*, ps. *Exaudi Deus deprecationem*, a. *Annunciaverunt*, ps. *Exaudi Deus orationem*, v. *Constitues*, v. *Nimis honorati*, r. *Vidi conjunctos viros*, r. *Isti sunt triumphatores*, r. *Isti viventes* ; in tercio nocturno a. *Exaltabuntur*, ps. *Confitebimur*, a. *Lux orta est*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Custodiebant*, ps. *Dominus regnavit irascantur*, v. *Nimis*, v. *Dedisti*, r. *Isti sunt viri*, r. *Fuerunt sine querela*, r. *Cives apostolorum*, *Te Deum*. Ad laudes a. *Hoc est preceptum*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Majorem karitatem*, a. *Vos amici*, a. *Beati qui persecutionem*, a. *In patiencia*, cap. *Si manseritis*, v. *Dedisti hereditatem*, ad Benedictus a. *Estote*

<fol. 123rb>

fortes, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui ecclesiam*. Nota⁶²⁰. Si sunt novem ll., tenentur ad horas ae. de laudibus ; si vero sunt tres ll., tenentur ad horas ae. de tempore, et una a. de laudibus super

⁶¹⁹ Nota in marg. scr. A.⁶²⁰ Nota in marg. scr. A.

laudes, et idem fiet de martyribus, confessoribus et virginibus. Ad terciam cap. *Manete*, r. *In omnem terram*, v. *Constitues*, coll. *Protege Domine populum tuum*⁶²¹. Ad sextam cap. *Per manus apostolorum*, r. *Constitues*, v. *Nimis honorati*, coll. *Apostolorum tuorum*. Ad missam intr. *Michi autem*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, ep. *Jam non estis*, gr. *Constitues*, ew. *Facta est contentio*, *Credo in unum*, off. *Michi autem*, secr. *Sacrandum*, com. *Vos qui secuti*, post communionem *Perceptis Domine*. Ad nonam cap. *Jam non estis hospites*, r. *Nimis honorati*, v. *Dedisti hereditatem*, coll. *Familiam tuam*. Ad secundas vespervas a. *Juravit Dominus*, ps. *Dixit*, a. *Collocet eum*, ps. *Laudate pueri*, a. *Dirupisti*, ps. *Credidi*, a. *Euntes ibant*, ps. *In convertendo*, a. *Confortatus*, ps. *Domine probasti*, — Nota⁶²². Si sit de pluribus apostolis, tenentur ad secundas vespervas ae. de laudibus, scilicet *Hoc est preceptum*, —

<fol. 123va> cap. *Non vos me*, v. *In omnem terram*, ad Magnificat a. *Jam non dicam*, coll. *Da nobis*.

De sanctis ewangelistis tenetur per omnia sicut de apostolis, sed in primis vespervis et in matutinis cap. *Qui custodierit*, v. *In omnem*, — r. *In visione*, si duplex sit festum, — super Magnificat a. *Ecce ego Johannes*, collectas semper habent proprias. In matutinis de ipsis legitur, ae., psi. et sex prima ra. de apostolis dicuntur, septimum r. *In visione Dei*, r. *Quatuor facies*, r. *Similitudo*, *Te Deum*, ad Benedictus a. *In medio*. Ad omnes horas quere capitula in festo sancti Johannis, ewangeliste. Ad secundas vespervas super Magnificat a. *Tua sunt*. Officium misse quere in festo sancti Luce, ewangeliste, preter collectas, quas habent proprias.

In vigilia plurimorum apostolorum quere officium misse per omnia in festo Symonis et Jude. In die plurimorum apostolorum ad missam intr. *Michi autem*, coll. *Deus qui nos annua*, ep.⁶²³ *Exspectatio*, gr. *Constitues*, ew. *Ecce ego mitto vos*, off. *Constitues*, secr. *Munera Domine*, com. *Vos qui secuti*, post communionem *Beatorum apostolorum*. Officium in horis sicut de uno apostolo. Ad secundas vespervas super psalmos de apostolis *Hoc est preceptum*.

⁶²¹ populo tuo corr.

⁶²² Nota in marg. scr. A.

⁶²³ ep. suprascr. A.

<DE COMMUNI MARTYRUM>

<fol. 123vb> In vigilia unius martyris nichil tenetur nisi missa, et nisi habeat propriam omeliam, que in matutinis debet pronunciari. Ad missam intr. *Justus non conturbabitur*, coll. *Quesumus omnipotens Deus*, epistolam cum ewangelio require in festo sancti Valentini, gr. *Justus ut palma*, off. *In virtute tua*, secr. *Magnifica*, com. *Posuisti*, post communionem *Sanctorum tuorum*.

In die unius martyris ad primas vesperas ae. et psi. feriales, nisi fuerit duplex festum, ym. *Martyr Dei*, — si non fuerit pontifex, cap. *Justum deduxit*, — v. *Gloria et honore*, super Magnificat a. *Hic est vir qui non est*⁶²⁴, coll. *Concede quesumus*. Ad matutinas inv., si sint novem ll., *Venite adoremus*, — si vero fuerint tres ll., inv. *Regem martyrum*, — in primo nocturno a. *In lege Domini*, ps. *Beatus vir*, a. *Predicans*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Voce mea*, ps. *Domine quid*, v. *Gloria et honore*, item v. *Posuisti*, si novem ll., tunc ille legentur de sermone, qui sic incipit : *Psalmus qui debet*, vel de propria legenda, si habet, et hoc idem fiet de apostolis, pluribus martyribus, confessoribus et virginibus, quando sermo cujuslibet legetur, —

<fol. 124ra> si vero tres fuerint ll., tunc ille legentur de tempore, — et si habeat omeliam, illa debet pronunciari, si non, pronuncietur ew. *Nisi granum frumenti*, hoc dico, si novem fuerint ll., r. *Iste sanctus*, r. *Justus germinabit*, r. *Iste cognovit* ; in secundo nocturno a. *Filii hominum*, ps. *Cum invocarem*, a. *Scuto bone*, ps. *Verba mea*, a. *In universa terra*, ps. *Domine Dominus noster*, v. *Posuisti Domine*, v. *Corona*, r. *Stolam jocunditatis*, r. *Corona aurea*, r. *Hic est vere martyr* ; in tertio nocturno a. *Justus Dominus*, ps. *In Domino confido*, a. *Habitabit*, ps. *Domine quis habitabit*, a. *Posuisti Domine*, ps. *Domine in virtute*, v. *Corona aurea*, v. *Justus germinabit*, r. *Gloria et honore*, r. *Posuit coronam*, r. *Desiderium anime*, *Te Deum*, si tempus requirit, v. *Corona*. Ad laudes a. *Qui me confessus*, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, a. *Qui sequitur me*, a. *Si quis michi*, a. *Martyres Domini*, a. *Volo Pater*, cap. *Custodivit Dominus*, v. *Justus germinabit*, ad Benedictus a. *Hic vir despiciens*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*. Ad horas, si novem fuerint ll., dicuntur ae. de laudibus. Ad terciam cap. *Benedictio Domini*, r. *Gloria et honore*, coll. *Deus qui nos annua*. Ad

<fol. 124rb> sextam cap. *Beatus vir*, r. *Posuisti*, coll. *Sancti martyris*. Ad missam intr. *Letabitur justus*, coll. *Presta quesumus*, ep. *Benedictus Deus*,

⁶²⁴ Hic est vir qui non est lac. expl. B.

gr. *Domine prevenisti*, ew. *Nisi granum*, off. *Posuisti Domine*, secr. *Muneribus nostris*, com. *Posuisti*, post communionem *Da quesumus Domine*. Ad nonam cap. *Statuet justus*, r. *Corona aurea*, v. *Justus germinabit*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus ut quem fidei*. Ad secundas vespervas, si fuerint novem ll., tenentur ae. de laudibus, psi. *Beatus vir, Credidi, Ad Dominum cum tribularer, Ad te levavi, De profundis*, ym. *Martyr*, cap. *Beatus vir cujus capiti*, v. *Gloria et honore*, ad Magnificat *Beatus vir*, coll. *Adesto Domine*, — si vero fuerint tantummodo tres ll., tunc nichil tenetur ad secundas vespervas de apostolis, martyribus, confessoribus et virginibus.

De uno martyre, qui fuit pontifex, tenetur per omnia, sicut dictum est de uno martyre, preter capitula et collectas. Ad primas vespervas cap. *Felicitas viri*, coll. *Adesto Domine*. Ad matutinas cap. *Fortis in bello*, coll. *Votivus nos*. Ad terciam cap. *De gente Domini*, coll. *Plebs tua*. Ad sextam cap. *Subjecti illi Dominus*, coll. *Sancti martyris*. Ad missam intr. *Statuit ei*, coll. *Votivus nos*, ep. *Dedit Dominus confessionem*,

<fol. 124va> gr. *Domine prevenisti*, ew. *Sint lumbi*, off. *Posuisti*, secr. *Presencia*, com. *Magna est*, post communionem *Sumpsimus Domine*. Ad nonam cap. *Inscriptus est*, coll. *Beati martyris*. Ad secundas vespervas cap. *Ecce pontifex*, coll. *Beati martyris*.

De pluribus martyribus ad primas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Sanctorum meritis*, et aliquando cantatur ym. *Rex gloriose martyrum*, cap. *Justorum anime*, v. *Exultent justi*, super Magnificat a. *Certamen magnum*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus qui nos*. Ad matutinas inv. *Regem martyrum*, — si autem fuerint novem ll., inv. *Venite adoremus*, — in primo nocturno a. *Secus decursus*, ps. *Beatus vir*, a. *Via justorum*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Ecce merces*, ps. *Domine quid*, v. *Exultent*, v. *Letamini*, novem ll. legentur de sermone communi, qui sic incipit : *Sufficere nobis deberent*, vel omelia pronuntiatur, si necesse sit, *Descendens Jhesus de monte*, r. *Absterget Deus*, r. *Viri sancti*, r. *Tradiderunt* ; in secundo nocturno a. *Dabo sanctis*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Sanctis*, ps. *Conserva*, a. *Hec est*, ps. *Domini est terra*, v. *Letamini*, v. *Gloriosus Deus*, r. *Sancti tui*, r. *Verbera carnificum*, r. *Hec est vera* ; in tertio nocturno a.

<fol. 124vb> *Justi autem*, ps. *Exultate justi*, a. *Beati quos*, ps. *Te decet*, a. *Vindica Domine*, ps. *Deus venerunt*, v. *Gloriosus*, v. *Justi autem*, r. *Sancti mei*, r. *In circuitu tuo*, r. *Isti sunt sancti*, *Te Deum*, v. *Gloriosus*. Ad laudes a. *Martyres sancti*, a. *Cum palma*, a. *Corpora sanctorum*, a. *Sancti per fidem*, a. *Justi autem*, cap. *Si coram*, r. *Justi autem*, ad Benedictus a. *Istorum est*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad horas et ad secundas vespervas tenentur ae. de laudibus, si novem

fuerint ll. Ad terciam cap. *Tamquam aurum*, r. *Exultent iusti*, coll. *Sanctorum martyrum*. Ad sextam cap. *Sancti ludibria*, r. *Letamini*, coll. *Concede quesumus omnipotens Deus*. Intr. ad missam *Intret in conspectu*, coll. *Deus qui nos concedis*, ep. *Sancti per fidem*, gr. *Gloriosus Deus*, ew. *Videns Jhesus turbas*, off. *Letamini*, secr. *Munera plebis*, com. *Posuerunt*, post communionem *Presta quesumus Domine*. Ad nonam cap. *Hii sunt qui venerunt*, r. *Gloriosus Deus*, v. *Iusti autem*, coll. *Da nobis*. Si sint secunde vespere, dicuntur ae. de laudibus, psi. feriales, ym. *Sanctorum meritis* vel *Rex gloriose martyrum*, cap. *Non esurient*, v. *Exultent iusti*, ad Magnificat a. *Gaudent in celis*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*.

Hoofdstuk LIX

<DE COMMUNI CONFESSORUM>

<fol. 125ra> De uno confessore, qui fuit pontifex, ad primas vespervas ae. et psi. feriales, — si autem fuerit festum duplex, tenetur a. super psalmos *Similabo eum*, — ym. *Iste confessor*, cap. *Iustus cor suum*, v. *Amavit*, — r. *Sint lumbi*, si fuerit festum, — ad Magnificat a. *Iste homo* vel *Amavit eum*, coll. *Benedictionis tue*. Ad matutinas inv., si novem fuerint ll., *Venite adoremus*, — si autem sint tres ll., inv. *Regem confessorum*, — in primo nocturno a. *Beatus vir*, ps. *Ipsium*, a. *Beatus iste*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Tu es gloria*, ps. *Domine quid*, v. *Amavit*, v. *Iustum deduxit*, novem ll. legentur de sermone communi, qui sic incipit : *Dominicus sermo*, si non habetur legenda propria, item pronunciatur ew., si placet, *Sint lumbi vestri* vel ew. *Vigilate*, r. *Euge serve bone*, r. *Ecce sacerdos*, r. *Juravit* ; in secundo nocturno a. *Invocantem*, ps. *Cum invocarem*, a. *Letentur omnes*, ps. *Verba mea*, a. *Domine Dominus*, ps. *Ipsium*, v. *Iustum deduxit*, v. *Magnificavit*, r. *Posui adjutorium*, r. *Iste est qui ante*, r. *Amavit eum* ; in tertio nocturno a. *Domine iste*, ps. *Domine quis habitabit*, a. *Vitam petiit*, ps. *Domine in virtute*, a. *Hic accipiet*, ps. *Domini est terra*, v. *Magnificavit*, item v.

<fol. 125rb> *Non est inventus*, r. *Iste homo*, r. *Magnificavit*, r. *Sint lumbi*, *Te Deum*, v. *Magnificavit*. Ad laudes a. *Ecce sacerdos*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Non est inventus*, a. *Euge serve*, a. *Fidelis*

servus, a. *Ecce vere*, — si tantummodo fuerint tres ll., tunc nisi una a., videlicet prima, *Ecce sacerdos* dicetur ad laudes, — cap. *Colaudabunt*, v. *Non est inventus*, ad *Benedictus* a. *Euge serve bone*, coll. *Deus qui hodiernam diem*. Ad horas tenentur ae. de laudibus, si novem fuerint ll. Ad terciam cap. *Beatus vir qui in sapientia*, r. *Amavit*, coll. *Deus qui nos annua*. Ad sextam cap. *Beatus vir qui inventus est*, r. *Iustum deduxit*, coll. *Adesto Domine*⁶²⁵. Ad missam intr. *Statuit*, ps. *Misericordias*, coll. *Adesto Domine*, ep. *Ecce sacerdos magnus*, gr. *Juravit*, ew. *Sint lumbi*, off. *Veritas mea*, secr. *Propiciare*, com. *Beatus servus*, post communionem *Ut nobis*. Ad nonam cap. *Benedictio Domini*, r. *Magnificavit*, v. *Non est [est] inventus*, coll. *Sancti confessoris tui*. Si sunt secunde vespere, tenentur ae. de laudibus super psalmos feriales, ym. *Iste confessor*, cap. *Beatus vir qui suffert*, v.

<fol. 125va> *Amavit*, ad *Magnificat* *Similabo eum*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, — si fuerit duplex festum, cantatur r. *Sint lumbi*.

De uno confessore, qui non fuit pontifex, tenetur per omnia sicut de uno confessore, qui fuit pontifex, sed misse eorum differunt. Ad missam intr. *Os iusti*, v. *Noli emulari*, coll. *Deus qui nos beati*, ep. *Dilectus Deo et*, gr. *Domine prevenisti*, v. *Vitam*, ew. *Vigilate*, off. *Veritas mea*, secr. *Laudis tue*, post communionem *Refecti cibo*.

In festo plurimorum confessorum ad primas vespervas ae. et psi. feriales, ym. *Adest sacrata*, cap. *Iusti autem*, v. *Exultent iusti*, ad *Magnificat* a. *Isti sunt due olive*, coll. *Adesto Domine*. Ad matutinas inv. *Regem regum*, in primo nocturno a. *Secus decursus*, ps. *Beatus vir*, a. *Via iustorum*, ps. *Quare fremuerunt*, a. *Ecce merces*, ps. *Domine quid*, v. *Exultent iusti*, novem ll. legentur de sermone, qui sic incipit : . . .⁶²⁶, vel potest pronunciari omelia, si placet, *Sint lumbi*, r. *Absterget*, r. *Isti sunt duo viri*, r. *Isti sunt due olive*⁶²⁷, et ista duo quere in festo sanctorum Johannis et Pauli ; in secundo nocturno a. *Dabo sanctis*, ps. *Domine*

<fol. 125vb> *Dominus noster*, a. *Sanctis*, ps. *Conserva*, a. *Hec est*, ps. *Domini est terra*, r. *Vidi conjunctos*, — require de apostolis, — r. *Sancti tui*, r. *Isti sunt viri*, — require de apostolis etiam ; in tertio nocturno a. *Letamini*, ps. *Beati quorum*, a. *Iusti autem*, ps. *Exultate iusti*, a. *Beati quos*, ps. *Te decet*, r. *Sancti mei*, r. *In circuitu*, — require de martyribus, — r. *Sint lumbi*, — require de uno confessore, — quod etiam debet cantari in vespere, si duplex festum fuerit, *Te Deum*, v. *Gloriosus*. Ad laudes a. *Sancti tui* cum aliis, quas quere post

⁶²⁵ *Adesto Domine lac. expl. B.*

⁶²⁶ *spatium 1/2 lineae vacuum relictum.*

⁶²⁷ r. *Isti sunt due olive* / r. *Isti sunt duo viri transp. A.*

Pascha in festo sanctorum Philippi et Jacobi, ps. *Dominus regnavit cum reliquis*, cap. *Induent sancti*, v. *Iusti autem*, ad Benedictus a. *Fulgebunt iusti*, coll. *Deus qui nos sanctorum*. Si novem fuerint ll., tenentur ad horas ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *Fulgebunt iusti*, r. *Exultent iusti*, coll. *Presta quesumus omnipotens Deus*. Ad sextam cap. *Qui confidunt*, r. *Letamini*, coll. . . .⁶²⁸. Intr. ad missam *Sacerdotes*, ps. *Memento*, coll. *Concede quesumus*, ep. *Plures facti sunt*, gr. *Sacerdotes*, v. *Illuc producam*, *Alleluia*, *Sancti tui*, ew. *Sint lumbi*, off. *Letamini*⁶²⁹, secr. *Suscipe Domine*, com. *Sint lumbi*, post communionem *Corporis sacri*. Ad nonam

<fol. 126ra> cap. *Hii sunt viri*, r. *Gloriosus*, v. *Iusti autem*, coll. *Exaudi nos*. Ad secundas vespervas, si novem fuerint ll., super psalmos feriales tenentur ae. de laudibus, ym. *Adest sacrata presulum*, cap. *Scimus quoniam*, v. *Exultent iusti*, ad Magnificat a. *Isti sunt viri*, quare Johannis et Pauli, coll. *Sanctorum confessorum*.

Hoofdstuk LX

<DE COMMUNI VIRGINUM>

De una virgine in primis vespervis tenentur ae. et psi. feriales, ym. *Jhesu corona*, cap. *Domine Deus meus*, v. *Specie tua*, ad Magnificat a. *Simile est regnum celorum*, coll. *Deus qui inter cetera*. Ad matutinas inv., si novem fuerint ll., *Venite adoremus*, — si autem tres ll. fuerint, inv. *Regem virginum*, — in primo nocturno a. *Ante thorum*, ps. *Domine Dominus noster*, a. *Hec est que*, ps. *Celi enarrant*, a. *O quam pulchra*, ps. *Domini est terra*, v. *Specie tua*, sex ll. legentur de sermone, qui sic incipit : *Videte igitur*, et tres ultime legentur de omelia ewangelii *Simile est regnum celorum thesauro*, r. *Diffusa est*, r. *Veni electa*, r. *Pulchra facie* ; in secundo nocturno a. *Specie tua*, ps. *Eructavit*, a. *Adjuvabit eam*, ps. *Deus noster*, a. *Dignare me*, ps. *Fundamenta*, v. *Adjuvabit eam*, r. *Hec est virgo*, r. *Veni sponsa*,

⁶²⁸ spatium ½ lineae vacuum relictum.

⁶²⁹ ew. *Sint lumbi*, off. *Letamini*/*Alleluia*, *Sancti tui transp. A*.

<fol. 126rb> r. *Ornatam in monilibus*, — quere in Assumptione beate Marie ; in tertio nocturno a. *Revertere revertere*, ps. *Cantate primum*, a. *Hec est virgo sapiens*, ps. *Dominus regnavit exultet*, a. *Tunc surrexerunt*, ps. *Cantate secundum*, r. *Gaudeamus*, r. *Induit me Dominus*, — require in festo sancte Agnetis, — r. *Regnum mundi*, *Te Deum*, v. *Diffusa est gratia*. Ad laudes a. *Hec est virgo sapiens*, ps. *Dominus regnavit cum aliis*, a. *Veni sponsa*, a. *Prudentes virgines*, a. *Media nocte*, a. *Inventa bona*, cap. *Laudabo nomen tuum*, v. *Elegit eam*, ad Benedictus a. *Veni sponsa Christi*, coll. *Deus qui nos hodie*. Ad horas, si fuerint novem ll., tenentur ae. de laudibus. Ad tertiam cap. *Liberasti me*, r. *Specie tua*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad sextam cap. *Emulor enim vos*, r. *Adjuvabit eam*, coll. *Exaudi nos*. Ad missam intr. *Loquebar*, ps. *Beati immaculati*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*, ep. *Qui gloriatur in Domino*, — ep. de una vidua *Mulierem fortem*, — gr. *Dilexisti*⁶³⁰, v. *Propterea*, — de una vidua gr. *Spetie tua*, — ew. *Simile est regnum celorum thesauro*, off. *Offerentur*, secr. *Hostias Domine*, com. *Diffusa est*, post communionem *Refecti cibo*.

<fol. 126va> Ad nonam cap. *Confitebor tibi Domine*, r. *Diffusa est*, v. *Elegit*, coll. *Da [nobis]*⁶³¹ *quesumus omnipotens Deus*. Ad secundas vespas tenentur ae. de laudibus, si novem sint ll., psi. feriales, ym. *Jhesu corona*, cap. *Memorata sum*, v. *Specie tua*, ad Magnificat a. *Pulchra facie*, coll. *Prosit plebi tue*. Nota⁶³². Si tantummodo fuerint tres ll., tunc legentur ille de tempore, nisi habeant legendam propriam, et tria ra. de una virgine, ad horas eciam non tenentur ae. de laudibus, sed de tempore, et in secundis vespas nichil tenetur de eis, nisi novem ll. fuerint. De illis vero, qui habent proprias laudes et anthiphonas super Magnificat et Benedictus, tenetur aliquando ad secundas vespas, et solet de illis teneri a. et coll., et eadem regula tenetur de apostolis, uno martyre, de martyribus, de uno confessore et pluribus, de una virgine et pluribus.

De pluribus virginibus debet teneri per omnia sicuti de pluribus martyribus. Ad primas vespas dicuntur ae. et psi. feriales, ym. *Sanctorum meritis*, cap. ad primas vespas *Virginitatis*, v. *Exultent justi*, ad Magnificat a. *Prudentes virgines*, et illa tenetur eciam ad Benedictus in matutinis et ad Magnificat, si secunde vespere fuerint⁶³³, coll.

⁶³⁰ *Dilexisti in ras. scr. B.*

⁶³¹ *lineola del. A.*

⁶³² *Nota in marg. scr. A.*

⁶³³ v. *Exultent justi*, ad Magnificat a. *Prudentes virgines*, et illa tenetur eciam ad Benedictus in matutinis et ad Magnificat, si secunde vespere fuerint/cap. ad primas vespas *Virginitatis transp. A.*

<fol. 126vb> *Deus qui nos in tantis periculis*. Ad matutinas ae., psi., versiculi et ra. sicut de martyribus, ll. legentur de sermone, qui sic inchoatur : *Pudiciam*, si novem ll. fuerint, — si autem tres fuerint, ille legentur de tempore, — cap. *Ambierunt*, v. *Iusti autem*, ad Benedictus a. *In circuitu vel Prudentes virgines*, coll. *Omnipotens sempiterne Deus*. Ad terciam cap. *Dedit Deus homini*, r. *Exultent iusti*, coll. *Custodi quesumus*. Ad sextam cap. *Ei se ornari*, r. *Leta-mini*, coll. *Deus dilector*. Ad missam intr. *Gaudeamus*, ps. *Exultate iusti*, coll. *Deus qui nos in tantis periculis constitutos*, ep. *Scimus quoniam diligentibus*, gr. *Exultabunt*, v. *Cantate Domino, Alleluia*, *Adducentur*, ew. *Simile est regnum celorum decem virginibus*, off. *Offerentur*, secr. *Propiciare Domine*, com. *Quinque prudentes*, post communionem *Sumpsimus Domine*. Ad nonam cap. *Iste sunt virgines*, r. *Gloriosus Deus*, v. *Iusti autem*, coll. *Adductor virginum*. Ad secundas vespervas, si fuerint novem ll., tenentur ae. de laudibus et psi. feriales, ym. *Rex gloriose*, cap. *Nunc desponsata est*, v. *Exultent iusti*, ad Magnificat a. *Prudentes virgines*, coll. *Da nobis Domine*, — si non fuerint novem ll., nichil tenetur de eis.

Hoofdstuk LXI

<DE OFFICIIS PRELATORUM>

<fol. 127ra> *Incipiunt officia prelatorum et aliorum, et primo officium prepositi*⁶³⁴.

Sicut domus per columnas et fundamentum solidatur, sic ecclesia per regimen prelatorum disciplinam recipit et vigorem. Cum igitur in qualibet ecclesia conventuali, ubi decem vel plures sunt canonici, debeat esse prepositus, decanus, cantor, scolasticus et thesaurarius, et quilibet predictorum in suis officiis ecclesie preesse debeat⁶³⁵, restat primo de offitio prepositi videre. De officio prepositi⁶³⁶.

Prepositus tenetur defendere ecclesiam et bona ipsius, et reducere ad eam pro suo posse, si aliqua fuerint alienata seu perdita. Et collatio prebendarum et quarundam ecclesiarum spectat

⁶³⁴ tit. rubr. scr. A.

⁶³⁵ preesse debeat // ecclesie transp. A.

⁶³⁶ tit. rubr. scr. A.

ad eum, et illas, cum vacaverint, debet conferre non ex favore sed personis ydoneis, qui ipsis deservire possint, et illas presentare debet capitulo istius ecclesie⁶³⁷. Officium decani⁶³⁸.

Decanus, per capitulum electus et per prepositum ecclesie confirmatus, debet ex suo officio habere curam animarum et regimen omnium ad gremium ecclesie pertinentium, preter regimen scolarium. Ipse eciam

<fol. 127rb> decanus compellet omnes subditos suos, tam canonicos quam capellanos et sotios necnon officiatos, ut quilibet suas prebendas, beneficia et officia in suo ordine deserviat. Et decanus primo et principaliter suum debet exercere debitum, ne ipse in quibuscumque culpabilis videatur. Et si ipse decanus cognoverit aliquem exessum in aliquo ad ecclesiam pertinentem, sive sit occultus sive notorius, non debet transire clausis oculis nec surdis auribus. Si autem excessus fuerit notorius, non debet condemnare eum de suo arbitrio, nisi prius debito modo secundum jura canonica vincatur. Debet primo vocari ad capitulum, et decanus proponet ei exessum in presentia canonicorum, et si vocatus poterit pretendere excusationem competentem, tunc per sententiam capituli [ab]⁶³⁹ absolvatur. Si vero excusationem pretendere non poterit, tunc ad claustrum vel ad carcerem secundum qualitatem exessus sive reatus per sententiam capituli judicetur. Si autem exessus fuerit occultus et decano per evidenciam rei constiterit, debet eum arguere inter eum et ipsum

<fol. 127va> solum, et precipiet ei, quod desistat. Et si non fecerit, vocabit duos canonicos secum, et arguet eum similiter. Si autem in malicia perseveraverit, secundum modum superius dictum contra procedetur. Si vero decanus ista non fecerit, sciat quod hec omnia in suam conscientiam redundant, et in die mortis sue coram districto iudice reddet cum eis gravem rationem. Et si aliquis iudicatus fuerit ad claustrum vel ad carcerem, ad requisitionem capituli decanus potest penam relaxare. Decanus eciam non debet respicere vultum potentis vel amicorum, sed equalem faciet justiciam unicuique. Et si aliquis de subditis suis alicui fecerit violentiam verbo vel opere aut detractioe rerum, sive aliquibus debitis fuerit obligatus, ita quod questio pervenerit ad capitulum, secundum sententiam capituli de talibus sine mora seu prolongatione, nisi fuerit voluntas lese partis, faciat justicie complementum. Et idem decanus post electionem sibi factam debet infra annum promoveri in sacerdotem, et debet compellere suos canonicos, ut omnes,

⁶³⁷ ecclesie // istius *transp. A.*

⁶³⁸ *tit. rubr. scr. A.*

⁶³⁹ *eras. sed legibile.*

<fol. 127vb> quos ordo tangit, promoveantur. Decanus eciam debet ad hoc esse paratus, quod in omnibus festis triplicibus et duplicibus⁶⁴⁰ vespervas, matutinas et missas cantet, et canonici ministrabunt ei, quos ordo tangit. Et si decanus in dictis festis, infirmitate vel alia causa legitima cogente, interesse non poterit, tunc alium canonicum rogabit, qui pro ipso in dictis offitiis celebrabit. Est eciam eadem regula, superius dicta de excessibus, in capellanis, sotiis et officiatis tenenda, quod non debent condemnari in penam aliquam, nisi prius vocati per capitulum convincantur, sicut est superius dictum, quia fures et latrones non suspenduntur, nisi prius sint convicti. Nec aliquis de gremio ecclesie debet citari coram alio iudice, quam coram decano, et [. . .]⁶⁴¹ . . .⁶⁴²

<fol. 128ra> Officium cantoris⁶⁴³.

Cantor, per capitulum electus, in festis triplicibus et duplicibus ex suo officio debet regere chorum, et debet stare cum uno canonico, cujus fuerit septimana chori. Et si ille canonicus presens non fuerit, nec per alium canonicum suum debitum fecerit, decanus debet eum corrigere in capitulo, et cantorem similiter, et omnes alios, qui in matutinis et in aliis horis suum debitum pretermiserint. Et idem cantor debet constituere unum clericum succentorem in scolis, qui sit ydoneus ad cantandum scolaribus ter in septimana, videlicet feria secunda, quarta et sexta, et in mane cantabit usque ad primam, et facto prandio, usque ad vespervas, et in Adventu cantabit omni feria, et in Jejuniis post *Letare* omni feria similiter, et in Adventu cantabit ter feriis secundis, quartis et sextis. Et quilibet scolaris pro labore dicti succentoris dabit ei unum sterlignum et in Jejuniis similiter unum sterlignum. Et quando tempus fuerit intrandi chorum, tunc veniet succentor et vocabit scolares, ut intrent chorum, et ab illo tempore erunt in regimine succentoris, do-

<fol. 128rb> nec revertantur a choro. Et si aliqui deliquerint in choro vel in processione, succentor potest corrigere eos de omnibus, preter de lectionibus, et illa correctio spectat ad magistrum. Et si scolares fuerint rebelles succentori, tunc magister apponet manus ad subjugandum eos. Et idem succentor frequenter debet esse in choro, in matutinis et in aliis horis, propter versus et responsoria, que ad ipsum pertinent, et propter scolares, qui tunc erunt in regimine suo. Et post vespervas audiet in scolis responsoria et ordinabit⁶⁴⁴

⁶⁴⁰ et duplicibus in ras. scr. B.

⁶⁴¹ spatium 1½ lineae eras.

⁶⁴² spatium 7 linearum vacuum relictum.

⁶⁴³ tit. rubr. scr. A.

⁶⁴⁴ audiet in scolis responsoria et ordinabit in ras. scr. B.

anthiphonas, que in matutinis die sequenti, si festum fuerit, debent cantari. . . ⁶⁴⁵. Officium scolastici⁶⁴⁶.

Scolasticus, electus a capitulo, debet esse os capituli, quia loquetur in omnibus negotiis coram quibuscumque personis verba capituli, que sibi capitulum pronunciare commiserit. Et omnes litteras dictabit sive dictari faciet, quibus capitulum necesse habuerit. Et litteras capitulo missas examinabit, utrum vere sint vel false. Et habebit unam clavem de sigillo ad causas, existente in theca juxta reliquias sancte Barbare, reliquam vero clavem habebit canonicus per capitulum deputatus. Et si-

<fol. 128va> gillabunt ambo cum illo sigillo litteras capituli et omnes alias litteras, quas capitulum eos⁶⁴⁷ sigillare fecerit, et sine jussu capituli nullas litteras sigillabunt. Debet etiam idem scolasticus curam habere omnium scolarium, qui non sunt emancipati. Et si aliqua violencia eis inferretur a quocumque, debet secundum posse suum eos defendere. Nec etiam debent citari coram aliquo iudice nisi coram eo vel suo rectore, tam pro aliquo debito quam pro violencia aliqua. Et si scolares fuerint requisiti, scolasticus vel rector suus faciet unicuique, conquerenti de ipsis, justicie complementum. Et idem scolasticus debet constituere scolaribus rectorem ydoneum, qui possit preesse eis, et qui sollicitus sit nocte ac die ad informandum eos, quia, si per negligenciam rectoris scolares defectum paterentur, scolasticus pre illa negligencia Deo deberet reddere rationem. Et idem rector scolarium debet esse in choro in matutinis et in aliis horis, tam propter lectiones, quas semper precedenti die ordinabit, assignabit et audiet, ne scolares corrupte

<fol. 128vb> legant, quam propter hoc etiam, ne scolares insolenciam aliquam in choro committant. Et idem rector terminabit cum cera omnes lectiones, que in matutinis debent legi. Et scolasticus et cantor tollent de suo officio, quod de jure habere debent. Similiter rector seu magister scolarium tollet emolumentum, quod sui precessores habere solebant, et non ultra requiret. . . . ⁶⁴⁸. Officium⁶⁴⁹. Officium thesaurarii⁶⁵⁰.

Thesaurarius, constitutus a capitulo, debet habere in sua custodia omnia vasa aurea et argentea, libros, ornamenta, reliquias et omnia alia, que spectant ad ornatum ecclesie. Et ad talia [in]⁶⁵¹

⁶⁴⁵ *spatium ½ lineae vacuum relictum.*

⁶⁴⁶ *tit. rubr. scr. A.*

⁶⁴⁷ *eas corr.*

⁶⁴⁸ *spatium 5½ linearum vacuum relictum.*

⁶⁴⁹ *tamquam representantem praeposuit A.*

⁶⁵⁰ *tit. rubr. scr. A.*

⁶⁵¹ *lineola del. A.*

custodienda instituetur homo justus, bonus, honestus et discretus ac sancte vite, ad tractandum thesaurum ecclesie. Et idem custos servabit ornatum ecclesie mundum, et ornabit altare et chorum debito tempore, prout festum requirit. Et candelas diei et temporis postulat <et>

<fol. 129ra> competentes in choro ministrabit. Et oleum in ecclesia et in criptis existentibus <lampadibus>, ne extinguantur de nocte, infundi faciet, ne, veniente sponso, propter suam moram extra januam claudatur. Et instituet idem custos unum sacerdotem, virum discretum, qui vices suas suppleat, et que circa suum officium necessaria fuerint, sibi committat. Videat tamen cotidie, ne ecclesia propter suum substituentum errorem vel defectum patiatur aliquem. Et ille sacerdos subcustos habebit in sua custodia claves de candelis, quas ministrabit, dum necesse fuerit, et de ornamentis, que in festis utuntur, et de cappis similiter ministrabit. Et habebit eciam claves Sancte Barbare propter peregrinos dictas reliquias cotidie visitantes. Et dictus sacerdos missam pro defunctis celebret, et mediam partem in oblationibus tollet, reliqua vero pars cedit legentibus epistolam et ewangelium, et hoc fiet in omnibus missis animarum nisi in sepultura canonici, — ibi decanus, si sibi placuerit, mediam partem de oblationibus tollet de officio peracto. Et plebanus

<fol. 129rb> ex suo juramento, quod in sua receptione faciet : *Fidelis esse custodie in visitatione infirmorum, ut de bonis suis a Deo sibi collatis aliquid custodie legent, ipsos informet seu per suum capellanum informare procuret. Et si aliquid legaverint, vel candelas in exequiis dare voluerint, illas plebanus vel suus capellanus fideliter custodi vel suo subsituenti ministrabit. Nichilque ultra legatum*⁶⁵² requiretur nisi census, qui spectant ad custodiam, et dimidium corpus prebende, quod ad custodiam est assignatum. Et subcustos habet duos modios siliginis cum dimidio, que solvuntur apud Quatuor Turres de molendino Godefridi Clerici et suorum fratrum, et dimidiam marcham bone [mone]⁶⁵³ monete in alio loco. . . .⁶⁵⁴ Custodes reliquiarum⁶⁵⁵.

Tres prelati, videlicet decanus, scolasticus et thesaurarius, quilibet habet unam clavem

<fol. 129va> de reliquiis sancte Crucis et aliarum, et de cista, ubi majus sigillum est repositum, ita quod nullus sine alio adire potest nec debet, ubi

⁶⁵² ultra legatum in ras. scr. B.

⁶⁵³ lineola del. A.

⁶⁵⁴ spatium 7 linearum vacuum relictum.

⁶⁵⁵ Custodes reliquiarum tit. nigris litteris suprascr. Ludovicus Kaldebrender, vicarius et notarius, cf. annot. 710 et app. VIII.

reliquie posite sunt, nec sigillabunt aliquas litteras cum sigillo majore, nisi fuerit de consilio totius capituli. . . .⁶⁵⁶. Officium claustrarii⁶⁵⁷.

Hoofdstuk LXII

<DE OFFICIIS SUBDITORUM>

Claustrarius est nuncius capituli et debet fideliter agere negocia capituli. Et quando canonici sunt congregati cum decano, debet custodire januam, ne aliquis intret nisi vocatus. Et quando aliquis est coram capitulo, illum vocabit et diem sibi assignabit, prout domini voluerint, sub tanta cautela, ne aliqua pars per eum negligatur. Et si aliquis canonicus ad claustrum vel ad carcerem judicatus fuerit, ipse frequenter erit penes eum, quia, si aliquis vellet eum diffamare de inobediencia, quod posset pro eo testimonium perhibere. Et in quatuor festis principalibus et in quatuor

<fol. 129vb> festis sancte Marie et in Dedicatione ecclesie faciet purgari ambitum, et in aliis festis triplicibus purgabit Via Sanctorum, subcustos chorum et matricularius ecclesiam. Et capitulum faciet purgari parietes et testudinem templi ad duos annos adminus. Et idem claustrarius in receptione canonicorum presentabit textum ewangelii, in quo presentandi jurabunt, et canonicus pro sua receptione tenetur ei par vestium, quibus ipse induebatur, vel pecuniam equivalentem <dare> . Item quando vigilie debent cantari ante primam, pulsabit ter campanam capituli tribus vicibus, donec vigilie incipiantur. Item preparabit sepulchra ad exequias faciendas omnibus ad gremium ecclesie pertinentibus, et eciam aliorum, qui in claustro sepulturas elegerint, et processio ibit [ad]⁶⁵⁸ in vespere ad domos illorum, et ad hoc claustrarius pulsabit campanam capituli. Et postquam corpus deportatum fuerit ad ecclesiam, vigilie cantabuntur. In exequiis canonicorum et sacerdotum cantabuntur vigilie cum novem lectionibus, in ex-

⁶⁵⁶ *spatium 5½ linearum vacuum relictum.*

⁶⁵⁷ *iii. rubr. scr. A.*

⁶⁵⁸ *lineola del. A.*

equis aliorum cum tribus lectionibus. Si corpus defuncti pertineat ad consortium

<fol. 130ra> ecclesie, pro sepultura vinum non datur dominis. Si vero sit corpus canonici, tunc datur dimidia ama vini. Et si fuerit corpus extranei et elegerit sepulturam suam in claustris, tunc datur dimidia ama vini similiter. Et illud vinum recipiet claustrarius et ministrabit dominis, et illud tantum canonici presentes habebunt. Sed subcustos et rector scolarius, quilibet habet de dicto vino dimidium sextarium. Et idem claustrarius in exequiis omnium, tam canonicorum quam aliorum, qui in ecclesia vel in⁶⁵⁹ ambitu sepeliuntur, in principio misse ministrabit dominis et sotiis parvas candelas ad offerendum, et ille remanebunt scolariis servientibus post offertorium. Et claustrarius⁶⁶⁰ preparabit sepulchra mortuorum, seu preparari faciet. Et si in ecclesia fuerint, recipiet pro quolibet sepulchro tres solidos bone monete; in capitulo similiter; in ambitu, ubi lapides positi sunt, similiter tres solidos; si sine lapidibus in ambitu, recipiet duodecim denarios bone monete. De vino, quod datur in exequiis, habet decanus sextarium, preter vinum, quod sibi competit de prebenda. In die septimo

<fol. 130rb> et tricesimo non fit memoria defunctorum, nisi anniversarium legaverint, tunc claustrarius similiter ministrabit parvas candelas, ut superius dictum est, et si alique candeles in ministratione remanserint, illas⁶⁶¹ sibi reservabit. . . .⁶⁶² Officium plebani⁶⁶³.

Plebanus eligitur per commune capitulum sicut omnes officii, et debet habere curam animarum omnium hominum episcopi in Traiecto a preposito ecclesie, et debet vigilare nocte dieque circa gregem sibi commissum, ne lupus, id est dyabolus, eos invadat, quia reddet rationem in die iudicii pro eis, et debet esse semper paratus ad pascendum eos et ad ecclesiastica sacramenta eis ministranda, quando et quociens requisitus fuerit. Diebus dominicis post matutinas vel circa horam prime benedictet aquam in sua parochia, et aqua benedicta, accedet matricularius ecclesie

<fol. 130va> nostre ad parochiam, et capiat de aqua benedicta, et ferat ad vestibulum chori, et ministret ibidem sacerdoti missam celebranti ad aspergendum dominos et populum in choro, sicut est consuetum. Plebanus etiam non debet interesse capitulo sacerdotum ruralium, nec subest decano consilii, nec archidiacono loci, sed decano et capitulo ecclesie subest immediate. Nec debet exequi

⁶⁵⁹ in cum signo relativo suprascr. A.

⁶⁶⁰ claustrarius octavam et nonam litteras st exp. A.

⁶⁶¹ illos corr.

⁶⁶² spatium 7½ linearum vacuum relictum.

⁶⁶³ tit. rubr. scr. A.

mandata archidiaconi de jure sed de gratia nostra⁶⁶⁴. In morte sua decanus consilii nichil juris habet, sed visitabitur in infirmitate per ministros ebdomedarios, et post mortem sepelietur sicut choralis ecclesie. . . .⁶⁶⁵ Officium matricularii capituli⁶⁶⁶.

Matricularius ecclesie debet dormire in ecclesia de nocte cum subcustode ad custodiendum januas, ne aliquis malus de nocte ingrediatur et aliquid furetur et deportet. Et procurabit lampades, ut plene sint oleo, et eas accendat et extinguat tempore suo. Et si oleum deficiat, petat a subcustode,

< fol. 130vb> et ministrabit ei. Item conservabit vigilias noctis et pulsabit matutinas, sicut tempus requirit. Infra Pascha et octavas Penthecostes pulsabit circa ortum solis, quia tantum leguntur tres 11. Post octavas Penthecostes usque festum Remigii, quando sunt tres 11., pulsabit, die luessente ; si fuerint novem 11., ante diem ; si fuerit festum duplex vel triplex, tunc debet maturius pulsari, ita quod matutine compleantur ante diem. A festo Remigii usque Pascha, si fuerint tres 11., matutine debent pulsari parum ante diem ; diebus dominicis et festivis debent compleri ante diem, et hoc debet considerari secundum quantitatem et longitudinem officii. Item ad laudes debet pulsare, ut consuetudo requirit. Item recta hora prime pulsabit primam, in festis cum duabus campanis magnis, aliis diebus cum una minore, post primam, terciam, post terciam, missam, que diebus festivis compulsabitur cum omnibus campanis ; diebus dominicis et quando sunt novem 11., cum omnibus campanis, exeptis tribus majoribus ; ferialibus diebus cum duabus minoribus, et in

< fol. 131ra> istis non tardabit propter aliquem, ne chorus impediatur. Similiter in summa missa, quando *Pater noster* cantatur ; si fuerit festum, pulsabit unam de majoribus, et post communionem majorem sequentem ; si fuerint novem 11., ad *Pater noster* pulsatur quinta campana, que fuit campana parochialis, et post communionem campana, cum qua intratur chorum ; diebus ferialibus pulsatur ad *Pater noster* quarta nola, et post communionem campana, que fuit parochialis. Item quando fuerit tempus, quod sequi. debet cantari, debent pulsari due campane majores, et hoc fit in festis duplicibus et triplicibus. Et quia matricularius istum modum pulsandi perficere non potest propter pluritatem campanarum, idcirco omnes officiiati habentes casualia, scilicet plebanus, rector scolarium, claustrarius, pistor ecclesie, Johannes Sluseman et qui subsequitur eum in officio, in festis duplicibus et triplicibus, in vesperis, in

⁶⁶⁴ nostra cum signo relativo suprascr. A.

⁶⁶⁵ spatium $4\frac{1}{2}$ linearum vacuum relictum.

⁶⁶⁶ tit. rubr. scr. A.

matutinis et in missa, quando debet compulsari, debent esse sub campanis, et similiter in anniversariis, in vigiliis et in missa, ad adjuvandum matricularium. Et qui personaliter presentes esse non possunt, debent pro eis mittere servum vel scolarem, qui

<fol. 131rb> sua officia suppleant. Item officium Mathie de Gladio circa campanas, et illius, qui subsequitur eum in officio, est solummodo : omni die in sero pulsare campanam indulgenciarum⁶⁶⁷. Item matricularius debet habere clavem de cista, in qua jacent ornamenta cotidiana et libri, et illam ministrabit scholaribus servantibus tempore debito, videlicet in vespers, in matutinis et in missa. Et horis completis, scolares reportabunt matriculario clavem, et ipse cistam et clavem in sua custodia reservabit, quia, si aliquid amitteretur, thesaurarius cum capitulo potest a matriculario requirere. Et si scolares claves non reportarent et aliquid amitteretur, potest ab eis matricularius requirere, vel a canonico, pro quo scolares serviunt. Item in exequiis mortuorum, si pro eis pulsetur, habet matricularius pro qualibet pulsatione duodecim denarios. . . .⁶⁶⁸ Officium matricularii parochie⁶⁶⁹.

Matricularius parochie, a plebano constitutus, debet semper

<fol. 131va> in ecclesia cum plebano esse mane et vespere, mane propter mulieres purificandas, de quibus plebanus habet duos denarios, matricularius obulum, et quando tempus fuerit, juvabit plebanum cantare missam suam, et exponet et reponet ornamenta sua. Item vinum et hostias procurabit ad chorum et ad parochiam. Item in quolibet sacramento ministrando erit juxta plebanum, scilicet quando copulantur conjuges, habebit ibi candelam et aspersorium ; in missa, quando dat Pacem sponse, habet unum denarium. Item in visitatione infirmorum portabit nolam et lucernam, et de talibus nichil habet, sed plebanus accipit, quod ei datur. In extrema unctione plebanus portabit sacramentum, matricularius librum, crucem et aquam benedictam, et de tali officio habet plebanus octo denarios, matricularius unum. De baptismo habet plebanus jus consuetum, videlicet . . .⁶⁷⁰, matricularius nichil, nisi post Pascha usque Penthecosten habet de primo puero in novo fonte baptizato unum denarium. Item in exequiis mortuorum de sepulchro habet octo denarios ; si fuerit in ecclesia, habet duodecim denarios ;

<fol. 131vb> septima die et tricesima, quando itur ad sepulchrum, habet unum

⁶⁶⁷ in sero pulsare campanam indulgenciarum/omni die *transp. A.*

⁶⁶⁸ *spatium 5½ linearum vacuum relictum.*

⁶⁶⁹ *tit. rubr. scr. A.*

⁶⁷⁰ *spatium ½ lineae vacuum relictum.*

denarium. Qualibet feria secunda et sabbato habet unum denarium a plebano, et in quatuor festis principalibus et in quatuor festis beate Marie et in Dedicatione ecclesie, in quolibet festo habet similiter de plebano sex denarios. Item debet exequi mandata prelatorum nomine plebani, et recipiet pro suo labore jus, sicut est consuetum. . . .⁶⁷¹ Officium pistoris⁶⁷².

Pistor ecclesie ex suo officio et juramento debet examinare bladum, quod debetur capitulo in pensione vel quocumque alio modo, utrum sit pagabile an non, sicut eis solutionem⁶⁷³ de bladio solvere est consuetum, et hoc capitulo revelabit, sive quibus ipsi tollere commiserint. Et idem pistor tenetur facere dominis panes suos fideliter secundum pondus consuetum, et hoc stabit in juramento. Et si capitulum senserit, quod debitum pondus in dictis panibus seu cuneis esset viciatum, decanus et capitulum debent eum punire secundum

<fol. 132ra> sentenciam capituli. Et idem fiet de panibus sotiorum capellano-
rum, qui eis in eodem pondere debent ministrari, sicut in anni-
versariis sive in festis ipsis sunt legati. Item pistor in festis dupli-
cibus et triplicibus in vestitu clericali et nudo capite, id est sine
mitra, et albo baculo sive depicto in manibus suis, in qualibet
processione ibit retro decanum cum suis sotiis, et matricularius
precedet processionem, et quilibet in eodem habitu. Et cum pro-
cessio in choro fuerit, predicti officciati debent afferre et auferre
cappas, et postquam domini induerint eas, stabunt duo in dextra
janua et duo in sinistra, et custodient, ne aliquis questionarius
intret chorum, vel alii, qui de jure intrare non debent. Et si in
predictis debita sua non fecerint, decanus potest de eis requirere,
et eos per sentenciam capituli corrigere. . . .⁶⁷⁴ Officium
provisoris refectorii⁶⁷⁵.

<fol. 132rb> Provisor refectorii debet recipere bladum a pensionariis, primo
tamen examinabitur per pistorem ecclesie. Et illud bladum pre-
sentabit in quolibet festo, quando panes seu cunei debent dari
dominis et sotiis, secundum mensuram, que legata est a fidelibus
in festis et anniversariis, ita quod defectus in eo non sit. Et idem
fiet in blado, quod vendetur, cujus pecunia distribuenda est in
choro inter dominos et socios, quam quidem pecuniam minis-
trabit distributori ad distribuendam. . . .⁶⁷⁶ Officium dis-
tributoris⁶⁷⁷.

⁶⁷¹ *spatium 4½ linearum vacuum relictum.*

⁶⁷² *tit. rubr. scr. A.*

⁶⁷³ *solutio corr.*

⁶⁷⁴ *spatium 6½ linearum vacuum relictum.*

⁶⁷⁵ *tit. rubr. scr. A.*

⁶⁷⁶ *spatium 5 linearum vacuum relictum.*

⁶⁷⁷ *tit. rubr. scr. A.*

Distributor ecclesie⁶⁷⁸ colliget omnes census ecclesie et omnes capones, et in omnibus festis et anniversariis debet paratus esse ad hoc, ut debitis temporibus, diebus et horis dictos census distribuet secundum quod legati sunt, in festis : in vesperis, quando cantatur *Magnificat*, in matutinis ad *Benedictus*, et in missa, quando *Agnus Dei* cantatur ; in anniversariis vero : post missam,

<fol. 132va> in commendatione. Et dictos census distribuet inter presentes, et nullus excusabitur, qui presentiam accipere voluerit, sed debent esse presentes et orare pro animabus, qui suas elemosinas eis legaverunt, et in festis personaliter deservient legata, cantando et legendo. Duo solummodo officii possunt excusari, scilicet plebanus illo tempore, quo visitaverit suos infirmos, similiter rector scolarium illo tempore, quando scolariis legit in scolis, vel aliud habuerit impedimentum legitimum circa suum officium. Exceptis istis, nullus excusabitur nisi legitimam causam pretendere possint. Item colligit requisitiones, et undecimam sibi reservabit. Et requisicionibus collectis, dabit de qualibet requisitione cuilibet canonico, tam presenti quam absenti, dimidium sextarium vini, et decano unum sextarium cum portione sibi competente, subcustodi dimidium, rectori scolarium dimidium, regenti organa dimidium, et duobus canonicis scolariis cuilibet quartam⁶⁷⁹ . . .⁶⁸⁰.

<fol. 132vb> Officium scriptoris⁶⁸¹.

Scriptor chori debet esse presens in matutinis, in missa et in vesperis, et cum suo juramento, quod prestitit ecclesie, scribere in horis predictis canonicos presentes, et nulli parcat, et computabit in quatuor temporibus anni, scilicet in Nativitate Domini, in festo Pasche, Johannis Baptiste et in festo Remigii, et in quolibet termino est pecunia de Herke ministranda dominis, quam ipse colliget et distribuet post computationem factam. Item distribuet modium siliginis unicuique canonico in quatuor temporibus, et dominis presentibus, scilicet in festo Omnium Sanctorum sextarium, in Nativitate Domini sextarium, in die Pasche sextarium, in die Penthecostes sextarium, et in Dedicatione ecclesie octo vasa. Et ita fuit ordinatum in capitulo de isto blado, quod quilibet canonicus debet habere expensas in quolibet festo predicto, et invitare capellanos et sotios, qui per totum annum in choro deserviunt. . .⁶⁸². Officium regentis organa⁶⁸³.

Regens organa debet in omnibus duplicibus et

⁶⁷⁸ *subsequens colon de officio distributoris ecclesie binis lineolis sexties annotavit D.*

⁶⁷⁹ *cuilibet quartam/scolariis transp. A.*

⁶⁸⁰ *spatium 4 linearum vacuum relictum.*

⁶⁸¹ *tit. rubr. scr. A.*

⁶⁸² *spatium 3½ linearum vacuum relictum.*

⁶⁸³ *tit. rubr. scr. A.*

<fol. 133ra> triplicibus festis, in vesperis et in missa cantare in organis, prout festa et hore requirunt. . . .⁶⁸⁴ De visitatione infirmorum⁶⁸⁵.

Hoofdstuk LXIII

<DE CURA INFIRMORUM>

In infirmitate canonicorum, quando sacramenta ecclesie requiruntur, [id]⁶⁸⁶ videlicet viaticum, id est Corpus Christi, decanus personaliter eos visitabit cum canonicis vel alter canonicus pro eo, cui vices suas commiserit, et audiet confessiones⁶⁸⁷ suas⁶⁸⁸ et absolvet eos⁶⁸⁹ de peccatis suis, et si aliqua peccata sint notoria et manifesta in eis, accipiet decanus sufficientem cautionem ab eis vel fidejussoriam seu interpignus, sive ad minus, fide prestita, promittant, ut, si de infirmitate convalescerint, quod de peccatis satisfaciant et amplius desistent. Et monebit eos, ut de bonis sibi a Deo collatis principaliter debita et injuste acquisita, si qua habuerint, restituant, et de residuis testamenta sua faciant ecclesie sue, pauperibus ac aliis viris devotis; cum hiisdem bonis taliter disponant, sicuti saluti animarum suarum sciverint expedire. Item monebit eos, si rancorem vel odium

<fol. 133rb> habuerint in aliquos canonicos vel in aliquem alium ex sua culpa vel sine culpa, quod reconcilientur ipsis et petant veniam ab eis. Item monebit, si cognoverint se in aliqua sententia, quod procurent absolutiones. Istis autem completis, dabit infirmo Corpus Christi, et monebit eum, quod habeat in Deum fidem firmam, et quod de misericordia Dei non diffidat. . . .⁶⁹⁰ De extrema unctione⁶⁹¹.

Si infirmitas in tantum creverit, quod infirmus requirat extremam unctionem, tunc claustrarius ter pulsabit campanam capi-

⁶⁸⁴ *spatium 4½ linearum vacuum relictum.*

⁶⁸⁵ *tit. rubr. scr. A.*

⁶⁸⁶ *lineola del. A.*

⁶⁸⁷ *confessionem litteram finalem m corr. A.*

⁶⁸⁸ *suam litteram finalem m corr. A.*

⁶⁸⁹ *eum litteras finales um corr. A.*

⁶⁹⁰ *spatium 4½ linearum vacuum relictum.*

⁶⁹¹ *tit. rubr. scr. A.*

tuli, et decanus faciet congregari canonicos, sacerdotes et sotios. Et ibunt ad domum infirmi cum sacramento, et duo scolares precedent cum cruce et aqua benedicta, et duo scolares sicut in viatico precedent cum candelis magnis. Et intrantes domum infirmi, decanus dicet ter *Pax huic domui*, et alii respondebunt *Et omnibus habitantibus in ea*. Tunc aspergat infirmum aqua benedicta et dicat *Asperges me Domine*, et cetera. Et querat, si devote requirat extremam unctionem,

<fol. 133va> et si confiteri voluerit de omissis, audiat primo confessionem suam. Postea dicuntur orationes, que competunt ad sacramentum. Postea inungat eum, et primo in fronte, postea in labiis, deinde in pectore, hinc in manibus, si non fuerit sacerdos, et si sacerdos fuerit, inungat super manus, quia episcopus, ordinando eum, ungit eum in manibus, deinde aures, postea nares, deinde inter scapulas, et ultimo in pedibus. Et ungendo, tergat semper locum cum stappa, et illud comburatur, et abluat sacramentum de manibus suis cum sale et aqua, et abluendo manus in pelvi, leguntur septem psi. penitenciales cum precibus et collectis in libro contentis, et illa ablutio proicietur in ignem, vel in piscinam, vel in aquam fluentem. Et eadem visitatio infirmitatis fiet capellanis et sociis ac scholaribus, qui ad annos discretionis pervenerunt, per aliquem sacerdotem, cui decanus vices suas commiserit. . . .⁶⁹².

Hoofdstuk LXIV

<DE EXEQUIIS>

<fol. 133vb> De decessu⁶⁹³.

Si infirmitas tantum prevaluerit, ita quod ab hoc seculo infirmi discedant, executores testamenti constituti procurabunt, quod induantur ornamentis suo ordini competentibus, et de lecto ponentur cum vase ad hoc apto in pheretrum, et facto prandio, pulsabitur eis ter, si fuerint canonici ; si sacerdotes vel sotii, semel. Et post vespervas campana capituli pulsabitur, et processio ibit ad

⁶⁹² spatium 6 linearum vacuum relictum.

⁶⁹³ tit. rubr. scr. A.

domum defuncti, et deportabunt eum ad ecclesiam, cantando responsorium *Libera me Domine* ; si fuerit canonicus, canonici eum portabunt ; si sacerdos, sacerdotes ; si socius, socii ; si scholaris, scholares. Et quando ad ecclesiam portantur, officii pulsabunt campanas, tam in allatione quam in exequiis. Si canonici vel sacerdotes fuerint, vigilie cantabuntur cum novem lectionibus, et post *Magnificat* canitur inv. *Circumdederunt me*, ps. *Venite* ; si fuerit canonicus, cantor cantabit *Venite* ; si fuerit sacerdos, cantabit sacerdos ebdomedarius ; et si socius fuerit vel scholaris, cantabuntur vigilie cum tribus lectionibus. In crepusculo autem noctis pulsabitur campana capituli, et decanus et totus conventus

<fol. 134ra> in ecclesia conveniet circa funus, et cantabitur inv. *Circumdederunt* cum *Venite*, sicut superius est dictum. Et legetur psalterium usque ad illam partem : *Quid gloriaris*, et postea legentur tres ll. cum tribus responsoriis vigiliarum, postea propinabitur vinum tociens, ut executoribus defuncti placuerit. Hiis completis, canonici ibunt ad domos suas, et si placuerit executoribus, rogabunt sacerdotes et socios, ut ibi remaneant et psalterium compleant cum lectionibus et responsoriis vigiliarum, et semper post lectiones et responsoria vinum propinatur, et dabunt eis executores pro suo labore, sicut consuetum est, videlicet sacerdotibus duodecim denarios, sociis octo denarios, et scolariibus quatuor ; quod si non fecerint, ibit quilibet ad domum suam. Et quamdiu funus fuerit presens, completorium, matutine et prima non cantabuntur alta voce, sed voce submissa, hoc dico de illis, qui pertinent ad ecclesiam, ad gremium illius. Sed si aliquis alienus esset sepeliendus propter dimidiam amam vini, hore non debent dimitti propter eum, quia corpus talis debet portari in criptam vel in alium locum, ne hore diei propter illud impedian-
tur. Post primam, si corpus

<fol. 134rb> fuerit canonici, decanus preparabit se ad missam cum dyacono et subdyacono canonicis, decanus indutus nigra casula et ministri in albis, venientque ad altare sancti Bartholomei, et ibidem dicent *Confiteor Deo*. Et postquam dixerint *Confiteor*, scholaris precedet, portans piccidem cum hostiis, et dyaconus sequetur eum, et custos portabit stolas, quas distribuet in utroque choro canonicis et capellanis. Et dyaconus dabit unicuique hostiam unam, quam ponet in stolam, et illam servabunt usque post ewangelium ; quo facto, cantor incipiet introitum *Si enim credimus*. Lecto ewangelio, scholares precedent cum ampullis, subdyaconus cum patena, dyaconus cum calice, et decanus sequetur eos et recipiet hostias a dominis et ponet in patenam et porriget eis stolam ad osculandum, et postquam presentaverint hostias, infundent vinum et aquam in calicem ; quo facto, custos recipiet stolas suas.

Postea claustrarius distribuet candelas in offertorio offerendas. Et decanus⁶⁹⁴ redibit ad altare cum ministris suis, et perficiet exequias, sicut consuetum est de canonico defuncto. Et ista sollempnitas exequiarum fit solum canonicis defunctis. Et decanus

<fol. 134va> cum ministris ebdomedariis habebunt oblationes in exequiis. . . .⁶⁹⁵ De decessu sotiorum⁶⁹⁶.

Quando sacerdos vel socius aut aliquis de gremio ecclesie existens, decedit ab hoc seculo, subcustos cum ministris ebdomedariis faciet eis exequias suas, et habent oblationes de eis. Si fuerint canonici sacerdotes sive capellani, in commendatione, antequam ab ecclesia portentur ad tumulum, sacerdotes circa funus stantes, ter levantes sarcophagum, cantabunt anthiphonam *Domine suscipe me*. Postea deportabunt eum ad tumulum, et ibi dicentur orationes in exequiis consuete, et antequam dicatur *De terra plasmasti me*, dyaconus legat *Pater noster* alta voce, cum symbolo *Credo in Deum*, postea *Confiteor* defuncti, postea circumstantes dicent *Misereatur tui* et *Indulgentiam*. Postea sacerdos jactabit ter terram super sarcophagum, dicendo *De terra plasmasti me*, addendo alias collectas, que ad sepulturam pertinent. Prius autem quam

<fol. 134vb> terra supra sarcophagum jactetur, dyaconus aperiens sarcophagum, ponet calicem de cera factum et hostiam desuper, cum carta, in qua legit symbolum, super pectus defuncti, si sacerdos fuerit ; quo facto, obstruet illud, prout melius possit. Completis exequiis, redibunt ad chorum cum processione, et antequam chorum ascendant, sacerdos dicat *Confiteor* ante gradum penes criptam ; quo facto, [redi]⁶⁹⁷ ascendant chorum, et summa missa cantetur cum aliis horis diei. Et antequam iste exequie compleantur, capitulum nullum alium presentatum debet recipere in prebendam vel beneficium defuncti, sed postquam exequie fuerint complete, recipere possunt, quia tunc primo beneficium vacat. Quicquid eciam defunctus in ecclesia habuerit ad exequias suas peragendas, cedit ecclesie, scilicet baldkinos, nisi fuerint sacerdotes, sotii et scolares, qui proprios non habuerint, sed alienos. Et omnes candeles, que circa pheretrum statuuntur, debent cedere custodi ecclesie, et cum eis suam faciet voluntatem. Qui legaverint ecclesie sua anniversaria quolibet anno, de eis dies septimus et tricesimus observabuntur primo anno, et quolibet anno fiet anniversarius.

⁶⁹⁴ decanus cum signo relativo suprascr. A.

⁶⁹⁵ spatium 4 linearum vacuum relictum.

⁶⁹⁶ tit. rubr. scr. A.

⁶⁹⁷ lineola del. A.

. . .⁶⁹⁸. De decessu pauperum⁶⁹⁹.

Si aliqui ad gremium ecclesie pertinentes adeo fuerint pauperes, quod de propriis bonis candelae et alia ad exequias pertinentia fieri non possint, custos ecclesie ministrabit candelas et alia ad exequias necessaria, et fient eis exequie, sicut supra dictum est. . .⁷⁰⁰. Loca sepulture⁷⁰¹.

Canonici sepeliuntur in capitulo, sacerdotes in Via Sanctorum ante capitulum, socii et layci in ambitu, et scolares in orto. . .⁷⁰².

Ordinatio vigiliarum⁷⁰³.

Sciendum est, quod infra Pascha et Penthecosten in anniversariis debent vigilie cantari ante primam cum tribus lectionibus, et prima die tres prime 11., secunda die tres medie, et die tertia tres ultime, et semper cantantur

ra. infra dictum tempus, que secuntur, videlicet r. *Manus tue*, r. *Memento queso*, r. *Redemptor meus*. Post octavas Penthecostes usque Pascha ante vespervas debent vigilie cantari cum novem lectionibus, et ante primam, si festum, facto prandio, fuerit, quia in festo novem lectionum non cantantur [non cantantur]⁷⁰⁴ vigilie nec missa animarum, nisi in celebratione sancti Pauli et sancti Trudonis, et cantantur infra dictum tempus r. *Domine qui creasti* cum reliqua. . .⁷⁰⁵. De disciplina ecclesie⁷⁰⁶.

⁶⁹⁸ spatium 6 linearum vacuum relictum.

⁶⁹⁹ tit. rubr. scr. A.

⁷⁰⁰ spatium 3½ linearum vacuum relictum.

⁷⁰¹ tit. rubr. scr. A.

⁷⁰² spatium 2½ linearum vacuum relictum.

⁷⁰³ tit. rubr. scr. A.

⁷⁰⁴ eras. sed legibile.

⁷⁰⁵ spatium 2 linearum vacuum relictum.

⁷⁰⁶ tit. rubr. scr. A.

<DE ORDINE IN CHORO SERVANDO>

Sciendum est quod, quando ew. in missa legitur et ep., et 11. in matutinis leguntur, nullus canonicus, capellanus nec socius, intrabit chorum nec exibat, nisi fuerit lectum. Nec aliquis socius, nisi fuerit sacerdos vel dyaconus, debet in choro sedere, nisi quando scolares sedent. Nec sacerdotes debent sedere, si decanus fuerit in choro, nisi ipse primus sederit, et post primum psalmum sedere possunt in vesperis, et cum quinto surgent. Et nullus canonicorum, sacerdotum et sotiorum debet⁷⁰⁷ transire de uno choro ad alium, nisi necessitate

<fol. 135va> exigente, et tunc possunt transire penes lucernam vitream, vel exire chorum per unum hostium et intrare per aliud, et negotio expedito, redeant ad chorum, in quo stare solent. Nec eciam habebunt colloquium ante chorum, quando cantatur, nec ibunt in medio ecclesie, nec transibunt ante ymaginem beate Marie, quando cantatur, sed retro ymaginem ante chorum possunt transire. . . .⁷⁰⁸

Aanhangsel I

<DE STATIONIBUS>⁷⁰⁹

<praeligato folio recto> 1636. Stationes servandae post dominicam *Laetare* :

Feria secunda : in capella sancti Stephani.

Feria quarta : in capella sancti Martini.

Feria sexta : in capella de Merode.

Post dominicam Passionis :

Feria secunda : in capella sanctae Annae a tergo capituli.

Feria quarta : in crypta ad altare sancti Blasii.

Feria sexta : in ecclesia sancti Nicholai.

⁷⁰⁷ debent *quintam litteram* n exp. A.

⁷⁰⁸ *spatium* 1½ columnae vacuum relictum.

⁷⁰⁹ *subsequentem ordinem stationum in chartula folio affixa scr. D.*

Aanhangsel II

<TITULUS ORDINARI>⁷¹⁰

<praeligato folio verso> Directorium chori antiquissimae et insignis ecclesiae beatae
Mariae Trajectensis Leodiensis diocesis.

Aanhangsel III

<VERSUS MEMORIALES>⁷¹¹

<fol. 1ra> Numquam *Te*, sine *Glo*, canitur, sed bis, sine *Te*, *Glo*, id est :
semel in vigilia Pasche et semel in vigilia Penthecostes cantatur
Gloria in excelsis in missa, et non *Te Deum* in matutinis.

Missa *Resurrexi*, *Puer* atque *Viri Galilei*,
festum Palmarum, Candelarum, Domini Lux,
non decantari debent nisi tempore certo.

Crux et *Terribilis*, Christus cum Virgine Matre,
Magdala *Credo* canit, cum Discipulis Duodenis,
non habet hoc Michael, sed habent Sancti scilicet Omnes.

Aanhangsel IV

<SUFFRAGIUM DE SANCTA CRUCE>⁷¹²

<fol. 1va> Sequuntur cotidiana suffragia : *Per signum crucis de inimicis
nostris libera nos Deus noster, v. Omnis terra adoret te Deus.*

⁷¹⁰ tit. permagnis litteris nigri coloris in marg. sup. scr. Ludovicus Kaldebrender,
vicarius et notarius, cf. annot. 655 et app. VIII.

⁷¹¹ versus memoriales in medio columnae, reliqua parte folii vacua relictæ, scr. C.

⁷¹² fragmentum suffragii in tribus summis regulis columnae, reliqua parte folii vacua
relictæ, scr. C.

<DE OBLATIONIBUS ET OFFICIIS VICARIORUM>

<fol. 2ra>

De oblationibus percipiendis, quando dominus decanus vel aliquis pro eo celebrat.

Anno Domini M^o CCC^o LXXXV^{to}, die XIII mensis octobris, fuit pronuntiatum et declaratum in capitulo, dominum decanum non habere jus in oblationibus provenientes, quando ipse vel aliquis pro eo celebrat et celebrare tenetur, et sibi perpetuum silentium impositum <esse>, prout in instrumento, super hoc confecto et cum aliis libris ecclesie posito, plenius continetur. Et quod oblationes, in omnibus triplicibus festis obvenientibus, spectant et spectare debent ad vicarios pro media parte, et pro alia media parte ad dyaconum et subdyaconum servientes.

Et in missis animarum pro defunctis, quando decanus tenetur celebrare et celebrat, vel aliquis pro eo, et in Die Animarum vicarii duo et subcustos dividunt equaliter mediam partem oblationum, et aliam partem predicti servientes percipiant.

Et quando subcustos celebrat missas animarum, medietatem oblationum solus percipiet. Et alias circa oblationes modus consuetus servetur.

Item dicto anno fuit ordinatum et statutum per dominos decanum et capitulum, quod, quando essent due misse, videlicet una de festis et alia de tempore, quod illam de tempore duo vicarii et subcustos deberent de cetero proportionabiliter celebrare, unus post alium.

De officio vicariorum.

<fol. 2rb>

Item duo vicarii tenentur omnibus horis a principio usque ad finem interesse divinis et legere et cantare, et omnes missas celebrare septimanacias, etiam in festis duplicibus, sed in festis triplicibus tenetur decanus. Tenentur etiam omnes infirmos de gremio ecclesie visitare, et eis sacramenta ecclesiastica ministrare, nisi legitimam habeant excusationem, et tunc tenentur aliquem rogare, qui vices eorum suppleat, sic quod nullus defectus sit in divinis, nam bonum et competens habent sollarium.

De officio subcustodis et serviencium ad altare.

Item subcustos, dyaconus et subdyaconus tenentur interesse divinis, et specialiter in matutinis, nisi legitimam habeant excusationem.

<CALENDARIUM>

Praenotanda :

1. Litteris maiusculis indicatur manus librarii (= A).
2. Litteris minusculis indicatur manus correctoris (= B).
3. Litteris cursoriis indicatur manus custodis ecclesiae (= C) vel manus ultima (= D).

<Januarius>

<fol. 2v>

JANI PRIMA DIES, ET SEPTIMA FINE TENETUR.
 JANUARIUS HABET DIES XXXI, LUNA XXX (rubr.).

1. CIRCUMCISIO DOMINI (rubr.), duplex (fol. 21rb).
 DIES EGYPTIACUS (rubr.).
2. OCTAVA SANCTI STEPHANI, III lectiones (fol. 22ra).
3. OCTAVA SANCTI JOHANNIS, EWANGELISTE, III lectiones (fol. 22ra).
Genofeve, virginis (scr. C).
4. OCTAVA SANCTORUM INNOCENTII, III lectiones (fol. 22ra).
5. VIGILIA (fol. 22ra).
Gerlaci, militis, confessoris (scr. C).
6. EPYPHANIA DOMINI (rubr.), triplex (fol. 22rb).
7. *Reinoldi, martyris (scr. C).*
10. PAULI, PRIMI HEREMITI (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 2v).
13. OCTAVA EPYPHANIE, IX lectiones (fol. 23rb).
 HYLARII, EPISCOPI ET CONFESSORIS, REMIGII, CONFESSORIS, *episcopi (scr. D)*, collecta (fol. 23va).
14. FELICIS IN PINCIS, CONFESSORIS, *episcopi (scr. D, sed postea fortasse eadem manus erasit)*, missa (fol. 83ra).
15. MAURI, ABBATIS, collecta (solummodo fol. 2v).
16. MARCELLI, PAPE ET MARTYRIS, missa (fol. 83va).
17. ANTHONII, ABBATIS, IX lectiones (fol. 83va).
 SULPICII, TRAJECTENSIS EPISCOPI (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 2v).
18. PRISCE, VIRGINIS ET MARTYRIS, missa (fol. 83vb).
 SOL IN AQUARIO (rubr.).
19. MARI ET MARTHE, MARTYRUM, collecta (fol. 83vb).
20. FABIANI ET SEBASTIANI, MARTYRUM, III lectiones (fol. 83vb).
21. AGNETIS, VIRGINIS ET MARTYRIS, IX lectiones (fol. 84rb).

- Patrocli, martyris, in Suest (scr. C).*
22. VINCENTII, DYACONI ET MARTYRIS, duplex (*lineola del. D*), IX lectiones (*scr. D*), (fol. 84vb).
 23. EMERENCIANE ET MACHARII, MARTYRUM, collecta (fol. 85ra).
 24. TYMOTHEI, APOSTOLI, III lectiones (fol. 85rb).
 25. CONVERSIO SANCTI PAULI, APOSTOLI (rubr.), duplex (fol. 85rb).
PROJECTI, MARTYRIS, collecta (fol. 85rb).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 26. POLICARPI, EPISCOPI ET MARTYRIS, commemoratio (fol. 85vb).
 27. JOHANNIS CRISOSTOMI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, commemoratio (fol. 85vb).
 28. OCTAVA SANCTE AGNETIS, VIRGINIS, III lectiones (fol. 85vb).
Karoli, confessoris (scr. C).
 29. VALERII, EPISCOPI ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 2v).
 30. ALDEGUNDIS, VIRGINIS, collecta (fol. 86rb).
 31. VIGILII, EPISCOPI ET MARTYRIS (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 2v).

<Februarius>

<fol. 3r>

- AST FEBRUI QUARTA, PRECEDIT TERCIA FINEM.
FEBRUARIUS HABET DIES XXVIII, LUNA XXIX (rubr.).
1. BRIGIDE, VIRGINIS, III lectiones (fol. 86rb).
 2. PURIFICATIO SANCTE MARIE VIRGINIS (rubr.), triplex (fol. 86rb).
 3. BLASII, EPISCOPI ET MARTYRIS, IX lectiones (fol. 87va).
HADELINI, CONFESSORIS, WALDETRUDIS, VIRGINIS, collecta (fol. 87va).
 4. DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 5. AGATHE, VIRGINIS ET MARTYRIS, IX lectiones (fol. 87vb).
 6. AMANDI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, III lectiones (fol. 88ra).
 7. Dorothee, virginis et martyris, III lectiones (fol. 88ra).
 9. APOLLONIE, VIRGINIS, collecta (solummodo fol. 3r).
 10. ZOTICI, HERENEI, JACINCTI, MARTYRUM, SOTHERIS ET SCOLASTICE, VIRGINUM, collecta (fol. 88ra : SANCTORUM ERENEI, ZOTICI, JACINCTI ET

SCOLASTICE, MARTYRIS ET VIRGINIS, TRES COLLECTE).

11. DESIDERII, EPISCOPI ET CONFESSORIS, collecta (solummodo fol. 3r).
12. EULALIE, VIRGINIS ET MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 3r).
Translacio sancte Barbare, virginis (gradu celebrationis omisso fol. 3r, vide fol. 88ra).
13. JULIANI, MARTYRIS, III lectiones (solummodo fol. 3r).
14. VALENTINI, EPISCOPI ET MARTYRIS, III lectiones (fol. 88ra).
VITALIS, FELICULE ET ZENONIS, MARTYRUM, collecta (fol. 88rb).
15. SOL IN PISCES (rubr.).
16. JULIANE, VIRGINIS, *et martiris (scr. D)*, III lectiones (fol. 88rb).
18. *Simeonis, episcopi et martiris, collecta (scr. D)*.
20. EUCHERII, EPISCOPI ET CONFESSORIS, collecta (solummodo fol. 3r).
22. CATHEDRA SANCTI PETRI, APOSTOLI (rubr.), duplex (fol. 88va).
23. POLICARPI, (priori titulo eraso) CONFESSORE, commemoratio (solummodo fol. 3r).
VIGILIA (solummodo fol. 3r).
24. MATHIE, APOSTOLI (rubr.), duplex (fol. 89ra).
25. *Deposicio Waldetrudis, virginis (scr. C)*.
Aldetrudis, virginis (scr. C).
26. DIES EGYPTIACUS (rubr.).
28. ROMANI, ABBATIS, collecta (solummodo fol. 3r).

< Martius >

<fol. 3v>

MARTIS PRIMA NECAT, CUJUS SUB CUSPIDE QUARTA EST.

MARCIVS HABET DIES XXXI, LUNA XXX (rubr.).

1. *Suitberti, episcopi, confessoris (scr. C), collecta (scr. D)*.
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
7. PERPETUE ET FELICITATIS, VIRGINUM (*erasit D*), *martirum (scr. D)*, collecta (fol. 89va).
8. *Translacio sancti Jheronimi, doctoris (scr. C)*.
12. GREGORII, PAPE ET CONFESSORIS, duplex (fol. 89va).
16. *Heriberti, episcopi, confessoris (scr. C)*.
17. GERTRUDIS, VIRGINIS, IX lectiones (fol. 89vb).
18. SOL IN ARIETEM (rubr.).

19. *Sancti Joseph, sponsi beatissimae Virginis, duplex (scr. D), (fol. 89vb).*
21. BENEDICTI, ABBATIS, IX lectiones (fol. 90ra).
25. ANNUNCIATIO SANCTE MARIE (rubr.), triplex (fol. 90ra).
EQUINOCTIUM (rubr.).
27. RESURREXIO DOMINI (rubr.), triplex (solummodo fol. 3v).
28. DIES EGYPTIACUS (rubr.).
30. *Passio sancti Quirini, martyris (scr. C).*
31. *Balbine, virginis, filie Quirini (scr. C).*

<Aprilis>

<fol. 4r>

- APRILIS DECIMO EST, UNDENO ET FINE TIMETUR.
APRILIS HABET DIES XXX, LUNA XXIX (rubr.).
2. MARIE EGYPTIACE, VIRGINIS, IX lectiones (fol. 91ra).
 4. AMBROSII, EPISCOPI ET CONFESSORIS, duplex (fol. 91ra).
 10. DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 11. LEONIS, PAPE ET CONFESSORIS, collecta (fol. 91va).
 13. EUFEMIE, VIRGINIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4r).
 14. TYBURTII ET VALERIANI, MARTYRUM, missa (fol. 91vb).
 17. SOL IN TAURUM (rubr.).
 18. URSMARI, PAPE (lege EPISCOPI) ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4r).
 20. DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 23. GEORGII, MARTYRIS, triplex (*lineola del. D*), IX lectiones (*scr. D*), (fol. 92ra).
 25. MARCI, EWANGELISTE, duplex (fol. 92rb).
LETANIA MAJOR (rubr.), (fol. 92va).
 28. VITALIS, MARTYRIS, TRANSLATIO SANCTI LAMBERTI, EPISCOPI ET MARTYRIS, III lectiones (fol. 92vb).
 29. *Petri, martyris, de ordine predicatorum (scr. C).*
 30. QUIRINI, MARTYRIS, collecta (solummodo fol. 4r).

<Majus>

<fol. 4v>

- TERCIUS IN MAYO LUPUS, ET SEPTIMUS ANGUIS.
MAJUS HABET DIES XXXI, LUNA XXX (rubr.).
1. PHILIPPI ET JACOBI, APOSTOLORUM (rubr.), duplex (fol. 93ra).

- WALBURGIS, VIRGINIS, collecta (fol. 93rb).
2. ATHANASII, EPISCOPI ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4v, sed vide fol. 7r in die 13 octobris).
 3. INVENTIO SANCTE CRUCIS (rubr.), triplex (fol. 93vb).
ALEXANDRI, EVENTII, THEODULI, MARTYRUM,
JUVENALIS, EPISCOPI, collecta (fol. 93vb).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 4. QUIRIACI, EPISCOPI ET MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4v).
 6. JOHANNIS ANTE PORTAM LATINAM, EWANGELISTE ET APOSTOLI, III lectiones (fol. 95ra).
 7. DOMICIANI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, collecta (fol. 95rb).
 9. TRANSLATIO SANCTI NICHOLAI (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4v).
 10. GORDIANI ET EPYMACHI, MARTYRUM, missa (fol. 95rb).
 11. GENGULFI, MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4v).
 12. NEREI, ACHYLEI ET PANCRATII, MARTYRUM, missa (fol. 95va).
 13. SERVATII, EPISCOPI ET CONFESSORIS (rubr.), IX lectiones (fol. 95va).
MARIE AD MARTYRES, collecta (fol. 95vb).
 18. SOL IN GEMINOS (rubr.).
 19. POTENCIANE, VIRGINIS, collecta (fol. 96va).
 20. OCTAVA SANCTI SERVATII (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4v).
 25. URBANI, PAPE ET MARTYRIS, missa (fol. 96va).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 26. AUGUSTINI, PRIMI ANGLORUM EPISCOPI (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4v).
 28. GERMANI, EPISCOPI ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 4v).
 29. Maximini, episcopi et confessoris, collecta (fol. 96vb).
 31. PETRONILLE, VIRGINIS, collecta (solummodo fol. 4v).

<Junius>

<fol. 5r>

JUNIUS IN DECIMO, QUINDENUM IN FINE
SALUTAT.

JUNIUS HABET DIES XXX, LUNA XXIX (rubr.).

1. NICHOMEDIS, MARTYRIS, SYMEONIS, CONFESSORIS, collecta (fol. 97ra).

2. MARCELLINI ET PETRI, MARTYRUM, missa (fol. 97ra).
3. Erasmi, martyris (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 5r).
5. BONEFACII SOTIORUMQUE EJUS, MARTYRUM, collecta (fol. 97rb).
7. TRANSLATIO SANCTI SERVATII, triplex (*lineola del. D*), *IX lectiones (scr. D)*, (fol. 97rb).
8. MEDARDI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, collecta (fol. 97rb).
9. PRIMI ET FELICIANI, MARTYRUM, missa (fol. 97rb).
10. DIES EGYPTIACUS (rubr.).
11. BARNABE, APOSTOLI, III lectiones (fol. 97va).
12. BASILIDIS, CYRINI, NABORIS ET NAZARII, MARTYRUM, ODULFI, CONFESSORIS, collecta (fol. 97vb : DE SANCTO BASILIDE ET SOCIIS EJUS, MARTYRIBUS).
13. TRANSLATIO SANCTI BARTHOLOMEI, *collecta (scr. D)*, (solummodo fol. 5r).
15. VITI ET MODESTI, MARTYRUM, CRESCENTIE, VIRGINIS, collecta (fol. 97vb : VITI, MARTYRIS).
16. FERREOLI, MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 5r).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
17. SOL IN CANCRO (rubr.).
18. MARCI ET MARCELLIANI, MARTYRUM, missa (fol. 97vb).
19. GERVASII ET PROTHASII, MARTYRUM, missa (fol. 98ra).
20. SOLSTICIUM (rubr.).
21. ALBANI, MARTYRIS, collecta (fol. 98ra).
22. ALBINI, MARTYRIS, ET SANCTORUM DECEM MILLE MARTYRUM, III lectiones (fol. 98ra : ALBINI, MARTYRIS, ET PAULINI, CONFESSORIS, NON HABENTUR PROPRIE COLLECTE DE EIS).
23. VIGILIA (fol. 98rb).
24. NATIVITAS SANCTI JOHANNES BAPTISTE (rubr.), triplex (fol. 98rb).
25. GALLICANI, MARTYRIS, collecta (fol. 98vb).
26. JOHANNIS ET PAULI, MARTYRUM, III lectiones (fol. 98vb).
27. SEPTEM DORMIENTIUM, MARTYRUM, III lectiones (fol. 99rb).
28. LEONIS, PAPE ET CONFESSORIS, collecta (fol. 99rb).
VIGILIA (fol. 99rb).
29. PETRI ET PAULI, APOSTOLORUM, duplex (fol. 99vb).
30. CELEBRATIO SANCTI PAULI, duplex (fol. 100rb).

TREDECIMUS JULII, DECIMO INNUIT ANTE
KALENDAS.

JULIUS HABET DIES XXXI, LUNA XXX (rubr.).

1. FIDEI, SPEI ET KARITATIS, VIRGINUM (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 5v).
OCTAVA JOHANNIS BAPTISTE, IX lectiones (fol. 100rb).
2. PROCESSI ET MARTINIANI, MARTYRUM, missa (fol. 100va).
Visitacio beate Marie Virginis, triplex (fol. 100va).
3. TRANSLATIO SANCTI THOME, APOSTOLI, collecta (fol. 100va).
4. TRANSLATIO SANCTI MARTINI, EPISCOPI, triplex (*lineola del. D*), IX lectiones (*scr. D*), (fol. 100vb).
6. OCTAVA APOSTOLORUM, GOARIS, CONFESSORIS, IX lectiones (fol. 100vb).
7. WILLEBALDI, EPISCOPI ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 5v).
8. KYLIANI SOCIORUMQUE EJUS, MARTYRUM, collecta (fol. 101ra).
Landrade, virginis (scr. C).
Translacio Barbare ad civitatem romanam (scr. C).
9. EFFREM, CONFESSORIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 5v).
Octava Visitationis beatae Mariae Virginis, IX lectiones (scr. D).
10. SEPTEM FRATRUM, MARTYRUM, missa (fol. 101ra).
11. TRANSLATIO SANCTI BENEDICTI, ABBATIS, collecta (fol. 101rb).
12. CLETI, PAPE ET MARTYRIS, collecta (fol. 101rb).
13. MARGARETE, VIRGINIS, IX lectiones (fol. 101rb).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
14. FOCE, EPISCOPI ET MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 5v).
15. DIVISIO APOSTOLORUM, duplex (fol. 101va).
16. MONULPHI ET GONDULPHI, EPISCOPORUM, IX lectiones (fol. 101va).
17. ALEXII ET FREDEGAUDI, CONFESSORUM, collecta (solummodo fol. 5v).
21. PRAXEDIS, VIRGINIS, missa (fol. 102ra).
22. MARIE MAGDALENE, VIRGINIS (rubr.), (VIRGINIS a manu posteriore eras., sed legibile), duplex (*exp. D*), triplex (*scr. D*), (fol. 102ra).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).

23. APOLLINARIS, EPISCOPI ET MARTYRIS, missa (fol. 102va).
OCTAVA MONULPHI ET GUNDULPHI (*lineola del. D*), (fol. 102va).
24. CHRISTINE, VIRGINIS, III lectiones (fol. 102va).
VIGILIA (fol. 102va).
25. JACOBI, APOSTOLI (rubr.), duplex (fol. 102vb).
CHRISTOFORI, MARTYRIS, GLODESINDIS, VIRGINIS, collecta (fol. 102vb).
26. ANNE, VIDUE, MATRIS BEATE MARIE, triplex (fol. 103ra).
27. ERMOLAI, PRESBYTERI ET MARTYRIS (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 5v).
28. PANTALEONIS, MARTYRIS, collecta (solummodo fol. 5v).
29. FELICIS, SIMPLICII, FAUSTINI ET BEATRICIS, LUPI, EPISCOPI, missa (fol. 103va : DE SANCTO FELICE, CONFESSORE, ET DE SANCTIS SIMPLICIO, FAUSTINO ET BEATRICE, MARTYRIBUS).
30. ABDON ET SENNES, MARTYRUM, missa (fol. 103va).
31. GERMANI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, collecta (solummodo fol. 5v).

< Augustus >

<fol. 6r>

- AUGUSTI NEPA PRIMA FUGAT, DE FINE SECUNDA.
AUGUSTUS HABET DIES XXXI, LUNA XXX (rubr.).
1. AD VINCULA SANCTI PETRI, APOSTOLI (rubr.), duplex (fol. 103vb).
SANCTORUM MACHABEORUM, collecta (fol. 103vb).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 2. STEPHANI, PAPE ET MARTYRIS, missa (*lineola del. D*), III lectiones (*lineola del. D*), (fol. 104vb).
Octava sanctae Annae, duplex (scr. D).
 3. INVENTIO SANCTI STEPHANI, NICHOMEDI, GAMALIELIS ET ABIBON, duplex (fol. 104vb : IN INVENTIONE SANCTI STEPHANI, PROTHOMARTYRIS).
 4. JUSTINI, PRESBYTERI, collecta (fol. 105va : JUSTINI, PRESBYTERI ET MARTYRIS).
 5. DOMINICI, CONFESSORIS, duplex (fol. 105va).
AFRE, MARTYRIS, collecta (fol. 105va).
 6. SYXTI, PAPE, FELICISSIMI ET AGAPITI, MARTYRUM, III lectiones (fol. 105vb).

7. DONATI, EPISCOPI ET MARTYRIS, collecta (fol. 106ra).
8. CYRIACI SOTIORUMQUE EJUS, MARTYRUM, missa (fol. 106ra).
9. ROMANI, MILITIS ET MARTYRIS, collecta (fol. 106rb).
VIGILIA (fol. 106rb).
10. LAURENTII, MARTYRIS (rubr.), triplex (*exp. D*), duplex (*scr. D*), (fol. 106rb).
11. TYBURTII, MARTYRIS, missa (fol. 107ra).
12. EUPLI, DYACONI ET MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 6r).
13. YPOLITI SOTIORUMQUE EJUS, MARTYRUM, III lectiones (fol. 107ra).
14. EUSEBII, CONFESSORIS, collecta (fol. 107rb).
VIGILIA (fol. 107ra).
15. ASSUMPTIO BEATE MARIE VIRGINIS (rubr.), triplex (fol. 107rb).
16. ARNULPHI, EPISCOPI ET MARTYRIS, collecta (fol. 108rb).
17. OCTAVA SANCTI LAURENTII, MARTYRIS, IX lectiones (fol. 108rb).
18. AGAPITI, MARTYRIS, missa (fol. 108va).
Helene, regine (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 6r).
19. MAGNI, MARTYRIS, collecta (fol. 108va).
20. PHILIBERTI, ABBATIS, collecta (fol. 108va).
Bernardi, abbatis (scr. D), (fol. 108va).
21. PRIVATI, EPISCOPI ET MARTYRIS, collecta (*scr. D*), (fol. 108va).
22. OCTAVA SANCTE MARIE, duplex (fol. 108va).
THYMOTHEI ET SYMPHORIANI, MARTYRUM, collecta (fol. 108vb).
23. TYMOTHEI ET APOLLINARIS, MARTYRUM, collecta (fol. 108vb).
VIGILIA (fol. 108vb).
24. BARTHOLOMEI, APOSTOLI (rubr.), duplex (fol. 108vb).
25. GENESII, MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 6r).
26. HERENEI ET HABUNDI, MARTYRUM, collecta (fol. 109ra).
27. RUFI, MARTYRIS, collecta (fol. 109ra).
28. AUGUSTINI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, duplex (fol. 109ra).
HERMETIS, MARTYRIS, collecta (fol. 109rb).
29. DECOLLATIO SANCTI JOHANNIS BAPTISTE, duplex (fol. 109rb).
SABINE, *martiris (scr. D)*, collecta (fol. 109va).

30. FELICIS ET ADAUCTI, MARTYRUM (gradu celebrationis omissio fol. 6r, vide fol. 109vb : HABENT DICTI MARTYRES PROPRIUM OFFICIUM MISSE).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
31. PAULINI, EPISCOPI ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 6r).
In marg. inf. folii 6r : *Nota. Dominica prima post festum sancti Petri ad Vincula est festum Transfigurationis Domini, totum triplex (scr. D), (fol. 103vb).*

<September>

<fol. 6v>

- TERCIA SEPTEMBRIS VULPIS, FERIT A PEDE DENAM.
SEPTEMBER HABET DIES XXX, LUNA XXIX (rubr.).
1. EGIDII, ABBATIS, IX lectiones (fol. 110ra).
PRISCI, MARTYRIS, collecta (fol. 110ra).
 2. ANTHONINI, *martiris (in ras. scr. D)*, collecta (solummodo fol. 6v).
 3. REMACLI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, IX lectiones (fol. 110ra).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 5. VICTORINI, MARTYRIS (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 6v).
 7. EVORTII, *episcopi (cum signo relativo suprascr. D)*, CONFESSORIS, MAGDALBERTE, VIRGINIS, collecta (fol. 110ra-110rb).
 8. NATIVITAS SANCTE MARIE VIRGINIS (rubr.), triplex (fol. 110rb).
ADRIANI, MARTYRIS, collecta (fol. 110va).
 9. GORGONII, MARTYRIS, missa (fol. 110vb).
 10. THEODARDI, EPISCOPI ET MARTYRIS, III lectiones (fol. 111ra).
 11. PROTHI ET JACINCTI, MARTYRUM, missa (fol. 111ra).
 12. SYRI ET EVENTII, EPISCOPORUM ET CONFESSORUM (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 6v).
 14. EXALTATIO SANCTE CRUCIS, triplex (fol. 111ra).
CORNELII ET CYPRIANI, MARTYRUM, collecta (fol. 111rb).
MATERNI, *episcopi (cum signo relativo suprascr. D)*, CONFESSORIS, collecta (fol. 111rb).
 15. OCTAVA SANCTE MARIE, duplex (fol. 111va-111vb).
NICHOMEDIS, MARTYRIS, collecta (fol. 111va-111vb).
 16. EUFEMIE, VIRGINIS, LUCIE, GEMINIANI, VIRGINUM (sic), III lectiones (fol. 111vb : DE SANCTA

- EUFEMIA . . . LEGUNTUR LECTIONES TRES).
17. LAMBERTI, EPISCOPI ET MARTYRIS (rubr.), duplex (fol. 111vb).
SOL IN LIBRA (rubr.).
 20. VIGILIA (fol. 112rb).
 21. MATHEI, APOSTOLI ET EWANGELISTE (rubr.), duplex (fol. 112va).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 22. MAURITII SOTIORUMQUE EJUS, MARTYRUM, III lectiones (fol. 112vb).
 23. TECLE, VIRGINIS (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 6v).
 24. OCTAVA SANCTI LAMBERTI, IX lectiones (fol. 113ra).
 25. FIRMINI, EPISCOPI ET MARTYRIS (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 6v).
 27. COSME ET DAMIANI, MARTYRUM, III lectiones (fol. 113ra).
 29. MICHAELIS, ARCHANGELI (rubr.), duplex (fol. 113rb).
 30. JHERONIMI, PRESBYTERI (altero titulo eraso), duplex (fol. 113vb).

<October>

<fol. 7r>

- TERCIUS OCTOBRIS, DECIMUS IN ORDINE NECTIT. OCTOBER HABET DIES XXXI, LUNA XXIX (rubr.).
1. REMIGII, GERMANI, VEDASTI, BAVONIS ET PIATONIS, IX lectiones (fol. 114ra-114rb : IN DIE SANCTI REMIGII TENENTUR NOVEN LECTIONES . . . AD LAUDES . . . SEQUITUR ALIA ORATIO DE MARTYRIBUS).
 2. LEODEGARII, EPISCOPI ET MARTYRIS, collecta (fol. 114rb).
 3. DUORUM EWALDORUM, MARTYRUM, collecta (fol. 114rb).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 4. FRANCISCI, CONFESSORIS, duplex (fol. 114rb).
 6. FIDIS, VIRGINIS, collecta (fol. 114vb).
 7. MARCI, PAPE, *confessoris (cum signo relativo suprascr. D)*, MARCELLI ET APULEI, MARTYRUM, missa (fol. 114vb : DE SANCTO MARCO, PAPA ET CONFESSORIS, ET SOTIIS EJUS).
 8. AMORIS, CONFESSORIS, duplex (*lineola del. D*), (fol. 114vb).
 9. DYONISII, EPISCOPI, RUSTICI ET ELEUTHERII, MARTYRUM (rubr.), duplex (fol. 115rb).

10. GEREONIS SOCIORUMQUE EJUS, MARTYRUM, duplex (*lineola del. D*), (fol. 115va).
11. VENANTII, ABBATIS, collecta (solummodo fol. 7r).
12. SANCTORUM MARTYRUM QUATUOR NONGENTORUM LXXVI (gradu celebrationis omissa, solummodo fol. 7r).
13. ATHANASII, EPISCOPI ET CONFESSORIS (*erasit D*, sed vide fol. 4v in die 2 maji), (solummodo fol. 7r).
Triumphus sancti Lamberti, III lectiones (in rasura scr. D).
14. Calixti, pape et martyris (in rasura scr. B), collecta (fol. 115vb).
15. COLONIE SANCTORUM MAURORUM, commemoratio (fol. 116ra).
16. GALLI, ABBATIS, collecta (fol. 116ra).
17. Marthe, sororis Lasari, III lectiones (solummodo fol. 7r).
18. LUCE, EWANGELISTE, duplex (fol. 116rb).
SOL IN SCORPIONE (rubr.).
19. PELAGIE, VIDUE, collecta (solummodo fol. 7r).
20. CAPRASII, MARTYRIS, collecta (solummodo fol. 7r).
21. UNDECIM MILIUM VIRGINUM, duplex (fol. 116va).
22. SEVERI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, commemoratio (solummodo fol. 7r).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
23. SEVERINI, ARCHIEPISCOPI ET CONFESSORIS, IX lectiones (fol. 117ra).
ODE, VIDUE, collecta (solummodo fol. 7r).
24. EVERGISLI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, (CONFESSORIS *erasit D*), *martiris (in rasura scr. D)*, triplex (*lineola del. D*), IX lectiones (*scr. D*), (fol. 117ra).
25. CRISPINI ET CRISPINIANI, MARTYRUM, collecta (fol. 117ra).
26. AMANDI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, collecta (fol. 117ra).
27. RUMOLDI, MARTYRIS, collecta (fol. 117ra).
VIGILIA (fol. 117ra).
28. SYMONIS ET JUDE, APOSTOLORUM (rubr.), duplex (fol. 117rb).
29. NARCISSI, EPISCOPI ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omissa, solummodo fol. 7r).
30. QUINTINI ET FOILLANI, MARTYRUM (gradu celebrationis omissa), (fol. 117rb).
VIGILIA (fol. 117rb).

<November>

<fol. 7v>

Notandum de cappis (in marg. sup. scr. Ludovicus Kaldebrender, vide appendicem VIII, fol. 136r).

QUINTA NOVEMBRIS ACUS, VIX TERCIA MANSIT IN
URNA.

NOVEMBER HABET DIES XXX, LUNA XXIX (rubr.).

1. FESTIVITAS OMNIUM SANCTORUM (rubr.), triplex (fol. 117va).
2. COMMEMORATIO OMNIUM ANIMARUM, EUSTACII SOCIORUMQUE EJUS, MARTYRUM, III lectiones (fol. 118rb).
3. HUBERTI, EPISCOPI ET CONFESSORIS (rubr.), (gradu celebrationis eraso, vide fol. 118va : DE SANCTO HUBERTO . . . TENENTUR NOVEN LECTIONES).
4. PERPETUI, TRAJECTENSIS EPISCOPI, collecta (fol. 118va).
5. DIES EGYPTIACUS (rubr.).
6. LEONARDI, ABBATIS (rubr.), IX lectiones (fol. 118va).
7. WILLEBRORDI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, collecta (fol. 118vb).
8. QUATUOR CORONATORUM, collecta (fol. 119ra).
OCTAVA OMNIUM SANCTORUM, triplex (*exp. D*), *duplex* (*scr. D*).
9. THEODORI, MARTYRIS, missa (fol. 119ra).
10. MARTINI, PAPE ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 7v).
11. MARTINI, EPISCOPI ET CONFESSORIS (rubr.), duplex (fol. 119rb).
MENNE, MARTYRIS, collecta (fol. 119rb).
12. CUNIBERTI, EPISCOPI ET CONFESSORIS, commemoratio (fol. 119vb).
13. BRICTII, EPISCOPI ET CONFESSORIS, IX lectiones (fol. 119vb).
15. EUGENII, EPISCOPI ET MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 7v).
16. OTHMARI, ABBATIS, collecta (solummodo fol. 7v).
17. ANIANI, EPISCOPI ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 7v).
SOL IN SAGITTARIO (rubr.).
18. OCTAVA SANCTI MARTINI, IX lectiones (fol. 120ra).
19. GELASII, PAPE ET CONFESSORIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 7v).
Elizabet, vidue, III lectiones (fol. 120ra).
20. PONTIANI, PAPE ET MARTYRIS (gradu celebrationis omisso, solummodo fol. 7v).
21. COLUMBANI, ABBATIS, collecta (fol. 120rb).
Presentacio Marie Virginis in templo, *triplex* (*scr. D*), (fol. 120rb).
22. CECILIE, VIRGINIS, IX lectiones (fol. 120rb).

23. CLEMENTIS, PAPE ET MARTYRIS, IX lectiones (fol. 120vb).
FELICITATIS, VIRGINIS, (VIRGINIS *erasit D*), *martiris, collecta (in ras. scr. D)*, (fol. 120vb : EODEM DIE EST DIES SANCTE FELICITATIS, VIRGINIS).
24. TRUDONIS, CONFESSORIS, IX lectiones (fol. 121ra).
GRISOGONI, MARTYRIS, *collecta (fol. 121ra)*.
25. KATHERINE, VIRGINIS ET MARTYRIS (rubr.), triplex (fol. 121rb).
PETRI, EPISCOPI ET MARTYRIS, *collecta (fol. 121rb)*.
26. LINI, PAPE ET MARTYRIS, *commemoratio (fol. 121va)*.
28. SILE, APOSTOLI, *collecta (solummodo fol. 7v)*.
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
29. SATURNINI, CRISANTI, MAURI ET DARIE, MARTYRUM, *collecta (fol. 9rb ; 69ra ; 121va)*.
VIGILIA (fol. 69ra).
30. ANDREE, APOSTOLI (rubr.), duplex (fol. 69rb).

<December>

<fol. 8r>

- DAT DUODENA CHOORS, INDE DECEMQUE DECEMBRIS
DECEMBER HABET DIES XXXI, LUNA XXX (rubr.).
1. ELYGII, CONFESSORIS, *commemoratio (solummodo fol. 8r)*.
 4. BARBARE, VIRGINIS ET MARTYRIS (rubr.), triplex (fol. 70ra).
 6. NICHOLAI, EPISCOPI ET CONFESSORIS (rubr.), duplex (fol. 70va).
 7. OCTAVA SANCTI ANDREE, III lectiones (fol. 71vb).
DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 8. CONCEPTIO BEATE MARIE VIRGINIS, triplex (fol. 71rb).
 11. OCTAVA SANCTE BARBARE, triplex (*exp. D*), duplex (*scr. D*), (fol. 71vb).
DAMASI, PAPE ET CONFESSORIS, *collecta (fol. 72ra)*.
 13. LUCIE, VIRGINIS, III lectiones (fol. 72ra).
Judoci (scr. C).
 17. IGNATII, MARTYRIS, BEGGE, VIDUE (gradu celebrationis omissio, solummodo fol. 8r).
 18. SOL IN CAPRICORNU (rubr.).
 20. VIGILIA (fol. 72va).
 21. THOME, APOSTOLI (rubr.), duplex (fol. 72vb).
 22. DIES EGYPTIACUS (rubr.).
 24. VIGILIA (fol. 16va).

25. NATIVITAS DOMINI NOSTRI JHESU CHRISTI (rubr.), triplex (fol. 17ra).
26. STEPHANI, PROTHOMARTYRIS (rubr.), duplex (fol. 19ra).
27. JOHANNIS, APOSTOLI ET EWANGELISTE (rubr.), duplex (fol. 19vb).
28. SANCTORUM INNOCENTII, MARTYRUM (rubr.), duplex (fol. 20rb).
29. THOME CANTUARIENSIS, EPISCOPI ET MARTYRIS, IX lectiones (fol. 73ra).
31. SILVESTRI, PAPE ET CONFESSORIS, IX lectiones (fol. 21ra).

Aanhangsel VII

Praenotandum : Has subsequentes regulas ex parte priore capituli decimi „De modo se habendi in choro et de presentiis chori” Statutorum Capituli 1407 coaetanea manus descripsit (cf. G.D. FRANQUINET, *Beredeneerde Inventaris der Oorkonden en Bescheiden van het Kapittel van O.L. Vrouwekerk te Maastricht, Tweede deel, Maastricht 1877, pp. 82-84 ; abbreviatuur : FRANQ.*).

<fol. 8v>

DE MODO SE HABENDI IN CHORO

Item cum secundum canonicas sanctiones omne beneficium ecclesiasticum propter officium sit institutum, et generaliter beneficium percipere non debet (FRANQ. *debeat*), qui servitium non facit, statuimus, innovamus et ordinamus, quod canonici, capellani, vicarii, socii et chorales et ceteri beneficiati dicte (FRANQ. *om. dicte*) nostre ecclesie, ipsam (FRANQ. *ad ipsam*) ecclesiam ad horas canonicas diurnas et nocturnas conveniant et continue frequentent, etiam in (FRANQ. *et in*) commemorationibus et commendacionibus post missam defunctorum sint presentes. In choro autem, dummodo (FRANQ. *presertim dum*) divina celebrantur, cessent a confabulationibus, murmuracionibus, risibus et (FRANQ. *om. et*) discursibus et rixis. Intentique sint et solliciti circa divinorum celebrationem, non curriendo, non sincopando, sed potius tractim cum debitis pausa-

cionibus psalmos laudesque divinas studeant decantare. Et quod lectiones legant et versus cantent ad illius, qui chorum regit, injunctionem et mandatum. Nec presumat aliquis cujusque status fuerit, horas suas canonicas cum alio ad partem in choro legere.

Item quod nullus canonicus, capellanus, clericus, socius aut choralis nostre ecclesie, quamdiu ewangelium in missa, epistola vel lectio aliqua in matutinis vel vigiliis legitur, debet vel possit intrare vel exire chorum.

Item quocienscumque aliquis ire velit (FRANQ. *volet*) per medium chori, transeat ante aquilam, versus altare se humiliter inclinet (FRANQ. *transeat ante aquilam versus altare, et in suo hujusmodi itinere versus majus altare se humiliter inclinet*), beatam Mariam Virginem salutando.

Dum vero in choro divina celebrantur officia, prefati canonici, capellani, chorales et (FRANQ. *om.* et) beneficiati ecclesiam ipsam seu illius claustrum vel ambitum absque sue religionis habitu condecanti nullatenus transire vel intrare presumant.

Similiter nullus chorum inter matutinas et primam absque habitu religionis sue subintret (FRANQ. *hanc regulam om.*).

Item nullus predictorum, dummodo divina celebrantur officia, presumat in ecclesia vagari seu vagando ambulare.

Item nullus sociorum vel choralium de cetero capucium vel pilleum ad caput portabit seu habebit in choro temporibus, quibus divina celebrantur officia, sed stabunt ipsi dictis temporibus, capitibus discopertis (FRANQ. *discoopertis*) et nudis, juxta pulpitem et in quatuor formis proximioribus pulpito. In aliis autem formis propter honestatem canonicorum non stabit, nisi fuerit in sacris promotus, vel rector scolarium superior, aut succentor.

Item non debet aliquis de predictis loqui cum aliquo in choro, vel ante conspectum vel introitum ostii de choro, sed cedat in partem unam ecclesie ab ostio ipsius chori, ne sic stans et loquens (FRANQ. *stantes et loquentes*) ab existentibus in choro possit (FRANQ. *possint*) verisimiliter (FRANQ. *verosimiliter*) videri.

Item quandocumque versiculus cantatur ante lectiones legendas in matutinis, quousque benedictio ad lectionem dicenda fuerit finita, in ewangelio autem matutinali, quousque per legentem dictum fuerit *Et reliqua*, necnon per totum tempus, quo *Gloria Patri* post versum responsorii, *Credo, Te Deum laudamus, Benedictus, Magnificat* cantatur, omnes stabunt. Ad preces vero et ad *Pater noster*, dummodo chorus teneat de tempore, nullus se debet neque stabit, sed omnes cum devocione se (FRANQ. *om.* se) genuflectent.

Item in triplicibus festis [festis] stabunt omnes in primis et secundis vesperis, dummodo chorus primus et ultimus psalmi cantantur (FRANQ. *psalmus cantatur*).

Item in missis stabunt (FRANQ. *add. omnes*), discopertis

(FRANQ. discoopertis) capitibus, dummodo ewangelium legitur, ad legentem se vertentes.

Insuper volumus, precepimus et mandamus, omnes et singulas alias ceremoniarum obligationes hactenus observatas, inviolabiliter observari (N.B. haec ultima periodus ex posteriore parte capituli decimi Statutorum Capituli 1407 excerpta est).

Aanhangsel VIII

Praenotandum : Subsequentem tabulam cum commentariis edidit P. DOPPLER, Eene lijst van kanunniken van het kapittel van O.L. Vrouw te Maastricht in de XVIe eeuw, Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg, t. 64 (1928), pp. 121-126.

<fol. 136r>

MARTIROLOGIUM RECEPTIONIS CANONICORUM
HUIUS ANTIQUISSIMAE ET INSIGNIS ECCLESIAE
SANCTAE MARIAE TRAJECTENSIS LEODIENSIS DIO-
CESIS AB ANNO MDXXII

<fol. 136ra>

Sequuntur nomina et cognomina canonicorum hujus ecclesiae beatae Mariae Trajectensis Leodiensis diocesis, qui ab anno 1522 ultra praepositum ad praebendas hujus ecclesiae viginti numero fundatae, recepti erant, videlicet :

SERVATIUS COELMONT, decanus obiit 13 novembris, anno 1534.

MARTINUS KOEPS, obiit 21 septembris, anno 1554.

REIJNERUS DE MEER, cantor, obiit 21 septembris, anno 1554.

BERNARDUS DE MERODE, resignavit.

JOHANNES VALKENBORGH, obiit 22 octobris, anno 1564.

LAMBERTUS MEIJERS, scholasticus, obiit 18 junii, anno 1546.

WILHELMUS SCOBELT, obiit 26 junii, anno 1560.

CORNELIUS DE CASTRO, obiit prima octobris, anno 1548.

RICALDUS DE PEETERSEN, decanus electus per mortem COELMONT 19 novembris, obiit 18 decembris, anno 1552.

MICHAEL ENKENVORT, resignavit.

CORNELIUS DAEMS, decessit 6 julii, anno 1531.

RICALDUS FOLONIE, alias **DE MERODA**, scholasticus electus post mortem domini **LAMBERTI MEIJERS**, postea electus decanus, anno 1553, mensis januarii, die quarta. (*D add.* : Obiit anno 1572, die 20 februarii, et legavit fabricae hujus ecclesiae duo modios et sex vasa siliginis cum dimidio bonorum mobilium, ad dandum duodecim viris senio confectis, singulis feriis quintis, post missam Venerabilis Sacramenti, quatuor micas pistoris, loco eleymosunae).

HERMANNUS HORRION, non in sacris.

GERARDUS VIJLEN, decessit 23 februarii, anno 1542.

CAROLUS DURAS, resignavit.

THEOBALDUS OENSSELT, cantor electus per mortem **MEER**, obiit 30 decembris, anno a Nativitate Domini 1535.

HENRICUS SWENNEN, obiit 23 januarii, anno 1562.

FRANCISCUS DOIJN, obiit 4 septembris, anno 1532.

JOHANNES GRONSELT, thesaurarius, et obiit 20 maji, anno 1538.

PETRUS AB AGGERE, cantor electus post mortem domini **THEOBALDI OENSSELT** ultima decembris, anno 1535, obiit 7 aprilis, anno 1567.

Hic est completus viginti canonicorum numerus, **LUDOVICUS KALDEBRENDER**, vicarius et notarius.

Aanhangsel IX

Praenotandum : Subsequentem tabulam cum commentariis edidit P. DOPPLER, o.c., pp. 126-135.

<SECUNDA TABULA CANONICORUM>

Sequentes domini de post recepti sunt ad praebendam :

ULRICUS DE SCHAERN, receptus per resignationem domini **MICHAELIS ENCKEVORT** die 10 martii, anno 1531.

REIJNERUS GABRIELIS, per mortem domini **CORNELII DAEMS** die 14 julii ejusdem anni, obiit 10 junii, anno 1560.

LEONARDUS BOESHEGGE, per mortem domini et magistri **REIJNERI DE MEER** receptus 10 novembris anni 1531, cessit domino **MAXIMILIANO**.

MAXIMILIANUS, eciam receptus per mortem ejusdem 5 decembris, anno 1531, obiit Leodii, die 22 novembris, anno 1538.

HENRICUS BLEUS, receptus 10 februarii, anno 1533, per resignationem HUBERTI BLEUS, qui obtinuerat per resignationem AMBROSII LAMBERTI, impetrantis per mortem domini FRANCISCI DUM, obiit 9 junii, anno 1556.

LAURENTIUS HESSELS, receptus 17 novembris, anno 1534, ex collatione Reverendissimi Leodiensis vigore indulti apostolici per mortem domini SERVATII COELMONT, decani, obiit 27 februarii, anno 1544.

<fol. 136vb> MARTINUS MEER, receptus 1 januarii, anno 1535, collatione praepositi per mortem THEOBALDI OENSELT, cantor, obiit Leodii, 14 decembris, anno 1538.

ULRICUS CLUT, receptus 30 augusti, anno 1537, per resignationem domini BERNARDI DE MERODA ex causa permutationis, obiit 9 martii, anno 1540.

LAURENTIUS MEER, receptus 5 aprilis, anno 1538, per resignationem domini JOHANNIS GRONSELS ex causa permutationis, facti vigore indulti domini GRONSELS de resignatione, etc.

JOHANNIS DE VILLEER, receptus post mortem domini MAXIMILIANI DAUSTRIJS die 24 novembris, anno 1538, per preces, obiit 17 januarii, anno 1555.

BERNARDUS DE MERODA, filius domini HENRICI, domini DE FOLONIE, receptus post mortem domini MARTINI DE MEER die 23 decembris, anno 1538, resignavit.

FRANCISCUS ULRICI, receptus <post> mortem domini ULRICI CLUT 13 martii, anno 1540, per gratiam expectativam Papae, resignavit.

WILHELMUS HAESTRICHT, receptus 9 martii, anno 1542, ex collatione praepositi post mortem domini EVERARDI VIJLEN, obiit 11 decembris, anno 1559.

<fol. 137ra> ARNOLDUS DE MERODA, receptus 5 martii, anno 1544, ex collatione praepositi post mortem domini LAURENTII HESSELS, resignavit.

BERNARDUS DE MERODA, alias DE GOETSENHOVEN, ex collatione praepositi receptus 19 junii post mortem domini LAMBERTI MEIJERS, scholastici, anno 1546, resignavit.

LAMBERTUS TILMANNI, receptus 7 junii, anno 1547, per resignationem domini FRANCISCI ULRICI ex causa permutationis, obiit 16 septembris, anno 1549.

RICALDUS DE MERODA, filius domini DE FOLONIA, ex collatione praepositi per mortem domini CORNELII DE CASTRO receptus 18 novembris, anno 1548, resignavit.

JOHANNES MEIJERS, ex resignatione domini BERNARDI DE MERODA ex causa permutationis receptus 17 junii, anno 1549, et electus cantor post mortem domini PETRI AB AGGERE, 24 maji, anno 1567, obiit anno 1570, die 18 aprilis.

JOHANNES DE LA CHASSIJ, alias ALLAM, post mortem domini LAMBERTI TILMANNI receptus 25 septembris, anno 1549, ex impetratione a nuntio apostolico, obiit 23 octobris, anno 1555.

THOMAS SCHOBBEL, per resignationem domini ARNOLDI DE MERODA

<fol. 137rb> ex permutatione receptus 25 junii, anno 1550, et electus cantor die 26 aprilis, anno 1570, per obitum domini JOHANNIS MEIJERS, postea vero die 11 februarii, anno 1572, electus decanus per resignationem domini RICHALDI DE MERODA.

ERARDUS DE MERODA, per mortem domini RICALDI DE PEETERSCHEM ex collatione praepositi receptus die 7 januarii, anno 1553, obiit Lovanii, 15 januarii, anno 1553.

Magister JOHANNES JUDOCI, receptus post mortem domini ERARDI DE MERODA vigore nominationis facultatis artium Lovaniensium die 20 januarii, anno 1553, obiit 10 octobris, anno 1557.

JOHANNES HAMBACH, receptus per resignationem domini RICALDI DE MERODA ex collatione praepositi, anno 1553, 19 junii, obiit 8 augusti, anno 1556.

Dominus WILHELMUS ERP, receptus post mortem domini MARTINI COEPS vigore coadjutorie die 24 septembris, anno 1554, resignavit.

Magister CORNELIUS KEIJEN DE WESTMAL, receptus post mortem domini JOHANNIS DE VILLEER vigore nominationis facultatum artium Lovaniensium die 26 januarii, anno 1568.

Dominus CONRADUS DE EELSLOO, receptus per resignationem simplicem domini WILHELMI

<fol. 137va> DE ERP ex provisione apostolica die 29 aprilis, anno 1555, obiit 2 julii, anno 1557.

Dominus RASO DE MERODA, alias DE WAROUS, receptus ad praebendam vacantem per mortem domini JOHANNIS DE LA CHAUSSY, alias ALLAM, ex collatione praepositi 26 decembris, anno 1556, evictus est per dominum NICHOLAUM DE FRIGIDOMONTE.

Dominus LUCAS CONSTANTINI, receptus per resignationem domini BERNARDI DE MERODA, alias GOETSENHOVEN, ex causa permutationis per collationem praepositi die 11 octobris, anno 1556.

Dominus ARNOLDUS BRUIJNINCX, receptus per mortem domini JOHANNIS HAMBACH ex collatione praepositi 27 decembris, anno 1557 inchoante, obiit anno 1565, 15 decembris.

Dominus JACOBUS JAMSIN, receptus per mortem domini CONRARDI DE ELSLOE ex impetratione apud sedem apostolicam die 27 octobris, anno 1557.

<fol. 137vb> Dominus WERNERUS DE SALMIR, receptus per mortem magistri JOHANNIS JUDOCI ex collatione praepositi die 9 decembris, anno 1557, evictus.

Dominus NICHOLAUS DE FRIGIDOMONTE, receptus per executoriales contra dominum RASONEM DE MERODA per tres sententias, quas obtinuit contra eundem ex regressu ad praebendam quodam domini JOHANNIS DE LA CHAUSSIJ etc., die 29 martii, anno 1558.

Dominus THEODORICUS HEIJTENRIJX, ex collatione praepositi per resignationem domini CAROLI VAN DER GRACHT, — qui non fuit receptus, sed habuit praebendam ex collatione praepositi per mortem domini WILHELMI DE HAE-STRECHT, — receptus 17 februarii, anno 1561.

Magister DIONISIUS PRUENEN, ex cessione domini PETRI JACOBI, qui habuit regressum ad praebendam per mortem quondam domini REIJNERI GABRIELIS, receptus per provisionem apostolicam die 15 aprilis, anno 1561.

Dominus PETRUS GEORGII, ex resignatione domini JACOBI DE MERODA, — qui habuit collationem praepositi domini per

<fol. 138ra> mortem domini WILHELMI SCHOBELL, — receptus ex collatione praepositi 4 januarii, anno 1563.

Dominus JOHANNES BOX DE FAL, receptus per resignationem domini CAROLI DURAS ex permutatione die 22 junii, anno 1564, ex collatione praepositi.

Dominus CONRARDUS A GAVEREN, per resignationem domini HIERONIMI SCRIBANI, non recepti, qui obtinuit ex resignatione domini JOHANNIS, etiam non recepti, qui praebendam impetrat ab episcopo Leodiensi vigore indulti apostolici, per mortem quondam domini HENRICI SWENNEN, receptus anno 1564, 12 augusti.

Dominus GERARDUS DE MEER, filius REIJNERI, post mortem domini JOHANNIS DE VALKENBORCH ex collatione domini praepositi receptus die 5 decembris, anno 1564.

Dominus WALTERUS ISEREN, ad praebendam domini RAZONIS MERODA per brachium

<fol. 138rb> **seculare receptus 3 decembris, anno 1565, obiit in Thoer, 7 julii 1571, vesperi inter horas 9 et 10.**

Dominus OLIVERIUS EIJNATTEN DE LICHTENBORCH, post mortem domini **ARNOLDI BRUNINCX** ex collatione prae-positi receptus 22 decembris, anno 1565.

Dominus RICHARDUS DE MERODE, canonicus Leodiensis, post mortem domini **PETRI AB AGGERE** ex collatione prae-positi receptus 6 maji, anno 1567.

Dominus JACOBUS DE MERODA, per mortem magistri **CORNELII KIJEN,** qui non fuit receptus.

Dominus ARNOLDUS TUTELER, via permutationis succedens in locum **OLIVERI EIJNATTEN DE LICHTENBORCH,** — praeposito requisito et permutationem admittere nolente, — per reverendissimum episcopum Leodiensem provisus est atque 23 junii, anno 1570, receptus et per ejus obitum in mense ordinario provisus.

Dominus MARTINUS SIJMONIS, per brachiumulare die 6 novembris, anno 1593, receptus fuit, qui postea obiit Leodii, die 10 julii 1594, ejusque praebenda remansit mensae capitulari hujus insignis ecclesiae unita vigore indulti apostolici Sixti, papae quinti, de data XIII° kalendas junii 1586.

Dominus THOMAS HAMONT, ex provisione ordinaria hujus ecclesiae canonicus, obiit 26 novembris 1588, ejusque praebenda mansit mensae capitulari unita vigore indulti apostolici Sixti, papae quinti, de data Romae XIII° kalendas junii 1586.

CORNELIUS TAIJMANS, capituli notarius.

Aanhangsel X

Praenotandum : Subsequentem tabulam cum commentariis edidit P. DOPPLER, o.c., pp. 136-137.

<TERTIA TABULA CANONICORUM>

<fol. 138v> **Sequuntur domini canonici de post ab aliis ad prebendas recepti.**

<fol. 138va> **Dominus HENRICUS SCOBELL,** receptus ad prebendam per

collectionem prepositi, mortuo decano THOMA SCOBELL, anno 1589, electusque est in decanum LUCAS CONSTANTINUS, qui obiit 1590, die 1 octobris, ejusque praebenda decoratus est dominus GEORGIUS WEERTS.

Dominus NICOLAUS A PASSU, ad canonicatum venit per resignationem domini JACOBI JAMSIJN et receptus est anno 1580, die 4 mai, et loco JAMSIJN factus est cantor EVERARDUS MERVEN.

Anno 1587 receptus est ad prebendam dominus HIERONIMUS EIJNATTEN via permutationis cum reverendo domino NICOLAO JAMMAR, anno sequenti factus est scholasticus, et anno 1590, 18 decembris, electus est in decanum loco LUCAE CONSTANTINI, obiit autem anno 1602, die 22 septembris, ejusque loco suffectus decanus EVERARDUS MERVEN antea cantor, et canonicatum obtinuit dominus ANDREAS JENTIS provisus a Sancto Pontifice.

Anno 1590, 8 decembris, venit ad residentiam dominus GEORGIUS WEERTS a preposito provisus, obiit ultima maji 1613, et provisus est dominus MICHAEL RIJSSACK a Papa, qui venit ad residentiam in festo sancti Johannis, 1616.

Anno 1605, die 6 maji, receptus est dominus ARNOLDUS DE FOSSE per liberam resignationem venerandi domini ANDREAE WATSON THENENSIS, qui apud Servatianos meruit canonicatum.

<fol. 138vb>

Dominus AEGIDIUS COCX provisus est de canonicatu et prebenda hujus ecclesiae beatae Mariae per collationem domini prepositi MERODA anno 1586, mensis februarii die prima, post mortem domini HENDRICI SCHOBEL, et anno 1602, novembris die 19, electus est ad cantoriam per liberam repositionem domini decani MERVEN, et post mortem domini decani MERVEN electus est in decanum.

Sub 1606 anno, die 14 aprilis, venerabilis dominus NICOLAUS A PASSU resignavit suo nepoti NICOLAO BEECKMAN via permutationis consensu pontificis Pauli quinti suam prebendam, et eadem die venit ad residentiam, idem dominus NICOLAUS BEECKMAN admissus ad possessionem anno 1606, 14 aprilis.

Anno 1606, die 9 mai, receptus ad residentiam ARNOLDUS SMEETS in locum domini FRANCISCI SNOECX, qui obiit in Hollandia obses pro patria Leodiensi anno 1604 in aprili.

Anno 1612, die 20 augusti, receptus et admissus est ad canonicatum et praebendam vigore collationis admodum reverendi domini praepositi DE GLANO, HENRICUS CONRARDI MOSAETRAJECTENSIS loco domini ANDREAE VAN DER HERCKX, qui obiit anno predicto, mensis augusti, die 10.

AEGIDIUS MATERNE ATTENHOVIUS, vigore nomi-

nationis ex parte facultatis artium in universitate Lovaniensi, partim etiam duplicique titulo, scilicet collatione et provisione apostolica Romana, fultus ad canonicatum et praebendam per mortem domini EVERARDI MERVEN vacantem, qui 29 novembris anno 1616 obiit, 10 junii anno 1617 ad possessionem admissus, suam residentiam 12 junii anno 1619 inchoavit.

Hoofdstuk I

AFKORTINGEN VAN GECITEERDE WERKEN

A.H. = J.A. Ankum en A.S. Hartkamp, *Romeinsrechtelijk Handwoordenboek*, Zwolle 1973.

ANDR. = Michel Andrieu, *Les Ordines Romani du haut moyen âge* (Spicilegium Sacrum Lovaniense, fasc. 11, 23, 24, 28, 29), 5 tomes, Louvain 21965-1974.

BHL. = *Bibliotheca Hagiographica Latina antiquae et mediae aetatis*, ed. Hagiographi Bollandiani, tomi 2, Bruxellis 1898-1901; Suppl. editio altera, Bruxellis 1911.

BISCH. = Bernhard Bischoff, *Ostertagtexte und Intervalltafeln*, in: *Historisches Jahrbuch*, Bd. 60 (1940), S. 549-580.

BL. = Albert Blaise, *Dictionnaire Latin-Français des Auteurs Chrétiens*, Turnhout 21962.

CL. = E. Dekkers en E. Gaar, *Clavis Patrum Latinorum*, Brugge – Den Haag 21961.

DUC. = Charles Du Cange, *Glossarium ad Scriptores Mediae et Infimae Latinitatis*, editio nova a Leopold Favre, 10 tomes, Niort 1883-1887.

FR. = A. Franz, *Die kirchlichen Benediktionen im Mittelalter*, 2 Bde, Freiburg i. Br. 1909.

FRANQ. = G.D. Franquinet, *Oorkonden en Bescheiden van het Kapittel van O.L. Vrouwekerk te Maastricht*, 2 delen, Maastricht 1870-1877.

GEL. = Gelasianum, ed. L.C. Mohlberg, *Liber Sacramentorum romanae ecclesiae ordinis anni circuli* (Rerum ecclesiasticarum documenta, Series maior, Fontes, vol. IV), Romae 1960.

GR. = Réginald Grégoire, *Les Homiliaires du moyen âge* (Rerum ecclesiasticarum documenta, Series maior, Fontes, vol. VI), Romae 1966.

H-G. = E. Habel en F. Gröbel, *Mittelateinisches Glossar*, Paderborn, zweite Auflage, o.J.

IUG. = *Lexicon Latinitatis medii aevi Iugoslaviae*, Zagrabiae 1969-1978.

L-A. = PL.F. Lefèvre, *Les Ordinaires des Collégiales Saint-Pierre à Louvain et Saint-Pierre-et-Paul à Anderlecht, d'après des manuscrits du*

XIVe siècle (Bibliothèque de la Revue d'Histoire Ecclésiastique, fasc. 36), Louvain 1960.

LThK. = *Lexikon für Theologie und Kirche*, neu herausgegeben von J. Höfer en K. Rahner, 10 Bde., Freiburg i. Br. 1957-1967.

LW. = *Liturgisch Woordenboek*, onder redactie van L. Brinkhof e.a., 2 delen, Roermond – Maaseik 1958-1968.

MW. = *Mittelateinisches Wörterbuch, bis zum ausgehenden 13. Jahrhundert*, erschienen bis Bd. II, 7 (Comprovincialis), München 1967 ff.

N-K. = J.F. Niermeyer en C. van der Kieft, *Mediae Latinitatis Lexicon Minus*, Leiden 1976.

PL. = J.P. Migne, *Patrologiae Cursus Completus, Series Latina*, 217 tomi, Parisiis 1878-1890.

RUSS. = Jos. Russel, *Geschied- en Oudheidkundige Schets der stad Maastricht*, 2 delen, Maastricht 1883-1884, opnieuw uitgegeven in de reeks Zaltbommelse Herdrukken, 1974.

TAG. = J.M.B. Tagage, *Cryptografie en Getallensymboliek op de Maiestas Domini in de St.-Servaas te Maastricht*, in: *Publications de la Société historique et archéologique dans le Limbourg*, t. 109 (1973), pp. 57-91.

TONG. = PL.F. Lefèvre, *L-Ordinaire de la Collégiale, autrefois Cathédrale, de Tongres, d'après un manuscrit du XVe siècle* (Spicilegium Sacrum Lovaniense, fasc. 34, 35), 2 tomes, Leuven 1968.

Hoofdstuk II

TIJDEIGEN

De leidraad, die door het kerkelijke jaar heen loopt, is het tijdeigen of kortweg: de tijd (ew. debet de tempore pronunciari, 16va), cf. LW., 651, s.v. Eigen, I.

1. Het eerste deel, de kerstkring, begint op de eerste zondag van de Advent (dominica prima Adventus Domini, 9ra). Hierna komen achtereenvolgens de tweede zondag van de Advent (dominica secunda Adventus Domini, 14ra), de derde zondag van de Advent (dominica tertia Adventus Domini, 14va), de vierde zondag van de Advent (dominica quarta Adventus Domini, 15vb) en de vigilie van Kerstmis (vigilia Natalis Domini, 16va; vigilia Domini, 17ra). Het hoogtepunt vormt het Kerstfeest met zijn octaaf (Nativitas Domini, 19ra; Natale Domini, 19vb), waaronder de vieringen plaatsvinden van Stephanus (Stephanus, prothomartyr, 19ra), Johannes de Evangelist (Johannes, ewangelista,

19vb), Onnozele Kinderen (Innocentes, 20rb), zondag onder het octaaf van Kerstmis (dominica infra octavas Domini, 21ra) en Silvester (de sancto Silvestro, et hoc, sexta die post Natale, 21ra). Op de octaafdag van Kerstmis wordt de Besnijdenis des Heren gevierd (Circumcisio Domini, 21rb) en op de er op volgende dagen worden de octaafdagen gehouden van Stephanus, Johannes de Evangelist en Onnozele Kinderen (octave Stephani, Johannis, ewangeliste, et Innocentium, 22ra). De kerstkring wordt besloten met het feest van de Verschijning des Heren met vigilie en octaaf (Epyphania Domini, 22ra).

Tussen het octaaf van Epiphanie en zondag Septuagesima vallen drie zondagen: de eerste zondag na het octaaf van Epiphanie (dominica prima post octavas Epyphanie, 24ra), de tweede zondag na het octaaf van Epiphanie (dominica secunda post octavas Epyphanie, 25vb) en de derde zondag na het octaaf van Epiphanie (dominica tercia post octavas Epyphanie, 26ra). Wanneer er meer zondagen na het octaaf van Epiphanie voorkomen, dan moet de laatste zondag herhaald worden, of eventueel meer zondagen (ultima repetetur vel plures, 24ra). Wanneer er echter minder zondagen voorkomen, dan moet één zondag onder het octaaf van Epiphanie gehouden worden, of eventueel twee zondagen in één week (una dominica teneatur infra octavas Epyphanie, vel duo in una ebdomada, 24ra).

2. Het tweede deel van het kerkelijke jaar, de paaskring, opent met zondag Septuagesima (dominica in Septuagesima, 26rb), gevolgd door zondag Sexagesima (dominica in Sexagesima, 27ra) en zondag Quinquagesima (dominica in Quinquagesima, 27va). De grote vasten neemt een aanvang op Aswoensdag (feria quarta in Capite jejunii, 28ra) en kent als wekelijkse rustpunten: de eerste zondag van de vasten (dominica in Quadragesima, 30ra; dominica prima in Quadragesima, 30rb), de tweede zondag van de vasten (dominica secunda in Quadragesima, 32vb), de derde zondag van de vasten (dominica tercia in Quadragesima, 33vb), de vierde zondag van de vasten (dominica quarta in Quadragesima, 35ra), Passiezondag (dominica in Passione Domini, 36ra) en Palmzondag (dominica in Palmis, 37va). Het paastriduum behelst Witte Donderdag (Cena Domini, 38va), Goede Vrijdag (Parascheve, 40rb) en Paaszaterdag (vigilia Pasche, 42ra). De liturgie ontvouwt haar grootste luister op het Paasfeest met zijn plechtig octaaf (in die sancto Pasche, 43vb). De eerste zondag na Pasen wordt de octaafdag van Pasen genoemd (dominica in octava Pasche, 46va). Deze wordt gevolgd door de eerste zondag na het octaaf van Pasen (dominica prima post octavas Pasche, 48ra), de tweede zondag na het octaaf van Pasen (dominica secunda post octavas Pasche, 48rb), de derde zondag na het octaaf van Pasen (dominica tercia post octavas Pasche, 48va) en de vierde zondag na het octaaf van Pasen (dominica quarta post octavas Pasche, 48vb). Hierachter staan in de Ordinarius de rubrieken voor de grote litanie op Marcusdag (Major Letania, que fit in die Marci, 49ra) en voor de kleine litanie op maandag van de Kruisdagen (feria secunda in Rogationibus,

49va), dinsdag van de Kruisdagen (*feria tertia in Rogationibus*, 49vb) en woensdag van de Kruisdagen (*feria quarta, que est vigilia Ascensionis Domini*, 49vb). Onmiddellijk aansluitend bij de vigilie wordt het feest van 's Heren Hemelvaart gevierd met octaaf (*vigilia Ascensionis Domini ad Celos*, 50va). De paaskring wordt afgesloten door de vigilie (*vigilia Penthecostes*, 52ra) en het hoogfeest van Pinksteren (in *festum Penthecostes*, 52va) met zijn plechtig octaaf, dat eindigt op de eerste zondag na Pinksteren (*dominica in octavis Penthecostes*, 54ra).

3. Het derde deel van het kerkelijke jaar is de tijd na het octaaf van Pinksteren. Hij begint op maandag t/m woensdag van de eerste week na het octaaf van Pinksteren met de geanticiperde octaafdagen van het later te vieren Triniteitsfeest (54rb). Op donderdag van deze zelfde week wordt het Sacramentsfeest gevierd met octaaf (*feria quinta post octavas Penthecostes, que semper est dies Sacramenti*, 54rb), maar op de eerste zondag na het octaaf van Pinksteren, dus onder het Sacramentsoctaaf, wordt het Triniteitsfeest gehouden (*dominica prima post octavas Penthecostes observatur festum sancte Trinitatis*, 55ra), terwijl de eerste zondag na het octaaf van Pinksteren, die door het Triniteitsfeest verdrongen is, in de loop van de week na het Triniteitsfeest ingehaald wordt (*dominica prima post octavas Penthecostes, que debet cantari et teneri in ebdomada post festum Trinitatis*, 56ra). De tweede zondag na het octaaf van Pinksteren wordt in de *Ordinarius* enkelvoudig benoemd (*dominica secunda post octavas Penthecostes*, 56va), maar de derde krijgt een dubbele benaming: derde zondag na het octaaf van Pinksteren of na Triniteit (*dominica tertia post octavas Penthecostes sive post Trinitatem*, 57ra). Insgelijks ontvangt de vierde zondag een dubbele benaming: vierde zondag na Triniteit of na het octaaf van Pinksteren (*dominica quarta post Trinitatem sive post octavas Penthecostes*, 57va). Het gebruik om het Triniteitsfeest als teldatum voor de zondagen na Pinksteren te gaan bezigen, stamt uit het bisdom Luik, waar het feest omstreeks het jaar 1000 ingevoerd werd op de eerste zondag na Pinksteren, cf. LW., 625-626, s.v. Drievuldigheid, III. In de *Ordinarius* staat een dubbele telling bij de derde en vierde zondag na Triniteit, omdat in de O.L. Vrouwekerk de octaafdag van Pinksteren gehandhaafd bleef en het Triniteitsfeest op zondag na Sacramentsdag gevierd werd. De vier volgende zondagen dragen echter allemaal de meer moderne benamingen: vijfde zondag na Triniteit (*dominica quinta post Trinitatem*, 57vb), zesde zondag na Triniteit (*dominica sexta post Trinitatem*, 57vb), zevende zondag na Triniteit (*dominica septima post Trinitatem*, 58ra) en achtste zondag na Triniteit (*dominica octava post Trinitatem*, 58rb). Van nu af aan telt de *Ordinarius* de zondagen zowel volgens de afstand van Triniteit alsook op grond van de schriftlezingen in de metten. Hierbij neemt hij als paasdatum 1 april aan en als de daaraan beantwoordende pinksterdatum 20 mei, omdat het in de middeleeuwse paasdagteksten regel was Pasen te berekenen met behulp van de eerste april als scheidingslijn tussen de paasdata in maart en in april. Eindigt nl. een

woord van deze paasdagteksten op de letter M, dan valt Pasen in het aangegeven jaar in de maand maart, zo niet, dan in de maand april, terwijl de rangorde van de beginletter van het betrokken woord in het alfabet de datum in de gevonden maand aanduidt, cf. BISCH., S. 551-554; TAG., p. 76. De negende zondag na Triniteit valt in de Ordinarius dus op 29 juli met de schriftlezingen van de eerste zondag van augustus en krijgt de benaming: eerste zondag van Sapiencia (dominica prima de Sapiencia, 58vb). In de maand augustus volgen verder: tiende zondag na Triniteit en tweede van Sapiencia (dominica decima post Trinitatem et secunda de Sapiencia, 59va), elfde zondag en derde van Sapiencia (dominica undecima et tertia de Sapiencia, 59va), twaalfde zondag en vierde van Sapiencia (dominica duodecima et quarta de Sapiencia, 60ra). In de maand september staan: dertiende zondag na Triniteit en eerste van Job (dominica decima tertia post Trinitatem et prima de Job, 60ra), veertiende zondag en tweede van Job (dominica decima quarta et secunda de Job, 60vb), vijftiende zondag en zondag van Tobias (dominica decima quinta et dominica de Thobia, 61ra), zestiende zondag en zondag van Judith (dominica decima sexta et dominica de Judith, 61va). Hierop volgen in de Ordinarius de rubrieken voor de Quatertemperdagen in september (62ra). In de maand oktober bevinden zich: zeventiende zondag na het octaaf van Pinksteren of na Triniteit en eerste zondag van de Machabeeën (dominica decima septima post octavas Penthecostes sive post Trinitatem et dominica prima de Machabeis, 64vb), achttiende zondag na Triniteit en tweede van de Machabeeën (dominica decima octava post Trinitatem et secunda de Machabeis, 65rb), negentiende zondag na Triniteit en derde van de Machabeeën (dominica decima nona post Trinitatem et tertia de Machabeis, 65va), twintigste zondag en vierde van de Machabeeën (dominica vicesima et quarta de Machabeis, 65vb). In de maand november treden op: eenentwintigste zondag na Triniteit en eerste van de Propheten (dominica vicesima prima post Trinitatem et dominica prima de Prophetis, 66rb), tweeëntwintigste zondag na Triniteit en tweede van de Propheten (dominica vicesima secunda post Trinitatem et secunda de Prophetis, 66va). De mis van de tweeëntwintigste zondag is de voorlaatste mis van de zondagen na Triniteit en dient zonodig tot de laatste zondag van de Propheten herhaald te worden (officium misse jam dictum semper repetetur usque ad ultimam dominicam de Prophetis, 67ra). De derde zondag van de Propheten kan in één geval tot zelfs vijf zondagen van de Propheten uitlopen, nl. als het feest van Allerheiligen op woensdag valt (potest contingere quod quinque dominicis cantetur de Prophetis, et hoc est, quando festum Omnium Sanctorum habet evenire feria quarta, 67rb). De laatste zondag van het kerkelijke jaar staat in de Ordinarius aangegeven als de drieëntwintigste zondag en vierde van de Propheten (dominica vicesima tertia et quarta de Prophetis, 67rb). Het normale aantal zondagen na Triniteit bedraagt drieëntwintig, maar kan variëren van tweeëntwintig tot zevenentwintig

zondagen. Wanneer er slechts tweeëntwintig zondagen na Triniteit voorkomen, dan moeten in de week van de eenentwintigste zondag in het misofficie twee missen van de zondag na Triniteit gezegd worden (in ebdomada vicesime prime a dominica post Trinitatem dicantur due misse in officio misse, 67va-67vb). Wanneer er echter zevenentwintig zondagen na Triniteit voorkomen, dan moet op vijf zondagen de voorlaatste zondag na Triniteit gezongen worden (canitur quinque dominicis penultima dominica, videlicet *Si iniquitates*, 67vb).

Hoofdstuk III

KERSTMIS

Kerstmis heeft in de Ordinarius de twee volgende benamingen:

1. Natale Domini = Geboortedag des Heren (a prima dominica Adventus usque in die Natalis Domini, 10rb) of kortweg Natale (sexta die post Natale, 10rb), cf. BL., 549, s.v. Natale, 3; LW., 1329-1338, s.v. Kerstmis; N-K., 714, s.v. Natale, 1.

2. Nativitas Domini = Geboortedag des Heren (ista prefatio dicitur omni die a Nativitate Domini usque ad Epyphaniam, 18vb-19ra), cf. BL., 549, s.v. Nativitas, 8; H-G., 251; IUG., 756, s.v. Nativitas, 2.

Vertaling

Eerste vespers (17ra-17rb). Onmiddellijk na de noon worden de vespers geluid en gezongen, tenzij Kerstmis op zondag valt, want dan moeten de vespers op de gewone tijd gevierd worden. Antifoon *Scitote*, psalm *Laudate pueri*, antifoon *Levate*, psalm *Laudate Dominum omnes gentes*, antifoon *Orietur*, psalm *Laudate nomen Domini*, antifoon *Rex pacificus*, psalm *Laudate Dominum quoniam bonus*, antifoon *Bethleem*, psalm *Lauda Jherusalem*, hymne *Agnoscat omne seculum*, kapittel *Paratus esto Israel*, responsorie *Judea et Jherusalem*, vers *Tamquam sponsus*, antifoon bij het Magnificat *Cum esset desponsata*, die door het koor voor en na de lofzang gezongen moet worden, collecte *Presta quesumus omnipotens Deus*, die in het midden van het koor gezegd wordt, zonder suffragiën.

Completen (17rb-17va; 43va; 46vb). Psalm *Cum invocarem*, psalm *In te Domine*, psalm *Qui habitat*, psalm *Ecce nunc benedicite*, hymne *Veni redemptor gentium*, kapittel *Populus gentium*, vers *Benedictus qui venit*, antifoon bij het Nunc dimittis *Dum ortus fuerit*, smeekgebeden, collecte *Concede quesumus omnipotens Deus*.

Metten (17va-17vb). Bij het eerste hanegekraai worden de metten geluid, die met het invitorium *Christus natus est nobis* geopend worden.

Eerste nocturn. Antifoon *Dominus dixit*, psalm *Quare fremuerunt gentes*, antifoon *Tamquam sponsus*, psalm *Celi enarrant*, antifoon *Diffusa est gratia*, psalm *Eructavit*, vers *Tamquam sponsus*, vers *Ipse invocavit me*. Eerste lezing *Primo tempore*, besloten met *Hec dicit Dominus Deus*, responsorie *Hodie nobis celorum rex*, vers *Gloria in excelsis*, herhaling *Quia salus eterna*, *Gloria Patri*, herhaling *Humano generi*. Tweede lezing *Consolamini*, besloten met *Hec dicit Dominus Deus*, responsorie *Hodie nobis de celo*, vers *Hodie illuxit*, herhaling *Hodie per totum mundum*, *Gloria Patri*, herhaling *Melliflui*. Derde lezing *Consurge*, besloten met *Hec dicit Dominus Deus*, responsorie *Descendit de celis*, vers *Tamquam sponsus*, herhaling *Et exivit*, *Gloria Patri*, herhaling *Lux et decus*, herhaling *Descendit*.

Tweede nocturn. Antifoon *Suscepimus Deus*, psalm *Magnus Dominus*, antifoon *Orietur*, psalm *Deus iudicium*, antifoon *Veritas de terra*, psalm *Benedixisti*, vers *Ipse invocavit me*, *Pater noster*, vers *Notum fecit Dominus*. Vierde lezing *Natalis Domini*, responsorie *Quem vidistis*. Vijfde lezing *Salvator noster*, responsorie *O magnum mysterium*. Zesde lezing *Exultemus in Domino*, responsorie *Beata Dei genitrix*.

Derde nocturn. Antifoon *Ipse invocavit me*, psalm *Misericordias Domini*, antifoon *Letentur celi*, psalm *Cantate primum*, antifoon *Notum fecit Dominus*, psalm *Cantate secundum*, vers *Notum fecit Dominus*, *Pater noster*, vers *Puer natus est nobis*. Zevende lezing is van het evangelie *Exiit edictum a Cesare Augusto*, responsorie *Sancta et immaculata*. Achtste lezing is van het evangelie *Pastores loquebantur ad invicem*, responsorie *Beata viscera*. Negende lezing is van het evangelie *In principio erat Verbum*, responsorie *Verbum caro factum est*.

Thans worden twee zangers door de cantor aangewezen om in het midden van het koor de prose *Quem ethera* te zingen, een melodische uitwerking van het laatste responsorie der metten *Verbum caro factum est*. Terstond hierna volgt de evangelieprocessie naar de adelaar. De priester, bekleed met albe, stoel en rode koorkap wordt door de diaken, die de evangelielezingen in de metten verricht heeft, naar zijn plaats geleid, en de evangelietekst in de handen dragend, volgt de priester de subdiaken, die een kussen, en de scholieren, die de kaarsen en het wierookvat dragen. Nadat de processie bij de lezenaar aangekomen is, leest de priester daar het begin van het evangelie volgens Mattheüs *Liber generationis* voor. Tot besluit van de metten wordt het *Te Deum* onder orgelbegeleiding gezongen.

Eerste mis (18ra). Direct na het *Te Deum* celebreert de deken met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken de eerste mis. Introitus *Dominus dixit ad me*, psalm *Quare fremuerunt*, *Kyrieleison* dominicale, *Gloria in excelsis*, collecte *Deus qui hanc sacratissimam noctem*, een prophetie, waarvan de Ordinarius het Incipit niet vermeldt,

wordt voorgelezen op de wijze van een lezing en zonder enige pauze volgt dadelijk na de prophetie het epistel *Karissime: Apparuit gratia*, graduale *Tollite*, vers *Dixit Dominus, Alleluia, Dominus dixit ad me*, sequentie *Natus ante secula*, evangelie *Exiit edictum*, er wordt geen *Credo* gezongen, zelfs niet als Kerstmis op zondag valt, offertorium *Letentur celi, secreta Accepta tibi sit*, priefatie *Quia per incarnati, Communicantes et noctem sacratissimam*, communio *In splendoribus sanctorum*, post communionem *Da quesumus Domine*, en gekeerd naar het altaar en niet naar het volk, zingt de diaken of de priester tot besluit van de mis *Benedicamus Domino*.

Lauden (18ra-18rb). Vers *Puer natus est nobis*, antiphon *Quem vidistis*, psalm *Dominus regnavit*, met de er op volgende antiphonen en psalmen, kapittel *Populus gentium*, vers *Benedictus qui venit*, antiphon bij het *Benedictus Gloria in excelsis*, collecte *Concede quesumus*. Na de collecte wordt er driemaal met één klok geluid en begint de tweede mis.

Tweede mis (18rb-18va). De kanunnik van de week celebreert met assistentie van twee kapelaans als diaken en subdiaken de dageraadsmis, waarbij de kapelaan van de week het koor moet dirigeren. Introitus *Lux fulgebit*, psalm *Dominus regnavit*, Kyrieleison de *Domina nostra*, collecte *Da quesumus omnipotens Deus*, collecte van *Anastasia Da quesumus omnipotens Deus* onder één *Per Dominum*, prophetie *Spiritus Domini super me*, epistel *Apparuit benignitas*, graduale *Benedictus qui venit*, vers *A Domino factum est istud, Alleluia, Dominus regnavit*, sequentie *Altissime Jhesu*, evangelie *Pastores loquebantur ad invicem*, er wordt geen *Credo* gezongen, zelfs niet als Kerstmis op zondag valt, offertorium *Deus enim, secreta Munera* — de secreta van *Anastasia* ontbreekt in de *Ordinari* — priefatie *Quia per incarnati, Communicantes* zoals in de eerste mis, communio *Exulta*, post communionem *Hujus nos Domine*, andere post communionem *Satiasti Domine, Ite missa est*.

Thans zet de koorleider de antiphon *Ecce completa sunt* in, vers *Verbum caro factum est*, collecte *Deus qui per beate Marie virginis partum*, waarna twee scholieren het *Benedicamus* zullen zingen.

Prime (18va). Hymne *Agnoscat omne seculum*, vers *Ysaïas*, vers *Gloria tibi Domine qui natus es*, psalmen volgens gewoonte, tenzij Kerstmis op zondag valt, want dan moet de psalm *Confitemini* toegevoegd worden, antiphon *Quem vidistis*, kapittel *Domine miserere nostri*, responsorie *Christe, alleluia*, vers *Qui natus es*, smeekgebeden, collecten en versikels zoals op de eerste zondag van de Advent.

Terts (18va). Hymne *Maria ventre*, vers *Radix Yesse*, vers *Gloria tibi*, antiphon *Genuit puerpera*, psalmen zoals op de eerste zondag van de Advent, kapittel *Propter hoc sciet*, responsorie *Notum fecit Dominus*, vers *Viderunt omnes fines*, collecte *Respice nos omnipotens Deus*.

Sext (18va). Hymne *Presepe poni*, vers *Legem dedit qui*, antiphon *Angelus ad pastores*, kapittel *Apparuit gratia*, responsorie *Puer natus*, vers *Veritas de terra*, collecte *Largire quesumus Domine*.

Derde mis (18va-19ra). De dagmis van Kerstmis wordt voorafgegaan door de grote intredeprocessie, waarin allen een koorkap dragen, zoals op hoge feestdagen gebruikelijk is. Wanneer de processie het koor verlaat, zet de cantor het responsorie *Descendit de celis* in, dat met vers, *Gloria Patri* en herhalingen door het koor uitgezongen wordt. Het responsorie *Sancta et immaculata*, de antiphoon *Alma redemptoris* en andere antiphonen van O.L. Vrouw volgen hierop, totdat men het kerkgebouw weer binnengaat. Bij het binnentrekken van de processie begeleidt het orgel het responsorie *Verbum caro*, *Gloria Patri*, met vers en herhalingen, waarna de deken het vers *Puer natus est nobis* met de collecte *Concede quesumus omnipotens Deus* zegt. Wanneer de processie het koor betreedt, zal de organist een orgelstuk naar eigen keuze spelen (cantabitur in organis voluntas organiste, 18vb). Nu komen er twee zangers naar voren, die door de cantor aangewezen worden om de trope *Hodie cantandus* te beginnen. Twee andere zangers, die tegenover hen staan, antwoorden met het vers *Quis est iste puer*. Het eerste tweetal zingt hierna het volgende vers en de cantor zet op dezelfde toon de introitus *Puer natus est nobis* in, psalm *Cantate Domino*. De dagmis wordt gecelebreerd door de deken met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken. Na het *Gloria in excelsis* zegt de deken slechts één collecte *Concede quesumus*, waarna een prophetie voorgelezen wordt, juist zoals in de twee voorafgaande missen, op de wijze van een lezing: *Propter hoc sciet populus meus*, op de voet gevolgd door het epistel *Multiphariam*, graduale *Viderunt omnes fines terre*, vers *Notum fecit Dominus*, *Alleluia*, *Dies sanctificatus*, sequentie *Ecce jam votiva*, evangelie *In principio erat Verbum*, in deze mis wordt het *Credo* gezongen, offertorium *Tui sunt celi*, secreta *Oblata munera*, prefatie *Quia per incarnati* — deze prefatie wordt dagelijks gezongen van Kerstmis tot Epiphanie, behalve op de feestdag van Johannes de Evangelist, en bovendien in de missen ter ere van O.L. Vrouw tot Maria Lichtmis — *Communicantes et diem sacratissimam*, communio *Viderunt omnes fines terre*, post communionem *Presta quesumus omnipotens Deus*.

Noon (19ra). Hymne *Adam vetus*, vers *Jam nata lux*, vers *Gloria tibi Domine*, antiphoon *Parvulus*, psalm *Mirabilia*, kapittel *Multifariam*, responsorie *Benedictus qui venit*, vers *Verbum caro factum est*, collecte *Deus qui per beate Marie virginis partum*.

Tweede vespers (19ra). Antiphoon *Tecum principium*, psalm *Dixit Dominus*, antiphoon *Redemptionem*, psalm *Confitebor*, antiphoon *Exortum est*, psalm *Beatus vir*, antiphoon *Apud Dominum*, psalm *De profundis*, antiphoon *De fructu*, psalm *Memento*, hymne *A solis ortus*, kapittel *Verbum caro*, responsorie *Verbum caro*, vers *Tamquam sponsus*, antiphoon bij het Magnificat *Lux orta est*, collecte *Omnipotens sempiterna Deus*.

Completen (19ra). Hymne *Fit porta*, kapittel *Populus gentium*, vers *Benedictus qui venit*, antiphoon bij het Nunc dimittis *Verbum caro*, collecte *Concede quesumus omnipotens Deus*.

VERSCIJNING DES HEREN

's Heren Verschijning heeft in de Ordinarius de volgende benaming: Epyphania Domini (in Epyphania Domini est festum triplex, 22rb) of eenvoudig Epyphania (in octavis Epyphanie ad vespas, 23rb), cf. BL., 311, s.v. Epiphania; DUC. III, 275, s.v. Epiphania; H-G., 131, s.v. Epiphania; IUG., 412, s.v. Epiphania; LW., 687-693, s.v. Epiphane; N-K., 375, s.v. Epiphania, 2.

Vertaling

Eerste vespers (22rb). Antifoon *O admirabile*, psalm *Dixit Dominus* met de er op volgende antiphonen en psalmen, hymne *Hostis Herodes*, kapittel *Ecce testem*, responsorie *Tria sunt munera*, vers *Salutis nostre*, herhaling *In auro*, vers *Reges Tharsis*, antifoon bij het Magnificat *Magi videntes*, die door het koor voor en na de lofzang moet gezongen worden, collecte *Illumina quesumus Domine*, zonder suffragiën.

Completen (22rb). Psalmen zoals op de eerste zondag van de Advent, hymne *Hostis Herodes*, vers *Novum genus*, vers *Gloria tibi Domine qui apparuisti hodie*, kapittel *Surge illuminare*, vers *Omnes de Saba venient*, antifoon bij het Nunc dimittis *Stella ista*, collecte *Deus illuminator*.

Metten (22rb-22va). Aan het begin van de metten wordt geen invitatorium gezongen.

Eerste nocturn. Antifoon *Afferte Domino*, psalm Hetzelfde, antifoon *Psallite Deo*, psalm *Omnes gentes*, antifoon *Omnis terra*, psalm *Jubilate Deo*, vers *Reges Tharsis*, *Pater noster*, vers *Omnis terra*. De drie lezingen van de eerste nocturn zijn genomen uit de propheet Isaïas. De eerste lezing *Omnes sicientes* wordt besloten met de formule *Hec dicit Dominus Deus* en gevolgd door het responsorie *Illuminare*. Omtrent de twee andere lezingen verstrekt de Ordinarius geen nadere gegevens.

Tweede nocturn. Antifoon *Reges Tharsis*, psalm *Deus judicium*, antifoon *Omnes gentes*, psalm *Inclina Domine*, antifoon *Venite*, psalm Hetzelfde, vers *Omnis terra*, *Pater noster*, vers *Omnes gentes quascumque*. De drie lezingen van de tweede nocturn worden voorgelezen uit drie preken. De eerste lezing opent met *Celebrato proximo die*, maar de twee overige lezingen worden in de Ordinarius niet benoemd, evenmin als de drie bijbehorende responsoriën.

Derde nocturn. Antifoon *Fluminis inpetus*, psalm *Deus noster refugium*, antifoon *Adorate Dominum*, psalm *Cantate primum*, antifoon *Adorate Deum*, psalm *Dominus regnavit exultet*, vers *Omnes gentes quascumque*, *Pater noster*, vers *Omnes de Saba*. De drie lezingen van de derde nocturn zijn van het evangelie volgens Mattheüs *Cum natus esset Jhesus*, met het responsorie *Tria sunt munera* en de twee er op volgende responsoriën. Het zingen van het *Te Deum* besluit de metten.

Lauden (22va-22vb). Vers *Omnes gentes quascumque*, antiphon *Ante luciferum*, antiphon *Venit lumen*, antiphon *Aperitis thesauris*, antiphon *Maria et flumina*, antiphon *Tria sunt munera*, met de psalmen die bij de lauden behoren, kapittel *Ecce isti de longe venient*, vers *Omnes de Saba*, collecte *Deus qui hodierna die unigenitum*, zonder suffragiën.

Prime (22vb). Hymne *Hostis Herodes* — deze hymne wordt bij alle uren gedurende het octaaf gezongen — psalm *Deus in nomine tuo* met de overige psalmen, antiphon *Ante luciferum*.

Terts (22vb). Antiphon *Venit lumen tuum*, kapittel *Servavi te*, responsorie *Reges Tharsis*, vers *Et adorabunt eum omnes reges*, collecte *Deus illuminator*.

Sext (22vb). Antiphon *Apertis*, kapittel *Ecce ego levo*, responsorie *Omnis terra adoret te*, vers *Venient ad te qui detrahebant tibi*, collecte *Concede nobis omnipotens Deus*.

Hoogmis (22vb-23ra). Zoals op triplex feesten te doen gebruikelijk is, zal de intredeprocessie door de omgang gaan en de kerk verlaten door de deur bij de kapel van Martinus, over de Graanmarkt trekken en het kerkgebouw weer betreden door de deur naast de parochie, waarmee het parochiaal altaar onder de klokketoren bedoeld is. Onder het uittrekken van de processie zingt het koor de volgende responsoriën: *Tria sunt*, *In columbe specie* en eventueel *Sancta et immaculata*, als de processie tamelijk lang mocht duren. In de kerk teruggekeerd, houdt men een statie, waaronder het orgel het responsorie *Verbum caro* en de prose *Quem ethera* — de zinsnede „en de prose *Quem ethera*” is door een latere hand geëradeerd — zal begeleiden, waarna de deken het vers *Omnis terra* met de collecte *Deus illuminator* zal zeggen. Terwijl de processie het koor bestijgt, zal de organist ofwel de antiphon *Verbum caro* begeleiden ofwel een stuk naar eigen keuze op het orgel spelen. Nu komen er twee zangers naar voren om de trope *Ecclesie* te zingen, waarbij de introitus aansluit: *Ecce advenit*, psalm *Deus iudicium tuum*. Er wordt slechts één collecte gezegd: *Deus qui hodierna die*, epistel *Surge illuminare*, graduale *Omnes de Saba*, vers *Surge illuminare*, *Alleluia*, *Vidimus stellam*, sequentie *Majestati*, evangelie *Cum natus esset Ihesus*, het *Credo* wordt gezongen, offertorium *Reges Tharsis*, secreta *Ecclesie tue*, prefatie *Quia cum unigenitus tuus* — deze prefatie wordt gedurende het gehele octaaf gezongen — *Communicantes et diem sacratissimam*, *communio Vidimus stellam*, post communionem *Presta quesumus omnipotens Deus*.

Noon (23ra). Antiphon *Tria sunt munera*, kapittel *Surge illuminare*, responsorie *Omnes gentes quascumque*, vers *Omnes de Saba*, collecte *Presta omnipotens Deus*.

Tweede vespers (23ra-23rb). Antiphon *Ante luciferum*, psalm *Dixit Dominus*, antiphon *Venit lumen tuum*, psalm *Confitebor*, antiphon *Apertis*, psalm *Beatus vir*, antiphon *Vidimus stellam*, psalm *De profundis*, antiphon *Tria sunt*, psalm *Memento*, hymne *Hostis Herodes*, kapittel *Leva Jherusalem*, responsorie *In columbe specie*, vers *Reges*

Tharsis, antiphon bij het Magnificat *Ab oriente*, collecte *Omnipotens sempiterna Deus fidelium*, zonder suffragiën.

Completen (23rb). Dezelfde completen als na de eerste vespers.

Hoofdstuk V

ASWOENSDAG

Aswoensdag heeft in de *Ordinarius* de twee volgende benamingen:

1. *Feria quarta*, in *Capite jejunii* (28ra) = Woensdag, aan het begin van de vasten, cf. BL., 132, s.v. *Caput*, 8; DUC. II, 152-153, s.v. *Caput jejunii seu quadragesimae*; H-G., 49; LW., 363, s.v. *Caput ieiunii*; MW. II, 264, 28-30; N-K., 139, s.v. *Caput*, 2.

2. *Dies Cinerum* = Asdag, genoemd naar de as van palmtakken (*plebanus . . . habebit cineres de ramis palmarum combustos*, 29rb), die op deze dag voor de plechtige asoplegging gebruikt wordt (*si festum Agathe in die Cinerum evenerit*, 88ra), cf. DUC. II, 332-333, s.v. *Cinis*, 1; H-G., 60; LW., 193-195, s.v. *Aswoensdag*; MW. II, 582, 67-72; N-K., 180.

Vertaling

Metten (28ra). Op woensdag bij het begin van de vasten zijn het *invitatorium*, de psalmen en de versikels volledig van de *feria*, en wordt het evangelie *Cum jejunatis* voorgelezen met de drie responsoriën van de *feria*.

Lauden (28ra). Antiphon bij het *Benedictus Cum jejunatis*, grote smeekgebeden, collecte *Concede nobis*.

Prime (29a-29va). Nadat in het koor de zeven boetpsalmen met de grote smeekgebeden beëindigd zijn, gaan de deken, de kanunniken en de overige geestelijken vóór het gebed *Preciosa* processiegewijs naar de kapittelzaal. Daar aangekomen, beginnen zij met het kapittelofficie. De scholier, die in het koor gediend heeft, vangt de voorlezing aan met de woorden: *Cum enim labentis seculi*, waarin hij de bijzonderheden van de kalender bekend maakt, zoals de ouderdom van de maan, de feesten en de jaargetijden voor de overledenen (10rb). Na deze voordracht zal hij uit de regel van Augustinus voorlezen, zoals door het gehele jaar gebruikelijk is, waarna in het kapittel de collecten en het gebed *Preciosa* met de overige gebeden gezegd worden. Nu wordt er een predikatie gehouden door een religieus of door iemand anders, die door de deken

hiervoor uitgenodigd is. Tenslotte kan de deken, als hij wil, een kapittelvergadering houden.

Terts (28ra; 29ra). Kapittel en collecte van de voorafgaande zondag met de kleine smeekebeden. Na de terts wordt de zielemis gelezen. Intussen zal de plebaan of een door hem aangewezen priester de as van verbrande palmtakken zegenen en naar het koor brengen.

Sext (28ra; 29rb). Kapittel en collecte van de voorafgaande zondag met de kleine smeekebeden.

Boeteritus (29rb-29va). Terwijl in het koor de sext gezongen wordt, maakt de deken zich gereed voor de hoogmis met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken. Na de sext zal de deken met al zijn kanunniken voor het altaar treden en daar, al staande, het *Confiteor* bidden. Vervolgens knielen allen neer en bidden de zeven boetpsalmen, de grote smeekebeden en de psalm *Inclina*. Hierbij aansluitend zegt de deken drie collecten: *Exaudi quesumus Domine*, *Domine Deus noster*, *Parce Domine*, waarna hij opstaat en de absolutieformule *Indulgentiam* uitsprekt. Dan sprenkelt hij wijwater in het koor en begint, bekleed met een zwart kazuifel, de antiphoon *Exaudi nos Domine*, die door het koor vervolgd wordt. Nadat de antiphoon uitgezongen is, zegt de deken het bijbehorende vers *Peccavimus cum patribus* en de collecte *Exaudi quesumus Domine*.

Nu zet de kanunnik, die met de weekdienst van het koor belast is, of iemand anders in zijn plaats, de litanie in en wanneer er gezongen wordt *Sancta Maria, Ora pro nobis*, verlaat de processie het koor. Voorop gaat een scholier met wijwater, dan volgen de subdiaken, zonder evangelietekst, de diaken en de deken, alle drie met een zwart kazuifel bekleed, en achter hen komt de processie in rangorde. Zo trekken zij door de kerk en de omgang, en keren weer in het koor terug, cf. DUC. V, 122, s.v. *Litaniae in principio Quadragesimae*; LW., 1563.

Na de litanie knielt de deken voor het altaar neer en heft de antiphoon *Immutemur* aan, die door het koor uitgezongen wordt. Hierna begint hij de antiphoon *Juxta vestibulum*, en onder dit gezang legt hij eerst zichzelf as op het hoofd, vervolgens de kanunniken, en dan allen, die zich in het koor bevinden, zeggend: *Memento homo quia cinis es et in cinerem reverteris*.

Hoogmis (29va). Introitus *Misereris omnium*, psalm *Miserere mei Deus, Dominus vobiscum, Flectamus genua* — deze oproep weerklinkt op alle dagen van de vasten, waarop de mis van het tijdeigen gezongen wordt, behalve op de zondagen — collecte *Presta quesumus Domine* — meer collecten kunnen ad libitum gezegd worden — epistel *Convertimini ad me*, graduale *Miserere mei Deus*, vers *Misit de celo*, tractus *Domine non secundum peccata* — deze tractus wordt op alle maandagen en woensdagen van de vasten gezongen, als de mis van het tijdeigen is — evangelie *Cum jejunatis*, offertorium *Exaltabo te*, secreta *Exaudi quesumus Domine*, pefatie *Qui corporali jejunio*, communicio *Qui meditabitur*, post communionem *Percepta nobis*, de diaken — maar in missen

zonder assistentie de priester zelf — zegt *Humiliate capita vestra Deo* en de priester spreekt de collecte over het volk uit *Inclinantes se*, waarna de diaken tot besluit *Benedicamus* zingt.

Noon (28ra). Kapittel en collecte van de voorafgaande zondag met de kleine smeekgebeden.

Vespers (28ra). Antifoon bij het Magnificat *Thesaurizate vobis*, grote smeekgebeden, collecte *Presta quesumus Domine*.

Hoofdstuk VI

PARALITURGIE IN DE VASTEN

Vastengordijnen (30va; 33vb; 36va), cf LW., 2767-2768, s.v. Vastengordijn.

Het hoofdaltaar wordt aan de voor- en achterkant met zwarte antependia afgedekt gedurende de twee eerste weken van de vasten, met witte antependia gedurende de derde en vierde week van de vasten, en met rode antependia gedurende de twee laatste weken van de vasten. Rondom het koor zal men op de eerste zondag van de vasten een gordijn (cortina) ophangen, voor het koor een vastengordijn (magnum velum) laten neerhangen en aan de andere kant van de kerk voor het orgel een soortgelijk gordijn aanbrengen. Doeken (panni) komen er te hangen voor de kapel van Stephanus in het zuiderdwarspand, voor het kruis in het midden van de kerk, voor het kruis voor het koor en voor de kapel van Martinus in het noorderdwarspand.

Psalterium (31ra-31rb), cf. BL., 682, s.v. Psalterium, 2; DUC. VI, 553; IUG., 936; LW., 2331-2335; N-K., 869, s.v. Psalterium, 1. In de vastentijd stond de doorlopende lezing van de honderdvijftig psalmen, zowel in als buiten het koor, in aanzien bij de kanunniken. Op maandag na de eerste zondag in de vasten begint de dienstdoende priester in het koor na de gewone psalmen van de prime, voordat het *Preciosa* gebeden wordt, met het psalterium als volgt: *Domine labia mea, Deus in adiutorium, Beatus vir*. Hieruit worden in de vijf eerste weken van de vasten op ieder van de dertig feriaaldagen tien psalmen gelezen met de doxologie *Gloria* na telkens twee psalmen, zodat het volledig psalterium — verdeeld in groepen van vijfmaal twee psalmen per dag — twee keer door het koor voltooid wordt. Na de tien psalmen worden in het koor de litanie, de grote smeekgebeden en de zeven boetpsalmen gebeden, waarna de priester drie collecten zegt: *Exaudi quesumus, Deus a quo sancta, Concede quesumus omnipotens Deus*. Tenslotte gaan de deken,

de kanunniken, de kapelaans en de gezellen naar de kapittelzaal om daar het *Preciosa* met de gewone lezingen en collecten te zeggen.

Maar ook buiten het koor wordt het psalterium elke feriaaldag van de vasten volledig door de kanunniken gebeden. Hiertoe krijgt iedere kanunnik, naargelang het aantal van de kanunniken, een bepaald aantal psalmen toegewezen, die hij privatim moet bidden, zodat op iedere dag van de vasten het volledig psalterium door de communiteit gebeden wordt.

Mandatum (31rb; 39vb-40rb). De rituele wassing van de handen heeft de benaming gekregen van het beginwoord van de antiphoon *Mandatum novum*, die de deken bij het begin van deze dienst aanheft. Zij vindt plaats vanaf de eerste zondag in de vasten tot Pasen tijdens de prime, nadat het *Preciosa* en alle gewone lezingen en gebeden gezegd zijn. De ritus is vrij sober, want na het zingen van de antiphonen *Mandatum novum* (*do vobis, ut diligatis invicem sicut dilexi vos, dicit Dominus*) en *In diebus illis* (*mulier que erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod Iesus recubuit in domo Symonis leprosi, attulit alabastrum unguenti et, stans retro secus pedes domini Iesu, lacrimis cepit rigare pedes eius et capillis capitis sui tergebat et osculabatur pedes eius et unguento unguebat*) zal de deken de handen van de aanwezige armen wassen en broden (mandata) aan hen uitdelen, cf. ANDR. V, 390, ant. 9 en 10.

Op zeer plechtige wijze worden de handen van de kanunniken gewassen bij het Mandatum op Witte Donderdag (Deel II, Hoofdstuk VIII).

Staties (31va-31vb), cf. BL., 774, s.v. Statio, 4; LW., 2584, s.v. Statio, III; N-K., 989, s.v. Statio, 11. Drie dagen per week tot zondag *Letare Jherusalem* (vierde zondag in de vasten) zal er voor het begin van de hoogmis een statie gehouden worden voor een van de altaren in de kerk. De priester sprengt wijwater in het koor en begint de antiphoon *Exaudi nos Domine*, die door het koor vervolgd wordt, zoals op Aswoensdag. Maandag van de eerste week: Na de besprenkeling met wijwater begint de priester van de week de antiphoon *Convertimini ad me* en bidt men, zonder het koor te verlaten, de grote smeekgebeden met de psalm *Miserere*, waarna de priester de drie bovenvermelde collecten zegt: *Exaudi quesumus, Deus a quo sancta, Concede quesumus omnipotens Deus*. Dan zet de priester de litanie in en trekt men processiegewijs door de omgang van de kerk en terug naar het hoofdaltaar. Woensdag van de eerste week: Na de besprenkeling zegt de priester het vers *Peccavimus* en de collecte *Exaudi quesumus Domine*. Onder het zingen van het responsorie *Emendemus* verlaat de processie het koor om naar het altaar van Barbara te gaan. Daar aangekomen, zingt men de antiphoon *Convertimini*, gevolgd door de grote smeekgebeden met de psalm *Miserere* en de drie bovengenoemde collecten, met invoeging van de collecte van de patroon van het altaar op de voorlaatste plaats. Vrijdag van de eerste week: Statie voor het altaar van Bartholomeüs.

Maandag van de tweede week: Statie voor het altaar van Petrus.

Woensdag van de tweede week: Statie voor het altaar van Georgius. Vrijdag van de tweede week: Statie voor het altaar van het heilig Kruis. Maandag van de derde week: Statie voor het altaar van Johannes de Doper, Woensdag van de derde week: Statie voor het altaar van Catharina. Vrijdag van de derde week: Statie voor het altaar van Laurentius. Na zondag *Laetare* trekt men buiten het kerkgebouw in processie, onder het zingen van de responsoriën uit het tijdeigen, naar diverse kapellen en kerken in de stad. Maandag van de vierde week: Statie in de kapel van Evergislus. Vrijdag van de vierde week: Statie in de kerk van de Minderbroeders. Maandag van de vijfde week, de Passieweek: Statie in de kapel van Hilarius. Woensdag van de vijfde week: Statie in de kapel van de Bogaarden. Vrijdag van de vijfde week: Statie in de kerk van Servatius, maar als op deze dag het feest van Maria Boodschap gevierd moet worden, dan wordt de statie in de Servaaskerk naar de eerstvolgende feria verplaatst. Wanneer echter op een van de overige bovengenoemde statiedagen een feest met negen lezingen gevierd wordt, dan vindt er op die dag geen statie plaats en worden evenmin de tien vastenspalmen in de prime gelezen.

Een jongere hand uit het begin van de zestiende eeuw (fol. 31v in marg. inf.) geeft voor de statie in de Servaaskerk een nadere regeling voor het geval, dat Maria Boodschap op vrijdag in de Passieweek valt: In het jaar 1485 werd met het kapittel van de Servaaskerk overeengekomen, dat in dergelijke gevallen de processie van de O.L.Vrouwekerk op de voorafgaande woensdag naar de St.-Servaas zal trekken en de processie van de St.-Servaas naar de O.L.Vrouwekerk. De processie op vrijdag van de vijfde week zal dan vanuit de collegiale kerk naar de parochiekerk van de heilige Nicolaas gehouden worden.

Een nieuwe regeling voor de staties is in het jaar 1636 aan de Ordinarius toegevoegd, waaruit blijkt, dat de processies naar de kapellen en kerken in de stad mettertijd niet meer in zwang waren. De staties moeten voortaan gehouden worden in de collegiale kerk. Maandag na zondag *Laetare* in de kapel van de heilige Stephanus. Woensdag na zondag *Laetare* in de kapel van de heilige Martinus. Vrijdag na zondag *Laetare* in de kapel van Merode. Maandag na Passiezondag in de kapel van de heilige Anna achter in de kapittelzaal. Woensdag na Passiezondag in de crypte bij het altaar van de heilige Blasius. Vrijdag na Passiezondag in de kerk van de heilige Nicolaas, cf. Deel I, Aanhangel I.

Dodenmetten (31vb), cf. DUC. VIII, 327, s.v. Vigiliae, Officium quod pro defunctis canitur; IUG., 1258, s.v. Vigiliae, plur., 2; LW., 551-552, s.v. Dodenofficie; N-K., 1101, s.v. Vigilia, 5. Op de feriaaldagen van de vasten worden voor de completen de vigiliae ofwel de dodenmetten gezongen met negen lezingen, tenzij een feest van negen lezingen dit verhindert.

Geestelijke lezing (31vb-32ra), cf. TONG. I, 121, 65-73. Na de dodenmetten gaat men in processie naar de refter en een hiertoe gemachtigde scholier zal daar uit de Dialogen van de heilige Gregorius voorle-

zen. Onder de voorlezing zal er drie maal voor de kanunniken, en een of twee maal voor de scholieren ingeschonken worden. Na de voorlezing begeeft men zich weer naar het koor om de completen te zingen. Dit gebruik vindt plaats gedurende de gehele vasten, behalve op de zondagen, en het inschenken onder de voorlezing geschiedt tot Goede Vrijdag.

Hoofdstuk VII

PALMZONDAG

Palmzondag heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: *dominica in Palmis* (37va), *dies Palmarum* (41ra) of eenvoudig *Palme* (29ra), cf. BL., 590, s.v. *Palma*, 6; DUC, VI, 120, s.v. *Palma*, 1, *Palmarum dies*; H-G., 271; LW., 2130-2137, s.v. *Palmzondag*; N-K., 756, s.v. *Palma*, 1.

Vertaling

Eerste vespers (37va). Antiphonen en psalmen van de feria, hymne *Vexilla*, kapittel *Audivi contumelias*, responsorie *Circumdederunt me*, vers *Quoniam tribulatio*, vers *Eripe me de inimicis meis*, antiphon bij het Magnificat *Pater juste*, collecte *Da nobis quesumus Domine*.

De vespers en de lauden moeten geluid worden zoals op de apostel-feesten en in de mis moet men met twee koorkappen bij het koor staan, maar in het koorofficie slechts met één koorkap.

Completen (37va). Antiphon bij het Nunc dimittis *Popule meus*.

Metten (37va-37vb). Invitatorium *Ipsi vero*.

Eerste nocturn. Psalmen en antiphonen zoals op de andere zondagen, vers *Eripe me de inimicis*, *Pater noster*, vers *Eripe me Domine ab homine*, drie lezingen uit de propheet Jeremias, responsorie *In die*, met de twee er op volgende responsoriën.

Tweede nocturn. Vers *Eripe me Domine ab homine malo*, *Pater noster*, vers *De ore leonis*, drie middelste lezingen uit de preek *Psalmi vicesimi*, responsorie *Salvum me fac*, met de twee er op volgende responsoriën.

Derde nocturn. Vers *De ore leonis*, *Pater noster*, vers *Dederunt in escam meam*, drie lezingen van het evangelie *Cum appropinquaret Iesus*, responsorie *Obprobium*, met de twee er op volgende responsoriën, waarvan de laatste *Circumdederunt me* vanaf het begin herhaald moet worden.

Lauden (37vb). Vers *De ore leonis*, antiphon *Dominus Deus*, psalm

Miserere, antiphon *Circumdantes*, psalm *Confitemini*, antiphon *Judica*, psalm *Deus Deus*, antiphon *Cum angelis*, psalm *Benedicite*, antiphon *Confundantur*, psalm *Laudate*, hymne *Pange lingua*, kapittel *Hoc sentite*, vers *Dederunt in escam meam*, antiphon bij het *Benedictus Turba multa*, collecte *Omnipotens sempiterne Deus*.

Prime (37vb). Antiphon *Anime in piorum*.

Terts (37vb-37bisra). Antiphon *Judicasti*, kapittel *Corpus meum*, responsorie *Ingrediente Domino*, vers *Cumque audissent*, vers *Deus meus es tu*, collecte *Purifica quesumus Domine*.

De kosten zal voor de vanouds bekende hoeveelheid palmtakken zorgen en deze op de omgang achter het altaar van het koor laten brengen. Onder de terts maakt de deken zich gereed voor de hoogmis met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken.

Palmwijding (37bisra-37bisrb), cf. FR. I, 490-498. Na de terts gaan de deken, de diaken en subdiaken, alle drie bekleed met een rood kazuifel van de beste kwaliteit, naar de plaats, waar de palmtakken heengebracht zijn om gezegend te worden. Voorop lopen scholieren met kaarsen en wierookvat, en wanneer de stoet ter plaatse aangekomen is, legt de deken het kazuifel af, doet een koorkap om en zegt de collecte *Deus quem diligere*. Hierna legt de subdiaken het kazuifel af en leest de prophetie *Venerunt filii Israel* voor op de wijze van een lezing. Na de prophetie doen de cantor en een kanunnik als metgezel een rode koorkap om en zet de cantor de antiphon *Collegerunt* in. Twee door de cantor opgestelde zangers beantwoorden de antiphon met het vers *Unus autem*, waarna het koor de antiphon herhaalt. Nu legt de diaken het kazuifel af en leest het evangelie *Cum appropinquaret Ihesus* voor. Aansluitend zegt de deken de zegeningen over de palmtakken: *Exorcizote, creatura florum* met de er op volgende collecten, de prefatie, de oratie *Deus qui Filium tuum*, waarna hij de palmtakken met wijwater besprenkelt en tot besluit de oraties *Deus qui Filium tuum* en *Deus qui dispersa* zegt. Na de zegening neemt de deken een palmtak in de hand en zet met luider stem de antiphon *Pueri Hebreorum* in, die door het koor uitgezongen wordt met de overige antiphonen. Dan daalt hij samen met de assistenten af naar het koor voor de uitdeling van de palmtakken. Ministranten werpen de palmtakken door de openingen van de balustrade naar de leken, en beambten van de kerk brengen de palmtakken eerbiedig naar de kanunniken, priesters, gezellen en scholieren om deze aan hen uit te delen.

Palmprocessie (37bisrb-37bisva), cf. LW., 2130. Nadat de deken de gewone zondagse besprenkeling met wijwater verricht heeft, begint de cantor de antiphon *Ante sex dies*, die door het koor uitgezongen wordt met de er op volgende antiphonen. Allen dalen in processie uit het koor af en verlaten het kerkgebouw door de deur tegenover de Graanmarkt. Zij trekken rondom de kapel van Stephanus tot aan de plaats, waar een kruis geplaatst is, nl. op het kerkhof tegen de muur, die zich vóór de kapel van Stephanus bevindt, en terwijl het koor de antiphonen afzingt,

zal de deken of een plaatsvervanger, samen met de diaken en de subdiaken voor het kruis neergeknield, alleen en in stilte de volgende oraties bidden: *Omnipotens sempiterne Deus* en *Auge fidem*. Nadat het koor de antiphonen uitgezongen heeft, staat de deken op, ontbloot het kruis en begroet het door met de assistenten in verering op de grond neer te knielen. Tezamen met de cantor heffen zij daarbij drie keer de antiphoon *Ave rex noster* aan, die telkens door het koor vervolgd wordt. Hierna begint de cantor de hymne *Vexilla*, waarvan de verzen door de halfkoren om en om gezongen worden, zoals in de vespers gebruikelijk is. Twee priesters nemen het aanbeden kruis nu in hun handen en scharen zich achter twee scholieren, die met ontblote processiekruisen voorop gaan. De cantor heft het responsorie *Circumdederunt me* aan en de processie schrijdt naar de plaats, waar scholieren bovenop het portaal, dat naast de refter gelegen is, *Gloria laus* zullen zingen met de overige verzen van de hymne, waarbij het koor telkens het eerste vers herhalen zal. Na het laatste vers zet de cantor het responsorie *Ingrediente Domino* in, en onder dit gezang gaat de processie door de omgang de kerk binnen en beklimt het koor.

Hoogmis (37bisva-37bisvb). Terwijl de deken voor het altaar het *Confiteor* zegt, begint de cantor de introitus *Domine ne longe*, vers *Deus Deus meus*, enige collecte *Omnipotens sempiterne Deus*, epistel *Hoc sentite in vobis*, graduale *Tenuisti*, vers *Quam bonus*, tractus *Deus Deus meus respice*, *Dominus vobiscum*, *Passio Domini nostri* zonder *Gloria tibi Domine*, offertorium *Improperium*, secreta *Concede quesumus omnipotens Deus*, priefatie *Qui salutem* — deze priefatie wordt tot Goede Vrijdag gezegd — *communio Pater*, post communionem *Per hujus Domine*.

Sext (37bisvb). Antiphoon *Popule meus*, kapittel *Circumspexi*, responsorie *Ingrediente*, collecte *Concede quesumus*.

Noon (37bisvb). Antiphoon *Nunquid redditur*, kapittel *Vere languores*, responsorie *Ingrediente*, collecte *Omnipotens sempiterne Deus*.

Tweede vespers (37bisvb). Antiphonen en psalmen van de feria, hymne *Vexilla*, die volledig uitgezongen wordt, kapittel *Tu Domine*, responsorie *Ingrediente*, vers *Eripe me*, antiphoon bij het *Magnificat Occurrunt turbe*, zonder suffragiën, zoals gedurende de gehele week gebruikelijk is.

Completen (37bisvb). Dezelfde complete als na de eerste vespers worden gedurende de week tot woensdag gezegd.

WITTE DONDERDAG

Witte Donderdag heeft in de Ordinarius de volgende benaming: *Cena Domini* (38va), cf. BL., 142, s.v. *Cena*, 3; LW., 2923-2929, s.v. *Witte Donderdag*; MW. II, 445, 58-68; N-K., 164, s.v. *Cena*, 2.

Vertaling

Inleiding (38va-38vb). Om de metten aan te kondigen op het feest van het Avondmaal des Heren, moeten de klokken geluid worden zoals op de feesten der apostelen en evenzo later op de dag bij alle uren tot en met de vespers. Voor het begin van de metten moet onder het kruis naast de adelaar een kaars neergezet worden midden tussen zes kaarsen aan de rechter- en zes kaarsen aan de linkerkant.

De volgende onderdelen van het koorofficie vervallen gedurende de drie laatste dagen van de Goede Week: *Domine labia mea*, *Deus in adjutorium*, het invitorium, *Gloria Patri*, *Jube Domine*, *Tu autem*, *Hec dicit*, de kapittels, de versikels — behalve de versikels bij de nocturnen — de responsoriën — behalve de responsoriën bij de metten — *Dominus vobiscum*, *Per Dominum*, *Benedicamus*, de antiphonen — behalve de antiphonen bij de metten, de lauden en de vespers — de zegenformules voorafgaande aan de lezingen, en het vers *Et ne nos* na het *Pater noster*.

Metten (38vb-39ra). De priester, die de weekdienst heeft, zal het koor zonder koorkap leiden.

Eerste nocturn. Antifoon *Zelus domus*, psalm *Salvum me fac*, antifoon *Avertantur*, psalm *Deus in adjutorium*, antifoon *Deus meus*, psalm *In te Domine*, vers *Exurge Domine*, *Pater noster*, drie lezingen uit de klaagliederen van Jeremias, responsorie *In monte Olyveti*, responsorie *Tristis est anima*, responsorie *Ecce vidimus eum*, dat vanaf het begin herhaald moet worden.

Tweede nocturn. Antifoon *Liberavit*, psalm *Deus judicium tuum*, antifoon *Cogitaverunt*, psalm *Quam bonus*, antifoon *Exurge Domine*, psalm *Ut quid Deus*, vers *Deus meus eripe me*, *Pater noster*, drie lezingen uit de preek *Scio quidem*, responsorie *Amicus meus*, responsorie *Una hora*, responsorie *Ecce turba*, dat vanaf het begin herhaald moet worden.

Derde nocturn. Antifoon *Dixi iniquis*, psalm *Confitebimur*, antifoon *Terra tremuit*, psalm *Notus in Judea*, antifoon *In die tribulationis*, psalm *Voce mea*, vers *Homo pacis mee*, *Pater noster*, drie lezingen van het evangelie *Ante diem festum*, responsorie *Seniores populi*, responsorie *Revelabunt*, responsorie *O Juda*, dat vanaf het begin herhaald moet worden.

Lauden (39ra-39rb). Voor het begin van de lauden bestijgen twee scholieren de verhoging om aan het einde van iedere psalm, t.w. de vijf

psalmen en het Benedictus, telkens één kaars aan weerszijden van de adelaar uit te doven.

Antifoon *Justificeris*, psalm *Miserere*, antifoon *Dominus tamquam ovis*, psalm *Dominus refugium*, antifoon *Contritum est*, psalm *Deus meus*, antifoon *Exortatus es*, psalm *Canemus*, antifoon *Oblatus est*, psalm *Laudate*, antifoon bij het Benedictus *Traditor*. Na de laatste antifoon worden alle kaarsen in het koor en in de kerk uitgedoofd op één na — hoogst waarschijnlijk de kaars, die naast de adelaar geplaatst is — die de koster, zonder dat haar licht kan waargenomen worden, tot na de metten zal bewaren.

Scholieren gaan na de herhaling van de antifoon bij het Benedictus naar het altaar van de heilige Nicolaas onder de klokken om daar de tekstrope *Kyrieleison* te zingen. Twee zangers, die door de cantor in het midden van het koor opgesteld zijn, zingen het vers *Qui passurus*. Het koor beantwoordt dit met *Domine miserere, Christus Dominus*.

De tweede keer zingen de scholieren *Kyrieleison*, *Christeleison*. De twee zangers in het midden van het koor zingen het vers *Qui prophetice*. Het koor beantwoordt dit met *Domine miserere, Christus Dominus*.

De derde keer zingen de scholieren *Kyrieleison*, *Christeleison*, *Kyrieleison*. De twee zangers in het midden van het koor zingen het vers *Qui expansis*. Het koor beantwoordt dit met *Domine miserere, Christus Dominus*.

De priester in het koor zegt het vers *Mortem autem crucis* en allen knielen neer om de grote smeekgebeden met de psalm *Miserere* te bidden, waarna de priester de dienst besluit met de collecte *Respice* zonder *Per Dominum*.

Prime, Terts, Sext, Noon (39rb). De psalmen van de kleine uren worden niet gezongen, maar met gedempte stem in het koor gebeden, zonder hymne, antifoon, kapittel, *Christe*. Na de psalmen knielt het koor neer en zegt de gewone smeekgebeden met één collecte *Respice quesumus Domine super hanc*. In de prime wordt geen *Preciosa* gezegd en vervalt de voorlezing van de regel van Augustinus.

Hoogmis (39rb-39vb). Onder de noon maakt de deken zich gereed voor de hoogmis met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken. Na de noon treden zij voor het altaar, alle drie met een wit kazuifel bekleed, en zeggen daar het *Confiteor*. De deken knielt nu voor het altaar neer met al zijn kanunniken en bidt samen met hen de zeven boetpsalmen, zonder *Gloria*. Onmiddellijk aansluitend bidden zij de grote smeekgebeden met de psalm *Inclina*, die de deken besluit met de oratie *Adesto Domine* en de overige oraties, die in het groot missaal vervat zijn.

Hierna staan allen op en begint de mis met de introitus *Nos*, psalm *Deus misereatur nostri*, collecte *Deus a quo et Judas*, epistel *Convenientibus*, graduale *Christus factus est*, vers *Propter quod* — vandaag legt de priester twee hosties op de pateen voor de consecratie, de ene om op de dag zelf te nuttigen, de andere om tot de volgende dag te bewaren —

evangelie *Ante diem festum*, offertorium *Dextera Domini*, secreta *Ipse tibi*, preefatie *Qui salutem*, *Communicantes*, *Hanc igitur*, *Qui pridie*, het *Agnus Dei* wordt gezongen, maar de vredeskus wordt niet gegeven, communio *Dominus Ihesus*. Als de mis zover gevorderd is, neemt de priester het Lichaam des Heren op en brengt het zeer eerbiedig naar de reliquieenkamer om het daar neer te leggen en te bewaren tot de volgende dag.

Vespers (39vb). Dadelijk hierna volgen de vespers, zonder *Deus in adiutorium*. Antiphoon *Calicem*, psalm *Credidi*, antiphoon *Cum hiis*, psalm *Ad Dominum*, antiphoon *Ab hominibus*, psalm *Eripe me*, antiphoon *Custodi me*, psalm *Domine clamavi*, antiphoon *Considerabam*, psalm *Voce mea*, antiphoon bij het Magnificat *Cenantibus autem*. Vervolgens zegt de priester, naar het volk gekeerd, *Dominus vobiscum*, collecte *Refecti*. De diaken zingt *Benedicamus*, maar de zegen wordt niet gegeven. Vanaf dit uur worden de klokken niet meer geluid tot de vigilie van Pasen na de wijding van de doopvont.

Mandatum (31rb; 39vb-40rb). Het woord Mandatum heeft in de Ordinarius de twee volgende betekenissen:

1. Plechtige rituele wassing van de handen der kanunniken en armen, cf. DUC. V, 212-213, s.v. Mandatum, 9; LThK. IV, 476-477, s.v. Fusswaschung; LW., 2826-2827, s.v. Voetwassing, IV A; N-K., 635, s.v. Mandatum, 6.

2. Brood dat na de rituele wassing uitgedeeld wordt, cf. DUC. V, 213, s.v. Mandatum, 9, Mandatum pauperum (Gall. Mandé).

Na het middageten omstreeks de vespertijd wordt er met een klepper twee of drie keer een teken gegeven, waarna de kanunniken, priesters, gezellen, scholieren en verder de gelovigen, die er prijs op stellen, in de refter samenkomen voor de rituele wassing. De bakker van de kerk moet voor broden zorgen volgens de van ouds bekende vorm en hoeveelheid, nl. zoveel als van zes vaten gebakken kunnen worden. De betaalmeeester van het koor zal voor de wijn in de refter zorgen. Op het aangegeven uur komen de heren processiegewijs de refter binnen om de broden te zegenen ter nagedachtenis aan de Heer, die Brood, d.w.z. zijn Lichaam, onder de leerlingen verdeeld heeft. De cantor zet met luider stem de antiphoon *Mandatum novum* in, die met de overige antiphonen en de verzen uit het graduale gezongen wordt. Bij de laatste antiphoon *Ante diem festum* komen twee scholieren met brandende kaarsen en één scholier met het wierookvat de refter binnen, gevolgd door twee kanunniken, de ene als diaken in witte dalmatiek, de andere als subdiaken in witte tuniek. De diaken vraagt de zegen aan de deken en leest het evangelie *Ante diem festum Pasche* voor, waarna de subdiaken de tekst aan de deken toereikt om te kussen. De deken doet een koorkap om en zegt de volgende gebeden: vers *Suscepimus Deus misericordiam*, vers *Secundum nomen tuum Deus*, vers *Tu lavasti pedes discipulorum*, *Dominus vobiscum*, collecte *Splendor lucis*, collecte *Da nobis quesumus*, collecte *Adesto Domine*, zegening der broden *Benedic Domine hos panes*.

Ministranten leggen in de refter tafellakens uit en brengen wasbekkens met water binnen. Nu gaan de deken en de oudste kanunnik de handen van alle aanwezigen ieder afzonderlijk wassen, de deken aan de rechter- en de oudste kanunnik aan de linkerkant. Vervolgens staan twee priesters op om de handen van de deken en zijn metgezel te wassen. De twee jongste kanunniken treden naar voren om de broden onder de heren, de kapelaans, de gezellen en de aanwezige gelovigen te verdelen en wijn in te schenken. Onderwijl leest de diaken voor uit het evangelie volgens Johannes, te beginnen bij de pericope: *Amen amen dico vobis : Non est servus major domino suo*, en hij zal voortlezen, totdat alle wijn ingeschonken is, cf. ANDR. V, 231, Ordo L, cap. XXV, nr. 131. Dan beëindigt hij de voorlezing met de woorden: *Surgite eamus hinc*, waarna allen de refter in processie verlaten.

Op eenvoudige wijze zal de deken op de zondagen in de vasten de handen van de aanwezige armen wassen en broden (mandata) aan hen uitdelen, cf. Paraliturgie in de Vasten, s.v. Mandatum (Deel II, Hoofdstuk VI).

Altaarwassing (40rb), cf. LW., 121-122. Terstond na de altaarontbloeting houdt de koster water en wijn gereed voor de altaarwassing, en nadat de kanunniken en de kapelaans samengeroepen zijn, zal de deken alle altaren wassen, waarbij een responsorie of een antiphon met de collecte van de patroon van ieder altaar gezongen wordt. De altaren zullen ontbloot blijven tot de vigilie van Pasen, omdat de gelovigen de altaren op Goede Vrijdag komen bezoeken.

Na afloop van de plechtigheid komen allen, die in de refter gediend hebben, samen in het huis van een van de kanunniken of in de refter om daar de broden en de wijn van het Mandatum in ontvangst te nemen.

Completen (40rb). Vandaag houdt het convent geen completen en evenmin op Goede Vrijdag, tot aan de completen van de vigilie van Pasen.

De Ordinarius stelt kortweg vast, dat er vandaag eigenlijk slechts twee plechtigheden in de kerk plaatsvinden: de metten met aansluitende lauden en de dienst van de mis met voorafgaande kleine uren en aansluitende vespers (40rb).

GOEDE VRIJDAG

Goede Vrijdag heeft in de Ordinarius de volgende benaming: Parascheve ofwel Voorbereiding (40rb), cf. BL., 593; DUC. VI, 162; H-G., 273; IUG., 807; LW., 885-897, s.v. Goede Vrijdag; N-K., 761, s.v. Parasceve, 1.

Vertaling

Inleiding (40rb-40va). De matricularius zal naar de woningen van de kanunniken en de kapelaans gaan om daar met een klepper de metten van Goede Vrijdag aan te kondigen. Op dit gegeven teken komen allen in het koor bijeen om de metten te zingen volgens dezelfde ritus als op Witte Donderdag.

Metten (40va). Eerste nocturn. De koorleider zet de antiphon *Astiterunt* in, psalm *Quare fremuerunt*, antiphon *Diviserunt*, psalm *Deus Deus meus respice*, antiphon *Insurrexerunt*, psalm *Dominus illuminator*, vers *Ab insurgentibus in me*, drie lezingen uit de Klaagliederen van Jeremias, responsorie *Omnes amici*, responsorie *Velum templi*, responsorie *Vinea mea*, dat vanaf het begin herhaald moet worden.

Tweede nocturn. Antiphon *Vim faciebant*, psalm *Domine ne in furore secundum*, antiphon *Confundantur*, psalm *Exspectans*, antiphon *Alieni*, psalm *Deus in nomine*, vers *Insurrexerunt in me*, zes lezingen uit de preek *Decursis*, responsorie *Tamquam ad latronem*, responsorie *Tenebre facte sunt*, responsorie *Barrabas*, dat vanaf het begin herhaald moet worden.

Derde nocturn. Antiphon *Ab insurgentibus*, psalm *Eripe me*, antiphon *Longe fecisti*, psalm *Domine Deus salutis*, antiphon *Captabant*, psalm *Deus ultionum*, vers *Locuti sunt adversum me*, responsorie *Tradiderunt*, responsorie *Jhesum tradidit*, responsorie *Caligaverunt*, dat vanaf het begin herhaald moet worden.

Lauden (40va-40vb). Antiphon *Proprio filio*, psalm *Miserere mei*, antiphon *Anxiatus*, psalm *Domine exaudi secundum*, antiphon *Ait latro*, psalm *Deus Deus meus*, antiphon *Dum conturbata*, psalm *Domine audivi*, antiphon *Memento mei*, psalm *Laudate*, antiphon bij het Benedictus *Posuerunt*. De teksttrope *Kyrieleison*, *Christeleison*, *Kyrieleison*, is dezelfde als op Witte Donderdag.

Dagofficie (40vb-41vb). Het dagofficie zal op dezelfde manier aangekondigd worden als de metten. De kleine uren vervallen, maar omstreeks het zesde uur maakt de deken zich gereed voor het officie van de mis met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken. Met hun drieën treden zij, allen met een rood kazuifel bekleed, voor het altaar, dat met twee witte altaardwalen bedekt is.

Lezingen. De subdiaken legt het kazuifel af en leest voor het altaar op de wijze van een lezing, zonder titel, *In tribulatione*, tractus *Domine*

audivi, Oremus, Flectamus genua, collecte *Deus a quo*. De subdiaken leest weer op de wijze van een lezing *Dixit Dominus ad Moysen et Aaron*, tractus *Eripe me Domine*. Nu legt de koster twee doeken op het altaar neer, één aan de rechter- en één aan de linkerkant, en wanneer in de Passie de zinsnede gelezen wordt: *Partiti sunt vestimenta sibi* (Jo., XIX, 24, N.B. de Ordinarius citeert foutief: *Dividentes vestimenta ejus*, Lc., XXIII, 34), neemt de priester de ene doek weg, en de koster, naast het altaar staande, de andere. De Passie wordt op de adelaar gelezen, zonder *Dominus vobiscum* en zonder *Gloria tibi Domine*.

Plechtige gebeden (40vb-41ra), cf. LW., 89-90, s.v. Algemeen Gebed. Na de Passie volgen de plechtige gebeden voor de universele kerk. De eerste oratie begint dadelijk met *Oremus*, zonder *Dominus vobiscum*, en wordt staande gebeden. Aan het slot zegt de priester geen *Per Dominum*, maar *Oremus*, en spreekt de diaken de uitnodiging *Flectamus genua* uit. Vervolgens knielen de priester en het volk neer en blijven zo neergeknield, totdat hun gebed beëindigd is. Dan zegt de diaken *Levate* en de priester *Per Dominum*. Na de tweede oratie zegt de priester wederom *Oremus* en de diaken *Flectamus genua*, waarop de priester en het volk op dezelfde manier neerknielen als na de eerste oratie, totdat de diaken *Levate* zegt en de priester *Per Dominum*. Alle plechtige gebeden worden op deze wijze gezegd, behalve de oratie *Omnipotens sempiterne Deus qui eciam Judaicam*, waarbij men niet neerknielt, omdat de Joden met kniebuigingen de Heer bespot hebben.

Verering van het kruis (41ra-41rb), cf. LW., 888-892, s.v. Aanbidding van het kruis. De koster zal in het midden van het koor een plaats versieren voor de kruisverering. In de Ordinarius is van twee kruisen sprake: het heilig Kruis, waarmee wel de grote kruisrelik van de O.L.Vrouwekerk bedoeld zal zijn (*sancta Crux*) en het kruis dat op Palmzondag op het kerkhof vereerd is en dat aan het slot van deze plechtigheid in het heilig graf neergelegd zal worden (*alia crux*). Allereerst gaan de deken, de diaken en de subdiaken het heilig Kruis halen, voorafgegaan door twee scholieren met grote kaarsen. Het is met een zuivere purperen doek bedekt en wordt door de deken en de diaken aangenomen. Het andere kruis, dat eveneens bedekt is, wordt door twee priesters aangenomen. Als beide kruisen neergelegd zijn, zingen de cantor en zijn metgezel, daarnaast staande, de antiphoon *Popule meus*. Staande tegenover hen zingen twee scholieren *Agyos*. Het koor knielt neer en zingt *Sanctus Deus*. Intussen naderen de geestelijken stap voor stap de plaats, waar het heilig Kruis vereerd moet worden. Vervolgens zingen de cantor en zijn metgezel *Quia eduxi te*, de twee scholieren *Agyos* en het koor *Sanctus Deus*. Hierna zingen de cantor en zijn metgezel de antiphoon *Quid ultra*, de twee scholieren *Agyos* en het koor *Sanctus Deus*. Dan ontbloot de deken het heilig Kruis, neemt het in zijn handen, en terwijl hij het omhoog heft en zeer eerbiedig aan het volk vertoont, zal hij drie keer met luider stem *Ecce lignum crucis* zingen. De geestelijkheid knielt neer en vervolgt de antiphoon met het vers *Beati*

inmaculati en de herhaling *Ecce lignum*, waarna de voorzangers de antifoon *Crucem tuam* met de psalm *Misereatur nostri* zingen. Nu nadert de deken het ontblote Kruis, aanbidt het eerbiedig en kust het. Evenzo doen de diaken, de subdiaken en het gehele koor van groot tot klein. De voorzangers zingen het eerste vers van de hymne *Crux fidelis*, dat door het koor herhaald wordt, en zingen hierna alle overige verzen van de hymne uit, waarbij het koor telkens het beginvers *Crux fidelis* herhaalt. Tot besluit zet de cantor met luider stem de antiphonen *Dum fabricator*, *Aperto ergo*, *O admirabile precium* in.

Verering van de reliquieën (41rb-41va), cf. FR. II, 468-469. Terwijl deze antiphonen door het koor uitgezongen worden, knielen de deken, de diaken en de subdiaken bij het Kruis neer met het gezicht naar het altaar gekeerd, en bidt de deken in stilte de oratie *Tuam crucem Domine* en de drie er op volgende oraties. Hierna legt de deken het kazuifel af, evenals de assistenten, en neemt de Kruisreliquie (De Ligno Crucis, 41va), de diaken een pyxis met reliquieën, en de subdiaken het andere ontblote kruis. Zo dalen zij uit het koor af en begeven zich in de kerk naar een vont, die klaar staat om gezegend te worden. Daarin wassen zij het heilig Kruis en de reliquieën, terwijl de deken de oratie *Domine Jhesu Christe* met de er op volgende oratie zegt, waarna de gelovigen uit de vont kunnen drinken.

Heilig graf (41va), cf. LW., 916, s.v. Heilig graf, II. De deken betreedt de plaats, waar het heilig graf in gereedheid gebracht is en legt daar het kruis, dat op Palmzondag op het kerkhof vereerd is, neer onder de doek, waarmee de subdiaken het gedragen heeft. Daar blijft het kruis liggen tot de nacht van de Verrijzenis, want dan wordt de doek uit de handen van Maria Magdalena als zweetdoek ontvangen, aan het volk vertoond en op het altaar neergelegd, waar hij gedurende de gehele paasweek zal blijven liggen.

Officie van de mis (41va-41vb), cf. LW., 893-894, s.v. Goede Vrijdag, B en C. De priester begeeft zich naar het altaar, bekleedt zich met het kazuifel en zegt daar het *Confiteor*. Daarna gaat hij, voorafgegaan door twee scholieren met grote kaarsen, naar de plaats, waar de vorige dag het Lichaam des Heren neergelegd is en neemt het met grote eerbied op om het op het altaar te plaatsen. Bij het altaar aangekomen, giet hij wijn en water in de kelk en zegt daarbij de formule *Fiat hec commixtio vini et aque* met de collecte *Deus qui humane substantie*. Hij bedekt de kelk en zegt met gedempte stem *Oremus, Preceptis salutaribus . . . et ne nos inducas in temptationem*, het koor *Sed libera nos a malo*, de priester *Amen*. Eveneens zegt de priester *Libera nos quesumus*, breekt de hostie op de gewone wijze bij de conclusie *Per eundem Dominum* en zegt hardop de slotwoorden *Per omnia secula seculorum*, waarop het koor *Amen* zegt. Vandaag vervallen de vredewens *Pax Domini*, het *Agnus Dei* en de vredeskus, maar de priester laat een partikel van het Lichaam des Heren in de kelk vallen, zonder iets daarbij te zeggen, zodat de niet geconsacreerde wijn geheiligd wordt door het geheiligde Brood (vinum

non consecratum sanctificatur per Panem sanctificatum, 41vb). Vervolgens zegt hij *Domine Jhesu Christe fili Dei*, nuttigt het Lichaam van Christus en zegt *Corpus Domini*. Hierna nuttigt hij het Bloed en zegt *Sanguis Domini nostri*. Dan zegt hij *Corpus tuum Domine*, nuttigt de ablutie en zegt tot besluit van de dienst *Quod ore sumpsimus*.

Vespers (41vb). Onmiddellijk aansluitend volgen de vespers. Psalm *Confitebor*, psalm *Domine probasti*, psalm *Eripe me*, psalm *Domine clamavi*, psalm *Voce mea*, *Magnificat*, gevolgd door de vesper- en communieantifoon *Dum accepisset acetum*, *Kyrieleison* enz., grote smeekgebeden met de psalm *Miserere*, zonder *Gloria* of *Laus tibi Domine*. De priester zegt slechts *Exurge Domine*, *Domine Deus virtutum*, *Domine exaudi* en zonder *Dominus vobiscum* zegt hij slechts één collecte *Oremus*, *Respice quesumus Domine*. Na deze collecte wordt het volk niet gezezend, maar spreekt de priester alleen het gebed *Placeat tibi* uit.

Completen (41vb). Zoals op Witte Donderdag vervallen ook vandaag de completen.

Hoofdstuk X

PAASVIGILIE

De paasvigilie heeft in de *Ordinarius* de volgende benaming: *Vigilia Pasche* (42ra), cf. *LW.*, 2156-2162, s.v. *Pasen*, III.

Vertaling

Metten (42ra). De metten worden met een klepper aangekondigd en op gelijke wijze gevierd als gisteren.

Eerste nocturn. De koorleider, zonder koorkap, zet de antifoon *In pace in idipsum* in, psalm *Cum invocarem*, antifoon *Habitabit*, psalm *Domine quis habitabit*, antifoon *Caro mea*, psalm *Conserva me*, vers *In pace*, *Pater noster*, drie lezingen uit het Gebed van de propheet Jeremias, responsorie *Sepulto Domino*, responsorie *Jherusalem luge*, responsorie *Plange quasi*.

Tweede nocturn. Antifoon *Elevamini*, psalm *Domini est terra*, antifoon *Credo videre*, psalm *Dominus illuminatio*, antifoon *Domine abstraxisti*, psalm *Exaltabo te*, vers *Tu autem Domine*, *Pater noster*, drie lezingen uit de preek *Semper quidem*, responsorie *Recessit pastor*, responsorie *O vos omnes*, responsorie *Ecce quomodo*.

Derde nocturn. Antifoon *Deus adjuva me*, psalm *Deus in nomine*,

antiphon *In pace*, psalm *Notus in Judea*, antiphon *Factus sum*, psalm *Domine Deus salutis*, vers *Collocavit me in obscuris*, *Pater noster*, drie lezingen van het evangelie, zonder titel, *Vespere autem sabbati*, responsorie *Estimatus sum*, responsorie *Agnus Dei*, responsorie *Sicut ovis*, dat vanaf het begin herhaald moet worden.

Lauden (42ra-42rb). Antiphon *O mors*, psalm *Miserere*, antiphon *Plangent eum*, psalm *Judica me Deus*, antiphon *Attendite*, psalm *Deus Deus meus*, antiphon *A porta inferi*, psalm *Ego dixi*, antiphon *O vos omnes*, psalm *Laudate*, antiphon bij het *Benedictus Mulieres*. De teksttrope *Kyrieleison*, *Christeleison*, *Kyrieleison*, is dezelfde als op Witte Donderdag en Goede Vrijdag.

Officie van de mis (42rb-43va). De kleine uren worden niet gezegd, maar op het uur van de prime begint het officie van de mis. Voor het begin van het officie wordt er uit een vuursteen vuur geslagen om daarmee een kaars aan te steken, waarna de brandende kaars door de priester gezegd wordt met de oratie *Dominus vobiscum*, *Oremus*, *Domine sancte Pater*. Vervolgens worden de jaren vanaf de Menswording des Heren in de paaskaars aangebracht, die door de koster gereedgezet is. Het altaar moet met de beste ornamenten versierd worden en alle kaarsen moeten geplaatst worden, zoals op hoge feestdagen te doen gebruikelijk is.

Wijding van de paaskaars (42rb-42va). Twee scholieren stellen zich op nabij het altaar van Bartholomeüs, twee pieken dragend. Bovenop de pieken zijn twee duiven bevestigd, voorzien van een inkeping in de bek, waarin brandende kaarsen staan, die ontstoken zijn aan de kaars, die met het vuur van de vuursteen aangestoken is. Deze knapen zingen de hymne over het nieuwe vuur *Inventor rutili* en het koor herhaalt dit beginvers telkens na iedere strophe, die de knapen zullen zingen, cf. ANDR. V, 396-398, Ordo Romanus L, app. V, hymne van Prudentius. Al zingend gaan de knapen stap voor stap vooruit, totdat zij bij de paaskaars aangekomen zijn. Daar staan de diaken, bekleed met een witte dalmatiek, en de subdiaken, bekleed met een witte tuniek, gereed, en de diaken zingt met heldere stem de zegening van de paaskaars *Exultet jam angelica*. Na de zegening verandert hij zijn stem om de prefatie *Invisibilem Deum* te zingen. Met een albe bekleed, staan twee scholieren met gewijde kaarsen links en rechts van de paaskaars, en een derde scholier naast de diaken met een zilveren scheepje met de wierookkorrels er in, die in de paaskaars geplaatst moeten worden. En wanneer de diaken bij de zinsnede *Suscipe sancte Pater* gekomen is, dan moet hij de wierookkorrels in de paaskaars steken in de vorm van een kruis. Als hij echter bij de zinsnede *Rutilans ignis accendit* gekomen is, wordt de paaskaars met het gewijde vuur, dat de scholieren op de pieken aangebracht hebben, aangestoken, waarbij de diaken de helpende hand biedt. Nu de paaskaars brandt en de diaken met zijn functie verder gaat, wordt het vuur, waarmee de paaskaars ontstoken werd, uitgedoofd en ook alle andere kaarsen, die in de kerk branden. Daarna wordt er

opnieuw vuur genomen, en wel direct van de brandende paaskaars zelf, en alle kaarsen van het koor worden hiermee ontstoken en de paaskaars zal voortdurend blijven branden gedurende de gehele week tot na de mis van zaterdag in de paasweek.

Lezingen (42va-42vb). De vier lezingen, die op de wijding van de paaskaars volgen, worden door vier kanunniken voorgelezen. De oudste priester zal de eerste lezing *In principio* verrichten. Na deze lezing wordt geen tractus gezongen, maar de deken, met een wit kazuifel bekleed, treedt voor het altaar en zegt onmiddellijk de collecte *Oremus, Deus qui mirabiliter*. De tweede lezing *Factum est* — alle lezingen zonder titel — tractus *Cantemus Domino*, die door de cantor ingezet wordt, collecte *Deus cujus*. De derde lezing *Apprehendent*, tractus *Vinea facta est*, collecte *Deus qui nos*. De vierde lezing *Hec est hereditas*, tractus *Attende celum*, collecte *Deus qui ecclesiam*. Tractus, zonder lezing, *Sicut cervus*, collecte *Concede quesumus*.

Litanie (42vb-43ra), cf. DUC. V, 122, s.v. *Litania septena, quina, terna*; L-A., 888, 35-36; LThK. VI, 1075-1077, s.v. *Litanei*, I, 1; LW., 1563; TONG. I, 165, 77-80. De priester legt het kazuifel af en bekleedt zich met een koorkap over de albe. Met de diaken en de subdiaken begeeft hij zich naar het midden van het koor, voorafgegaan door een scholier met het processiekruis, een andere scholier met het wierookvat en twee scholieren met kaarsen, allen met een albe bekleed.

Eerste litanie. Twee oudere kanunniken, met een koorkap bekleed, zijn de voorzangers, terwijl ieder halfkoor op iedere aanroeping drie maal zal antwoorden.

Kyrieleison

Christeleison

Christe audi nos

Salvator mundi, Adjuva nos

Sancta Dei genitrix, Ora

Sancte Michael, Ora

Omnes sancti angeli et archangeli, Orate

Sancte Johannes Baptista Domini

Sancte Petre, Ora

Omnes sancti apostoli et ewangeliste, Orate

Sancte Stephane

Omnes sancti martyres

Sancte Silvester

Omnes sancti confessores, Orate

Sancta Felicitas

Omnes sancte virgines, vidue et continentes

Omnes sancti, Orate

Tweede litanie. Twee andere voorzangers treden naar voren, terwijl ieder halfkoor op iedere aanroeping tweemaal zal antwoorden, eerst het rechter- dan het linkerhalfkoor.

Kyrieleison

Christeleison
Christe audi nos
Redemptor mundi, Adjuva nos
Sancta Virgo virginum, Ora
Sancte Gabriel, Ora
Omnes sancti angeli et archangeli, Orate
Sancte Paule, Ora
Omnes sancti apostoli et ewangeliste
Sancte Lamberte
Omnes sancti martyres
Sancte Servati
Omnes sancti confessores
Sancta Katherina
Omnes sancte virgines, vidue et continentes
Omnes sancti

Derde litanie. Twee andere voorzangers treden naar voren, terwijl ieder halfkoor op iedere aanroeping één keer zal antwoorden.

Kyrieleison
Christeleison
Christe exaudi nos
Redemptor mundi, Adjuva nos
Sancta Maria

Bij deze aanroeping verlaat men het koor en begeeft zich in processie naar de doopvont in de parochie onder de klokken. Twee scholieren gaan voorop, de ene met het processiekruis, dat met een vaan versierd is, de andere met het wierookvat, achter hen lopen twee scholieren met kaarsen, dan de subdiaken, de diaken, de priester en vervolgens de gehele processie in rangorde.

Wijding van de doopvont (43ra-43rb). Wanneer de voorzangers bij de aanroeping *Propicius esto* gekomen zijn, schrijdt de deken naar de doopvont en nadat hij zich met een doek omgord heeft, zegt hij *Dominus vobiscum* en de collecte *Omnipotens sempiterna Deus*, gevolgd door de pefatie *Qui invisibili potencia*. Als hij bij de zinsnede *Qui hanc aquam* gekomen is, verdeelt hij het water in de vorm van een kruis. Als hij bij de zinsnede *Et in quatuor fluminibus* gekomen is, schept hij water uit de doopvont en giet het uit in de vorm van een kruis. Na de zinsnede *In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti* verandert hij zijn stem en zegt *Hec nobis precepta*, zoals bij een lezing. Hierna laat hij twee kaarsen in het water neer, driemaal zingend *Descendat in* en driemaal met de kaarsen een teken in het water makend in de vorm van een Griekse hoofdletter Psi. Vervolgens blaast hij even zoveel keren over het water in gelijke lettervorm. Aan het einde van de pefatie wordt de conclusie *Per Dominum nostrum* gezegd op de wijze van een collecte. Voordat het chrisma in het water uitgegoten wordt, wordt er water uit de doopvont geschept om het volk met wijwater te besprenkelen, omdat er geen water meer gezegend mag worden tot het Pinksterfeest. Nu giet de

deken het chrisma in het water uit in de vorm van een kruis, zeggend *In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti fecundetur et sanctificetur fons iste*. Wanneer de deken deze ritus voltrokken heeft, wast hij het chrisma van zijn handen in de doopvont met zout en water, en keert hij terug naar de plaats, waar het koor in processie staat opgesteld. De voorzangers vervolgen nu de litanie met de aanroeping *Propicius esto* en het koor moet gezamenlijk het antwoord telkens eenmaal herhalen. Als de voorzangers bij de aanroeping *Ut lavachrum istud* gekomen zijn, zingen zij deze driemaal, waarbij de deken zijn handen naar de doopvont uitstrekt om daarover het zegenend gebaar van het kruisteken te maken. Daarna keert de processie al zingend naar het koor terug. Na de laatste aanroeping *Christe audi nos* zet alleen de cantor met luider stem het *Kyrieleison* paschale in, omdat er vandaag geen introitus gezongen wordt.

Hoogmis (43rb-43va). Alle klokken moeten geluid en alle kaarsen ontstoken worden, voordat de processie vanuit de parochie teruggekeerd is. De deken legt de koorkap af, bekleedt zich met het kazuifel en treedt voor het altaar om het *Confiteor Deo* te zeggen. Na het *Kyrieleison* volgt het *Gloria in excelsis*, collecte *Deus qui hanc sacratissimam noctem*, epistel *Si consurrexistis, Alleluia*, *Confitemini* zonder herhaling, tractus *Laudate Dominum omnes gentes*, evangelie *Vespere sabbati*, het *Credo* vervalt, *Dominus vobiscum*, *Oremus*, het offertorium vervalt, maar al het overige wordt op de gewone manier gezegd, secreta *Suscipe quesumus*, prefatie *Te quidem . . . sed in hac potissimum nocte, Communicantes et noctem sacratissimam, Hanc igitur*, het *Sanctus* wordt gezongen, maar het *Agnus Dei*, de vredeskus en de communio vervallen. Onmiddellijk na de nuttiging van het Sacrament volgen de vespers.

Vespers (43va). De cantor zet met luider stem de antiphon *Alleluia* in, psalm *Laudate Dominum omnes gentes*, antiphon bij het *Magnificat Vespere autem sabbati*. Na het zingen van de lofzang keert de priester zich naar het volk en zegt *Dominus vobiscum*, collecte *Spiritus nobis*. De gewone conclusie van de mis *Ite missa est* wordt niet gezegd, maar het officie wordt besloten met *Benedicamus Domino*.

Voor het officie of na het middagmaal zal de koster van de kerk de beste baldakijnen ophangen rondom het koor, achter het kruis en achter de reliquieën, die op het koor in sierlijk vaatwerk neergezet zijn. Deze zullen daar blijven hangen tot na het octaaf van Pinksteren, wanneer ook de paaskaars weggenomen wordt.

Completen (43va-43vb). Na het middagmaal moeten de grote klokken geluid worden en de heren, de kapelaans, de gezellen en de schoolieren zullen daarop in het koor samenkomen om de completen te zingen. De deken heft met luider stem de antiphon *Alleluia* aan, psalm *Cum invocarem*, psalm *In te Domine*, psalm *Qui habitat*, psalm *Ecce nunc, Nunc dimittis, Alleluia, Confitemini* zonder herhaling, collecte *Deus qui hanc sacratissimam noctem*.

PASEN

Pasen heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: in die sancto Pasche (43vb), in die Pasche (45rb) of eenvoudig Pascha (46va), cf. BL., 597-598, s.v. Pascha, 4; LW., 2119-2120, s.v. Paasweek, III A; N-K., 768, s.v. Pascha, 4.

Vertaling

Metten (43vb-44ra). Invitatorium *Alleluia*, psalm *Venite*.

Nocturn. Antifoon *Ego sum*, psalm *Beatus vir*, antifoon *Postulavi*, psalm *Quare fremuerunt*, antifoon *Ego dormivi*, psalm *Domine quid multiplicati*, vers *Resurrexit Dominus*, *Pater noster*, vers *Surrexit Dominus vere*, drie lezingen van het evangelie volgens Marcus *Maria Magdalena*, responsorie *Angelus Domini*, responsorie *Angelus Domini*, responsorie *Dum transisset sabbatum*.

De cantor zal enkele personen in goede orde opstellen om volgens oud gebruik het graf in de kerk als pelgrims te bezoeken. Na hun bezoek aan het graf zullen zij uit de handen van Maria Magdalena de doek, die het kruis bedekt heeft, als zweetdoek ontvangen, en voor het koor staande en de doek in de hoogte stekende, zullen zij hem aan het volk vertonen ten teken, dat Christus verreen is, cf. ANDR. V, 406, Ordo Romanus L, app. IX, La Résurrection du Christ. Onmiddellijk hierna volgt het *Te Deum*, dat ofwel door de cantor met luider stem ingezet wordt ofwel door het orgel begonnen en natuurlijk verder begeleid wordt. Vers *Surrexit Dominus de sepulcro*.

Lauden (44ra). Antifoon *Angelus Domini*, psalm *Dominus regnavit* met de andere psalmen, antifoon *Erat enim*, antifoon *Pre timore*, antifoon *Respondens*, antifoon *Cito euntes*, antifoon bij het Benedictus *Et valde mane*, met een enkele collecte *Deus qui hodierna*.

Prime (44ra). Antifoon *Alleluia*, die bij alle uren slechts eenmaal gezongen wordt, uitgezonderd bij de vespers en de metten, psalmen *Deus in nomine*, *Confitemini*, *Beati immaculati*, *Retribue*, *Quicumque* — deze psalmen worden gedurende de gehele paasweek bij de prime gelezen — *Alleluia*, *Hec dies* — dit graduale wordt bij alle uren gedurende de gehele week gezegd — *Alleluia*, *Pascha nostrum*, collecte *Presta quesumus omnipotens Deus ut in resurrectione*, die gedurende de gehele paasweek bij de prime en bij de completeen gezegd wordt.

Terts (44ra). Antifoon *Alleluia*, psalm *Legem pone* met de overige psalmen, *Alleluia*, *Hec dies*, *Alleluia*, *Epulemur*.

Hoogmis (44ra-44rb). Na de terts bekleden de deken en twee kanuniken zich voor de hoogmis met witte gewaden, omdat de engelen bij het graf ook in witte gewaden gezien zijn. De deken sprenkelt op de gewone wijze wijwater onder het aanheffen van de antifoon *Vidi aquam*, vers *Et omnes*, vers *Confitemini*, *Gloria*, herhaling *Vidi aquam*,

welke ritus op alle zon- en feestdagen tot de octaaf van Pinksteren in acht genomen wordt. Hierna trekken de kanunniken, allen met een koorkap bekleed, voorafgegaan door drie scholieren met kruisen en vanen, in plechtige processie om het claustrum heen, zoals op hoge feestdagen gebruikelijk is. Als men het koor verlaat, begint de cantor de antiphon *Cum rex glorie*, die door het koor vervolgd wordt, en bij het betreden van de kerk zingen twee zangers de hymne *Salve festa dies* met *alleluia* tot besluit, cf. ANDR. V, 300-301, Ordo Romanus L, cap. XXXI, 4. In de kerk wordt een statie gehouden, die de cantor opent met de antiphon *Sedit angelus*. De cantor en zijn metgezel zullen drie kanunniken achter de deken opstellen om het vers *Crucifixum* te zingen, waarna het koor *Nolite metuere* zingt. Eveneens zullen zij drie zangers onder de adelaar plaatsen om het vers *Recordamini* te zingen, waarna het koor *alleluia* zingt. Vervolgens zegt de deken het vers *Surrexit Dominus de sepulcro* en de collecte *Deus qui hodierna die*. Hierna bestijgen allen het koor, terwijl de organist ofwel de antiphon *Surrexit Dominus de sepulcro* begeleidt ofwel een rondo naar eigen keuze speelt, cf. ANDR. V, 302, Ordo Romanus L, cap. XXXI, 5.

Bij de mis: introitus *Resurrexi*, psalm *Domine probasti*, collecte *Deus qui hodierna die*, epistel *Expurgate*, graduale *Hec dies*, vers *Confitemini Domino*, *Alleluia*, *Pascha nostrum*, vers *Epulemur*, sequentie *Eya dic nobis*, evangelie *Maria Magdalena*, *Credo in unum*, offertorium *Terra tremuit*, secreta *Suscipe Domine*, prefatie *Te quidem Domine . . . sed in hac potissimum die*, *Communicantes et diem*, *Hanc igitur oblationem* — deze oraties worden gedurende de gehele paasweek gezegd, en deze prefatie wordt tot Hemelvaartsdag gezongen — *communio Pascha nostrum*, *post communionem Spiritum nobis*.

Sext (44rb-44va). Antiphon *Alleluia*, psalm *Defecit* met de andere psalmen, *Alleluia*, *Hec dies*, *Alleluia*, *Pascha nostrum*, collecte *Presta quesumus omnipotens Deus*.

Noon (44va). Antiphon *Alleluia*, psalm *Mirabilia* met de andere psalmen, *Alleluia*, *Hec dies* — dit graduale wordt gedurende de gehele paasweek bij alle uren gezongen — *Alleluia*, *Epulemur*, collecte *Presta quesumus omnipotens Deus*. De noon wordt gedurende de gehele week na het middagmaal gezongen.

Vespers (44va-44vb), cf. LW., 2113-2115, s.v. Paasvespers, I. Wanneer de laatste klok geluid wordt, komen de deken, kanunniken, kapelaans en gezellen samen voor de koordienst. De deken met twee kanunniken als diaken en subdiaken bekleden zich met dezelfde gewaden als bij de mis, maar de deken draagt nu in plaats van een kazuifel een koorkap. Op een bepaald teken met de klok komen zij uit de sacristie naar buiten en begeven zich naar het koor. Terwijl de processie het koor bestijgt, hullen de cantor en zijn metgezel zich in een koorkap. Hierna dalen zij uit het koor af, respectievelijk door de rechter- en de linkerdeur, naar het midden van de kerk. Nu zet de cantor of het orgel het *Kyrieleison* in, dat het koor enkelvoudig beantwoordt, en bij het laatste *Kyrieleison*

betreden zij weer het koor. De deken zal in het rechterkoor bij de bovenste zitplaats gaan staan, de subdiaken in hetzelfde koor bij de bovenste zetel van de gezellen, maar de diaken in het linkerkoor bij de bovenste zitplaats. Nu zet de cantor de antiphoon *Alleluia* in en volgen hierop de psalmen *Dixit*, *Confitebor*, *Beatus vir*, graduale *Hec dies*, antiphoon bij het Magnificat *Respicientes*. Dan draagt de deken het wierookvat naar het altaar, vervolgens naar de cantor en zijn metgezel, daarna naar de diaken, en zo verder in de bekende trant en volgorde. Nadat de deken de dienst met het wierookvat voltooid heeft, gaat hij tussen de cantor en zijn metgezel staan en komen de diaken en de subdiaken onverwijld van hun zetel vandaan om de priester te dienen. Zij moeten onder de paaskaars gaan staan en wanneer de antiphoon bij het Magnificat uitgezongen is, zal de subdiaken de evangelietekst, die hij meegedragen heeft, aan de diaken overhandigen en uit de handen van een roededrager of een scholier het kapittelboek met de collectegebeden aannemen. De subdiaken zal dit boek aan de priester voorhouden, zodat deze hieruit de collecte *Deus qui paschale* kan zeggen. Daarna geeft de subdiaken het kapittelboek terug aan degene, van wie hij het gekregen heeft, en ontvangt de evangelietekst weer uit de handen van de diaken, wat hij ook zal doen bij het bezoek aan de doopvont en het heilig graf. Na de collecte zullen twee scholieren, die bij de doopvont het *Alleluia* moeten zingen, de vespers met het zingen van *Benedicamus* besluiten.

Bezoek aan de doopvont (44vb). Wanneer de processie zich naar de doopvont in beweging zet, begint de cantor de antiphoon *In die resurrectionis*. Voorop lopen twee scholieren, die het processiekruis met vaan en het wierookvat dragen. Achter hen komen twee scholieren met kaarsen, de subdiaken, de diaken, de priester en verder de gehele processie. Nadat het koor de antiphoon uitgezongen heeft, begint de cantor de antiphoon *Alleluia*, psalm *Laudate pueri*. Na het einde van de psalm zingen de scholieren, die de kaarsen dragen, *Alleluia*, *Angelus Domini* en bewierookt de priester de doopvont, waarna hij de collecte *Deus qui omnes . . . per Christum Dominum* zegt. Bij de doopvont wordt geen *Benedicamus* gezongen.

Bezoek aan het heilig graf (44vb-45ra). Wanneer de processie naar het midden van de kerk terugkeert, begint de cantor de antiphoon *Vidi aquam*. Nadat het koor de antiphoon uitgezongen heeft, begint de cantor de antiphoon *Alleluia*, psalm *In exitu*. Na het einde van de psalm zingen de scholieren, die het kruis en het wierookvat dragen, *Alleluia*, *Respondens* en bewierookt de priester het heilig graf, waarna hij de collecte *Deus qui pro salute mundi* zegt. Dezelfde scholieren besluiten het bezoek aan het heilig graf met het zingen van *Benedicamus, alleluia*.

De twee genoemde gezangen: *Alleluia*, *Angelus Domini* bij de doopvont, en *Alleluia*, *Respondens* bij het heilig graf, moeten morgen afwisselend bij de prime, de terts, de sext en de noon gezongen worden, en de ritus van de vespers van vandaag moet gedurende de gehele week tot

zaterdag bij de vespers in acht genomen worden.

Completen (45ra). Antifoon *Alleluia*, dezelfde psalmen als gisteren, graduale *Hec dies, Alleluia, Surrexit Christus et illuxit populo suo*, collecte *Presta quesumus*. De completen worden tot vrijdag in de paasweek in deze vorm gehouden.

Gedurende de gehele paasweek wordt het *Alleluia* bij de uren niet herhaald en evenmin hebben het *Alleluia* en de antiphonen een coda d.w.z. een slotzang, cf. MW. II, 389, 27-31.

Hoofdstuk XII

LITANIE OP MARCUSDAG

De Litanie op Marcusdag heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: Major Letania (49ra) en Majores Letanie (92va), cf. BL., 498, s.v. Litanía, 3; DUC. V, 122, s.v. Litanía major; H-G., 224; LW., 1551-1553; N-K., 615, s.v. Litanía, 3.

Vertaling

Processie om het claustrum (49ra; 51ra; 92va-92vb). Indien de feestdag van de heilige Marcus op een zondag of in de loop van de paasweek valt, dan worden alle uren van de betrokken zondag of van het paasfeest gezegd. De processie vindt plaats vóór de hoogmis en trekt rondom het claustrum onder het zingen van het responsorie, dat bij de zondag behoort. De opstelling van de processie is als volgt: reliekschrijn, die door twee oudere subdiakens zonder koorkap gedragen wordt, processeivanen en kruis met wijwater, zangers en geestelijkheid. Bij de intocht in de kerk wordt de antifoon *Regina celi* aangeheven, die onder het betreden van het koor uitgezongen wordt. Aansluitend bij de processie zingt men de mis van het feest van de heilige Marcus, waarin slechts één collecte gezegd wordt. Vandaag is men niet tot vasten verplicht en mag men vleesspijzen gebruiken.

Processie naar Sint Pieter (49ra-49rb; 92va-92vb). Indien de feestdag van de heilige Marcus op een weekdag na het octaaf van Pasen valt, dan trekt de processie op de bovenbeschreven manier naar Sint Pieter. Alle uren van de dag moeten van het feest van Marcus gezegd worden, maar bij de metten mag men ofwel het evangelie *Quis vestrum habebit amicum* ofwel het heiligenleven van Marcus voorlezen. De mis, die bij de litanie behoort, moet vóór de processie gezongen worden: introitus *Exaudivit*,

collecte *Presta quesumus*, epistel *Confitemini alterutrum*, *Alleluia*, *Confitemini*, *Alleluia*, *Beatus vir*, evangelie *Quis vestrum*, offertorium *Confitebor Domino*, secreta *Hec munera*, communio *Petite*, post communionem *Vota nostra*. Vandaag is het vastendag. Voordat de processie het koor verlaat, sprenkelt de priester wijwater onder het intoneren van de antiphoon *Exurge Domine*, vers *Peccavimus*, collecte *Exaudi quesumus Domine*. Nu heft de hebdomedarius samen met zijn metgezel, die door de cantor aangewezen is, de antiphoon *Surgite sancti Dei* aan, vervolgens het responsorie *Summe Trinitati* en daarna de aanroepingen van de andere heiligen in de aangegeven volgorde, totdat de stoet in Sint Pieter aangekomen is of eventueel op een andere plaats, waar de statie gehouden moet worden. (De Ordinarius geeft geen uitsluitsel omtrent de aard van deze aanroepingen.) Na de aankomst van de processie beginnen de voorzangers met de antiphonen van de patroon van de kerk: eerst van Lambertus *Magna vox*, dan van Petrus *Solve jubente Domino*, waarna de priester, staande, de grote smeekebeden zegt met de psalm *Miserere mei* en de collecten van de litanie *Exaudi quesumus*, van Lambertus *Intercessio* en van Petrus *Deus qui beato Petro*. Nu zal een frater Minderbroeder of een andere daartoe uitgenodigde predikant een predikatie houden, nadat hij tevoren de zegen van de dienstdoende priester ontvangen heeft. Na de preek zetten de voorzangers de antiphoon *Sancti tui* in, gevolgd door de antiphoon *Ardua spes*, die het beginvers uitmaakt van een metrische litanie, cf. ANDR. V, 335-337, Ordo Romanus L, cap. XXXVI, 80; PL., 87, 39-40. De daarop volgende verzen van de litanie zingen de voorzangers tijdens het terugkeren van de processie naar de O.L.Vrouwekerk, die het koor telkens met het eerste vers *Ardua spes* zal beantwoorden, totdat men in de kerk teruggekeerd is. Hier zingt men bij het betreden van het koor *Regina celi*, waarna de priester het vers en de collecte van de heilige Maagd zegt. De plechtigheid wordt met het zingen van de noon besloten.

Hoofdstuk XIII

LITANIE OP DE KRUISDAGEN

De Kruisdagen hebben in de Ordinarius de volgende benamingen: *Feria secunda in Rogationibus* (49va), *Feria tertia in Rogationibus* (49vb), *Feria quarta que est vigilia Ascensionis Domini* (49vb), cf. BL., 725, s.v. Rogatio, 2; DUC. VII, 206, s.v. Rogationes, 1; H-G., 344; IUG., 1013; N-K., 922, s.v. Rogatio, 3. De Litanie op de Kruisdagen komt in

de Ordinarius niet voor met de specifieke benamingen: Minor Letania en Minores Letanie, cf. BL., 498, s.v. Litania, 3; DUC. V; 122, s.v. Litania major; H-G., 224; LW., 1551-1553; N-K., 615, s.v. Litania, 3.

Vertaling

Maandag van de Kruisdagen (49va-49vb; 51ra). Bij de metten wordt ofwel de preek *Legimus in prophetis* ofwel het evangelie *Quis vestrum* voorgelezen. De processie trekt na de mis van de Kruisdagen uit volgens dezelfde route en in dezelfde opstelling als op Marcusdag: reliekschrijn, die door twee oudere subdiakens zonder koorkap gedragen wordt, processievanen en kruis met wijwater, terwijl de priester, de diaken en de subdiaken in de processies van de Kruisdagen reliquieën meedragen. Zij verlaten het kerkgebouw door de deur bij de kapel van Martinus en begeven zich naar Sint Pieter. De zangers zingen dezelfde processiegezingen en de priester zegt dezelfde gebeden als op Marcusdag; alleen de preek in Sint Pieter is facultatief. Na de antiphonen van de patroon van de kerk, Lambertus en Petrus, en de smeekgebeden volgt de antiphoon *Sancti tui Domine* en trekt de processie verder naar de Nieuwenhof, waar het responsorie *Virgo flagellatur* wordt gezongen en een preek wordt gehouden. Na de predikatie aanvaardt men de terugweg onder het zingen van de antiphonen *Sancti tui* en *Ardua spes*. Onderweg doet de processie de kerk van de Minderbroeders aan en zingt daar de antiphoon *O stupor*, waarna de priester de collecten van de patroon der kerk en van Johannes de Doper zegt. Teruggekeerd in de kerk, zingt men in het koor *Regina celi* tot besluit.

Dinsdag van de Kruisdagen (49vb; 51ra). Bij de metten wordt de lezing of de preek genomen, die gisteren uitgevallen is. Na de mis van de Kruisdagen trekt de processie in dezelfde opstelling uit als op maandag — de reliekschrijn wordt vandaag door twee subdiakens van middelbare leeftijd zonder koorkap gedragen — naar de kapel van Maria de Mindere, waar de preek gehouden zal worden. Na de predikatie keert men terug onder het zingen van de antiphoon *Sancti tui*. Onderweg doet de processie de kapel van Evergislus aan, waar men het responsorie *Sint lumbi* zingt. De voorzangers gaan daarna verder met de antiphoon *Sancti tui*, waarna de priester de collecte *Aufer a nobis* zegt. Teruggekeerd in de O.L.Vrouwekerk, zingt men in het koor *Regina celi* tot besluit.

Vigilie van Hemelvaartsdag (49vb-50ra; 51ra). Bij de metten wordt het evangelie *Sublevatis Jhesus* voorgelezen. De mis is van de vigiliedag: introitus *Omnes gentes*, psalm *Subjecit*, collecte *Presta quesumus*, epistel *Multitudinis*, *Alleluia*, *Omnes gentes*, evangelie *Sublevatis*, offertorium *Ascendit Deus*, secreta *Sacrificium Domine*, communio *Pater*, post communionem *Tribue quesumus*. Na de mis trekt de processie uit in dezelfde opstelling als op maandag en dinsdag — de reliekschrijn wordt vandaag door twee jongere subdiakens zonder koorkap gedragen —

naar de kerk van de Augustijnen, waar het responsorie *Volebat* gezongen wordt. Van hier trekt men verder naar de kerk van Martinus in Wijk, waar het responsorie *Sint lumbi* gezongen wordt en de preek gehouden zal worden. Na de predikatie keert men terug en doet onderweg de parochiekerk van Nicolaas aan, waar een responsorie of een antiphon van de patroon gezongen wordt. In de processie zullen de voorzangers de litanie *Kyrieleison, Christeleison, Kyrieleison, Pater de celis* zingen, totdat men bij de O.L.Vrouwekerk aangekomen is. Na de binnenkomst van de processie zingt men *Regina celi* en wordt er midden in de kerk een statie gehouden. Tot besluit begeleidt het orgel het *Te Deum* en zegt de priester het vers en de collecte van O.L.Vrouw.

Deze regeling van de processie op de Kruisdagen geldt alleen, als de processie van de O.L.Vrouwekerk apart uittrekt, gescheiden van de processie van de Servaaskerk. Indien de processie van de O.L.Vrouwekerk en de Servaaskerk op de Kruisdagen gezamenlijk trekken, dan moeten zij zich aan de volgende overeenkomst van het jaar 1354 houden, cf. FRANQ. I, 128-134; RUSS. II, 82-84.

Verenigde processie op maandag van de Kruisdagen (50ra-50rb). Wanneer de geestelijkheid van de Servaaskerk in de O.L.Vrouwekerk aangekomen is, beginnen de voorzangers van de Servaaskerk met een antiphon ter ere van O.L.Vrouw en verrichten verder de gehele dienst in de processie. Beide kapittels gaan gezamenlijk naar Sint Pieter en vervolgens naar de Nieuwenhof, waar de preek gehouden zal worden. Als de gecombineerde processie na de predikatie de Nieuwenhof verlaten heeft, gaan de twee processies uiteen: die van de Servaaskerk passeert de Viertoren en trekt over het Vrijthof, maar die van de O.L.Vrouwekerk begeeft zich naar de kerk van de Minderbroeders, waar men een antiphon zal zingen. Tot besluit zingt men in de O.L.Vrouwekerk *Regina celi*, zoals boven vermeld is.

Verenigde processie op dinsdag van de Kruisdagen (50rb). Wanneer de geestelijkheid van de O.L.Vrouwekerk in de Servaaskerk aangekomen is, beginnen de voorzangers van de O.L.Vrouwekerk met het responsorie *Habemus in isto* of met een antiphon en verrichten verder de gehele dienst in de processie. Beide kapittels gaan gezamenlijk naar de kapel van de Witte Vrouwen, waar het responsorie van Maria Magdalena gezongen wordt, vervolgens naar Lindekruis, waar de antiphon *O crux gloriosa* gezongen wordt en een pater Augustijn de preek zal houden. Na de predikatie trekt men tezamen naar de kapel van Antonius, waar het responsorie *Sint lumbi* gezongen wordt en de grote smeekgebeden met de collecten gezegd worden. Van hier gaat men naar de kerk van Matthias, waar het responsorie van de apostelen gezongen wordt, waarna de priester de collecte zegt. Aangekomen op de Houtmarkt, gaan de twee processies uiteen en begeeft onze processie zich door de Leugenpoort naar de kapel van Maria de Mindere, waar een antiphon gezongen wordt. Tot besluit wordt in de O.L.Vrouwekerk *Regina celi* gezongen, zoals boven vermeld is.

Verenigde processie op de vigilie van Hemelvaartsdag (50va). Na de mis moeten beide kloosterwachters er voor zorgen, dat de twee processies op tijd bij de Gosmartoren samenkomen, cf. RUSS. II, 84. Beide kapittels gaan tezamen naar de kerk van de Augustijnen, waar een van onze zangers en een zanger van de Servaaskerk gezamenlijk met het responsorie *Volebat* zullen beginnen, dat onze kapelaan met het vers en de collecte besluiten zal. Vervolgens gaat men naar Wijk, waar een responsorie ter ere van Martinus gezongen wordt. In de Martinuskerk zullen de grote smeekebeden met de collecten en tevens een collecte van de patroon van de kerk door een kapelaan van de Servaaskerk gezegd worden. Na de predikatie in de Martinuskerk keert de verenigde processie terug en wanneer zij voor de kapel van Evergislus gekomen is, treden de onzen de kapel binnen, maar gaan die van de Servaaskerk verder. Onze processie zingt daar, zoals boven gezegd is, en treedt daarna de parochiekerk van Nicolaas binnen, waar men tot besluit het *Regina celi* en het *Te Deum* zingt, zoals boven vermeld is.

Hoofdstuk XIV

HEMELVAARTSDAG

Hemelvaartsdag heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: Ascentio Domini ad Celos (50va), Ascentio Domini (51vb) of eenvoudig Ascentio (51va), cf. BL., 99-100; LW., 983-991; MW. I, 1018, 71 – 1019, 10.

Vertaling

Eerste vespers (50va-50vb). Nadat alle klokken geluid, het altaar met de mooiste ornamenten versierd en alle kandelaars geplaatst zijn, zoals op hoge feestdagen betaamt, komen de heren in de omgang van de kerk bijeen en betreden in processie het koor. De deken zal de vespers openen en de cantor met zijn metgezel zullen, met een witte koorkap bekleed, bij het koor staan. De cantor begint de antifoon *Alleluia*, psalm *Dixit Dominus* met de overige psalmen, hymne *Ymnum canamus*, kapittel *Unicuique nostrum*, responsorie *Omnis pulchritudo*, vers *Ascendens Christus in altum*, antifoon bij het Magnificat *Pater manifestavi*, die door de cantor geïntoneerd, door het koor voor de lofzang uitgezongen en na de lofzang herhaald wordt, collecte *Presta quesumus, Benedicamus*. Men houdt in de kerk een statie, waarbij het orgel de

antiphon *Christus resurgens* met het vers *Dicant nunc* begeleidt, vers *Dicite in nationibus*, collecte *Solita*, antiphon van Alle Heiligen *Lux perpetua*, vers *Gaudete*, collecte *Letetur*, *Benedicamus*.

Completen (50vb). Psalm *Cum invocarem* met de overige psalmen, hymne *Ihesu nostra* met de overige verzen en de doxologie *Gloria tibi Domine qui scandis super ethera*, kapittel *Ascendens Christus in altum*, vers *Ascendit Deus in jubilatione*, antiphon bij het Nunc dimittis *Alleluia*, *Nimis exaltatus es* ofwel *Dominus in celo*, smeekebeden zoals op de andere dagen, collecte *Da quesumus omnipotens Deus illuc tuorum*. Op deze manier worden de complete ten tot Pinksteren gezegd.

Metten (50vb-51ra). Invitatorium *Alleluia*, *Regem ascendentem* – de antiphonen van de nocturn zullen door kanunniken geïntoneerd worden – antiphon *Elevata est*, psalm *Domine Dominus noster*, antiphon *Dominus in templo*, psalm *In Domino confido*, antiphon *A summo celo*, psalm *Celi enarrant*, vers *Ascendens Christus in altum*, *Pater noster*, vers *Ascendit Deus in jubilatione*, drie lezingen van het evangelie *Recumbentibus*, responsorie *Post passionem*, dat door oudere subdiakens gezongen wordt – de uitvoering van het responsorie is aan het begin van de vijftiende eeuw door doorhaling opgeheven – responsorie *Omnis pulchritudo*, dat door oudere diakens gezongen wordt – de uitvoering van het responsorie is aan het begin van de vijftiende eeuw door doorhaling opgeheven – responsorie *Exaltare*, dat door oudere priesters gezongen wordt – de uitvoering van het responsorie is aan het begin van de vijftiende eeuw door doorhaling opgeheven – *Te Deum*, vers *Dominus in celo*.

Lauden (51ra). Antiphon *Elevatis manibus* met de andere antiphonen, psalm *Dominus regnavit* met de overige psalmen, kapittel *Credamus*, vers *Ascendit Deus in jubilatione*, antiphon bij het Benedictus *Ascendo ad Patrem*, collecte *Concede quesumus*, antiphon *Surrexit*, vers *Dicite*, collecte *Deus qui nos resurrectionis*, antiphon *Vox letitiae*, vers *Gaudete*, ofwel antiphon *Lux perpetua*, vers *Si diligeretis me*, collecte *Letetur*.

Prime (51ra). Hymne *Ymnum canamus*, *Transit*, *Gloria tibi Domine*, antiphon *Elevatis*, psalm *Deus in nomine*, psalm *Beati immaculati* met de overige psalmen, smeekebeden en collecten, *Christe, alleluia*, *Qui scandis super ethera*.

Terts (51ra). Hymne *Ymnum canamus*, *Apostoli*, *Gloria tibi Domine*, antiphon *Videntibus*, kapittel *Adeamus*, responsorie *Ascendens Christus in altum*, vers *Excelsus super omnes gentes*, collecte *Adesto Domine*.

Sext (51ra). Hymne *Ymnum canamus*, *Ac prosecuti*, *Gloria tibi Domine*, antiphon *Cumque*, kapittel *Accipietis*, responsorie *Ascendit Deus in jubilatione*, vers *Dominus in celo*, collecte *Da quesumus*.

Hoogmis (51ra-51rb). De intredeprocessie trekt over de Graanmarkt, zoals op hoge feestdagen gebruikelijk is. Alle kanunniken hebben een koorkap omgedaan en twee oudere subdiakens, eveneens met een koorkap om, dragen een reliekschrijn voor de processie uit, op gelijke

wijze als op Pinksteren. Bij het verlaten van het koor zingt men het responsorie *Exaltare* en de hymne *Salve festa* met twee of drie volgzvzen. In de kerk teruggekeerd, houdt men een statie om de antiphoon *Sedit angelus* met de verzen te zingen, evenals op Pasen, waarna de deken het vers *Dominus in celo* en de collecte *Deus qui nos resurrectionis* zegt. Als de processie het koor beklimt, begeleidt het orgel de antiphoon *Ascendo ad Patrem* of speelt de organist een rondo naar eigen keuze. Bij de mis: introitus *Viri Galilei*, psalm *Omnes gentes*, collecte *Concede quesumus*, epistel *Primum quidem*, *Alleluia*, *Ascendit Deus in jubilatione*, *Alleluia*, *Dominus in Synai*, sequentie *Rex omnipotens*, evangelie *Recumbentibus*, *Credo in unum*, offertorium *Viri Galylei*, secreta *Suscipe quesumus*, priefatie *Qui post resurrectionem*, *Communicantes et diem*, communio *Psallite Domino*, post communionem *Presta quesumus*.

Noon (51rb.). Hymne *Ymnum canamus*, *Da nobis*, *Gloria tibi*, antiphoon *Sic veniet*, kapittel *Qui descendit*, responsorie *Dominus de celo*, vers *Dominus in Syon*, collecte *Deus cujus Filius*.

Tweede vespers (51rb-51va). Antiphonen van de lauden, psalm *Dixit Dominus* met de andere psalmen, hymne *Ymnum canamus* — deze hymne wordt bij alle uren gezongen tot de vigilie van Pinksteren — kapittel *Magnum est sacramentum*, responsorie *Exaltare Domine*, vers *Ascendens Christus in altum*, antiphoon bij het Magnificat *O rex glorie*, collecte *Deus qui ad declaranda*, in de kerk wordt een statie gehouden, waarbij men de antiphoon *Christus resurgens* en het vers *Dicant nunc* zingt, vers *Dicite*, collecte *Deus qui nos resurrectionis*, antiphoon *Lux perpetua*, vers *Si diligeretis me*, vers *Gaudete*, collecte *Letetur ecclesia*.

Hoofdstuk XV

PINKSTERVIGILIE

De Pinkstervigilie heeft in de Ordinarius de volgende benaming: *Vigilia Penthecostes* (52ra), cf. LW., 2201, s.v. Pinksteren C.

Vertaling

Metten (52ra). Bij de metten wordt het evangelie *Si diligitis me* voor-gelezen.

Hoogmis (52ra-52va). Na de prime moet het altaar met de mooiste ornamenten versierd worden, juist zoals op de vigilie van Pasen. Na de terts zal de deken zich met twee kanunniken als diaken en subdiaken

gereed maken voor de mis en zó voor het altaar treden om het *Confiteor* te zeggen.

¹ Lezingen (52ra-52rb). Een oudere kanunnik zal de prophetie *Temp-tavit Deus Abraham* samen met de titel voorlezen, tractus *Cantemus Domino* — bij de vier volgende collecten wordt geen *Dominus vobiscum* gezegd — collecte *Deus qui in Abraha* — alle prophetieën zullen samen met de titels door kanunniken voorgelezen worden — lezing *Scriptit Moyses*, tractus *Attende celum*, collecte *Deus qui nobis*, lezing *Apprehendent septem mulieres*, tractus *Vinea*, collecte *Deus qui nos*, lezing *Audi Israel*, waarna geen tractus gezongen wordt, collecte *Deus incommutabilis*, tractus, zonder lezing, *Sicut cervus*, collecte *Concede quesumus omnipotens Deus*.

Wijding van de doopvont (52rb). De deken zal het kazuifel afleggen en een koorkap omdoen, waarna hij samen met zijn assistenten het koor betreedt, voorafgegaan door scholieren met kruis en vaan, wierookvat en kaarsen, evenals op de vigilie van Pasen. De cantor en zijn metgezel beginnen de dienst met het vers *Rex sanctorum (angelorum, Totum mundum adjuva)* en het koor herhaalt dit beginvers achter ieder volgend vers. Bij het tweede vers verlaten allen het koor om processiegewijs naar de doopvont te gaan onder het zingen van de zogenaamde Litanía norica, cf. ANDR. V, 344-346, Ordo Romanus L, cap. XXIX, 14; PL., 87, 41-42. Na het vers *Omnes sancti* daalt de deken naar de doopvont af om haar te zegenen volgens dezelfde ritus als op de vigilie van Pasen. Hierna keert hij met zijn assistenten naar de plaats terug, waar de heren staan, en zetten de zangers de litanie voort bij het vers *Hujus Christe*. Als zij gekomen zijn bij het vers *Mitte sanctum (nunc amborum, Spiritum paraclitum, In hanc plebem quam recentem, Fons baptismi parturit)* strekt de deken de hand uit naar de doopvont en zegent haar. Vervolgens gaat de stoet naar het koor terug onder het luiden van de klokken.

Vervolg van de hoogmis (52rb-52va). Na het laatste vers en de laatste herhaling van de litanie intoneert alleen de cantor het *Kyrieleison* paschale, want er wordt vandaag geen introitus gezongen, *Gloria in excelsis*, collecte *Presta quesumus*, epistel *Factum est*, *Alleluia*, *Confitemini Domino*, tractus *Laudate Dominum omnes gentes*, evangelie *Si diligitis me*, het *Credo* wordt niet gezongen, offertorium *Emitte Spiritum*, secreta *Munera quesumus*, prefatie *Qui ascendens, Communicantes et noctem, Hanc igitur oblationem*, communicio *Ultimo festivitatis*, post communicio-nem *Sancti Spiritus Domine, Benedicamus Domino* — de formule voor de wegzending is aan het begin van de vijftiende eeuw veranderd in *Ite missa est*.

PINKSTEREN

Pinksteren heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: in festo Penthecostes (52va) of eenvoudig Penthecoste (54ra), cf. BL., 606; LW., 2196-2204; N-K., 785.

Vertaling

Inleiding (52va). Het Pinksterfeest heeft de liturgische rangorde van een triplex feest en vereist rode paramenten ter herinnering aan het vuur van de heilige Geest.

Eerste vespers (52va). Antifoon *Spiritus sanctus*, psalm *Dixit Dominus*, antifoon *Spiritus paraclytus*, psalm *Confitebor*, antifoon *Spiritus qui a Patre*, psalm *Beatus vir*, antifoon *Verba que*, psalm *Laudate pueri*, antifoon *Hii qui linguis*, psalm *In exitu*, hymne *Veni creator*, kapittel *Loquente Petro*, responsorie *Repleti sunt*, vers *Spiritus sanctus*, antifoon bij het Magnificat *Non vos relinquam*, die het koor voor het Magnificat zal zingen en na het Magnificat zal herhalen, collecte *Deus cujus Spiritus*. Na het *Benedicamus* houdt men een statie in de kerk en zingt daar met orgelbegeleiding de antifoon *Christus resurgens* met het vers *Dicant nunc*, waarna de priester het vers *Dicite in nationibus* met de collecte *Deus qui nos resurrectionis* zegt — deze collecte wordt bij de suffragiën gezegd vanaf Hemelvaartsdag tot en met het octaaf van Pinksteren — antifoon van Alle Heiligen *Lux perpetua*, *Si diligeretis me*, vers *Gaudete*, collecte *Letetur*, *Benedicamus*.

Completen (52va-52vb). Psalm *Cum invocarem* met de andere psalmen, hymne *Veni creator*, *Hostem repellas*, *Per te sciamus*, kapittel *Abluti estis*, vers *Loquebantur*, antifoon *Veni sancte Spiritus*, smeekgebeden zoals door het jaar gebruikelijk is, collecte *Concede nobis misericors Deus*. Op deze wijze worden de completen gedurende de gehele week gezongen.

Metten (52vb). Invitatorium *Alleluia*, *Spiritus Domini*, psalm *Venite*.

Nocturn. Antifoon *Factus est*, psalm *Magnus Dominus*, antifoon *Confirma*, psalm *Exurgat Deus*, antifoon *Emitte Spiritum*, psalm *Benedic secundum*, vers *Spiritus Domini*, *Pater noster*, vers *Spiritus omnia scrutatur*, drie lezingen van het evangelie *Si quis diligit me*, responsorie *Dum complerentur*, responsorie *Repleti sunt*, responsorie *Jam non dicam*, *Te Deum*, vers *Loquebantur*.

Lauden (52vb). Antifoon *Dum complerentur*, psalm *Dominus regravit* met de andere psalmen, antifoon *Spiritus Domini*, antifoon *Repleti*, antifoon *Fontes*, antifoon *Loquebantur*, kapittel *Dum complerentur*, vers *Loquebantur*, antifoon bij het Benedictus *Accipite Spiritum*, collecte *Deus qui hodierna die corda*, antifoon *Surrexit*, vers *Dicite*, collecte *Deus qui nos resurrectionis*, antifoon *Vox letitie*, collecte *Letetur*.

Prime (52vb). Hymne *Veni creator, Qui paraclytus, Per te sciamus*, antiphon *Dum complerentur*, psalm *Deus in nomine, Confitemini* — de psalm *Confitemini* wordt op alle zondagen gelezen, zowel op feestdagen alsook wanneer de nocturn gelezen wordt, tenzij de psalm *Dominus regnavit* voorgeschreven is — smeekebeden en de rest, zoals door het jaar gebruikelijk is.

Terts (52vb-52ra). Hymne *Veni creator, Tu septiformis, Per te*, antiphon *Spiritus Domini*, kapittel *Non accepistis*, responsorie *Spiritus Domini replevit*, vers *Omnium est enim artifex*, collecte *Omnipotens sempiterna Deus qui paschale*.

Hoogmis (51ra; 53ra-53rb). De intredeprocessie trekt om het claustrum heen en allen dragen een koorkap, zoals op hoge feestdagen gewoonte is. Twee oudere subdiakens, met een koorkap bekleed, dragen een reliekschrijn voor de processie uit, evenals op Hemelvaartsdag. Bij het verlaten van het koor zingt men het responsorie *Repleti sunt* en eventueel het responsorie *Jam non dicam*, waarna twee kanunniken de hymne *Salve festa* zingen, totdat zij in het midden van de kerk gekomen zijn. In de kerk houdt men een statie, waarbij men de antiphon *Sedit angelus* met de verzen *Crucifixum* en *Recordamini* en de herhalingen zingt. Het orgel zet hierna het eerste vers van de hymne *Veni creator* in, dat het koor herhaalt om verder de hymne onder orgelbegeleiding uit te zingen. De koster zal er voor zorgen, dat scholieren zich bovenop het munster bevinden om van bovenaf bloemen en gras tussen de processie en de stoepen (perones, cf. DUC. VI, 279, s.v. Pero, 2; DUC. VI, 282, s.v. Perro) te strooien, wat een beeld geeft van een jonge aanplanting van wijnstokken met brandend werk (*sicut plandata cum stuppa ardente*, cf. DUC. VI, 355, s.v. Plantata, Plandata; N-K., 806, s.v. Plantata). Duiven en andere vogels zal men door het munster laten vliegen ter herinnering aan de heilige Geest, die tot de leerlingen gezonden is. Nadat de hymne beëindigd is, zegt de deken het vers *Spiritus Domini replevit* en de collecte *Deus qui hodierna die corda*. Daarna beklimmen zij het koor, terwijl de organist de antiphon *Veni sancte* begeleidt of een keuzestuk speelt. Bij de mis: introitus *Spiritus Domini*, psalm *Exurgat Deus*, collecte *Deus qui hodierna die*, epistel *Dum complerentur*, *Alleluia*, *Emitte, Alleluia*, *Veni sancte Spiritus*, sequentie *Veni sancte Spiritus*, evangelie *Si quis diligit me*, offertorium *Confirma*, secreta *Munera*, prefatie *Qui ascendens, Communicantes et diem, Hanc igitur* — deze laatste drie worden gedurende de gehele week gezegd — *communio Factus est, post communionem Sancti Spiritus*.

Sext (53rb). Hymne *Veni creator, Accende, Per te*, antiphon *Repleti*, kapittel *Non spiritum*, responsorie *Spiritus omnia scrutatur*, vers *Nemo novit*, collecte *Deus qui sacramento*.

Noon (53rb). Hymne *Veni creator, Hostem repellas, Per te*, antiphon *Loquebantur*, kapittel *Abluti estis*, responsorie *Spiritus paraclytus*, vers *Loquebantur*, collecte *Concede nobis misericors Deus*. Op deze manier worden de kleine uren gedurende de gehele week gezegd.

Tweede vespers (53rb). Antiphonen van de lauden, psalm *Dixit* met de overige psalmen, hymne *Veni creator*, kapittel *Si Spiritus ejus*, responsorie *Jam non dicam*, vers *Spiritus Domini*, antiphon bij het Magnificat *Audistis*, collecte *Presta quesumus Domine*.

Hoofdstuk XVII

MARIA LICHTMIS

Maria Lichtmis heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: Purificatio beate Marie Virginis (86rb), Purificatio beate Marie (80vb), Purificatio sancte Marie (82va) of eenvoudig Purificatio (24rb), cf. H-G., 322; IUG., 943; LThK. VI, 1029, s.v. Lichtmess; LW., 1535-1540, s.v. Lichtmis.

Vertaling

Inleiding (86rb). Het feest van de Zuivering van de Maagd Maria is een triplex feest.

Eerste vespers (86rb). Antiphon *O admirabile*, psalm *Dixit Dominus*, antiphon *Quando natus est*, psalm *Confitebor primum*, antiphon *Rubum quem*, psalm *Beatus vir*, antiphon *Germinavit*, psalm *De profundis*, antiphon *Ecce Maria*, psalm *Memento*, hymne *A solis ortus*, kapittel *Claritas Dei*, responsorie *Verbum caro*, vers *Senex puerum*, antiphon bij het Magnificat *Homo erat*, die het koor voor en na het Magnificat zal zingen, collecte *Perfice in nobis*, zonder suffragiën en zonder statie. Een marginale aantekening uit het begin van de vijftiende eeuw vermeldt de volgende mutatie: Er wordt een statie in de omgang gehouden (fit statio in ambitu).

Completen (86rb). Hymne *Fit porta*, kapittel *Populus gentium*, vers *Benedictus qui venit*, antiphon bij het Nunc dimittis *Verbum caro*, collecte *Concede quesumus omnipotens Deus ut nos unigeniti tui nova*. Op dezelfde manier worden de completen na de tweede vespers gehouden.

Metten (86rb-86va). Invitatorium *Ecce venit*.

Eerste nocturn. Antiphon *Benedicta tu*, psalm *Domine Dominus*, antiphon *Sicut mirra*, psalm *Celi enarrant*, antiphon *Ante thorum*, psalm *Domini est terra*, vers *Specie tua*, vers *Adjuvabit*, vijf lezingen uit de preek *Exultent virgines*, zesde lezing uit de preek *Et ecce homo erat*, drie lezingen van het evangelie *Postquam impleti sunt dies*, responsorie *Hodie Maria*, responsorie *Adorna thalamum*, responsorie *Senex puerum*.

Tweede nocturn. Antifoon *Specie tua*, psalm *Eructavit*, antifoon *Adjuvabit eam*, psalm *Deus noster*, antifoon *Sicut letantium*, psalm *Fundamenta*, vers *Adjuvabit eam*, vers *Diffusa*, responsorie *Susci-piens*, responsorie *Responsum*, responsorie *Videte miraculum*.

Derde nocturn. Antifoon *Hec est*, psalm *Cantate primum*, anti-phoon *Spetiosa*, psalm *Dominus regnavit exultet*, antifoon *Post partum*, psalm *Cantate secundum*, vers *Diffusa*, vers *Senex puerum*, responsorie *Symeon*, responsorie *Beata es*, responsorie *Gaude Maria*, op het Gloria en de herhaling volgt de prose *Inviolata*, *Te Deum*, vers *Diffusa*.

Lauden (86va). Antifoon *Responsum*, psalm *Dominus regnavit* met de andere psalmen, antifoon *Symeon*, antifoon *Accipiens*, antifoon *Optulerunt*, antifoon *Nunc dimittis*, kapittel *Veniet ad templum*, vers *Senex puerum*, antifoon bij het *Benedictus Senex puerum*, collecte *Majestatem tuam*, zonder suffragiën.

Prime (86va-86vb). Hymne *A solis ortus*, vers *Beatus auctor*, vers *Gloria tibi Domine*, antifoon *Responsum accepit*, met de rest van de prime.

Terts (86vb). Hymne *A solis*, vers *Clausa parentis*, vers *Gloria tibi*, psalm *Legem pone*, antifoon *Symeon justus*, kapittel *Homo erat*, res-ponsorie *Accipiens Symeon*, collecte *Beate et gloriose*.

Sext (86vb). Hymne *A solis*, vers *Domus pudici*, *Gloria tibi*, antifoon *Accipiens Symeon*, kapittel *Responsum*, responsorie *Lumen ad revela-tionem*, vers *Secundum nomen tuum*, collecte *Quesumus omnipotens Deus*.

Kaarsenwijding (86vb-87ra). Tussen de sext en de mis zal de koster twee soorten kaarsen aandragen volgens de vanouds gebruikelijke kwaliteit en kwantiteit, de eerste, ten gebruike van de deken, het kapittel en andere deftige lieden, en de andere, ten gebruike van de gezellen en de scholieren. Na de sext zal de deken, geassisteerd door twee kanun-niken als diaken en subdiaken, met een witte koorkap bekleed, voor het altaar treden om de kaarsen te zegenen. Eerst zegt hij het vers *Suscepi-mus Deus*, dan *Dominus vobiscum*, *Oremus*, *Exaudi*. Hierop volgt het exorcisme van zout en water *Exorcizo te* om wijwater te maken voor de besprenkeling van de kaarsen. Vervolgens zegt de deken de oratie *Omnipotens sempiterne Deus* met de overige oraties, zoals zij in het groot missaal vervat zijn, cf. FR. I, 448-451. Na deze zegening ontsteekt de deken zijn kaars en intoneert daarna met luider stem de antifoon *Lumen ad revelationem* met de psalm *Nunc dimittis*, waarbij het koor na ieder vers de antifoon *Lumen* herhaalt. De koster zal de kaarsen aan iedereen in het koor volgens rangorde uitdelen, van groot tot klein. Dan zal hij naar het schip van de kerk afdalen om daar aan de schepenen en andere voorname mannen de kaarsen uit te reiken. Mocht iemand, die tot het gremium van de O.L.Vrouwekerk behoort, niet bij de uitdeling van de kaarsen aanwezig geweest zijn, dan is de koster verplicht hem alsnog een kaars te geven, wanneer hij er om vraagt. Nu legt de deken de koorkap af en sprenkelt wijwater in het koor, terwijl de antifoon

Asperges me gezongen wordt. Na de besprenkeling bekleedt hij zich weer met dezelfde koorkap en trekt mee in de feestelijke processie, waarin allen een koorkap dragen, rondom het claustrum en over de Graanmarkt. Bij het verlaten van het koor zal de cantor beginnen met de antiphon *Ave gratia plena*, die gevolgd wordt door de antiphon *Adorna thalamum*, het responsor *Videte miraculum* en het responsor *Gaude Maria*, totdat men bij de kerk teruggekomen is, die men betreedt onder het zingen van de antiphon *Cum inducerent*. In het midden van de kerk houdt de processie een statie, waarbij de cantor de antiphon *Responsum* intoneert en drie kanunniken of priesters, die door de cantor daartoe op de juiste plaats gezet zijn, het vers *Hodie beata Maria* zingen. Nadat het koor de herhaling *Nunc dimittis* heeft gezongen, zegt de deken het vers *Suscepimus Deus* en de collecte *Omnipotens sempiterne Deus qui unigenito*.

Hoogmis (87ra-87rb). Na de collecte begint de cantor in de kerk met de introitus van de mis *Suscepimus Deus*, vers *Magnus Dominus*, *Gloria in excelsis*, collecte *Omnipotens sempiterne Deus*, epistel *Ecce ego mitto* — zie woensdag na de tweede zondag in de Advent, en lees daar tot de zinsnede *Et sicut anni antiqui dicit Dominus omnipotens* — graduale *Suscepimus*, vers *Sicut audivimus*, het *Alleluia* wordt na Septuagesima niet gezongen, maar vervangen door het vers *Sancta Dei genitrix*, sequentie *Ave preclara*, evangelie *Postquam impleti sunt dies*, offertorium *Recordare*, secreta *Exaudi quesumus*, prelatie *Quia per incarnati*, communio *Responsum*, post communionem *Quesumus Domine*, *Ite missa est* wordt gezongen.

Noon (87rb). Hymne *A solis*, vers *Enixa*, vers *Gloria tibi Domine*, antiphon *Nunc dimittis*, kapittel *Cum inducerent*, responsor *Suscepimus Deus*, vers *Magnus Dominus*, collecte *Porrigere nobis*.

Tweede vespers (87rb). Antiphonen van de lauden, psalm *Dixit Dominus* met de andere psalmen, zoals in de eerste vespers, hymne *A solis*, kapittel *Ego quasi trames*, responsor *Gaude Maria*, na het *Gloria Patri* zingt men de prose *Inviolata*, vers *Senex puerum*, antiphon bij het *Magnificat* *Cum inducerent*, collecte *Da nobis quesumus*. Na de slotzang van de vespers *Benedicamus* intoneert de cantor het responsor *Desiderium* — dit Incipit is aan het begin van de zeventiende eeuw op een rasuur aan de tekst toegevoegd — en gaat men in processie de grote crypte binnen. Nadat het responsor daar uitgezongen is, volgt de antiphon *Gaudet in coelis* — dit Incipit is aan het begin van de zeventiende eeuw door dezelfde hand als boven in de marge bijgeschreven — met het vers *Gloria et honore*. In de crypte worden de drie volgende collecten gezegd: *Votivus nos*, *Da quesumus*, *Beatissime Walde-trudis* en de plechtigheid wordt besloten met *Benedicamus*, waarna men naar het koor terugkeert.

Completen (87rb-87va). Dezelfde complete als na de eerste vespers.

Hoofdstuk XVIII

MARIA BOODSCHAP

Maria Boodschap heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: Annuntiatio sancte Marie Virginis (90ra) of eenvoudig Annuntiatio (30rb), cf. LW., 307-308, s.v. Boodschap.

Vertaling

Inleiding (90ra). Het feest van Maria Boodschap wordt op de vastgestelde dag gevierd, behalve wanneer het valt tussen Palmzondag en het octaaf van Pasen, of juister geformuleerd tussen Palmzondag en woensdag in de paasweek. In dit geval wordt het op de vigilie van Palmzondag op plechtige wijze als een triplex feest gehouden. (Een marginale aantekening uit de zestiende eeuw geeft de volgende aanvulling): Als het bovengenoemde feest op een van de zondagen in de Vasten valt, dan moet het naar de daarop volgende maandag verplaatst worden.

Eerste vespers (90rb). Antifoon *Ingressus angelus*, psalmen *Omnes Laudate*, antifoon *O florens rosa*, antifoon *Bethleem*, antifoon *Erumpant*, antifoon *O virgo virginum*, hymne *Ave maris*, kapittel *Egredietur*, responsorie *Quomodo fiet istud*, vers *Rorate celi*, antifoon bij het Magnificat *Alma redemptoris*, collecte *Famulis tuis*, antifoon en collecte van de feria, met suffragium, maar zonder statie in de kerk.

Completen (90rb). Hymne *Veni redemptor*, verder in alle opzichten zoals in de Advent.

Metten (90rb-90va). Invitatorium *Ave Maria*, psalm *Venite*.

Eerste nocturn. Antifoon *Missus est*, psalm *Domine Dominus* met de overige psalmen van het gemeenschappelijke van één maagd, antifoon *Ingressus*, antifoon *Maria*, vers *Ex Syon species*, *Pater noster*, vers *Egredietur virga*, zes lezingen uit de preek *Quia beate Marie diem*, responsorie *Ingressus angelus*, responsorie *Benedicta tu*, responsorie *Maria*.

Tweede nocturn. Antifoon *Respondens*, antifoon *Ecce concipies*, antifoon *Dabit illi*, vers *Egredietur virga*, *Pater noster*, vers *Egredietur Dominus de loco sancto*, responsorie *Dixit autem*, responsorie *Ecce concipies*, responsorie *Quomodo*.

Derde nocturn. Antifoon *Dixit autem*, antifoon *Ideoque*, antifoon *Dixit autem*, vers *Egredietur Domino de loco*, *Pater noster*, vers *Vox clamantis*, als evangelie wordt *Missus est angelus* voorgelezen — zie woensdag van de Quatertemperdagen in de Advent — responsorie *Dabit ei*, responsorie *Dixit autem*, responsorie *Christi virgo*, *Te Deum*, vers voor de lauden *Egredietur Dominus de loco*.

Lauden (90va). Antifoon *Quando venit*, psalm *Dominus regnavit* met de overige psalmen, antifoon *Verbum supernum*, antifoon *Beatus auctor*, antifoon *Clausus parentis*, antifoon *Domus pudici*, kapittel

Ave Maria, vers *Vox clamantis*, antiphon bij het *Benedictus Quomodo fiet*, collecte *Deus qui hodierna die*, antiphon en collecte van de feria, met suffragium.

Prime (90va). Hymne *Ave maris*, vers *Sumens*, vers *Sit laus*, de antiphonen van de lauden worden bij de prime en de andere kleine uren gebruikt.

Terts (90va). Hymne *Ave maris*, vers *Solve vincla*, vers *Sit laus*, kapittel *Spiritus sanctus*, responsorie *Veni ad liberandum*, vers *Timebunt*, collecte *In mentibus*.

Sext (90va). Hymne *Ave maris*, vers *Monstra te*, vers *Sit laus*, kapittel *Ecce Dominus*, responsorie *Ostende nobis*, vers *Memento nostri*, collecte *Gratiam tuam*.

Hoogmis (90va-90vb). Na de sext zal de deken zich klaar maken voor de mis met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken, en terwijl het *Asperges* wordt gezongen, wijwater sprenkelen. Nadat de deken het vers *Domine apud te* en de collecte *Presta quesumus Domine* gezegd heeft, trekt de processie door het claustrum en over de Graanmarkt, zoals op hoge feestdagen gebruikelijk is, echter zonder koor-kappen. Onder het uittrekken zingt de processie het responsorie *Quomodo fiet* met vers, *Gloria* en herhalingen, en na de intocht van de processie begeleidt het orgel het responsorie *Christi virgo*, met vers en *Gloria*, tijdens de statie in de kerk. Hierna zegt de deken het vers *Ave Maria* en de collecte *Deus qui de beate Marie virginis utero*, en beklimt de processie het koor, terwijl de organist een rondo of een keuzestuk speelt. Bij de mis: introitus *Rorate celi desuper*, vers *Celi enarrant*, *Gloria in excelsis*, collecte *Deus qui de beate Marie* — in deze mis worden niet meer collecten gezegd, omdat na de noon de mis van de feria gezongen wordt, waarin naar keuze van de celebrant geen vermelding van de mis van het feest behoeft te worden gemaakt — epistel *Locutus est Dominus*, vers *Laudem Domini* — het officie van de gehele mis kan men vinden op woensdag van de Quatertemperdagen in de Advent — het *Alleluia* wordt niet gezongen, maar wel het vers *Sancta Dei genitrix*, sequentie *Ave preclara*, evangelie *Missus est*, *Credo in unum*, offertorium *Ave Maria*, secreta *Altari tuo*, pefatie *Quia per incarnati*, communio *Ecce virgo*, post communionem *Gratiam tuam*, *Ite missa est*.

Noon (90vb). Hymne *Ave maris*, vers *Virgo singularis*, vers *Sit laus*, kapittel *Suscipe verbum*, responsorie *Super te Jherusalem*, vers *Domine Deus virtutum*, collecte *Omnipotens sempiterna Deus qui coeternum*.

Tweede vespers (90vb). Antiphonen van de lauden, psalmen zoals in de eerste vespers, hymne *Ave maris*, kapittel *Dabit ei Dominus*, responsorie *Christi virgo*, vers *Rorate celi*, antiphon bij het *Magnificat Hec est dies*, collecte *Exaudi nos*, antiphon en collecte van de feria, met suffragium.

Completen (90vb). Hymne *Fit porta*, kapittel *Populus gentium*, vers *Benedictus qui venit*, antiphon bij het *Nunc dimittis Verbum caro*, collecte *Concede quesumus omnipotens Deus ut nos unigeniti*.

MARIA TENHEMELOPNEMING

Maria Tenhemelopneming heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: Sollemnitas Assumptionis beatissime Marie Virginis (107rb), Assumptio beate Marie virginis (107ra), Assumptio beate Marie (108va) of kortweg Assumptio (28va), cf. BL., 60, s.v. Adsumptio, 4; LW., 1666-1667; MW. I, 1096, 47-54.

Vertaling

Inleiding (107rb). De sollemniteit van de Tenhemelopneming van de heilige Maagd Maria is een triplex feest, dat met de beste paramenten gevierd moet worden.

Eerste vespers (107rb-107va). Antifoon *Ortus conclusus*, psalmen *Omnes Laudate*, antifoon *Oculi tui*, antifoon *Nigra sum*, antifoon *Surge aquilo*, antifoon *Sicut malus*, hymne *O quam glorifica*, kapittel *Ego quasi vitis*, responsorie *Super salutem*, vers *Post partum*, antifoon bij het Magnificat *Beata Dei genitrix*, collecte *Deus qui virginalem, Benedicamus*. Het orgel begeleidt tijdens de statie in de kerk de antifoon *O crux gloriosa*, vers *Omnis terra*, collecte *Deus qui santam crucem*, antifoon *Gaudent in celis*, vers *Letamini*, collecte *Omnes sancti*.

Completen (107va). Hymne *Fit porta*, kapittel *Multe filie*, vers *Ave Maria*, antifoon bij het Nunc dimittis *Regali*, collecte *Protege*.

Metten (107va). Invitatorium *In assumptione*.

Eerste nocturn. Antifoon *Exaltata es*, psalm *Domine Dominus noster* met de overige psalmen uit het gemeenschappelijk van één maagd, antifoon *Paradisi*, antifoon *Benedicta*, vers *Specie tua*, vers *Adjuvabit*, zes lezingen uit de preek *Cogitis me, o Paula* — hieruit leest men ook gedurende het octaaf — responsorie *Vidi spetiosam*, responsorie *Sicut cedrus*, responsorie *Que est ista*.

Tweede nocturn. Antifoon *Specie tua*, antifoon *Adjuvabit eam*, antifoon *Sicut letancium*, vers *Adjuvabit eam*, vers *Diffusa est*, responsorie *Ornatam*, responsorie *Beatam me*, responsorie *Super salutem*.

Derde nocturn. Antifoon *Gaude Maria*, antifoon *Dignare me*, antifoon *Post partum virgo*, vers *Diffusa est*, vers *Post partum*, als evangelie wordt *Intravit Ihesus* voorgelezen, responsorie *Beata es*, responsorie *Ista est*, responsorie *Gaude Maria*, op het *Gloria* en de herhaling volgt de prose *Inviolata* — dit geschiedt op dezelfde manier in de tweede vespers — *Te Deum*, vers *Diffusa*.

Lauden (107va-107vb). Antifoon *Assumpta est*, psalm *Dominus regnavit* met de overige psalmen, antifoon *Maria virgo*, antifoon *In odore*, antifoon *Benedicta filia*, antifoon *Pulchra es*, kapittel *Hec est spetiosior*, vers *Post partum*, antifoon bij het *Benedictus Hodie Maria*, collecte *Veneranda nobis, Benedicamus Domino*.

Prime (107vb). Hymne *O quam glorifica*, vers *Tu cum virgineo*, vers *Hoc largire* — antiphonen bij de uren zijn van de lauden.

Terts (107vb). Hymne *O quam glorifica*; vers *Quem cunctis*, vers *Hoc largire*, kapittel *Ornatam in monilibus*, responsorie *Specie tua*, collecte *Concede misericors Deus*.

Sext (107vb). Hymne *O quam*, vers *Tu cum*, vers *Hoc largire*, kapittel *Ista est*, responsorie *Adjuvabit*, collecte *Concede quesumus*.

Kruidenwijding (107vb). Na de sext moet de koster voor groene kruiden zorgen, die voor de mis door de deken met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken voor het altaar gezegend zullen worden. De kruiden zullen door bedienden aan de heren, de gezellen en de officiële personen uitgedeeld worden, waarna de deken wijwater er over zal sprenkelen, cf. FR. I, 398-407.

Hoogmis (107vb-108ra). De processie trekt, zoals op hoge feestdagen gebruikelijk is, en allen dragen een koorkap. Bij het verlaten van het koor zingt men het responsorie *Super salutem* met vers, *Gloria* en herhalingen. Nadat de processie in de kerk teruggekeerd is, houdt zij daar een statie (de corrector van de Ordinarius aan het einde van de veertiende eeuw voegt op een rasuur de volgende aantekening aan de tekst toe): De cantor zal het responsorium *Gaude Maria* aanheffen en drie kanunniken zullen het vers zingen. (De Ordinarius gaat verder met de collecte *Veneranda nobis*.) Wanneer de processie het koor beklimt, begeleidt de organist een antiphon of speelt hij een keuzestuk. Bij de mis: introïtus *Gaudeamus*, psalm *Eruclavit*, collecte *Veneranda nobis*, meer collecten worden er niet gezegd, epistel *In omnibus requiem*, graduale *Propter veritatem*, vers *Audi filia, Alleluia, Sancta Dei*, sequentie *Ave preclara*, evangelie *Intravit Ihesus, Credo in unum*, offertorium *Recordare, secreta Subveniat*, pefatie *Et te in assumptione*, communio *Ave regina*, post communionem *Mense celestis*.

Noon (108ra). Hymne *O quam glorifica*, vers *Quem cunctis*, vers *Hoc largire*, kapittel *Que est ista*, responsorie *Diffusa*, vers *Post partum*, collecte *Famulorum tuorum*.

Tweede vespers (108ra). Antiphonen van de lauden, psalmen *Omnes Laudate*, hymne *O quam glorifica*, kapittel *Sicut cedrus*, responsorie *Gaude Maria*, na het *Gloria* en de herhaling volgt de prose *Inviolata*, vers *Post partum*, antiphon bij het Magnificat *Que est ista*, collecte *Subveniat Domine*. In de kerk wordt een statie gehouden, zoals bij de eerste vespers.

Completen (108ra). Dezelfde completeen als na de eerste vespers. Deze zullen gedurende het gehele octaaf gezongen worden met als enige variatie, dat vandaag de antiphon *Salve regina*, maar op de overige dagen ofwel de antiphon *Regali* ofwel de antiphon *O florens rosa* gezongen wordt.

MARIA GEBOORTE

Maria Geboorte heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: Nativitas beate Marie Virginis (110rb), Nativitas beate Marie (28va), Nativitas beate Virginis (108rb), cf. BL., 594, s.v. Nativitas, 8; H-G., 251; IUG., 755-756, s.v. Nativitas, 1; LW., 1981-1983.

Vertaling

Inleiding (110rb). Het feest van de Geboorte van de heilige Maagd Maria wordt gevierd als een triplex feest.

Eerste vespers (110rb). Antifoon *Pulchra es*, psalmen *Omnes Laudate*, antifoon *Una est columba*, antifoon *Viderunt illam*, antifoon *Quam pulchra*, antifoon *Leva ejus*, hymne *Ave maris*, kapittel *Surge propera*, responsorie *Corde et animo*, vers *Post partum*, antifoon bij het Magnificat *Tota pulchra es*, collecte *Supplicationibus servorum*. In de eerste en tweede vespers zal men in de kerk een statie houden, zoals op Maria Tenhemelopneming.

Completen (110rb). Hymne *Fit porta* en verder zoals op het feest van Maria Tenhemelopneming.

Metten (110rb-110va). Invitatorium *Corde et voce*.

Eerste nocturn. Antifoon *Ecce tu pulchra*, psalm *Domine Dominus*, antifoon *Sicut lilium*, psalm *Celi enarrant*, antifoon *Favus distillans*, psalm *Domini est terra*, vers *Specie tua*, vers *Adjuvabit*, zes lezingen uit het Hooglied onder de titel: *Vox ecclesie optantis Christi adventum*, drie lezingen uit de homilie over het evangelie *Liber generationis*, responsorie *Hodie nata*, responsorie *Beatissime*, responsorie *Gloriose virginis*.

Tweede nocturn. Antifoon *Emissiones tue*, psalm *Eructavit*, antifoon *Fons ortorum*, psalm *Deus noster*, antifoon *Veniat*, psalm *Fundamenta*, vers *Adjuvabit*, vers *Diffusa*, responsorie *Nativitas tua*, responsorie *Nativitas gloriose*, responsorie *Super salutem*.

Derde nocturn. Antifoon *Veni in ortum meum*, psalm *Cantate primum*, antifoon *Comedi favum*, psalm *Dominus regnavit exultet*, antifoon *Talis est dilectus*, psalm *Cantate secundum*, responsorie *Cum jocunditate*, responsorie *Corde et animo*, responsorie *Felix namque*, vers *Diffusa*.

Lauden (110va). Antifoon *Nativitas gloriose*, psalm *Dominus regnavit* met de overige psalmen, antifoon *Nativitas hodie*, antifoon *Regali*, antifoon *Corde et animo*, antifoon *Cum jocunditate*, kapittel *In omnibus requiem*, vers *Post partum*, antifoon bij het Benedictus *Nativitatem*, collecte *Supplicationem*.

Vandaag is het ook de gedenkdag van de martelaar Adrianus, wiens collecte *Presta quesumus* bij de eerste vespers gezegd wordt tezamen met de laatste collecte in de kerk onder één *Per Dominum*.

Prime (110va). Hymne *Ave maris*, die bij alle uren gezongen wordt, evenals de antiphonen van de lauden.

Terts (110va). Kapittel *In Syon*, responsorie *Specie tua*, collecte *Adjuvet nos*.

Sext (110va). Kapittel *Et radicavi*, responsorie *Adjuvabit*, collecte *Adesto nobis*.

Hoogmis (110va-110vb). De processie trekt, zoals op hoge feestdagen gebruikelijk is, en allen dragen in de processie een koorkap. Bij het verlaten van het koor zingt men het responsorie *Corde et animo*, het responsorie *Felix namque* en eventueel het responsorie *Super salutem*. Nadat de processie in de kerk teruggekeerd is, houdt zij daar een statie zoals op het feest van Maria Tenhemelopneming. Bij de mis: introitus *Gaudeamus*, collecte *Supplicationem*, andere *Presta quesumus*, epistel *Ego quasi vitis*, graduale *Propter veritatem*, *Alleluia*, *Sancta*, sequentie *Ave preclara*, evangelie *Liber generationis*, offertorium *Recordare*, secreta *Unigeniti tui*, andere *Munera tibi*, communio *Diffusa*, post communionem *Sumpsimus Domine*, andere *Salutaris tui*.

Noon (110vb). Kapittel *Sicut cynamomum*, responsorie *Diffusa*, collecte *Protege Domine*.

Tweede vespers (110vb). Antiphonen van de lauden, dezelfde psalmen als in de eerste vespers, hymne *Ave maris*, kapittel *Quasi lybanus*, responsorie *Felix namque*, vers *Post partum*, antiphoon bij het Magnificat *Anima mea*, collecte *Beate Marie*.

Hoofstuk XXI

MARIA-OFFICIE

Het Maria-Officie heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: De Domina nostra in ebdomada (28ra), Cursus de Domina nostra (28va), cf. LW., 1962-1963, s.v. Officie van O.L.Vrouw, I.

Vertaling

Inleiding (28ra-28rb). Het Maria-Officie wordt niet gezongen vanaf de eerste zondag in de Advent t/m het octaaf van Epiphanie, en evenmin in de Vasten.

Van het octaaf van Epiphanie tot Maria Lichtmis

Eerste vespers (28rb). Antiphonen en psalmen van de feria, hymne *A*

solis ortus, kapiteel *Verbum caro*, antiphon bij het Magnificat *Germi-
navit radix*, collecte *Deus qui salutis*.

Completen (28rb). Hymne *Fit porta*, kapittel *Populus gentium*, vers *Benedictus qui venit*, antiphon bij het Nunc dimittis *Verbum caro*, collecte *Concede quesumus omnipotens Deus*.

Metten (28rb). Het invitorium wordt door twee zangers gezongen. Invitorium, antiphonen en psalmen zoals op het feest van de Besnijdenis des Heren, drie lezingen uit het tijdeigen, waarbij twee zangers de volgende drie responsoriën zingen: *Sancta et immaculata, Beata es Maria, Verbum caro*. Het *Te Deum* wordt gezongen en het vers *Puer natus est* wordt gezegd zoals op Kerstmis.

Lauden (28rb). Antiphon *O admirabile* — alle kapittels worden gezegd zoals op het feest van de Besnijdenis des Heren — antiphon bij het *Benedictus Germinavit*, collecte *Deus qui salutis*.

Prime, Terts, Sext, Noon (28rb). Antiphonen en responsoriën worden gezongen zoals op het feest van de Besnijdenis des Heren, collecte *Deus qui salutis*.

Hoogmis (28rb). Introitus *Salve sancta* of *Dum medium*, gevolgd door de mis van de zondag na Kerstmis.

Tweede vespers (28rb). Hymne, kapittel, antiphon bij het Magnificat, en collecte worden gezegd zoals bij de eerste vespers.

Van Maria Lichtmis tot de Advent

Eerste vespers (28va). Antiphonen en psalmen van de feria, hymne *Ave maris stella*, kapittel *Ego quasi vitis* — zie Maria Tenhemelopneming — vers *Post partum*, antiphon bij het Magnificat *Salve regina*, collecte *Beate Marie* — zie Maria Geboorte.

Completen (28va). Hymne *Fit porta*, kapittel *Multe filie*, vers *Ave Maria*, antiphon bij het Nunc dimittis *O florens rosa* ofwel een andere antiphon naar keuze, collecte *Protege*.

Metten (28va). Het invitorium wordt tussen het Paasoctaaf en Pinksteren door twee zangers gezongen. Invitorium *Ave Maria*, antiphon *Benedicta tu*, psalm *Domine Dominus*, met de overige psalmen en antiphonen van Maria Lichtmis. De lezingen zijn uit het tijdeigen met de volgende drie responsoriën, die tussen het Paasoctaaf en Pinksteren door twee zangers gezongen worden: *Salve Maria, Spes desperatis, Rosa fragans*. Het *Te Deum* wordt gezongen en het vers is *Diffusa est*.

Lauden (28va). Antiphon *O admirabile*, kapittel *Hec est speciosior sole*, vers *Post partum*, antiphon bij het *Benedictus Beata Dei genitrix*, collecte *Concede nos*.

Prime (28va). Antiphon *O admirabile*.

Terts (28va). Antiphon *Quando natus est*, kapittel *In Syon firmatum*, responsorie *Specie tua*, vers *Adjuvabit eam*, collecte *Porrige nobis*.

Sext (28va). Antiphon *Rubum quem*, kapittel *Et radicavi*, responsorie *Adjuvabit*, vers *Diffusa*, collecte *Protege*.

Noon (28va-28vb). Antiphon *Ecce Maria*, kapittel *Sicut cynamomum*, responsorie *Diffusa est*, vers *Post partum*, collecte *Famulorum tuorum*.

Hoogmis (28vb). Introitus *Salve sancta parens*, psalm *Senciant omnes* — de mis wordt steeds met witte paramenten gevierd, maar bij het koor staat men slechts met één koorkap zoals op zondagen — *Gloria in excelsis*, collecte *Concede nos*, epistel *Ab initio et ante*, graduale *Benedicta* — tussen Pasen en Pinksteren wordt het graduale niet gezongen, maar vervangen door *Alleluia*, *Virga Yesse* met het *Alleluia* van het feest — sequentie *Verbum bonum* of een andere sequentie naar keuze van de koorleider, evangelie *Stabat juxta crucem* tussen het octaaf van Pasen en Maria Tenhemelopneming, en het evangelie *Loquente Jhesu ad turbas* tussen Maria Tenhemelopneming en de Advent, het *Credo* wordt gezongen, offertorium *Ave Maria* of *Recordare*, pefatie *Et te in veneratione*, communio *Beata viscera* of *Regina mundi* of *Ave regina*, post communionem *Sumptis Domine*.

Tweede vespers (28vb). Dezelfde vespers als de eerste, met de volgende veranderingen: kapittel *Sicut cedrus*, vers *Post partum*, antiphon bij het Magnificat *Nigra sum* of *Alma*. De collecte is dezelfde als bij de eerste vespers.

Completen (28vb). Dezelfde completen worden gezegd als na de eerste vespers.

Hoofdstuk XXII

KERKWIJDINGSFEEST

Het Kerkwijdingsfeest heeft in de Ordinarius de volgende benamingen: Sollemnitas Dedicacionis sancte ecclesie (121vb), Dedicatio ecclesie (12ra) of eenvoudig Dedicatio (122va), cf. BL., 244, s.v. Dedicatio, 1; DUC. III, 34; N-K., 310.

Vertaling

Inleiding (121vb). De sollemniteit van de Kerkwijding wordt ieder jaar op de eerste zondag na het feest van de heilige Remigius (1 oktober) als een triplex feest gevierd. De koster zal het koor en de kerk versieren door er de fraaiste brokaten doeken op te hangen en men zal met de beste koorkappen bij het koor staan.

Eerste vespers (121vb-122ra). Antiphon *Pax huic domui*, psalm *Le-*

tatus sum, antiphon *In dedicatione*, psalm *Qui confidunt*, antiphon *Presta Domine*, psalm *Nisi Dominus*, antiphon *Benedic Domine*, psalm *Laudate nomen Domini*, antiphon *Sanctificavit*, psalm *Lauda Jherusalem*, hymne *Christe cunctorum*, kapittel *Vidi civitatem*, responsorie *Terribilis est locus*, vers *Domus mea*, antiphon bij het Magnificat *O quam metuendus*. collecte *Deus qui invisibiliter*, na het *Benedicamus* houdt men een statie in de kerk en zingt daar onder orgelbegeleiding de antiphon *O crux gloriosa*, vers *Omnis terra*, collecte *Deus qui sanctam crucem*, hierop volgt de antiphon *Gaudent in celis*, vers *Letamini*, collecte *Omnes sancti tui* ofwel *Letetur ecclesia tua*.

Completen (122ra). De completen worden gezongen, zoals gebruikelijk is door het gehele jaar.

Metten (122ra). Invitatorium *Filie Syon*, psalm *Venite*.

Eerste nocturn. Antiphon *Tollite portas*, psalm *Domini est terra*, antiphon *Erit michi*, psalm *Deus noster*, antiphon *Edificavit*, psalm *Magnus Dominus*, vers *Domus mea*, vers *Domum tuam Domine*, zes lezingen uit de preek *Narrat sancta ecclesia* en na de derde nocturn wordt het evangelie *Ingressus Jhesus perambulabat Jherico* voorgelezen, responsorie *In dedicatione*, responsorie *Fundata est*, responsorie *Benedic Domine*.

Tweede nocturn. Antiphon *Non est hic*, psalm *Quam dilecta*, antiphon *Vidit Jacob*, psalm *Fundamenta*, antiphon *Erexit Jacob*, psalm *Domine Deus salutis*, vers *Domum tuam*, vers *Non est hic*, responsorie *Lapides*, responsorie *Adduxisti*, responsorie *Terribilis*.

Derde nocturn. Antiphon *Qui habitat*, psalm *Qui habitat*, antiphon *Templum Domini*, psalm *Cantate primum*, antiphon *Benedicta*, psalm *Dominus regnavit exultet*, vers *Non est hic*, vers *Hec est domus Domini*, responsorie *Mane surgens*, responsorie *Vidi civitatem*, responsorie *Sanctificavit*, *Te Deum*, vers *Non est hic aliud*.

Lauden (122ra-122rb). Antiphon *Domum tuam*, psalm *Dominus regnavit* met de andere psalmen, antiphon *Domus mea*, antiphon *Hec est domus*, antiphon *Bene fundata est*, antiphon *Lapides*, kapittel *Dei sumus*, vers *Non est hic*, antiphon bij het *Benedictus Mane surgens*, collecte *Deus qui nobis*.

Prime (122rb). Bij de prime en de andere uren wordt de hymne *Christe cunctorum* gezongen — antiphonen bij de uren zijn van de lauden.

Terts (122rb). Kapittel *Salus domui*, responsorie *Domum tuam*, vers *Elevamini*, collecte *Deus qui de vivis lapidibus*.

Sext (122rb). Kapittel *Hec est domus*, responsorie *Adorate Dominum*, vers *Et in templo*, collecte *Deus qui sacrandorum*.

Hoogmis (122rb-122va). Voor de hoogmis trekt de plechtige intredeprocessie, waarin allen een koorkap dragen, rondom het claustrum en over de Graanmarkt onder het zingen van de responsoriën en de antiphonen, die in de boeken vervat zijn. Na de terugkeer van de processie houdt men in de kerk een statie. De cantor zal het responsorie *Terribilis*

aanheffen en drie kanunniken, die door de cantor naar hun plaats achter de deken geleid zijn, zullen het vers en het *Gloria Patri* zingen. Na de herhaling zet de cantor de antiphoon *Pax huic domui* in, vervolgens zegt de deken het vers *Domus mea* en de collecte *Deus qui nos*. Bij het betreden van het koor wordt ofwel een antiphoon van O.L.Vrouw gezongen ofwel een stuk naar keuze door de organist gespeeld. Bij de mis: introitus *Terribilis*, psalm *Dominus regnavit decorem*, collecte *Deus qui nos*, collecte van de Triniteit *Omnipotens sempiterne Deus*, derde collecte *Concede quesumus*, epistel *Vidi civitatem*, graduale *Locus iste*, vers *Deus cui*, *Alleluia*, *Vox exultationis*, sequentie *Altissime Jhesu*, evangelie *Ingressus Jhesus*, *Credo in unum*, offertorium *Domine Deus*, secreta *Annue*, tweede secreta *Sanctifica*, prelatie van de Triniteit, communicio *Domus mea*, post communionem *Deus qui ecclesiam*, tweede post communionem *Proficiat*.

Noon (122va). Kapittel *Fundamenta*, responsorie *Non est hic aliud*, vers *Benedicta*, collecte *Deus qui ex omni*.

Tweede vespers (122va). De antiphonen zijn van de lauden en de psalmen van de eerste vespers, hymne *Christe cunctorum*, kapittel *Vidi et ecce*, responsorie *Benedic Domine*, vers *Conserva*, vers *Domus mea*, antiphoon bij het Magnificat *Fundamenta*, collecte *Deus qui ecclesiam tuam*, na het *Benedicamus* wordt er in de kerk een statie gehouden zoals bij de eerste vespers.

Completen (122va). Dezelfde completen als op de vorige dag.

Hoofdstuk XXIII

AANBRENGING VAN HET HEILIG KRUIS

Het feest van de Kruisaanbrenging heeft in de Ordinarius de volgende benaming: *Festum Allationis sancte Crucis* (65va; 116ra) cf. MW. I, 467, 59-60.

Vertaling

Inleiding. Op deze feestdag wordt jaarlijks op plechtige wijze herdacht, dat de grote kruisrelik en vele andere relikken in het jaar 1204 vanuit Constantinopel in de O.L.Vrouwekerk te Maastricht in het bisdom Luik aangebracht werden (116ra), cf. FRANQ. II, 176, aant. 2. Het feest werd aanvankelijk gevierd op de zondag, die het dichtst bij het feest van de heilige Gallus, abt (16 oktober) ligt, hetzij er voor, hetzij er

na (65va), met de liturgische rangorde van een triplex feest (65vb; 116ra). De viering vond dus plaats op de zondag, die tussen 13 en 19 oktober valt. (Aan het einde van de veertiende eeuw heeft de corrector van de Ordinarius op een rasuur de volgende verandering in de tekst aangebracht): Het feest wordt op de eerste zondag na het feest van de Kerkwijding gevierd (116ra). Omdat het Kerkwijdingsfeest van de O.L.Vrouwekerk ieder jaar op de eerste zondag na Remigius (1 oktober) gevierd werd, cf. Kerkwijdingsfeest (Deel II, Hoofdstuk XXII), werd het feest van de Kruisaanbrenging door deze nieuwe bepaling verplaatst naar de tweede zondag na Remigius, ofwel naar de zondag, die tussen 9 en 15 oktober valt.

Officie (116ra-116rb). Men zingt het officie van het feest van de Kruisverheffing met verandering van *Exaltatio* in *Allatio*. In de beide vespers en de metten volgen na de eerste collecte de antiphoon *Laudem dicite* of *Gaudent in celis* en de collecte *Concede quesumus omnipotens Deus ut sancta Dei genitrix* wegens de andere relieken, die uit Constantinopel mede aangebracht werden. In de mis worden deze relieken herdacht met de oraties uit het gemeenschappelijke van de heiligen. In de metten worden zes lezingen gehouden uit de preek *Audivimus apostolum dicentem*, terwijl de drie laatste lezingen uit het evangelie van de zondag zijn.

Hoofdstuk XXIV

LUIDEN MET DE KLOKKEN

De luiklokken hebben in de Ordinarius de volgende benaming: Campana en een enkele keer Nola (131ra). Zij worden onderscheiden in grote en kleine klokken (*matricularius* . . . *pulsabit primam*: in *festis cum campanis magnis*, aliis *diebus cum uno minore*, 130vb), cf. H-G., 43; N-K., 122, s.v. Campana, 1.

Onder de grote klokken wordt alleen de stadsklok met name genoemd (*preter campanam que pulsatur in negotio ville*, 11ra), cf. MW. II, 125, 26-47; N-K., 122, s.v. Campana, 2.

De kleine klokken hebben op één na alle een functionele benaming gekregen, waardoor zij in afdalende lijn heten:

a) Koorklok of Kapittelklok (*pulsatur campana, cum qua intratur chorum*, 131ra; *claustrarius ter pulsabit campanam capituli*, 133rb), cf. BL., 126, s.v. Campana, 2; MW. II, 125, 10-11 en 23-24.

b) Parochieklok (*pulsatur campana, que fuit campana parochialis*, 131ra).

c) Vierde kleine klok (diebus ferialibus pulsatur ad *Pater noster* quarta nola, 131ra), cf. DUC. V. 603-604; H-G., 254; IUG., 764; N-K., 720, s.v. Nola, 2.

d) Noenklok ofwel Middagklok (pulsatur ... cum campana none, 11rb), cf. MW. II, 125, 20-23.

e) Avondklok (pulsatur circa crepusculum noctis ferialibus diebus cum una campana de parvulis, 11rb), cf. MW. II, 124, 66-67.

f) Aflatenklok (officium Mathie de Gladio circa campanas ... est solummodo omni die in sero pulsare campanam indulgenciarum, 131rb), cf. LW., 658-659.

De verba Pulsare en Compulsare hebben in de Ordinarius de volgende betekenissen:

a) Luiden, trans. (omnes campane debent pulsari, 43rb), cf. DUC. II, 472, s.v. Compulsare, 1, Omnes simul campanas pulsare; H-G., 321, s.v. Pulsare; N-K., 232, s.v. Compulsare.

b) Luiden, absol. (matricularius ecclesie ... ad laudes debet pulsare, 130vb; quando compulsatur, procedent de armario ad chorum, 44va), cf. BL., 684, s.v. Pulso, 6; DUC. VI, 565, s.v. Pulsare, 3; N-K., 871, s.v. Pulsare, 1.

c) Aankondigen van een liturgische dienst door het luiden met de klokken (matricularius ecclesie ... pulsabit matutinas, 130vb; missa ... compulsatur cum omnibus campanis, 130vb), cf. IUG., 939, s.v. Pulsare.

Het substantivum Pulsatio heeft de betekenis: Gelui met de kerkklokken (habet matricularius pro qualibet pulsatione duodecim denarios, 131rb), cf. DUC. VI, 566, s.v. Pulsatio; IUG., 939, s.v. Pulcatio; N-K., 872, s.v. Pulsatio, 1.

De koordiensten van de collegiale O.L.Vrouwekerk worden buiten de feestdagen aangekondigd door een eenvoudig luiden met de kapittel- of koorklok (31rb; 39rb), maar op de feestdagen wordt het officie door een feestelijk gebeier van de kerkklokken ingeluid.

1. Luiden van de noon

De verst vooruitgeschoven aankondiging van een feestdag bestaat in het plechtig luiden van de noon op de vigiliedag er van. In plaats van met de gewone middagklok (campana none, 11rb) wordt er met één grote klok op een duplex feest (10vb) en met twee grote klokken op een triplex feest geluid (11va). Gewoonlijk wordt de noon vlak voor het middagmaal geluid, getuige de vermelding van het uitzonderingsgeval op het feest van de Gedaanteverandering des Heren, wanneer de noon direct na het middagmaal geluid en gezongen moet worden (nona debet pulsari post commestionem et cantari similiter, et capellanus Sancti Stephani, qui pro tempore fuerit, dabit immediate post nonam canonicis presentibus cuilibet duos denarios bone monete, et sotiis ac officiatis cuilibet unum denarium jam dicte monete, 104vb).

2. Luiden van de vespers

De beide vespers van duplex feesten worden met alle grote klokken tegelijk geluid, met uitzondering van de stadsklok, omdat deze alleen ten dienste van de stad gebruikt mag worden (*omnes campane pulsantur preter campanam, que pulsatur in negotio ville, 11ra*), cf. MW. II, 125, 26-47; N-K., 122, s.v. Campana, 2. Daar de apostelfeesten, die uiteraard allemaal duplex feesten zijn, over het gehele jaar verspreid liggen, heeft deze manier van luiden de specifieke benaming „De apostolis” gekregen, zoals o.a. blijkt uit de rubrieken van Palmzondag, die voorschrijven, dat de vespers en de metten moeten geluid worden zoals op de feesten van de apostelen (*vespere et matutine debent pulsari cum campanis sicut de apostolis, 37va*).

De beide vespers van triplex feesten worden met alle grote klokken op de rij af geluid (*vespere pulsabuntur cum omnibus campanis secundum ordinem, 11va*). Dit geldt ook voor triplex feesten, die in de loop van de week gevierd worden, zoals o.a. is aangegeven bij de eerste vespers van Hemelvaartsdag (in *vigilia Ascentionis Domini ad Celos ad vespas pulsabuntur omnes campane, 50va*) en bij de eerste vespers van Sacramentsdag (*ad primas vespas . . . omnes campane debent compulsari, 54rb*).

Soms is er sprake van een aparte regeling om de middaguren van het koorofficie te ontlasten. Zo moeten de eerste vespers van Kerstmis direct na de noon geluid en gezongen worden, tenzij het feest op zondag valt, want in dit geval prevaleert de gewone zondagsorde (*ad vespas debet pulsari immediate post nonam, et debent cantari, si non fuerit dies dominica; si fuerit dies dominica, debent cantari debito tempore, 17ra-17rb*). Eveneens moeten de eerste vespers van het feest van de heilige Barbara geluid en gezongen worden voor het middagmaal direct na de noon (in *natale sancte Barbare . . . vespere debent pulsari et cantari ante prandium immediate post nonam, 70ra*), maar dit voorschrift is door een latere hand geëradeerd, toen de vespers vermoedelijk naar de gewone tijd in de middaguren teruggeplaatst werden.

3. Luiden van de completen

De completen worden 's zomers, d.w.z. van zondag *Esto michi* (Quinquagesima) tot Allerheiligen, door een tussenpoos van de vespers gescheiden, behalve op Paaszaterdag, wanneer de completen dadelijk na het middagmaal gezongen worden (43va). In de zomer worden de completen op feriadagen met één kleine klok, op zondagen en dagen met negen lezingen met de middagklok, op duplex en triplex feesten met één grote klok geluid (11rb). In de winter, d.w.z. van Allerheiligen tot zondag *Esto michi*, sluiten de completen onmiddellijk bij de vespers aan en worden dan omstreeks de avondschemering gezongen (11rb; 28ra).

4. Luiden van de metten

Het luiden van de metten op duplex en triplex feesten gebeurt op dezelfde wijze als het luiden van de vespers (11ra). Ook de benaming „De apostolis” voor het luiden op duplex feesten komt bij de metten voor, o.a. aan het begin van het officie van Witte Donderdag (in *Cena Domini campane debent pulsari ad matutinas sicut de apostolis*, 38va).

Voor het tijdig luiden van de metten is de matricularius van de kapittelkerk verantwoordelijk:

a) Tussen Pasen en de octaafdag van Pinksteren moet hij omstreeks zonsopgang luiden, omdat er gedurende de paastijd slechts drie lezingen zijn.

b) Na de octaafdag van Pinksteren tot het feest van Remigius (1 oktober) moet hij voor de metten met drie lezingen luiden, als het licht begint te worden; voor de metten met negen lezingen voor het aanbreken van de dag; voor de metten van duplex en triplex feesten zó vroeg, dat de metten voor het aanbreken van de dag gezongen zijn.

c) Van het feest van Remigius tot Pasen moeten de metten met drie lezingen kort voor het aanbreken van de dag geluid worden; op zon- en feestdagen moeten de metten klaar zijn voor het aanbreken van de dag, waarbij de matricularius de kwantiteit en de lengte van het officie in aanmerking moet nemen (130vb). Op Kerstdag moeten de metten omstreeks het eerste hanegekraai geluid worden (17va).

5. Luiden van de prime en de terts

De matricularius moet de prime precies op tijd luiden (*recta hora prime pulsabit primam*, 130vb) en wel op feestdagen met twee grote klokken, maar op de overige dagen slechts met één klok, nl. de koorklok. Voor de terts moet hij op dezelfde wijze luiden als voor de prime. Na het officie van de terts begint doorgaans de hoogmis (130vb).

6. Luiden van de hoogmis

Op feestdagen wordt de hoogmis met alle grote klokken geluid; op zondagen en op dagen met negen lezingen met de grote klokken, met uitzondering van de drie grootste; op feriadagen met twee kleine klokken (130vb).

Op feestdagen luidt de matricularius bij het *Pater noster* één van de grote klokken en na de communie de volgende grote klok; op dagen met negen lezingen luidt hij bij het *Pater noster* de vijfde kleine klok, die vroeger de parochieklok was, en na de communie de zesde kleine klok ofwel de koorklok; op feriadagen luidt hij bij het *Pater noster* de vierde kleine klok en na de communie de vroegere parochieklok (131ra).

Tijdens het zingen van de sequentie in de hoogmis van duplex en

triplex feesten moet er met twee grote klokken geluid worden (131ra).

Als de cantor op de vigiliedag van Pasen na de wijding van de doopvont het *Kyrieleison* paschale van de paasmis heeft ingezet, beginnen alle grote klokken te beieren, die sinds de vespers van Witte Donderdag gezwezen hebben (43rb). Evenzo moeten op de vigiliedag van Pinksteren alle grote klokken na de wijding van de doopvont geluid worden (52rb).

7. Luiden voor de begrafenis

Het luiden van de kapittel- of koorklok voor de begrafenisplechtigheden van de kanunniken, priesters en gezellen behoort tot de taak van de claustrarius (131rb). Wanneer een kanunnik bediend moet worden of overleden is, zal de kloosterwachter drie keer de kapittelklok luiden (133rb), maar voor een priester of een gezel slechts eenmaal (133vb). Daags voor de begrafenis luidt hij bij de vespers de kapittelklok ten teken, dat de kanunniken zich in processie naar het sterfhuis moeten begeven om het lijk af te halen, waarna de beambten van de kerk de grote klokken moeten luiden tijdens de overbrenging en de teraardebestelling van de overledene (129vb; 133vb). Bij het vallen van de avond luidt de kloosterwachter weer de kapittelklok, waarna de deken en het gehele convent zich in de kerk rondom de baar verzamelen om een gedeelte van het psalterium te bidden (133vb-134ra). Voor het geval dat de dodenmetten voor de prime gezongen moeten worden, zal de kloosterwachter telkens driemaal de kapittelklok met drie slagen luiden, totdat de dienst begonnen is (129vb).

8. Klokkeluiders

Omdat de matricularius natuurlijk niet in staat is om de talrijke klokken tegelijkertijd te luiden, moeten anderen hem de helpende hand bieden. Hiertoe zijn verplicht alle beambten met toevallige baten (*officiati habentes casualia*, 131ra), t.w. de plebaan, de rector van de scholieren, de kloosterwachter, de bakker van de kerk, Johannes Sluseman en zijn opvolgers in het ambt van roededrager, cf. FRANQ. II, 218. Zij moeten persoonlijk onder de klokken (*sub campanis*, 131ra) aanwezig zijn, of anders een knecht of een scholier als plaatsvervanger sturen om de koster te helpen bij het luiden van de vespers, de metten en de hoogmis op duplex en triplex feesten. Bovendien hebben zij de verplichting om behulpzaam te zijn bij het luiden van jaargetijden, dodenmetten en missen voor overledenen (131ra).

Het luiden van de aflatenklok levert een aparte betrekking op, die aan Mathias de Gladio en zijn opvolgers is toevertrouwd, cf. FRANQ. II, 125. Zijn enige taak is om 's avonds laat de aflatenklok te luiden (*officium . . . est solummodo: omni die in sero pulsare campanam indulgenciarum*, 131rb).

De bezoldiging van de matricularius voor het luiden bij begrafenissen is op twaalf denariën ofwel twaalf penningen vastgesteld (131rb).

9. Aantal van de luiklokken

Aan de hand van de bovenstaande gegevens kan men een betrouwbare inventaris van de grote en kleine luiklokken opmaken. De Ordinarius spreekt van twee grote klokken, die geluid worden bij de noon op triplex feesten (zie nr. 1), bij de prime en de terts op alle feestdagen (zie nr. 5), bij de sequenties in de hoogmis (zie nr. 6). De Ordinarius vermeldt verder drie grote klokken, die bij de hoogmis op zondagen en dagen met negen lezingen niet geluid worden (zie nr. 6). De stadsklok meegeteld, die alleen voor stedelijke doeleinden gebruikt mag worden (zie nr. 2), komen wij aan een totaal van zes grote luiklokken. Dit is ook juist het aantal van de klokkeluiders: de matricularius en zijn vijf medehelpers, welke groep voor het tijdig luiden van de zes grote luiklokken zorg moet dragen. Hierbij rijst de vraag of de roededrager Johannes Sluseman en zijn opvolgers in dit ambt wellicht aangesteld waren om de stadsklok te luiden, zoals het luiden van de aflatenklok aan Mathias de Gladio en zijn opvolgers toevertrouwd was (zie nr. 8).

Om het aantal van de kleine luiklokken te berekenen, moeten wij uitgaan van de volgende mededelingen in de Ordinarius:

a) Onder de hoogmis op feriedagen wordt bij het *Pater noster* de vierde kleine klok geluid (diebus ferialibus pulsatur ad *Pater noster* quarta nola, 131ra).

b) Onder de hoogmis op dagen met negen lezingen wordt bij het *Pater noster* de vijfde kleine klok geluid, die vroeger de parochieklok was (si fuerint novem lectiones, ad *Pater noster* pulsatur quinta campana, que fuit campana parochialis, 131ra).

c) Onder de hoogmis op dagen met negen lezingen wordt na de communie de koorklok geluid (si fuerint novem lectiones . . . pulsatur . . . post communionem campana, cum qua intratur chorum, 131ra). Vanaf de parochieklok, die de vijfde kleine klok is, naar boven gerekend, moet de koor- of kapittelklok de zesde kleine klok zijn.

Van de drie laagst genummerde kleine luiklokken is de volgorde niet met zekerheid vast te stellen, maar wel de functie. Een van haar is de middagklok of noenklok (zie nr. 1), die in het schema aan het begin van dit hoofdstuk de derde kleine klok is; een andere is de avondklok op feriedagen (zie nr. 3), die in het genoemde schema de tweede kleine klok is; de laatste en wellicht de jongste is de aflatenklok, die op alle dagen 's avonds laat geluid wordt (zie nr. 8), die in het bovenstaande schema de eerste kleine klok is.

De som van de zes grote en zes kleine luiklokken stelt het heilig getal twaalf voor.

KLEURENCANON

1. Zwart

Vanaf de eerste zondag van de Advent tot Kerstmis dragen de priester, de diaken en de subdiaken in de hoogmis op zon- en wekdagen een zwart kazuifel, tenzij er een heiligenfeest gevierd moet worden (10rb). Dezelfde paramenten worden gebruikt gedurende de voorvasten, vanaf zondag Septuagesima tot zondag Quadragesima (26vb). De zes weken van de veertigdaagse vasten zijn verdeeld in drie groepen, elk van twee weken. Gedurende het eerste tweetal weken — dus aansluitend bij de voorvasten — is de liturgische kleur van de kazuifels eveneens zwart en wordt bovendien het hoofdaltaar aan de voor- en achterzijde met zwarte antependia afgedekt (30va). Op Allerzielendag en bij de begrafenis van kanunniken bekleedt de deken zich voor de mis met een zwart kazuifel, maar zijn de twee kanunniken, die als diaken en subdiaken dienen, slechts in een albe gekleed (118rb; 134 rb).

2. Wit

Gedurende de derde en de vierde week van de veertigdaagse vasten dragen de priester, de diaken en de subdiaken bij het vieren van de mis een wit kazuifel en is het hoofdaltaar met witte antependia aan de voor- en achterkant afgedekt (10va; 33vb-34ra). Witte paramenten zijn voorgeschreven op Pasen, Hemelvaart des Heren, Gedaanteverandering des Heren en op ieder Mariafeest, verder op Kerstmis, Epiphanie, Triniteit, Kerkwijding en Allerheiligen (12ra). Bijzondere vermelding verdient de witte doek, waarmee het processiekruis op de eerste zondag van de vasten bedekt wordt (30va). In de mis van Witte Donderdag zijn de deken en de twee kanunniken, die als diaken en subdiaken dienen, met een wit kazuifel bekleed (39va), maar in de refter tijdens het Mandatum draagt de deken bij de wassing van de handen der kanunniken een witte koorkap, de diaken een witte dalmatiek en de subdiaken een witte tuniek (40ra). In de vigiliedienst van Pasen heeft de deken een wit kazuifel, de diaken een witte dalmatiek en de subdiaken een witte tuniek, maar op paasdag dragen zij alle drie weer een wit kazuifel bij het celebreren van de mis (44ra). In de paas- en pinksterweek is de liturgische kleur op donderdag geel, op vrijdag rood en op zaterdag wit (45rb). Op Maria Lichtmis wordt de gehele plechtigheid in witte paramenten gevierd (86vb). Tenslotte moeten op alle feesten van maagden de paramenten wit zijn (11ra).

3. Rood

In de vijfde en zesde week van de veertigdaagse vasten dragen de

priester, de diaken en de subdiaken bij het opdragen van de mis een rood kazuifel tot de vigilie van Pasen — behalve op Witte Donderdag — en is het hoofdaltaar met rode antependia aan de voor- en achterzijde afgedekt (36va), zodat ook Palmzondag en Goede Vrijdag, die beide in deze periode vallen, de rode kleur vereisen (37bisra; 40rb). In de paas- en pinksterweek is de liturgische kleur op donderdag geel, op vrijdag rood en op zaterdag wit (45rb). Rode paramenten zijn voorgeschreven op Pinksteren ter herinnering aan het vuur van de heilige Geest (52va), op het feest van de Besnijdenis des Heren en op ieder Kruisfeest (12ra). Opmerkelijk is het feit, dat de priester, die tot besluit van de metten van Kerstmis het begin van het Mattheüsevangelie *Liber generationis* voorleest, gekleed is in een albe met een rode stola en een rode koorkap er over (17vb). Tenslotte moeten op alle feesten van martelaren de paramenten rood zijn (10vb).

4. Geel

In de paas- en pinksterweek is de liturgische kleur op donderdag geel, op vrijdag rood en op zaterdag wit (45rb). Verder moeten op alle feesten van belijders de paramenten geel zijn (*glauca*, et ad majorem intellectum, id est quod: ghele, 11ra).

Hoofdstuk XXVI

INTREDEPROCESSIE VOOR DE HOOGMIS

1. Processie door het claustrum

Op alle zondagen van het jaar — ook in de adventstijd, de vastentijd en de paastijd — gaat aan de hoogmis een intredeprocessie door het kerkgebouw en de omgang vooraf, op voorwaarde dat er op die zondagen geen duplex of triplex feest valt, want in dit geval loopt de processieweg voornamelijk buiten het kerkgebouw (*fiet processio, scolaribus cum cruce et aqua precedentibus, postea subdyaconus cum textu, deinde dyaconus, postea sacerdos, et illos tota processio secundum ordinem sequetur, et sic transibunt ecclesiam et ambitum*, 10vb), cf. DUC. VI, 515, s.v. *Processiones per claustrum*; H-G., 311; LThK. VIII, 843-844, s.v. *Prozession*, I; LW., 2282-2283, s.v. *Processionale*; N-K., 855, s.v. *Processio*, 3.

Bekleed met albe en stoel gaat de priester naar het altaar, gevolgd

door een scholier met wijwater, terwijl de diaken en de subdiaken in het midden van het koor gaan staan, voorafgegaan door een scholier met een processiekruis. Dit kruis wordt met een witte doek afgedekt op de eerste zondag in de veertigdaagse vasten tot Palmzondag bij de ontbloeting van het kruis op het kerkhof (30va; 37bisva).

De celebrant intoneert de antifoon *Asperges me* — in de paastijd *Vidi aquam* — die door het koor vervolgd wordt. Hij besprenkelt eerst het altaar, daarna de diaken, de subdiaken, het koor van de deken en tenslotte het linkerkoor. Na de besprenkeling met wijwater kussen de heren het processiekruis (11rb) en zegt de priester het vers *Dominus apud te est fons vite* met de collecte *Presta quesumus Domine* (10va). Vervolgens doen de priester en de koorleider beide een koorkap om en zet de koorleider een responsorie in, dat met vers, *Gloria Patri* en herhalingen door het koor uitgezongen wordt. Voor de processie uit gaan twee scholieren met kruis en wijwater, achter hen volgen de subdiaken met een evangelietekst, de diaken, de priester en de gehele processie volgens rangorde. Zij doorschrijden de kerk en de omgang en houden stil voor het Mariabeeld in de kruisgang, waar de priester de collecte *Via sanctorum* zegt. Deze collecte wordt gebeden op alle zondagen van het jaar, behalve op de zondagen, die onder het octaaf van Kerstmis en het octaaf van Epiphanie (23rb), vanaf Pasen t/m het octaaf van Pinksteren, en op duplex en triplex feesten vallen (30va).

Hierna heft de koorleider een responsorie of een antifoon aan en keert de processie al zingend naar het koor terug. Tot besluit zegt de priester het vers *Ave Maria* en de collecte *Deus qui beate Marie virginis* (10vb).

2. Processie over het kerkhof

De intredeprocessie voor de zondagse hoogmis trekt over het kerkhof, indien er op een zondag een duplex feest valt (11rb-11va). De besprenkeling met wijwater geschiedt zoals op de gewone zondagen, maar nu gaan er twee processiekruisen voor de processie uit, waarvan het ene door de heren in het rechterkoor en het andere door de heren in het linkerkoor gekust wordt. De processie stelt zich op voor de crypte achter het Kruisaltaar (12vb), verlaat de kerk door de deur aan de kant van de Graanmarkt (37bisrb; 45vb), trekt over het kerkhof naar de noordzijde van de kerk, gaat de laatste kruisgangtravee binnen, die over de volle breedte met het portaal in verbinding staat, passeert de deur links van de refter in de scheidingsmuur van de kruisgang en keert zo door de omgang naar het koor terug (11rb; 45vb).

Bij het verlaten van het koor wordt het negende responsorie uit de metten of het responsorie uit de eerste vespers van het feest aangeheven, en soms worden alle beide responsoriën in de processie uitgezongen (67vb). Bij het betreden van de kerk zingt men een antifoon ter ere van Maria, maar op de zondagen tussen Pasen en Pinksteren wordt steeds de

hymne *Salve festa dies* gezongen. Zoals boven gezegd is, vervalt op duplex feesten de collecte *Via sanctorum* voor het Mariabeeld, maar hiervoor komt geen statie in de plaats, wat wel het geval is op triplex feesten.

3. Processie over de Graanmarkt

De derde en plechtigste wijze om de hoogmis te beginnen, is de grote intrede op triplex feesten (12ra-12rb). De processie vangt naar gewoonte aan met de sprenkeling van wijwater. Voor de processie uit dragen drie scholieren drie processiekransen, waaraan soms siervanen bevestigd zijn zoals op Pasen (44ra) en Gedaanteverandering des Heren (104va), terwijl op Hemelvaartsdag en Pinksteren twee oudere subdiakens, met een koorkap bekleed, een reliekschrijn voor de processie uit dragen (51ra). Na hen komt de matricularius in geestelijk gewaad om de weg te bereiden, dan een scholier met wijwater en achter deze schrijden processiegewijs de kanunniken volgens rangorde. Zij hebben allen een koorkap omgedaan (omnes cappe) op de volgende triplex feesten: Kerstmis (18va), Pasen (44ra), Hemelvaart des Heren (51ra), Pinksteren (53ra), Sacramentsdag (54vb), Maria Lichtmis (87ra), Maria Tenhemelopneming (107vb), Maria Geboorte (110va), Allerheiligen (118ra) en Kerkwijding (122rb). Geen koorkap (sine cappis) dragen de kanunniken op: Drievuldigheidszondag (55va), Maria Boodschap (90va) en Kruisvinding (94rb). De koorkappen zijn in de Ordinarius onvermeld gebleven op Epiphanie (22vb) en Gedaanteverandering des Heren (104va).

Achter het eerste deel van de processie worden twee vergulde dia-deemvormige ringen (circuli deaurati) meegedragen, wellicht om de scheiding tussen de kop van de processie en de officianten te markeren. Het tweede deel van de processie wordt gevormd door een scholier met een wierookvat, de subdiaken met een grote evangelietekst, de diaken, twee scholieren met grote kaarsen en als laatste de deken, een Mariabeeld dragend. Direct achter de deken loopt de bakker van het kapittel in geestelijk gewaad, maar zonder bonnet, met een witte of beschilderde stok in zijn handen om samen met zijn gezellen, die in dezelfde dracht gekleed gaan, de deken aan weerszijden en van achteren met stokken tegen een grote aandrang van volk te beschermen (12rb; 132ra).

Nadat de stoet zich voor de crypte achter het Kruisaltaar opgesteld heeft, heft de cantor het responsorie of de antiphon van het feest aan en zet de processie zich in beweging. Zij doorlopen de kerk en de omgang en verlaten de kerk door de deur voor de kapel van Martinus. Hier overschrijden zij het claustrum en trekken daarna over de Graanmarkt. Vandaar keren zij terug door het ijzeren afsluithek (ferrum) en betreden de kerk weer via de toegang, zuidelijk van de westbouw in de westwand van de voorhal, naast de parochie, waarmee het parochiaal altaar onder de klokken bedoeld is. Binnen in de kerk wordt de intre-

deplechtigheid besloten met een statie onder gezang of orgelspel (12rb).

4. Gezangen bij de intredeprocessie

Heenweg

Terugweg

Eerste zondag in de Advent (10vb)

r. *Ecce dies venient*

r. *Missus est*

Tweede zondag in de Advent (14rb)

r. *Rex noster*

r. *Missus est*

Derde zondag in de Advent (14vb)

r. *Rex noster*

r. *Missus est*

Derde zondag in de Advent,

als de vigilie van Kerstmis op de vierde zondag in de Advent valt (16va)

r. *Nascetur nobis*

r. *Quomodo fiet*

Vierde zondag in de Advent (16ra)

r. *Nascetur nobis*

r. *Quomodo fiet*

Vierde zondag in de Advent,

als de vigilie van Kerstmis op de vierde zondag in de Advent valt (16va)

r. *Nascetur nobis*

r. *De illa occulta*

Kerstmis (18va-18vb)

r. *Descendit de celis*

r. *Verbum caro*

r. *Sancta et immaculata*

prose *Quem ethera*

a. *Alma redemptoris*

Besnijdenis des Heren,

als het feest op zondag valt (21vb)

r. *Descendit de celis*

r. *Verbum caro*

Epiphanie (22vb)

r. *Tria sunt*

r. *Verbum caro*

r. *In columbe specie*

prose *Quem ethera*

r. *Sancta et immaculata*

(geëradeerd ?)

Zondag onder het octaaf van Epiphanie (23rb)

r. *Tria sunt munera*

r. *In columbe specie*

Zondagen na het octaaf van Epiphanie (24rb; 27ra)

r. *Peccata mea*

r. *Sancta et immaculata*

(tot Maria Lichtmis)

r. of a. van O.L. Vrouw

(na Maria Lichtmis)

Zondagen Septuagesima en Sexagesima (27ra)

r. *Ubi est Abel frater tuus*

r. of a. van O.L. Vrouw

Zondag Quinquagesima (27vb)

r. *Temptavit Dominus Abraham*

r. of a. van O.L. Vrouw

Eerste zondag in de Vasten (30va)

r. *Pater peccavi*

r. of a. van O.L. Vrouw

Tweede zondag in de Vasten (33ra)

r. *Vidi Dominum facie*

r. of a. van O.L. Vrouw

Derde zondag in de Vasten (34rb)

r. <i>Merito hec patimur</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Vierde zondag in de Vasten (35rb)	
r. <i>Audi Israel</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Passiezondag (36va)	
r. <i>Tota die</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Palmzondag (37bisrb-37bisva)	
a. <i>Pueri Hebreorum</i>	r. <i>Circumdederunt</i>
r. <i>Ante sex dies</i>	ym. <i>Gloria laus</i>
Pasen (44rb)	
r. <i>Cum rex glorie</i>	r. <i>Ingrediente Domino</i>
ym. <i>Salve festa dies</i>	
r. <i>Sedit angelus</i>	
v. <i>Crucifixum</i>	
rep. <i>Nolite metuere</i>	
v. <i>Recordamini</i>	
rep. <i>Alleluia</i>	
a. <i>Surrexit Dominus de sepulchro</i>	
Woensdag onder het octaaf van Pasen (45vb)	
r. <i>Cum rex glorie</i>	Dezelfde gezangen als op Pasen
Zondagen na Pasen (47ra)	
r. <i>Dum transisset</i>	ym. <i>Salve festa dies</i>
Hemelvaart des Heren (51rb)	
r. <i>Omnis pulchritudo</i>	ym. <i>Salve festa dies</i>
r. <i>Exaltare</i>	r. <i>Sedit angelus</i>
a. <i>Ascendo ad Patrem</i>	
Zondag onder het octaaf van Hemelvaart (51vb)	
r. <i>Omnis pulchritudo</i>	ym. <i>Salve festa dies</i>
Pinksteren (53ra)	
r. <i>Repleti sumus</i>	ym. <i>Salve festa dies</i>
r. <i>Jam non dicam</i>	r. <i>Sedit angelus</i>
ym. <i>Veni creator</i>	
Octaafdag van Pinksteren (54rb)	
r. <i>Repleti sumus</i>	ym. <i>Salve festa dies</i>
Sacramentsdag (54vb)	
r. <i>Homo quidam</i>	a. <i>O crux gloriosa</i>
r. <i>Respexit Helyas</i>	a. <i>Vincenti</i>
a. <i>Alma redemptoris</i> (geëradeerd ?)	
Drievuldigheidsfeest (55va-55vb)	
r. <i>Summe Trinitati</i>	a. <i>O crux gloriosa</i>
a. <i>Alma redemptoris</i>	a. <i>Nigra sum</i>
Zondagen na het octaaf van Pinksteren tot augustus (56rb)	
r. <i>Summe Trinitati</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Zondagen van de Wijsheid in augustus (59ra-59rb; 60ra)	
r. <i>Deum time</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Zondagen van Job in september (60va-61ra)	
geen vermelding	geen vermelding

Zondag van Tobias in september (61va)	
r. <i>Omni tempore</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Zondag van Judith in september (61vb)	
r. <i>Nos alium Deum</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Zondagen van de Machabeeën in oktober (65ra-65va)	
r. <i>Tua est potentia</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Eerste zondag van de Propheten in november (66va)	
r. <i>Laudabilis populus</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Tweede en derde zondag van de Propheten in november (66va-67rb)	
geen vermelding	geen vermelding
Vierde zondag van de Propheten in november (67rb)	
r. <i>Ecce dies</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
Maria Lichtmis (87ra)	
a. <i>Ave gratia plena</i>	a. <i>Cum inducerent</i>
a. <i>Adorna thalamum</i>	a. <i>Responsum</i>
r. <i>Videte miraculum</i>	v. <i>Hodie beata Virgo</i>
r. <i>Gaude Maria</i>	rep. <i>Nunc dimittis</i>
Maria Boodschap (90va)	
r. <i>Quomodo fiet</i>	r. <i>Christi virgo</i>
Kruisvinding (94rb)	
r. <i>Hoc signum crucis</i>	ym. <i>Salve festa dies</i>
r. <i>O crux benedicta</i>	a. <i>O crux gloriosa</i>
	r. of a. van O.L. Vrouw
Gedaanteverandering des Heren (104va)	
r. <i>Assumpsit Jhesus</i>	ym. <i>Salve festa dies</i>
	a. <i>O crux gloriosa</i>
Maria Tenhemelopneming (107vb)	
r. <i>Super salutem</i>	r. <i>Gaude Maria</i>
Maria Geboorte (110va)	
r. <i>Corde et animo</i>	r. <i>Gaude Maria</i>
r. <i>Felix namque</i>	
r. <i>Super salutem</i>	
Kruisverheffing (111va)	
r. <i>Hoc signum crucis</i>	a. <i>O crux gloriosa</i>
r. <i>Nos autem gloriari</i>	
Allerheiligen (118ra)	
r. <i>Tua sunt</i>	a. <i>O crux gloriosa</i>
r. <i>Summe Trinitati</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
r. <i>Felix namque</i>	
Kerkwijdingsfeest (122rb)	
r. <i>Terribilis</i>	r. of a. van O.L. Vrouw
a. <i>Pax huic domui</i>	

Indien er op zondag of door de week een processie ter ere van een heilige gehouden wordt, zingt men het negende responsorie van de metten ofwel het responsorie van de eerste vespers ofwel alle beide

responsoriën van het feest, maar er wordt geen statie in de kerk gehouden, tenzij op triplex feesten (69vb).

Hoofdstuk XXVII

MISLITURGIE

De misliturgie heeft in de Ordinarius de volgende benamingen:

a) Officium misse = Dienst van de mis (de sancto Vitale, martyre, habetur officium misse, 92vb), cf. LThK. VII, 1120, s.v. Offizium, II; N-K., 738, s.v. Officium, 13.

b) Summa missa = Hoogmis (summa missa cantetur cum aliis horis diei, 134vb), cf. DUC. V, 418, s.v. Missa, 4, Missa summa.

c) Missa festi = Feestmis, Mis ter ere van een heilige (non fiet mentio de missa festi, 90vb), cf. N-K., 693, s.v. Missa, 8.

d) Missa de feria = Mis van de weekdag (alia missa cantabitur de feria post nonam, 90vb), cf. LThK. IV, 83; LW., 748-749; N-K., 417, s.v. Feria, 1.

e) Missa animarum = Zielemis (post terciam missa animarum cantabitur, 29ra), cf. DUC. V, 414, s.v. Missa, 4, Missa animarum; N-K., 693, s.v. Missa, 7.

f) Specialis missa = Speciale mis, Mis tot bijzondere intentie (nigras casulas . . . induent . . . nisi festa impediunt habentia spetiales missas, in quibus tenetur missa, 10rb; spetiales misse ante et post festum beati Johannis Baptiste cantantur, 11va), cf. DUC. V, 418, s.v. Missa, 4, Missa specialis = Missa privata.

g) Eucharistia = Sacrament des altaars, nooit met de betekenis van misoffer (in sollempnitate sancte Eucharistie, 98rb), cf. DUC. III, 328, s.v. Eucharistia pro Festo sancti Sacramenti; IUG., 419; LThK. IV, 405-407, s.v. Fronleichnam; LW., 2494-2498, s.v. Sacramentsdag; N-K., 382, s.v. Eucharistia, 4.

Vertaling

De viering van de hoogmis op zon- en feestdagen is in de Ordinarius beschreven en ingevlochten in de rubrieken van de hoogmis op de eerste zondag in de Advent (12rb-13va).

Na de intredeprocessie legt de priester de koorkap af en bekleedt zich met een zwart kazuifel — de diaken en de subdiaken dragen al een zwart kazuifel vanuit de processie — en zegt aan de voet van het altaar,

geassisteerd door de diaken en de subdiaken, het *Confiteor*. Achter hen staan op een rij drie scholieren, twee met brandende kaarsen op kandelaars, en een scholier in het midden, die een wierookvat draagt. Nadat de priester *Absolutionem* gezegd heeft, bewierookt de scholier achtereenvolgens de priester en de diaken, waarna de subdiaken eerst aan de priester en dan aan de diaken een evangelietekst toereikt om te kussen. Hier eindigen de voetgebeden en betreden de officianten het altaar.

Intussen intoneert de koorleider de introitus *Ad te levavi*, die door het koor vervolgd wordt met de psalm *Vias tuas*, de doxologie *Gloria Patri* en de herhaling. Het *Kyrieleison* dominicale wordt gezongen, maar de lofzang *Gloria in excelsis* vervalt vanwege de Advent. Nu bidt de priester de collecte *Excita Domine*, onder welk gebed de twee scholieren hun kandelaar opheffen. Wanneer de priester met het collectegebed klaar is, legt de subdiaken het kazuifel af om het epistel *Fratres: Scientes* te gaan lezen. Hierna zingt het koor het graduale *Universa* met het vers *Vias tuas*, en het *Alleluia* met het vers *Ostende nobis*. Ook de diaken ontdoet zich nu van het kazuifel, legt in plaats daarvan een sjerp of brede stola (pannus) over de linkerschouder, neemt het evangelieboek in zijn handen, ontvangt de zegen van de priester en gaat, voorafgegaan door de twee scholieren met de kandelaars, de scholier met het wierookvat en de subdiaken met een kussen, naar de plaats, waar het evangelie moet gelezen worden. Daar aangekomen, gaat de ene scholier met zijn kandelaar aan de rechterkant, de andere scholier met zijn kandelaar aan de linkerkant, de scholier met zijn wierookvat tegenover, en de subdiaken achter de diaken staan, waarna de diaken het evangelie *Cum appropinquaret* leest. Na de lezing van het evangelie neemt de subdiaken het evangelieboek met het kussen op en gaat samen met de scholier met het wierookvat naar het altaar, waar eerst de priester en na hem de diaken bewierookt worden, en vervolgens de subdiaken aan de priester het evangelieboek toereikt om te kussen. Dan legt de subdiaken het evangelieboek op het altaar neer en pakt een andere tekst — wellicht een van kleiner formaat en dezelfde die bij de voetgebeden gebruikt is — en reikt hem aan de priester en de diaken toe om te kussen. Nu begeven de subdiaken met de tekst en de scholier met het wierookvat zich naar het koor om, te beginnen bij de deken in het rechterkoor en afdalend naar de laatste plaats in het linkerkoor, de heren te bewieroken en de tekst te laten kussen. Aansluitend aan deze ceremonie wordt het *Credo* gezongen, want het kussen van het evangelieboek en het zingen van het *Credo* zijn onverbrekkelijk met elkaar verbonden.

Terwijl het koor het offertorium *Ad te levavi* aanheft, brengt een scholier — vermoedelijk dezelfde die het wierookvat gedragen heeft — de kelk, de pyxis met hosties en de ampullen met vers water en wijn naar het altaar, waarbij hij goed onderscheid moet maken tussen de ampulle met wijn en de ampulle met water om elke verwisseling uit te sluiten. De subdiaken ontdekt en reinigt de kelk en biedt hem zó aan de diaken aan, verder de hosties en dan de ampullen. De diaken giet nauwgezet en

voorzichtig wijn en water in de kelk onder het uitspreken van de formule *Fiat hec commixtio*, waarna hij de collecte *Deus qui humane substantie* zegt. Terstond gaat nu de scholier met een ampulle zonder schaal naar de priester om hem water aan te bieden voor de handwassing, waarbij de priester *Lavabo inter innocentes* bidt. Na al deze voorbereidingen presenteert de diaken de kelk aan de priester, zeggend *Immola Deo*, en neemt de priester de kelk aan, zeggend *Quid retribuam Domino*. De diaken kust de handen van de priester of het altaar en verwijdt zich van hem, terwijl de priester verder gaat met zijn functie betreffende de hostie en de kelk. Nadat de priester de kelk op het altaar neergezet heeft en met het corporale bedekt, brengt de scholier het wierookvat aan en overhandigt het aan de diaken. Deze presenteert het aan de priester, die het zegent en er mee rondom de kelk en de hostie wierookt. Hierna heft hij het wierookvat omhoog, zeggend *Dirigatur Domine*, en geeft het daarna terug aan de diaken, die ermee voor het altaar gaat staan. En wanneer de priester zich omkeert naar het volk en *Orate pro me* zegt, zal de diaken hem bewieroken. Vervolgens gaat de diaken naar het altaar om het te bewieroken van boven, van voren en aan weerszijden, en geeft ten laatste het wierookvat aan de scholier terug. Nadat de subdiaken een wit schoudervelum of linnen doek heeft omgedaan, reikt de diaken hem de pateen aan en wikkelt haar in het schoudervelum, waarmee de subdiaken haar vasthoudt tot onder het *Pater noster*. Na de overhandiging van de pateen, die in alle hoogmissen — zelfs in de hoogmissen voor overledenen — plaats vindt, gaan de diaken en de subdiaken op hun plaats achter de priester staan.

Bij het begin van de pefatie, die de dagelijkse is gedurende de gehele Advent behalve op feestdagen, zal de scholier met het wierookvat de diaken en de subdiaken, en buiten het koor de beelden van Maria en Barbara, bewieroken. Na de pefatie wordt het *Sanctus* gezongen, onder welk gezang de twee scholieren met de kandelaars en de scholier met het wierookvat nabij de diaken gaan staan om het Sacrament bij de opheffing te eren en te bewieroken. Hierna moeten zij naar hun plaats teruggaan.

Als de priester het *Pater noster* zingt, brengt de subdiaken bij het zinsdeel *Panem nostrum* de pateen terug naar de diaken, die haar onthult en vasthoudt tot de priester klaar is. Dan stelt hij haar de priester ter hand, kust de schouders van de priester en verwijdt zich.

Wanneer de priester het *Agnus Dei* zegt, gaan de diaken en de subdiaken naast hem staan om hem bij dit gebed te assisteren. Na de aanroepingen ontvangt de diaken de vredeskus van de priester, de subdiaken van de diaken, de koorleider of een socius van de subdiaken, de deken van de koorleider of een socius, en zo op de rij af de kanunniken en de leden van het koor.

Na de nuttiging van het Sacrament zal de subdiaken de ampullen met water en wijn brengen en aan de priester de ablutie geven. De diaken vouwt het corporale op, legt het terug op zijn plaats en draagt het boek

om naar de rechterzijde. De diaken en de subdiaken helpen de priester bij het zeggen van de *communio Dominus dabit*, die door het koor gezongen wordt. Hierna zegt de priester de *post communionem Suscipiamus Domine*. De diaken keert zich naar het altaar en niet naar het volk en zegt tot besluit van de hoogmis *Benedicamus Domino*. De subdiaken reinigt de kelk en de pateen, wikkelt hem in zuivere doeken, legt hem neer in een daartoe bestemd koffertje en geeft hem terug aan de scholier. Op zijn beurt geeft deze hem terug aan de koster met alle gewaden, die de koster voor hem uitgelegd heeft. Bij een eventueel verlies heeft de koster verhaal op de scholier-kanunniken, die hem aangesteld hebben om te dienen (*custos posset requirere a scolariibus canonicis, qui ipsum constituerunt ad serviendum*, 13va; 131rb).

Het dienen van de hoogmis op feriaaldagen geschiedt op sobere wijze alleen door de diaken, de subdiaken en één scholier (13rb).

Hoofdstuk XXVIII

HYMNEN IN KOOROFFICIE EN PROCESSIONS

Hymne ofwel metrisch gezang in verzen heeft in de *Ordinarius* de volgende benaming: *ymnus* (sic *cantores versus tocus ymni cantent*, 41rb), cf. BL., 379, s.v. *Hymnus*, 2; IUG., 1281, s.v. *Ymnarium*, *Ymnizare*; N—K., 513.

1. Alfabëtische lijst van de hymnen

A solis ortus. Hymnus abecedarius van Sedulius, een Christushymne, in het kerstofficie vanaf de tweede vespers van Kerstmis (19ra) tot de eerste vespers van Epiphanie (22ra), bij de vespers van het Maria-officie na het octaaf van Epiphanie tot Maria Lichtmis (28rb; 68ra), bij de beide vespers van Maria Lichtmis (86rb; 87rb). Bij de kleine uren van het Kerstofficie en van Maria Lichtmis is de hymne als volgt ingedeeld: ad primam *A solis ortus cum uno* versu *Beatus auctor et Gloria Patri* (19rb; 86va), ad tertiam *A solis ortus cum alio* versu *Clausula parentis et Gloria Patri* (19rb; 86vb), ad sextam *A solis ortus cum tercio* versu *Domus pudici et Gloria Patri* (19va; 86vb), ad nonam *A solis ortus et ultimus versus Enixa est et Gloria patri* (19va; 87rb).

Ad cenam. Paashymne bij de vespers van zon- en weekdagen (47va) vanaf de octaafdag van Pasen (46va; 47ra) tot Hemelvaartsdag (48vb). Op de octaafdag van Pasen is bij de kleine uren een verkorte versie aangegeven, die bestaat uit het eerste vers, telkens één van de volgende

verzen en de doxologie *Gloria tibi Domine qui surrexisti a mortuis* (46vb).

Adam vetus. Zevende vers van de kersthymne *Agnoscat omne seculum*, gevolgd door het achtste vers *Jam nata lux* en de doxologie *Gloria tibi Domine qui natus es*. Samen maken zij de hymne bij de noon van de eerste Kerstdag uit (19ra).

Adest sacrata presulum. Hymne bij de vespers van het commune plurimorum confessorum (125va; 126ra). In het feesteigen van de Ordinarius komt zij slechts één keer voor, nl. bij de beide vespers van de belijders Monulphus en Gundulphus (101vb; 102ra).

Agnoscat omne seculum. Kersthymne bij de eerste vespers van Kerstmis (17rb; 68ra). Bij de kleine uren van Kerstmis is de hymne als volgt ingedeeld: ad primam *Agnoscat omne seculum*, *Ysaïas*, *Gloria tibi Domine qui natus es* (18va), ad tertiam *Maria ventre*, *Radix Yesse*, *Gloria tibi* (18va), ad sextam *Presepe poni*, *Legem dedit qui*, *Gloria tibi* (18va), ad nonam *Adam vetus*, *Jam nata lux*, *Gloria tibi Domine* (19ra).

Ales diei nuntius. Hymne van Prudentius: Ad galli cantum. Hymne bij de zondagslauden vanaf de eerste zondag van de Machabeeën tot de Advent (65ra–67rb). Aan het einde van de veertiende eeuw voegt de corrector van de Ordinarius op een rasuur hieraan het tijdvak na het octaaf van Epiphanie tot de veertigdaagse vasten toe (68ra).

Ardua spes. Metrische litanie van Ratpert van St. Gallen in de processie op Marcusdag en op de eerste dag van de Kruisdagen. Zij wordt door de voorzangers uitgezongen, waarbij ieder vers van de hymne telkens door het koor met het eerste vers beantwoord wordt (49rb; 49vb).

Audi benigne conditor. Hymne bij de vespers van de eerste twee weken in de veertigdaagse vasten (30ra; 30vb; 32vb).

Audi precantis. Hymne bij de beide vespers van Servatius (95va; 96ra). Aan het einde van de veertiende eeuw voegt de corrector van de Ordinarius op een rasuur hieraan de Translatie van Servatius toe (97rb).

Aurea luce. Hymne bij de beide vespers van Petrus en Paulus (99vb–100ra).

Aurora (lucis rutilat). Paashymne bij de lauden van de zon- en weekdagen vanaf de octaafdag van Pasen tot Hemelvaartsdag (46vb; 68ra).

Ave Katherina. Hymne bij de eerste vespers van Catharina (121rb).

Ave maris stella. Hymne bij de vespers van het Maria-officie vanaf Maria Lichtmis tot de Advent (28va), bij de beide vespers van Maria Ontvangenis (71rb; 71vb), Maria Boodschap (90rb; 90vb), Maria Geboorte (110rb; 110vb). Bij de kleine uren van Maria Ontvangenis en Maria Geboorte staat slechts vermeld „ymnus *Ave maris*” en „idem ymnus” (71va; 110va), maar bij de kleine uren van Maria Boodschap is de hymne als volgt ingedeeld: ad primam *Ave maris*, *Sumens*, *Sit laus* (90va), ad tertiam *Ave maris*, *Solve vincla*, *Sit laus* (90va), ad sextam *Ave maris*, *Monstra te*, *Sit laus* (90va), ad nonam *Ave maris*, *Virgo singularis*, *Sit laus* (90vb).

Christe cunctorum. Hymne bij de beide vespers en met verkorte versie bij de kleine uren van de Kerkwijding (121vb; 122rb–122va).

Christe qui lux es. Hymne bij de completeen van de eerste twee weken in de veertigdaagse vasten (68ra).

Christe sanctorum. Hymne van Hrabanus Maurus bij de beide vespers van de aartsengel Michael (113rb; 113vb).

Clarum decus. Hymne bij de lauden van de derde en vierde week in de veertigdaagse vasten (34ra; 35rb; 68ra).

Conditor (alme siderum). Hymne bij de vespers van de zon- en weekdagen in de Adventstijd (9ra; 13va; 16vb; 68ra).

Cultor Dei memento. Hymne bij de completeen vanaf Passiezondag tot Witte Donderdag (36rb; 38va).

Deus creator omnium. Hymne van Ambrosius bij de eerste vespers van de zondagen na het octaaf van Epiphanie (24ra), de zondagen in de voorvasten (26rb; 27va), de eerste zondag van Sapientia (58vb) tot en met de laatste zondag van de Propheten (64vb; 66rb).

Deus tuorum militum. Hymne bij de beide vespers van Gereon en Gezellen (115va–115vb).

Doctor egregie. Derde vers van de hymne op de apostelen Petrus en Paulus *Decora lux eternitatis*. Samen met de doxologie maakt dit vers de hymne uit bij de beide vespers van Paulus' Beking (85rb; 85vb).

Ecce jam noctis. Hymne die aan het einde van de veertiende eeuw door de corrector van de Ordinarius aan de zondagslauden vanaf het octaaf van Pinksteren tot de eerste zondag van de Machabeeën toegevoegd is (68ra).

En martyr. Hymne bij de beide vespers van Laurentius (106va–106vb).

Exsultet celum. Hymne bij de beide vespers van het commune apostolorum (122vb; 123rb), bij de vespers van Johannes de Evangelist (20rb), Thomas (72vb; 73vb), Marcus (92rb), Philippus en Jacobus (93ra; 93va), Johannes voor de Latijnse Poort (95ra), Jacobus de Meerdere (102vb), Bartholomeüs (109ra), Mattheüs (112va–112vb), Lucas (116rb), Simon en Judas (117rb).

Fit porta. Mariahymne bij de completeen van Kerstmis (19ra), Maria Ontvangenis (71rb), Maria Lichtmis (86rb), Maria Boodschap (90vb), Maria Tenhemelopneming (107va), Maria Geboorte (110rb), Maria-officie (28rb–28va; 68rb).

Fundator orbis. Hymne bij de eerste vespers van Amor (115ra).

Gaude mater. Hymne bij de eerste vespers van Dominicus (105va).

Gaude sacrata. Hymne bij de beide vespers van Andreas (69rb; 70ra).

Gloria laus. Hymne van Theodulphus van Orleans in de processie op Palmzondag (37bisva).

Gratuletur (ecclesia). Hymne bij de beide vespers van Barbara (70ra; 70va). Aan het einde van de veertiende eeuw voegt de corrector van de Ordinarius aan de prime toe: „ymnus *Gratuletur*”, waarmee wel een

verkorte versie — beginvers, middenvers, doxologie — voor alle kleine uren bedoeld zal zijn (70va).

Hostis Herodes. Achtste vers van de hymnus abecedarius *A solis ortus* van Sedulius, een Christushymne. Het is het beginvers van de hymne, die bij alle uren van Epiphanie t/m de octaafdag er van gezongen wordt (22rb—23rb; 23vb; 68rb). De ordinarius vermeldt bij de completeen een verkorte versie: *Hostis Herodes, Novum genus, Gloria tibi Domine qui apparuisti hodie* (22rb), wat de veronderstelling wettigt, dat bij alle kleine uren een verkorte versie gezongen wordt. De volledige hymne van Epiphanie moet derhalve bestaan uit het achtste vers, dat begint met *Hostis Herodes*, t/m het dertiende vers, dat begint met *Novum genus*, gevolgd door de doxologie *Gloria tibi Domine qui apparuisti hodie*.

Hymnum canamus. Hymne bij alle uren — uitgezonderd de completeen — van Hemelvaartsdag tot de vigilie van Pinksteren (50va; 51rb; 68rb). Bij de kleine uren is de hymne als volgt ingedeeld: ad primam *Ymnum canamus, Transit, Gloria tibi Domine* (51ra), ad tertiam *Ymnum, Apostoli, Gloria tibi* (51ra), ad sextam *Ymnum, Ac prosecuti, Gloria tibi* (51ra), ad nonam *Ymnum canamus, Da nobis, Gloria tibi* (51rb).

Hymnum cantemus. Hymne bij de beide vespers van Lambertus (112ra—112rb).

Inventor rutili. Hymne van Prudentius op het nieuwe vuur in de paasnacht. In de processie naar de paaskaars wordt zij door twee scholieren uitgezongen en ieder vers er van wordt door het koor telkens met het eerste vers beantwoord (42rb).

Iste confessor. Hymne bij de beide vespers van het commune confessorum (125ra—125rb), bij de vespers van Antonius (83va), Gregorius (89va—89vb), Ambrosius (91rb), Martinus van Tours (119rb), Trudo (121ra).

Jam bone pastor. Tweede vers van de hymne op de apostelen Petrus en Paulus *Decora lux eternitatis*. Samen met de doxologie maakt dit vers de hymne uit bij de beide vespers van Petrus' Stoel (88va—88vb) en Petrus' Banden (103vb).

Jam lucis. Hymne bij de prime van de zondagen in de Advent (10rb), de voorvasten (26vb), de veertigdaagse vasten (30rb), vanaf Drievuldigheidszondag tot de Advent (55va; 56rb).

Jerusalem (et Sion). Hymne bij de beide vespers van de Elfduizend Maagden (116va—116vb).

Jesu corona virginum. Hymne bij de beide vespers van het commune virginum (126ra; 126va), bij de vespers van Lucia (72ra), Agnes (84rb), Agatha (87vb), Gertrudis (89vb), Cecilia (120va). Omstreeks het jaar 1410 voegt een onbekende hand aan de Ordinarius het officie van Maria Egyptiaca toe, waarin o.m. deze hymne voorkomt (91ra).

Jesu nostra redemptio. Hymne bij de completeen vanaf de octaafdag van Pasen (46vb) tot de vigilie van Pinksteren (50vb; 68rb).

Jesu salvator seculi. Hymne bij de beide vespers en met verkorte

versie bij de kleine uren van Allerheiligen (117va; 118rb), maar bij de completen wordt de hymne van de dag gezongen (68rb).

Lucis creator optime. Hymne van Ambrosius bij de tweede vespers van de zondagen na het octaaf van Epiphanie (24vb), de zondagen in de voorvasten (27ra; 27va; 28ra), de eerste zondag van Sapientia (59rb) tot en met de laatste zondag van de Propheten (66va).

Lucis hujus festa. Hymne bij de beide vespers van Anna (103ra—103rb). In het tweede-derde decennium van de vijftiende eeuw voegt de koster van de kerk aan de prime toe: „*Lucis hujus*”, waarmee wel een verkorte versie — beginvers, middenvers, doxologie — voor alle kleine uren bedoeld zal zijn (103rb).

Magne pater (Augustine). Hymne bij de eerste vespers van Augustinus (109ra).

Magne pater (Nicolae). Hymne bij de beide vespers van Nicolaüs (70va; 71ra).

Maria ventre. Derde vers van de kersthymne *Agnoscat omne seculum*. Samen met het vierde vers *Radix Yesse* en de doxologie *Gloria tibi Domine qui natus es* maakt dit vers de hymne uit bij de terts van de eerste Kerstdag (18va).

Martyr Dei. Hymne bij de beide vespers van het commune martyrum (123vb; 124rb), bij de vespers van Stephanus (19vb), Vincentius (84vb—85ra), Georgius (92rb), Vitalis (93ra), Onthoofding van Johannes de Doper (109va—109vb), Clemens (120vb).

Mathia juste duodeno. Hymne bij de beide vespers van Matthias (89ra—89rb).

Nunc convexa. Hymne bij de beide vespers van de Vinding van Stephanus (104vb; 105rb).

Nunc sancte nobis. Hymne van Ps.-Ambrosius bij de terts van de zondagen in de Advent (10rb), de voorvasten (26vb), de veertigdaagse vasten (30rb), vanaf Drievuldigheidszondag tot de Advent (55va; 56rb).

O lux beata. Hymne bij de beide zondagsvespers van Drievuldigheidszondag tot de eerste zondag van Sapientia (57ra).

O nata lux. Hymne bij alle uren — inclusief de completen — van de Gedaanteverandering des Heren (68rb; 104ra—104vb).

O Nazarene. Hymne bij de lauden van de eerste en tweede week in de veertigdaagse vasten (30rb; 32vb; 68ra).

O quam glorifica. Hymne bij de beide vespers van Maria Tenhemelopneming (107rb; 108 ra). Bij de kleine uren is de hymne als volgt ingedeeld: ad primam *O quam glorifica, Tu cum virgineo, Hoc largire* (107vb), ad tertiam *O quam glorifica, Quem cunctis, Hoc largire* (107vb), ad sextam *O quam glorifica, Tu cum, Hoc largire* (107va), ad nonam *O quam glorifica, Quem cunctis, Hoc largire* (107ra).

Pange Christo. Hymne bij de beide vespers van Elizabeth (120ra—120rb).

Pange lingua . . . corporis. Hymne van Thomas van Aquino bij alle uren — inclusief de completen — van het Sacramentsfeest (54va; 68rb).

Bij de completen en de kleine uren is de hymne als volgt ingedeeld: ad completorium *Pange, Tantum ergo, Genitori* (54va), ad primam *Pange, Nobis, Genitori* (54vb), (aangevuld: ad tertiam *Pange, In supreme, Genitori*), ad sextam *Pange, Verbum caro, Genitori* (55ra), ad nonam *Pange, Tantum ergo, Genitori* (55ra).

Pange lingua . . . prelium, Hymne van Venantius Fortunatus bij de lauden van Passiezondag (36va), Palmzondag (37vb), maandag (37bisvb), dinsdag (38ra), woensdag (38rb) in de Goede Week.

Presepe poni. Vijfde vers van de kersthymne *Agnoscat omne seculum*. Samen met het zesde vers *Legem dedit qui* en de doxologie *Gloria tibi Domine qui natus es* maakt dit vers de hymne uit bij de sext van de eerste Kerstdag (18va).

Rector potens. Hymne van Ps.-Ambrosius bij de sext van de zondagen in de Advent (13va), de voorvasten (26vb), de veertigdaagse vasten (30rb), vanaf Drievuldigheidszondag tot de Advent (55va; 56rb).

Rerum Deus. Hymne van Ps.-Ambrosius bij de noon van de zondagen in de Advent (13va), de voorvasten (26vb), de veertigdaagse vasten (30rb), vanaf Drievuldigheidszondag tot de Advent (55va; 56rb).

Rex gloriose martyrum. Hymne bij de beide vespers van het commune plurimorum martyrum (124va–124vb) en bij de tweede vespers van het commune plurimarum virginum (126vb). Bij de vespers van Onnozele Kinderen (20vb), Marius en Martha (83vb), Fabianus en Sebastianus met de Hymne *Sanctorum meritis* ter keuze (83vb), Tiburtius en Valerianus met de hymne *Sanctorum meritis* ter keuze (92ra).

Rex sanctorum. Metrische litanie, de zgn. Litania norica. In de processie naar de doopvont op de vigiliedag van Pinksteren wordt zij door de cantor en zijn metgezel uitgezongen en ieder vers er van wordt door het koor telkens met het eerste vers beantwoord (52rb).

Salve crux sancta. Hymne bij de beide vespers van Kruisvinding (93vb; 94va) en Kruisverheffing (111rb–111va). Bij de kleine uren is de hymne als volgt ingedeeld: ad primam *Salve crux, Te adorandam, Sit Deo* (94ra), ad tertiam *Salve, Originale, Sit Deo Patri* (94ra), ad sextam *Salve, Protege, Sit Deo Patri* (94ra), ad nonam *Salve crux, Te adorandam, Sit Deo Patri* (94ra).

Salve festa dies. Hymne van Venantius Fortunatus in de intredeprocessie voor de hoogmis gedurende de paastijd (11rb–11va). De cantor wijst twee geestelijken aan — kanunniken (53ra) of priesters (94rb) — om de hymne te zingen (11va; 44rb). Op Pasen wordt de hymne volledig uitgezongen (duo cantabunt *Salve festa dies*, in fine *alleluia*, 44rb). Op de octaafdag van Pasen worden slechts het beginvers en twee of drie er op volgende verzen in het koor gezongen naast de lezenaar (47ra). Op Pinksteren zingen twee kanunniken zoveel verzen van de hymne, totdat de processie in het midden van de kerk gekomen is (53ra). Op Kruisvinding wijst de cantor twee kanunniken of twee priesters aan om het vers *Salve festa dies* met twee of drie er op volgende verzen te zingen, wanneer de processie in het midden van de kerk een statie houdt (94rb).

Sanctorum meritis. Hymne van Hrabanus Maurus bij de beide vespers van het commune plurimorum martyrum (124va—124vb) en bij de eerste vespers van het commune plurimarum virginum (126va). Bij de vespers van Fabianus en Sebastianus met de hymne *Rex gloriose martyrum* ter keuze (83vb), Tiburtius en Valerianus met de hymne *Rex gloriose martyrum* ter keuze (92ra), Johannes en Paulus (99ra), Mauritius en Gezellen (112vb).

Sic ter quaternis. Hymne bij de vespers van de derde en vierde week in de veertigdaagse vasten (33vb; 34rb; 35ra—35rb).

Sidus solare. Hymne bij de beide vespers van Maria Magdalena (102rb—102va).

Summi largitor. Hymne bij de completen van de derde en vierde week in de veertigdaagse vasten (34ra).

Te lucis ante terminum. Hymne bij de completen van de dagen door het jaar (24ra; 68va).

Ut queant laxis. Hymne van Paulus Diaconus bij de beide vespers van Johannes de Doper (98va—98vb).

Veni creator. Hymne van Ps.-Hrabanus Maurus bij de beide vespers van Pinksteren (52va; 53rb). Bij de completen en de kleine uren is de hymne als volgt ingedeeld: ad completorium *Veni creator, Hostem repellas, Per te sciamus* (52va; 68rb), ad primam *Veni creator, Qui paraclytus, Per te sciamus* (52vb) ad tertiam *Veni creator, Tu septiformis, Per te* (52vb), ad sextam *Veni creator, Accende, Per te* (53rb), ad nonam *Veni creator, Hostem repellas, Per te* (53rb).

Veni redemptor. Hymne van Ambrosius bij de completen van de Advent (9va; 68ra; 69va), bij de completen na de eerste vespers van Kerstmis (17rb; 68ra), bij de completen van Maria Boodschap (68rb; 90rb).

Verbum supernum (prodiens, a Patre). Hymne bij de lauden van de zon- en weekdagen in de Adventstijd (10ra; 14vb; 16ra; 68ra).

Vexilla (regis prodeunt). Hymne van Venantius Fortunatus bij de vespers van Passiezondag (36ra; 36vb), Palmzondag (37va; 37bisvb), maandag (38ra), dinsdag (38rb), woensdag (38va) in de Goede Week. In de palmprocessie zet de cantor de hymne in en zingen de beide halfkoren de volgende verzen om beurten verder, zoals in de vespers gebruikelijk is (37bisva). Bij de tweede vespers van Palmzondag staat de rubriek, dat de hymne volledig uitgezongen moet worden (*Vexilla cum integritate*, 37 bisvb).

2. Nabeschouwing over de hymnen

Verschillende hymnen hebben een plaats in het officie van de O.L.Vrouwekerk gekregen door bepaalde plaatselijke omstandigheden.

a) De drie bedelorden, die in Maastricht een klooster hadden, verschaften de hymnen op Augustinus *Magne pater Augustine* (109ra), Dominicus *Gaude mater* (105va), Franciscus *Proles de celo* (114va).

b) Andere hymnen staan in verband met kerken in de stad. De Servaaskerk zorgde voor de hymne op Servatius, de eerste bisschop van Maastricht, *Audi precantis* (70va; 71ra), en voor de hymne op Monulphus en Gundulphus, de bouwheren van de Servaaskerk, *Adest sacrata presulum* (101vb–102ra), de Matthiaskerk voor de hymne op Matthias *Mathia juste duodeno* (89ra–89rb), de Amorskapel voor de hymne op Amor *Fundator orbis* (115ra).

c) Een derde groep hymnen is gewijd aan heiligen, die een bijzondere verering in de O.L.Vrouwekerk genoten. Het parochiaal altaar onder de klokken schonk de hymne op Nicolaas, de patroon van de latere parochiekerk, *Magne pater Nicolae* (70va; 71ra), de kapel van Anna, de moeder van Maria, achterin de kapittelzaal, gaf de hymne *Lucis hujus festa* (103ra–103rb), het altaar van Barbara en vooral haar reliquieën, die een stroom van pelgrims naar de O.L.Vrouwekerk trokken, bezorgden de hymne *Gratuletur ecclesia* (70ra; 70va), het altaar van Catharina van Alexandrië, dat tegen een pijler in het middenschip van de kerk stond, plaatste de hymne *Ave Katherina* in de belangstelling (121rb), Lambertus, de patroon van de kathedraal te Luik, vorderde vanzelfsprekend de hymne *Ymnum cantemus* (121ra–121rb).

d) De jongste groep hymnen stamt uit de Keulse invloedssfeer, zoals de hymne op de Elfduizend Maagden *Jerusalem et Sion* (116va–116vb), de hymne op Elisabeth *Pange Christo* (120ra–120rb), de hymne op Gereon en Gezellen, die niet in het commune plurimorum martyrum staat, *Deus tuorum militum* (115va–115vb).

Bij de kleine uren en de complete ten worden de hymnen nooit volledig uitgezongen, maar slechts in verkorte vorm gebruikt: beginvers, middenvers, doxologie. Ook in de processies behoeven de hymnen niet altijd tot het einde toe uitgezongen te worden, getuige de rubriek op Pinksteren, dat twee kanunniken slechts zoveel verzen van de proces-siehymne *Salve festa dies* hoeven te zingen, totdat de processie in het midden van de kerk teruggekeerd is (53ra).

Hoofdstuk XXIX

SEQUENTIES

Sequentie ofwel vervolg op het alleluia-gezag in de mis heeft in de Ordinarius de volgende benaming: Sequentia, cf. DUC. VII, 432, s.v. Sequentia, 1; H–G., 362; IUG., 1075; LThK. IX, 679–681; LW., 2538–2539; N–K., 960.

Alphabetische lijst van de sequenties

- Altissime Jhesu.* Dageraadmis van Kerstmis (18rb), Paasmaandag (45rb), Kerkwijding (122rb).
- Ave preclara.* Maria Lichtmis (87rb), Maria Boodschap (90vb), Maria Tenhemelopneming (108ra), Maria Geboorte (110vb).
- Benedicta sancta Trinitas.* Drievuldigheidszondag (55vb).
- Celi enarrant.* Scheiding der apostelen (101va).
- Christi laudes.* Lambertus (112rb).
- Clare sanctorum.* Thomas (73ra), Jacobus de Meerdere (103ra), Bartholomeüs (109ra), Simon en Judas (117rb), Petrus' Banden (103vb).
- Congaudentes (exsultemus).* Nicolaüs (76ra).
- Ecce jam votiva.* Dagmis van Kerstmis (18vb).
- Eja dic nobis.* Paaszondag (44rb).
- Eja recolamus.* Besnijdenis des Heren (21vb).
- Exsultemus (et letemur).* Andreas (69vb).
- Festa Christi.* Octaafdag van Epiphanie (23vb).
- Lauda Sion.* Sacramentsdag (55ra).
- Laudes crucis.* Kruisverheffing (111va).
- Laurenti (David).* Octaafdag van Laurentius, door de corrector aan het einde van de veertiende eeuw toegevoegd (108rb).
- Laus tibi Christe.* Maria Magdalena (102va).
- Letabundus (exsultet).* Kerstsequentie, die op Onnozele Kinderen ad libitum kan gezongen worden (20vb).
- Letabundus (Francisco).* Franciscus, door de corrector aan het einde van de veertiende eeuw toegevoegd (114vb).
- Letetur hodie.* Gedaanteverandering des Heren (104va).
- Lucis ducens.* Anna, moeder van Maria (103rb).
- Lux preclara.* Servatius (95vb).
- Majestati (sacrosancte).* Epiphanie (23ra).
- Natus ante secula.* Nachtmis van Kerstmis (18ra).
- Petre summe.* Petrus en Paulus (100ra).
- Primis datum.* Laurentius (106vb).
- Psallat (cum letitia).* Barbara (70va).
- Psallite Deo.* Onthoofding van Johannes de Doper (109vb).
- Resultet (tellus).* Allerheiligen (118ra).
- Rex omnipotens.* Hemelvaart des Heren (51rb).
- Salve crux.* Kruisvinding (94rb), Votiefmis van het heilig Kruis (29ra).
- Salve virgo.* Ontvangenis van Maria (71va).
- Sancti Baptiste.* Geboorte van Johannes de Doper (98vb).
- Sancti Spiritus.* Pinkstermaandag (53rb), Pinksterdinsdag (53va), Pinksterdonderdag (53vb).
- Unus amor.* Stephanus (19va).
- Veni sancte Spiritus.* Pinksterzondag (53ra), Pinksterwoensdag (53vb), Pinkstervrijdag (53vb), Pinksterzaterdag (54ra).

Verbum bonum. Votiefmis van Maria (28vb).

Verbum Dei. Johannes de Evangelist (20rb).

Victime paschali. Paas dinsdag (45va), Paas woensdag (45vb), Paas zaterdag (46va), Octaafdag van Pasen (47ra), Zondagen na de octaafdag van Pasen (48va), Philippus en Jacobus (93rb).

Virginalis turma. Elfduizend Maagden (116vb).

Vox sonora. Trudo (121va).

Hoofdstuk XXX

PROSEN

Prose ofwel melodisch vervolg op het negende responsorie bij de metten heeft in de Ordinarius de volgende benaming: Prosa, cf. LW., 2293–2296.

Alfabetische lijst van de prosen

Eterne virgo. Prose op *O mater*, het negende responsorie bij de metten van Catharina (121rb).

Inviolata. Prose op *Gaude mater*, het negende responsorie bij de metten = het responsorie bij de tweede vespers, van Maria Lichtmis (86va; 87rb) en van Maria Tenhemelopneming (107va; 108ra).

Quem ethera. Prose op *Verbum caro factum est*, het negende responsorie bij de metten van Kerstmis (quo responsorio cantato . . . duo cantabunt prosam in medio choro, scilicet *Quem ethera*, 17vb). Zij wordt bovendien gezongen in de intredeprocessie van de dagmis op Kerstmis (18vb) en de hoogmis op Epiphanie (door een latere hand wellicht geëradeerd, 22vb).

Sospitati dedit. Prose op *Dum Mirrentium*, het negende responsorie bij de metten van Nicolaüs (70vb).

Stella maris. Prose op *O Maria*, het negende responsorie bij de metten = het responsorie bij de tweede vespers, van de Ontvangenis van Maria (71va; 71vb).

Virgines demus. Prose op *O vere*, het negende responsorie bij de metten van de Elfduizend Maagden (116vb).

TROPEN

Trope ofwel melodie die als voorzang op de introitus van de mis gezongen wordt, heeft in de Ordinarius de volgende benaming: Tropus, cf. DUC. VIII, 194, s.v. Tropus, 1; H-G., 410; LW., 2722, s.v. Tropen, C; N-K., 1046, s.v. Tropus, 2.

Alphabetische lijst van de tropen

Ecclesie. Teksttrope op *Ecce advenit*, de introitus van de mis van Epiphanie (23ra).

Hodie cantandus. Teksttrope op *Puer natus est nobis*, de introitus van de dagmis van Kerstmis. De trope is als volgt ingedeeld:

- a) *Hodie cantandus*, gezongen door twee zangers.
- b) *Quis est iste puer*, gezongen door twee andere zangers.
- c) Derde vers, dat in de codex niet nader aangeduid is, wordt door de twee eerste zangers gezongen.
- d) *Puer natus est nobis*, introitus van de dagmis van Kerstmis, die door de cantor op dezelfde toon als het derde vers wordt ingezet (cantor in eodem thono incipiet introitum, 18vb).

De tropen op de introitus van de mis van Stephanus, Johannes de Evangelist en Onnozele Kinderen, worden in de Ordinarius zonder vermelding van de Initia genoemd (20vb).

Een ander soort dan de bovenstaande tropen is de teksttrope op het *Kyrieleison*, *Christeleison*, *Kyrieleison*, die na het Benedictus bij de lauden van Witte Donderdag (39rb), Goede Vrijdag (40vb) en de Paasvigilie (42rb) als volgt gezongen wordt:

Kyrieleison door scholieren bij het parochiaal altaar van de heilige Nicolaas onder de klokken.

Qui passurus door twee zangers in het midden van het koor.

Domine miserere, *Christus Dominus* door het koor.

Kyrieleison, *Christeleison* door de scholieren.

Qui prophetice door de twee zangers.

Domine miserere, *Christus Dominus* door het koor.

Kyrieleison, *Christeleison*, *Kyrieleison* door de scholieren.

Qui expansis door de twee zangers.

Domine miserere, *Christus Dominus* door het koor.

Mortem autem crucis door de officiant van de koordienst.

ORGEL EN ORGANIST

1. Orgel

Het orgel heeft in de Ordinarius de volgende benaming: *Organa* (neutr. plur.), cf. BL., 584, s.v. *Organum*, 3; DUC. VI, 63-64, s.v. *Organum*, 1; H-G., 267; IUG., 787; N-K., 748, s.v. *Organum*, 1.

Het bevindt zich achter in de kerk, getuige een rubriek voor de eerste zondag in de veertigdaagse vasten, die voorschrijft, dat een voorhangsel of vastengordijn voor het koor moet worden opgehangen en een tweede aan de andere kant voor het orgel (*magnum velum pendebit ante chorum et unum ex alia parte ante organa*, 30va).

2. Organist

De organist heeft in de Ordinarius de twee volgende benamingen:

a) *Organista* (*cantabitor in organis voluntas organiste*, 53ra), cf. DUC. VI, 65; IUG., 787; N-K., 748.

b) *Regens organa* (*regens organa debet . . . cantare in organis*, 133ra).

Hij is met de taak belast om op alle duplex en triplex feesten bij de vespers en de mis op het orgel te spelen (132vb-133ra).

Hiervoor ontvangt hij een even grote bezoldiging als de onderkoster en de rector van de scholieren voor hun werkzaamheden krijgen, want de betaalmeester van de kerk (*distributor ecclesie*) moet aan ieder van deze drie beampten ook bij eventuele emolumenten een gelijke uitkering geven. Zo krijgt ieder van hen o.a. de helft van een zesde aam wijn (*dimidius sextarius*) van elke inning (*requisitio*), die de betaalmeester heeft verricht (132va).

3. Orgelspel

Het orgel diende oorspronkelijk tot ondersteuning en begeleiding van de menselijke stem bij de Gregoriaanse gezangen, maar in de veertiende eeuw begon het orgel een eigen rol te spelen, toen het de functie van de cantor, om de gezangen aan te heffen, overnam (*cantor sive organa incipient Kyrieleison*, 44va). De onderstaande plaatsen in de Ordinarius, waar van orgelspel melding wordt gemaakt, zullen ons in staat stellen om de ontwikkelingsgeschiedenis er van kort te schetsen, cf. LW., 2071-2073, s.v. *Orgel*, I.

Duplex en triplex feesten

In *duplicibus . . . in vesperis . . . ymnus et Magnificat cantabuntur in organis* (11ra).

Regens organa debet in omnibus duplicibus et triplicibus festis, in vesperis et in missa cantare in organis (132vb—133ra).

Kerstmis

In matutinis . . . sacerdos leget *Liber generationis*, sequitur *Te Deum*, quod cantabitur in organis. Deinde cantabitur prima missa (17vb-18ra).

In processione ad missam . . . poterunt cantari alie antiphone de Domina nostra, usque quod intratur ecclesiam, et ibi in organis cantatur responsorium *Verbum caro*, *Gloria Patri*, cum versu et repetitionibus, postea prosa *Quem ethera* . . . et intrando chorum cantabitur in organis voluntas organiste (18va-18vb).

Epiphanie

Ad missam fiet processio sicut in triplicibus festis . . . et fiet stacio in ecclesia, et cantabitur in organis responsorium *Verbum caro*, et prosa *Quem ethera* (door een latere hand wellicht geëradeerd) . . . postea in organis antiphona *Verbum caro* vel voluntas organiste, et processio intrabit chorum (22vb-23ra).

Pasen

Ad matutinas . . . cantor incipiet alta voce vel in organis *Te Deum laudamus*, quo finito, versus *Surrexit Dominus de sepulcro* (43vb-44ra).

Ad missam . . . fiet processio circa claustrum . . . et fiet statio in ecclesia . . . et ascendent chorum cum antiphona *Surrexit Dominus de sepulchro*, quam cantabunt organa, vel cum rundello, qui organiste placuerit (44rb).

Ad vespas cantor induet cappam suam cum soto. Descendentes chorum per utrasque januas, scilicet dextram et sinistram, ibunt in medio ecclesie. Et cantor sive organa incipient *Kyrieleyson*, et chorus repetet singulariter, et in ultimo *Kyrieleyson* intrabunt chorum (44va).

Hemelvaart

In primis vesperis . . . fiet statio in ecclesia, et cantatur in organis (antiphona) *Christus resurgens* (50vb).

Ad processionem . . . fiet statio sicut in die Pasche . . . et ascendendo chorum, canitur in organis voluntas organiste, antiphona *Ascendo ad Patrem* vel rondellus (51rb).

Pinksteren

Ad primas vespas . . . post *Benedicamus* fiet statio in ecclesia, exundo chorum, (antiphona) *Christus resurgens* . . . in organis (52va).

In processione . . . fiet statio in ecclesia, et cantabitur antiphona *Sedit angelus* cum versibus *Crucifixum* et *Recordamini*, et cum repeticionibus. Postea cantabitur in organis ymnus *Veni creator*, et chorus repetet primum versum. Finito ymno, decanus dicet versum *Spiritus Domini replevit*, collecta *Deus qui hodierna die*, postea ascendent chorum, et

cantabitur in organis antiphona *Veni sancte* vel voluntas organiste (53ra).

Sacramentsdag

In Processione . . . statio fiet in ecclesia, et cantatur in organis (antiphona) *O crux gloriosa*, versus *Educas panem*, collecta *Deus qui nobis*, ascendendo chorum, antiphona *Vincenti* vel quod organiste placet (54vb).

Drievuldigheidsfeest

In processione . . . statio fiet in ecclesia, et cantabitur in organis *O crux gloriosa* . . . ascendendo chorum, in organis antiphona *Nigra sum* vel rondellus, qui organiste placuerit (55va-55vb).

Maria Boodschap

Processio fiet per claustrum et Forum Bladi . . . in introitu ecclesie cantatur responsorium *Christi virgo*, versus et *Gloria* in organis, et fiet statio . . . ascendendo chorum, cantatur in organis rondellus vel voluntas organiste (90va-90vb).

Kruisvinding

Ad processionem . . . fiet statio in medio ecclesie, et ibidem cantatur in organis antiphona *O crux gloriosa*, post hoc dicet decanus versum *Omnis terra* cum collecta *Deus qui sanctam crucem*, et cantatur in organis antiphona, ascendendo chorum, de Domina nostra, vel quid organiste placuerit (94rb).

Johannes de Doper

Festum Johannis Baptiste . . . erit in omnibus triplex, in candelis, cantu, campanis, organis et ornamentis, et fiet statio ante primas vesp̄as, et in primis ac secundis vesp̄is post *Magnificat* cum *O crux* . . . et sexta finita, processio solemnis fiet cum cappis circa Forum Bladi (omstreeks het jaar 1410 door een onbekende hand aan de Ordinarius toegevoegd, 98rb).

Gedaanteverandering des Heren

Fiet processio . . . et statio fiet in ecclesia . . . et cantabitur in organis antiphona *O crux gloriosa*, postea sequitur versus *Sp̄tiosus forma*, collecta *Deus qui hodierna die*, intrando et ascendendo chorum, cantabitur in organis antiphona vel rondellus seu voluntas organiste (104va).

Woensdag van de Kruisdagen

In via (processionis) cantabunt cantores *Kyrieleison*, *Christeleison*, *Pater de celis*, usque ad ecclesiam nostram, deinde *Regina celi*, et fiet statio in medio ecclesie, et canitur *Te Deum* in organis (50ra).

Maria Tenhemelopneming

In primis vesperis . . . *Benedicamus*, post canitur in organis antiphona *O crux gloriosa*, et fiet statio in ecclesia (107rb-107va).

Processio fiet . . . in ecclesia fiet statio, et cantor incipiet responsorium *Gaude Maria*, tres canonici cantabunt versum, collecta *Veneranda nobis*, item, ascendendo chorum, canitur in organis antiphona vel quid placuerit organiste (107vb-108ra).

Kruisverheffing

In missa fiet processio per cymiterium sine cappis . . . in ecclesia fiet statio et cantatur in organis antiphona *O crux gloriosa*, versus *Omnis terra*, collecta *Deus qui hodierna die*, et statio fiet, in primis vesperis et in secundis, cum *Magnificat* in ecclesia, et eodem modo fiet statio et processio in quolibet festo sancte Crucis (111va-111vb).

Allerheigen

Ad missam fit processio sollempnis . . . et fiet statio in ecclesia, et cantatur in organis *O crux gloriosa*, versus *Omnis terra*, collecta de sancta Cruce, deinde, ascendendo chorum, canitur in organis antiphona de Domina nostra vel voluntas organiste (118ra).

Kerkwijding

In primis vesperis . . . post *Benedicamus* fiet statio in ecclesia, et cantatur in organis antiphona *O crux gloriosa*, versus *Omnis terra*, collecta *Deus qui sanctam crucem* (121vb).

Ad missam fiet processio sollempnis cum omnibus cappis circa claustrum et per Forum Bladi . . . et fiet statio in ecclesia . . . et intrando chorum, cantatur antiphona de Domina nostra vel voluntas organiste in organis (121rb).

4. Begeleidende functie van het orgel

De organist luistert de duplex en triplex feesten op, doordat hij bij de vespers de hymne en het *Magnificat* (11ra) en bij de hoogmis de Gregoriaanse gezangen op het orgel begeleidt (132vb-133ra). Ook behoort het tot zijn taak de gezangen, die op triplex feesten tijdens de statie van de processie in het midden van de kerk gezongen worden, muzikaal te omlijsten. De Ordinarius biedt hiervan de volgende voorbeelden:

Christi virgo, responsorie voor de hoogmis van Maria Boodschap (90va-90vb).

Christus resurgens, antiphon na de eerste vespers van 's Heren Hemelvaart (50vb-51va), na de eerste vespers van Pinksteren (52va).

O crux gloriosa, antiphon na de eerste vespers van Maria Tenhemelopneming (107rb-108ra), na de beide vespers van alle Kruisfeesten (111va-111vb), na de eerste vespers van Kerkwijding (121vb-122va). Antiphon voor de hoogmis van Sacramentsdag (54vb), Drievuldigheids-

feest (55va-55vb), Maria Boodschap (90va-90vb), Gedaanteverandering des Heren (104va), Kruisfeesten (111va-111vb), Allerheiligen (118ra).

Te Deum, lofzang na de metten van Kerstmis (17vb-18ra), na de bidprocessie op woensdag van de Kruisdagen (50ra).

Verbum caro, responsorie met de prose *Quem ethera* voor de dagmis van Kerstmis (18va-18vb), voor de hoogmis van Epiphanie (22vb-23ra).

5. Intonerende functie van het orgel

Op Pasen zal aan het einde van de metten ofwel de cantor met luider stem ofwel het orgel het *Te Deum laudamus* aanheffen (cantor incipiet alta voce vel in organis *Te Deum laudamus*, 43vb). Eveneens op Pasen houdt men voor het begin van de vespers een statie in het midden van de kerk, waarbij ofwel de cantor ofwel het orgel het *Kyrieleison* inzet en het koor iedere aanroeping enkelvoudig herhaalt (cantor sive organa incipient *Kyrieleison* et chorus repetet singulariter, 44va). Op Pinksteren zet het orgel bij de statie voor de hoogmis het eerste vers van de hymne *Veni creator* in, dat het koor herhaalt om de hymne verder onder orgelbegeleiding uit te zingen (cantabitor in organis ymnus *Veni creator* et chorus repetet primum versum, 53ra). Men kan uit deze teksten besluiten, dat de uitdrukking „Cantare in organis = Canere in organis” een geleidelijke begripsverandering heeft ondergaan van „Bij het orgel zingen” door de cantor naar „Op het orgel spelen” door de organist, cf. LThK. VII, 1226-1227; MW II, 193, 7-9, s.v. Canto; MW II, 194, 68-72, s.v. Cantor.

6. Zelfstandige functie van het orgel

De eerste sporen van een zelfstandig optreden van de organist, los van de liturgische gezangen, treffen wij aan bij de intredeprocessie. Wanneer op triplex feesten de processie na de statie in het midden van de kerk het koor weer beklimt om de hoogmis te zingen, staat in de Ordinarius vaak ter keuze: Ofwel het zingen van een antiphon door het koor met orgelbegeleiding ofwel het spelen van een rondo subsidiair een keuzestuk door de organist. Blijkens de onderstaande gegevens zal de keus wel meestal op het laatste gevallen zijn.

Kerstmis, keuzestuk (18va-18vb).

Epiphanie, antiphon *Verbum caro* of keuzestuk (22vb-23ra).

Pasen, antiphon *Surrexit Dominus de sepulchro* of rondo (44vb).

Hemelvaart des Heren, antiphon *Ascendo ad Patrem* of rondo (51rb).

Pinksteren, antiphon *Veni sancte* of keuzestuk (53ra).

Sacramentsdag, antiphon *Vincenti* of keuzestuk (54vb).

Drievuldigheidsfeest, antiphon *Nigra sum* of rondo (55va-55vb).

Maria Boodschap, rondo of keuzestuk (90va-90vb).

Kruisvinding, antiphon ter ere van O.L.Vrouw of keuzestuk (94rb).

Gedaanteverandering des Heren, antiphon of rondo of keuzestuk (104va).

Maria Tenhemelopneming, antiphon of keuzestuk (107vb-108ra).
Allerheiligen, antiphon ter ere van O.L.Vrouw of keuzestuk (118ra).
Kerkwijding, antiphon ter ere van O.L.Vrouw of keuzestuk (122rb).

Hoofdstuk XXXIII

LEZINGEN IN DE METTEN UIT KERKVADERS, KERKELIJKE SCHRIJVERS, HEILIGENLEVEN

Ieder van de lezingen in de metten heeft in de Ordinarius de benaming: *Lectio*, cf. N-K., 591, s.v. *Lectio*, 11.

Het grootste gedeelte van de lezingen, t.w. zesendertig van de achtenvijftig, stamt uit het homiliarium van Paulus Diaconus, zoals zal blijken uit de onderstaande vergelijking van de Initia met de lezingen, die vermeld zijn in de uitgave van de middeleeuwse homiliaria door Grégoire, pp. 71-114 (abbreviatuur: GR.).

1. Lezingen ontleend aan het winterdeel van het homiliarium van Paulus Diaconus.

(abbreviatuur: PD. I)

Eerste zondag van de Advent, *Igitur quoniam in hoc tempore* (9vb) = *Igitur quoniam post tempus* (PD. I, 4; GR., 77).

Tweede zondag van de Advent, *Superiore dominica* (14ra) = *Superiore dominica capitulum euangelicum* (PD. I, 6; GR., 77).

Derde zondag van de Advent, *Legimus sanctum Moysen* (14va) = *Legimus sanctum Moysen populo Dei* (PD. I, 9; GR., 78).

Vierde zondag van de Advent, *Convenio vos, o Judei* (15vb) = *Vos inquam convenio o Iudaei* (PD. I, 10; GR., 78).

Maandag voor Kerstmis, *Leticia quanta sit* (16va) = *Laetitia quanta sit quantusque concursus* (PD. I, 14; GR., 78-79).

Kerstmis, *Natalis Domini* (17va) = *Natalis Domini dies ea de causa a patribus* (PD. I, 16; GR., 79).

Kerstmis, *Salvator noster* (17vb) = *Saluator noster, dilectissimi, hodie natus est, gaudeamus* (PD. I, 17; GR., 79).

Kerstmis, *Exsultemus in Domino* (17vb) = *Exultemus in Domino, dilectissimi, et spiritali iocunditate* (PD. I, 18; GR., 79).

Zondag onder het octaaf van Kerstmis, *Cupientes* (21ra) = *Cupientes aliquid de huius diei sollemnitate* (PD. I, 19; GR., 80).

Stephanus, eerste martelaar, *Heri celebravimus* (19rb) = *Heri celebravimus temporalem sempiterni* (PD. I, 27; GR., 80-81).

Johannes de Evangelist, *Audi fabulam* (20ra) = Audi fabulam non fabulam sed rem gestam (PD. I, 32; GR., 81).

Onnozele Kinderen, *Dedicatur novus ab infantibus sermo* (20va) = Dedicatur nouus ab infantibus sermo (PD. I, 35; GR., 82).

Besnijdenis des Heren, *Quamquam non dubitem* (21va) = Quamquam non dubitem uos carissimi (PD. I, 37; GR., 82).

Epiphanie, *Celebrato proximo die* (22va) = Celebrato proximo die quo intemerata uirginitas (PD. I, 42; GR., 83).

Octaafdag van Agnes, *Cum in toto mundo virgineus* (86ra) = Cum in toto mundo uirgineus flos (PD. I, 62; GR., 86).

Maria Lichtmis, *Exsultent virgines* (86va) = Exultent uirgines, uirgo peperit Christum (PD. I, 65; GR., 86).

Maria Lichtmis, *Et ecce homo erat* (86va) = Et ecce homo erat . . . Non solum ab angelis et prophetis (PD. I, 66; GR., 86).

Septuagesima, *Dignitas humane* (26va) = Dignitas humanae originis (PD. I, 68; GR., 87).

Sexagesima, *Nemo nesciat* (27rb) = Nemo qui nesciat principio hominem a Deo (PD. I, 70; GR., 87).

Quinquagesima, *Fides est* (27va) = Fides est religionis sanctissimae fundamentum (PD. I, 72; GR., 87).

Eerste zondag van de vasten, *Licet nobis* (30rb) = Licet nobis, dilectissimi, adpropinquante festiuitate paschali (PD. I, 74; GR., 88).

Tweede zondag van de vasten, *Portabat Rebecca* (32vb) = Portabat Rebecca geminos in utero fratres ante ortus principia bellatores. Certantes filios mater ante sentit quam novit (PD. I, 85; GR., 89).

Derde zondag van de vasten, *Mittitur a Jacob patre* (34ra) = Mittitur a Iacob patre sanctissimo Ioseph (PD. I, 88; GR., 89).

Vierde zondag van de vasten, *Stabat Moyes* (35ra) = Stabat Moyses in monte non armis sed precibus pugnaturus (PD. I, 91; GR., 90).

Passiezon dag, *Magnum Jheremie* (36rb) = Magnum Hieremiae sanctissimi meritum (PD. I, 93; GR., 90).

Palmzon dag, *Psalmi vicesimi* (37va) = Psalmi vicesimi primi qui lectus est seriem decursuri diligenter prius debemus (PD. I, 96; GR., 91).

Witte Donderdag, *Scio quidem* (39ra) = Scio quidem, dilectissimi, paschale festum (PD. I, 104; GR., 92).

Goede Vrijdag, *Decursis* (Ordinarius: *Decursus*, 40va) = Decursis, dilectissimi, sermone proximo (PD. I, 106; GR., 92).

2. Lezingen ontleend aan het zomerdeel van het homiliarium van Paulus Diaconus.

(abbreviatuur: PD. II)

Maandag en dinsdag van de Kruisdagen, *Legimus in prophetis* (49va; 49vb) = Legimus in prophetis cum Niniue ciuitate subuersio (PD. II, 17; GR., 95).

Vrijdag en zaterdag na de Hemelvaart des Heren, *Post beatam* (51va) = Post beatam et gloriosam resurrectionem Domini Iesu Christi (PD. II, 26; GR., 96).

Geboorte van Johannes de Doper, *Sollempnitates* (98va) = Sollemnitates nobis diuersorum martyrum (PD. II, 41; GR., 98).

Octaafdag van Petrus en Paulus, *Gloriosissimos* (101ra) = Gloriosissimos christianae fidei principes annuis sollemnitatibus (PD. II, 47; GR., 99).

Onthoofding van Johannes de Doper, *Hodie nobis* (109va) = Hodie nobis Iohannis uirtus Herodis (PD. II, 71; GR., 103).

3. Lezingen ontleend aan het gemeenschappelijke van het homiliarium van Paulus Diaconus.

(abbreviatuur: PD. III)

Gemeenschappelijke van één belijder, *Dominicus sermo* (125ra) = Dominicus sermo quem debemus omnes non solum studiosa (PD. III, 108; GR., 110).

Gemeenschappelijke van één martelaar, *Psalmus qui debet* (123vb) = Psalmus qui cantatur Domino (PD. III, 113; GR., 111).

Gemeenschappelijke van meer martelaren, *Sufficere nobis deberent* (124va) = Sufficere nobis deberent ad profectum salutis nostrae (PD. III, 117; GR., 111).

1. Lezingen in het Tijdeigen, die niet ontleend zijn aan het homiliarium van Paulus Diaconus

Sacramentsdag met octaaf, *Inmensa largitatis* (54va; 55ra) = Inmensa divinae largitatis beneficia exhibita populo christiano inaestimabilem ei conferunt dignitatem (Thomas van Aquino, *Sermo in officio de festo Corporis Christi*, edit. Marietti, vol. II, 276, Romae 1954).

Drievuldigheidszondag met octaaf, *De altercatione Augustini et Feliciani: Extorcisti michi* (54rb; 55rb) = Extorsisti mihi, dilectissime fili, ut de unitate Trinitatis . . . aliquid scriberem (Ps.-Augustinus, *Contra Felicianum Arianum de unitate Trinitatis*, 1; PL. 42, 1158; CL., 808).

2. Lezingen in het Feesteigen, die niet ontleend zijn aan het homiliarium van Paulus Diaconus.

Lucia, maagd en martelares, *Cum per universam* (72rb) = Cum per universam provinciam beatissimae virginis Agathae fama (Passio Lucia; BHL., 4992; LThK. VI, 1171-1172).

Thomas, apostel, *Beatum Thomam* (72vb) = Beatum Thomam cum reliquis discipulis ad officium apostolatus (Passio sive Miracula Thomae; BHL., 8140; LThK. X, 118-119).

Sint Petrus' Stoel, *Diximus* (88va) = Diximus, fratres, quod ad similitudinem Evae, Petrum ostiaria mulier quoque deceperit (Maximus van Turijn, Hom. 53 = Ps.-Ambrosius, Hom. 48, De poenitentia Petri et ostiaria ancilla; Pl. 57, 349 C; PL. 17, 614; PLS. 3, 354; CL., 180, 220). In

het homiliarium van Paulus Diaconus staat deze preek op de tweede paasdag vermeld (PD. II, 8; GR., 94).

Maria Boodschap, *Quia beate Marie diem* (90rb) = ? Adest nobis, dilectissimi, optatus dies beatae ac venerabilis semper virginis Mariae: ideo cum summa exultatione gaudeat terra nostra, tantae Virginis illustrata die solemni (Ps.-Augustinus, serm. 194 = serm. 18 de Sanctis = serm. 2 de Annuntiatione Dominica; PL. 39, 2104; PLS. 2, 854; GR., 61, 159; CL., 368). Het Initium kan men wellicht terugvinden in de volgende woorden uit de bovenstaande preek, die in de middeleeuwen een algemeen verspreid cento geweest is: dies beatae . . . Mariae: ideo.

Kruisvinding, *Cum orasset Judas* (94ra) = Haec cum orasset Iudas, statim commotus est locus, et multitudo fumi et aromatum odoris suavitatis ascendit de loco (Legende van Iudas Quiriacus; Acta apocrypha S. Iudae Quiriaci, Acta Sanctorum Maii, tom. I, 447 B, nr. 10, Antverpiae, 1680; BHL., 4170).

Translatie van Servatius, *Actum est* (aan het einde van de veertiende eeuw op een rasuur door de corrector van de Ordinarius toegevoegd, 97rb) = Actum est hoc in die festivitatis Servatii, indubitatumque tam victori, quam cunctis qui opem ejus mane specialiter invocaverant (Acta Sanctorum Belgii, t. I, cap. 29, p. 200, r. 11, ed. Josephus Ghesquierus, t. 5, Bruxellis, 1783; BHL., 7621).

Translatie van Martinus van Tours, *Opere precium* (100vb) = Operae pretium est enim etiam illud inserere lectioni, qualiter sanctum ejus corpusculum in loco, ubi nunc adoratur, fuerit angelo annuente translatus (Gregorius van Tours, De miraculis sancti Martini, Lib. I, cap. 6; PL. 71, 919 C; BHLS., 5640 b; CL., 1024).

Gedaanteverandering des Heren, *Celebramus* (104ra) = Celebramus hodie, fratres karissimi, tam gloriosam tamque preclaram diem Transfigurationis Domini nostri Ihesu Christi, diem inquam, in qua accepit a Deo Patre honorem et gloriam, voce delapsa ad eum a magnifica gloria (incerti auctoris; TONG. II, 479, r. 166-167; Liturgische boeken der collegiale kerk van O.L.Vrouw te Tongeren, Passionale hiemale = cod. 9, fol. 260 verso).

Maria Geboorte, *Vox ecclesie optantis Christi adventum* (110rb). Eerste ondertitel van het Hooglied. Ongeveer hetzelfde Initium staat in de Ordinarius van Tongeren: Vox optantis Christi adventum (TONG. II, 504, r. 102-103), cf. D. de Bruijne, Les anciennes versions latines du Cantique des Cantiques, in: Revue Bénédictine, année 38, 1926, p. 105, al. 1.

Kruisverheffing, *Tempore illo* (111ra) = Tempore illo postquam Constantino Augusto contra Maxentium tyrannum properante se ad bellum, signum sanctae Crucis coelitus fuisset ostensum (Hrabanus Maurus, Hom. 70; PL. 110, 131 D; BHL., 4178; BHLS., 4178).

Aartsengel Michael, *Memoriam* (113rb) = Memoriam beati Michaelis archangeli toto orbe venerandam, ipsius et opere condita et consecrata nomine, demonstrat ecclesia (Hrabanus Maurus, Hom. 32;

PL. 110, 60 D; PL. 95, 1522; GR., 156; BHL., 5948).

Kruisaanbrenging, *Audivimus apostolum dicentem* (116rb) = Frequenter audivimus, fratres dilectissimi, beatum Paulum apostolum dicentem (Ps.-Augustinus, Sermon. 154 = Ps.-Eusebius Emesenus Gallicanus, Sermon. 23 = Caesarius van Arelate, Sermon. 148; PL. 39, 2043; GR., 153; CL., 966).

Allerheiligen, *Legimus in ecclesiasticis hystoriis* (117vb) = Legimus in ecclesiasticis historiis, quod sanctus Bonifatius, qui quartus a beato Gregorio Romanae urbis episcopatum tenebat (Ps.-Beda, Homiliarum lib. III, 71 = Ambrosius Autpertus; PL. 94, 452 D; CL., 1368).

Allerheiligen, *Novem ordines* (117vb) = Sed tamen novem vero ordines ad Dei iudicia ac ministeria complenda, testante sacro eloquio, cognovimus (Ps.-Beda, Homiliarum lib. III, 71 = Ambrosius Autpertus; PL. 94, 453 C; CL., 1368).

Octaafdag van Allerheiligen, *Hodie dilectissimi omnium sanctorum sub una sollempnitatis* (118vb) = Hodie, dilectissimi, omnium sanctorum sub una sollempnitatis laetitiae celebramus festivitatem (Ps.-Beda, Homiliarum lib. III, 70 = Ps.-Augustinus, Sermon. 209; PL. 94, 450 B; PL. 39, 2135; CL., 1369).

Octaafdag van Allerheiligen, *Beati mites quoniam ipsi hereditate possidebunt terram* (119ra) = Beati mites, quoniam ipsi hereditate possidebunt terram; illam credo terram, de qua in psalmo dicitur (Augustinus, De sermone Domini in monte, Lib. I, cap. 2, 4; PL. 34, 1232; CL., 274).

Elisabeth, *Venerabilis ac Deo cara Elisabeth* (120ra) = Venerabilis ac Deo cara Elisabeth de generosis natalibus exorta (Caesarius van Heisterbach, Vita sanctae Elisabeth; BHL., 2494; LThK. II, 965).

3. Lezingen in het Gemeenschappelijke, die niet ontleend zijn aan het homiliarium van Paulus Diaconus.

Gemeenschappelijke van de apostelen, *Benignus et clemens* (123ra) = Benignus et clemens Dominus ac magister non invidet servis atque discipulis virtutes suas (Hieronimus, Commentarius in Evangelium Matthei, Lib. I, cap. 10; PL. 26, 62 C; CL., 590).

Gemeenschappelijke van één maagd, *Videte igitur* (126ra) = Videte igitur quanta virginitatis merita sint. Christus ante virginem, Christus ex virgine (Ambrosius, De virginibus, Lib. I, cap. 21; PL. 16, 205 C; CL., 145).

Gemeenschappelijke van meer maagden, *Pudicitiam* (126vb) = Pudicitiam qui colit, quantae nobilitatis sit, facillime agnoscit; est enim tantae virtutis, ut sit honorabilis etiam hostibus suis (Zeno van Verona, Tract. IV; PL. 11, 288 C; CL., 208).

MEMORIEVERZEN

1. Profane memorieverzen

In de kalender, die aan het begin van de Ordinarius gezet is, staan bovenaan de maanden hexametrische memorieverzen om in iedere maand twee dagen aan te wijzen, die als ongeluksdagen beschouwd moeten worden (2v-8r). Bovendien is achter elke ongeluksdag de kapitaalletter D geplaatst als afkorting van *Dies aegyptiacus*, *Dies ater*, *Dies malus*, cf. *Anthologia Latina*, P. I: 2, rec. A. Riese, Leipzig² 1906, S. 156-157; *Poetae Latini Minores*, rec. Ae. Baehrens, Vol. V, Leipzig 1883, S. 354-356; Alex Nelson, *Dies Aegyptiaci*, Festschrift W. Munthe, Oslo 1933, pp. 185-196.

Januari (2v)

Jani prima dies, et septima fine tenetur.

De eerste dag (van de maand) van Janus (is een ongeluksdag) en de zevende (dag) aan het einde (van de maand) wordt tegengehouden.

De ongeluksdagen zijn: 1 en 25 januari.

Februari (3r)

Ast februi quarta, preceedit tertia finem.

Maar op de vierde (dag van de maand) van het reinigingsfeest (valt een ongeluksdag), de derde (dag) gaat (als een ongeluksdag) het einde (van de maand) vooraf.

De ongeluksdagen zijn: 4 en 26 februari.

Maart (3v)

Martis prima necat, cujus sub cuspide quarta est.

De eerste (dag van de maand) van Mars doodt en onder diens lanspunt (= eindpunt van de maand) is de vierde (dag een ongeluksdag).

De ongeluksdagen zijn: 1 en 28 maart.

April (4r)

Aprilis decimo est, undeno et fine timetur.

Op de tiende (dag) van april is (een ongeluksdag) en op de elfde (dag) aan het einde (van de maand) vreest men.

De ongeluksdagen zijn: 10 en 20 april.

Mei (4v)

Tercius in mayo lupus, et septimus anguis.

De derde (dag) in mei is een wolf en de zevende (dag aan het einde van de maand) een slang.

De ongeluksdagen zijn: 3 en 25 mei.

Juni (5r)

Junius in decimo, quindenum in fine salutat.

Juni bezoekt op de tiende (dag), hij bezoekt de vijftiende (dag) aan het einde (van de maand).

De ongeluksdagen zijn: 10 en 16 juni.

Juli (5v)

Tredecimus julii, decimo innuit ante kalendas.

De dertiende (dag) van juli (is een ongeluksdag), op de tiende (dag) vóór de eerste dag (van augustus) geeft (de maand juli) een wenk.

De ongeluksdagen zijn: 13 en 22 juli.

Augustus (6r)

Augusti nepa prima fugat, de fine secunda.

De eerste (dag) van augustus jaagt met zijn scorpion op de vlucht, de tweede dag aan het einde (van de maand) jaagt (eveneens) op de vlucht.

De ongeluksdagen zijn: 1 en 30 augustus.

September (6v)

Tercia septembris vulpis, ferit a pede denam.

De derde (dag) van september (is) een vos, hij treft aan de voet (= aan het einde van de maand) de tiende (dag).

De ongeluksdagen zijn: 3 en 21 september.

Oktober (7r)

Tercius octobris, decimus in ordine nectit.

De derde (dag) van oktober (is een ongeluksdag), de tiende (dag) in de goede volgorde (= aan het einde van de maand) boeit.

De ongeluksdagen zijn: 3 en 22 oktober.

November (7v)

Quinta novembris acus, vix tertia mansit in urna.

De vijfde (dag) van november (is) een naald, de derde (dag aan het

einde van de maand) is nauwelijks in de urn (van het noodlot) gebleven.
De ongeluksdagen zijn: 5 en 28 november.

December (8r)

Dat duodena choors septem, inde decemque decembris.

Het twaalfde cohort (= december) geeft zeven (als ongeluksgetal) en vervolgens tien (aan het einde) van december.

De ongeluksdagen zijn: 7 en 22 december.

2. Paraliturgische memorieverzen

a) Afkomstig van de eerste copiist van de Ordinarius:

Crux et *Terribilis*, Christus cum Virgine Matre,
Magdala *Credo* canunt, cum Discipulis Duodenis.

Op beknopte manier verwijzen de twee hexameters naar de feesten van het heilig Kruis, het feest van de Kerkwijding, dat door de introitus *Terribilis* voorgesteld wordt, de feesten van Christus en de Maagd Maria, het feest van Maria Magdalena en de feesten van de twaalf leerlingen des Heren (24va).

b) Afkomstig van de tweede copiist van de Ordinarius:

Triplex ebdomada nulli tribuit sua festa:
penitencialis, paschalis, spiritualis.

Een drietal weken staat zijn feesten aan geen enkel feest af: de Goede Week, de Paasweek en de Pinksterweek. De twee hexameters stellen dus vast, dat in de drie genoemde weken van het kerkelijk jaar geen enkel ander feest gevierd mag worden (92ra).

c) Afkomstig van de koster van de collegiale kerk in het tweede-derde decennium van de vijftiende eeuw:

Numquam *Te*, sine *Glo*, canitur, sed bis, sine *Te*, *Glo*,
id est: semel in vigilia Pasche et semel in vigilia Penthecostes
cantatur *Gloria in excelsis* in missa, et non *Te Deum* in matutinis.

Op bondige wijze duidt deze hexameter aan, dat in de metten nooit het *Te Deum* gezongen wordt, als er geen *Gloria in excelsis* in de mis voorkomt, maar dat op de vigilie van Pasen en de vigilie van Pinksteren het *Gloria in excelsis* in de mis gezongen wordt, zonder dat het *Te Deum* in de voorafgaande metten gezongen is (1ra; app. III).

d) Afkomstig van de koster van de collegiale kerk in het tweede-derde decennium van de vijftiende eeuw:

Missa *Resurrexi*, *Puer* atque *Viri Galilei*,
festum Palmarum, Candelarum, Domini Lux,
non decantari debent nisi tempore certo.

Deze verzen memoreren, dat de volgende missen slechts op een vaststaande tijd gezongen mogen worden en dus nooit buiten de bepaalde tijd gebruikt kunnen worden: Pasen, aangeduid door de introitus *Resurrexi*; Kerstmis, aangeduid door de introitus *Puer*;

's Heren Hemelvaart, aangeduid door de introitus *Viri Galilei*; Palmzondag, aangeduid door de benaming festum Palmarum; Maria Lichtmis, aangeduid door de benaming festum Candelarum; Epiphanie, aangeduid door de benaming Domini Lux (Ira; app. III).

e) Afkomstig van de koster van de collegiale kerk in het tweede-derde decennium van de vijftiende eeuw:

Crux et *Terribilis*, Christus cum Virgine Matre,
Magdala *Credo* canit, cum Discipulis Duodenis,
non habet hoc Michael, sed habent Sancti scilicet Omnes.

De twee eerste hexameters zijn gelijk aan die van de eerste copiist met slechts één variant, nl. canit i.pl.v. canunt. De derde er aan toegevoegde hexameter verbiedt het zingen van het *Credo* op het feest van Michaël, wat in een aantal kerken plaatsvond (113vb), maar schrijft het zingen van het *Credo* wel voor op het feest van Allerheiligen (Ira; app. III).

Hoofdstuk XXXV

ZEGENING VAN VRUCHTEN

1. Zegening van appels, cf. GEL., 233, nr. 1605; FR. I, 377-379.

Op het feest van Jacobus, apostel en martelaar, dat op 25 juli gevierd wordt, kan men in sommige kerken appels laten zegenen door de priester, die de mis gecelebreerd heeft. Dit gebruik wordt in de Ordinaris ook voor de collegiale O.L.Vrouwekerk aangeprezen (in quibusdam ecclesiis, missa cantata, solent poma benedici a sacerdote, qui missam celebravit, et hoc idem fiet hic, si placet, 103ra).

2. Zegening van druiventrossen, cf. GEL., 232-233, nr. 1603; FR. I, 373-375.

Op het feest van Sixtus, paus en martelaar, dat op 6 augustus gevierd wordt, kunnen door de priester, die de mis gecelebreerd heeft, druiventrossen gezegend worden, als er tenminste al rijpe druiven te vinden zijn (post missam possunt racemi benedici, si maturi inveniantur, a sacerdote, qui missam celebraverit, 106ra). Na de zegening moeten de trossen door een misdienaar onder de kanunniken, de priesters en de clerici uitgedeeld worden (debent distribui inter dominos canonicos, presbyteros et clericos per servientem, 106ra).

RELIEKEN

Reliquieën ofwel Relieken hebben in de Ordinarius de benaming: Reliquie, cf. BL., 710, s.v. Reliquiae, 3; DUC. VII, 112-114, s.v. Reliquiae, 1; H-G., 336; LThK. VIII, 1216-1221, s.v. Reliquien; LW., 2375-2377, s.v. Relieken, I; N-K., 907.

1. Reliekenkamer

Volgens goed middeleeuws gebruik bezat de O.L.Vrouwekerk een kamer, waarin de reliquieën veilig bewaard konden worden. De Ordinarius maakt van een dergelijke kamer melding in de rubrieken van Witte Donderdag, die o.m. voorschrijven, dat de priester na de hoogmis het Lichaam des Heren moet opnemen en zeer eerbiedig naar de kamer brengen, waar de reliquieën liggen (*usque ad kameram, ubi reliquie jacent*, 39va). Hierin zijn de talrijke reliquieën opgeborgen, die samen met de grote kruisreliquie in het jaar 1204 vanuit Constantinopel naar Maastricht overgebracht werden (*ipsa sancta Crux fuit allata ad ecclesiam beate Marie Trajectenses Leodyensis dyocesis de Constantinopoli et alie multe reliquie cum ea*, 116ra), cf. Aanbrenging van het heilig Kruis (Deel II, Hoofdstuk XXIII).

Het kostbaarste kleinood in de reliekenkamer is het partikel van het heilig Kruis: De Ligno Domini (in Parascheve . . . *decanus exuat casulam suam cum aliis, et accipiat De Ligno Domini*, 41va), cf. BL., 496, s.v. Lignum, 3; DUC. V, 110, s.v. Lignum, 4; IUG., 659, s.v. Lignum Domini, 3; N-K., 612, s.v. Lignum, 6.

2. Bewaarders der relieken en zegels

In de reliekenkamer staat een theca, een kast, die bestemd is voor de opberging van de relieken en de zegels, cf. DUC. VIII, 95, s.v. Theca, 1; N-K., 1014, s.v. Theca, 1. Verschillende functionarissen zijn aangesteld om de kostbare inhoud er van te beheren.

De onderkoster heeft de sleutels van de relieken van de heilige Barbara onder zijn beheer wegens de talrijke pelgrims, die de genoemde relieken dagelijks met een bezoek komen vereren (*subcustos . . . habebit claves Sancte Barbare*, 129ra).

De scholaster en een afgevaardigde van het kapittel hebben elk een sleutel van het gerechtelijk zegel, dat in de kast naast de relieken van de heilige Barbara ligt (*scolasticus . . . habebit unam clavem de sigillo ad causas, existente in theca juxta reliquias sancte Barbare, reliquam vero clavem habebit canonicus per capitulum deputatus*, 128rb).

De deken, de scholaster en de schatbewaarder hebben ieder afzonderlijk een sleutel van de relik van het heilig Kruis en andere relieken, en eveneens een sleutel van het kistje, waarin het grootzegel van het

kapittel neergelegd is, zodat het heilig Kruis en het grootzegel aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de drie genoemde kanunniken toevertrouwd zijn (decanus, scolasticus et thesaurarius, quilibet habet unam clavem, 129rb-129va).

3. Verering van de relik van het heilig Kruis

Behalve bij de aanbidding en de wassing van de kruisrelik op Goede Vrijdag (zie Deel II, Hoofdstuk IX), kreeg het heilig Kruis ook een bijzondere verering tijdens de statie in het midden van de kerk op bepaalde feestdagen. De oorsprong van deze devotie ligt bij de drie kruisfeesten: Kruisvinding (93vb), Kruisverheffing (111va) en Kruis-aanbrenging (116ra). Op elk van de feesten ter ere van het heilig Kruis wordt voor de hoogmis, wanneer de intredeprocessie in de kerk teruggekeerd is, en na de beide vespers, wanneer het *Magnificat* en het *Benedicamus* uitgezongen zijn, een statie gehouden. Hierbij zingt het koor met orgelbegeleiding de antifoon *O crux gloriosa*, waarna de priester het vers *Omnis terra* en de collecte *Deus qui hodierna die* zegt. Deze kruisverering kwam eveneens op andere feestdagen in zwang, waarbij weliswaar steeds de antifoon *O crux gloriosa* gezongen werd, maar het vers en de collecte van de feestdag zelf ad libitum konden gezegd worden.

Sacramentsdag (54vb). Na de intredeprocessie de antifoon *O crux gloriosa* van het heilig Kruis, maar het vers *Educas panem* en de collecte *Deus qui nobis* van Sacramentsdag.

Triniteitsfeest (55va-55vb). Na de intredeprocessie de antifoon *O crux gloriosa* van het heilig Kruis, maar het vers *Sit nomen Domini benedictum* en de collecte *Omnipotens sempiterna Deus* van het Triniteitsfeest.

Johannes de Doper (98rb). Omstreeks het jaar 1410 voegt een onbekende hand in margine een aantekening aan de Ordinarius toe, waarin o.a. melding gemaakt wordt van een statie voor de eerste vespers en een statie na het *Magnificat* van de beide vespers onder het zingen van de antifoon *O crux* van het heilig Kruis.

Gedaanteverandering des Heren (104va). Na de intredeprocessie de antifoon *O crux gloriosa* van het heilig Kruis, maar het vers *Spetiosa forma* en de collecte *Deus qui hodierna die* van Gedaanteverandering.

Maria Tenhemelopneming (107va; 108ra). Na het *Benedicamus* van de beide vespers de antifoon *O crux gloriosa*, het vers *Omnis terra* en de collecte *Deus qui sanctam crucem* van het heilig Kruis.

Allerheiligen (118ra). Na de intredeprocessie de antifoon *O crux gloriosa*, het vers *Omnis terra* en de collecte *Deus qui sanctam crucem* van het heilig Kruis.

Catharina, maagd en martelares (121rb). In het tweede-derde decennium van de vijftiende eeuw voegt de koster van de kerk aan de Ordi-

narius de marginale aantekening toe, dat bij de statie na het *Magnificat* van de beide vespers de antiphoon *O crux* van het heilig Kruis gezongen moet worden, gevolgd door de collecte *Deus qui dedisti* van Catharina.

Kerkwijdingsfeest (121vb; 122va). Na het *Benedicamus* van de beide vespers de antiphoon *O crux gloriosa*, het vers *Omnis terra* en de collecte *Deus qui sanctam crucem* van het heilig Kruis.

4. Uitstelling van de relieken

Voor het paasfeest zal de koster van de kerk de mooiste brokaten doeken ophangen rondom het koor en achter het kruis en de reliekhouders op het koor (custos ecclesie dependet baltkinos circa chorum et retro crucem et reliquias in choro in vasis ornatis, 43va), cf. LThK. VIII, 1213-1216, s.v. Reliquiar; LW., 2378-2379, s.v. Reliekenretabel en Reliekhouder.

5. Omdracht van de relieken

Op Marcusdag en de Kruisdagen gaat een reliekschrijn (pheretrum) voor de processie uit (49ra; 49va), die op Marcusdag en maandag van de Kruisdagen door twee subdiakens van oudere leeftijd, op dinsdag door twee subdiakens van middelbare leeftijd, en op woensdag door twee subdiakens van jongere leeftijd meegedragen wordt (51ra). Op Hemelvaartsdag en Pinksteren, die allebei kort na de Kruisdagen vallen, wordt een reliekschrijn door twee oudere subdiakens in de intredeprocessie voor de hoogmis meegedragen (51ra).

Behalve in een reliekschrijn kunnen de relieken ook in een pyxis bewaard worden. Op Goede Vrijdag draagt de diaken in de processie, die vanuit het koor naar een vont in de kerk trekt, een pyxis met relieken mee om deze tezamen met het heilig Kruis in de genoemde vont te wassen, waarna de gelovigen er uit kunnen drinken (41va). Relieken worden ook meegedragen in de bidprocessie van de Kruisdagen, die in de volgende opstelling trekt: reliekschrijn, processievaardels, processiekruis en wijwater, priester, diaken en subdiaken, die met albe en stoel bekleed zijn en alle drie relieken meedragen, en achter hen de processie (ad processionem, que fiet post missam, sacerdos, dyaconus, subdyaconus in albis et stolis, portabunt reliquias et ibunt ante processionem, pheretro, vexillis, cruce et aqua benedicta precedentibus, 49va).

LITURGISCHE VATEN EN GEBRUIKSVORWERPEN

1. Ampulla = Ampul, Schenkkannetje. Bij de offerande in de mis moet een scholier twee ampullen, een met wijn en een met water, naar het altaar brengen en aan de subdiaken aanbieden. Hierbij moet hij goed opletten, dat het water in het kannetje vers is en dat hij de juiste volgorde bij het aanbieden van de kannetjes in acht neemt (*solaris . . . feret ampullas cum vino et aqua recente et habebit discretionem inter aquam et vinum, ne unum pro alio presentetur, 12vb*), cf. DUC. I, 234-235, s.v. Ampullae, 1; LW., 149-150, s.v. Ampul, I; MW. I, 597, 12-35.

2. Aspersorium = Wijwaterkwast. Bij een huwelijksluiting moet de koster van de parochiekerk een kaars en een wijwaterkwast gereed houden (*matricularius parochie . . . quando copulantur conjuges, habebit ibi candelam et aspersorium, 131va*), cf. DUC. I, 425, s.v. Aspersorium (*saepius Aspersorium pro Aspergillo, Gall. Goupillon*); IUG., 75; MW. I, 1041, 58-72; N-K., 63.

3. Calix = Miskelk. De kelk is in doeken gewikkeld, opgeborgen en bewaard in een speciaal daarvoor bestemd koffertje (13va). Bij het begin van de offerande brengt een scholier de kelk, de pyxis met hosties en de ampullen met wijn en water naar het altaar. De subdiaken neemt de kelk uit het omhulsel, reinigt hem en overhandigt hem zo aan de diaken, die wijn en water in de kelk zal gieten (12vb). Na afloop van de mis bergt de subdiaken de kelk weer in het koffertje op en geeft hem aan de scholier terug. Deze reikt hem over aan de koster, die de miskelk tezamen met de misgewaden ter beschikking gesteld heeft (13va), cf. BL., 124, s.v. Calix, 3; MW. II, 83, 62 - 84, 3.

Bij de begrafenis van een priester legt de dienstdoende diaken een nabootsing van een kelk in was op de borst van de gestorvene en boven deze kelk een hostie en een kaart met het symbolum *Credo in unum* (134vb), cf. LThK. VI, 104.

4. Candelabra (corrector: Candelabrum) = Draagbare kandelaar, cf. Gebouwen en Meubelen (Deel II, Hoofdstuk XL, nr. 7). Wanneer bij een plechtige hoogmis de officianten het koor betreden, lopen twee scholieren voorop, die elk een kandelaar met een brandende kaars dragen. Als in de mis de collecte gezegd en de prelatie gezongen wordt, moeten zij de kandelaar opheffen (12va) en als het evangelie gelezen wordt, moeten zij met de kandelaar links en rechts van het evangelieboek gaan staan met het gezicht naar de diaken gekeerd (12va). Bij het begin van het *Sanctus* komen zij met de kandelaar voor het altaar naast de diaken staan om het Sacrament bij de opheffing te huldigen (13ra), cf. MW. II, 154, 42-56.

5. Circulus = Ring. Diadeemvormige vergulde ringen worden op triplex feesten in de intredeprocessie voor de hoogmis meedragen

om de scheiding tussen de kop van de processie en de officianten te markeren (in processione . . . ultimo portantur duo circuli deaurati, 12ra), cf. BL., 151, s.v. Circulus, 6; DUC. II, 339-340, s.v. Circulus, 1, Circulus aureus; H-G., 61, s.v. Circulus crinalis = Diadem; MW. II, 599, 21-28; N-K., 182, s.v. Circulus, 1.

6. Crux = Processiekruis, cf. Gebouwen en Meubelen (deel II, Hoofdstuk XL, nr. 14). Bij de intredeprocessie voor de zondagshoogmis draagt een scholier een processiekruis voor de processie uit (10vb). Als er op een zondag een duplex feest valt, gaan er twee processiekruisen voor de processie uit (11rb). Als er een triplex feest gevierd wordt, dragen drie scholieren een processiekruis voor de processie uit (12ra), cf. LThK. VI, 611, s.v. Prozessionskreuz; LW., 2282.

7. Pathena (Patena) = Pateen. In elke hoogmis — ook in de hoogmis voor overledenen — overhandigt de diaken na de offerande de pateen aan de subdiaken, die haar in een schoudervelum wikkelt en tot onder het *Pater noster* aan de voet van het altaar vasthoudt (13rb), cf. BL., 599; DUC. VI, 208-209; IUG., 819; N-K., 772, s.v. Patena, 1.

8. Pax = Paxtafeltje. Bij de viering van een huwelijksmis reikt de matricularius van de parochiekerk, na het gebed voor de vrede, aan de bruid het paxtafeltje toe om het te kussen. Hiervoor krijgt hij één penning (matricularius parochie . . . quando dat Pacem sponse, habet unum denarium, 131va), cf. DUC. VI, 229, s.v. Pax, Instrumentum; IUG., 823; LThK. VI, 697, s.v. Friedenskuss, II; LW., 2185-2186.

9. Pelvis = Ampullenblad. Wanneer de priester de offergaven in de mis bereid heeft, moet een scholier met de waterampulle zonder ampullenblad naar het altaar gaan om daar aan de priester water voor de handwassing aan te bieden (solaris ibit cum ampulla sine pelve, 12vb), cf. H-G., 280.

10. Pheretrum = Reliekschrijn. Op Marcusdag, de Kruisdagen, Hemelvaartsdag en Pinksteren wordt voor de processie uit een reliekschrijn meegedragen (51ra), cf. DUC. III, 436, s.v. Feretra reliquias sanctorum continentia; H-G., 150, s.v. Feretrum; N-K., 417, s.v. Feretrum, 2. trum; N-K., 417, s.v. Feretrum, 2.

11. Pixis = Reliquiekistje. Op Goede Vrijdag draagt de diaken in de processie, die vanuit het koor naar een vont in de kerk trekt, een pyxis met relieken mee om deze tezamen met het heilig Kruis in de genoemde vont te wassen (diaconus accipiat piccidem cum reliquiis, 41va), cf. DUC. VI, 580, s.v. Pyxides reliquiarum.

12. Pixis = Hostiedoos. Bij de offerande in de mis moet een scholier behalve de ampullen met wijn en water ook een pyxis met hosties naar het altaar brengen en aan de subdiaken overhandigen (feret solaris calicem et pixidem cum hostiis, 12vb). Na het *Confiteor* in de begrafenis zal de diaken, gevolgd door een scholier met een hostiedoos, naar de kanunniken en kapelaans in het koor gaan om hen ieder uit deze pyxis een hostie aan te bieden (solaris precedet portans piccidem cum hostiis, 134rb), cf. DUC. VI, 508, s.v. Pyxis, in qua reponuntur hostiae

consecratae; LThK. VIII, 909-910, s.v. Pyxis; LW., 2336, s.v. Pyxis; N-K., 799, s.v. Pyxis, 2.

13. *Thuribulum* = Wierookvat. Een scholier is belast met de zorg voor het wierookvat (*scolaris ad chorum serviens habebit thuribulum cum igne et thure paratum*, 9ra). Het bewieroken van het koor met het wierookvat aan het slot van de vespers door de celebrant (9ra) en na het evangelie in de hoogmis door een scholier (12va-12vb) geschiedt in deze volgorde: allereerst de koorleider en eventueel zijn metgezel, allebei met een koorkap bekleed, vervolgens het koor van de deken, als hij aanwezig is, daarna het rechterkoor, dan het linkerkoor, beginnend bij de ouderen en afdalend naar de jongeren (9ra), cf. BL., 833; DUC. VIII, 103-104; H-G., 412; IUG., 1190; N-K., 1048.

14. *Vas* = Wierookscheepje. Bij de zegening van de paaskaars moet een scholier de wierookkorrels, die in de paaskaars zullen gestoken worden, in een zilveren wierookscheepje aandragen (*scolaris in albis, habens thus in vase argenteo, quod debet poni in cereum*, 42va), cf. H-G., 418, s.v. *Vas*, 2.

15. *Vasa* = Vaatwerk. De schatmeester is belast met de bewaring van alle kostbaarheden van de collegiale kerk, in de eerste plaats de gouden en zilveren vaten, voorts de boeken, paramenten en reliquieën (*thesaurarius . . . debet habere in sua custodia omnia vasa aurea et argentea*, 128vb), cf. BL., 836, s.v. *Vas*, II, 1; LW., 2758, s.v. *Vaatwerk*.

Hoofdstuk XXXVIII

LITURGISCHE BOEKEN

1. *Capitulare* = Kapittelboek. Dit liturgisch boek, dat kapittels en collecten met de bijbehorende verzen omvat, staat ten dienste van degene, die het officie leidt of van de hebdomadarius. Wij treffen het in de *Ordinarius* aan bij de huldiging van de paaskaars en bij het bezoek aan het heilig graf en de doopvont na de vespers in de paasweek (*subdiaconus . . . capiat capitulare de virgifero vel scolare et teneat sacerdoti, sequitur collecta . . . post det capitulare illi, a quo recepit*, 44vb). Aan het einde van de veertiende eeuw zet de corrector van de *Ordinarius* in enkele lacunes, waar de collecte bij de eerste zondags-vesters na het octaaf van Epiphanie ontbreekt, de volgende aanvulling: ut in *capitulare* (75vb; 76rb; 77vb; 78va), cf. DUC. II, 141, s.v. *Capitulum*, 3, *Capitularium*; IUG., 173, s.v. *Capitularium*, 1; LW., 429, s.v. *Collectarium*.

2. Graduale = Boek met koorgezangen onder de mis. In de Ordinarius wordt het slechts één keer vermeld, en wel op Witte Donderdag bij het Mandatum (cantor incipiet alta voce *Mandatum novum*, cum reliquis anthiphonis et versibus, sicut in graduali continentur, 40ra), cf. IUG., 514; LW., 913, s.v. Graduale, I A; N-K., 471, s.v. Gradale, Graduale, 2.

3. Missale magnum = Groot missaal. Het gewone misboek heeft de eenvoudige benaming: Liber ofwel Boek (dyaconus . . . librum ponat in locum dextrum, 13va). Het groot missaal komt voor op Witte Donderdag bij de gebeden, die tussen het *Confiteor* en de introitus van de mis gezegd worden (legent ante altare septem psalmos penitenciales sine *Gloria*, deinde dicent magnas preces cum psalmo *Inclina*, et secuntur orationes *Adesto Domine* cum aliis, que in missali magno continentur, 39va) en op Maria Lichtmis bij de zegening der kaarsen (decanus . . . dicet versum *Suscepimus Deus*, *Dominus vobiscum*, *Oremus*, *Exaudi*, et sequitur benedictio: *Exorcizo te*, oratio *Omnipotens sempiterne Deus* cum aliis orationibus, prout in magno missali continentur, 86vb). Hieruit blijkt, dat er naast een missaal voor dagelijks gebruik ook een volledig of compleet missaal met de gebeden voor bijzondere plechtigheden in de O.L.Vrouwekerk aanwezig is geweest, cf. DUC. V, 419, s.v. Missale, 2; IUG., 734, s.v. Mesale; LW., 1740-1741, s.v. Missale, II, Missale plenarium.

4. Psalterium = Psalter, zie Paraliturgie in de Vasten, s.v. Psalterium (Deel II, Hoofdstuk VI).

5. Textus = Evangelieboek. Hierin zijn de epistel- en evangelieperikopen van de mis samen opgenomen (epistola et ewangelium legentur sine casula et dyaconus ponet super humerum sinistrum unum pannum et accipiet textum in manu sua, 12va). De korte benaming „Textus” staat in de Ordinarius vijf keer (12rb; 12rb; 12va; 12va; 44vb). De lange benaming „Textus major” komt alleen voor bij de plechtige intredeprocessie voor de hoogmis op triplex feesten en doelt wellicht op een prachtexemplaar van groot formaat (in processione . . . subdyaconus portans textum majorem, 12ra). Het boek heet verder nog vier keer „Ewangelii textus” (17vb; 40ra; 44vb; 129vb), terwijl daarentegen de benaming „Liber ewangelii” (12va; 12va) alleen maar wordt aange troffen in de rubriek, die voorschrijft, dat de priester na de voorlezing van het evangelie in de hoogmis het evangelieboek moet kussen (subdyaconus sacerdoti ewangelium ad osculandum porriget et ponet librum ewangelii super altare et recipiet alium textum, 12va) cf. DUC. VIII, 91-92, s.v. Textus, 1; IUG., 420, s.v. Evangelistarium; LThK. VI, 934-935, s.v. Lektionar, 2; LW., 1456-1457, s.v. Lectionarium; N-K., 1027-1028, s.v. Textus, 3; TONG. I, 231, r. 87-88.

ORNAMENTEN

Onder de bovenstaande verzamelnaam verstaat de Ordinarius zowel de liturgische kleding van de celebrant en zijn assistenten als ook de stoffen versieringen van het altaar, het koor en de kerk (missa B.M.V. cum albis ornamentis semper cantabitur, 28vb; altare erit ornatum melioribus ornamentis, 42rb; 52ra). De vakterm voor het zich bekleden met liturgische gewaden is het reflexieve werkwoord: se preparare cum ornamentis = se preparare = zich gereed maken voor een liturgische dienst (ad vespas Pasche . . . decanus et dyaconus et subdyaconus preparabunt se cum ornamentis, que habebant in missa, 44va; decanus preparabit se ad missam cum dyacono et subdyacono canonicis, 29rb, 37bisra, 39va, 40vb, 44ra, 50ra, 118rb, 134rb; scolares qui sunt preparati, 12va; fiet sermo ibidem per fratrem minorem . . . et accipiet prius benedictionem a sacerdote preparato, 49rb), cf. BL., 651, s.v. Praeparo, 2; H-G., 268; LThK. VIII, 79, s.v. Paramentik.

1. Alba = Albe. Lang, wit linnen kleed voor liturgisch gebruik (decanus indutus nigra casula et ministri in albis, 134rb; duobus scolaribus cum cereis in albis precedentibus, 42vb), cf. BL., 71, s.v. Alba, 3; DUC. I, 160, s.v. Alba, 3; H-G., 11; IUG., 26; LW., 83-84; MW. I, 433, 35; N-K., 32, s.v. Alba, 2.

2. Baldkinus (Baltkinus) = Brokaten doek. Hij wordt door de koster gebruikt om bij feestelijke gelegenheden het koor en de kerk, en bij begrafenissen de katafalk te versieren (in sollempnitate Dedicationis sancte ecclesie . . . custos ornabit chorum et dependet baltkinos in eodem et in ecclesia similiter, 121vb; custos ponet in medio ecclesie duos baltkinos in modum sepulchri, 118rb; quidquid defunctus canonicus in ecclesia habuerit ad exequias suas peragendas, cedet ecclesie, scilicet baldkinos, 134vb), cf. DUC. I, 533-534, s.v. Baldakinus, Baldekinus; LW., 1244-1245, s.v. Katafalk; MW. I, 1320, 44-60; N-K., 79, s.v. Baldachinus, 1.

3. Cappa = Koorkap. Zij wordt bij de liturgische en paraliturgische diensten met uitzondering van de mis gedragen, t.w. het koorofficie, de processies en de zegeningen. Het om- en afdoen van de koorkappen noemt de Ordinarius: induere cappam (10va), exuere cappam (87ra), exponere cappam (12rb), waarbij de beambten van de kerk de kanuniken steeds behulpzaam moeten zijn (officiati debent afferre et auferre cappas, 132ra).

Op hoge feestdagen staat de cantor samen met zijn metgezel bij het koor, allebei met een koorkap bekleed (in vespas Ascensionis Domini . . . cantor cum socio stabunt ad chorum cum albis cappis, 50va). Op minder voorname dagen, o.a. op Palmzondag, treden zij slechts bij de hoogmis gezamenlijk op, maar moet de cantor bij alle andere uren alleen dienst doen (in dominica Palmarum . . . statur ad missam cum duabus cappis et in aliis horis cum una, 37va). Op zondagen en bij

eenvoudige feesten, o.a. bij het Maria-officie, staat de cantor alleen bij het koor, zonder metgezel (*cum una cappa statur ad chorum sicut in dominicis diebus*, 28vb; *per totam ebdomadam Penthecostes statur cum una cappa ad chorum*, 53rb).

In de plechtige intredeprocessie op triplex feesten dragen allen een koorkap (in *processione ad missam erunt omnes cappe*, 18va; *sollempnis processio cum omnibus cappis*, 44ra), maar in de eenvoudige processie over het kerkhof worden geen koorkappen gedragen (in *Exaltatione sancte Crucis* . . . *fiet processio per cymiterium sine cappis*, 111va). Op Hemelvaartsdag en Pinksteren dragen subdiakens, bekleed met een koorkap, een reliekschrijn voor de processie uit (*subdyaconi portabunt pheretrum ante processionem, induti cappis*, 51ra).

Bij alle zegeningen draagt de priester een koorkap en nooit een kazuifel, o.a. bij de zegening van de palmtakken (*decanus dicet collectam Deus quem diligere, cum cappa*, 73bisra) en bij de wijding van de doopvont (*sacerdos exuat casulam et induet cappam unam et albam*, 42vb), cf. DUC. II, 111, s.v. *Capae chorales*; H-G., 47: LW., 2216, s.v. *Pluviale*; MW. II, 237, 53 - 238, 6; N-K., 129, s.v. *Capa*, 4.

4. *Casula* = *Kazuifel*. Liturgisch gewaad dat de priester, de diaken en de subdiaken bij het celebreren van de mis dragen (*sacerdos exponens cappam, induet casulam nigram*, 12rb; *subdyacono sine textu, et dyacono et postea decano cum nigris casulis*, 29rb; *subdyacono, exposita casula sua, ante altare legat alteram lectionem*, 40vb). De enige uitzondering op deze regel is de periode tussen de Kersttijd en zondag Septuagesima, wanneer de diaken, die in de hoogmis assisteert, een dalmatiek, en de assisterende subdiaken een tuniek draagt (a *Natale Domini usque ad Septuagesimam dyaconus induet dalmaticam et subdyaconus tunicam*, 10 rb). Juist zoals bij de koopkap (zie nr. 3) zijn ook voor het aan- en afdoen van het kazuifel de vakwoorden: *induere casulam* (10rb; 12rb; 30va; 34ra; 36va; 37bisra; 42va; 118rb), *exuere casulam* (41va; 42vb; 52rb; 118rb), *exponere casulam* (37bisra; 40vb), cf. BL., 137; DUC. II, 215, s.v. *Casula*, 3; IUG., 192; LW., 1247-1251; MW. II, 353, 11-50; N-K., 156, s.v. *Casula*, 6.

De *Ordinarius* vermeldt slechts één keer, dat het kazuifel ook buiten de mis gedragen wordt, nl. bij de plechtige vespers in de paasweek en bij de vespers van Pinksteren. Hierin draagt de priester weliswaar een koorkap, maar hebben de diaken en de subdiaken dezelfde kazuifels als in de hoogmis (*decanus cum canonicis dyacono et subdyacono preparabunt se cum ornamentis, que habebant in missa, sed decanus pro casula habebit cappam*, 44va; *per totam ebdomadam paschalem sacerdos, dyaconus et subdyaconus preparati erunt in vesperis ornamentis, que habebant in missa . . . et eodem modo tenetur ad festum Penthecostes*, 45rb), cf. TONG. I, 171, r. 127-131.

5. *Corporale* = *Corporale*. Wit linnen doek waarop onder de mis het Lichaam des Heren rust en waarmee tevens de kelk bedekt wordt (*posuit sacerdos calicem in locum suum, tectum corporali*, 12vb; *dya-*

conus plicabit corporale, 13rb), cf. BL., 224; DUC. II, 576, s.v. Corporale, Palla qua sacrificium contegitur in altari; H-G., 88-89; IUG., 307; LW., 478-479; N-L., 275, s.v. Corporale, 1.

6. Cortina = Gordijn. Gedurende de vastentijd zal er vanaf zondag Quadragesima een gordijn rondom het koor hangen, zodat het hierdoor aan het oog onttrokken wordt (in prima dominica Quadragesime . . . cortina pende-bit circa chorum, 30va), BL., 227, s.v. Cortina, 1; DUC. II, 588, s.v. Cordina, pro Cortina, Velum, Auleum; H-G., 89, s.v. Cortina, 2; IUG., 310, s.v. Cortina, 1; LW., 107-108, s.v. Altaar III D; N-K., 277, s.v. Cortina, 1.

7. Cussinus = Kussen. Het evangelieboek ligt op een kussen, wanneer het evangelie in de hoogmis voorgedragen wordt (subdyaconus sequetur . . . cum cussino ubi fuerit legendum, 12va; subdyaconus recipiet librum ewangelii cum cussino, 12va; portans subdyaconus cussinum, 17vb), cf. DUC. II, 678, s.v. Cussinus (Pulvinus, Gall. Coussin); H-G., 96; IUG., 331-332; N-K., 279, s.v. Coxinus.

8. Dalmatica = Dalmatiek. Liturgisch gewaad dat de diaken bij het assisteren van de hoogmis draagt in plaats van het kazuifel in de periode tussen de Kersttijd en zondag Septuagesima (a Natale Domini usque ad Septuagesimam dyaconus induet dalmaticam et subdyaconus tunicam, 10rb).

Buiten de mis komt de dalmatiek op twee plaatsen in de Ordinarius voor: bij het Mandatum op Witte Donderdag (dyaconus et subdyaconus canonici, dyaconus cum alba dalmatica, subdyaconus cum tunica alba, venient super refectarium, 40ra) en bij de wijding van de paaskaars (dyaconus erit paratus in alba dalmatica et subdyaconus cum tunica alba, et clara voce incipiet dyaconus benedictionem cerei, 42rb), cf. BL., 237; DUC. III, 4-5; H-G., 95; IUG., 335; LThK. III, 130; LW., 493-495; N-K., 300.

9. Mappa = Altaardwaal. Wit linnen doek die over de altaartafel ligt (in Parascheve . . . erit altare tectum cum duabus mappis albis, 40vb), cf. LW., 117, s.v. Altaardwaal.

10. Mitra = Bonnet. Hoofdbedekking die aan geestelijken voorbehouden is en daarom in processies niet door leken gedragen mag worden (pistor in festis duplicibus et triplicibus in vestitu clericali et nudo capite, id est sine mitra . . . in qualibet processione ibit retro decanum cum sociis suis, 132ra), cf. DUC. V, 427, s.v. Mitras omnibus clericis communes fuisse; H-G., 243; LW., 306, s.v. Bonnet, I; N-K., 698, s.v. Mitra, 5.

11. Pannus = Antependium. Versiering die de onderkant van het altaar aan de voor- en achterzijde afdekt (in Quadragesima . . . per quindenam altare erit tectum nigro panno . . . per aliam quindenam . . . albo panno . . . per terciam quindenam ruffo panno, 10va; 30va; 33vb; 36va), cf. LW., 168, s.v. Antependium.

12. Pannus = Schoudervelum. Doek waarmee de subdiaken de paten omhult en daarna vasthoudt van de offerande tot het *Pater noster*

(subdyaconus recipiet album pannum sive sindonem . . . et involvet panno . . . pathenam, 13ra), ANDR. II, 96-97, Ordo Romanus I, 91; LThK. X, 655, s.v. Schultervelum; LW., 2526, s.v. Schoudervelum.

13. Pannus = Sjerp. Brede band die de diaken bij het voorlezen van het evangelie in de hoogmissen van de Adventstijd over de linker-schouder draagt ter vervanging van het afgelegde kazuifel (epistola et ewangelium legentur sine casula et dyaconus ponet super humerum sinistrum unum pannum et accipiet textum in manu sua, 12va), cf. LThK. VI, 1091, s.v. Stola; LW., 2215, s.v. Planeta plicata; LW., 2595-2596, s.v. Stola, II.

14. Pannus = Sluier. Deze doeken dienen om tijdens de vasten de kruisen en de kapellen aan het oog te onttrekken (in Quadragesima . . . crux in processione erit tecta albo panno, 30va; unus pannus ante capellam sancti Stephani, ante sanctam crucem in medio ecclesie, ante sanctam crucem ante chorum, et ante capellam sancti Martini, 30va), cf. LW., 1396, s.v. Kruisbeeld.

15. Purpura = Purperen doek. Op Goede Vrijdag dragen de deken en de diaken het heilig Kruis de kerk binnen, bedekt met een reine purperen doek (decanus et dyaconus accipient eam coopertam cum purpura munda, 41ra), cf. H-G., 322.

16. Stola = Stool. Liturgische eresjerp die de priester bij het celebreren van de mis over de albe draagt (sacerdos cum alba et stola ibit ad altare, 10va; in Nativitate Domini . . . sacerdos constitutus a dyacono, cujus fuerit ewangelium, indutus alba et stola cum ruffa cappa portans textum ewangelii in manibus, 17vb).

Bij de begrafenismis van een kanunnik dragen alle kanunniken en priesters in het koor een stool (in exequiis canonicorum . . . custos portabit stolas, quas distribuet in utroque choro canonicis et capellanis, 134rb).

In de processies van de Kruisdagen gaan de dienstdoende priester, diaken en subdiaken, bekleed met albe en stool, voor de processie uit, terwijl zij relieken meedragen (ad processionem . . . sacerdos, dyaconus, subdyaconus, in albis et stolis, portabunt reliquias et ibunt ante processionem, 49va), cf. BL., 777, s.v. Stola, 2; DUC. VII, 603, s.v. Stola, 2, Stolas vero diaconi et subdiaconi super humerum sinistrum ferunt; H-G., 379; IUG., 1128, s.v. Stola, 1; LThK. IX, 1090-1091; LW., 2594-2597; N-K., 994, s.v. Stola, 2.

17. Sudarium = Zweetdoek. Doek die het hoofd van de gestorven Christus bedekt heeft (pannus acceptus a Maria Magdalena pro sudario, 41va), cf. ANDR. V, 406, Appendice IX à l'Ordo L; BL., 790; DUC. VII, 646; H-G., 387; N-K., 1002.

18. Tunica = Tuniek. Liturgisch gewaad dat de subdiaken bij het assisteren van de hoogmis draagt in plaats van het kazuifel in de periode tussen de Kersttijd en zondag Septuagesima (a Natale Domini usque ad Septuagesimam dyaconus induet dalmaticam et subdyaconus tunicam, 10rb).

Buiten de mis komt de tuniek op twee plaatsen in de Ordinarius voor: bij het Mandatum op Witte Donderdag (dyaconus et subdyaconus canonici, dyaconus cum alba dalmatica, subdyaconus cum tunica alba, venient super refectorium, 40ra) en bij de wijding van de paaskaars (dyaconus erit paratus in alba dalmatica et subdyaconus cum tunica alba, 42rb), cf. BL., 832; LThK. X, 404, s.v. Tunicella; LW., 2724-2725, s.v. Tunica, Tunicella; N-K., 1048, s.v. Tunica, 1.

19. Velum = Voorhangsel. Vastengordijn dat gedurende de vasten vanaf zondag Quadragesima voor het koor en voor het orgel zal hangen (in prima dominica Quadragesime . . . magnum velum pendeat ante chorum et unum ex alia parte ante organa, 30va), cf. BL., 839; DUC. VIII, 264, s.v. Velum quadragesimale; LThK. V, 538, s.v. Hungertuch; LW., 2767-2768, s.v. Vastengordijn.

20. Vexillum = Vaan. In de paastijd en op sommige hoge feestdagen is zij ter versiering aan een dwarsstang onderaan het processiekruis bevestigd (in die Pasche . . . sollempnis processio cum omnibus capis . . . precedentibus tribus scolaribus cum vexillis et crucibus, 44ra; in vigilia Penthecostes . . . decanus intret chorum cum ministris suis, scolaribus cum cruce et vexillo, thuribulo et cereis precedentibus, 52rb; in Transfiguratione Domini . . . cruces debent portari cum vexillis, 104va), cf. LThK. III, 1340, s.v. Fahne, II.

21. Vexillum = Processievaandel. Het wordt op Marcusdag en de Kruisdagen voor de bidprocessie uit gedragen (in die Marci . . . ante processionem pheretrum, vexille et crux cum aqua benedicta debent portari, 49ra; sacerdos, dyaconus, subdyaconus, in albis et stolis, portabunt reliquias et ibunt ante processionem, pheretrum, vexillis, cruce et aqua benedicta precedentibus, 49va), cf. BL., 845; DUC. VIII, 300-301, s.v. Vexilla ecclesiarum; H-G., 423.

Hoofdstuk XL

GEBOUWEN EN MEUBELEN

1. Altare = Altaar. Het voornaamste altaar van de collegiale kerk is het kooraltaar of kortweg het altaar (super ambitum qui est ultra altare chori, 37bisra; dyaconus accedet ad altare et thurificabit super altare, postea ante altare, deinde in utroque latere altaris, 13ra), cf. MW. I, 505, 16.

Onder de overige altaren is het altaar van de heilige Nicolaas onder de klokken juridisch het belangrijkste, omdat het de zetel van de paro-

chie voorstelt (*processio vadit sub campanas ad altare sancti Nicholai*, 70vb; *itur similiter sub campanas ad altare, quod fuit parrochia*, 71ra-71rb), cf. MW. I, 506, 53-69.

Het altaar van het heilig Kruis, dat voor de crypte staat, is in aanzien bij de gelovigen, omdat in de O.L. Vrouwekerk een grote reliek van het heilig Kruis vereerd wordt. Achter dit altaar stelt de intredeprocessie voor de hoogmis zich op, wanneer zij buiten het kerkgebouw moet trekken (*fiet processio ante criptam circa altare sancte Crucis*, 11rb; *fiet processio ante criptam retro altare sancte Crucis*, 12rb), cf. Relieken, Deel II, Hoofdstuk XXXVI, nr. 1.

Het altaar van de heilige Bartholomeüs staat tussen de trappen, die naar het koor leiden (*pueri cantent juxta altare sancti Bartholomei hunc ymnum Inventor rutili*, 42rb). Bij het begin van de begrafenismis voor een kanunnik zegt de deken voor het altaar van Bartholomeüs samen met de assistenten de schuldbelijdenis *Confiteor Deo* (*venient ad altare sancti Batholomei et ibidem dicent Confiteor Deo*, 134rb).

Gedurende de drie eerste weken van de veertigdaagse vasten wordt er op de maandagen, woensdagen en vrijdagen voor elk van de volgende altaren een statie gehouden: in de eerste week voor het altaar op het koor, van Barbara, van Bartholomeüs; in de tweede week voor het altaar van Petrus, van Georgius, van het heilig Kruis; in de derde week voor het altaar van Johannes de Doper, van Catharina, van Laurentius (31va), cf. N-K., 38, s.v. Altare, 3.

Van de altaren van Martinus en Stephanus wordt in de Ordinarius geen melding gemaakt, maar wel van de kapel van Martinus aan het noorderdwarspand en van de kapel van Stephanus aan het zuiderdwarspand (zie nr. 8).

2. Ambitus = Omgang. De kruisgang is de gewone processieweg bij de intocht voor de hoogmis (*transibunt ecclesiam et ambitum*, 10vb; in *omni processione per ambitum*, 27ra). Verder komen de kanunniken hier samen, wanneer zij op triplex feesten in plechtige processie het koor gaan betreden om daar de vespers te zingen (50va; 86rb).

De claustrarius moet de omgang laten schoonmaken voor de vier hoogfeesten, de vier Mariafeesten en het Kerkwijdingsfeest (129va-129vb). Ook moet hij zorgen voor het delven van de graven voor gezellen en leken in de omgang. Hiervoor zal hij drie schellingen ontvangen als het om graven met een grafsteen gaat, maar slechts twaalf penningen als het om graven zonder grafsteen gaat (*si sine lapidibus in ambitu, recipiet duodecim denarios bone monete*, 130ra), cf. DUC. I, 217-218, s.v. Ambitus, 1; H-G., 15; MW. I, 546, 30-38.

3. Aquila = Adelaar. Op de rugzijde van de adelaar legt men de boeken voor de lezingen, gezangen en gebeden tijdens de liturgische diensten (*ascendent ad aquilam*, 17vb; *legitur Passio super aquilam*, 40vb). De adelaarslessenaar staat onder het kruis voor het koor, want voor de donkere metten van Witte Donderdag moet er een kaars naast de adelaar onder het kruis gezet worden, geflankeerd door zes kaarsen

aan de ene en zes kaarsen aan de andere kant (una candela debet poni juxta aquilam sub cruce, et sex candelae ex uno latere et sex ex altero, 38va-38vb). Op Pasen zingen drie zangers onder de adelaar het vers *Recordamini* van de antiphoon *Sedit angelus* (tres qui cantabunt sub aquila versum *Recordamini*), cf. DUC. I, 347, s.v. Aquila, Lectrum; LW., 48, s.v. Adelaar, I; MW. I, 843, 18-25; N-K., 54.

4. Armarium = Sacristie. De ordinarius gebruikt deze term twee keer, maar allebei de plaatsen geven geen uitsluitel omtrent de ligging van de sacristie (sacerdos . . . preparabit se ad missam et post terciam exhibit armarium cum dyacono et subdyacono, 10rb; decanus cum canonicis dyacono et subdyacono preparabunt se cum ornamentis . . . et quando compulsatur, procedent de armario ad chorum, 44va), cf. MW. I, 960, 72 - 961, 4.

5. Baptismus = Doopvont. De Ordinarius gebruikt deze term twee keer in plaats van het gewone woord: Fons (decanus . . . fundat aquam ex baptismo in modum crucis, 43ra; sacerdos lavet manus suas in baptismo de crismate cum sale et aqua, 43rb), cf. BL., 110, s.v. Baptismus, 3; DUC. I, 564, s.v. Baptismus, eadem notione qua Baptisterium; MW. I, 1352, 69-71.

6. Campanae (plur.) = Klokken. Onder de klokken in het westkoor staat het altaar van de heilige Nicolaas, waaraan de parochierechten van de O.L.Vrouwekerk verbonden zijn (processio vadit sub campanas ad altare sancti Nicolai, 70vb; itur similiter sub campanas ad altare, quod fuit parochia, 71ra-71rb).

In de verdieping, die boven het westkoor ligt, moeten de klokkeluiders onder de klokken present zijn wanneer er geluid moet worden (quando debet compulsari, debent esse sub campanis, 131ra).

7. Candelabra (corrector: Candelabrum) = Staande of vaste kandelaar, cf. Liturgische Vaten en Gebruiksvoorwerpen (Deel II, Hoofdstuk XXXVII, nr. 4).

Op duplex feesten zet de koster van de collegiale kerk twee grote kaarsen op staande kandelaars voor het altaar, twee middelgrote kaarsen op het altaar, twee middelgrote kaarsen op staande kandelaars in het midden van het koor en drie middelgrote kaarsen in de drie schalen, die in het koor hangen (in pelves pendentes in choro tres et in medio chori duas super candelabra, 10vb, 11va), cf. MW. II, 154, 24-25.

Op triplex feesten zet de koster bovendien tien grote kaarsen op de luchters die aan de zuilen rondom het kooraltaar bevestigd zijn, verder zes middelgrote kaarsen op staande kandelaars aan de kant van het rechterkoor en evenveel aan de kant van het linkerkoor en tenslotte zeven grote kaarsen op de kandelaars, die voor het koor onder het grote kruis en aan weerskanten er van staan (decem candelae magne super candelabra ad columnas in choro sitas circum altare, 11va), cf. H-G., 45; MW. II, 154, 29-31.

Bij de speciale missen, die omstreeks het feest van Johannes de Doper gevierd worden voor het algemeen welzijn, moeten alle bovengenoemde

kaarsen branden, met uitzondering van de kaarsen, die aan de beide koorzijden staan (11va-11vb).

8. Capella = Kapel. De Ordinarius vermeldt twee kleine gebedsruimten binnen de collegiale kerk: de kapel van Martinus en de kapel van Stephanus, die allebei evenals het koorgedeelte georiënteerd zijn. De Martinuskapel grenst aan het noorderdwarspand en is door een deur van het koor gescheiden (*vadit processio ad capellam sancti Martini*, 100vb, 119rb). De Stephanuskapel grenst aan het zuiderdwarspand en is eveneens door een deur van het koor gescheiden. Op Goede Vrijdag wordt tegen de muur voor de Stephanuskapel op het kerkhof een kruis geplaatst voor de kruisverering (*ibunt circa capellam sancti Stephani usque ad locum, ubi crux fuerit posita, scilicet in cimiterio ad murum, qui est ante capellam sancti Stephani*, 37bisrb). De kapelaan van de Stephanuskapel geeft op de dag voor het feest van de Vinding van de heilige Stephanus (3 augustus) direct na het middageten en het zingen van de noon aan ieder van de aanwezige kanunniken twee penningen in goede munt, en aan ieder van de aanwezige gezellen en beambten één penning in dezelfde munt (104vb).

9. Capitulum = Kapittelzaal. De kapittelzaal — nu de sacristie — is tegen het noorderdwarspand aangebouwd en heeft toegang vanuit de oostelijke arm van de kruisgang. Op Allerzielendag trekken de deken en zijn assistenten in processie door de kerk en de kruisgang naar de kapittelzaal en zeggen, nadat zij voor de deur van de kapittelzaal aangekomen zijn, aldaar de gebeden voor de overledenen (*decanus . . . ibit ad claustrum, intrando janua ante refectorium . . . dyacono et subdyacono precedentibus . . . cum autem venerint ante capitulum, dicent ibi commendationem*, 118rb-118va).

In de kapittelzaal worden de kanunniken begraven, waarvoor de claustrarius drie schellingen per keer zal ontvangen, cf. DUC. II, 141, s.v. Capitulum, 4; IUG., 173, s.v. Capitulum, 2; MW. II, 235, 58-61; N-K., 137, s.v. Capitulum, 9.

10. Carcer = Kerker. De Ordinarius spreekt op drie plaatsen van een kapittelvonnis „ad claustrum vel ad carcerem”, d.w.z. tot huisarrest of tot kerkerstraf, naargelang van de hoedanigheid van het vergrijp of de misdaad van de aangeklaagde kanunnik (*canonicus . . . ad claustrum vel ad carcerem secundum qualitatem excessus sive reatus per sententiam capituli judicetur*, 127rb; *si aliquis judicatus fuerit ad claustrum vel ad carcerem*, 127va; *si aliquis canonicus ad claustrum vel ad carcerem judicatus fuerit*, 129va). Over de ligging van de kerker wordt door de Ordinarius geen mededeling gedaan, cf. DUC. II, 162, s.v. Carcer canonicis disciplinae; MW. II, 270, 15-21.

11. Chorus = Koor. Het koor is de verhoogde ruimte aan de oostzijde van de kerk, die bestemd is voor het celebreren van de hoogmis aan het kooraltaar en voor het zingen van het officie in de koorbanken. Het hoogkoor is omgeven door zuilen, terwijl achter het kooraltaar een omgang is (*candelabra ad columnas in choro sitas circum altare*, 11va;

super ambitum qui est ultra altare chori, 37bisra), cf. MW. II, 549, 2-19.

De koorruimte, die voor het zangkoor bestemd is, is ingedeeld in een rechterkoor (*dexter chorus*, 9ra) en een linkerkoor (*sinister chorus*, 9ra) met een tussenruimte (*medium chori*, 10va; *medius chorus*, 17vb) en een voorzijde (*ante chorum*, 30va). De cantor staat als voorzanger bij het koor, bekleed met een koorkap, eventueel vergezeld van een socius (*cum una cappa statur ad chorum*, 28vb; *statur ad chorum cum duabus cappis*, 45vb). In het koor staan aan weerszijden koorbanken met zetels, die bij plechtige vespers als volgt bezet worden: de deken zal staan in het rechterkoor bij de bovenste zetel, de subdiaken in hetzelfde koor bij de bovenste zetel van de gezellen en de diaken in het linkerkoor bij de bovenste zetel (44va). Twee deuren geven toegang tot het koor (*chorum ascendere*, 44va; *chorum descendere*, 44va), die elk door twee beambten tijdens de koordienst bewaakt worden (*officiati . . . stabunt duo in dextra janua et duo in sinistra*, 132ra; *canonici . . . possunt exire chorum per unum hostium et intrare per aliud*, 135va). Rondom het koor is een balustrade met openingen aangebracht, waardoor de assistenten op Palmzondag palmtakken naar de leken werpen (*ministri jactabunt palmas laycis per foramina*, 37bisrb), cf. DUC. II, 316, s.v. *Chorus*, 2, *Pars ecclesiae in qua clerus consistit ac concinit*; MW. II, 549, 23-30; N-K., 177, s.v. *Chorus*, 3.

Het schoonhouden van het koor is aan de onderkoster toevertrouwd (*subcustos purgabit chorum*, 129vb), maar de grote schoonmaakbeurt krijgt het koor na de completen van woensdag in de Goede Week, als de koster de matten uit de zetels van het koor laat weghalen en de koorbanken grondig laat reinigen (*post completorium custos faciet deponi nattas ex sedibus chori et locum faciet mundari*, 38va).

12. *Clastrum* = Klooster. De *Ordinarius* gebruikt dit woord in de betekenis van Kloosterterrein, het grondgebied dat aan de kanunniken voorbehouden is, in de drie volgende gevallen:

a) bij het kiezen van een begraafplaats door extranei binnen het territorium van de collegiale kerk (*aliorum qui in clastro sepulturas elegerint*, 129vb; *si elegerint sepulturam suam in clastro*, 130ra).

b) bij het veroordelen van een kanunnik tot huisarrest binnen het kloosterterrein (*ad clastrum vel ad carcerem*, 127rb, 127va, 129va).

c) bij het trekken van de intredeprocessie voor de hoogmis op triplex feesten buiten het kloosterterrein (*fiet processio . . . transeundo clastrum per Forum Bladi*, 12rb; *fiet processio cum omnibus cappis circa clastrum et per Forum Bladi*, 104va, 118ra), cf. DUC. II, 362, s.v. *Clastra canonicorum*; MW. II, 700, 41-49.

In de verengde betekenis van Kloostergang gebruikt de *Ordinarius* dit woord alleen bij de beschrijving van de processieweg (*processio fiet per clastrum et Forum Bladi*, 90va, 94rb; *decanus . . . ibit ad clastrum intrando janua ante refectorium*, 118rb), cf. MW. II, 701, 3-8.

13. *Cripta* = Crypte. De oostelijke crypte heet de grote crypte of kortweg de crypte (*intrabit processio criptam majorem*, 87rb; *fiet pro-*

cessio ante criptam retro altare sancte Crucis, 12rb). De westelijke crypte heet de kleine crypte (intrabunt criptam minorem, 19vb), cf. BL., 232, s.v. Crypta, 4; DUC. II, 639, s.v. Crypta, 1, Cryptae potissimum appellantur oratoria et sacella subterranea; H-G., 92, s.v. Crypta; IUG., 318, s.v. Crypta; LThK. VI, 651-653; LW., 484.

14. Crux = Kruisbeeld, cf. Liturgische Vaten en Gebruiksvoorwerpen (Deel II, Hoofdstuk XXXVII, nr. 6). De Ordinarius maakt gewag van vier kruisbeelden of crucifixen. Het eerste is het altaarkruis op het kooraltaar (custos ecclesie dependet baltinos circa chorum et retro crucem, 43va). Het tweede is het grote kruis, dat voor het koor nabij de adelaar staat (septem vero candelae magne super candelabris stantibus ante chorum sub cruce et a latere magne crucis, 11va; pannus . . . ante sanctam crucem ante chorum, 30va; una candela debet poni juxta aquilam sub cruce, 38va-38vb). Het derde bevindt zich in het midden van de kerk, zonder nadere plaatsaanduiding (pannus . . . ante sanctam crucem in medio ecclesie, 30va). Het vierde is het kerkhofkruis (fit processio per cymiterium extra januam, juxta sanctam crucem et per ambitum, 45vb). Zeer waarschijnlijk staat het tegen de muur voor de Stephanuskapel op dezelfde plaats, waar op Palmzondag een kruis voor de kruisverering wordt gereedgezet (usque ad locum ubi crux fuerit posita, scilicet in cymiterio ad murum, qui est ante capellam sancti Stephani, 37bisrb), cf. H-G., 93; LThK. VI, 612-614, s.v. Kreuz, VII; LW., 1395-1396.

15. Ecclesia = Kerk. De Ordinarius vermeldt naast de conventuele of collegiale kerk van O.L.Vrouw (in ecclesia conventuali, 127ra; Ordinarius ecclesie beate Marie Trajectensis, 9ra) ook al de parochiekerk van de heilige Nicolaas (intrabunt ecclesiam parochie sancti Nicolai, 50ra; intrat processio ecclesiam parochie, 50va), cf. DUC. III, 224, s.v. Ecclesia collegiata, Ecclesia conventualis; DUC. III, 224, s.v. Ecclesia parochialis.

16. Fons, sing. (Fontes, plur.) = Doopvont. Bij de doopvontwijding op Pasen (cantando itur in parochiam ad fontes, 43ra) en Pinksteren (cum processione exeunt chorum et ad fontem vadunt cantando letaniam, 52rb) trekt men in processie naar de parochie, waar de doopvont staat. Met parochie is het parochiaal altaar onder de klokken bedoeld en niet de parochiekerk van de heilige Nicolaas, omdat gedurende de paasweek zowel de plechtigheden bij de doopvont als die bij het heilig graf binnen de O.L.Vrouwekerk plaatsvinden (subdyaconus . . . ad fontem et ad sepulchrum faciet similiter, 44vb), cf. BL., 358, s.v. Fons, 2; DUC. III, 542-543, s.v. Fons, 1; IUG., 469; LW., 609-610, s.v. Doopvont; N-K., 439, s.v. Fons, 1.

17. Janua = Kerkdeur. In de Ordinarius worden de namen van de volgende kerkdeuren vermeld:

a) Deur van de Martinuskapel. Zij is aangebracht in het portaal van de toren ten noorden van de kooromgang en geeft toegang tot het noorddwarspand (janua Sancti Martini, 22vb; janua ante capellam sancti

Martini, 12rb; janua penes capellam sancti Martini, 49va).

b) Deur van de Stephanuskapel. Zij is aangebracht in het portaal van de toren ten zuiden van de kooromgang en geeft toegang tot het zuiderdwarspand (janua versus Forum Bladi, 37bisrb).

c) Deur naast de parochie. Zij is aangebracht zuidelijk van de westbouw in de westwand van de voorhal naast de parochie, waarmee het parochiaal altaar onder de klokken bedoeld is (janua juxta parochiam, 12rb).

d) Deur vóór de refter. Men bereikt deze deur via het westelijk zijportaal, dat door de laatste travee van de kloostergang gevormd wordt. Zij bevindt zich in de scheidingsmuur links van de refter en geeft toegang tot de achterliggende ambitus of kloostergang (janua ante refectorium, 11rb, 118rb). De tegenoverliggende toegangsdeur tot de kerk wordt nergens in de Ordinarius vermeld.

De koster en de onderkoster moeten 's nachts in de kerk slapen om de deuren te bewaken (matricularius ecclesie debet dormire in ecclesia de nocte cum subcustode ad custodiendum januas, 139va).

18. Janua = Hostium = Koordeur. Twee deuren geven toegang tot het koor, die elk door twee beampten tijdens de koordienst bewaakt worden (cantor . . . cum soto descendentes chorum per utrasque januas, 44va; officianti . . . stabunt duo in dextra janua et duo in sinistra, 132ra; possunt exire chorum per unum hostium et intrare per aliud, 135va), cf. BL., 395; DUC. IV, 254; H-G., 180; IUG., 546; N-K., 506.

19. Lucerna = Godslamp. Wanneer een van de deelnemers aan de koordienst van het ene koor naar het andere wil oversteken, dan moet hij ofwel dicht bij de glazen godslamp van de ene zijde naar de andere gaan ofwel door de ene koordeur weggaan en door de andere het koor weer betreden (possunt transire penes lucernam vitream vel exire chorum per unum hostium et intrare per aliud, 135va), cf. LThK. III, 1266-1267, s.v. Ewiges Licht; LW., 881-882, s.v. Godslamp.

20. Monasterium = Munster. De Ordinarius gebruikt deze term slechts drie keer, en wel in de rubrieken voor de intredeprocessie op Pinksteren (custos habebit scolares super monasterium, qui spargent flores et gramen de monasterio inter processionem et perones, 53ra; columbas et alias aves volare facient per monasterium in memoriam Spiritus sancti, 53ra), cf. DUC. V, 454, s.v. Monasteria canonicorum; H-G., 245; IUG., 740, s.v. Monasterium, I, 2; N-K., 702, s.v. Monasterium, 5.

21. Parochia = Parochiealtaar. In het westkoor onder de klokken staat het altaar van de heilige Nicolaas, waaraan de O.L. Vrouwekerk de parochierechten ontleent. Deze benaming is ook na de bouw van de Nicolaaskerk blijven voortleven, want de deur in de westwand van de voorhal heet in de Ordinarius nog steeds: Deur naast de parochie (intrabitur janua juxta parochiam, 12rb).

Op de feestdag van de heilige Nicolaas trekt men niet minder dan drie keer in processie naar het parochiealtaar: bij het inzetten van het Ma-

gnificat bij de eerste vespers (processio vadit sub sampanas ad altare sancti Nicholai, 70vb), bij het aanheffen van het *Benedictus* bij de lauden (ad Benedictus antiphona *O Christi pietas*, et itur sub campanas et ibi cantatur, 71ra) en bij het beginnen van het *Magnificat* bij de tweede vespers (ad Magnificat antiphona *O Christi pietas*, et itur similiter sub campanas ad altare, quod fuit parrochia, 71ra-71rb).

Bij het parochiealtaar staat de doopvont (zie nr. 16).

22. Parochia = Parochiekerk. De parochiekerk van de heilige Nicolaas werd opgericht in het jaar 1343, cf. RUSS. II, 97. Het spreekt vanzelf, dat er sindsdien noodzakelijkerwijs contactpunten moesten ontstaan tussen de diensten in de collegiale kerk en die in de parochiale kerk. Een tiental jaren na de scheiding biedt de Ordinarius al twee regelingen tussen de matricularii van beide kerken. Het wijwater wordt door de plebaan in zijn parochiekerk gezegend en de matricularius van de collegiale kerk moet het daar gaan halen (plebanus . . . benedicet aquam in sua parrochia, 130rb; accedet matricularius ecclesie nostre ad parochiam et capiat de aqua benedicta, 130rb-130va). De matricularius van de parochiekerk moet voor de wijn en de hosties zorgen zowel voor het koor als voor de parochie (matricularius parochie . . . vinum et hostias procurabit ad chorum et ad parochiam, 131va), cf. DUC. VI, 178-179; N-K., 765, s.v. Parochia, 4.

23. Pelvis = Schaallamp. In het koor hangen drie schalen, waarin de koster op duplex en triplex feesten middelgrote kaarsen moet plaatsen (in primis vesperis custos ecclesie . . . ponet . . . mediocres candelas . . . in pelvis pendentes in choro tres, 10vb; si fuerit triplex festum . . . ponentur . . . tres mediocres candelae in pelvis in choro pendentes, 11va).

24. Porticus = Portaal. Bovenop het portaal, dat naast de refter ligt en door de laatste travee van de kloostergang gevormd wordt, zullen scholieren op Palmzondag de hymne *Gloria laus* aanheffen, als de palmprocessie de kerk binnentrekt (ibunt cum processione ad locum, ubi scholares super porticu juxta refectorium cantabunt *Gloria laus*, 37bisva), cf. BL., 635; DUC. VI, 425; TONG. I, 146, r. 69-82.

25. Pulpitum = Lezenaar. Het woord komt slechts één keer in de Ordinarius voor (cantores cantabunt in choro juxta pulpitum, 47ra). Op alle overige plaatsen wordt het synoniem gebruikt: Aquila (zie nr. 3), cf. BL., 684, s.v. Pulpitum, 2; DUC. VI, 564, s.v. Pulpitum, 1; IUG., 939; LW., 2335; N-K., 871, s.v. Pulpitum, 1.

26. Refectorium = Rafter. De refter ligt ten oosten van de laatste travee van de kruisgang, want de Ordinarius noemt de deur in de scheidingsmuur links van de refter tweemaal: Deur vóór de refter (janua ante refectorium, 11rb; 118rb), cf. BL., 704; DUC. VII, 75, s.v. Refectorium canonicorum; H-G., 333; IUG., 982; N-K., 898.

27. Scole (plur.) = School. In de Ordinarius staan twee teksten, waarin van een kapittelschool sprake is (cantor debet constituere unum clericum succentorem in scolis, 128ra; potest excusari . . . rector scolarium illo tempore, quando scholaribus legit in scolis, 132va). Over de

ligging van de school wordt echter niets meegedeeld, cf. BL., 742, s.v. Scola, 1; DUC. VII, 352, s.v. Magister scholarum; H-G., 354; IUG., 1056, s.v. Scola, 1.

28. Templum = Tempel. Het woord komt slechts één keer in de Ordinarius voor (capitulum faciet purgari parietes et testitudinem templi ad duos annos adminus, 129vb).

29. Vestibulum chori = Kleedkamer van het koor. Het woord komt slechts één keer in de Ordinarius voor (accedet matricularius ecclesie nostre ad parochiam et capiat de aqua benedicta et ferat ad vestibulum chori, 130rb-130va). Op twee plaatsen wordt het synoniem gebruikt: Armarium (zie nr. 4), cf. DUC. VIII, 292, s.v. Vestibulum, 1; N-K., 1080.

30. Via sanctorum = Heiligenweg. Hij loopt door de oostelijke arm van de kruisgang, die voor de kapittelzaal ligt, en ontleent zijn benaming aan het slotgebed van de intredeprocessie voor de zondagse hoogmis, dat de priester aldaar voor het Mariabeeld zegt: *Via sanctorum omnium, Jhesu Christe* (fiet processio . . . et transibunt ecclesiam et ambitum, et ante ymaginem beate Marie sacerdos moram fatiens cum ministris et aliis sequentibus, dicat collectam *Via sanctorum*, 10vb; claustrarius . . . purgabit *Via sanctorum*, 129vb; sepeliuntur . . . sacerdotes in *Via sanctorum* ante capitulum, 135ra), cf. ANDR. I, 52, 227, 264, 385, 410; TONG. I, 5, r. 104-108; TONG. I, 247, r. 77-82.

31. Ymago = Beeld. Voor het koor staat een Mariabeeld opgesteld. Bij de vespers zal de scholier met het wierookvat eerst de priester en vervolgens buiten het koor het beeld van Maria bewieroken, mits er geen statie in de kerk voorgeschreven is (solaris . . . thurificabit sacerdotem, deinde exhibit chorum et turificabit ymaginem beate Marie, si statio non fuerit in ecclesia facienda, 9ra-9rb). Bij het begin van de pefatie in de hoogmis zal de scholier met het wierookvat de diaken en de subdiaken bewieroken, en daarna buiten het koor de beelden van Maria en Barbara (quando pefatio incipitur, solaris cum thuribulo thurificabit dyaconum, postea subdyaconum, deinde exhibit chorum et thurificabit ymaginem sancte Marie et sancte Barbare, 13ra). Tijdens de koordienst mag men niet voor het Mariabeeld langs gaan, maar kan men desgewenst achter het beeld om van het ene koor naar het andere overgaan (nec transibunt ante ymaginem beate Marie, quando cantatur, sed retro ymaginem ante chorum possunt transire, 135va).

Een ander Mariabeeld staat in de kloostergang in de buurt van de kapittelzaal. Voor dit beeld komen de kanunniken samen, wanneer zij in processie naar het koor trekken (domini convenient, quando ultima campana pulsatur, ante ymaginem ambitus, 11vb). Op dezelfde plaats zegt de priester aan het slot van de intredeprocessie voor de zondagse hoogmis de collecte *Via sanctorum* (transibunt ecclesiam et ambitum, et ante ymaginem beate Marie sacerdos moram fatiens cum ministris et aliis sequentibus, dicat collectam *Via sanctorum*, 10vb).

Bij de grote intredeprocessie voor de hoogmis op triplex feesten draagt de deken op plechtige wijze een Mariabeeld in de processie mee

(decanus portans ymaginem beate Marie, precedentibus ipsum duobus scolaribus cum magnis candelis, 12ra).

Hoofdstuk XLI

COLLEGIALE FEESTEN

De verschillende geledingen van het collegiaal kapittel vieren op bepaalde dagen in de kersttijd hun jaarlijks feest.

1. Feest van de diakens (19ra)

De reeks van feesten wordt geopend door de diakens op de vooravond van het feest van Stephanus, diaken en martelaar. Na de vespers trekken zij in processie naar de kapel van de heilige Stephanus in het zuiderdwarspand om daar een statie te houden (fiet statio ante Sanctum Stephanum, et si dyaconi volunt habere festum, cantabunt responso-rium *Lapides torrentis*, cum versu et repeticione, versus *Gloria et Honore*, collecta *Omnipotens sempiterne Deus*).

2. Feest van de priesters (19vb)

Op de vooravond van het feest van Johannes, apostel en evangelist, vieren de priesters hun patroonsfeest. Na de vespers gaan zij vanuit het koor processiegewijs naar de kleine crypte in de westbouw om daar een statie te houden (si sacerdotes canonici et alii volunt habere festum, exhibunt chorum et intrabunt criptam minorem et cantabunt responso-rium *Vox tonitruui*, versus *In omnem terram*, collecta *Deus qui per os beati Johannis*).

3. Feest van de scholieren (20rb)

Op de vooravond van het feest van de Onnozele Kinderen vieren de scholieren na de vespers hun patroonsfeest (de Innocentibus antiphona *Clamaverunt*, et illam cantabunt scolares in festo suo).

4. Feest van de gezellen (23va)

Op de octaafdag van Epiphanie vieren de gezellen hun jaarlijks feest. Na de eerste vespers verlaten zij in processie het koor om in de kerk een

statie te houden (si socii voluerint tenere festum, cantabunt responso-
rium *Verbum caro*, et facient stationem in ecclesia).

Hoofdstuk XLII

KANUNNIKEN

De kanunniken van de O.L.Vrouwekerk vormen een wereldlijk conventueel of collegiaal kapittel (in qualibet ecclesia conventuali, ubi decem vel plures sunt canonici, 127ra), cf. DUC. II, 95-96, s.v. Canonici seculares; H-G., 46; IUG., 166, s.v. Canonicus, 1; MW. II, 181, 33-51; N-K., 128, s.v. Canonicus, 3.

De kanunniken, die de priesterwijding ontvangen hebben, worden kanunnik-priester of priester-kanunnik genoemd (invitorium cantabunt seniores canonici sacerdotes, 11vb; si sacerdotes canonici et alii volunt habere festum, 19vb).

De kanunniken, die met de weekdienst van het koor belast zijn, worden kanunnik van de week genoemd (ad matutinas invitorium . . . cantabit canonicus, cujus est septimana chori, 9va; incipietur secunda missa, quam celebrabit ebdomedarius cum dyacono et subdyacono ad deservendum constitutis, 18rb), cf. BL., 387, s.v. Hebdomadarius, 2; DUC. IV, 179, s.v. Hebdomadarii; IUG., 401, s.v. Ebdomadarius; N-K., 484, s.v. Hebdomadarius, subst. mascul., 2.

De kanunniken, die op triplex feesten met de dienst van diaken en subdiaken in de hoogmis belast zijn, worden kanunnik-diaken en kanunnik-subdiaken of diaken-kanunnik en subdiaken-kanunnik genoemd (decanus cum canonicis dyacono et subdyacono preparabunt se cum ornamentis, 44va; post terciam preparabit se decanus ad missam cum dyacono et subdyacono canonicis, 52ra).

De kanunniken, die als minderjarige scholier met het dienen van liturgische plechtigheden belast zijn, worden kanunnik-scholier of scholier-kanunnik genoemd (distributor ecclesie . . . dabit de qualibet requisitione . . . duobus canonicis scolaribus quartam vini, 132va; si aliquid amitteretur de predictis, custos posset requirere a scolaribus canonicis, qui scolarem constituerunt ad serviendum, 13va; si scolares claves non reportarent et aliquid amitteretur, potest ab eis matricularius requirere, vel a canonico, pro quo scolares serviunt, 131rb), cf. R. Post, *Scholen en Onderwijs in Nederland gedurende de Middeleeuwen*, Utrecht-Antwerpen 1954, p. 110; MW. II, 181, 46-49.

DE PROOST VAN HET KAPITTEL

De proost is het wereldlijk hoofd van het kapittel. Hij heeft de volgende benaming: Prepositus, cf. IUG., 894, s.v. Praepositus, 2; LThK. VIII, 809; N-K., 836, s.v. Praepositus, 2.

Reglement (127ra)

Het is de plicht van de proost om de kerk en haar bezittingen te verdedigen en eventueel vervreemde of verloren goederen naar zijn beste vermogen aan haar terug te bezorgen. Het begeavingsrecht van de prebenden en sommige kerken komt hem toe. Als deze vacant geworden zijn, moet hij ze niet uit gunst begeven, maar personen, die geschikt zijn om ze te bedienen, aan het kapittel van de kerk voordragen.

Aanvulling

De plebaan wordt door het gezamenlijke kapittel gekozen, zoals alle beamten, en moet na zijn verkiezing de zielzorg voor alle onderhorigen van de bisschop in Maastricht ontvangen uit de handen van de proost der kerk (130rb).

Hoofdstuk XLIV

DE DEKEN VAN HET KAPITTEL

De kapitteldeken is het geestelijk hoofd van het kapittel. Hij heeft de volgende benaming: Decanus, cf. N-K., 305, s.v. Decanus, 7.

De landdeken is het hoofd van het dekenaat, een district van het bisdom. Hij heeft de volgende benaming: Decanus consilii (plebanus non . . . subest decano consilii, 130va), cf. DUC. III, 19, s.v. Decanus, 4, Decanus episcopi; N-K., 305, s.v. Decanus, 8.

Reglement (127ra-127vb)

De deken wordt door het kapittel gekozen en door de proost in zijn ambt bevestigd. Ambtshalve moet hij de zielzorg en het bestuur uitvoeren over allen, die tot het gremium van de kerk behoren, met uitzondering van de scholieren. Ook moet hij alle ondergeschikten, t.w. de

kanunniken, de kapelaans, de gezellen en de beambten aanzetten om ieder zijn prebende, beneficie en ambt behoorlijk te bedienen, maar in de allereerste plaats moet hij zelf zijn eigen plicht volbrengen om niet in enigerlei opzicht schuldig te schijnen.

Wanneer de deken te weten is gekomen, dat iemand een vergrijp tegen de kerk heeft begaan — hetzij in het geheim, hetzij in het openbaar — dan moet hij hiervoor niet de ogen sluiten of de oren dichtstoppen. Als het vergrijp notoir is, mag hij de verdachte niet naar eigen inzicht veroordelen, maar is hij verplicht hem eerst volgens het canoniek recht te overtuigen. De verdachte moet voor het kapittel gedaagd worden, waar de deken hem het vergrijp in het bijzijn van de kanunniken zal voorleggen. Als de gedaagde een deugdelijke verontschuldiging kan aanvoeren, zal hij bij vonnis van het kapittel vrijgesproken worden. Als de gedaagde echter geen verontschuldiging kan aanvoeren, zal hij bij vonnis van het kapittel tot huisarrest binnen het claustrum of tot kerkerstraf veroordeeld worden naargelang de hoedanigheid van het vergrijp of de misdaad. Als het vergrijp geheim is, maar voor de deken door de evidentie van het feit vaststaat, moet hij hem onder vier ogen beschuldigen en hem gelasten er mee op te houden. Als de verdachte dit weigert, zal de deken twee kanunniken met zich meenemen en de verdachte op dezelfde manier beschuldigen. Indien de verdachte echter in zijn boosheid volhardt, moet men op bovengenoemde wijze tegen hem optreden. Mocht de deken dit verzuimen, dan moet hij goed weten, dat dit alles op zijn geweten neerkomt, waarvoor hij op zijn sterfdag voor de gestrengere rechter een zware rekenschap zal moeten afleggen. Als iemand tot huisarrest binnen het claustrum of tot kerkerstraf veroordeeld is, dan kan de deken op verzoek van het kapittel de straf verlichten. Hij mag hierbij echter niet de aanzienlijken of de vrienden naar de ogen zien, maar moet een ieder gelijkelijk recht verschaffen.

Als een van zijn ondergeschikten tegen iemand een gewelddaad heeft begaan door woord of daad of onttrekking van goederen, of als hij door bepaalde schulden zozeer belast is, dat de kwestie voor het kapittel gekomen is, dan moet hij bij vonnis van het kapittel hiervoor volledige genoegdoening geven zonder uitstel of prolongatie, tenzij de benadeelde partij dit goedvindt.

Na zijn verkiezing moet de deken zich binnen het jaar tot priester laten wijden. Eveneens moet hij zijn kanunniken, voor zover de wijdingsrang hen aanbelangt, allen noodzaken om zich te laten wijden.

De deken moet klaar staan om op alle triplex en duplex feesten de vespers, de metten en de mis te zingen, waarbij de kanunniken hem zullen dienen, voor zover de wijdingsrang hen aanbelangt. Wanneer de deken op de genoemde feesten, door ziekte of door een andere wettige reden gedwongen, niet aanwezig kan zijn, dan moet hij een van de kanunniken vragen om in de genoemde officies in zijn plaats te celebreren.

Het bovenvermelde voorschrift betreffende de vergripen moet ook

bij de kapelaans, de gezellen en de beambten in acht genomen worden. Zij mogen niet tot een straf veroordeeld worden, tenzij zij eerst door het kapittel op de voorgeschreven manier gedaagd en overtuigd zijn, omdat zelfs dieven en rovers niet opgehangen worden, tenzij zij eerst overtuigd zijn.

Niemand van het gremium van de kerk mag voor een andere rechter gedaagd worden dan voor de deken (anderhalve regel is uitgeradeerd).

Aanvullingen

Hoewel het reglement voorschrijft, dat de deken op alle duplex en triplex feesten de vespers, de metten en de mis moet zingen, is dit voorschrift in de praktijk tot bepaalde triplex feesten en enkele belangrijke plechtigheden beperkt gebleven.

1. De deken en de vespers

Op zon- en feestdagen zal de dienstdoende priester eerst de cantor en dan de deken in zijn koorafdeling bewieroken, als hij tenminste aanwezig is (*sacerdos . . . thurificabit . . . in choro decani, si presens fuerit, 9 ra*). Op triplex feesten zal de deken de vespers openen en de cantor het koor leiden (*in festis triplicibus . . . decanus incipiet vespervas et cantor reget chorum. 11vb*), wat bepaaldelijk op de feestdag van de Hemelvaart des Heren vermeld wordt (*in Ascensione Domini . . . decanus incipiet vespervas, 50va*). Op Paasdag begint de deken de plechtige vespers, staande bij de bovenste zetel in het rechterkoor (*decanus stabit in dextro choro in superiori sede, 44va*), en bewierookt aan het einde er van het altaar, de doopvont en het heilig graf (*44va-45ra*).

2. De deken en de metten

Op duplex en triplex feesten zal de deken de negende lezing houden (*11ra, 11vb*).

3. De deken en de hoogmis

Op zondagen zal de dienstdoende priester na de diaken en de subdiaken het eerst de deken in zijn koorafdeling met wijwater besprenken (*10ra*). Op triplex feesten celebreert de deken meestal in eigen persoon met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken (*in die Pasche . . . post terciam decanus erit preparatus ad missam cum dyacono et subdyacono canonicis in albis ornamentis, 44ra*). Bij de grote intredeprocessie, die op triplex feesten door het claustrum en over de Graanmarkt trekt, loopt de deken achteraan, terwijl hij een Mariabeeld in zijn handen draagt en door beambten onder leiding van de bakker van het kapittel aan de rechter- en linkerkant tegen een te sterke aan-

drang van het volk beschermd wordt (12ra; 132ra). Aan het slot van de processie zegt de deken tijdens de statie in de kerk het vers en de collecte (in Nativitate Domini . . . in processione . . . decanus dicet versum *Puer natus est nobis, cum collecta Concede quesumus omnipotens Deus*, 18vb).

De Ordinarius vermeldt de deken als celebrant van de hoogmis op de volgende triplex feesten: Kerstmis met de nacht- en dagmis (18rb), Epiphanie (22vb), Pasen (44ra), Hemelvaart des Heren (51rb), Pinksteren (53ra), Maria Lichtmis met de voorafgaande kaarsenwijding (86rb), Maria Boodschap (90va), Kruisvinding (94rb), Gedaanteverandering des Heren (104va), Maria Tenhemelopneming met de voorafgaande zegening der kruiden (107vb) en Kerkwijding (122rb). Voorts staat de deken als officiant in de Ordinarius opgeschreven voor Aswoensdag (29ra-29rb), voor de viering van het Mandatum in de vasten (31rb), voor de plechtigheden van Palmzondag (37bisra), Witte Donderdag (39va), Goede Vrijdag (40vb), de vigilie van Pasen (43rb) en de vigilie van Pinksteren (52ra).

4. De deken en de schatkamer

Drie prelaten, t.w. de deken, de scholaster en de schatbewaarder, hebben elk afzonderlijk een sleutel van de reliquie van het heilig Kruis en de andere reliquieën, en eveneens een sleutel van het kistje, waarin het grootzegel van het kapittel neergelegd is, zodat de een niet zonder de ander hiertoe toegang kan hebben. Het grootzegel mogen zij alleen gebruiken om brieven te zegelen bij besluit van het gezamenlijke kapittel (129rb), cf. N-K., 299, s.v. Custos, 9.

5. De deken en de begrafenis

De functie van de deken bij de bediening en de begrafenis van de kanunniken wordt beschreven in het hoofdstuk: Bediening en Begrafenis (Deel II, Hoofdstuk LVI, nr. 1 t/m 3).

Hoofdstuk XLV

DE CANTOR VAN HET KAPITTEL EN ZIJN ONDERCANTOR

Aan het zangkoor van de kapittelkerk zijn de volgende personen verbonden:

- a) De kanunnik-cantor. Prelaat, die krachtens zijn ambt aan het hoofd van het zangkoor staat (cantor ex suo officio debet regere chorum, 128ra), cf. MW. II, 194, 27-42.

- b) De ondercantor. Geestelijke, die in de kapittelschool het muziek-onderwijs geeft (cantor debet constituere unum clericum succentorem in scolis, 128ra), cf. DUC. VII, 644; H-G., 386; IUG., 1144; LThK. V, 1310, s.v. Kantor; LW., 2602; N-K., 1102.
- c) De voorzanger. Geestelijke, die de gezangen intoneert en het zang-koor dirigeert (cantor, sotio sibi adjuncto, cantabunt, 41ra), cf. BL., 129; DUC. II, 106, s.v. Cantor qui scholae cantorum praeest; IUG., 167; MW., II, 15-27; N-K., 129, s.v. Cantor, 2.
- d) De koorzangers. Leden van het zangkoor (tunc procedent alii cantores et cantabunt, 42vb), cf. DUC. II, 106, s.v. Cantores; H-G., 45; MW. II, 193, 63-194, 14; N-K., 128-129, s.v. Cantor, 1.
- e) De scholieren. Leerlingen van de kapittelschool, die in de liturgische diensten als zangertjes optreden (primo procedent duo scolares . . . et hii pueri cantabunt . . . hunc ymnum, 42rb), cf. DUC. VII, 349, s.v. Schola cantorum; DUC. VII, 350, s.v. Scholares de cantu; LW., 2524, s.v. Schola cantorum; N-K., 945, s.v. Schola, 12.
- f) De cantor-organist. De geleidelijke begripswijziging van „Cantor” naar „Organist” is behandeld in het hoofdstuk: Orgel en Organist (Deel II, Hoofdstuk XXXII, nr. 5).

Reglement (128ra-128rb)

De cantor wordt door het kapittel gekozen. Hij moet op de triplex en duplex feesten ambtshalve het koor leiden en samen met de kanunnik, die met de weekdienst van het koor belast is, bij het koor staan. Als deze kanunnik niet aanwezig is geweest en evenmin door een andere kanunnik zijn taak heeft laten volbrengen, dan moet de deken hem in het kapittel hierover berispen, en zo ook de cantor en alle anderen, wanneer zij in de metten en de andere uren hun plicht verwaarloosd hebben.

De cantor moet een clericus tot ondercantor in de school aanstellen, die bekwaam is om de scholieren drie keer per week zangles te geven, t.w. op maandag, woensdag en vrijdag, van 's morgens vroeg tot aan de prime, en na het middagmaal tot aan de vespers. In de Advent zal hij dagelijks zangles geven en na zondag *Letare* in de veertigdaagse vasten eveneens iedere dag. Elke scholier moet aan de ondercantor voor diens werk een sterling geven en in de vastentijd nog eens een sterling. Wanneer het tijd is om het koor te betreden, moet de ondercantor de scholieren samenroepen om het koor binnen te gaan en vanaf dit ogenblik zullen zij onder zijn bestuur staan, totdat zij uit het koor teruggekeerd zijn. Als de scholieren tegen de ondercantor weerspannig zijn geweest, moet de meester hen onder handen nemen. De ondercantor moet geregeld in het koor aanwezig zijn, zowel bij de metten als bij de andere uren, wegens de verzen en de responsoriën, die hij moet verzorgen, en wegens de scholieren, die dan onder zijn bestuur staan. Na de vespers zal hij in de school de responsoriën overhoren en de antiphonen rangschikken, die in de metten van de volgende dag, als dit een feestdag is, gezongen moeten worden.

Aanvullingen

De Ordinarius geeft geen uitsluitel omtrent de dagen, waarop de officiële cantor bij het koor heeft gestaan. De gebruikte term is dan ook soms vrij neutraal, b.v. koorleider (regens chorum, 11ra). In feite zal de liturgische taak van de kanunnik-cantor wel beperkt zijn gebleven tot bepaalde triplex feesten en enkele bijzondere dagen, waarop ook de deken officieerde.

1. De cantor en de vespers

Bij plechtige vespers staat de cantor samen met de kanunnik van de week bij het koor. De deken opent de vespers en de cantor heft de eerste antifoon aan, zijn socius de eerste psalm, de heren de andere antiphonen en de beide koorleiders om de beurt de overige psalmen, ieder aan zijn eigen koorzijde (11ra; 11va). Met name vindt men dit in de rubrieken van de feestdag van 's Heren Hemelvaart (in Ascensione Domini . . . decanus incipiet vespers et cantor cum soto suo stabunt ad chorum cum albis cappis et incipiet cantor antiphonam *Alleluia*, 50va). Bij de bewieroking aan het slot van de vespers ontvangen de cantor en zijn socius, allebei met een koorkap bekleed, het eerst dit eerbetoon, nog voor de deken (9ra; 44va).

2. De cantor en de metten

Indien een prose bij het negende responsorie van de metten aansluit, b.v. op Kerstmis de prose *Quem ethera*, dan zal de cantor twee zangers opstellen om haar te zingen (17vb).

3. De cantor en de hoogmis

Op het ogenblik, dat de intredeprocessie het koor verlaat, zal de cantor het responsorium aanheffen, dat bij de plechtigheid past (12ra-12rb; 18va; 104va; 107vb; 122rb).

Na de terugkeer van de intredeprocessie in de kerk wordt tussen Pasen en Pinksteren de hymne *Salve festa dies* gezongen. De cantor of de koorleider zal hiervoor twee zangers opstellen, waaruit blijkt, dat de kanunnik-cantor in de loop van de veertiende eeuw zijn functie als organisator van de zang begint te delegeren aan een voorzanger of koorleider met de liturgische titel van cantor (qui debent cantare *Salve festa*, cantor statuet vel regens chorum, 11va). Evenmin zijn deze zangers steeds kanunniken geweest, eerder is het tegendeel het geval, zoals valt op te maken uit de rubriek voor de intredeprocessie op het plechtige feest van de Kruisvinding, die aan de cantor de keuze laat tussen kanunniken of priesters (in Inventione sancte Crucis . . . ad processionem . . . statuet cantor duos canonicos vel sacerdotes ad cantandum *Salve festa dies* cum duobus versibus vel tribus sequentibus, 94rb).

Mocht er voor de hoogmis een trope gezongen worden, b.v. op Kerstmis de trope *Hodie cantandus*, dan kan de cantor tweemaal twee

zangers opstellen om hem te zingen, waarna de cantor op dezelfde toon de introitus *Puer natus* inzet (18vb). Anders zet de cantor onmiddellijk zelf de introitus in, b.v. op Maria Lichtmis (incipiet cantor in ecclesia introitum misse, videlicet *Suscepimus Deus*, 87ra).

In de hoogmis ontvangt de koorleider de vredeskus van de subdiaken om haar vervolgens aan de deken en het koor in de juiste rangorde over te brengen (13rb).

Hoofdstuk XLVI

DE SCHOLASTER VAN HET KAPITTEL EN ZIJN RECTOR

Aan de school van de kapittelkerk zijn de volgende personen verbonden:

- a) De kanunnik-scholaster. Prelaat, die krachtens zijn ambt aan het hoofd van de kapittelschool staat en als woordvoerder van het kapittel optreedt (debet scolasticus curam habere omnium scholarium, qui non sunt emancipati, 128va; scolasticus . . . debet esse os capituli . . . et omnes litteras dictabit, 128rb), cf. DUC. VII, 352, s.v. Scholasticus, Dignitas ecclesiastica; H-G., 355; IUG., 1056-1057, s.v. Scolasticus, 1; LThK. III, 501, s.v. Domscholaster; N-K., 946, s.v. Scholasticus, 3.
- b) De rector van de scholieren. Rector van de kapittelschool, die in opdracht van de curator van de school, de kanunnik-scholaster, aan de scholieren onderwijs moet geven en de tucht onder hen handhaven (scolasticus debet constituere scholaribus rectorem ydoneum, 128va; rector scholarium illo tempore, quando scholaribus legit in scolis, 132va; rector seu magister scholarium tollet emolumentum, quod sui precessores habere solebant, 128vb; magister apponet manus ad subjugandum scholares, 128rb), cf. DUC. V, 172, s.v. Magister scholarium; H-G., 230.
- c) De scholieren. Leerlingen van de kapittelschool (si scholares fuerint requisiti, scolasticus vel rector suus faciet unicuique conquerenti de ipsis justicie complementum, 128va), cf. H-G., 355; IUG., 1056, s.v. Scholaris, 1; N-K., 945, s.v. Scholaris, subst., 3.

Reglement (128rb-128vb)

De scholaster wordt door het kapittel gekozen. Hij moet als woordvoerder van het kapittel optreden in alle kapittelzaken tegenover iedereen, van welke rang of stand ook, en hen de mededelingen doen, die het kapittel hem opdraagt. Alle brieven, die het kapittel nodig acht,

moet hij dicteren of laten dicteren, en alle binnengekomen brieven onderzoeken, of zij echt zijn of vals. Een van de twee sleutels van het gerechtelijk zegel, dat zich in de kast naast de reliquieën van de heilige Barbara bevindt, heeft hij onder zijn beheer. De andere wordt beheerd door een kanunnik, die het kapittel hiertoe gemachtigd heeft. Beide zegelen met dit zegel de kapittelbrieven en alle andere brieven, die het kapittel hen zal laten zegelen, en zonder opdracht van het kapittel zullen zij geen enkele brief zegelen.

De scholaster moet zorg dragen voor alle scholieren, die minderjarig zijn, en hen naar zijn beste vermogen verdedigen tegen wie dan ook, als hen een gewelddaad aangedaan wordt. De scholieren mogen voor geen andere rechter gedaagd worden, noch wegens enige schuld noch wegens enige gewelddaad, dan voor de scholaster of zijn plaatsvervanger, de rector. Wanneer de scholieren gerechtelijk vervolgd worden, moet de scholaster of zijn rector aan iedereen, die zich over hen beklaagt, voldoende genoegdoening geven.

De scholaster moet voor de scholieren een bekwame rector aanstellen, die hen kan leiden en dag en nacht in de weer is om hen te onderrichten, omdat, voor het geval dat de scholieren door de nalatigheid van de rector enig nadeel mochten ondervinden, de scholaster hiervoor aan God rekenschap zal moeten geven. De rector van de scholieren moet in het koor aanwezig zijn bij de metten en de andere uren, niet alleen wegens de lezingen, die hij steeds op de vorige dag zal ordenen, aanwijzen en overhoren, opdat de scholieren deze niet gebrekkig lezen, maar ook ter wille van de scholieren zelf, zodat zij geen ondeugende streken in het koor zullen uithalen. De rector moet het einde van alle lezingen in de metten met een stukje was aanstrepen (*lectiones debent terminari hic et per totum annum per scolasticum seu suum rectorem*, 9vb; *rector terminabit cum cera omnes lectiones, que in matutinis debent legi*, 128vb).

De scholaster en de cantor zullen uit hun ambt ontvangen, wat zij rechtens moeten krijgen. Eveneens zal de rector ofwel de meester van de scholieren aan emolumenten ontvangen, wat zijn voorgangers gewoonlijk gekregen hebben, en geen verdere eisen stellen (*rector seu magister scolarium tollet emolumentum, quod sui precessores habere solebant, et non ultra requirit*, 128vb).

Aanvullingen

1. De scholaster en de schatkamer

De deken, de scholaster en de schatbewaarder hebben elk afzonderlijk een sleutel van de reliquie van het heilig Kruis en het grootzegel van het kapittel, zoals beschreven is in het hoofdstuk: De Dekan van het Kapittel (Deel II, Hoofdstuk XLIV, nr. 4).

2. De rector en de schooltucht

Wanneer de rector als handhaver van de schoolorde optreedt, gebruikt de Ordinarius voor hem de benaming: Meester (si aliquid deliquerint in choro vel in processione, succentor potest corrigere eos de omnibus preter de lectionibus, et illa correctio spectat ad magistrum, 128rb; si scolares fuerint rebelles succentori, tunc magister apponet manus ad subjugandum eos, 128rb).

3. De rector en het luiden van de klokken

De rector is verplicht de matricularius van de kapittelkerk te assisteren bij het luiden van de klokken, zoals de andere beambten, die toevallige baten genieten, t.w. de plebaan, de claustrarius en de bakker van het kapittel. Hij kan wel een plaatsvervanger sturen, wat in zijn geval wel steeds een scholier zal zijn geweest (qui personaliter presentes esse non possunt, debent pro eis mittere servum vel scolarem, 131ra).

4. De rector en zijn bezoldiging

De rector is van de koordienst vrijgesteld gedurende de tijd, dat hij in de school les moet geven (quando scholaribus legit in scolis, 132va). Zijn salaris zal wel gelijk geweest zijn aan dat van de onderkoster en de organist, omdat deze drie beambten ook bij toevallige uitkeringen gelijke baten genieten (in exequiis canonicorum . . . subcustos et rector scolarium, quilibet habet de dicto vino dimidium sextarium, 130ra; de qualibet requisitione . . . subcustodi dimidium, rectori scolarium dimidium, regenti organa dimidium, 132va).

Hoofdstuk XLVII

DE SCHATBEWAARDER VAN HET KAPITTEL EN ZIJN ONDERKOSTER

Aan de sacristie van de kapittelkerk zijn de volgende personen verbonden:

a) De schatbewaarder. Prelaat, die ambtshalve als koster aan het hoofd van de kosterij staat en de kerkschat moet bewaren (thesaurarius, constitutus a capitulo, debet habere in sua custodia omnia vasa aurea et argentea, libros, ornamenta, reliquias, 128vb), cf. DUC. VIII, 98-99; H-G., 401; IUG., 1188; N-K., 1026.

b) De onderkoster. Geestelijke, die de geestelijke en de hieronder opgesomde materiële taken in de kerk voor de schatbewaarder-koster

volbrengt (instituēt idem custos, sc. thesaurarius, unum sacerdotem, virum discretum, qui vices suas suppleat, 129ra), cf. DUC. VII, 626; IUG., 1136; N-K., 299, s.v. Custos, 7; N-K., 996.

c) De matricularius van de kapittelkerk. Koster, die bepaalde materiële taken in de kerk voor de schatbewaarder-koster volbrengt, zoals beschreven zal worden in het hoofdstuk: De Matricularius van de Kapittelkerk (Deel II, Hoofdstuk L).

d) De scholieren. Leerlingen van de kapittelschool, die in de liturgische diensten als ministranten optreden (solaris ad chorum serviens habebit thuribulum cum igne et thure paratum, 9ra).

Reglement (128vb-129rb)

De schatbewaarder wordt door het kapittel gekozen. Hij moet alle gouden en zilveren vaatwerk, liturgische boeken, paramenten, reliquieën en al wat dienstig voor de versiering van de kerk is, onder zijn hoede nemen. Om deze kerkschat te bewaren en te beheren, moet een rechtvaardige, goede, eerzame en bezonnen man benoemd worden, die een vroom leven leidt. Hij moet in de eerste plaats de tooi van de kerk zindelijk houden en het altaar en het koor ter gelegener tijd laten versieren in overeenstemming met het feest van de dag. In de tweede plaats moet hij in het koor de nodige kaarsen verstrekken. Tenslotte moet hij voldoende olie in de lampen van de kerk en de crypten laten gieten, opdat zij 's nachts niet uitgaan en hijzelf niet wegens deze nalatigheid buitengesloten wordt, als de bruidegom komt.

De schatbewaarder-koster moet tot plaatsvervanger een bezonnen priester aanstellen, die de ambtsplichten voor hem waarneemt (instituēt idem custos unum sacerdotem, virum discretum, qui vices suas suppleat, 129ra). Toch moet de koster de algehele supervisie over de kosterij houden, opdat de kerk niet ter oorzaak van de plaatsvervanger enige gerechtelijke dwaling ondervindt of ergens in tekort komt. De priester-onderkoster zal de sleutels van de kaarsen onder zijn beheer nemen en de kaarsen uitdelen, wanneer dit nodig is. Ook zal hij op feestdagen de nodige paramenten en koorkappen uitreiken. Ten derde zal hij de sleutels van de reliquieën van de heilige Barbara beheren wegens de pelgrims, die deze dagelijks komen bezoeken.

De onderkoster zal de dagelijkse mis voor de overledenen lezen en bij de offergang de helft van het offergeld beuren, maar de andere helft moet hij afstaan aan degenen, die het epistel en het evangelie gelezen hebben. Dezelfde verdeling van de offergaven geschiedt bij alle zielemissen, behalve bij de begrafenis van kanunniken, want hiervan kan de deken, zo hij wil, de helft innen voor het verrichten van de lijkdienst, cf. het aanhangsel op fol. 2ra: De Oblationibus et Officiis Vicariorum (Deel I, Aanhangsel V).

Wanneer zieken op advies van de plebaan of diens kapelaan een legaat aan de kosterij vermaakt hebben of kaarsen voor de begrafenis

bestemd hebben, dan moeten de genoemde geestelijken de giften eerlijk aan de koster of zijn plaatsvervanger ter hand stellen. Buiten de legaten mag de koster verder niets vorderen behalve de cijzen, die op de kosterij betrekking hebben, en de helft van het lichaam van de prebende, die aan de kosterij toegewezen is.

De onderkoster ontvangt 2½ mud rogge, die uitbetaald worden te Viertoren uit de molen van Godfried Clericus en zijn broers, en een halve mark in goede munt op een andere plaats (*que solvuntur apud Quatuor Turres de molendino Godefridi Clerici et suorum fratrum, et dimidiam marcham bone monete in alio loco*, 129rb).

Aanvullingen

1. De schatbewaarder en de schatkamer

De deken, de scholaster en de schatbewaarder hebben elk afzonderlijk een sleutel van de reliquie van het heilig Kruis en het grootzegel van het kapittel, zoals beschreven is in het hoofdstuk: De Dekan van het Kapittel (Deel II, Hoofdstuk XLIV, nr. 4).

2. De koster en de liturgie

Hij moet de nodige paramenten uitleggen en de kelk met de pateen gereedzetten voor de liturgische diensten (13va). Welke paramenten gebruikt zullen worden, kostbare of eenvoudige, staat te zijner keuze, wat blijkt uit de volgende rubriek voor Pasen: De priester, de diaken en de subdiaken zullen op paaszondag in de vespers dezelfde paramenten dragen als in de mis, maar op paasmaandag andere dragen dan op de vorige dag, zoals de koster verkiest en zonder moeilijkheid beschikbaar kan hebben (*sicuti custodi placuerit et commode habere poterit*, 45rb).

3. De koster en de paraliturgie

Op Palmzondag moet hij voor palmtakken zorgen, die voor de processie gezegend zullen worden (37vb-37bisra). Op Goede Vrijdag zal hij voor het dagofficie twee doeken op het altaar neerleggen, één aan de rechter- en één aan de linkerkant, en wanneer in de Passie de zinsnede over de verdeling van Christus' kleren gelezen wordt, zal de dienstdoende priester de ene, en de koster, staande naast het altaar, de andere wegnemen (40vb). Op Pinksterzondag zal hij scholieren van boven af het monasterium gras en bloemen laten strooien tussen de processie en de stoepranden (53ra). Op Maria Tenhemelopneming zal hij groene kruiden klaarhouden, die voor de hoogmis gezegend zullen worden (107vb).

4. De koster en de kaarsen

Kaarsen nemen in het dagelijks leven van de middeleeuwen een zeer belangrijke plaats in, zodat het te begrijpen is, dat de behoorlijke dis-

tributie er van voor de koster een voorwerp van aanhoudende zorg geweest is. Op duplex en triplex feesten moet hij op het altaar en op het koor ter verhoging van de feeststemming het vereiste aantal kaarsen neerzetten (10vb; 11va). In de Goede Week moet hij voor de donkere metten op het koor tussen twee groepen van zes kaarsen één speciale kaars plaatsen. Wanneer de twaalf kaarsen door scholieren successievelijk uitgedoofd zijn, moet hij deze bijzondere kaars brandend tot na de metten bewaren, zonder dat haar licht in de kerk kan worden waargenomen (39ra). Het verzorgen en plaatsen van de paaskaars is aan de koster toevertrouwd (42rb). Op Maria Lichtmis zal hij tussen de sext en de mis aan de deken, het kapittel en het koor, en vervolgens in de kerk aan de schepenen en andere voornamen personen, kaarsen voor de plechtige kaarsenwijding aanbieden (86vb-87ra).

Het gebruik van kaarsen bij begrafenissen zal behandeld worden in het hoofdstuk: Bediening en Begrafenis (Deel II, Hoofdstuk LVI, nr. 4 en 6).

5. De koster en de versiering van de kerk

Op duplex en triplex feesten zal hij voor de eerste vespers het altaar op waardige wijze versieren (10vb; 11va). Op Goede Vrijdag zal hij in het midden van het koor een plaats versieren, waar het heilig Kruis aanbeden moet worden (41ra). Voor Pasen zal hij brokaten doeken rondom het koor en achter het kruis en de reliekschrijnen op het koor laten neerhangen, zo prachtig als hij kan (43va). Voor Allerzielen zal hij van twee brokaten doeken in het midden van de kerk een katafalk maken, die door vier kaarsen geflankeerd wordt (118rb).

6. De koster en het schoonmaken van het koor

De zorg voor het geregeld schoonmaken van het koor is aan de onderkoster toevertrouwd (129vb). De grote schoonmaakbeurt krijgt het koor na de laatste completen in de Goede Week op woensdagavond, wanneer de koster de matten uit het koorgestoelte zal laten weghalen en het koor grondig zal laten reinigen (38va).

7. De koster en de bewaking van de kerk

De onderkoster en de matricularius zullen 's nachts in de kapittelkerk slapen om gezamenlijk de toegangsdeuren te bewaken, opdat niet de een of andere booswicht 's nachts binnendringt en iets steelt en meeneemt (130va).

DE KLOOSTERWACHTER VAN HET KAPITTEL

De kloosterwachter is de pedel van het kapittel (*claustrarius est nuncijs capituli*, 129va), cf. DUC. II, 362, s.v. *Claustrarius*, *Apparitor*, *Bedellus*, qui *intra claustrum serviat*; MW. II, 689, 65-69; N-K., 187.

Reglement (129va-130rb)

De kloosterwachter moet de belangen van het kapittel trouw behartigen. Wanneer de kanunniken met de deken in vergadering bijeen zijn, moet hij de toegangsdeur tot de kapittelzaal bewaken, opdat niemand er ongenodigd kan binnentreden. Indien iemand voor het kapittel verschijnen moet, zal hij hem oproepen en de vastgestelde dag voor zich noteren, zoals de heren verkiezen, zonder ook maar een enkel detail te verwaarlozen. Als een kanunnik tot gevangenisstraf of tot huisarrest binnen het claustrum veroordeeld is, moet hij herhaaldelijk in diens nabijheid zijn, zodat hij voor de veroordeelde kanunnik getuigenis kan afleggen, wanneer men hem van ongehoorzaamheid zou willen belasten.

Voor de vier hoogtijdagen, de vier Mariafeesten en het Kerkwijdingsfeest zal hij de kloostergang laten schoonmaken, maar voor de andere triplex feesten slechts de *Via Sanctorum* (= de oostelijke arm van de kloostergang die voor de kapittelzaal ligt), terwijl de onderkoster het koor en de *matricularius* de kerk voor hun rekening moeten nemen. Het kapittel zal de wanden en het dak van de kerk minstens om de twee jaar laten schoonmaken.

Bij de opname van een kanunnik in het kapittel zal de kloosterwachter hem de evangelietekst aanbieden, waarop de voorgedragen kanunnik de eed moet afleggen. Na zijn opname zal de nieuwe kanunnik hem het stel kleren afstaan, dat hij bij de plechtigheid gedragen heeft, of in plaats hiervan hem een gelijkwaardige som gelds geven.

De laatste functie van de kloosterwachter is de verzorging van de begrafenis der overleden kanunniken, welke verderop behandeld zal worden in het hoofdstuk: *Bediening en Begrafenis* (Deel II, Hoofdstuk LVI, nr. 4).

Aanvulling

De kloosterwachter is verplicht de *matricularius* van de kapittelkerk te assisteren bij het luiden van de klokken, zoals de andere beambten, die toevallige baten genieten, t.w. de plebaan, de rector van de scholieren en de bakker van het kapittel. Als hij hiervoor niet persoonlijk onder de klokken aanwezig kan zijn, dan is hij verplicht een plaatsvervanger te sturen (131ra).

DE PLEBAAN VAN DE PAROCHIEKERK

De plebaan is een priester, die voor de parochiële zielzorg verantwoordelijk is (debet habere curam animarum, 130rb), cf. DUC. VI, 364; H-G., 292; IUG., 866; LThK. VI, 993, s.v. Leutpriester; N-K., 808.

Reglement (130rb-130va)

De plebaan wordt door het gezamenlijk kapittel gekozen zoals alle beamten. Hij moet de zielzorg voor alle onderdanen van de bisschop in Maastricht uit de handen van de proost ontvangen en dag en nacht over de hem toevertrouwde kudde waken, opdat de wolf, d.w.z. de duivel, er niet binnendringt, omdat hij op de oordeelsdag hiervan rekenschap moet afleggen. Steeds moet hij klaar staan om hen te weiden en hen de laatste heilige sacramenten toe te dienen, wanneer en zo dikwijls als zij hem er om vragen (debet esse semper paratus ad pascendum eos et ad ecclesiastica sacramenta eis ministranda, quando et quociens requisitus fuerit, 130rb).

Op de zondagen zal hij na de metten of omstreeks de prime in zijn parochiekerk water zegenen. Nadat het water gezegend is, zal de matricularius van onze kerk zich naar de parochiekerk begeven om daar het wijwater te gaan halen voor de sacristie van het koor. Hier zal hij het aan de celebrant van de mis aanbieden om de heren en het volk in het koor volgens gewoonte er mee te besprenkelen.

Hij is niet verplicht om aan de vergadering van de plattelandsclerus deel te nemen (plebanus non debet interesse capitulo sacerdotum ruralium, 130va). Evenmin is hij ondergeschikt aan de deken van het dekenaat en ook niet aan de plaatselijke aartsdiaken, maar hij is onmiddellijk ondergeschikt aan de deken en het kapittel (nec subest decano consilii, nec archidiacono, sed decano et capitulo ecclesie subest immediate, 130va). Ook hoeft hij de bevelen van de aartsdiaken niet rechtens uit te voeren, maar alleen uit welwillendheid van onze kant.

Bij het overlijden van de plebaan kan de deken van het dekenaat geen enkel recht doen gelden, want tijdens zijn ziekte zal de plebaan door de kapelaans van de week bezocht worden en zijn uitvaartdienst zal worden gehouden als van een koraal van de kerk.

Aanvullingen

De plebaan is verplicht ofwel persoonlijk ofwel door een plaatsvervanger de matricularius van de kapittelkerk te assisteren bij het luiden van de klokken, zoals alle beamten, die toevallige baten genieten, t.w. de rector van de scholieren, de kloosterwachter en de bakker van het kapittel (131ra).

De plebaan heeft het recht om de matricularius van de parochie aan

te stellen. De taakverdeling en de regeling der geldzaken tussen de plebaan en zijn matricularius zullen verderop behandeld worden in het hoofdstuk: De Matricularius van de Parochiekerk (Deel II, Hoofdstuk LI).

Hoofdstuk L

DE MATRICULARIUS VAN DE KAPITTELKERK

De matricularius van de kapittelkerk is een beambte, die in de matricula (= register) van de kerk ingeschreven is en als helper van de onderkoster voor de schatbewaarder-koster de hieronder opgesomde materiële taken in de kerk volbrengt (*officium matricularii capituli*, 130va), cf. DUC. V, 308, s.v. *Matricularii* (Gall. Marregliers); N-K., 663, s.v. *Matricularius*, 3.

Reglement (130va-131rb)

De matricularius en de onderkoster zullen 's nachts in de kapittelkerk slapen om gezamenlijk de toegangsdeuren te bewaken, opdat niet de een of andere booswicht 's nachts binnendringt en iets steelt en meeneemt.

Hij zal er voor zorgen, dat de lampen met olie gevuld zijn en haar op tijd aansteken en uitdoven. Mocht de olie opraken, dan moet hij aan de onderkoster om aanvulling vragen en deze zal hem op zijn verzoek bedienen.

Na de nachtwacht zal hij de metten luiden aan de hand van het volgende tijdschema: Tussen Pasen en het octaaf van Pinksteren zal hij omstreeks zonsopgang luiden, omdat er slechts drie lezingen gehouden worden. Na het octaaf van Pinksteren tot het feest van Remigius (1 oktober) zal hij bij het aanbreken van de dag luiden, wanneer er drie lezingen zijn; voor het aanbreken van de dag, wanneer er negen lezingen zijn; zó vroegtijdig, dat de metten voor het aanbreken van de dag voltooid zijn, wanneer er een duplex of triplex feest wordt gevierd. Van het feest van Remigius tot Pasen moeten de metten kort voor het aanbreken van de dag geluid worden, wanneer er drie lezingen zijn, maar op zon- en feestdagen moeten zij voor het aanbreken van de dag voltooid zijn, waarbij hij de omvang en de lengte van het officie in acht moet nemen.

Voor de lauden moet de matricularius luiden, zoals de gewoonte vordert. Op het juiste uur van de prime zal hij de prime luiden: Op feestdagen met twee grote klokken en op de andere dagen met een kleine klok. Na de prime zal hij de terts luiden. Na de terts zal hij de mis luiden: Op feestdagen met alle klokken, op zondagen en op dagen van negen lezingen met alle klokken, uitgezonderd de drie grootste, en op feriaaldagen met twee kleine klokken. Hierbij moet hij zich door niemand laten ophouden, opdat het koor hierdoor niet belemmerd wordt.

Wanneer onder de hoogmis het *Pater noster* gezongen wordt, dan wordt een van de grote klokken geluid als het een feestdag is, en na de communie de volgende grote klok. Als er negen lezingen zijn, dan wordt bij het *Pater noster* de vijfde klok geluid, die vroeger de parochieklok was, en na de communie de klok, waarmee men het koor betreedt. Op feriaaldagen wordt bij het *Pater noster* de vierde kleine klok geluid en na de communie de vroegere parochieklok, nl. de vijfde klok. Om het zingen van de sequentie op duplex en triplex feesten aan te kondigen, moeten er twee grote klokken geluid worden.

Omdat de matricularius deze manier van klokkeluiden natuurlijk niet alleen kan volbrengen wegens het groot aantal klokken, moeten alle beambten, die toevallige baten genieten, t.w. de plebaan, de rector van de scholieren, de kloosterwachter, de bakker van de kerk, de roededrager Johannes Sluseman en zijn opvolgers in dit ambt, op alle duplex en triplex feesten, bij de vespers, de metten en de mis, wanneer er geluid moet worden, onder de klokken aanwezig zijn. Bovendien zijn zij verplicht om de matricularius behulpzaam te zijn bij het luiden van jaargetijden, vigilies en missen voor overledenen, en als zij persoonlijk niet aanwezig kunnen zijn, in hun plaats een knecht of een scholier te sturen, die hun taak als plaatsvervanger overneemt. De functie van Mathias de Gladio en zijn opvolgers in het ambt van klokkeluiders bestaat slechts hierin: Iedere dag 's avonds laat de aflatenklok te luiden. Als er bij een uitvaartdienst voor de overledene geluid moet worden, ontvangt de matricularius hiervoor per keer twaalf penningen.

De matricularius bewaart de sleutel van de kist, waarin de dagelijkse liturgische gewaden en boeken liggen, die hij aan de ministranten op de vastgestelde tijden ter hand moet stellen, nl. voor de vespers, de metten en de mis. Na afloop van de dienst moeten de scholieren de sleutel aan de matricularius teruggeven, die de kist en de sleutel onder zijn hoede zal nemen. Mocht er toch iets verloren raken, dan kan de schatbewaarder met behulp van het kapittel het van de matricularius terugvorderen. Indien de scholieren de sleutel niet terugbrengen en er daardoor iets verloren zou gaan, dan kan de matricularius het van de scholieren opeisen of anders van de kanunnik, voor wie de scholieren dienen.

Aanvullingen

Op Goede Vrijdag en Paaszaterdag zal de matricularius met een

klepper naar de woningen van de kanunniken en de kapelaans gaan om daar de metten en het dagofficie aan te kondigen (40rb; 40vb; 42ra).

Bij de intredeprocessie voor de hoogmis op triplex feesten zal de matricularius voorop lopen om de weg te bereiden (12ra). Hierbij moet hij in geestelijk gewaad gaan, maar mag hij geen bonnet dragen (132ra).

Aangaande de bovengenoemde roededrager Johannes Sluseman vermeldt een cijnsboek van 1377, dat hij in het jaar 1368 gestorven is (requisivit idem Johannes dicta bona cum dimidia ama vini post mortem Johannis Sluijsmans predicti anno 1368. Item ad dicta bona sex sch. census simplex ex legato Johannis Sluijsmans virgiferi nostri), cf. FRANQ. II, 217-218.

Aangaande de bovengenoemde Mathias de Gladio, die met het dagelijks luiden van de aflatenklok in de avonduren belast was, vermeldt hetzelfde cijnsboek, dat hij een cijns aan het kapittel van de O.L.Vrouwekerk gelegateerd heeft (census iste legatus est per Mathiam de Gladio quondam virgiferum nostrum), cf. FRANQ. II, 259.

Hoofdstuk LI

DE MATRICULARIUS VAN DE PAROCHIEKERK

De matricularius van de parochiekerk is een beambte, die in de matricula (= register) van de kerk ingeschreven is en als helper van de plebaan de hieronder opgesomde materiële taken in de kerk volbrengt (officium matricularii parochie, 131rb).

Reglement (131rb-131vb)

De matricularius van de parochiekerk wordt door de plebaan aangesteld om hem in de kerk 's morgens en 's avonds steeds behulpzaam te zijn.

Hij assisteert de plebaan 's morgens als er vrouwen zijn, die de kerkgang willen doen, waarvoor de plebaan twee penningen en de matricularius één obool (= halve penning) ontvangt.

Op de vastgestelde tijd helpt hij de plebaan bij het zingen van de mis, waarvoor hij de nodige paramenten moet uitleggen en later weer opbergen. Ook moet hij zorgen voor de miswijn en de hosties voor het koor en voor de parochie.

Bij het toedienen van ieder sacrament moet hij naast de plebaan staan. Als er echtparen huwen, zal hij bij de huwelijksvoltrekking de

kaars en de wijwaterkwast gereed houden. Tijdens de huwelijksmis zal hij één penning krijgen, wanneer hij het paxtafeltje aan de bruid aanbiedt om te kussen.

Bij het ziekenbezoek draagt hij de bel en de lamp, waarvoor hij echter geen vergoeding krijgt, maar de plebaan mag aannemen, wat hem gegeven wordt. Bij het laatste oliesel zal de plebaan het sacrament dragen, de matricularius het boek, het kruis en het wijwater, voor welke bediening de plebaan acht penningen en de matricularius één penning ontvangt. Voor het toedienen van het doopsel beurt de plebaan het gewone recht, nl. (lacune in de tekst), maar de matricularius niets, behalve tussen Pasen en Pinksteren, want dan ontvangt hij van het eerste kind, dat in het nieuwe doopwater gedoopt wordt, één penning (habet de primo puero in novo fonte baptizato unum denarium, 131va).

Bij de uitvaartdienst van een overledene krijgt hij voor het delven van het graf acht penningen, maar als het graf in de parochiekerk is, twaalf penningen. Wanneer men op de zevende en de dertigste dag het graf bezoekt, ontvangt hij één penning.

Iedere maandag en iedere zaterdag krijgt hij één penning van de plebaan en op de vier voornaamste feesten van het jaar, de vier Mariafeesten en het Kerkwijdingsfeest, zes penningen.

Hij zal de bevelen van de prelaten in opdracht van de plebaan uitvoeren en voor dit werk het gewone recht beuren.

Hoofdstuk LII

DE BAKKER VAN HET KAPITTEL

De bakker van de kapittelkerk is niet alleen belast met het toezicht op de bakkerij, maar moet ook op de bakkersgezellen letten, wanneer zij in de kerk dienst doen (*pistor ecclesie ex suo officio et juramento debet examinare bladum*, 131vb).

Reglement (131vb-132ra)

De bakker van de kapittelkerk moet krachtens zijn ambtseed nagaan of het graan, dat men aan het kapittel verschuldigd is als pachtgeld of hoe dan ook, al dan niet betaalbaar is, zoals men van oudsher gewoon is graan aan het kapittel in betaling te geven. Dit zal hij aan het kapittel bekend maken of aan de personen, aan wie zij het invorderen toevertrouwd hebben.

Hij is gehouden voor de heren de broden getrouw volgens het gebruikelijke gewicht te maken en dit zal in het eedformulier staan (hoc stabit in iuramento, 131vb). Wanneer het kapittel gemerkt heeft, dat het voorgeschreven gewicht in de genoemde broden of weggen vervalst is, dan moeten de deken en het kapittel hem conform het oordeel van het kapittel bestraffen. Dit is ook van toepassing op de broden voor de geassocieerde kapelaans, die hen verstrekt moeten worden met hetzelfde gewicht als toen zij aan hen op de jaargetijden of de feestdagen gelegateerd werden.

In iedere processie op duplex en triplex feesten zal hij in geestelijk gewaad en blootshoofds, d.w.z. zonder bonnet, en met een witte of beschilderde stok in zijn handen met zijn gezellen achter de deken lopen, terwijl de matricularius in dezelfde dracht voor de processie uit loopt. Indien er in het koor een processie wordt opgesteld, moeten de voornoemde beambten de koorkappen aangeven en na de dienst weer wegbrengen, en nadat de heren de koorkappen omgedaan hebben, zullen twee gezellen bij de rechter- en twee gezellen bij de linkerdeur gaan staan en goed oppassen, dat geen enkele bedelmonnik het koor betreedt of andere personen, die daar rechtens geen toegang hebben (custodient, ne aliquis questionarius intret chorum vel alii, qui de jure intrare non debent, 132ra). Als zij in de voornoemde punten hun plicht verzuimen, kan de deken een betere plichtsbetrachting van hen eisen en hen door middel van een kapittelvonnis terechtwijzen.

Aanvullingen

De gezellen van de bakker moeten met stokken in de processies links en rechts van de deken lopen om hem tegen een te grote aandrang van het volk te beschermen (officiati alii ibunt in latere decani cum baculis, custodientes eum, ne a populo prematur, 12rb).

Bij het Mandatum op Witte Donderdag zal hij zorgen voor de mandata (= broden) volgens de van oudsher gebruikelijke vorm en aantal, nl. zoveel als van zes vaten gemaakt kunnen worden (pistor ecclesie habebit mandata vel panes secundum formam et quantitatem antiquitus observatam, scilicet quantum de sex vasis fieri possunt, 39vb).

DE PROVISOR VAN DE REFTER

De provisor van de refter is een beambte, die met de verdeling van de gelegateerde broden belast is (*officium provisoris refectorii*, 132ra), cf. DUC. VI, 548; H-G., 319; N-K., 868, s.v. Provisor, 7.

Reglement (132rb)

Nadat de bakker van de kerk de graanleveranties onderzocht en goedgekeurd heeft (zie Deel II, Hoofdstuk LII), moet de provisor van de refter het graan in ontvangst nemen. Dit graan zal hij op ieder feest, waarop broden of weggen aan de heren en de gezellen gegeven moeten worden, aanbieden overeenkomstig de maat, die door de gelovigen op de feesten en de jaargetijden gelegateerd is, zonder enige tekortdoening.

Op gelijke wijze moet hij handelen met het graan, dat verkocht wordt, maar het geld hiervan dient hij aan de betaalmeester te overhandigen, die het in het koor onder de heren en de gezellen zal verdelen (zie Deel II, Hoofdstuk LIV).

Hoofdstuk LIV

DE BETAALMEESTER VAN HET KAPITTEL

De betaalmeester van het kapittel, alias de betaalmeester van het koor of van de kerk, is een beambte, die de geldzaken van het kapittel regelt (*distributor chori procurabit vinum in refectorio*, 39vb; *distributor ecclesie colliget omnes census ecclesie . . . et distribuet*, 132rb), cf. BL., 286. Aan het begin van de zeventiende eeuw heeft een onbekende hand speciaal op dit hoofdstuk de aandacht willen vestigen door zesmaal dubbele strepen in de marge er naast te plaatsen.

Reglement (132rb-132va)

De betaalmeester van het kapittel moet alle cijnzen van de kerk en alle kapoenen innen. Op alle feestdagen en bij alle jaargetijden moet hij klaarstaan om op de verplichte tijden, dagen en uren de genoemde cijnzen te verdelen, zoals zij gelegateerd zijn. Op feestdagen vindt de verdeling als volgt plaats: In de vespers, wanneer het *Magnificat* gezongen wordt; in de metten bij het *Benedictus*; in de mis, wanneer het

Agnus Dei gezongen wordt. Bij jaargetijden wordt de verdeling na de mis gehouden bij de *Commendatio animae* (= Aanbeveling van de ziel). De cijnzen zal hij onder de aanwezigen verdelen en niemand, die het presentiegeld wil ontvangen, zal zich kunnen verontschuldigen, maar zij moeten aanwezig zijn en voor de zielen bidden, die hun aalmoezen aan hen gelegateerd hebben, en op de feestdagen persoonlijk de legaten bedienen door te zingen en te lezen. Twee beambten slechts mogen zich verontschuldigen, nl. de plebaan, wanneer hij zijn zieken bezoekt, en op gelijke wijze de rector van de scholieren, wanneer hij in de school aan de scholieren les geeft of een ander wettig beletsel heeft met betrekking tot zijn ambt. Met uitzondering van deze twee kan niemand zich verontschuldigen, tenzij hij een wettige reden kan aanvoeren.

Hij vergaart alle heffingen, waarvan hij een elfde deel voor zich mag behouden (*colligit requisitiones et undecimam sibi reservabit*, 132va). Na de vergaring zal hij van iedere heffing aan iedere kanunnik, zowel aanwezige als afwezige, een halve sextarius wijn (= zesde deel van een aam) geven, aan de deken een sextarius samen met de verschuldigde portie, aan de onderkoster een halve sextarius, aan de rector van de scholieren een halve sextarius, aan de organist een halve sextarius en aan de twee kanunnik-scholieren ieder afzonderlijk een kwart sextarius (*duobus canonicis scholaribus quartam*, 132va).

Aanvullingen

Voor de viering van het Mandatum op Witte Donderdag zal hij voor de wijn, en de bakker van het kapittel voor de nodige mandata (= broden) in de refter zorgen (39vb).

Het geld van het verkochte graan zal hij van de provisor van de refter in ontvangst nemen om het in het koor onder de heren en de gezellen te verdelen (zie Deel II, Hoofdstuk LIII).

Hoofdstuk LV

DE GRIFFIER VAN HET KOOR

De griffier van het koor is een beambte, die moet noteren, welke kanunniken in het koor aanwezig zijn (*scriptor chori debet esse presens . . . et scribere . . . canonicos presentes*, 132vb), cf. DUC. VII, 369, s.v. *Scriptores publici, Notarii*; N-K., 948, s.v. *Scriptor*, 1.

De griffier van het koor moet toezicht houden op het koorbezoek van de kanunniken en hiervoor in de metten, de mis en de vespers aanwezig zijn. Krachtens zijn ambtseed, die hij ten overstaan van de kerk heeft afgelegd, moet hij de kanunniken opschrijven, die in de voornoemde uren aanwezig zijn, zonder hierbij iemand te ontzien.

Hij zal op vier datums in het jaar hiervan afrekening houden, t.w. op het Kerstfeest, het Paasfeest, het feest van Johannes de Doper (24 juni) en het feest van Remigius (1 oktober). Op ieder van deze termijnen moet het geld van Herk (plaats gelegen bij Hasselt, cf. FRANQ. II, p. 79, annot. 2) aan de heren uitgekeerd worden, dat hij zelf moet innen en na de afrekening verdelen. Eveneens moet hij op elk van deze vier datums aan iedere kanunnik een mud rogge uitdelen.

Aan de aanwezige heren zal hij op het feest van Allerheiligen een sextarius (= zesde deel van een mud) rogge, op Kerstmis een sextarius, op Pasen een sextarius, op Pinksteren een sextarius en op het Kerkwijdingsfeest acht vaten (= 8 maal $1/24$ mud) rogge toedelen. Aangaande deze rogge is door het kapittel verordend, dat iedere kanunnik hiervan spijzen moet laten maken op elk van de voornoemde feesten, en de kapelaans met de gezellen, die het hele jaar door in het koor dienst doen, hierop uitnodigen (*quilibet canonicus debet habere expensas in quolibet festo predicto, et invitare capellanos et socios, qui per totum annum in choro deserviunt*, 132vb).

Hoofdstuk LVI

BEDIENING EN BEGRAFENIS

1. Ziekte van de kanunniken (133ra-133rb)

Wanneer de kanunniken om de sacramenten der kerk vragen, nl. het viaticum, d.w.z. het Lichaam van Christus, zal de deken hen persoonlijk bezoeken samen met zijn kanunniken of anders een kanunnik als plaatsvervanger sturen. Hij zal hun biecht horen en hen van hun zonden absolveren. Mochten bepaalde zonden van hen notoir en klaarblijkelijk zijn, dan moet de deken van hen een toereikende zekerheidstelling of schriftelijke borgtocht of onderpand ontvangen (*accipiet decanus sufficientem cautionem ab eis vel fidejussoriam seu interpnigus*, 133ra). Op

zijn minst moeten zij een promisse om te betalen geven en beloven voor hun zonden voldoening te geven als zij van hun ziekte hersteld zijn, en er verder mee op te houden (ad minus, fide prestita, promittant, ut, si de infirmitate convaluerint, quod de peccatis satisfacient et amplius desistent, 133ra).

Hij zal hen vermanen om uit het vermogen, dat God hen heeft geschonken, in de eerste plaats de verschuldigde en eventueel de onrechtvaardig verkregen goederen terug te geven. Over het resterend deel moeten zij hun testament maken ten gunste van de kerk, de armen en andere devote mannen. Over deze goederen moeten zij disponeren, zoals zij voor hun zieleheil voordelig achten.

Hij zal hen vermanen, als zij gevoelens van wrok of haat tegen bepaalde kanunniken of iemand anders mochten koesteren, door of buiten hun schuld, dat zij zich met hen verzoenen en om vergiffenis vragen. Hij zal hen vermanen dat zij voor betalingen zorgen, als zij zich door enig vonnis verbonden hebben verklaard (monebit, si cognoverint se in aliqua sententia, quod procurent absolutiones, 133rb).

Als dit volbracht is, zal hij aan de zieke het Lichaam van Christus geven en hem aansporen een vast vertrouwen op God te hebben en aan de barmhartigheid van God niet te wanhopen.

2. Laatste oliesel (133rb-133va)

Als een kanunnik zo ernstig ziek geworden is, dat hij om het laatste oliesel vraagt, luidt de claustrarius driemaal de kapittelklok om de deken, de kanunniken, de priesters en de gezellen samen te roepen. Op dit teken zullen zij naar het huis van de zieke gaan met het sacrament, waarbij twee scholieren met het kruis en het wijwater en twee scholieren met grote kaarsen voorop lopen, juist zoals bij het viaticum. Wanneer zij het huis van de zieke betreden, zegt de deken driemaal *Pax huic domui* en antwoorden de anderen iedere keer *Et omnibus habitantibus in ea*. Nu besprenkelt hij de zieke met wijwater en zegt hierbij *Asperges me Domine* etc. Vervolgens zal de deken aan de zieke de vraag stellen of hij het laatste oliesel wenst te ontvangen. Mocht de kanunnik nog vergeten zonden willen biechten, dan moet de deken eerst zijn biecht horen. Hierna worden de gebeden gezegd, die bij het sacrament behoren. Dan zalft hij hem achtereenvolgens op het voorhoofd, op de lippen, op de borst, in de handen, als hij geen priester is, maar als hij wel priester is, moet hij hem bovenop de handen zalven, omdat de bisschop hem bij de wijding in de handen gezalfd heeft, daarna de oren en de neus, tussen de schouders en tenslotte op de voeten. Bij de zalving moet hij steeds de gezalfde plaats met werk afvegen en dit later verbranden en het sacrament moet hij met zout en water van zijn handen afwassen. Bij het wassen van de handen in een waskom worden de zeven boetpsalmen met de gebeden en de collecten gelezen, die in het boek vervat zijn. Het afwaswater moet in het vuur geworpen worden, in het heilig putje of in

stromend water. Hetzelfde ziekenbezoek ontvangen de kapelaans, de gezellen en de scholieren, die tot de jaren des onderscheids gekomen zijn, van een priester, die de deken met zijn taken belast heeft.

3. Begrafenis van de kanunniken (133vb-134va)

Wanneer de kanunniken ten gevolge van de ziekte uit deze wereld zijn heengegaan, zullen de aangestelde executeurs-testamentair er voor zorgen, dat de overledenen met de paramenten, die bij hun wijdingsrang behoren, bekleed worden en van het sterfbed met een hiervoor geschikte kist op een lijkbaar afgelegd worden (de lecto ponentur cum vase ad hoc apto in pheretrum, 133vb). Na het middagmaal zal er voor kanunniken drie keer, maar voor priesters en gezellen slechts één keer geluid worden.

Bij de vespers luidt de kloosterwachter de kapittelklok en zal men in processie naar het sterfhuis gaan om het lijk naar de kerk te brengen onder het zingen van het responsorie *Libera me Domine*. Bij de begrafenis van een kanunnik zullen kanunniken het lijk dragen, maar bij een priester, gezel of scholier zullen priesters, gezellen of scholieren de dragers zijn, en zowel bij de aanbrenging van het lijk naar de kerk als bij de begrafenis zullen beambten de klokken luiden. Als het lijk in de kerk is aangekomen, worden de dodenmetten gezongen met negen lezingen voor kanunniken en priesters, maar met drie lezingen voor gezellen en scholieren. De dodenmetten sluiten aan bij het *Magnificat* van de vespers en worden geopend met het invitorium *Circumdederunt me* en de psalm *Venite*, waarbij de cantor *Venite* intoneert als het de begrafenis van een kanunnik betreft, en anders de priester van de week.

Bij het vallen van de avond zal de kapittelklok geluid worden, waarop de deken en het gehele convent in de kerk rondom het lijk samenkomen om daar een deel van het psalterium te zingen. De dienst wordt geopend met het zingen van het invitorium *Circumdederunt* met de psalm *Venite*, zoals boven vermeld is, en het psalterium zal gebeden worden tot aan het deel *Quid gloriaris* (= psalm LI), waarna drie lezingen met drie responsoriën van de dodenmetten gezegd worden. Vervolgens zal er zo vaak wijn ingeschonken worden als de executeurs van de overledene goedvinden. Na afloop hiervan zullen de kanunniken naar huis gaan, maar als de executeurs het verkiezen, zullen zij de priesters en de gezellen verzoeken om daar te blijven en het psalterium te voltooien met de lezingen en de responsoriën van de dodenmetten, waarbij telkens na de lezingen en de responsoriën wijn zal worden ingeschonken. De executeurs moeten hen voor de moeite het gebruikelijke bedrag geven, nl. aan de priesters twaalf, aan de gezellen acht en aan de scholieren vier penningen. Doen zij dit niet, dan zal iedereen naar huis gaan.

Zolang als het lijk van iemand, die tot het gremium van de kerk behoort, aanwezig is, zullen de completen, de metten en de prime niet met luider stem gezongen, maar met gedempte stem gebeden worden.

Indien echter iemand anders voor een halve aam wijn begraven moet worden, behoeven de uren van het officie niet wegens de overledene achterwege te worden gelaten, omdat het lichaam van zo iemand in de crypte of naar een andere plaats gebracht moet worden, zodat de uren van de dag niet vanwege het lijk gestoord worden.

Na de prime zal de deken zich gereed maken voor de begrafenismis met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken, als het lijk van een kanunnik is. De deken, bekleed met een zwart kazuifel, en de assistenten met een albe, begeven zich naar het altaar van de heilige Bartholomeüs en zeggen daar *Confiteor Deo*. Nadat zij het *Confiteor* gezegd hebben, komt een scholier naar voren, die een pyxis met hosties draagt, en achter hem de diaken. Nu brengt de koster stola's aan, die hij in het rechter- en het linkerkoor aan de kanunniken en de kapelaans zal uitdelen, waarna de diaken aan ieder van hen een hostie geeft om deze in de stola te leggen en tot na het evangelie te bewaren. Als dit gebeurd is, zal de cantor de introitus *Si enim credimus* inzetten. Na de lezing van het evangelie komen scholieren naar voren met de ampullen, de subdiaken met de pateen, de diaken met de kelk en achter hen de deken. Deze zal de hosties van de heren in ontvangst nemen en op de pateen leggen en hen zijn stola toereiken om te kussen. Nadat de kanunniken de hosties aangeboden hebben, zullen zij wijn en water in de kelk gieten, waarna de koster hun stola's zal terugnemen. Hierna deelt de kloosterwachter kaarsen uit om bij de offerande te offeren.

De deken gaat nu met zijn assistenten naar het altaar terug om de begrafenisdienst te volbrengen, zoals voor een gestorven kanunnik gebruikelijk is. Deze plechtige uitvaartdienst wordt uitsluitend voor gestorven kanunniken gehouden en de offergaven bij de begrafenis zullen aan de deken en de assistenten van de week toekomen. Een kapittelbesluit uit het jaar 1385 heeft het recht, dat de deken op de offergaven kan laten gelden, afgeschaft, cf. het aanhangsel op fol. 2ra: De Oblationibus et Officiis Vicariorum (Deel I, Hoofdstuk V).

4. De kloosterwachter en de begrafenissen (129vb-130rb)

Wanneer de dodenmetten voor de prime moeten worden gezongen, zal hij driemaal de kapittelklok met drie slagen luiden, totdat het officie begint.

Hij zal de graven gereedmaken voor de uitvaartplechtigheid van allen, die tot het gremium der kerk behoren, en evenzo van anderen, die hun begraafplaats in het claustrum gekozen hebben.

In de avonduren trekt de processie naar het sterfhuys om het lijk af te halen en hiertoe zal hij de kapittelklok luiden. Nadat het lijk naar de kerk overgebracht is, worden de dodenmetten gezongen met negen lezingen bij de begrafenis van kanunniken en priesters, maar met drie lezingen bij die van anderen.

Als het lijk van de overledene tot het consortium van de kerk behoort,

zal er voor de begrafenis geen wijn aan de heren gegeven worden, maar als het lichaam van een kanunnik is, wordt er een halve aam gegeven. Indien het lijk van een extraneus is en deze zijn begraafplaats in het claustrum gekozen heeft, wordt er op dezelfde wijze een halve aam wijn gegeven. Deze wijn zal de kloosterwachter in ontvangst nemen en aan de heren aanreiken. Slechts de aanwezige kanunniken zullen deze wijn krijgen en van de overigen de onderkoster en de rector van de scholieren, die ieder een halve sextarius (= een twaalfde deel van een aam) van de genoemde wijn zullen ontvangen.

Bij de begrafenis van allen, zowel kanunniken als anderen, die in de kerk of in de kloostergang begraven worden, verstrekt hij aan de heren en de gezellen bij het begin van de mis kaarsjes om te offeren, die na het offertorium zullen achterblijven voor de scholieren, die de mis dienen.

Voor het klaarmaken of laten klaarmaken van de graven beurt hij een vaste vergoeding. Als de graven in de kerk of in de kapittelzaal zijn, zal hij voor ieder graf drie schellingen in goede munt ontvangen. Als zij in de kloostergang zijn, waar de grafstenen liggen, zal hij eveneens drie schellingen ontvangen, maar voor de graven in het gedeelte zonder grafstenen zal hij twaalf penningen in goede munt ontvangen.

Van de wijn, die bij begrafenissen gegeven wordt, krijgt de deken een sextarius (= zesde deel van een aam) buiten de wijn, die hem uit zijn prebende toekomt.

Op de zevende en de dertigste dag wordt er geen gedachtenis van de overledenen gehouden, tenzij zij een jaargetijde gelegateerd hebben. In dit geval zal de kloosterwachter op dezelfde wijze kaarsjes verstrekken, zoals boven beschreven is, en de kaarsjes, die hiervan overblijven, mag hij voor zichzelf behouden.

5. Begrafenis van de gezellen (134va)

Wanneer een priester of een gezel of iemand, die tot het gremium van de kerk behoort, deze wereld verlaten heeft, zal de onderkoster met de assistenten van de week de begrafenisdienst verzorgen en de offergaven er van ontvangen.

6. Begrafenis van de priesters (134va-134vb)

Bij de teraardebestelling van priester-kanunniken en kapelaans gaan de priesters, voordat de overledene vanuit de kerk naar het graf wordt gedragen, rondom het lijk staan en zingen, terwijl zij de sarcophaag driemaal opheffen, de antiphoon *Domine suscipe me*. Hierna dragen zij hem weg naar de begraafplaats, waar de gewone gebeden gezegd zullen worden. Voor de collecte *De terra plasmasti me* zegt de diaken met luider stem eerst het *Pater noster* met het symbolum *Credo in Deum*, dan het *Confiteor* in naam van de overledene, waarop de omstanders *Miseratur tui* en *Indulgentiam* zeggen. Vervolgens zal de priester driemaal

aarde op de sarcophaag werpen, zeggende *De terra plasmasti me*, met toevoeging van de collecten, die bij de begrafenis behoren. Voordat echter de aarde op de sarcophaag wordt geworpen door de priester, opent de diaken hem en legt een van was vervaardigde kelk met een hostie er bovenop, samen met de kaart, waarop hij het symbolum gelezen heeft, op de borst van de overleden priester. Hierna sluit hij de sarcophaag dicht, zo goed als hij kan.

Na de begrafenis keren allen in processie naar het koor terug, maar voordat zij het koor beklimmen, zegt de priester voor de verhoving in de buurt van de crypte het *Confiteor*. Hierna bestijgen zij het koor en wordt de hoogmis met de andere uren van de dag gezongen. Het kapittel mag voor het einde van de begrafenis geen enkele gepresenteerde in de prebende of het beneficie van de overledene opnemen, maar pas na afloop van de begrafenis, omdat het beneficie dan eerst vacant is.

Al wat de overledene aan de kerk ter beschikking heeft gesteld om de dienst op te luisteren, vervalt aan de kerk, t.w. de brokaten doeken, tenzij het priesters, gezellen of scholieren betreft, die geen eigen brokaten doeken hebben gehad, maar die van anderen hebben geleend. Alle kaarsen, die rondom de lijkbaar geplaatst worden, vervallen aan de koster van de kerk, zodat hij hierover vrij kan beschikken.

Voor de personen, die aan de kerk een altijddurend jaargetijde gelegateerd hebben, zullen in het eerste jaar de zevende en de dertigste dag liturgisch gevierd worden, en voorts ieder jaar de verjaardag.

7. Begrafenis van de armen (135ra)

Indien leden van het gremium der kerk zó arm zijn, dat uit hun eigen bezit geen kaarsen en andere benodigdheden voor de begrafenis bekostigd kunnen worden, dan moet de koster van de kerk dit alles verstrekken en hen op de bovengenoemde wijze begraven.

8. Begraafplaatsen (135ra)

Kanunniken worden in de kapittelzaal begraven, priesters in de Via sanctorum (= oostelijke arm van de koorgang) voor de kapittelzaal, gezellen en leken in de koorgang en scholieren in de pandhof.

9. Regeling van de dodenmetten (135ra-135rb)

Bij de jaargetijden, die tussen Pasen en Pinksteren vallen, moeten de dodenmetten voor de prime gezongen worden met drie lezingen en wel op de eerste dag met de drie eerste, op de tweede dag met de drie middelste en op de derde dag met de drie laatste lezingen. Steeds moeten in deze tijdruimte de volgende drie responsoriën gezongen worden: *Manus tua, Memento queso, Redemptor meus*.

Na het octaaf van Pinksteren tot Pasen moeten de dodenmetten voor

de vespers gezongen worden met negen lezingen, echter voor de prime, als na het middagmaal een feestdag begint, omdat op feesten met negen lezingen noch dodenmetten noch zielemissen gezongen mogen worden, behalve op de celebratie van de heilige Paulus en het feest van de heilige Trudo. In deze tijdruimte moeten het responsorie *Domine qui creasti* en de overige responsoriën gezongen worden.

Aanvullingen

Op de feriaaldagen van de veertigdaagse vasten worden voor de complete dodenmetten gezongen met negen lezingen, tenzij een feest van negen lezingen dit verhindert (31vb).

Vanaf woensdag in de Goede Week t/m het octaaf van Pasen worden geen dodenmetten en geen zielemissen gezongen, zodat alle jaargetijden, die onder het octaaf van Pasen vallen, op woensdag in de Goede Week gehouden moeten worden (38va).

Na de vespers van Allerheiligen trekken de kanunniken in processie vanuit het koor naar het midden van de kerk, waar de koster twee brokaten doeken in de vorm van een katafalk heeft neergezet met vier kaarsen er omheen. Daar zal de deken het dodenofficie voor het heil van alle zielen beginnen met de antifoon *Placebo* en de psalm *Dilexi quoniam*. Na het *Magnificat* wordt de psalm *Venite* gezongen, waarop de metten met negen lezingen volgen. Op Allerzielendag worden de uren volgens het tijdeigen gezongen, tenzij het officie van de heilige Maria gezongen wordt of van de heilige martelaren Eusthacius en gezellen, die een eigen collecte hebben. Op zondag zingt men echter alles volgens het tijdeigen. Bij de prime komen allen, die tot het koor behoren, samen en na de terts zal de deken zich bekleden met een zwart kazuifel om met assistentie van twee kanunniken als diaken en subdiaken in de kerk de mis te zingen. Na de mis zal hij het kazuifel afleggen om zich met alle kanunniken naar het claustrum te begeven. Zij passeren in processie de deur voor de refter, terwijl scholieren met het kruis en het wijwater vooroplopen, de subdiaken, de diaken en de deken hen volgen en de overigen zich bij hen aansluiten. Wanneer zij voor de kapittelzaal gekomen zijn, zeggen zij daar de aanbeveling van de zielen (cum venerint ante capitulum, dicent ibi commendationem, 118va). Vervolgens keren zij naar het koor terug om de sext te zingen, gevolgd door de mis van de dag, zoals gebruikelijk is (118rb-118va). N.B. Aan het begin van de vijftiende eeuw zijn deze rubrieken voor Allerzielendag door de koster van de kerk doorgehaald.

De onderkoster zal de dagelijkse mis voor de overledenen lezen en bij de offergang de ene helft van de offergaven beuren, maar de andere aan degenen, die het epistel en het evangelie gelezen hebben, afstaan. Dezelfde verdeling van de offergaven geldt ook voor de andere zielemissen, behalve voor de begrafenis van een kanunnik, want hierbij kan de deken, zo hij wil, de helft beuren voor het verrichten van de lijkdienst

(129ra), cf. nr. 3 van dit hoofdstuk: Begrafenis van de kanunniken.

Wanneer zieken op advies van de plebaan of diens kapelaan een legaat aan de kosterij vermaakt hebben of kaarsen voor de begrafenis bestemd hebben, dan moeten de genoemde geestelijken de giften eerlijk aan de koster of zijn plaatsvervanger ter hand stellen (129rb).

Bij het overlijden van de plebaan kan de deken van het dekenaat geen enkel recht doen gelden, want tijdens zijn ziekte zal de plebaan door de kapelaans van de week bezocht worden en zijn uitvaartdienst zal gehouden worden als van een koraal van de kerk (130va).

Bij het ziekenbezoek zal de matricularius van de parochiekerk de bel en de lamp dragen, waarvoor hij echter geen vergoeding zal krijgen, maar de plebaan mag aannemen, wat hem gegeven wordt. Bij het laatste oliesel zal de plebaan het sacrament dragen, de matricularius het boek, het kruis en het wijwater, voor welke bediening de plebaan acht penningen en de matricularius één penning ontvangt (131va).

Bij de uitvaartdienst van overledenen krijgt de matricularius van de parochiekerk voor het delven van het graf acht penningen, maar als het graf in de parochiekerk is, twaalf penningen. Wanneer men op de zevende en de dertigste dag het graf bezoekt, krijgt hij één penning (131va).

Bij jaargetijden zal de betaalmeester van het kapittel de cijnzen na de mis bij de *Commendatio animae* (= Aanbeveling van de ziel) onder de aanwezigen verdelen en niemand, die het presentiegeld wil ontvangen, zal zich kunnen verontschuldigen, maar zij moeten aanwezig zijn en voor de zielen bidden, die hun aalmoezen aan hen gelegateerd hebben (132rb).

Hoofdstuk LVII

DE DISCIPLINE IN DE KERK

Men vergelijk op fol. 8v het aanhangsel: *De modo se habendi in choro* (Deel I, Aanhangsel VII).

Reglement (135rb-135va)

Wanneer in de mis het evangelie en het epistel, en in de metten de lezingen voorgelezen worden, mag geen enkele kanunnik, kapelaan of gezel voor het einde er van het koor betreden of verlaten.

Geen enkele gezel, tenzij hij priester of diaken is, mag in het koor

gaan zitten, behalve wanneer de scholieren gaan zitten. Als de deken in het koor aanwezig is, mogen de priesters niet eerder gaan zitten, voordat deze gezeten is, en in de vespers mogen zij na de eerste psalm gaan zitten, maar moeten zij bij het begin van de vijfde psalm weer staan (*domini non sedebunt nisi ad secundum psalmum, tunc possunt sedere canonici sacerdotes et sotii, qui sunt dyaconi et non inferioris ordinis, et sedebunt usque ad ultimum psalmum, 11vb*).

Niemand van de kanunniken, priesters en gezellen mag zonder noodzaak van het ene koor naar het andere oversteken. Indien het echter nodig is, moeten zij in de buurt van de godslamp oversteken of het koor door de ene deur verlaten en door de andere weer betreden en nadat zij de zaak afgedaan hebben, naar het koor terugkeren, waarin zij gewoonlijk staan.

Als er in het koor gezongen wordt, mogen zij niet voor het koor staan te praten noch naar het midden van de kerk gaan noch voor het beeld van de heilige Maria voorbijgaan, maar moeten zij achter het beeld om voor het koor oversteken.

Hoofdstuk LVIII

LIJST VAN ECONOMISCHE EN JURIDISCHE TERMEN

Absolutio, betaling van schulden (*decanus . . . monebit canonicos . . . quod procurent absolutiones, 133rb*), cf. A-H., 1; DUC. I, 34, s.v. *Absolutio*, 3 (*Gall. Quittance, Décharge*); MW. I, 55, 38-40.

Alienare, vervreemden (*si aliqua bona fuerint alienata vel perdita, 127ra*), cf. A-H., 5; H-G., 11; MW. I, 450, 43-65; N-K., 34, s.v. *Alienare*, 1.

Ama, aam, inhoudsmaat die in zes sextariën en vierentwintig kwarten onderverdeeld is (*si vero sit corpus canonici, tunc datur dimidia ama vini, 130ra*), cf. DUC. I, 211, s.v. *Ama*, 3; MW. I, 531, 15-33 (r. 18-19: ongeveer 150 liter); N-K., 39, s.v. *Ama*, 2.

Arbitrium, scheidsrechterlijke beoordeling (*decanus . . . non debet condemnare canonicum de suo arbitrio, 127rb*), cf. A-H., 8; DUC. I, 355, s.v. *Arbitrium*, *Sententia arbitri*; MW. I, 864, 30-40.

Archidiaconus, aartsdiaken met jurisdictie over een aartsdiakonaat, een onderdeel van een bisdom (*plebanus . . . nec subest decano consilii. nec archidiacono loci . . . nec debet exequi mandata archidiaconi de jure sed de gratia nostra, 130va*), cf. DUC. I, 365, s.v. *Archidiaconi in ecclesiis cathedralibus*; IUG., 61; MW. I, 886, 12-31; N-K., 56.

Assignare, toewijzen (*dimidium corpus prebende quod ad custodiam*

est assignatum, 129 rb), cf. A-H., 3, s.v. Adsignare; MW. I, 1074, 38-41; N-K., 65, s.v. Assignare, 5.

Assignare, vaststellen, bepalen (claustrarius . . . diem sibi assignabit, prout domini voluerint, 129va), cf. IUG., 18, s.v. Adsignare; MW. I, 1072, 71-72.

Beneficium, beneficie, geestelijk ambt met daaraan verbonden inkomsten, in de veertiende eeuw gelijkbetekenend met prebende (capitulum nullum alium presentatum debet recipere in prebendam vel beneficium defuncti, 134vb), cf. A-H., 9-10; DUC. I, 631, s.v. Beneficia ecclesiastica; N-K., 36; IUG., 113, s.v. Beneficium, 1; MW. I, 1437, 63 – 1438, 21; N-K., 95, s.v. Beneficium, 29.

Bladum, graan, betaalmiddel in natura (bladum quod debetur capitulo in pensione, 131vb), cf. DUC. I, 672, s.v. Bladum (Gall. Blé); H-G., 38; MW. I, 1496, 24-27; N-K., 99, s.v. Bladum, 1.

Bona, goederen in particulier eigendom (ut canonici de bonis suis a Deo sibi collatis aliquid custodie legent, 129rb), cf. MW. I, 1531, 14-25.

Bona, goederen in kerkelijk eigendom (prepositus tenetur defendere ecclesiam et bona ipsius, 127ra), cf. MW. I, 1531, 26-39.

Canonicus, kanoniek (secundum jura canonica, 127rb), cf. IUG., 166, s.v. Canonicus, 2; MW. II, 178, 59-61; N-K., 127, s.v. Canonicus, 2.

Capitulum, vergadering van de kanunniken onder leiding van de kapitteldeken (plebanus eligitur per commune capitulum, 130rb), cf. MW. II, 234, 58-68; N-K., 137, s.v. Capitulum, 10.

Capitulum, vergadering van de plattelandsclerus onder leiding van de landdeken (plebanus eciam non debet interesse capitulo sacerdotum ruralium, 130va), cf. DUC. II, 141, s.v. Capitulum, 4, Capitula ruralia; IUG., 173, s.v. Capitulum, 3; MW. II, 235, 13-15; N-K., 137, s.v. Capitulum, 12.

Capitulum, kapittel, college van wereldlijke kanunniken (ex precepto decani et capituli, 9ra), cf. IUG., 173, s.v. Capitulum, 1; MW. II, 235, 39-49.

Capo, kapoen, betaalmiddel in natura (distributor ecclesie colliget omnes census ecclesie et omnes capones, 132rb), cf. DUC. II, 151, s.v. Capus, 2 (Gall. Chapon); H-G., 47; IUG., 173; MW. II, 236, 17-26.

Carcer, kerkerstraf (canonicus . . . ad claustrum vel ad carcerem secundum qualitatem excessus sive reatus per sententiam capituli iudicetur, 127rb), cf. DUC. II, 162, s.v. Carcer canonicalis disciplinae; MW. II, 270, 15-21.

Casualia, toevallige baten (omnes officii habentes casualia . . . debent esse sub campanis, 131ra), cf. DUC. II, 199, s.v. Casalia, 2 (pro Casualis, Fortuitus proventus, Gall. Casuel).

Causa, rechtszaak (sigillum ad causas, 128rb), cf. DUC. II, 241, s.v. Causa, 4, Causae, Judicia, Placita; H-G., 53; MW. II, 404, 70-71; N-K., 159, s.v. Causa, 4.

Cautela, voorzorg (sub tanta cautela, ne aliqua pars . . . negligatur, 129va), cf. MW. II, 415, 41-45.

Cautio, zekerheidstelling (accipiet decanus sufficientem cautionem ab eis vel fidejussoriam seu interpignus, 133ra), cf. DUC. II, 244, s.v. Cautio, 2; H-G., 53; MW. II, 419, 27-47; N-K., 161, s.v. Cautio, 1.

Census, cijzen (distributor ecclesie colliget omnes census ecclesie et omnes capones, 132rb), cf. BL., 143, s.v. Census, 3; H-G., 55; MW. II, 458, 26-42.

Clastrum, huisarrest binnen het kloosterterrein (canonicus . . . ad clastrum vel ad carcerem secundum qualitatem excessus sive reatus per sententiam capituli judicetur, 127rb), cf. MW. II, 700, 49-64.

Cognoscere se, zich verbonden verklaren door een verplichting (decanus . . . monebit canonicos, si cognoverint se in aliqua sententia, quod procurent absolutiones, 133rb), cf. MW. II, 804, 67 — 805, 2; N-K., 196, s.v. Cognoscere, 4.

Collatio, begevingsrecht (collatio prebendorum et quarundam ecclesiarum spectat ad eum, sc. prepositum, 127ra), cf. MW. II, 832, 45-46; N-K., 198, s.v. Collatio, 6.

Competens, passend, deugdelijk (si vocatus canonicus poterit pretendere excusationem competentem, 127rb), cf. A-H., 21; MW. II, 1057, 62 — 1058, 4; N-K., 226, s.v. Competens, 3.

Computare, afrekening houden (scriptor chori . . . computabit in quator temporibus anni, 132vb), cf. A-H., 21; DUC. II, 473, s.v. Computare, 3 (Gall. Rendre compte); H-G., 74; N-K., 232, s.v. Computare, 1.

Computatio, afrekening (scriptor chori . . . distribuet post computationem factam, 132vb), cf. A-H., 21; DUC. II, 473, s.v. Computus, 1; N-K., 233.

Conferre, begeben, verlenen (prepositus . . . prebendas et ecclesias debet conferre non ex favore sed personis ydoneis, 127ra), cf. H-G., 77; N-K., 242, s.v. Conferre, 2.

Confirmare, bevestigen in een ambt (decanus per capitulum electus et per prepositum ecclesie confirmatus, 127ra), cf. A-H., 22; H-G., 77.

Consilium, besluit (de consilio totius capituli, 129va), cf. A-H., 23; DUC. II, 518, s.v. Consilium, 3, Favor, Consensus.

Constituere, aanstellen in een zekere functie (plebanus vel aliquis sacerdos ab eo constitutus, 29ra-29rb), cf. BL., 209, s.v. Constituo, 2; H-G., 82.

Conventualis, conventueel, collegiaal (in qualibet ecclesia conventuali, 127ra), cf. IUG., 298; N-K., 270, s.v. Conventualis, 1.

Conventus, convent, college van kanunniken (decanus et totus conventus in ecclesia convenit circa funus, 133vb-134ra), cf. N-K., 270, s.v. Conventus, 7.

Coram, voor, in tegenwoordigheid van (nec aliquis de gremio ecclesie debet citari coram alio iudice, quam coram decano, 127vb; quando aliquis est coram capitulo, 129va), cf. H-G., 87.

Corpus, lichaam, geheel van een prebende (dimidium corpus prebende, 129 rb), cf. DUC. II, 578, s.v. Corpus prebendae; N-K., 275, s.v. Corpus, 4.

Culpabilis, schuldig (decanus . . . suum debet exercere debitum, ne ipse in quibusdam culpabilis videatur, 127 rb), cf. BL., 233; DUC. II, 649; N-K., 285, s.v. Culpabilis, 2.

Custodia, kosterij (dimidium corpus prebende, quod ad custodiam est assignatum, 129rb), cf. DUC. II, 679, s.v. Custodia, 9; H-G., 95; IUG., 332, s.v. Custodia, 2; N-K., 297, s.v. Custodia, 18.

Debitum, schuld, verplichting (si aliquis . . . aliquibus debitis fuerit obligatus, 127va), cf. A-H., 29; DUC. III, 16, s.v. Debitum, 2; H-G., 98.

Defectus, rechtsweigerig (videat thesaurarius tamen cotidie, ne ecclesia propter suum substituentem errorem vel defectum patiatur aliquem, 129 ra), cf. DUC. III, 37, s.v. Defectus, 3; N-K., 310, s.v. Defectus, 5.

Denarius, penning, munt ter waarde van 1/12 solidus of schelling (capellanus Sancti Stephani . . . dabit immediate post nonam canonicis presentibus cuilibet duos denarios bone monete, 104vb), cf. DUC. III, 59, s.v. Denarius = Nummus; H-G., 104; IUG., 351, s.v. Denarius, 2; N-K., 978, s.v. Solidus, subst. masc., 2.

Deputare, machtigen (canonicus per capitulum deputatus, 128 rb), cf. H-G., 105; IUG., 357; N-K., 322, s.v. Deputare, 11.

Deservire, bedienen van prebenden, kerken en legaten (prepositus . . . prebendas et ecclesias debet conferre . . . personis ydoneis, qui ipsis deservire possint, 127ra; in festis personaliter deserviant legata, 132va), cf. BL., 260; DUC. III, 79, s.v. Deservire, 1; N-K., 235, s.v. Deservire, 7.

Detractio rerum, onttrekking van goederen (si aliquis de subditis suis alicui fecerit violentiam verbo vel opere vel detractioe rerum, 127va), cf. IUG., 365, s.v. Detrectatio, Detractio.

Dies, gerechtsdag (claustrarius . . . diem sibi assignabit, 129va), cf. BL., 270, s.v. Dies, 6; DUC. III, 106, s.v. Dies, 6; MW. I, 1072, 71-72, s.v. Assigno.

Diffamare, lasterlijk beschuldigen (si aliquis vellet eum diffamare de inobediencia, 129va), cf. BL., 270, s.v. Diffamo, 3; DUC. III, 111; N-K., 330, s.v. Diffamare, 4.

Disponere, beschikken bij testament (canonici . . . cum hiis bonis taliter disponant, sicuti salutis animarum suarum sciverint expedire, 133ra), cf. A-H., 36; BL., 282, s.v. Dispono, 1; H-G., 116; N-K., 431, s.v. Disponere, 9.

Distributor chori = Distributor ecclesie, betaalmeester van het koor = betaalmeeſter van de kerk, zie het hoofdstuk: De Betaalmeester van het Kapittel (Deel II, Hoofdstuk LIV).

Districtus, streng (coram districto iudice, 127va), cf. BL., 286, s.v. Districtus, 2; DUC. III, 145; H-G., 107, s.v. Destrictus.

Electio, verkiezing tot een kerkelijk ambt (decanus post electionem sibi factam debet infra annum promoveri in sacerdotem, 127va), cf. BL., 302, s.v. Electio, 1; H-G., 126.

Elemosina, aalmoes voor de zielerust van een overledene (orare pro animabus, qui suas elemosinas eis legaverunt, 132va), cf. BL., 303, s.v.

Eleemosyna, 2; H-G., 127; IUG., 406; N-K., 368, s.v. Eleemosyna, 4.

Eligere, verkiezen tot een kerkelijk ambt (plebanus eligitur per commune capitulum, 130rb), cf. BL., 304, s.v. Eligo, 2; H-G., 127.

Emolimentum, emolument, bijkomende verdienste (magister scolarium tollet emolimentum, quod sui precessores habere solebant, 128vb), cf. BL., 307, s.v. Emolumentum; DUC. III, 259, s.v. Emolimentum, 2; H-G., 129, s.v. Emolumentum.

Equivalens, gelijkwaardig (par vestium . . . vel pecuniam equivalentem, 129vb), cf. IUG., 414; N-K., 379, s.v. Aequivalere.

Error, rechterlijke dwaling (videat thesaurarius tamen cotidie, ne ecclesia propter suum substituentem errorem vel defectum patiatur aliquem, 129ra), cf. A-H., 46; N-K., 380, s.v. Error, 2.

Excessus, overtreding, delict (si excessus fuerit notorius, 127rb), cf. DUC. III, 344, s.v. Excessus, 2 (Gall. Excès); H-G., 137; IUG., 424; N-K., 388, s.v. Excessus, 6.

Executor, executeur-testamentair (dabunt eis executores pro suo labore sicut consuetum est, 134ra), cf. DUC. III, 356, s.v. Executor testamenti; IUG., 426; N-K., 400, s.v. Executor, 3.

Expensa, spijzen, vergoedingen voor bewezen diensten (quilibet canonicus debet habere expensa in quolibet festo predicto, 132vb), cf. H-G., 140-141; N-K., 397, s.v. Expensa, 3 (Teuton. Speise).

Fidedignus, officieel (herbe . . . per ministros dominis et sociis ac aliis fidedignis distribuentur, 107vb), cf. DUC. III, 485, s.v. Fidedigni, Fidedignitas; IUG., 457, s.v. Fidedignus, Fideidignitalis.

Fidejussoria, schriftelijke borgtocht (accipiet decanus sufficientem cautionem ab eis vel fidejussoriam seu interpignus, 133ra), cf. IUG., 458; N-K., 422.

Fides, promesse, toezegging om een schuld te betalen (fide prestita, promittant, ut, si de infirmitate convaluerint, quod de peccatis satisficient, 133ra), cf. DUC. III, 490, s.v. Fidem facere; H-G., 152, s.v. Fides, 1; N-K., 424, s.v. Fides, 6.

Gratia, gunst, onverplichte goedheid van een meerdere jegens zijn mindere (plebanus . . . nec debet exequi mandata archidiaconi de jure sed de gratia nostra, 130va), cf. BL., 379, s.v. Gratia, 2; DUC. IV, 104, s.v. Gratia, 1, De gratia; N-K., 473, s.v. Gratia, 1.

Gremium, college, gemeenschap (decanus cum canonicis et aliis clericis ad gremium ecclesie pertinentibus, 29ra; aliquis de gremio ecclesie, 127vb), cf. DUC. IV, 109, s.v. Gremium, 2, De gremio mittere; N-K., 475, s.v. Gremium, 1.

Habere, hebben, ontvangen (de baptismo habet plebanus jus consuetum, 131va; matricularius parochie in quolibet festo habet de plebano sex denarios, 131vb).

Instituere, instellen, benoemen (ad talia custodienda instituetur homo justus, bonus, honestus et discretus ac sancte vite, 128vb), cf. A-H., 70.

Interpignus, onderpand (accipiet decanus sufficientem cautionem ab eis vel fidejussoriam seu interpignus, 133ra).

Juramentum, ambtseed (plebanus ex suo juramento, quod in sua receptione faciet, 129ra-129rb), cf. BL., 479; H-G., 211; IUG., 620, s.v. Juramentum, 1; N-K., 567.

Juramentum, eedformulier (pistor tenetur facere dominis panes suos fideliter secundum pondus consuetum, et hoc stabit in juramento, 131vb).

Jurare, de eed afleggen op de evangelietekst (claustrarius . . . presentabit textum ewangelii, in quo presentandi jurabunt, 129vb), cf. DUC. IV, 456, s.v. Jurare super textum ewangelii.

Jus, objectief recht (secundum jura canonica, 127rb; plebanus . . . nec debet exequi mandata archidiaconi de jure sed de gratia nostra, 130va), cf. A-H., 74, s.v. Ius, 1; BL., 480, s.v. Ius, 2; H-G., 211, s.v. Ius, 1, De iure.

Jus, subjectief recht, bevoegdheid (in morte plebani decanus consilii nichil juris habet, 130va), cf. A-H., 74, s.v. Ius, 4; BL., 480, s.v. Ius, 4.

Jus, recht, taks (de baptismo habet plebanus jus consuetum, 131va; plebanus . . . recipiet pro suo labore jus, sicut consuetum est, 131vb), cf. A-H., 211, s.v. Ius, 1, Iura stolae; N-K., 568.

Justicia, rechtsbedeling (decanus non debet respicere vultum potentis vel amicorum, sed equalem faciet justiciam unicuique, 127va), cf. N-K., 570, s.v. Justitia, 4.

Justicie complementum, volledige genoegdoening (si aliquis de subditis suis alicui fecerit violentiam . . . faciet decanus justicie complementum, 127va; scholaris vel rector suus faciet unicuique conquerenti de scholaribus justicie complementum, 128va), cf. DUC. IV, 474, s.v. Justitiae complementum facere; MW. II, 1073, 10-19, s.v. Complementum; N-K., 571, s.v. Justitia, 9a.

Legare, vermaken bij testament (ut de bonis suis . . . aliquid custodie legent, 129rb), cf. A-H., 76; H-G., 217.

Legatum, legaat, erfmaking (nichil ultra legatum requiretur, 129rb), cf. A-H., 76; DUC. V, 59, s.v. Legatum, 1.

Marcha, mark, rekenmunt met een gewicht van oorspronkelijk een half romeins pond (subcustos habet . . . dimidium marcham bone monete, 129rb), cf. DUC. V, 259, s.v. Marca duplicata libram efficit; IUG., 699, s.v. Marca, 1; N-K., 653, s.v. Marca, 2.

Modius, mud, inhoudsmaat verdeeld in zes sextariën en vierentwintig vaten (subcustos habet duos modios siliginis cum dimidio, 129rb), cf. DUC. V, 434-438, s.v. Modius, 2; H-G., 244.

Moneta bona, goede munt (duos denarios bone monete, 104vb), cf. DUC. V, 463, col. 1 ad calcem; MW. I, 1526, 58-65, s.v. Bonus.

Negotia capituli, kapittelzaken (decanus potest tractare de negotiis capituli, 29ra; claustrarius . . . debet fideliter agere negocia capituli, 129va), cf. BL., 553, s.v. Negotium, 2; DUC. V, 585, s.v. Negotium, 2.

Negotium ville, dienst van de stad (preter campanam que pulsatur in negotio ville, 11ra), cf. H-G., 252, s.v. Negotium publicum.

Notorius, notoir, algemeen bekend (aliquem exessum . . . sive sit occultus sive notorius, 127rb), cf. H-G., 256; IUG., 767; N-K., 723.

Oblationes, geldoffers der gelovigen onder de dodenmissen (decanus cum ministris ebdomedariis habebunt oblationes in exequiis canonicorum, 134va), cf. DUC. VI, 14, s.v. Oblatio, 1, Oblationes defunctorum; H-G., 259; IUG., 772, s.v. Oblatio, 1; LThK. VII, 1087-1088, s.v. Oblation, II; LW., 1940-1941, s.v. Offergaven.

Oblationes, offergang der gelovigen onder de dodenmissen (sacerdos missam pro defunctis celebret et mediam partem in oblationibus tollet, 129ra), cf. LThK. VII, 1176, s.v. Opfergaben der Gläubigen; LW., 1937-1940, s.v. Offergang.

Obulus, obool, kleinste munt ter waarde van een halve penning (plebanus habet duos denarios, matricularius obulum, 131va), cf. DUC. VI, 24; H-G., 261; IUG., 775; N-K., 734.

Offerre, offeren van kaarsen onder de dodenmissen (claustrarius in principio misse ministrabit parvas candelas ad offerendum, 139; claustrarius distribuet candelas in offertorio offerendas, 134rb), cf. H-G., 263; LThK. VII, 1176, s.v. Opfergang; LW., 1938-1939, s.v. Offergang, II; L.W., 1940-1941, s.v. Offergaven.

Officiatus, beampte in dienst van het kapittel (officiati alii ibunt in latere decani, 12rb; plebanus eligitur per commune capitulum sicut omnes officiiati, 130rb), cf. DUC. VI, 36; H-G., 263; IUG., 779.

Officium, ambt in het kapittel (incipiunt officia prelatorum et aliorum, 127ra; ex suo officio, 128ra), cf. BL., 576, s.v. Officium, 4; H-G., 263; N-K., 737-738, s.v. Officium, 3.

Pagabilis, betaalbaar, betaald moettende worden (pistor ecclesie . . . debet examinare bladum, quod debetur capitulo in pensione vel quocumque alio modo, utrum sit pagabile an non, 131vb), cf. DUC. VI, 84, s.v. Pacabilis (Gall. Payable); N-K., 751.

Pars, partij in een proces (sine mora seu prolongatione, nisi fuerit voluntas lese partis, 127va), cf. A-H., 93; DUC. VI, 182, s.v. Pars, Actor vel reus; N-K., 767, s.v. Pars, 9.

Pensio, pacht (pistor ecclesie . . . debet examinare bladum, quod debetur capitulo in pensione vel quocumque alio modo, 131vb), cf. DUC. VI, 261, s.v. Pensio, 2; H-G., 281; IUG., 831-832, s.v. Pensio, 1; N-K., 784, s.v. Pensio, 3.

Pensionarius, pachter, provisor refectorii debet recipere bladum a pensionariis, 132rb), cf. DUC. VI, 261, s.v. Pensionaris; N-K., 785, s.v. Pensionarius, 1.

Placitum, vrije keuze (si *Credo in unum* debet cantari vel non, stat ad placitum, 98vb), cf. IUG., 861, s.v. Placitum, 1; N-K., 801, s.v. Placitum, 1.

Prebenda, prebende, recht op een aandeel in de inkomsten uit de kapittelgoederen, in de veertiende eeuw gelijkbetekenend met beneficium (capitulum nullum alium presentatum debet recipere in prebendam vel beneficium defuncti, 134vb; collatio prebendarum et quarun-

dam ecclesiarum spectat ad eum, sc. prepositum, 127ra), cf. DUC. VI, 446-447, s.v. Praebendae nomen; H-G., 300; IUG., 897; LThK. VIII, 658; N-K., 823, s.v. Praebenda, 9.

Presentare, voordragen van een kanunnik aan het kapittel (claustrarius in receptione canonicorum presentabit textum ewangelii, in quo presentandi jurabunt, 129vb; capitulum nullum alium presentatum debet recipere in prebendam vel beneficium defuncti, 134vb), cf. IUG., 894, s.v. Praesentare, 1; N-K., 839, s.v. Praesentare, 2.

Presentia, presentiegeld (nullus excusabitur, qui presentiam accipere voluerit, 132va), cf. DUC. VI, 469, s.v. Praesentiae, Distributiones quotidianae, canonicis in choro praesentibus factae.

Procedere contra, optreden tegen, gerechtelijke stappen doen tegen (si autem in malicia perseveraverit, secundum modum superius dictum contra procedetur, 127va), cf. N-K., 854, s.v. Procedere, 3.

Prolongatio, verlenging van een betalingstermijn (decanus . . . sine mora seu prolongatione . . . faciet justicie complementum, 127va), cf. IUG., 923.

Promovere, bevorderen, verheffen tot een waardigheid (decanus . . . debet infra annum promoveri in sacerdotem et debet compellere suos canonicos, ut omnes, quos ordo tangit, promoveantur, 127va-127vb), cf. BL., 672, s.v. Promoveo, 3.

Quarta, sc. pars, kwart, inhoudsmaat van 1/4 sextarius = 1/24 aam (distributor . . . dabit . . . duobus canonicis scolariis cuilibet quartam, 132va), cf. DUC. VI, 596, s.v. Quarta, 2; IUG., 951, s.v. Quarta, III, 2; N-K., 874, s.v. Quarta, 1.

Questio, kwestie, geschil, rechtsgeding (si aliquibus debitis fuerit obligatus, ita quod questio pervenerit ad capitulum, 127va), cf. A-H., 108; DUC. VI, 590-591, s.v. Quaestio, 2, Lis, Litigium (Gall. Question); H-G., 325; N-K., 878, s.v. Questio, II, 3.

Questionarius, mendicant, bedelmonnik (officiati . . . custodient, ne aliquis questionarius intret chorum, 132ra), cf. DUC. VI, 591, s.v. Quaestionarius, 3; H-G., 325, s.v. Quaestionarius, 2; N-K., 878, s.v. Questionarius, subst. mascul., 4.

Rationem reddere, rekenschap afleggen (si decanus ista non fecerit, in die mortis sue coram districto iudice reddet cum eis gravem rationem, 127va), cf. A-H., 110; BL., 696, s.v. Ratio, 2; N-K., 882, s.v. Ratio, 1.

Reatus, misdaad (canonicus . . . ad claustrum vel ad carcerem secundum qualitatem excessus sive reatus per sententiam capituli judicetur, 127rb), cf. DUC. VII, 35, s.v. Reatus, 2, Crimen; H-G., 329; N-K., 885, s.v. Reatus, 3.

Receptio, opneming in een ambt (plebanus ex suo juramento, quod in sua receptione faciet, 129rb), cf. H-G., 330.

Recipere, opnemen in een ambt (capitulum nullum alium presentatum debet recipere in prebendam vel beneficium defuncti, 134vb), cf. DUC. VII, 45, s.v. Recipere, 2.

Recursum habere ad, een beroep doen op (de talibus debet resursus

haberi ad ista officia, 122vb), cf. DUC. VII, 65, s.v. *Recursum*, 7, *Recursum habere* (Gall. *Avoir recours*); IUG., 979, s.v. *Recursum*, 2; N-K., 894, s.v. *Recursum*, 5.

Requirere, *terugvorderen* (si aliquid amitteretur de predictis ornamentis, *custos posset requirere a scolariis canonicis*, 13va), cf. N-K., 911, s.v. *Requirere*, 2.

Requirere, *gerechtigelijk vervolgen* (si *scolares fuerint requisiti, scolasticus vel rector suus faciet unicuique, conquerenti de ipsis, justicie complementum*, 128va), cf. N-K., 911, s.v. *Requirere*, 3.

Requisitio, *requisitie*, *heffing*, *belasting* (*distributor ecclesie colligit requisitiones et undecimam sibi reservabit, et requisitionibus collectis, dabit de qualibet requisitione cuilibet canonico . . . dimidium sextarium vini*, 132va), cf. DUC. VII, 138, s.v. *Requisitio*, *Exactio*, *Tributum quod requiritur seu exigitur*; N-K., 912, s.v. *Requisitio*, 2.

Scabinus, *schepen* (*custos . . . dabit scabinis et aliis viris honestis eciam candelas*, 87ra), cf. DUC. VII, 322, s.v. *Scabinos judices urbanos appellamus* (Gall. *Eschevins*); H-G., 353; IUG., 1042; N-K., 941.

Scriptor chori, *griffier van het koor*, zie het hoofdstuk: *De Griffier van het Koor* (Deel II, Hoofdstuk LV).

Sentencia, *sententie*, *vonnis* (*per sentenciam capituli absolvatur . . . per sentenciam capituli judicetur*, 127rb; *decanus . . . monebit canonicos, si cognoverint se in aliqua sententia, quod procurent absolutiones*, 133rb), cf. A-H., 121-122; H-G., 361; N-K., 959.

Sextarius, *zesde deel van een aam of mud* (*distributor ecclesie dabit . . . cuilibet canonico . . . dimidium sextarium vini*, 132va; *scriptor chori . . . distribuet dominis presentibus, scilicet in festo Omnium Sanctorum sextarium, sc. siliginis, in Nativitate Domini sextarium, in die Pasche sextarium, in die Penthecostes sextarium, et in Dedicatione ecclesie octo vasa*, 132vb), cf. BL., 757; DUC. VII, 464; H-G., 364; IUG., 1083, s.v. *Sextarium* (*Sextarius*), 1.

Sigillare, *zegelen* (*sigillabunt ambo cum illo sigillo, sc. ad causas, litteras capituli*, 128rb-128va), cf. H-G., 365; IUG., 1086; N-K., 969, s.v. *Sigillare*, 1.

Sigillum ad causas, *gerechtigelijk zegel* (*scolasticus habebit unam clavem de sigillo ad causas*, 128rb), cf. MW. II, 404, 70-71, s.v. *Causa*.

Sigillum majus, *grootzegel* (*cista ubi majus sigillum est repositum*, 129va; *nec sigillabunt aliquas litteras cum sigillo majore*, 129va), cf. DUC. VII, 478, s.v. *Sigillum majus*.

Siligo, *rogge*, *betaalmiddel in natura* (*scriptor chori . . . distribuet modium siliginis unicuique canonico in quatuor temporibus*, 132vb), cf. DUC. VII, 488; H-G., 366; IUG., 1088; N-K., 971.

Solidus, *schelling*, *munt ter waarde van twaalf denariën of penningen* (*claustrarius . . . recipiet pro quolibet sepulchro tres solidos bone monete*, 130ra), cf. DUC. VII, 519, s.v. *Solidi Lovanienses*; H-G., 371; N-K., 978, s.v. *Solidus*, *subst. mascul.*, 2.

Solutio, *betaling* (*sicut eis solutionem de bladio solvere est consue-*

tum, 131vb), cf. DUC. VII, 523, s.v. Solutium, Solutio (Gall. Payment); H-G., 372.

Solvere, betalen (subcustos habet duos modios siliginis cum dimidio, que solvuntur apud Quatuor Turres de molendino, 129rb), cf. H-G., 372.

Sterlingus, sterling, Engelse zilvermunt ter waarde van een denarius of penning (quilibet scholaris pro labore dicti succentoris dabit ei unum sterlingum, 128ra), cf. DUC. III, 319, s.v. Sterlingus = Denarius sterlingus; H-G., 378; IUG., 1125; N-K., 991.

Substituens, plaatsvervanger (videat thesaurarius tamen cotidie, ne ecclesia propter suum substituentem errorem vel defectum patiatur aliquem, 129ra; illas candelas plebanus vel suus capellanus fideliter custodi vel suo substituenti ministrabit, 129rb), cf. A-H., 128, s.v. Substituere.

Teneri, verschuldigd zijn (canonicus pro sua receptione tenetur ei, sc. claustrario, par vestium, quibus ipse induebatur, 129vb), cf. H-G., 398.

Terminus, termijn, betaaldag (in quolibet termino est pecunia de Herke . . . ministranda, 132vb), cf. DUC. VIII, 69, s.v. Terminus, 3 (Gall. Terme); H-G., 398; N-K., 1022, s.v. Terminus, 13.

Thesaurarius, schatbewaarder, zie hoofdstuk: De Schatbewaarder van het Kapittel en zijn Onderkoster (Deel II, Hoofdstuk XLVII).

Thesaurus ecclesie, kerk-schat (instituetur homo justus, bonus, honestus et discretus ac sancte vite, ad tractandum thesaurum ecclesie, 128vb), cf. BL., 816, s.v. Thesaurus, 1; DUC. VIII, 99, s.v. Thesaurus, 2, Thesauri ecclesiastici; H-G., 401.

Tollere, ontvangen, beuren (scolasticus et cantor tollent de suo officio, quod de jure habere debent, 128vb), cf. N-K., 1031, s.v. Tollere, 3.

Tractare, beheeren (thesaurarius . . . instituetur . . . ad tractandum thesaurum ecclesie, 128vb), cf. N-K., 1035, s.v. Tractare, 7.

Undecima, sc. pars, elfde deel van een requisitie of heffing (distributor ecclesie . . . colliget requisitiones et undecimam sibi reservabit, 132va), cf. DUC. VIII, 368; N-K., 1050.

Vas, vat, inhoudsmaat van 1/24 modius of mud (panes . . . quantum de sex vasis fieri possunt, 39vb).

Vices supplere, iemands plaats vervullen (instituet custos unum sacerdotem . . . qui vices suas suppleat, 129ra), cf. BL., 847, s.v. Vicis, 4; DUC. VIII, 319, s.v. Vices, 2; H-G., 424.

Violentia, gewelddaad (si aliquis de subditis suis alicui fecerit violentiam verbo vel opere vel detractatione rerum, 127va; si aliqua violencia eis inferretur a quocumque, 128va), cf. A-H., 114; BL., 850, s.v. Violentia, 1.

Virgifer, roededrager, ordebewaarder (subdiaconus capiat capitulare de virgifero vel scolare et teneat sacerdoti, 44vb), cf. DUC. VIII, 349.

Vocare, oproepen, dagvaarden (canonicus debet primo vocari ad capitulum, 127rb; quando aliquis est coram capitulo, claustrarius illum vocabit, 129va), cf. A-H., 144.

INDICES

INDEX ALTARIUM, CAPELLARUM, ECCLESIARUM,
LOCORUM

Albae Dominae, ecclesia sororum, 50rb.

Altare sanctae Annae, in capella capituli ecclesiae B.M.V., app. I.

sanctae Barbarae, in ecclesia B.M.V., 13ra, 31va.

sancti Bartholomaei, in ecclesia B.M.V., 31va, 42rb, 134rb.

sancti Blasii, in crypta maiore ecclesiae B.M.V., app. I.

sanctae Catharinae, in ecclesia B.M.V., 31va.

sanctae Crucis, in ecclesia B.M.V., 11rb, 12rb, 31va, 45vb.

sancti Georgii, in ecclesia B.M.V., 31va.

sancti Johannis Baptistae, in ecclesia B.M.V., 31va.

sancti Laurentii, in ecclesia B.M.V., 31va.

sancti Martini, in capella ecclesiae B.M.V., 12rb, 22vb, 30va, 49va, 100vb, 119rb, app. I.

sancti Nicolai, sub campanis ecclesiae B.M.V., quod fuit parochia, 12rb, 22vb, 39ra, 43ra, 43rb, 70vb-71rb.

sancti Petri, in ecclesia B.M.V., 31va.

sancti Stephani, in capella ecclesiae B.M.V., 19ra, 30va, 37bisrb, 104vb, app. I.

Antoniani, ecclesia canonicorum sancti Antonii, 50rb.

Augustinenses, ecclesia fratrum sancti Augustini, 50ra, 50va.

Beghardi, ecclesia fratrum, 31va.

Campus, 50rb.

Capella sancti Evergisi, extra ecclesiam B.M.V., 11ra, 31va, 49vb, 50va.

sancti Hilarii, extra ecclesiam B.M.V., 31va.

sanctae Mariae Minoris, extra ecclesiam B.M.V., 11ra, 31va, 49vb, 50rb.

de Merode, in ecclesia B.M.V., app. I.

Constantinopolis, 116ra.

Ecclesia sancti Lamberti Leodiensis, 62va, 69ra.

sancti Martini, in Wijk, 49vb, 50ra, 50va.

sancti Matthiae, 50rb.

parochiae sancti Nicolai, 31v (annot.), 50ra, 50va, 103rb, 130va, app. I.

sancti Petri, extra civitatem, 49ra-49va, 50rb.

sancti Servatii, ecclesia canonicorum sancti Servatii, 31va, 31va (annot.), 50ra-50va, 96rb (annot.).

Forum Bladi, 12rb, 22vb, 37bisrb, 54vb, 55va, 87ra, 90va, 94rb, 98rb (annot.), 104va, 118ra, 122rb.

Forum Lignorum, 50rb.

Fratres Minores, ecclesia Fratrum Minorum, 31va, 49vb, 50rb.

Herke, prope Hasselt, 132vb.

Leodium, 9ra, 62va, 69ra, 88vb (annot.), 100vb, 116ra, app. II, app. VIII (136ra), app. IX (136va, 136vb, 138ra, 138rb), app. X (138vb).

Linderencruce, 50rb.

Lovanium, app. IX (137rb).

Molendinum Godefridi Clerici, 129rb.

Nova Curia, ecclesia sororum, 49va, 49vb, 50rb.

Porta Mendacii, 50rb.

Quatuor Turres, 50rb, 129rb.
Roma, 89vb (annot.), app. IX (138rb).
Thoeer, app. IX (138rb).
Traiectum, 9ra, 89vb (annot.), 100vb, 116ra, 130rb, app. II, app. VIII (136r).
Turris Gosmari, 50va.

INDEX PERSONARUM

Aggere, Petrus ab, cantor, app. VIII (136rb), app. IX (137ra, 138rb).
Beeckman, Nicolaus, canonicus, app. X (138vb).
Bleus, Henricus, canonicus, app. IX (136va).
 Hubertus, canonicus, app. IX (136va).
Boeshegge, Leonardus, canonicus, app. IX (136va).
Box de Fal, Joannes, canonicus, app. IX (138ra).
Bruninx (Bruijninx), Arnoldus, canonicus, app. IX (137va, 138rb).
Castro, Cornelius de, canonicus, app. VIII (136ra), app. IX (137ra).
Chassij (Chaussij), Joannes de la, alias Allam, canonicus, app. IX (137ra, 137va, 137vb).
Clut, Ulricus, canonicus, app. IX (136vb).
Cox, Aegidius, canonicus, app. X (138vb).
Coelmont, Servatius, decanus, app. VIII (136ra), app. IX (136va).
Coepe (Koepe), Martinus, canonicus, app. VIII (136ra), app. IX (137rb).
Conrardi, Henricus, Mosetraiectensis, canonicus, app. X (138vb).
Constantini, Lucas, canonicus, app. IX (137va), app. X (138va).
Daems, Cornelius, canonicus, app. VIII (136ra), app. IX (136va).
Daustuijs, Maximilianus, canonicus, app. IX (136vb).
Doijn, Franciscus, canonicus, app. VIII (136rb).
Dum, Franciscus, canonicus, app. IX (136va).
Duras, Carolus, canonicus, app. VIII (136rb), app. IX (138ra).
Elsloe (Elsloo), Conradus de, canonicus, app. IX (137rb, 137va).
Enkenvort, Michael, canonicus, app. VIII (136ra), app. IX (136va).
Erp, Wilhelmus (de), canonicus, app. IX (137rb, 137va).
Eijnatten, Hieronymus, canonicus, app. X (138va).
Eijnatten de Lichtenborg, Oliverius, canonicus, app. IX (138rb).
Fosse, Arnoldus de, canonicus, app. X (138va).
Frigimonte, Nicolaus de, canonicus, app. IX (137va, 137vb).
Gabrielis, Reijnerus, canonicus, app. IX (136va, 137vb).
Gaveren, Conrardus a, canonicus, app. IX (138ra).
Georgii, Petrus, canonicus, app. IX (137vb).
Gladio, Matthias de, virgifer, 131rb.
Glano, de, praepositus, app. X (138vb).
Gracht, Carolus van der, canonicus, app. IX (137vb).
Gregorius XV, papa, 98vb (annot.).
Gronsele (Gronsele), Joannes, thesaurarius, app. VIII (136rb), app. IX (136vb).
Haestrecht, Wilhelmus (de), canonicus, app. IX (136vb, 137vb).
Hambach, Joannes, canonicus, app. IX (137rb, 137va).
Hamont, Thomas, canonicus, app. IX (138rb).
Herckx, Andreas van der, canonicus, app. X (138vb).
Heijtenrijx, Theodoricus, canonicus, app. IX (137vb).

Horrior, Hermannus, non in sacris, app. VIII (136rb).
 Iseren, Walterus, canonicus, app. IX (138ra).
 Jacobi, Petrus, canonicus, app. IX (137vb).
 Jamar, Nicolaus, canonicus, app. X (138va).
 Jamsin (Jamsijn), Jacobus, canonicus, app. IX (137va), app. X (138va).
 Jentis, Andreas, canonicus, app. X (138va).
 Judoci, Joannes, canonicus, app. IX (137rb, 137vb).
 Kaldebrender, Ludovicus, vicarius et notarius, app. VIII (136rb).
 Kijen de Westmal, Cornelius, canonicus, app. IX (137rb, 138rb).
 Lamberti, Ambrosius, canonicus, app. IX (136va).
 Materne, Aegidius, Attenhovijs, canonicus, app. X (138vb).
 Maximilianus, canonicus, app. IX (136va).
 Meer, Gerardus de, filius Reijneri, canonicus, app. IX (138ra).
 Laurentius, canonicus, app. IX (136vb).
 Martinus, canonicus, app. IX (136vb).
 Reijnerus (de), cantor, app. VIII (136ra, 136rb), app. IX (136va).
 Meroda, Arnoldus de, canonicus, app. IX (137ra).
 Bernardus de, canonicus, app. VIII (136ra).
 Bernardus de, filius Henrici, alias De Folonie, canonicus, app. IX (136vb).
 Bernardus de, alias (De) Goetsenhove, canonicus, app. IX (137ra, 137va).
 Erardus de, canonicus, app. IX (137rb).
 Jacobus de, canonicus, app. IX (137vb, 138rb).
 Raso de, alias De Warous, canonicus, app. IX (137va-138ra).
 Ricaldus de, alias De Folonie, scholasticus, decanus, app. VIII (136rb), app. X (138vb).
 Ricaldus de, alias, De Folonie, canonicus, app. IX (137ra, 137rb).
 Richardus de, canonicus, app. IX (138rb).
 Merven, Everardus, cantor, decanus, app. X (138va, 138vb).
 Meijers (Meiers), Joannes, cantor, app. IX (137ra, 137rb).
 Lambertus, scholasticus, app. VIII (136ra), app. IX (137ra).
 Oenselt, Theobaldus, cantor, app. VIII (136rb), app. IX (136vb).
 Passu, Nicolaus a, canonicus, app. X (138va, 138vb).
 Peetersen (Peeterschem), Ricaldus de, decanus, app. VIII (136ra), app. IX (137rb).
 Pruenen, Dionysius, magister, app. IX (137vb).
 Rijssack, Michael, canonicus, app. X (138va).
 Salmir, Wernerus de, canonicus, app. IX (137vb).
 Schaern, Ulricus de, canonicus, app. IX (136va).
 Schobel (Scobell), Henricus, canonicus, app. X (138va, 138vb).
 (Schobbel, Scobell), Thomas, canonicus, app. IX (137rb), app. X (138va).
 (Schobbell, Scobbelt), Wilhelmus, canonicus, app. VIII (136ra), app. IX (138ra).
 Scribani, Hieronymus, canonicus, app. IX (138ra).
 Sixtus V, papa, app. IX (138rb).
 Sluseman, Joannes, virgifer, 131ra.
 Smeets, Arnoldus, canonicus, app. X (138vb).
 Snoecx, Franciscus, canonicus, app. X (138vb).
 Swennen, Henricus, canonicus, app. VIII (136rb), app. X (138ra).
 Sijmonis, Martinus, canonicus, app. IX (138rb).
 Tajmans, Cornelius, capituli notarius, app. IX (138rb).
 Tilmanni, Lambertus, canonicus, app. IX (137ra).
 Tuteler, Arnoldus, canonicus, app. IX (138rb).
 Ulrici, Franciscus, canonicus, app. IX (136vb, 137ra).
 Valkenborch, Joannes, canonicus, app. VIII (136ra), app. IX (138ra).
 Villeer, Joannes de, canonicus, app. IX (136vb), app. IX (137rb).
 Vloedorp, decanus aquensis, 100va (annot.).
 Vijlen, Everardus, canonicus, app. IX (136vb).
 Gerardus, canonicus, app. VIII (136rb).

INDEX CELEBRATIONUM ET CAERIMONIARUM, TAM DE TEMPORE QUAM DE SANCTIS

Abbatum, commune officium, 83vb, 101rb, 118vb.
Abdiae, prophetae, ll. in officio, 67rb.
Abdon et Sennes, martyrum, 30 iulii, *103va, 130vb*, app. VI (5v).
Abibon, 3 augusti, vide Stephani et aliorum Inventionis.
Achillei (Achylei), martyris, 12 maii, vide Nerei et aliorum, martyrum.
Actuum Apostolorum libri, ll. in officio, 47rb, 48ra, 48va, 85va.
Adaucti, martyris, 30 augusti, vide Felicis et Adaucti, martyrum.
Adriani, martyris, 8 septembris, *110va, 110vb*, app. VI (6v).
Adventus Domini, 9ra-10vb, 12rb-17ra, 24va, 26vb, 28ra-28vb, 30vb, 47vb, 50va, 55vb, 56vb, 58vb, 59rb, 60va, 65rb, 66va-67ra, 67va, 68ra, 69rb, 69va, 70ra, 70rb, 70vb, 72ra, 72vb, 87rb, 90rb, 121vb, 128ra.
Aegidii, abbatis, 1 septembris, 62rb, 62va, 63ra, 63va-64ra, 64va, *110ra*, app. VI (6v).
Afrae (Affrae), virginis et martyris, 5 augusti, *105va, 105vb*, app. VI (6r).
Agapiti, martyris, 6 augusti, vide Felicissimi et Agapiti, martyrum.
Agapiti, martyris, 18 augusti, *108va*, app. VI (6r).
Agathae, virginis et martyris, 5 februarii, 82ra, 82va, *87vb, 88ra*, 88ra (annot.), app. VI (3r).
Agnētis, virginis et martyris, 21 januarii, 73va, 75va, 76va, 77ra, 77va, 77vb, 78rb, 78vb, 79ra-79va, 80ra, 80va, 81ra, 81va, 82ra, 84ra, *84rb-84vb*, 87va, 126rb, app. VI (2v); dies octava vel Agnetis secundo, 78vb, 79rb, 79vb, 80rb, 80vb, 81rb, 81vb, 82rb, 82vb, *85vb, 86ra*, app. VI (2v).
Albani, martyris, 21 iunii, *98ra*, app. VI (5r).
Albini, martyris, 22 iunii, *98ra, 98rb*, app. VI (5r).
Aldegundis, virginis, 30 januarii, 79rb, 80rb, 80vb, 81rb, 81vb, 82rb, 83ra, *86ra, 86rb*, app. VI (2v).
Aldetrudis, virginis, 25 februarii, app. VI (3r).
Alexandri, Eventii et Theoduli, martyrum, ac Juvenalis, episcopi et confessoris, 3 maii, 93vb, 94ra (annot.), 94rb, *94va, 94vb*, app. VI (5v).
Alexis (Alexii) et Fredegaudi, confessorum, 17 iulii, *58vb*, app. VI (5v).
Allationis sanctae Crucis, dominica quae propinquior est festo Galli, abbatis, 65va, 65vb, 66rb, *116ra, 116rb*; dominica prima post festum Dedicationis, 116 (annot.).
Amandi, episcopi et confessoris, 6 februarii, 24vb, 47va, 66rb, *88ra*, app. VI (3r).
Amandi, episcopi et confessoris, 26 octobris, *117ra*, app. VI (7r).
Ambrosii, episcopi et confessoris, 4 aprilis, *91ra, 91rb, 91va, 92rb, 94va*, app. VI (4r); ll. in officio, 86va, 126ra.
Amoris, confessoris, 8 octobris, 73va, *114vb-115rb, 122va*, app. VI (7r).
Amos, prophetae, l. in missa, 62ra; ll. in officio, 67ra, 67rb.
Anastasiae, virginis et martyris, 25 decembris, *18rb, 94vb*.
Andreae, apostoli, 30 novembris, 9rb, 9va, 10ra, *69ra-70ra, 70rb*, app. VI (7v); dies octava, 13vb, *71vb, 72ra*, app. VI (8r).
Aniani, episcopi et confessoris, 17 novembris, app. VI (7v).

Annae, viduae, matris B.M.V., 26 iulii, 58vb, *103ra*, *103rb*, app. VI (5v); dies octava, app. VI (6v).
 Annuntiationis B.M.V., 25 martii, 30ra, 30rb, 31va, 31va (annot.), 68rb, 87va (annot.), *90ra-90vb*, 129va, 129vb, 131vb, app. VI (3v).
 Antonii (Anthonii), abbatis, 17 ianuarii, 74rb, 74vb, 75rb, 75vb, 76rb, 76vb, 77rb, 77vb, 78rb, 78va, 79rb, 79va, 80ra, 80va, 81ra, 81va, 83va, 83vb, app. VI (2v); a. in processione Rogationum, 50rb.
 Antonini (Anthonini), martyris, 2 septembris, app. VI (6v).
 Apollinaris (Appollinaris), episcopi et martyris, 23 iulii, *102va*, app. VI (5v).
 Apollinaris (Appollinaris), martyris, 23 augusti, vide Timothei et Apollinaris, martyrum.
 Apolloniae, virginis, 9 februarii, app. VI (3r).
 Apostolorum, commune officium, 20rb, 70ra, 70rb, 71vb, 72va, 72vb, 73ra, 85ra-85va, 88va-89rb, 91va, 92vb, 93rb, 93va, 95rb, 97va, 97vb, 99vb-100vb, 101ra, 101va, 102vb, 108vb, 112va, 116rb, 117rb, 122vb-123va, 123vb, 124rb, 125vb, 126va, app. III (1ra).
 Apulei, martyris, 7 octobris, vide Marcelli et Apulei, martyrum.
 Arnulphi, episcopi et martyris, 16 augusti, *108rb*, app. VI (6r).
 Ascensionis Domini (Ascentionis Domini), festum cum octava, 12ra, 17ra, 22rb, 44rb, 46va-47rb, 48rb, 48va, 49vb, *50va-52ra*, 53va, 68ra, 68rb, 73va, 91va, 91vb, 93va, 94va, 94vb, 94vb (annot.), 95ra, 95rb, 96ra-97va, 119vb, 129va, 131vb, app. III (1ra); cf. praefatio de Ascensione.
 Assumptionis B.M.V., 15 augusti, festum cum octava, 28va, 28vb, 47vb, 59vb, *107ra-108rb*, 108rb, 108va, 110rb, 110va, 126rb, 129va, 129vb, 131vb, app. VI (6r); dies octava, *108va*, *108vb*, 110vb, app. VI (6r).
 Athanasii, episcopi et confessoris, 2 maii, app. VI (4v); 13 octobris, app. VI (7r).
 Augustini, episcopi et confessoris, 28 augusti, 63vb, *109ra-109va*, app. VI (6r); a. in processione Rogationum, 50ra, 50va; ll. in officio, 14va, 15vb, 54rb, 55rb (annot.), 86va, 90rb, 116rb, 119ra, 123vb; ll. de Regula Augustini in officio capituli ad primam, 10rb, 29ra, 39rb.
 Augustini, primi Anglorum episcopi, 26 maii, app. VI (4v).

Balbinae, virginis, 31 martii, app. VI (3v).
 Barbarae, virginis et martyris, 4 decembris, cultus, 13ra, 128rb, 129ra; festum, 10ra, *70ra-70va*, app. VI (8r); dies octava, 13vb, *71vb*, *72ra*, *72ra* (annot.), 73rb, app. VI (8r); Translationis, 12 februarii, *88ra* (annot.), app. VI (3r); Translationis ad civitatem romanam, 8 iulii, app. VI (5v).
 Barnabae, apostoli, 11 iunii, 85rb, *97va*, *97vb*, ap. VI (5r).
 Bartholomaei, apostoli, 24 augusti, 60rb, 62va, *108vb*, *109ra*, app. VI (6r); Translationis, 13 iunii, app. VI (5r).
 Baruch, prophetae, l. in missa, 52ra, 52rb.
 Basilidis, Cyrini, Naboris et Nazarii, martyrum, 12 iunii, *97vb*, app. VI (5r).
 Bavis, 1 octobris, vide Germani et aliorum.
 Beatricis, martyris, 29 iulii, vide Simplicii et sociorum, martyrum.
 Bedae Venerabilis, ll. in officio, 117vb, 118vb.
 Beggae, viduae, 17 decembris, app. VI (8r).
 Benedicti, abbatis, 21 martii, *90ra*, app. VI (3v); Translationis, 11 iulii, *101rb*, app. VI (5v).
 Benedictio: aquae cum aspersione, 10rb, 10va, 11rb, 12ra, 29rb, 31rb, 31va, 37bisra, 37bisrb, 44ra, 45vb, 49ra (annot.), 49ra-49va, 55va, 87ra, 90va, 94rb, 104va, 107vb, 130rb, 130va, 131va, 133rb; candelarum, 2 februarii, 86vb, 87ra; cerei paschalis, 42rb, 42va; cinerum, 29rb, 29va; fontis baptismalis, 39vb, 43ra, 43rb, 52rb; herbarum, 15 augusti, 107vb; palmarum, 37vb, 37bisrb; pomorum, 25 iulii, 103ra; racemorum, 6 augusti, 106ra; super lectiones ad matutinas, 68va.
 Bernardi, abbatis, 20 augusti, *108va*, app. VI (6r).
 Blasii, episcopi et martyris, 3 februarii, 81rb, 82va, 83ra, *87va*, 89rb (annot.), 121va, app. VI (3r).
 Bonifatii, episcopi et martyris, 5 iunii, *97rb*, app. VI (5r).
 Britii, episcopi et confessoris, 13 novembris, 67vb, *119vb*, app. VI (7v).
 Brigidae, virginis, 1 februarii, 81rb, 81vb, 82va, 83ra, *86rb*, app. VI (3r).

Caeciliae, virginis et martyris, 22 novembris, 73va, 120rb-120vb, app. VI (7v).
 Caesarii, martyris, 1 novembris, 94vb, 118ra.
 Callixti (Calixti), papae et martyris, 14 octobris, 115vb, 116ra, app. VI (7r).
 Campanarum pulsatio, 10vb-11vb, 17ra, 17va, 18rb, 28ra, 31rb, 37va, 38va, 39rb, 39vb, 43va, 44va, 50va, 52rb, 54rb, 70ra, 98rb (annot.), 104vb, 129vb, 130vb-131rb, 133rb, 133vb.
 Cantici Canticorum libri, II. in officio, 110rb.
 Cantus liturgici: Asperges me, per notam festivam, 55va; Kyrieleison, de Domina nostra, 18rb; Kyrieleison, dominicale, 12rb, 18ra; Kyrieleison, paschale, 35rb, 43rb, 52rb; tonus antiphonae, 85rb; tonus introitus, 18vb.
 Caprasii, martyris, 20 octobris, app. VI (7r).
 Caput jejunii (Dies cinerum), 28ra, 28vb, 29ra-29va, 29vb, 31rb, 47vb, 88ra, 88rb, 88vb, 88vb (annot.), 89rb, 89rb (annot.); admissio paenitentium, 29rb; impositio cinerum, 29va.
 Caroli (Karoli), confessoris, 28 januarii, app. VI (2v).
 Catharinae (Katherinae), virginis et martyris, 25 novembris, 67vb, 121rb, 121va, app. VI (7v).
 Christinae (Cristinae), virginis, 24 julii, 102va, 102vb, app. VI (5v).
 Christophori, martyris, 25 julii, 102vb, app. VI (5v).
 Chrysanti (Crisanti), martyris, 29 novembris, vide Saturnini et aliorum, martyrum.
 Chrysogoni (Grisogoni), martyris, 24 novembris, 121ra, app. VI (7v).
 Circumcisionis Domini, 1 januarii, 12ra, 20vb, 21rb-22ra, 22ra, 28rb, 73rb, app. VI (2v).
 Clementis, papae et martyris, 23 novembris, 73va, 120vb, 121ra, app. VI (7v).
 Cleti, papae et martyris, 12 julii, 101rb, app. VI (5v).
 Coenae Domini, officium, 10va, 29ra, 29va, 36va, 38ra, 38va-40rb, 40va, 40vb, 54vb, 68ra; ablutio altarium, 40rb.
 Collationis vini usus, 31vb, 32ra, 40rb, 134ra.
 Color liturgicus: albus, 10va, 11ra, 12ra, 28vb, 30va, 33vb, 34ra, 39va, 40ra, 40vb, 42rb, 42va, 44ra, 45rb, 50va, 86vb, 104va; glaucus, 11ra, 45rb; niger, 10rb, 10va, 12rb, 26vb, 29rb, 30va, 118rb, 134rb; rufus, 10va, 11ra, 12ra, 17vb, 36va, 37bisra, 40vb, 45rb, 52va.
 Columbani, abbatis, 21 novembris, 120rb, 120rb (annot.), app. VI (7v).
 Compassionis B.M.V., sabbato post dominicam primam post octavas Paschae, 48rb (annot.).
 Conceptionis B.M.V., 8 decembris, 10ra, 71rb-71vb, 129va, 129vb, 131vb, app. VI (8r).
 Confessorum, commune officium, 71ra, 71rb, 73ra, 73rb, 77rb, 83ra, 83va, 85ra, 87va, 88ra, 89va, 89vb, 89vb (annot.), 90ra, 91ra-91va, 92rb, 95rb, 96vb, 105va, 109ra, 110ra, 113vb-114va, 115ra, 116ra, 117ra, 118va, 119rb, 119vb, 121ra, 123rb, 123vb, 124rb, 125ra-126ra, 126va.
 Cornelii et Cypriani, martyrum, 14 septembris, 111rb, 111va, app. VI (6v).
 Cosmae et Damiani, martyrum, 27 septembris, 63ra-63vb, 64va, 113ra, 113rb, app. VI (6v).
 Crescentiae, virginis et martyris, 15 junii, vide Viti et sociorum, martyrum.
 Crispini et Crispiniani, martyrum, 25 octobris, 117ra, app. VI (7r).
 Crucis sanctae, festa, 12ra, 24va, 68rb, 68va, app. III (1ra), vide Allationis, Exaltationis, Inventionis; adoratio in dominica Palmarum, 37bisva; adoratio in Parasceve, 41ra, 41rb; allatio ex Constantinopoli, 116ra; a. in processione Rogationum, 50rb; delatio in processione, 94vb (annot.); depositio in camera reliquiarum, 129rb, 129va; missa votiva feria sexta, 28vb, 29ra; suffragium, 10ra, 10rb, 23vb, 24ra, 54rb (annot.), 94vb (annot.), 98rb (annot.), 99vb, 100va (annot.), 100vb, 107rb, 121rb, 121vb, app. IV (1va); cf. praefatio de sancta Cruce.
 Cuniberti, episcopi et confessoris, 12 novembris, 119vb, app. VI (7v).
 Cypriani, episcopi et martyris, 14 septembris, vide Cornelii et Cypriani, martyrum.
 Cyriaci et sociorum, martyrum, 8 augusti, 106ra, 106rb, app. VI (6r).
 Cyrini, martyris, 12 junii, vide Basilidis et aliorum, martyrum.

Damasi, papae et confessoris, 11 decembris, 72ra, app. VI (8r).
 Damiani, martyris, 27 septembris, vide Cosmae et Damiani, martyrum.
 Danielis, prophetae, II. in missa, 15va, 32va, 54ra, 62rb; II. in officio, 66vb.
 Dariae (Darii), martyris, 29 novembris, vide Saturnini et aliorum, martyrum.

Dedicationis ecclesiae B.M.V., prima dominica post festum Remigii, 12ra, 24va, 59rb, 64vb, 66rb, 68va, 116ra (annot.), 121vb-122va, 129vb, 131vb, 132vb, app. III (1ra).
 Desiderii, episcopi et confessoris, 11 februarii, app. VI (3r).
 Deuteronomii libri, II. in missa, 32va, 52ra, 54ra.
 Dies cinerum (cynerum), vide Caput jejunii.
 Dionysii (Dionisii), episcopi, Rustici et Eleutherii, martyrum, 9 octobris, 73va, 115rb, 115va, 122va, app. VI (7r).
 Disciplina ecclesiae, 135rb, 135va, app. V (2rb), app. VII (8v).
 Divisionis apostolorum, 15 iulii, 101va, app. VI (5v).
 Dominici, confessoris, 5 augusti, 105va, 105vb, app. VI (6r).
 Domitiani, episcopi et confessoris, 7 maii, 95rb, 96rb, app. VI (4v).
 Donati, episcopi et martyris, 7 augusti, 106ra, app. VI (6r).
 Dorotheae, virginis et martyris, 7 februarii, 88ra (annot.), app. VI (3r).

Ecclesiastes libri, II. in officio, 59va.

Ecclesiastici libri, I. in missa, 32va; II. in officio, 60ra, 60rb.

Eleutherii, martyris, 9 octobris, vide Dionysii et sociorum, martyrum.

Eligii (Elygii), confessoris, 1 decembris, app. VI (8r).

Elisabeth (Elyzabeth), viduae, 19 novembris, 120ra, 120rb, app. VI (7v).

Emerentianae et Macharii, martyrum, 23 ianuarii, 76va, 77va, 78ra, 78rb, 78vb, 79ra, 79rb, 79vb, 80va, 81ra, 81va, 82ra, 82vb, 85ra, 85rb, app. VI (2v).

Ephraem (Effrem), confessoris, 9 iulii, app. VI (5v).

Epimachi (Epymachi, Epymaci), martyris, 10 maii, vide Gordiani et Epimachi, martyrum.

Epiphaniae Domini (Epyphaniae Domini), 6 ianuarii, festum cum octava, 12ra, 17ra, 19ra, 19vb, 22ra-23rb, 28rb, 55vb, 56va, 68ra-68va, 73vb, 74ra, 74va, 75ra-76ra, 76va, 77ra, 77va, 78ra, 78va-80vb, 81rb, 82ra, 82va, app. III (1ra), app. VI (2v); dies octava, 23rb-23vb; tempus post octavas Epiphaniae, 24vb-26rb; cf. praefatio de Epiphania.

Erasmi, martyris, 3 iunii, app. VI (5r).

Ermolai, presbyteri et martyris, 27 iulii, app. VI (5v).

Esther (Hester) libri, historia et II. in officio, 61va, 61vb, 62rb, 63ra-64rb, 64vb.

Eucherii, episcopi et confessoris, 20 februarii, app. VI (3r).

Eugenii, papae et martyris, 15 novembris, 67vb, app. VI (7v).

Eulaliae, virginis et martyris, 12 februarii, app. VI (3r).

Euphemiae (Eufemiae), virginis, 13 aprilis, app. VI (4r).

Euphemiae (Eufemiae), virginis et martyris, 16 septembris, 63rb (annot.), 111vb, app. VI (6v).

Eupli, diaconi et martyris, 12 augusti, app. VI (6r).

Eusebii, confessoris, 14 augusti, 107rb, app. VI (6r).

Eustachii (Eustatii) et sociorum, martyrum, 2 novembris, 118rb, app. VI (7v).

Eventii, episcopi et confessoris, 12 septembris, vide Siri et Eventii, episcoporum et confessorum.

Eventii, martyris, 3 maii, vide Alexandri et aliorum, martyrum.

Evergisi, episcopi et martyris, 24 octobris, 117ra (annot.), app. VI (7r); a. in processione Rogationum, 49vb, 50va.

Evortii, episcopi et confessoris, 7 septembris, 110rb, app. VI (6v).

Ewaldorum, martyrum, 3 octobris, 63ra, 114rb, app. VI (7r).

Exaltationis sanctae Crucis, 14 septembris, 62ra, 62vb, 63rb, 64ra, 111ra-111vb, 116ra, app. VI (6v).

Exodi libri, II. in missa, 32ra, 32rb, 40vb, 42va; II. in officio, 35ra, 35va.

Ezechielis, prophetae, I. in missa, 35vb, II. in officio, 66rb.

Fabiani et Sebastiani, martyrum, 20 ianuarii, 75ra-75va, 76ra, 76va, 77ra, 77rb, 77vb, 78rb, 78va, 79rb, 79va, 80ra, 80va, 81ra, 81va, 83vb-84rb, 84vb, 97vb, app. VI (2v).

Faustini, martyris, 29 iulii, vide Simplicii et sociorum, martyrum.

Feliciani, martyris, 9 iunii, vide Primi et Felecciani, martyrum.

Felices in Pincis, confessoris, 14 ianuarii, 23vb, 74rb-74vb, 75rb, 75vb, 76ra, 76va, 77ra,

77va, 78ra, 78va-79ra, 79va, 80ra, 80va-81va, 82ra, 82va, 83ra, 83rb, app. VI (2v).
 Felicis, confessoris, 29 iulii, 103va, app. VI (3v).
 Felicis et Adaucti, martyrum, 30 augusti, 109vb, app. VI (6r).
 Felicissimi et Agapiti, martyrum, 6 augusti, 105vb, 106ra, app. VI (6r).
 Felicitatis, martyris, 7 martii, vide Perpetuae et Felicitatis, martyrum.
 Felicitatis, virginis et martyris, 23 novembris, 102vb, 121ra, app. VI (7v).
 Feliculae, martyris, 14 februarii, vide Vitalis et aliorum, martyrum.
 Feria secunda major, 37bisvb, 38ra.
 Feria tertia major, 38ra, 38rb.
 Feria quarta Cinerum (Cynerum), vide Caput jejunii.
 Feria quarta major, 38rb, 38va.
 Feria quarta Paschae, 45va-46ra.
 Ferreoli, martyris, 16 iunii, app. VI (5r).
 Festorum sanctorum gradus celebrationis, 68vb, 69ra, 73rb-73vb.
 Festum, canonicorum et aliorum, 19vb; diaconorum, 19ra, 19rb; scholarium, 20rb; socio-
 rum, 23va.
 Fidei, Spei et Karitatis, virginum, 1 iulii, app. VI (5v).
 Fidis, virginis, 6 octobris, 114vb, app. VI (7r).
 Firmini, episcopi et martyris, 25 septembris, app. VI (6v).
 Foillani, martyris, 31 octobris, vide Quintini et Foillani, martyrum.
 Francisci, confessoris, 4 octobris, 63ra, 114rb, 114vb, 115ra, 118vb, app. VI (7r); a. in
 processione Rogationum, 49vb, 50rb.
 Fredegardi, confessoris, 17 iulii, vide Alexii et Fredegardi, confessorum.
 Fulgentii, episcopi, 11. in officio, 19 rb, 21ra, 22ra, 125ra.

Galli, abbatis, 16 octobris, 65va, 116ra, app. VI (7r).
 Gallicani, martyris, 25 iunii, 98vb, app. VI (5r).
 Gamalielis, 3 augusti, vide Stephani et aliorum Inventionis.
 Gelasii, papae et confessoris, 19 novembris, 67vb, app. VI (7v).
 Geminiani, 16 septembris, vide Luciae et Geminiani, virginum (sic).
 Genesii, martyris, 25 augusti, app. VI (6r).
 Genesis libri, 11. in missa, 42va, 52ra; 11. in officio, 26va, 27rb, 27va, 28ra, 30ra, 30vb, 32vb,
 33ra, 34ra.
 Gengulphi (Gengulfi), martyris, 11 maii, app. VI (4v).
 Genovevae (Genofevae), virginis, 3 januarii, app. VI (2v).
 Georgii, martyris, 23 aprilis, 47vb (annot.), 48rb (annot.), 92ra, 92rb, app. VI (4r).
 Gereonis et sociorum, martyrum, 10 octobris, 73va, 115va, 115vb, 122va, app. VI (7r).
 Gerlaci, militis et confessoris, 5 januarii, app. VI (2v).
 Germani, episcopi et confessoris, 28 maii, app. VI (4v).
 Germani, episcopi et confessoris, 31 iulii, app. VI (5v).
 Germani, Vedasti, Bavonis et Piatonis, 1 octobris, app. VI (7r).
 Gertrudis, virginis, 17 martii, 89vb, app. VI (3v).
 Gervasii et Protasii (Prothasii), martyrum, 19 iunii, 98ra, app. VI (5r).
 Glodesindis, virginis, 25 iulii, app. VI (5v).
 Goaris, confessoris, 6 iulii, 101ra, app. VI (5v).
 Gordiani et Epimachi (Epymachi, Epymaci), martyrum, 10 maii, 95rb, 95va, 96rb, 109vb,
 app. VI (4v).
 Gorgonii, martyris, 9 septembris, 110vb, app. VI (6v).
 Gregorii, papae et confessoris, 12 martii, 89va, 89vb, 114rb, app. VI (3v); 11. in officio, 31vb.
 Gundulphi (Gondulphi), episcopi et confessoris, 16 iulii, vide Monulphi et Gundulphi,
 episcoporum et confessorum.

Habundi, martyris, 26 augusti, vide Herenei et Habundi, martyrum.
 Hadelini, confessoris, 3 februarii, 83 ra, 87va, app. VI (3r).
 Helenae, reginae, 18 augusti, app. VI (6r).
 Herenei (Erenei), martyris, 10 februarii, vide Zotici et sociorum, martyrum.

Herenei et Habundi, martyrum, 26 augusti, *109ra*, app. VI (6r).
 Heriberti, episcopi et confessoris, 16 martii, app. VI (3v).
 Hermetis, martyris, 28 augusti, *109rb*, app. VI (6r).
 Hieronymi (Jheronimi), presbyteri et confessoris, 30 septembris, 63ra, 64va, *113vb*, *114ra*, *119vb*, app. VI (6v); 11. in officio, 107va, 123ra; Translationis, 8 martii, app. VI (3v).
 Hilarii, episcopi et confessoris, 13 januarii, *23va*, *23vb*, app. VI (2v).
 Hippolyti (Ypoliti) sociorumque ejus, martyrum, 13 augusti, *107ra*, app. VI (6r).
 Huberti, episcopi et confessoris, 3 novembris, *118va*, app. VI (7v).

Ignatii, martyris, 17 decembris, app. VI (8r).
 Innocentium, martyrum, 28 decembris, *20rb-20vb*, 73ra, app. VI (8r); dies octava, 20va, *22ra*, *73vb*, app. VI (2v).
 Inventionis sanctae Crucis, 3 maii, 10rb, 47vb (annot.), 51rb, *93vb-94vb*, 94vb (annot.), *111ra*, app. VI (4v).
 Isaiae (Ysaiae, Ysaya), prophetae, 11. in missa, 15rb, 15va, 17ra, 18rb, 18vb, 38rb, 42va, 42vb, 52ra; 11. in officio, 9va, 9vb, 13vb, 14ra, 14va, 15ra, 15vb, 16rb, 16vb, 17va, 22va.
 Isidori, episcopi, 11. in officio, 17va.

Jacincti, martyris, 10 februarii, vide Zotici et sociorum, martyrum.
 Jacincti, martyris, 11 septembris, vide Proti et Jacincti, martyrum.
 Jacobi, apostoli, 1 maii, vide Philippi et Jacobi, apostolorum.
 Jacobi, apostoli, 25 julii, 58vb, *102va-103ra*, app. VI (5v).
 Jeremiae, prophetae, 11. in officio, 36rb, 36vb, 37va, 38vb, 40va, 42ra.
 Johannis, apostoli et evangelistae, 27 decembris, 19ra, *19vb-20rb*, 73ra, 92rb, 95ra, 95rb, *112va*, *116rb*, *123va*, app. VI (8r); dies octava, *22ra*, *73vb*, app. VI (annot.); ante Portam Latinam, 6 maii, *95ra*, *95rb*, 96rb, app. VI (4v); Apocalypsis libri, 11. in officio, 52ra.
 Johannis Baptistae Nativitatis, 24 junii, festum cum octava, *98rb-98vb*, 98rb (annot.), *99ra-99vb*, *132vb*, app. VI (6r); dies octava, *100rb*, app. VI (5v); Decollationis, 29 augusti, 63vb, *109rb-109vb*, app. VI (6r); a. in processione Rogationum, 49vb; speciales missae circa festum ejus, 11va, 11vb, 99va, 99vb.
 Johannis Chrysostomi (Crisostimi, Crisostomi), episcopi et confessoris, 27 januarii, 78va, 79rb, 79vb, 80rb, 80vb, 81rb, 82vb, *85vb*, app. VI (2v); Pseudo-Chrysostomi (Chrysostomi Latini), 11. in officio, 20va, 26va, (annot.), 27rb, 27va, 32vb, 34ra, 35ra, 36rb, 109va.
 Johannis et Pauli, martyrum, 26 junii, *98vb-99rb*, 101vb, 125va, 126ra, app. VI (5r).
 Job libri, historia et 11. in officio, 60ra, 60va-61va, 62rb, 62va, 63ra-65vb.
 Joelis, prophetae, 1. in missa, 54ra.
 Joseph, sponsi B.M.V., 19 martii, *89vb* (annot.), app. VI (3v).
 Judae, apostoli, 28 octobris, vide Simonis et Judae, apostolorum.
 Judith (Judith) libri, historia et 11. in officio, 61va, 61vb, 62rb, 62vb-64vb.
 Judoci, 13 decembris, app. VI (8r).
 Julianae, virginis et martyris, 16 februarii, *88rb*, *88va*, app. VI (3r).
 Juliani, martyris, 13 februarii, app. VI (3r).
 Justini, presbyteri et martyris, 4 augusti, *105va*, app. VI (6r).
 Juvenalis, episcopi et confessoris, 3 maii, vide Alexandri et aliorum.

Kiliani et sociorum, martyrum, 8 julii, *101ra*, app. VI (5v).

Lamberti, episcopi et martyris, 17 septembris, festum cum octava, 62vb, 63rb, 63va, 64ra-64va, *111vb-112rb*, *112va-113ra*, app. VI (6v); dies octava, *113ra*, app. VI (6v); Translationis, 28 aprilis, *92vb*, *93ra*, app. VI (4r); Triumphi, 13 octobris, app. VI (7r); a. in processione Litaniae majoris, 49rb; a. in processione Rogationum, 49va.
 Lanceae et Clavorum, feria sexta post dominicam in Albis, 47vb (annot.).
 Landradae, virginis, 8 julii, app. VI (5v).
 Laurentii, martyris, 10 augusti, festum cum octava, 60rb, *106rb-106vb*, 107ra, 107rb, app. VI (6r); dies octava, 60rb, *108rb*, *108va*, app. VI (6r).
 Leodegarii, episcopi et martyris, 2 octobris, 63ra, *114rb*, app. VI (7r).

Leonardi, abbatis, 6 novembris, *118va, 118vb*, app. VI (7v).
 Leonis, papae et confessoris, 11 aprilis, *91rb*, app. VI (4r); 11. in officio, 17vb, 22va, 30rb, 39ra, 40va, 42ra, 51va.
 Leonis, papae et confessoris, 28 junii, *99rb, 99va*, app. VI (5r).
 Levitici libri, 11. in missa, 54ra, 62rb.
 Lini, papae et martyris, 26 novembris, *121va*, app. VI (7v).
 Litanía major sive Litaníae majores, 49ra-49va, 51ra, 92va, 92vb, app. VI (4r).
 Litaníae minores sive Rogationes, 49va-50va, 51ra, 92va, 92vb, 93vb, 94va, 95rb, 96ra, 96vb.
 Litanía norica, in vigilia Pentecostes, 52rb.
 Litaníae sanctorum, 29rb, 31ra-31va, 42vb-43rb.
 Lucae, evangelistae, 18 octobris, 92vb, *116rb, 116va*, 123va, app. VI (7r).
 Luciae, virginis et martyris, 13 decembris, 13vb, 15ra, 68vb, *72ra-72va*, 101va, app. VI (8r).
 Luciae et Geminiani, virginum (sic), 16 septembris, app. VI (6v).
 Lupi, episcopi, 29 julii, app. VI (5v).
 Machabaeorum librorum, 1. in missa, 32va; historia et 11. in officio, 62rb, 63ra, 63rb, 64vb-66rb, 68ra.
 Machabaeorum, martyrum, 1 augusti, *103vb*, app. VI (6r).
 Macharii, abbatis, 15 januarii, *74rb, 74vb, 75rb, 75vb, 76rb, 76vb, 77rb, 77vb, 78ra, 78va, 80ra, 81ra, 81va, 82va*.
 Macharii, martyris, 23 januarii, vide Emerentianae et Macharii, martyrum.
 Magdalbertae (Madalbertae, Magdalbertae), virginis, 7 septembris, 62va, 64ra, *110ra, 110rb*, app. VI (6v).
 Magni, episcopi et martyris, 19 augusti, *108va*, app. VI (6r).
 Mandatum, feria quinta in Coena Domini, 39vb-40rb; tempore Quadragesimae, 31rb.
 Marcelli, papae et martyris, 16 januarii, 74rb, 74vb, 75rb, 75vb, 76rb, 76vb, 77rb, 77vb, 78rb, 78va, 79rb, 79va, 80ra, 80va, 81ra, 81va, *83va*, 121ra, app. VI (2v).
 Marcelli et Apulei, martyrum, 7 octobris, *114vb*, app. VI (7r).
 Marcelliani, martyris, 18 junii, vide Marci et Marcelliani, martyrum.
 Marcellini et Petri, martyrum, 2 junii, *97ra, 97rb*, app. VI (5r).
 Marci, evangelistae, 25 aprilis, 47vb (annot.), 48rb (annot.), 49ra, 49va, 49vb, 51ra, *92rb-92vb, 93rb, 93va*, app. VI (4r).
 Marci, papae et confessoris, et sociorum ejus, 7 octobris, *114vb*, app. VI (7r).
 Marci et Marcelliani, martyrum, 18 junii, *97vb, 98ra*, app. VI (5r).
 Margaretae, virginis, 13 julii, *101rb, 101va*, app. VI (5v).
 Mariae Aegyptiacae, virginis, 2 aprilis, *91ra* (annot.), app. VI (4r).
 Mariae Magdaleneae, 22 julii, 24va, 41va, 43vb, *102ra-102va*, 120rb, app. III (1ra), app. VI (5v); a. in processione Rogationum, 50rb.
 Mariae ad Martyres, 13 maii, *95va-96rb*, app. VI (4v).
 Mariae Virginis, festa, 12ra, 24va, 68rb, app. III (1ra), vide Annuntiationis, Assumptionis, Compassionis, Conceptionis, Nativitatis, Praesentationis, Purificationis, Visitationis; a. in processione Litaníae majoris, 49ra (annot.), 49va; a. in processione Rogationum, 49vb-50va; cultus, 9ra, 9rb, 10vb, 12ra, 13ra, app. VII (8v); officium et missa in hebdomada, 9rb, 13rb, 17rb, 19ra, 21ra, 21rb, 28ra, 28ra-28vb, 47vb, 51va, 56ra (annot.), 62va, 63ra-63va, 68rb, 74rb, 75rb, 76ra, 76va, 76vb, 77rb-81vb, 82rb, 82vb-83rb, 85rb, 85vb, 100va, 118rb, 118vb, 120rb; suffragium, 9rb, 69rb, 99vb, 100vb; cf. praefatio de Maria Virgine.
 Marii et Marthae, martyrum, 19 januarii, 74va, 75rb-76vb, 77rb, 77vb, 78va, 79va, 80va, *83vb, 84ra, 84rb*, app. VI (2v).
 Marthae, sororis Lazari, 17 octobris, app. VI (7r).
 Marthae, virginis et martyris, 19 januarii, vide Marii et Marthae, martyrum.
 Martini, episcopi et confessoris, 11 novembris, festum cum octava, 67vb, *119rb-119vb*, 119vb, app. VI (7v); dies octava, 67vb, *120ra*, app. VI (7v); Translationis, 4 julii, *100vb*, app. VI (5v); a. in processione Rogationum, 50ra, 50va.
 Martini, papae et confessoris, 10 novembris, app. VI (7v).
 Martiniani, martyris, 2 julii, vide Processi et Martiniani, martyrum.

Martyrum, commune officium, 19vb, 73ra (annot.), 83rb-85rb, 87va, 88ra, 88rb, 91va, 92ra, 92rb, 93ra, 95rb, 95va, 96va, 97ra, 97va-98rb, 98vb, 99ra, 101ra, 101rb, 103va, 104vb, 105vb-107ra, 108vb, 109ra, 109va, 109vb, 112ra, 112vb, 113ra, 114rb, 114vb, 115rb-116rb, 117ra-117vb, 119ra, 120vb, 123rb, 123vb-124vb, 125vb, 126va, 126vb.

Materni, episcopi et confessoris, 14 septembris, *111rb, 111va*, app. VI (6v).

Matthaei (Mathaei), evangelistae, 21 septembris, 62vb, 63va, 112rb-112vb, app. VI (6v).

Matthiae (Mathiae), apostoli, 24 februarii, 88vb (annot.), *89ra, 89rb, 89rb* (annot.), app. VI (3r); a. in processione Rogationum, 50vb.

Mauri, abbatis, 15 januarii, app. VI (2v).

Mauri, martyr, 29 novembris, vide Saturnini et aliorum, martyrum.

Mauritii et sociorum, martyrum, 22 septembris, 62vb, *112vb, 113ra*, app. VI (6v).

Maurorum, martyrum, 15 octobris, *116ra*, app. VI (7r).

Maximi, episcopi, 11. in officio, 9vb, 14ra, 16va, 21va, 37va, 49va, 49vb, 86ra, 88va, 98va, 101ra, 124va.

Maximini, episcopi et confessoris, 29 maii, *96vb*, app. VI (4v).

Medardi, episcopi et confessoris, 8 junii, *97rb*, app. VI (5r).

Mennae, martyr, 11 novembris, *119rb, 119va*, app. VI (7v).

Michaelis (Mychaelis), archangeli, 29 septembris, 63ra, 64va, 66rb, *113rb-113vb*, app. III (1ra), app. VI (6v).

Michaeae, prophetae, l. in missa, 62rb.

Missae abbatum vel episcoporum mosaetrajectensium, 24va, 24vb; missae speciales pro communi bono, vide festum Johannis Baptistae Nativitatis.

Modesti, martyr, 15 junii, vide Viti et sociorum, martyrum.

Monulphi et Gundulphi (Gondulphi), episcoporum et confessorum, 16 julii, festum cum octava, *101va-102ra, 102va*, app. VI (5v); dies octava, *102va*, app. VI (5v).

Naboris, martyr, 12 junii, vide Basilidis et aliorum, martyrum.

Narcissi, episcopi et confessoris, 29 octobris, app. VI (7r).

Natalis Domini (Nativitatis Domini), 25 decembris, festum cum octava, 10rb, 12ra, 13ra, 15ra, 16va, *17ra-19ra, 20vb-22ra, 28rb, 56va, 68ra, 70ra, 71va, 73rb, 94vb, 129va, 131vb, 132vb*, app. III (1ra), app. VI (8r); suffragium, 19rb, 19vb-20vb, 22ra, 23rb, 23vb, 73ra, 73rb; cf. praefatio de Nativitate Domini.

Nativitatis B.M.V., 8 septembris, festum cum octava, 28va, 62va, 62vb, 63va, 63vb, 64rb, 108rb, *110rb-110vb, 111ra*, app. VI (6v); dies octava, 62vb, 63rb, 64va, *111va, 111vb*, app. VI (6v).

Nazarii, martyr, 12 junii, vide Basilidis et aliorum, martyrum.

Nerei, Achillei (Achylei) et Pancratii (Panchratii), martyrum, 12 maii, *95va, 96rb*, app. VI (4v).

Nicodemi (Nichomedi), 3 augusti, vide Stephani et aliorum Inventionis.

Nicolai (Nicholai), episcopi et confessoris, 6 decembris, 10ra, *70va-71rb, 71vb, 118va*, app. VI (8r); Translationis, 9 maii, app. VI (4v); a. in processione Rogationum, 50ra.

Nicomedis (Nichomedis), martyr, 1 junii, *97ra*, app. VI (5r).

Nicomedis (Nichomedis), martyr, 15 septembris, *111va, 111vb*, app. VI (6v).

Odae, viduae, 23 octobris, app. VI (7r).

Odulphi (Odulfi), confessoris, 12 junii, app. VI (5r).

Omnium Animarum Commemoratio, 2 novembris, *118rb, 118va*, app. V (2ra), app. VI (7v).

Omnium Sanctorum, 1 novembris, festum cum octava, 11rb, 12ra, 28ra, 66rb, 67rb, 67vb, 68rb, 94vb, *117rb-118rb, 118va, 118vb, 129va, 132vb*, app. III (1ra), app. VI (7v); dies octava, *118vb, 119ra*, app. VI (7v); suffragium, 9rb, 46vb, 47rb, 50vb, 51ra, 51va, 52va, 52vb, 69rb, 91vb, 92va, 93vb (annot.), 94ra, 94va, 94vb, 99vb, 111vb.

Ordo ad inungendum infirmos, 130rb, 131va, 133rb, 133va, app. V (2rb).

Ordo ad sepeliendum defunctos, anniversaria, 38va, 130rb, 131ra, 132ra-132va, 134rb; commendatio, 118va, 132va, 134va, app. VII (8v); exsequiae canonicorum, 129ra, 129rb, 129vb, 130ra, 130va, 131rb, 131va, 133vb-134rb; exsequiae sociorum, 134va, 134vb; exsequiae pauperum, 135ra; loca sepulturae, 129vb, 130ra, 135ra; missae animarum, 13rb, 29ra,

31rb, 38va, 47vb, 69ra, 129ra, 135rb, app. V (2ra); oblationes, 129ra, 130ra, 130rb, 132va, 134va, app. V (2ra); vigiliae, 118rb, 129vb, 131ra, 133vb, 135ra, 135rb; visitatio sepulchrorum, 131vb.

Ordo ad visitandum infirmos, 129rb, 130va, 131va, 133ra, 133rb, app. V (2rb).

Organorum usus, 11ra, 17vb, 18vb, 22vb, 23ra, 44rb, 44va, 50ra, 50vb, 51rb, 52va, 53ra, 54vb, 55va, 55vb, 90va, 90vb, 94rb, 98rb (annot.), 104va, 107rb, 107vb, 108ra, 111va, 118ra, 121vb, 122rb, 132va, 132vb, 133ra; rondellus, 44rb, 51rb, 90vb, 104va.

Osee, prophetae, l. in missa, 40vb.

Othmari, abbatis, 16 novembris, app. VI (7v).

Pacis osculum in missa dandum, 13rb, 39va; Pacis tabella sponsae danda, 131va.

Palmarum dominicae, 29ra, 30rb, 30vb, 31ra, 31va (annot.), 36ra, 36vb, 37va-37bisvb, 37bisvb, 38ra, 38va, 41ra, 55ra, 90ra, 91ra, 92vb, app. III (1ra).

Pancratii (Panchratii), martyris, 12 maii, vide Nerei, Achillei et Pancratii, martyrum.

Pantaleonis, martyris, 28 iulii, app. VI (5v).

Parabolorum Salomonis libri, 11. in officio, 59ra.

Parasceves Domini (Parascheves Domini), officium, 29vb, 32ra, 37bisvb, 38va, 40rb, 40rb-41vb; ablutio reliquiarum, 41va; adoratio Crucis sanctae, 41ra, 41rb; sanctificatio vini per Panem sanctificatum, 41vb.

Paschae, festum cum octava et tempore, 10va, 11rb, 12ra, 17ra, 17rb, 22rb, 26rb-27ra, 28vb, 30va, 31rb, 32vb, 36ra-36va, 38ra, 38va, 39vb, 40rb, 41va, 43vb, 43vb-46va, 51rb, 51va, 52ra, 52rb, 68ra, 68rb, 72vb, 90ra, 91ra, 91va-93ra, 93va, 93vb, 94vb, 96va, 119vb, 125vb, 129va, 130vb, 131va, 131vb, 132vb, 135ra, 135rb, app. III (1ra); dies octava, 46va-47rb; tempus paschale, 47rb-50va; Resurrectio Domini, 27 martii, app. VI (3v); benedictio fontis baptismalis, 39vb, 43ra, 43rb; suffragium, 46vb, 47rb, 50vb, 51ra, 51va, 52va, 52vb,, 91rb, 92rb, 93va, 94vb (annot.); cf. praefatio de Pascha.

Passionis dominicae et hebdomadae, 10rb, 26va, 31va, 36ra-37va, 38ra; Passionis Domini 11. evangelicae in missa, 37bisva, 38rb, 38va, 40vb.

Patrocli, martyris, 21 ianuarii, app. VI (2v).

Pauli, apostoli, Celebrationis, 30 iunii, 100rb, 135rb, app. VI (5r); Conversionis, 25 ianuarii, 77va, 78ra, 78rb, 78vb-79rb, 79vb, 80rb, 80va, 81rb, 81vb, 82rb, 82vb, 85rb-85vb, 100rb, app. VI (2v); epistolarum 11. in officio, 24ra, 24vb, 25ra, 25va, 25vb, 74rb-75ra, 75vb, 76rb, 76vb, 78rb, 85rb.

Pauli, martyris, 26 iunii, vide Iohannis et Pauli, martyrum.

Pauli, primi eremitae, 10 ianuarii, app. VI (2v).

Paulini, confessoris, 22 iunii, 98ra, 98rb.

Paulini, episcopi et confessoris, 31 augusti, 63va, app. VI (6r).

Pelagiae, viduae, 19 octobris, app. VI (7r).

Pentecostes (Penthecostes), festum cum octava, 10ra, 11rb, 12ra, 17ra, 17rb, 30ra, 30va, 32vb, 43rb, 43va, 44ra, 45rb, 47ra-47vb, 50vb-51va, 52ra-54ra, 68ra, 68rb, 91va-92ra, 93ra, 94vb, 96rb, 96rb (annot.), 96vb, 97ra-97va, 119vb, 129va, 130vb, 131va, 131vb, 132vb, 135ra, 135rb, app. III (1ra); dies octava, 54ra, 54rb; tempus post octavas Pentecostes, 54rb-67vb; benedictio fontis baptismalis, 52rb; cf. praefatio de Pentecoste.

Perpetuae et Felicitatis, martyrum, 7 martii, 89va, app. VI (3v).

Perpetui, episcopi et confessoris, 4 novembris, 118va, app. VI (7v).

Petri et Pauli, apostolorum, 29 iunii, festum cum octava, 99vb-100rb, 100rb-100vb, 103vb, app. VI (5r); dies octava, 100vb, 101ra, app. VI (5v); Cathedra Petri (Chatedra Petri), 22 februarii, 73vb, 83ra, 88va, 88vb, 88vb (annot.), 89rb, app. VI (3r); Petri ad Vincula, 55vb, 60rb, 103vb, app. VI (6r); a. de Petro in processione Litaniae majoris, 49rb; a. de Petro in processione Rogationum, 49va.

Petri, episcopi et martyris, 25 novembris, 121rb, 121va, app. VI (7v).

Petri, martyris, 29 aprilis, app. VI (4r).

Petri, martyris, 2 iunii, vide Marcellini et Petri, martyrum.

Petronillae, virginis, 31 maii, app. VI (4v).

Philiberti, abbatis, 20 augusti, 108va, app. VI (6r).

Philippi (Phylippi) et Jacobi, apostolorum, 1 maii, 47vb (annot.), 93ra-93vb, 94va, 95ra, 101vb, 125vb, app. VI (4v).

Phocae (Focae), episcopi et martyris, 14 iulii, app. VI (5v).

Piatonis, 1 octobris, vide Germani et aliorum.

Polycarpi (Policarpi), confessoris, 23 februarii, app. VI (3r).

Polycarpi (Policarpi), episcopi et martyris, 26 januarii, 78ra, 78vb, 79vb, 80rb, 80vb, 81rb, 82rb, 82vb, 85vb, app. VI (2v).

Pontiani, papae et confessoris, 20 novembris, app. VI (7v).

Potentianae, virginis, 19 maii, 96va, app. VI (4v).

Praefatio in benedictione: cerei paschalis, 42rb, 42va; fontis baptismalis, 43ra, 43rb; palmarum, 37bisra.

Praefatio in missa, communis, 13ra, 24rb (annot.), 72va, 74rb, 75rb, 75vb, 76rb, 89vb, 91ra, 102va, 113vb, 119ra; de Apostolis, 69vb, 88vb, 89rb, 92va, 92vb, 93va, 100va; de Ascensione, 51rb; de Cruce sancta, 29ra, 37bisvb, 39va, 94rb, 111va; de Epiphania, 23ra, 74ra, 75ra, 75va, 76ra, 76va, 77ra, 77va, 78ra, 79va, 79vb, 80vb; de Maria Virgine, 28vb, 77vb, 108ra, 108va; de Nativitate Domini, 18ra, 18rb, 18vb, 19ra, 55ra, 87rb, 90vb; de Pascha, 43va, 44rb, 91rb, 93ra; de Pentecoste, 52va, 53ra, 53rb, 53va (annot.); de Quadragesima, 29va; de Trinitate, 55vb, 56rb, 56va, 59rb, 97vb, 98ra, 99rb, 99va, 102vb, 104va, 122va.

Praesentationis B.M.V., 21 novembris, 120rb (annot.), app. VI (7v).

Praxedis, virginis, 21 iulii, 102ra, app. VI (5v).

Preces majores et minores in officio, 10rb, 14rb, 16rb, 16vb-17va, 18va, 24va, 25ra, 28ra, 29ra, 29rb, 31ra-31va, 38ra, 39rb, 39va, 41vb, 47ra, 49rb, 49va, 50rb-51ra, 52va, 52vb, 54va, 55va, 69ra, 83rb.

Primi et Feliciani, martyrum, 9 junii, 97rb, 97va, app. VI (5r).

Prisca, virginis et martyris, 18 januarii, 73vb, 74va, 75ra, 75rb, 75vb, 76rb, 76vb, 77rb, 77vb, 78rb, 78va, 79rb, 79va, 80ra, 80va, 81ra, 81va, 83vb, 120va, app. VI (2v).

Prisci, martyris, 1 septembris, 110ra, app. VI (6v).

Privati, episcopi et martyris, 21 augusti, 108va, app. VI (6r).

Processi et Martiniani, martyrum, 2 iulii, 100va, app. VI (5v).

Processionum celebratio: per ambitum, 10vb, 14rb, 14vb, 16ra, 16va, 23rb, 24rb, 26ra, 26vb, 27ra, 27vb, 29rb, 30va, 33ra, 34rb, 35rb, 36va, 47ra, 51vb, 56rb, 59ra, 59rb, 60ra, 61vb, 65ra-65va, 66va, 67rb, 69vb, 87rb, 100vb, 119rb; per cimiterium, 10vb, 11rb, 11va, 21vb, 37bisrb, 45vb, 111rb, 111va; per Forum Bladi, 12ra, 12rb, 18va, 18vb, 22vb, 23ra, 44ra, 44rb, 49ra, 51ra, 51rb, 53ra, 54vb, 55va, 87ra, 90va, 94rb, 94vb (annot.), 98rb (annot.), 104va, 107vb, 110va, 118ra, 122rb; ad stationes tempore Quadragesimae, 31rb-31vb, 31va (annot.), app. I; ad fontem baptismalem tempore paschali, 42vb-43rb, 44vb, 45ra, 45rb-46rb; ad sepulcrum tempore paschali, 43vb, 44vb, 45ra, 45rb-46rb; Servatiana, 96rb (annot.); cf. Litaniae.

Projecti, martyris, 25 januarii, 85rb-85vb, app. VI (2v).

Prophetarum librorum, historia et 11. in officio, 66ra-67vb.

Protasii (Prothasii), martyris, 19 junii, vide Gervasii et Prothasii, martyrum.

Proti (Prothi) et Jacincti, martyrum, 11 septembris, 111ra, app. VI (6v).

Psalmorum dispositio: Omnes Laudate, 17rb, 55rb, 56ra, 70ra, 71rb, 90rb, 93vb, 94va, 103ra, 103rb, 105va, 105vb, 107rb, 108ra, 110rb, 110vb, 111va, 115va, 115vb (annot.), 116vb, 117va, 118ra, 118rb, 120ra, 120rb, 121rb, 121va; psalmi poenitentiales, 16rb, 24va, 29ra, 29rb, 31ra, 37bisvb, 38ra, 39va, 69ra, 83rb, 133va.

Psalterium recitandum choraliter et privatim, 31ra.

Purificationis B.M.V., 2 februarii, 19ra, 21ra, 24rb, 28rb-28vb, 47vb, 68rb, 80vb, 82ra, 82va, 83ra, 86rb-87va, 87va, 129va, 129vb, 131vb, app. III (1ra), app. VI (3r).

Quadragesimae, dominica et tempus, 10va, 23vb, 24va, 27ra, 27rb, 28ra, 29va, 29vb, 30ra-36ra, 38ra, 68ra, 87va, 88ra, 88rb, 88vb, 89ra-89va, 90ra (annot.), 92ra, 128ra; suffragium poenitentium, 30vb, 31ra, 31rb, 31va, 36vb, 37ra, 89va; cf. praefatio de Quadragesima.

Quatuor Coronatorum, martyrum, 8 novembris, 118vb, 119ra, app. VI (7v).

Quatuor Tempora: aestiva, 53va-54ra; autumnalia, 61ra, 61va, 62ra, 62rb, 102rb, 112va,

112vb, 113ra; hiemalia, 9va, 13vb, 16rb, 16va, 71va, 72va, 72vb, 90rb, 90vb; vernalia, 32ra-32vb, 88vb, 89rb.

Quinquagesimae, dominica cum duobus diebus sequentibus, 11rb, 27va-28ra, 87va, 88ra, 88vb (annot.), 89rb.

Quintini et Foillani, martyrurum, 31 octobris, 117rb, 117va, app. VI (7r).

Quiriaci, episcopi et martyris, 4 maii, app. VI (4v).

Quirini, martyris, 30 aprilis, app. VI (4r); Passio, 30 martii, app. VI (3v).

Regum librorum, historia et 11. in officio, 56ra (annot.), 56ra, 56rb, 57ra-58vb, 60rb.

Reinoldi, martyris, 7 januarii, app. VI (2v).

Reliquiarum: allatio ex Constantinopoli, 116ra; delatio in processionibus, 49ra, 49va, 49vb, 94vb (annot.), 96rb (annot.); expositio super altare, 43va; kamera, 39va, 128rb, 129ra-129va; pyxis, 41va.

Remacii, episcopi et confessoris, 3 septembris, 62va, 63rb-64va, 110ra, app. VI (6v).

Remigii, episcopi et confessoris, 13 januarii, 23va, 23vb, app. VI (2v); 1 octobris, 63ra, 64vb, 66ra, 114ra, 114rb, 121vb, 130vb, 132vb, app. VI (7r).

Rogationum celebratio, vide Litaniae minores.

Romani, abbatis, 28 februarii, app. VI (3r).

Romani, martyris, 9 augusti, 106rb, app. VI (6r).

Rufi, martyris, 27 augusti, 64ra, 109ra, app. VI (6r).

Rumoldi, episcopi et martyris, 27 octobris, 117ra, 117rb, app. VI (7r).

Rustici, martyris, 9 octobris, vide Dionysii et sociorum ejus, martyrurum.

Sabbati sancti celebratio, 17ra, 22rb, 32vb, 36va, 39vb, 40rb, 42ra-43vb, 52ra, 52rb.

Sabinae, virginis et martyris, 29 augusti, 109va, app. VI (6r).

Sacramenti (Eucharistiae), festum cum octava, 54rb-55ra, 68rb, 98rb, 98rb (annot.); dies octava, 55ra (annot.), 56ra (annot.).

Sanctorum Decem Mille Martyrum, 22 junii, app. VI (5r).

Sanctorum Martyrum Quatuor Nongentorum LXXVI, 12 octobris, app. VI (7r).

Sapientiae libri, 1. in missa, 53vb; 11. in officio, 59vb.

Sapientiae librorum, historia in officio, 58rb-60va.

Saturnini, Chrysanti (Crisanti), Mauri et Dariae (Darii), martyrurum, 29 novembris, 9rb, 9va, 69ra, 121va, 121vb, app. VI (7v).

Scholasticae (Scolasticae), virginis, 10 februarii, 88ra, app. VI (3r).

Sebastiani, martyris, 20 januarii, vide Fabiani et Sebastiani, martyrurum.

Sennes (Sennae), martyris, 30 julii, vide Abdon et Sennes, martyrurum.

Septem Dormientium, martyrurum, 27 junii, 99rb, app. VI (5r).

Septem Fratrum, martyrurum, 10 julii, 101ra, 101rb, app. VI (5v).

Septuagesimae, dominica et tempus, 10rb, 24ra, 24rb, 26rb-27ra, 56va, 68va, 73vb, 74va, 75ra, 75va, 76ra, 76va, 77ra, 77va, 78ra, 78va-79rb, 79vb, 80rb, 80vb, 81rb, 82ra, 82va, 83ra, 84ra-84va, 85ra, 85vb, 86ra, 87rb, 87va, 88ra, 89rb.

Sermones a religiosis habiti, 29ra, 49rb-50va.

Servatii, episcopi et confessoris, 13 maii, festum cum octava, 51rb, 73va, 95va-96rb, 96rb (annot.), app. VI (4v); dies octava, app. VI (4v); Translationis, 7 junii, 97rb, app. VI (5r); a. in processione Rogationum, 50rb; delatio capitis in processione, 96rb (annot.).

Severi, episcopi et confessoris, 22 octobris, app. VI (7r).

Severini, episcopi et confessoris, 23 octobris, 117ra, app. VI (7r).

Sexagesimae, dominica et hebdomada, 26vb, 27ra, 27ra-27va, 87va, 88ra, 89rb.

Silae, apostoli, 28 novembris, 85rb, app. VI (7v).

Silvestri, papae et confessoris, 31 decembris, 21ra, 73ra-73rb, app. VI (8r).

Simeonis (Symeonis), confessoris, 1 junii, 97ra, app. VI (5r).

Simeonis, episcopi et martyris, 18 februarii, app. VI (3r).

Simonis (Symonis) et Judae, apostolorum, 28 octobris, 117ra, 117rb, 123va, app. VI (7r).

Simplicii, Faustini et Beatrix, martyrurum, 29 julii, 103va, app. VI (5v).

Siri (Syri) et Eventii, episcoporum et confessorum, 12 septembris, app. VI (6v).

Sixti, papae et martyris, 7 augusti, 105vb, 106ra, app. VI (6r).

Soteris (Sotheris), virginis, 10 februarii, app. VI (3r).
 Stephani, papae et martyris, 2 augusti, *104vb*, *105vb*, app. VI (6r).
 Stephani, protomartyris, 26 decembris, *19ra-19vb*, *73ra*, app. VI (8r); dies octava, *22ra*, *73vb*, app. VI (2v); Inventionis Stephani, Nicodemi, Gamalielis et Abibon, 3 augusti, *58vb*, *60rb*, *103vb*, *104vb-105rb*, app. VI (6r).
 Suffragia particularia, vide sub festis de tempore et de sanctis.
 Suffragia quotidiana, *9rb*, *23vb*, *24ra*, *36vb*, *54rb* (annot.), *55va*, *69rb*, *99vb*, app. IV (1va).
 Suitberti, episcopi et confessoris, 1 martii, app. VI (3v).
 Sulpicii, episcopi et confessoris, 17 januarii, app. VI (2v).
 Symphoriani (Simphoriani), martyris, 22 augusti, vide Timothei et Symphoriani, martyrum.

 Theodardi, episcopi et martyris, 10 septembris, *62vb*, *64rb*, *111ra*, app. VI (6v).
 Theodori, martyris, 9 novembris, *119ra*, *119rb*, app. VI (7v).
 Theoduli, martyris, 3 maii, vide Alexandri et aliorum.
 Thomae, apostoli, 21 decembris, *15ra*, *16rb*, *16va*, *72va-73ra*, *89ra*, *100vb*, *102va*, *102vb*, *108vb*, *122vb*, app. VI (8r); Translationis, 3 iulii, *100va*, *100vb*, app. VI (5v).
 Thomae Aquinatis, confessoris, 11. in officio, *54va*, *55ra*.
 Thomae Cantuariensis, episcopi et martyris, 29 decembris, *73ra* (annot.), app. VI (8r).
 Tiburtii (Tyburtii), martyris, 11 augusti, *107ra*, app. VI (6r).
 Tiburtii (Tyburtii) et Valeriani, martyrum, 14 aprilis, *91vb*, *92ra*, *97va*, app. VI (4r).
 Timothei (Thymothei, Tymothei), apostoli, 24 januarii, *47va*, *77ra*, *78ra*, *78rb*, *78vb*, *79rb*, *79vb*, *80rb*, *81rb*, *82ra*, *82rb*, *82vb*, *85rb*, app. VI (2v).
 Timothei (Thymotei) et Symphoriani (Simphoriani), martyrum, 22 augusti, *108vb*, app. VI (6r).
 Timothei (Tymothei) et Apollinaris (Appolinaris), martyrum, 23 augusti, *108vb*, app. VI (6r).
 Tiui (Tyti), apostoli, 6 februarii, *85rb*.
 Tobiae (Thobiae) libri, historia et 11. in officio, *61ra*, *61rb*, *62rb-62vb*, *63rb-64vb*, *113ra*.
 Transfigurationis Domini, dominica prima post festum Petri ad Vincula, *12ra*, *68rb*, *103vb-104vb*, *105rb*, *105vb*, app. VI (6r).
 Trinitatis, festum cum octava, *12ra*, *47ra*, *54va*, *55ra*, *55ra-56ra*, *56ra*, *57ra*, *57va-58va*, *59va*, *60va*, *64vb*, *65rb*, *65va*, *66rb*, *66va*, *67va*, *67vb*, *97rb-98ra*, *99rb*, *99va*; octava anticipata, *54rb*; ae. et ra. per annum, *56rb*, *56vb*, *57rb-58rb*, *59ra*; cf. praefatio de Trinitate.
 Trudonis, confessoris, 24 novembris, *120vb*, *121ra*, *135rb*, app. VI (7v).

 Undecim Milium Virginum, 21 octobris, *116va*, *116vb*, *119ra*, app. VI (7r).
 Urbani, papae et martyris, 25 maii, *96va*, *96vb*, *97rb*, app. VI (4v).
 Ursuari, episcopi et confessoris, 18 aprilis, app. VI (4r).
 Ursulae et sociarum, 21 octobris, vide Undecim Milium Virginum.

 Valentini, martyris, 14 februarii, *88ra*, *88rb*, *123vb*, app. VI (3r).
 Valeriani, martyris, 24 aprilis, vide Tiburtii et Valeriani, martyrum.
 Valerii, episcopi et confessoris, 29 januarii, *79ra*, *80rb*, *81rb*, *81vb*, *82rb*, app. VI (2v).
 Vedasti, confessoris, 1 octobris, vide Germani et aliorum.
 Venantii, abbatis, 11 octobris, *47va*, app. VI (7r).
 Venia petenda prosternendo se ad terram, *29rb*, *39rb*, *39va*, *112vb*.
 Victorini, martyris, 5 septembris, app. VI (6v).
 Vigili, episcopi et confessoris, 31 januarii, *81vb*; episcopi et martyris, 31 januarii, app. VI (2v).
 Vincentii, diaconi et martyris, 22 januarii, *73va*, *76ra*, *77ra*, *77va*, *77vb*, *78rb*, *78vb-79va*, *80ra*, *80va*, *81ra*, *81va*, *82ra*, *82va*, *84vb*, *84vb*, *85ra*, app. VI (2v).
 Virginum, commune officium, *70rb*, *70va*, *71rb-72rb*, *83va*, *83vb*, *84rb*, *85ra*, *86ra*, *87vb*, *88ra*, *88ra* (annot.), *88rb*, *89vb*, *90rb*, *96va*, *101rb*, *102va-103ra*, *107va*, *109va*, *111vb*, *120ra-120va*, *121rb*, *123rb*, *123vb*, *124rb*, *126ra-126vb*.
 Visitationis B.M.V., 2 iulii, *100rb* (annot.), *100va* (annot.), app. VI (5v); dies octava, app. VI (5v).

Vitalis, martyris, 28 aprilis, 92vb, 93ra, app. VI (4r).
Vitalis, Feliculae et Zenonis, martyrum, 14 februarii, app. VI (3r).
Viti, martyris, 15 junii, 97vb.
Viti et Modesti, martyrum, Crescentiae, virginis, 15 junii, app. VI (5r).

Walburgae (Walburgis), virginis, 1 maii, 93va, app. VI (4v).
Waldetrudae (Waldetrudis), virginis, 3 februarii, 83 ra, 87va, app. VI (3r); Depositio, app. VI (3r).
Willebaldi, episcopi et confessoris, 7 iulii, app. VI (5v).
Willebrordi, episcopi et confessoris, 7 novembris, 118vb, app. VI (7v).

Zachariae, prophetae, 1. in missa, 62rb.
Zenonis, episcopi Veronensis, 11. in officio, 126vb.
Zenonis, martyris, 14 februarii, vide Vitalis, Feliculae et Zenonis, martyrum.
Zotici, Herenei (Erenei), Jacincti, martyrum, 10 februarii, 88ra, app. VI (3r).

INDEX INITIORUM

LITTERA: A

A solis ortu, v. responsorii *Obsecro*, 10ra.
Absolutionem, formula absolutionis, 12rb.
Ac prosecuti, str. hymni *Hymnum canamus*, 51ra.
Accende, str. hymni *Veni creator*, 53rb.
Adjuva nos, responsio in litaniiis sanctorum, 42vb, 43ra.
Aeternae virgo, prosa responsorii *O mater*, 121rb.
Afferens, v. antiphonae *Dixit Romanus*, 106va (annot.).
Agios, responsio impropiorum in officio fer. VI in Parasceve, 41ra, 41rb.
Agnus Dei, cantus in canone missae, 13rb, 39va, 41vb, 43va, 132rb.
Allatio, loco *Exaltatio*, in festo Allationis sanctae Crucis, 116ra.
Alleluia, cantus in missa et in officio non specificati, 15rb-15vb, 17ra, 27ra, 43vb, 44vb, 45ra, 47vb, 48va, 48vb, 69rb, 83rb, 84ra, 85ra, 87rb, 90vb, 91rb, 91va, 92rb, 93ra, 95rb, 96va, 97rb, 99va, 105va, 106ra, 106rb, 109ra, 114rb, 121va, 122vb.
Alleluia, in fine cantus, 18va, 44rb, 45ra, 45rb, 47ra, 51ra, 104rb.
Alleluia, omittitur post dom. in Septuagesima, 26rb.

ALLELUIA IN MISSA ET IN OFFICIO

Adducentur (Ps. 44, 15), 126vb.
Amavit eum, 72ra.
Angelus Domini, 44vb, 45rb, 45vb, 46ra, 47vb.
Ascendit Deus in jubilatione, 51rb, 51vb, 96vb.
Attendite (Ps. 77, 1), 58rb.
Ave felix, 103rb.
Beatus es Simon, v. *Tu es Petrus*, vide inferius.

Beatus vir, 47vb, 49rb, 91rb, 91va, 92rb-92vb, 96va.
Benedictus es Domine, 54ra, 55vb, 97vb, 98ra.
Caro mea, 55ra.
Christus resurgens, 45vb, 47ra, 91va.
Clamaverunt iusti, cum suo versu *Resurrexit Christus*, 92ra, 93rb, 95rb.
 solus, 91va, 93ra, 95va.
Confitemini Domino (Ps. 117, 1), 43va, 43vb, 49rb, 52rb.
Confitemini Domino et invocate, 61va.
Corona aurea, 98rb, 109vb, 112rb.
Crucifixus surrexit, 46rb, 47vb, 91vb.
De profundis, 66va.
Deus iudex, 56vb.
Dies sanctificatus, 18vb, 21vb, 104va.
Diffusa est, 70va, 72rb.
Dilexi quoniam 65vb.
Dilexit, in missa Andreae, 69vb.
Diligam te, 57rb.
Domine Deus meus, 56va, 59va.
Domine in virtute, 57va.
Domine refugium, 59vb.
Dominus dixit ad me, 18ra.
Dominus in Sinai sancto, 51rb, 51vb, 94vb, 95rb, 96rb, 96vb.
Dominus regnavit (Ps. 92, 1), 18rb, 21rb.
 (Ps. 96, 1), 26rb.
Dulce lignum, 29ra, 94rb, 94vb, 111va.
Epulemur (I Cor., V, 8), v. *Pascha nostrum*, vide inferius.
 (I Cor., V, 8), *solus*, 44ra, 44va.
Erat Johannes, 98vb.
Eripe me, 58ra.
Excita Domine, 14vb.
Exsultate Deo, 59rb.
Facta est, v. *In exitu*, vide inferius.
Fulgebunt iusti, 102ra.
Haec dies, 46va.
Hic est discipulus ille, 20rb.
Hodie scietis, 17ra.
In conspectu, 113vb.
In die resurrectionis, 45rb, 45va, 46ra.
In exitu, cum suo versu *Facta est*, 65ra.
In omnem terram, 73ra, 101va.
In te Domine, 57vb.
Inveni David, 73rb.
Iste est, 71ra, 73rb, 95vb, 96rb, 110ra.
Jubilare Deo, 24rb.
Juravit (Ps. 109, 4), 73rb, 109rb.
Laetamini in (Ps. 31, 11), 84ra.
Laetatus sum, cum suo versu *Stantes*, 14rb.
Lauda Jerusalem, 66ra, 67va.
Laudate Deum, 54ra.
Laudate Dominum, 26ra.
Laudate pueri, cum suo versu *Sit nomen*, 46va.
 solus, 46va.
Levita Laurentius, 106vb.
Non vos me, 72vb, 102vb, 103ra, 109ra, 112vb, 116rb, 117rb.
Nonne cor nostrum, 45rb.
Omnes gentes, 50ra, 94va, 96ra.

Oportebat (Lc., XXIV, 46), 45rb, 45va, 46ra, 47vb.
Orietur stella, 22ra.
Ostende nobis, 12va.
Paracletus (Jo., XIV, 26), 53va, 54ra.
Pascha nostrum, cum suo versu *Epulemur*, 44rb, 47ra, 48rb.
 solus, 44ra, 44va, 48ra, 49ra.
Per manus autem, 73ra, 99va (annot.), 122vb.
Post partum, 108va.
Posuisti (Ps. 20, 4), 108va.
Qui sanat, 66vb.
Qui timent, 65rb.
Quoniam Deus, 60vb.
Replebimur (Ps. 65, 5), v. *Te decet*, vide inferius.
Respondens autem, 45ra, 45rb, 45vb, 46ra, 47vb.
Resurrexit Christus, v. *Clamaverunt iusti*, vide superius.
 solus, 45va, 45vb, 46rb.
Resurrexit Dominus, 46vb.
Sancta Dei genitrix, 87rb, 90vb, 108ra, 110vb.
Sancti tui, 47vb, 125vb.
Sit nomen, v. *Laudate pueri*, vide superius.
 solus, 46va.
Specie tua, 72rb, 102ra, 111vb, 114vb.
Spiritus sanctus, 53rb, 53vb, 54ra.
Stantes (Ps. 121, 1), v. *Laetatus sum*, vide superius.
Statuit Dominus, 119vb.
Surrexit Christus et illuxit populo suo, 45ra (annot.).
Surrexit Dominus de sepulcro, 45va, 94va, 96ra.
Surrexit Dominus vere, 45va, 45vb, 46rb.
Surrexit pastor bonus, 48ra, 48rb, 49ra, 91va, 93rb, 94rb.
Te decet, cum suo versu *Replebimur*, 58rb.
Te martyr, 20vb, 84ra, 97ra, 106ra, 114rb.
Tu es Petrus, cum suo versu *Beatus es Simon*, 100ra.
Veni Domine, 16ra.
Veni sancte Spiritus, 53ra, 53vb, 54ra.
Venite exsultemus, 60ra.
Verbo Domini, 53vb.
Video caelos apertos, 19va.
Vidimus stellam, 23ra, 23vb.
Virga Jesse, 28vb, 71va, 107rb.
Vox exultationis, 84ra, 105rb, 115vb, 116vb, 118ra, 122rb.

Amen, responsio finalis, 41vb.
Annuntiate, v. responsorii *Audite verbum Domini*, 9vb.

ANTIPHONAE IN OFFICIO

A calore, 120ra.
A fructu, 54va.
A porta inferi, 42ra.

A progenie, 70va.
A prophetis, 71rb.
A summo caelo, 50vb.
Ab hominibus, 39vb (annot.).
Ab insurgentibus, 40va.
Ab intus, 120rb.
Ab oriente, 23rb.
Abrahae, a. 1 in III noct. Conceptionis B.M.V., 71va.
Accedat, a. 2 in II noct. Annae, 103ra.
Accedentes, a. 1 in III noct. Andreae, 69va.
Accipit autem, 35vb, 61vb.
Accessit autem, 61vb.
Accipiens Simeon, 86va, 86vb.
Accipite Spiritum, 52vb.
Ad Annam, 103ra.
Ad annuntiandam, 89ra.
Ad omnia, 98va.
Ad rivum, 103ra.
Ad te de luce, 27va.
Ad te lucem, 103rb.
Adaperiat, a. ad Magnif. in I vesp. dom. II de Machabaeis, 65rb.
Adest, a. 1 ad laud. Dominici, 105vb.
Adest dies, a. ad Magnif. in I vesp. Augustini, 109ra.
Adest namque, a. 5 ad laud. Dionysii, 115rb.
Adesto, a. 1 in I noct. Trinitatis, 55rb, 55vb.
 a. 4 ad I vesp. Conceptionis B.M.V., 71rb.
Adhaerebat, a. 3 in I noct. Gregorii, 89va.
Adhaesit anima, a. 3 ad laud. Laurentii, 106vb.
Adhaesit anima mea, a. ad sextam Stephani, 19va.
Adhuc loquente, 88va, 100ra.
Adjunctus inde, 109rb.
Adjutorium, a. 3 ad vesp. fer. III per annum, 25rb.
Adjuva, a. 3 ad I vesp. Amoris, 114vb.
Adjuvabit eam, 86va, 107va, 126ra.
Admirabile, a. 3 in I noct. Omnium Sanctorum, 117va.
Adonai Domine, 61va, 62vb, 64va.
Adoramus te, 111ra.
Adorate Deum, 22va.
Adorate Dominum, 22va.
Adoremus crucis, 111rb.
Adorna thalamum, 87ra.
Advenere nobis, 30vb.
Adveniente Petro, 88va, 99vb.
Aedificavit, a. 3 in I noct. Dedicationis ecclesiae, 122ra.
Afferte Domino, 22rb (annot.).
Agatha, a. 1 in II noct. Agathae, 87vb.
 a. 3 in II noct. Agathae, 87vb.
Agonizans, a. 2 in II noct. Dominici, 105va.
Ait latro, 40va.
Ait Petrus, 88va, 99vb.
Ait villicus, 59rb.
Alias oves, 48rb.
Alieni, a. 3 in II noct. fer. VI in Parasceve, 40va.
Alleluia, 24ra, 43va, 44ra-45va, 46ra-46va, 47ra-47va, 48ra, 48rb, 59ra, 60va, 91rb, 91vb, 92rb, 93ra, 95ra.
Alleluia, Dominus in caelo, 50vb.

Alleluia, Nimis exaltatus es, 50vb.
Alleluia, Resurrexit Dominus, 46vb.
Alliga, a. 5 ad laud. fer. III majoris hebdomadae, 38rb.
Alma redemptoris, 18va, 28vb, 54vb, 55va, 90rb.
Amator, a. 3 in II noct. Andreae, 69va.
Amavit eum, 125ra.
Ambulans, a. ad Magnif. in I vesp. Andreae, 69rb.
Amen amen, a. ad Bened. in laud. fer. III infra oct. Pentecostes, 53va.
Amen dico vobis, a. ad Bened. in laud. fer. II post dom. III in Quadragesima, 34va.
Amen dico vobis qui in, a. ad Bened. in laud. fer. IV Quat. Temp. aestivorum, 53va.
Amplius lava, 25ra.
Ancilla Christi, 87vb.
Andreas, a. 3 ad laud. Andreae, 69vb; a. 3 ad II vesp. Andreae, 70ra.
Angeli archangeli, 113va.
Angeli Domini, 113va.
Angeli eorum, 20va.
Angelorum esca, 54vb.
Angelus, a. 5 ad I vesp. Petri ad Vincula, 103vb.
Angelus ad pastores, 18va.
Angelus archangelus, 113va.
Angelus Domini (Angelus autem Domini), a. 1 ad laud. dom. Paschae, 44ra; a. ad laud. fer. II infra oct. Paschae, 45ra; a. ad laud. sabbati infra oct. Paschae, 46rb; a. 1 ad laud. dom. I post Pascha, 46vb.
Angelus Domini, a. ad Bened. in laud. fer. II post dom. I in Adventu, 13vb.
 a. ad Bened. in laud. fer. VI Quat. Temp. vernalium, 32rb.
Anima, a. ad Magnif. in I vesp. Amoris, 115ra.
Anima mea, 110vb.
Animae impiorum, 36va.
Anna, a. 1 in III noct. Annae, 103rb.
Annam, a. 1 in I noct. Annae, 103ra.
Annuntiaverunt, a. 3 in III noct. Transfigurationis Domini, 104rb.
 a. 3 in II noct. de communi unius apostoli, 123ra.
Annuntiavit, a. 3 in II noct. Matthiae, 89ra.
Ante diem festum, 40ra.
Ante luciferum, 21va, 22va-23ra.
Ante me non est, 14va.
Ante sex dies, 37bisrb.
Ante thorum, 86va, 126ra.
Antequam, a. ad Bened. in laud. fer. III post dom. I in Adventu, 13vb.
 a. 2 in II noct. Andreae, 69va.
Anulo suo, 84va.
Anxiatus, a. 2 ad laud. fer. VI in Parasceve, 40va.
Aperiens Petrus, 88va, 100ra.
Apertis thesauris, 22va-23ra.
Aperto ergo, 41rb.
Apertum est, 98va.
Aperuit, a. 1 in I noct. Augustini, 109ra (annot.).
Apostolorum summa, 114ra.
Apparuit, a. 2 ad I vesp. Inventionis Stephani, 104vb.
 a. 2 ad laud. Inventionis Stephani, 105ra.
Appenderunt, a. 3 ad laud. fer. II majoris hebdomadae, 37bisvb.
Appropinquabat autem, 37rb (annot.).
Apia, a. 2 ad I vesp. Elisabeth, 120ra.
Apud Dominum, 19ra.
Archangele, a. 3 ad laud. Michaelis, 113va.
Argentum, a. 3 ad I vesp. Petri et Pauli, 99vb.

Arguebat, a. ad Magnif. in II vesp. Decollationis Johannis Baptistae, 109vb.
Armatus, a. 2 in II noct. Amoris, 115ra.
Ascendens Jesus in navim, 57vb.
Ascendit Deus, 51va.
Ascendit fumus, 113rb.
Ascendo ad Patrem, 51rb.
Asperges me Domine, 10va, 55va, 87ra, 90va, 133rb.
Aspice Domine, 66va.
Assumpsit Jesus, 32va.
Assumpta est, 107va.
Assumptus ex equuleo, 84vb.
Astiterunt, a. in I noct. fer. VI in Parasceve, 40va.
At ille jussit, 109rb.
Attendite, a. 3 ad laud. vigiliae Paschae, 42ra.
Audi precantis, 95va, 96ra.
Audiens, a. 4 ad laud. Inventionis Stephani, 105ra.
Audistis, a. ad Bened. in laud. dom. VI post Trinitatem, 58ra.
 a. ad Magnif. in II vesp. Pentecostes, 53rb.
Audite, a. ad Bened. in laud. fer. IV post dom. III in Quadragesima, 34va.
Auferite ista hinc, 35va.
Auro, a. 1 in II noct. Nicolai, 70vb.
Austriflatus, 116vb.
Auxilium, a. 5 ad vesp. fer. II per annum, 25ra.
Ave decus, 71rb.
Ave gratia plena, 87ra.
Ave lux, 89ra.
Ave Maria, 16ra.
Ave rex noster, 37bisva.
Ave virginum, 121va.
Avertantur, a. 2 in I noct. fer. V in Coena Domini, 38vb.
Avertat Dominus, 25rb.
Averte, a. 1 ad laud. fer. V per annum, 25va.
Baptista contremuit, 23va.
Barbara, a. 1 in I noct. Barbarae, 70rb.
Barbara virgo Dei, 70ra.
Barbaram, a. 1 ad laud. Barbarae, 70rb; a. ad primam Barbarae, 70va.
Beata Agnes, 84rb.
Beata Caecilia, 120va.
Beata Dei genitrix, 28va, 107rb.
Beata es Maria, 14rb.
Beata nimium, 115rb.
Beata progenies, 117vb.
Beati Christe, 104ra.
Beati estis, 118rb.
Beati omnes, 25rb.
Beati qui persecutionem, 123ra.
Beati quos, 101vb, 117vb, 124vb, 125vb.
Beatus, a. 2 ad laud. Andreae 69vb; a. 2 ad II vesp. Andreae, 70ra.
Beatus auctor, 90va.
Beatus es, 84ra, 84rb.
Beatus iste, 125ra.
Beatus Laurentius, a. ad Magnif. in I vesp. Laurentii, 106va.
 a. 1 in II noct. Laurentii, 106va.
 a. 3 in II noct. Laurentii, 106va.
Beatus Nicolaus, 70vb, 71ra.
Beatus Petrus, 99vb.

Beatus Remigius, a. 3 ad laud. Remigii, 114ra.
Beatus Remigius ut vidit, a. 4. ad laud. Remigii, 114rb.
Beatus Stephanus, 19rb.
Beatus Vincentius, a. ad Magnif. in I vesp. Vincentii, 84vb.
 a. 1 in III noct. Vincentii, 84vb.
Beatus vir, a. 1 ad vesp. fer. IV per annum, 25rb.
 a. ad Magnif. in I vesp. de communi unius martyris et confessoris T.P., 91rb, 92rb, 93ra.
 a. ad Magnif. in II vesp. de communi unius martyris, 124rb.
 a. 1 in I noct. de communi unius confessoris, 125ra.
Bene fundata est, 122ra.
Benedic Domine, 121vb.
Benedicam te, 65ra.
Benedicat nos, 35rb.
Benedico te, a. 4 ad laud. Luciae, 72rb, Agnetis, 84va, Caeciliae, 120va.
 a. 4 ad laud. Agathae, 37vb.
Benedicta, a. 3 in II noct. Remigii, 114ra.
 a. 3 in III noct. Dedicationis ecclesiae, 122ra.
Benedicta es Maria, 71va.
Benedicta filia, 107va, 107vb.
Benedicta sit, 55va.
Benedicta tu, 14ra, 28va, 86rb, 107va.
Benedictam, a. 4 ad laud. Annae, 103rb.
Benedictus Dominus, a. 1 ad I vesp. dom. per annum, 9ra, 24ra, 32vb, 56ra, 57ra, 58vb, 64vb.
 a. ad Bened. in laud. fer. II per annum, 25ra.
Benedictus es, 26vb.
Benedictus sit, 103rb.
Benediximus, a. 3 ad vesp. fer. IV per annum, 25rb.
Benefac, a. 4 ad vesp. fer. III per annum, 25rb.
Bethleem, a. ad Magnif. in I vesp. dom. II in Adventu, 14ra; a. 5 ad I vesp. Nativitatis Domini, 17rb; a. 3 ad I vesp. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
Bissenos, a. 4 ad laud. Gregorii, 89vb.
Bonorum, a. in II noct. dom. per annum, 26va.
Bonum certamen, 85va.
Bonum est, a. 2 ad laud. sabbati per annum, 25vb.
 a. 2 ad laud. dom. IV in Quadragesima, 35ra.
Caecilia, a. 5 ad laud. Caeciliae, 120 va.
Caecilia virgo, a. 1 in I noct. Caeciliae, 120va.
Caecus magis, 27vb.
Caecus sedebat, 27vb.
Caedebantur, a. 3 in III noct. Gereonis, 115vb.
Caelesti, a. 3 ad laud. Gregorii, 89vb.
Caeli caelorum, 121rb.
Calicem, a. 1 ad vesp. fer. V in Coena Domini, 39vb.
 a. 3 ad I vesp. Sacramenti, 54va.
Caminus ardebat, 67rb, 67vb.
Canite tuba, 16ra.
Cantabant sancti, 20va.
Cantantibus, a. 1 ad laud. Caeciliae, 120va.
Cantate, a. 5 ad laud. fer. V per annum, 25va.
Cantate Domino, a. ad Magnif. in vesp. fer. VI post dom. II in Adventu, 14va.
Captabant, a. 3 in III noct. fer. VI in Parasceve, 40va (annot.).
Caput draconis, 23va.
Carceris, a. 3 ad I vesp. Barbarae, 70ra.
Care Deo, 115ra.
Caritas, a. 1 in III noct. Trinitatis, 55rb.

Carnis vigor, 105vb.
Caro et sanguis, 88va, 100ra.
Caro mea, 42ra.
Certamen magnum, 118vb (annot.), 124va.
Christe tuum, 115ra.
Christi fidelis, 89vb.
Christi lux orta, 120rb.
Christo cotidie, 84ra.
Christo datus est, 23rb.
Christus circumdedit me, 84va.
Christus me misit, 69rb.
Christus resurgens, 47rb, 50vb, 51va, 52va, 91vb, 93va, 94vb (annot.).
Cibavit nos, 54vb.
Cilicio Caecilia, 120va.
Circumdantes, a. 2 ad laud. dom. in Palmis, 37vb.
Cito euntes, 44ra, 46rb.
Clamaverunt, a. 2 in I noct. de communi unius apostoli, 123ra; a. in festo scholarium, 20 rb.
Clamavi, a. 4 ad vesp. fer. II per annum, 25ra.
Claudus, a. 2 ad I vesp. Petri et Pauli, 99vb.
Clausula parentis, 90va.
Coenantibus autem, 39vb.
Coepit sub Innocentio, 114va.
Cogitaverunt, a. 2 in II noct. fer. V in Coena Domini, 38vb.
Cognoverunt omnes, 56va, 56vb.
Cognovit autem, 66va.
Collocet eum, 20rb, 123rb.
Columna es, 72rb.
Comedi favum, 110va.
Commendemus, a. ad sextam dom. I in Quadragesima, 30va.
Communione, a. 3 in I noct. Sacramenti, 54va.
Comperta, a. 2 ad laud. Augustini, 109rb.
Concede nobis, a. ad Magnif. in I vesp. dom. II post oct. Epiphaniae, 25vb.
 a. ad Magnif. in II vesp. Andreae, 70ra.
Conceptus, a. 1 ad laud. Conceptionis B.M.V., 71va.
Concito cursu, 114rb.
Concussum est, 113va.
Confido in Domino, 119rb.
Confirma, a. 2 in noct. dom. Pentecostes, 52vb.
Confitebor tibi, 26vb.
Confortatus, a. 5 ad II vesp. Johannis, evangelistae, 20rb; a. 5 ad II vesp. de communi unius apostoli, 123rb.
Confundantur, a. 5 ad laud. dom. in Palmis, 37vb.
 a. 2 in II noct. fer. VI in Parasceve, 40va.
Congaudete, a. 5 ad laud. Agnetis, 84va.
Considerabam, a. 5 ad vesp. fer. V in Coena Domini, 39vb.
Consilium et opus, 111vb.
Consilium fecerunt, 37bisvb.
Consolamini, a. ad Bened. in laud. fer. V post dom. IV in Adventu, 16rb.
Constantes estote, 15rb.
Constitues eos, 123ra.
Constitutus a Deo, 19rb.
Consurget, a. 1 ad I vesp. Michaelis, 113rb.
Contigii, a. 1 ad laud. Lamberti, 112ra.
Contritum est, 39ra.
Contumelias, a. 2 ad laud. fer. IV majoris hebdomadae, 38rb.
Contumeliis, a. 4 ad laud. Matthiae, 89rb.

Conventione, a. ad tertiam dom. in Septuagesima, 26vb.
Conversus est, a. 4 ad laud. fer. II per annum, 24vb.
 a. 1 ad laud. Mariae Magdalenae, 102rb.
Convertimini ad me, 30vb, 31rb (annot.), 31va, 33rb.
Convocatis Jesus, 53vb.
Cor mundum, 30rb.
Cor verbis, 114va.
Corde et animo, 110va.
Cornelius, a. 1 in III noct. Cathedrae Petri, 88va; a. 1 in III noct. Petri et Pauli, 99vb.
Cornu salutis, 120rb.
Corpora sanctorum, 124vb.
Crastina die, 17ra.
Credidi, a. 2 ad vesp. fer. II per annum, 25ra.
Credimus, a. 1 in III noct. Caeciliae, 120va.
Credo videre, 42ra.
Crucem tuam, 41rb.
Crucifixus surrexit, 91vb.
Crux alma, 111rb.
Crux benedicta, 93vb.
Crux Jesu Christi, 93vb, 94va, 111va.
Cui Eva, 71rb.
Cujus pulchritudinem, 84va.
Cum angelis, 37vb.
Cum audisset Job, 60va.
Cum autem descendisset, 26ra, 74rb.
Cum coetu, 121rb.
Cum discubisset, 102rb.
Cum ergo, 105ra.
Cum esset, a. 1 in II noct. Catharinae, 121rb.
Cum esset desponsata, 17rb.
Cum facis eleemosynam, 29vb.
Cum hiis, 39vb.
Cum inducerent, 87ra, 87rb.
Cum jejunatis, 28ra.
Cum jucunditate, 110va.
Cum orasset Judas, 94ra, 94rb.
Cum palma, 124vb.
Cum pervenisset, 69va.
Cum rex gloriae, 44ra, 45vb.
Cum sol autem, 54ra.
Cum sublevasset, 35rb, 67rb.
Cum transiret Dominus, 60ra.
Cum turba plurima, 27rb.
Cum vocatus fuisset, 65ra.
Cumque, a. ad sextam Ascensionis Domini, 51ra.
 a. 3 in I noct. Andreae, 69va.
 a. 4 ad I vesp. Petri ad Vincula, 103vb.
Cumque ascendisset, 94ra.
Cunctis diebus, 25ra.
Currebant duo, 46rb.
Custodi me, 39vb.
Custodiebant, a. 3 in III noct. de communi unius apostoli, 123ra.
Custodivit, a. 3 ad I vesp. Matthiae, 89ra.
Da michi, 109va.
Da pacem, 65va.
Dabit illi, 90rb.

Dabo sanctis, 101vb, 124va, 125va.
Damasci praepositus, 85va.
Dansque illi, 115rb.
Dantur ergo, 84vb.
Data est michi, 46rb.
Data sunt ei, 113va.
Datum est ei, 104ra.
De caelo veniet, 14rb.
De fenestris, 70rb.
De fructu, 19ra.
De quinque panibus, 35rb, 67va.
De Sion veniet Dominus, 15rb.
De sub cuius pede, 120vb.
Decorem, a. 1 ad laud. Matthiae, 89ra.
Dedisti hereditatem, 123ra.
Deficiente vino, 26ra.
Deo cum laetitia, 120rb.
Deo decantent, 120rb.
Deposuit, a. ad Magnif. in vesp. fer. V per annum, 25va.
Desiderio, a. ad Magnif. in vesp. fer. V post dom. in Passione, 37rb.
Deus adjuva me, 42ra.
Deus Deus, a. 3 ad laud. fer. II per annum, 26vb.
Deus Deus meus, a. 3 ad laud. dom. in Septuagesima, 24vb.
Deus meus, a. 2 ad laud. dom. in Quinquagesima, 27va.
 a. 3 in I noct. fer. V in Coena Domini, 38vb.
Deus misereatur, 34ra.
Deus palam, 120rb.
Dextera, a. 2 ad laud. dom. II in Quadragesima, 32vb.
Dexteram meam, 84rb.
Dicit Dominus, a. ad Bened. in laud. fer. II post dom. IV in Adventu, 16rb.
Dicit Dominus mulieri, a. ad Bened. in laud. dom. II in Quadragesima, 32vb, 33ra.
Dicite invitatis, 66ra.
Dicite pusillanimes, 14va.
Dies Domini, 16rb.
Diffusa est gratia, 17va.
Dignare me, 71va, 107va, 126ra.
Dignum sibi Dominus, 69rb.
Dignus honore, 112ra.
Dilectus, a. 1 ad I vesp. Transfigurationis Domini, 104ra.
Dirupisti, a. 3 ad II vesp. Johannis, evangelistae, 20rb; a. 3 ad II vesp. de communi unius apostoli, 123rb.
Discede a me, 84rb.
Discerne, a. 2 ad laud. fer. III majoris hebdomadae, 38ra.
Distulit, a. 3 ad I vesp. Augustini, 109ra.
Diviserunt, a. 2 in I noct. fer. VI in Parasceve, 40va.
Divitiis, a. 2 ad laud. Amoris, 115ra.
Dixerunt discipuli, 119va.
Dixerunt impii, 38ra.
Dixi iniquis, 39ra.
Dixit autem, a. ad Bened. in laud. dom. XXII post Trinitatem, 66vb.
 a. 1 in III noct. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
 a. 3 in III noct. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
Dixit autem pater, a. ad Bened. in laud. sabbati post dom. II in Quadragesima, 33vb.
Dixit Dominus, a. ad Bened. in laud. dom. XIX post Trinitatem, 65va.
Dixit Dominus villico, a. ad Bened. in laud. dom. IX post Trinitatem, 59ra.
Dixit paterfamilias, 27ra.

Dixit Romanus, 106va.
Doctus doctrinae, 114va.
Documentis, a. 3 in I noct. Dominici, 105va.
Doleo super te, 58ra.
Domine abstraxisti, 42ra.
Domine audiui, 25va.
Domine bonum est, 32vb.
Domine descende, 66va.
Domine Deus, a. 1 in noct. fer. V per annum, 25rb; a. 1 in III noct. Omnium Sanctorum, 117vb.

a. 5 ad I vesp. Martini, 119rb.

Domine Dominus, 125ra.
Domine in virtute, 26va.
Domine in voluntate, 104rb.
Domine iste, 125ra.
Domine Jesu, 120va.
Domine labia, 32vb.
Domine libera, 19va.
Domine mi rex, 109va.
Domine non sum dignus, 29vb.
Domine puer meus, 26rb, 29vb.
Domine qui operati sunt, 117vb.
Domine refugium, 25va.
Domine si adhuc, 119va.
Domine si fuisses hic, 36ra.
Domine si tu es, 103vb.
Domine suscipe me, 20rb, 95rb, 134va.
Domine ut video, 34vb.
Domine vim patiar, 38ra.
Dominus ab utero, 98va.
Dominus defensor, 24vb.
Dominus Deus, 37vb.
Dominus dixit, 17va, 21rb.
Dominus Elisabeth, 120rb.
Dominus firmamentum, 26va.
Dominus fortis, 104rb.
Dominus in caelo, 51vb.
Dominus in Sion, 51vb.
Dominus in templo, 50vb.
Dominus Jesus Christus, 119va.
Dominus michi adjutor, 34ra.
Dominus possedit me, 58vb.
Dominus tamquam ovis, 39ra.
Domum tuam, 122ra.
Domus mea, 32ra, 122ra.
Domus pudici, 90va.
Dono rebus, 120rb.
Ductus, a. 3 in II noct. Francisci, 114va.
Ductus est Jesus, 30rb.
Dulce lignum, 93vb.
Dulce melos, 89ra.
Dulci voce, 70ra.
Dum accepisset acetum, 41vb.
Dum adhuc, 105ra.
Dum aurora, 120va, 120vb.
Dum autem complerentur, 54ra.

Dum committeret, 113va.
Dum conturbata, 40va.
Dum fabricator, 41rb.
Dum ingrederetur Jesus, 61ra.
Dum inventum, 105ra.
Dum iter faceret, 121ra.
Dum medium silentium, 21ra.
Dum missi, 115vb.
Dum ortus fuerit, 17rb.
Dum proeliaretur, 113va.
Dum sacrum, a. 3 in II noct. Dionysii, 115rb.
Dum sacrum mysterium, a. ad Magnif. in I vesp. Michaelis, 113rb.
Dum tribularer, 38ra.
Dum vero, 95vb.
Duobos, a. 1 in II noct. Matthiae, 89ra.
Ecce ascendimus, 27vb.
Ecce completa sunt, 18rb.
Ecce concipies, 90rb.
Ecce crucem, 93vb, 111rb.
Ecce dedi, 98va.
Ecce Dominus veniet, 9rb, 10ra, 69rb.
Ecce ego Johannes, 112va, 116rb, 117rb, 123va.
Ecce ego mitto, 122vb.
Ecce ego vobiscum sum, 46rb.
Ecce factus est, 112vb.
Ecce in nubibus caeli, 14ra.
Ecce jam, 84vb.
Ecce lignum crucis, 38va, 41rb.
Ecce Maria, 28va, 86rb.
Ecce Matthias, 89ra.
Ecce merces, 101vb, 124va, 125va.
Ecce mitto angelum meum, 14va.
Ecce nomen Domini, 9ra.
Ecce nunc, 30ra.
Ecce propinquant, 112ra.
Ecce puer meus, 20ra.
Ecce quod cupivi, 84va, 84vb.
Ecce quomodo computati, 92va, 117vb.
Ecce rex venit, 14va.
Ecce sacerdos, 125rb.
Ecce tu pulchra, 110rb.
Ecce veniet, a. 5 ad laud. dom. I in Adventu, 10ra.
Ecce veniet Deus, a. ad Bened. in laud. fer. VI post dom. I in Adventu, 14ra.
Ecce veniet Dominus, a. 1 ad laud. fer. II ante vigiliam Nativitatis Domini, 15 ra.
Ecce vere, 125rb.
Ecce video, 19va.
Ecce virum, 95va.
Ecclesia illis, 115rb.
Ecclesiae, a. 2 ad laud. Nicolai, 71ra; a. ad tertiam Nicolai, 71ra.
Ego crucis, 69va.
Ego daemonium, 36va.
Ego dormivi, 43vb.
Ego in altissimis, 59vb.
Ego plantavi, 85va.
Ego principium, 33ra.
Ego pro te, 88va, 100ra.

Ego si patibulum, 69rb.
Ego signo, 119rb.
Ego sum, a. 1 in noct. dom. Paschae, 43vb.
Ego sum alpha et omega, 46va.
Ego sum Gamaliel, 104vb.
Ego sum ostium, 53va.
Ego sum panis, 53vb, 54vb.
Ego sum pastor, 48ra.
Ego sum qui testimonium, 36rb.
Ego sum vitis, 91rb, 92ra (annot.).
Ego veritatem dico, 48vb.
Egredietur virga, 15ra.
Egregius Christi, 84vb.
Egressi, a. ad Magnif. in vesp. fer. V infra oct. Pentecostes, 53vb.
Elegit Dominus, 83vb.
Elevamini, a. 3 in I noct. Circumcisionis Domini, 21rb; a. 1 in II noct. vigiliae Paschae, 42ra.
Elevare, a. ad Bened. in laud. fer. III post dom. IV in Adventu, 16rb.
Elevata est, 50vb.
Elevatis manibus, 51ra.
Elisabeth Zachariae, 98va, 98vb.
Emissiones tuae, 110rb.
Emitte agnum Domine, 15rb.
Emitte Spiritum, 52vb.
Eodem tempore, 109rb.
Erant autem, 58rb.
Erat enim, a. 2 ad laud. dom. Paschae, 44ra; a. ad laud. fer. III infra oct. Paschae, 45va.
 a. 4 ad laud. Fabiani et Sebastiani, 84ra.
Erat homo ex pharisaeis, 54ra.
Erat vere, 111vb.
Erexit Jacob, 122ra (annot.).
Erit michi, 122ra.
Erumpant montes, 14ra, 90rb.
Est secretum, 120va.
Estote ergo misericordes, 57va.
Estote fortes, 123ra; 123rb.
Et conversus, 102rb.
Et facta est comes, 115va.
Et factus est, 115va.
Et in servis, 25vb.
Et intravit cum illis, 45rb.
Et me scitis, 35va.
Et omnis, 25va.
Et respondens, 102rb.
Et valde mane, 44ra, 46vb.
Euge serve bone, 125rb.
Euntes ibant, 20rb, 123rb.
Evangelici, a. 3 in I noct. Gereonis, 115va.
Evigila, a. ad Nunc dimittis in compl. dom. I in Quadragesima, 30ra; a. ad Nunc dimittis in compl. dom. II in Quadragesima, 32vb.
Ex Aegypto, 14ra.
Ex aliari, 54vb.
Ex impraecularis, 93ra (annot.), 112ra.
Ex odoris, 105ra.
Ex ore, 120ra.
Ex quo facta, 15rb (annot.).
Ex quo omnia, 55rb.

Ex utero, 98rb.
Exaltabo, a. 2 in II noct. Ascensionis Domini, 51va.
Exaltabuntur, a. 1 in III noct. de communi unius apostoli, 123ra.
Exaltare Domine, 51va.
Exaltata es, 107va.
Exaltemus, a. 2 in I noct. Matthiae, 89ra.
Exaudi nos Domine, 29rb, 31rb.
Exaudiat, a. 2 in III noct. dom. per annum, 26va.
Excelsi, a. 2 in I noct. Francisci, 114va.
Exhortatus es, 39ra.
Exi cito, 56vb.
Exiit sermo, 20rb.
Exivi a Patre, 49ra.
Exortum est, 19ra.
Expansis manibus, 120va.
Exsiliens, a. 5 ad I vesp. Petri et Pauli, 99vb.
Exspectabo Dominum, 14ra.
Exspecto pro te, 121va.
Exsulta vox, 120rb.
Exsultabunt, a. 3 in II noct. Circumcisionis Domini, 21va.
Exsultate, a. 1 in noct. fer. VI per annum, 25va.
Exsultavit, a. ad Magnif. in vesp. fer. II per annum, 25ra.
 a. 4 ad laud. fer. IV per annum, 25rb.
Exsultent iusti, 118vb (annot.).
Exsulet omnis spiritus, 97rb (annot.).
Exsurge Domine, 38vb, 49rb.
Extollens, a. ad Magnif. in II vesp. dom. III in Quadragesima, 34rb.
Fac benigne, 34ra.
Faciem meam, 37bisvb.
Facies ejus, 104ra.
Facta autem die, 34vb.
Facti sumus, 25rb.
Factum est, a. 1 in II noct. Cathedrae Petri, 88va; a. I in II noct. Petri et Pauli, 99vb.
Factum est autem, 33va, 56va.
Factum est silentium, 113va.
Factus ergo, 109rb.
Factus es, 32vb.
Factus est, 52vb.
Factus sum, 42ra.
Favus distillans, 110rb.
Felix, a. ad Magnif. in I vesp. Annae, 103ra.
Fiat Domine, 120va.
Fidelis sermo, 102rb.
Fidelis servus, 125rb.
Filiae Jerusalem, 91rb, 92ra, 92va, 92vb, 93rb (annot.), 93va.
Filiae Sion, 104rb, 104vb.
Filii hominum, 124ra.
Flagrabat, a. ad Bened. in laud. Mauriti, 113ra.
Flebat, a. 1 in III noct. Augustini, 109rb.
Florem, a. 1 in I noct. Dominici, 105va.
Fluminis impetus, 22va, 23va.
Fons hortorum, 110rb.
Fontes, a. 4 ad laud. dom. Pentecostes, 52vb.
Fontes aquarum, 23vb.
Formans me, 98va.
Fortis in adversis, 112ra.

Framea, a. 2 ad laud. fer. II majoris hebdomadae, 37bisvb.
Franciscus, a. 4 ad I vesp. Francisci, 114va.
Franciscus vir, 114rb.
Frange esurienti, 30va.
Fructum, a. 1 in I noct. Sacramenti, 54va.
Fulgebunt iusti, 101vb, 115va, 125vb.
Fulget in choro, 105vb.
Fundamenta, a. ad Magnif. in II vesp. Dedicationis ecclesiae, 122va.
Funde preces, 114vb.
Gaude caelum, 120ra.
Gaude et laetare, 116va.
Gaude felix, 105va.
Gaude fidelis, 71rb.
Gaude Maria, 107va.
Gaude mater, a. 1 ad laud. Annae, 103rb.
 a. 1 ad I vesp. Conceptionis B.M.V., 71rb.
Gaudet in caelis, 87rb (annot.), 107va, 115va, 116rb, 117va, 121vb, 124vb.
Gavisus sunt, 47va.
Generatio haec, 32ra.
Gentem Francorum, 114rb.
Genuit puerpera, 18va.
Germinavit radix, 22ra, 23rb, 23vb, 28rb, 86rb.
Gloria et honor, 104ra.
Gloria in excelsis, 18ra, 18rb.
Gloria laudis, 55rb.
Gloria tibi Christe, 104vb.
Gloria tibi Trinitas, 54rb, 55ra.
Gloriam mundi, 70vb.
Gloriosa, a. 2 ad laud. Conceptionis B.M.V., 71va.
 a. ad Magnif. in I vesp. Gregorii, 89va.
Gloriosa jam, 102va (annot.).
Gloriosam virginem, 121rb.
Gloriosi principes, 100ra.
Gloriosus, a. 2 in II noct. Michaelis, 113va.
Gratia Dei, 85va.
Gratias tibi, 87vb.
Gratulare, a. 3 in III noct. Conceptionis B.M.V., 71va.
Gratuletur, a. 1 ad I vesp. Undecim Milium Virginum, 116va.
Gregorius, a. 1 in I noct. Gregorii, 89va.
 a. 1 in II noct. Gregorii, 89va.
 a. 1 ad laud. Gregorii, 89vb.
Gustum atque, 95vb, 96ra.
Habens caelo, 120rb.
Habitabit, a. 2 in I noct. vigiliae Paschae, 42 ra; a. 2 in III noct. de communi unius martyris, 124ra.
Hae sunt, 116va.
Haec est, a. 3 in II noct. Monulphi et Gundulphi, 101vb.
Haec est dies, 90vb.
Haec est domus, 122ra.
Haec est illa, 71rb.
Haec est quae, 86va, 126ra.
Haec est vera fraternitas, 103vb, 118vb (annot.), 124 va, 125vb.
Haec est virgo sapiens, a. 2 in III noct. de communi unius virginis, 126rb.
 a. 1 ad laud. de communi unius virginis, 126rb.
Hanc pater, 70rb.
Helena Constantini, 94ra.

Helena sancta, 94ra.
Herodes, a. 1 ad laud. Decollationis Johannis Baptistae, 109va.
Herodes iratus, 20va.
Herodes videns, 20va.
Hic a Deo, 89ra.
Hic ab adolescentia, 89va.
Hic accipiet, 125ra.
Hic creaturis, 114va.
Hic est discipulus ille, 20ra.
Hic est discipulus meus, 20ra.
Hic est vir qui non est, 106vb, 123vb (annot.).
Hic fuit, 112ra.
Hic indeficiens, 112ra.
Hic sanctus, 115ra.
Hic sibi, 70rb.
Hic vir, a. 1 in I noct. Francisci, 114va.
Hic vir despiciens, 124ra.
Hii novissimi, 27ra.
Hii qui linguis, 52va.
Hii sancti viri, 115rb.
Hii viri, 115va.
Hiis sane, 89va.
Hinc ergo, 89ra.
Hinc horrendo, 84vb.
Hinc nascitur, 103ra.
Hinc praedicando, 114va.
Hinc sanctus, 114va.
Hoc est praeceptum, 72vb, 101va, 117rb (annot.), 123ra-123va.
Hoc jam tertio, 45vb.
Hoc promissum, 71va.
Hodie, a. 3 ad laud. Gereonis, 115vb.
Hodie completi sunt, 54rb.
Hodie gloriosus, 109va.
Hodie Maria, 107vb.
Hodie sanctus Johannes, 105rb.
Hodie scietis, 16vb.
Homo erat, 86rb.
Homo natus, 21va.
Homo quidam, a. ad Bened. in laud. dom. I post Trinitatem, 56rb.
Homo quidam descendebat, 60va.
Homo quidam fecit cenam, 56vb.
Hora est, 9va.
Hortus conclusus, 107rb.
Hujus mater, 109ra.
Hymnum cantate nobis, 26rb.
Hymnum dicite, 27vb.
Ibi beatus, 115vb.
Ibi olim, 105ra.
Ideo, a. 2 in III noct. Undecim Milium Virginum, 116va.
Ideoque, a. 2 in III noct. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
Igitur, a. 2 in II noct. Undecim Milium Virginum, 116va.
Igne me, 106va.
Illa Deo, 121rb.
Ille homo, 35vb.
Ille me clarificabit, 48vb.
Illi autem profecti, 51vb, 52ra.

Illo quoque, 119vb.
Illuminare Domine, 25vb.
Illuminet, a. 3 ad laud. fer. VI per annum, 25va.
Immutemur, a. ad impositionem cinerum in Capite jejunii, 29va (annot.).
Impii super justum, 19rb.
Imploratus, a. 3 ad I vesp. Inventionis Stephani, 104vb.
In aeternum, 25va.
In choro sanctorum, 116vb.
In circuitu, 115va, 117va, 126vb.
In conspectu, 25va.
In corona, 89rb.
In craticula, 106vb.
In cymbalis, 25vb.
In dedicatione, 121vb.
In die, a. ad Bened. in laud. fer. II post dom. in Passione, 36vb.
In die resurrectionis, 44vb, 45rb.
In die tribulationis, 39ra.
In diebus ejus, 109rb.
In diebus illis, 31i5.
In domo David, 25ra.
In domum, 25ra.
In ferventis olei, 95ra, 95ra (annot.).
In hac ergo, 115rb.
In illa die, 10ra.
In ipsa, 70rb.
In jejuniis, 105ra.
In lege Domini, 123vb.
In matutinis, 25va.
In medio ecclesiae, 20ra, 112vb, 116rb, 123va.
In monte, 104ra.
In nomine, 99vb.
In odore, 107va.
In omnem terram, 123ra.
In omnibus his, 60vb, 62va, 64rb.
In pace, a. 2 in III noct. vigiliae Paschae, 42ra.
In pace in idipsum, 42ra.
In patientia, 123ra.
In plateis, 88va, 99vb.
In principio, 21va.
In regione, 116va.
In regno, 104rb.
In sagina, 70ra.
In sanctis ejus, 117vb.
In sanctitate, 25va.
In sole posuit, 21rb.
In spiritu, 30rb.
In tantis, 120rb.
In terra deserta, 89rb.
In tribulatione, 19rb, 36va.
In tua patientia, 72ra.
In tuo adventu, 13va.
In tympano, 25va.
In universa terra, 124ra.
In veritate, 25va.
In voce, 54va.
Inclina Domine, 26va.

Inclinavit, a. 1 ad vesp. fer. II per annum, 25ra.
Inclinavit se Jesus, 34vb.
Inclyta, a. ad Magnif. in I vesp. Catharinae, 121rb.
Inclyte Servati, 96ra.
Inde ubi, 109rb.
Induit me, 84va.
Infantia, a. 3 ad laud. Nicolai, 71ra; a. ad sextam Nicolai, 71ra.
Ingenua sum, 87vb.
Ingressa Agnes, 84va.
Ingresso, a. ad Magnif. in I vesp. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Ingressus angelus, 90ra, 90rb.
Innocenter, a. 2 in II noct. Nicolai, 70vb.
Innocentes pro Christo, 20va.
Innotat, a. 1 in II noct. Amoris, 115ra.
Innuebant, a. 2 ad laud. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va; a. 2 ad II vesp. Nativitatis Johannis Baptistae, 98vb.
Inquinari, a. 3 in I noct. Elisabeth, 120ra.
Inquiramus sapienter, 95vb.
Insignes, a. ad Magnif. in I vesp. Dionysii, 115rb.
 a. 1 in I noct. Undecim Milium Virginum, 116va (annot.).
Insignis, a. 5 ad laud. Amoris, 115ra.
Insinuavit, a. 2 in I noct. Augustini, 109ra.
Insurrexerunt, a. 3 in I noct. fer. VI in Parasceve, 40va.
Intactum, a. 4 ad laud. Gereonis, 115vb.
Intellige, a. 2 ad laud. fer. II per annum, 24vb.
Inter bisenos, 89ra.
Inter natos, 98va, 98vb.
Inter quos, 116vb.
Intercede pro nobis, 119rb.
Interrogatus, a. 3 in III noct. Laurentii, 106va.
Intrepidus, a. 3 ad laud. Vincentii, 84vb.
Introibo, a. 1 in III noct. Sacramenti, 54vb.
Introiens, a. 2 ad laud. Matthiae, 89ra.
Intuemini, a. ad Bened. in laud. fer. V post dom. III in Adventu, 15rb.
Intuens in caelum, 19ra.
Inundaverunt, a. 4 ad laud. fer. II majoris hebdomadae, 37bisvb.
Invenerunt in modum, 120vb.
Inventa bona, 126rb.
Inventus, a. 5 ad I vesp. Augustini, 109ra.
Invocabo, a. ad suffragium infra hebd. Passionis, 36vb, 37ra.
Invocaniem, a. 1 in II noct. de communi unius confessoris, 125ra.
Ipse invocavit me, 17vb.
Ipse vero, 116va.
Ipsi soli, 84va.
Ipsi sum, 84va.
Ipsi vero, 38rb.
Iratus, a. ad Magnif. in I vesp. dom. IV post Trinitatem, 57va.
Irrigabat, a. 3 in I noct. Mariae Magdaleneae, 102rb.
Is subjectus, 112ra.
Isaias, a. 3 in II noct. Conceptionis B.M.V., 71va.
Iste cognovit, 121va.
Iste est, a. 5 ad I vesp. Inventionis Stephani, 104vb.
 a. 2 in III noct. Remigii, 114ra.
 a. ad Magnif. in II vesp. Remigii, 114rb.
Iste homo ab adolescentia, 119vb (annot.), 125ra.
Iste puer, 98rb.

Isti etenim, 105ra.
Isti sunt duae olivae, 99ra, 101vb, 125va.
Isti sunt viri, 102ra, 126ra.
Istorum est enim, 69ra, 124vb.
Itaque, a. ad Bened. in laud. Servatii, 95vb.
Ite dicite Johanni, 15ra.
Ite et vos, 26vb.
Iterum autem videbo, 48va.
Jam a patre, 70rb, 70va.
Jam ad caelos, 70rb.
Jam liber, 114va.
Jam non dicam, 72vb (annot.), 101va, 108vb (annot.), 109ra, 112va (annot.), 116rb (annot.), 117rb, 122vb.
Jam nudata, 70rb.
Jam tibi fili, 84vb.
Jesu Christe, 104ra.
Jesus autem, a. ad Bened. in laud. fer. V post dom. I in Quadragesima, 32rb.
 a. ad Magnif. in vesp. fer. II post dom. III in Quadragesima, 34va.
Jesus haec dicens, 27rb.
Johannes apostolus, 19vb.
Johannes autem cum audisset, 14vb.
Johannes est nomen, 98va, 98vb.
Johannes et Paulus, a. 3 ad laud. Johannis et Pauli, 99ra.
Johannes vocabitur, 98va, 98vb.
Joseph fili David, 16vb.
Jucundare, a. 2 ad laud. dom. I in Adventu, 10ra.
Jucundus homo, 19va.
Judaea et Jerusalem, 16vb.
Judica, a. 3 ad laud. dom. in Palmis, 37vb.
Judica me, 25ra.
Judicasti Domine, 36rb, 36va, 37vb.
Juravit Dominus, 20rb, 73ra, 109ra (annot.), 112vb, 116va, 123rb.
Justi autem, 101vb, 117va, 124vb, 125vb.
Justificeris, a. 1 ad laud. fer. V in Coena Domini, 39ra.
Justitiae, a. 1 in III noct. Amoris, 115ra.
Justorum animae, 117va.
Justum deduxit, 119vb.
Justus Dominus, 124ra.
Juxta vestibulum, 29va.
Labia, a. 5 ad laud. fer. II majoris hebdomadae, 37bisvb.
Labia mea, 25rb.
Laetamini, a. 1 in III noct. Monulphi et Gundulphi, 101vb; a. 1 in III noct. de communi plurimorum confessorum, 125vb.
Laetare Germania, 120ra.
Laetare mater, 109ra.
Laetemur, a. 3 ad laud. Transfigurationis Domini, 104rb; a. ad sextam Transfigurationis Domini, 104va.
Laetentur caeli, a. 2 in III noct. Nativitatis Domini, 17vb.
 a. 2 in III noct. Matthiae, 89ra.
Laetentur omnes, 125ra.
Laeva ejus, 110rb.
Lambertus, a. 3 ad I vesp. Lamberti, 111vb.
Lapidaverunt Stephanum, 19rb.
Lapides, a. 5 ad laud. Dedicationis ecclesiae, 122ra.
Lapides torrentis, 19rb.
Laudans laudare, 114va.

Laudate, a. 5 ad laud. fer. II per annum, 24vb; a. 5 ad laud. dom. in Septuagesima, 26vb.
 a. 3 ad vesp. fer. II per annum, 25ra.
Laudate Deum, 30rb.
Laudate nomen, 104rb.
Laudem dicite, 116rb, 117vb.
Laudemus Dominum, 111vb, 112ra, 113va, 117vb.
Laudet Deum, 89rb.
Laurentius bonum, 106vb.
Laurentius ingressus, 106va.
Laus Deo Patri, 55rb.
Laus et perennis, 55rb.
Laus honor, 70va.
Lazarus, a. ad Bened. in laud. fer. VI post dom. IV in Quadragesima, 35vb.
Lentis quidem, 89vb.
Leva Jerusalem, 13vb.
Levabit Dominus signum, 14va.
Levate, a. 2 ad I vesp. Natalis Domini, 17rb.
Levita Vincentius, 84vb.
Libenter, a. 2 ad laud. Conversionis Pauli, 85va.
Liber carnis, 105va.
Libera me, 38rb.
Libera nos, 55rb, 55vb.
Liberavit, a. 1 in II noct. fer. V in Coena Domini, 38vb.
Licuit sanguine loqui, 20vb.
Lignum vitae, 93vb.
Limen, a. 3 ad laud. Amoris, 115ra.
Lineam, a. 2 in I noct. Gregorii, 89va (annot.).
Linguae manus, 105vb.
Longe antequam, 114ra.
Longe fecisti, 40va.
Loquebantur, a. 5 ad laud. dom. Pentecostes, 52vb; a. ad nonam dom. Pentecostes, 53rb.
Loquere Domine, 56ra.
Lucia virgo, 72rb.
Luciano, a. 1 in I noct. Inventionis Stephani, 105ra.
Lucianus, a. 1 ad I vesp. Inventionis Stephani, 104vb.
Lugebat autem, 63ra, 64vb.
Lumen ad revelationem, 86vb.
Lux orta est, a. ad Magnif. in II vesp. Natalis Domini, 19ra.
 a. 2 in III noct. de communi apostolorum, 123ra.
Lux perpetua, 47rb, 50vb, 51ra, 51va, 52va, 91vb, 92ra, 92va, 92vb, 93vb (annot.), 118rb
 (annot.).
Magi videntes, 22rb.
Magister, a. ad Bened. in laud. dom. XVIII post Trinitatem, 65rb.
Magister bone, 60vb.
Magister dicit, 37rb.
Magna est, 104ra.
Magna vox, 49rb, 93ra, 112ra.
Magnifica, a. ad Magnif. in II vesp. Conceptionis B.M.V., 71vb.
Magnificemus, a. ad Magnif. in II vesp. Annae, 103rb.
Magnum hereditatis mysterium, 21rb.
Magnum mysterium, 23va, 23vb.
Magnum triumphum, 111vb.
Magnus sanctus, 85va.
Majorem caritatem, 123ra.
Malos male, 33va.
Mandatum novum, 31rb, 40ra.

Mane surgens, 122rb.
Manete, a. 1 in noct. de communi martyrum T.P., 92rb, 93rb, 95ra.
Mansuescit, a. 3 in I noct. Francisci, 114va.
Maria, a. 3 in I noct. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
Maria et flumina, 22va, 22vb.
Maria pio, 102rb.
Maria plena, 71va.
Maria stabat, 46ra.
Maria virgo, 107va.
Martinus, a. 1 in I noct. Martini, 119rb.
Martinus episcopus, 119va.
Martyres Domini, 124ra.
Martyres sancti, 107ra, 124vb.
Maxentius, a. 2 in II noct. Catharinae, 121rb.
Maximilla, a. 4 ad laud. Andreae, 69vb; a. 4 ad II vesp. Andreae, 70ra; a. ad suffragium in I vesp. oct. Andreae, 71vb.
Mecum enim, 84va, 115rb.
Media nocte, 126rb.
Media vita, 35ra.
Medicinam, a. 2 ad laud. Agathae, 87vb.
Mel et lac, 84va.
Memento mei, 40va, 40vb.
Memor sit, 54va.
Mentem sanctam, 88ra.
Merito, a. 3 in III noct. Undecim Milium Virginum, 116vb.
Metuant, a. 3 ad laud. sabbati per annum, 25vb.
Michael archangelus, 113rb.
Michael Gabriel, 113vb.
Michael praepositus, 113va.
Michi vivere, 85va.
Migrans, a. 2 in III noct. Dominici, 105va.
Milia populi, 95va.
Milites Christi, 115vb.
Mirabile mysterium, 21va.
Mirificavit, a. 2 in I noct. Omnium Sanctorum, 117va.
Miserator, a. 2 ad I vesp. Sacramenti, 54va.
Misereor super turbam, 58ra.
Miserere, a. 1 ad laud. dom. in Septuagesima, 26vb.
Miserere fili David, 27vb.
Miserere mei Domine, 19vb.
Misit Dominus, a. in II noct. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
 a. 4 ad laud. Laurentii, 106vb.
Misso Herodes spiculatore, 109va.
Missus est, 10rb, 15rb, 90rb.
Mittete in dextram, 45vb.
Modicum, a. ad Magnif. in II vesp. dom. II post oct. Paschae, 48va.
Mons Gelboe, 58ra, 58va.
Mulieres, a. ad Bened. in laud. vigiliae Paschae, 42rb.
Multa bona opera, 37ra.
Multa quidem, 48ra.
Multi enim sunt, 27rb, 66ra.
Multum, a. 4 ad laud. Barbarae, 70rb.
Muneribus, a. 3 in III noct. Nicolai, 70vb.
Muro tuo, 67ra.
Nam cum vir iste, 95vb.
Nam meritis, 103ra.

Nativitas est hodie, 110va.
Nativitas gloriosae, 110va.
Nativitatem, a. ad Bened. in laud. Nativitatis B.M.V., 110va.
Nato Domino, 20ra, 21va.
Natus est nobis, 20rb.
Nazareus, a. 2 ad I vesp. Nativitatis Johannis Baptistae, 98rb.
Ne derelinquas nos, 95va.
Ne magnitudo, 85va.
Ne reminiscaris, 61ra, 62va, 63rb (annot.), 64rb.
Ne timeas Maria, 9rb, 13va, 69rb, 98va.
Nec satiabatur, 109rb (annot.).
Nefarium, a. 2 in III noct. Vincentii, 84vb.
Nemini, a. ad Nunc dimittis in compl. Transfigurationis Domini, 104ra.
Nemo te condemnavit, 35ra.
Nemo tollet, 37rb.
Nesciens mater virgo, 19vb, 73rb.
Nigra sum, 28vb, 55vb, 107rb.
Nimirum, a. 2 in II noct. Gereonis, 115vb.
Nimis exaltatus, 51vb.
Nisi diligenter, 87vb.
Nisi ego abiero, 51va-52ra.
Nobilissimis, a. 1 in I noct. Nicolai, 70vb.
Noli me, 106va.
Nolite judicare, 57va.
Nolite solliciti esse, 61rb.
Nolite timere, 15ra, 72vb.
Non dico tibi, 34va.
Non ego, 106va.
Non enim loquetur, 48vb, 53va.
Non est hic, 122ra.
Non est inventus, 125rb.
Non est Martha, 102rb.
Non haberes, 38ra.
Non in solo, 32rb.
Non lotis manibus, 34va.
Non me permittas Domine, 69rb.
Non meis meritis, 120vb.
Non omnis, 58va (annot.).
Non potest arbor, 58rb.
Non turbetur, 51vb, 52ra.
Non veritus, 115rb.
Non vos relinquam, 52va.
Nonne decem, 61ra.
Nonne iste est, 57vb (annot.).
Nonne Moyses, 35va.
Nonne vides, 105ra.
Nos autem, 111rb.
Nos scientes, 120va.
Notum fecit Dominus, 17vb.
Novit Dominus, 117va.
Novum cantemus, 103rb.
Nox praecessit, 9vb.
Numquid redditur, 36va, 36vb, 37vb.
Nunc dimittis, 86va, 87rb.
Nunc facies, 115rb.
Nuptiae factae sunt, 25vb.

O, antiphonae majores ad Magnif. ante vigiliam Nativitatis Domini, 16rb.
O admirabile, a. ad suffragium infra tempus Nativitatis Domini, 21va-22rb, 24rb, 28rb, 28va, 86rb.
O admirabile pretium, 41rb.
O beata et benedicta, 55va.
O beata et gloriosa, 55va.
O beate Mathia, 89rb (annot.).
O beate pater, 119rb.
O beatum virum, 119va.
O beatus ille, 115vb.
O bone Laurenti, 106rb.
O Christi pietas, 71ra.
O clemens Deitas, 116va.
O crux admirabilis, 111rb.
O crux benedicta, 93vb.
O crux gloriosa, 50rb, 54vb, 55va, 93vb, 94rb, 94vb (annot.), 98rb (annot.), 100va (annot.), 104va, 107rb, 111va, 118ra, 121rb (annot.), 121vb.
O decus Hispaniae, 105vb.
O Domine, 30rb.
O florens rosa, 28va, 90rb, 108ra.
O flos campi, 116vb.
O gloriosum, 85rb.
O Gregori, 89vb.
O ineffabilem virum, 119va.
O magnum, 111rb.
O Maria, 71rb.
O Martine, 119rb.
O martyr, 114va.
O mors, 42ra.
O mulier, 33ra.
O mundi lampas, 102rb.
O pastor aeternae, 70vb.
O per omnia, 71ra.
O quam gloriosum, 117va.
O quam large, 71va.
O quam metuendus, 112vb.
O quam pretiosa, 115va.
O quam pulchra, 126ra.
O quam suavis, 54va.
O quam veneranda es, 113vb, 118vb.
O quantus luctus, 119va.
O regalis, 115vb.
O rex gloriae, 51va.
O sacra virginitas, 116vb.
O sacrum, 55ra.
O sapientia, 15ra, 72rb.
O stella, 104rb.
O stupor, 49vb, 114va.
O summe artifex, 16vb.
O Thoma Didyme, 72vb, 73ra.
O vera summa, a. 3 ad laud. Trinitatis, 55va; a. ad sextam Trinitatis, 55va.
 a. 4 ad laud. Trinitatis, 55va.
O virgo, a. ad Magnif. in II vesp. Barbarae, 70va.
O virgo virginum, 15vb, 16va, 72vb (annot.), 90rb.
O virum ineffabilem, 119va.
O virum mirabilem, 114vb.

O vos omnes, 42ra.
Oblatus est, 39ra.
Obtulerunt, a. 4 ad laud. Purificationis B.M.V., 86va.
Occurrunt turbae, 37bisvb.
Oculi tui, 107rb.
Oculis ac manibus, 119va.
Omne a progenie, 97rb (annot.).
Omnes angeli, 25ra, 27vb.
Omnes gentes, a. 2 in II noct. Epiphaniae, 22va.
 a. 5 ad laud. Clementis, 120vb.
Omnes inimici, 38rb.
Omnes qui habebant, 34vb.
Omnes sancti, 117vb.
Omnes sitientes, 10ra.
Omnibus, a. 4 ad I vesp. Amoris, 114vb.
Omnis, a. 2 in III noct. Andreae, 69va.
Omnis creatura, 65ra.
Omnis plebs, 28ra.
Omnis qui se exaltat, 59vb, 65rb.
Omnis terra, 22va.
Omnis vallis, 15rb.
Omnium refugio, 120rb.
Opera, a. 1 in III noct. dom. per annum, 26va, 56rb.
Oportet te fili, 33vb.
Optabant, a. 3 in II noct. Gereonis, 115vb.
Optimam partem, 120rb.
Orante sancta Lucia, 72rb.
Orante sancto Clemente, 120vb.
Orbita solaris, 112ra.
Oremus omnes, 120vb.
Orietur, a. 3 ad I vesp. Nativitatis Domini, 17rb.
 a. 2 in II noct. Nativitatis Domini, 17va.
Ostende nobis, 104ra.
Ostendit, a. ad Magnif. in I vesp. Inventionis Stephani, 104vb.
Oves meae, 37ra.
Pacem salutem, 114va.
Pacem tuam, 34ra.
Paganorum, a. ad Bened. in laud. Agathae, 87vb.
Paradisi, a. 2 in I noct. Assumptionis B.M.V., 107va.
Paratur, a. 2 in II noct. Sacramenti, 54va.
Parvulus, a. ad nonam Nativitatis Domini, 19ra.
Passionem, a. 1 ad laud. Catharinae, 121va.
Pastor bonus, 48ra.
Pastores dicite, 20vb.
Pater Abraham, 33va.
Pater juste, 37va.
Pater manifestavi, 50vb.
Paulus et Johannes, a. 1 ad laud. Johannis et Pauli, 99ra.
 a. 2 ad laud. Johannis et Pauli, 99ra.
Pauper in peculio, 105vb.
Pauperes et debiles, 95va.
Pax huic domui, 121vb, 122rb.
Pax vobis, 47ra, 93ra.
Peccata mea, 24ra, 26ra, 74va, 75ra, 76rb, 77vb, 78rb, 78va, 79va, 82ra.
Per arma justitiae, 30va.
Per signum crucis, 111rb, app. IV (1va).

Per te Lucia, 72rb.
Per viscera, 25va.
Pernox, a. 3 in II noct. Dominici, 105va.
Pertractum domi, 114va.
Petiit puella, 109va.
Petite et accipietis, 49ra.
Petre amas me, 88va, 88vb, 100ra.
Petrus, a. 2 ad I vesp. Petri ad Vincula, 103vb.
Petrus apostolus, 88va, 99vb.
Petrus et Johannes, 99vb.
Pinguis, a. 3 ad laud. Sacramenti, 54vb; a. ad sextam Sacramenti, 55ra.
Placebo, a. 1 ad vesp. Commemorationis Omnium Animarum, 118rb.
Plangent eum, 42ra.
Ponens Petrus, 88va, 99vb.
Ponent Domino, 16rb.
Pontifices, a. 1 in III noct. Nicolai, 70vb.
Popule meus, 36va, 37va, 37vb.
Populis autem, 119vb (annot.).
Post decessum, 119vb.
Post dies octo, 47ra.
Post mortem, 109rb.
Post partum virgo, 86va, 107va.
Post plurima, 121va.
Postquam, a. 2 in I noct. Nicolai, 70vb.
Postulavi, a. 2 in noct. dom. Paschae, 43vb.
Posuerunt, a. ad Bened. in laud. fer. VI in Parasceve, 40vb.
Posuisti Domine, 124ra.
Posuit, a. 1 in III noct. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Posuit signum, 84rb.
Potens es, 35rb.
Potestatem habeo, 38ra, 38rb.
Prae timore, 44ra, 45va.
Praeceptor per totam noctem, 57vb.
Praeco novus, 105va.
Praecursor Johannes, 23va, 23vb.
Praedicans, a. 2 in I noct. de communi unius martyris, 123vb.
Praedicante, a. 3 in III noct. Matthiae, 89ra.
Praesta Domine, 121vb.
Praesul Remigius, a. 1 in II noct. Remigii, 114ra.
 a. 1 in III noct. Remigii, 114va.
Praevaluit David, 57ra.
Pretiosa, a. 1 ad laud. Mauritii, 112vb.
Principes, a. ad Magnif. in vesp. fer. VI post dom. in Passione, 37rb.
Principes populorum, 123ra.
Priusquam, a. 1 in I noct. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Profitemur, a. 2 ad laud. Vincentii, 84vb.
Prole, a. 4 ad I vesp. Annae, 103ra.
Propheta magnus, 35vb.
Prophetae praedixerunt, 15ra.
Proprio filio, 40va.
Propter fidem, 87vb.
Protrahitur, a. 2 in III noct. Barbarae, 70rb.
Prudens et vigilans, 121va.
Prudentes virgines, 126rb-126vb.
Psallite Deo, 22rb.
Pudore, a. 3 in I noct. Nicolai, 70vb.

Puellae, a. 2 ad laud. Decollationis Johannis Baptistae, 109va.
Puer, a. ad Magnif. in II vesp. Nativitatis Johannis Baptistae, 98vb.
Puer Jesus, 24vb.
Pueri Hebraeorum, 37bisrb.
Pulchra es, 107vb, 110rb.
Pulchra facie, 126va.
Pulchritudo, a. sola ad I vesp. Catharinae, 121rb.
Quae ad Deum, 120rb.
Quae divino, 116vb.
Quae est ista, 108ra.
Quae mulier, 57rb.
Quae nexu, 120ra.
Quaerentes eum, 33va.
Quaerite Dominum, 13vb.
Quaerite ergo, 61va.
Quam pulchra, 110rb.
Quando natus est, 28va, 86rb.
Quando venit, 90va.
Quanto eis, 60rb.
Quanto sese, 120ra.
Quarum mentium, 116va.
Quasi unus, 20ra.
Quem dicunt, 103vb.
Quem vidistis, 18ra, 18va.
Qui biberit aquam, 34vb.
Qui caelorum, 67rb, 67va.
Qui de terra est, 22ra.
Qui diligitis, 117vb.
Qui habitas, 25rb.
Qui habitat, 122ra.
Qui major est vestrum, 33rb, 65va.
Qui me confessus, 124ra.
Qui me dignatus, 87vb.
Qui me misit, 33rb.
Qui me sanum fecit, 32va.
Qui operatus, 85va.
Qui pacem, 54va.
Qui persequabantur, 69vb, 70ra.
Qui post me venit, 14va.
Qui sequitur me, 36ra, 85rb, 119rb, 124ra.
Qui solebat, 89vb.
Qui sunt hii sermones, 45ra.
Qui verbum Dei, 27rb.
Quia devotis, 121va.
Quia fecit, 25rb.
Quia mirabilia, 25vb.
Quia vidisti me Thoma, 47rb.
Quid ergo erit, 95va.
Quid peccatoribus, 102ra, 102rb.
Quid retribuam, 19va.
Quidam autem, 37ra.
Quis ergo, 103ra.
Quis es tu, 87vb (annot.).
Quis ex vobis, 57rb.
Quo amplius, 115rb.
Quo progredieris, 106va.

Quod autem, 27va.
Quod cum praescirent, 112ra.
Quod uni, 30vb, 31vb.
Quodcumque, a. ad Bened. in laud. Cathedrae Petri, 88vb; a. ad Bened. in laud. Petri et Pauli, 100ra.
Quomodo fiet, 90va.
Quoniam multum, 102rb.
Quorum corporibus, 115vb.
Rabbi quis peccavit homo, 35va.
Recordatus, a. 2 ad I vesp. Matthiae, 89ra.
Redemptionem, a. 2 ad II vesp. Nativitatis Domini, 19ra.
Regali, a. ad Nunc dimittis in compl. Conceptionis B.M.V., 71rb; a. ad Nunc dimittis in compl. Assumptionis B.M.V., 107va, 108ra; a. 3 ad laud. Nativitatis B.M.V., 110va.
Reges terrae, 35rb.
Reges Tharsis, 22va.
Reges videbunt, 98va.
Regina caeli, 49ra (annot.), 49va-50va.
Regnavit Dominus, 65ra, 65rb, 66va, 67ra, 67rb.
Regressus Lucianus, 105ra.
Reliquit eum, 30vb.
Remansit puer Jesus, 24rb, 74ra.
Remigius, a. 1 ad laud. Remigii, 114ra.
 a. 2 ad laud. Remigii, 114ra.
Repleti, a. 3 ad laud. dom. Pentecostes, 52vb; a. ad sextam dom. Pentecostes, 53rb.
Reposita, a. 3 in III noct. Conversionis Pauli, 85va.
Respexisti, a. ad Magnif. in vesp. fer. III per annum, 25rb.
Respicientes, a. ad Magnif. in II vesp. dom. Paschae, 44va.
Respondens, a. 4 ad laud. dom. Paschae, 44ra; a. sola ad laud. fer. V infra oct. Paschae, 46ra.
 a. 1 in II noct. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
 a. 4 ad laud. Brictii, 119vb.
Respondet, a. 3 in III noct. Barbarae, 70rb.
Responsum, a. 1 ad laud. Purificationis B.M.V., 86va; a. ad process. Purificationis B.M.V., 87ra.
Revertere revertere, 126rb.
Rex autem David, 58rb, 58va.
Rex pacificus, 17ra, 17rb.
Rogabo Patrem meum, 51vb, 52ra.
Rorate caeli, 15ra.
Rubum quem, 28va, 86rb.
Rubus quippe, 71va.
Sacer sacerdos, 119rb.
Sacerdos, a. 1 ad I vesp. Sacramenti, 54rb.
Sacerdos Dei, a. ad Bened. in laud. Translationis Lamberti, 93ra (annot.); a. ad Magnif. in II vesp. Lamberti, 112rb.
 a. 2 in III noct. Martini, 119va.
Sacerdos Dei Martine pastor, 119va.
Sacerdotes, a. 4 ad laud. Sacramenti, 54vb.
Sacram hujus, 85ra.
Sacratissima, a. 1 in II noct. Undecim Milium Virginum, 116va.
Sacrum, a. 2 in I noct. Amoris, 115ra.
Salutem, a. ad Bened. in laud. fer. IV per annum, 25rb.
Salva nos, 24ra.
Salva nos Christe, 111rb.
Salvator mundi, 93vb, 111rb.
Salve crux, 69vb, 70ra.
Salve regina, 28va, 108ra.

Sancta legio, 113ra.
Sanctae Trinitatis, 119rb.
Sancte Amor, a. 1 ad I vesp. Amoris, 114vb.
 a. 5 ad I vesp. Amoris, 115ra.
Sancte confessor, 119rb.
Sancte et iuste, 71ra.
Sancte Paule, 85rb, 85vb.
Sancte Remigi, 114ra.
Sancti estis, 92va, 92vb, 93rb, 118rb.
Sancti et iusti, 92va, 92vb, 93rb, 118rb.
Sancti per fidem, 115va, 124vb.
Sancti tui Domine, 23va, 49rb-49vb, 91rb (annot.), 92va, 92vb, 93rb, 95ra, 95va, 101vb, 114ra, 118ra, 125vb.
Sanctifica nos, 94ra, 111rb.
Sanctificavit, a. 5 ad I vesp. Dedicationis, 121vb.
Sanctis qui in terra, 101vb, 124va, 125va.
Sanctitate, a. 2 in I noct. Vincentii, 84vb.
Sanctorum corpora, 112vb.
Sanctorum martyrum, 115vb.
Sanctum est, 117va.
Sanctus, a. 2 in III noct. Nicolai, 70vb.
Sanctus Amor, 115ra.
Sanctus autem, 109rb.
Sanctus Bricius, 119vb.
Sanctus Dionysius, 115rb.
Sanctus Franciscus, 114va.
Sanctus Mauritius, 112vb.
Sanctus Remigius, 114ra.
Sanctus Vincentius, 84vb.
Sanctus vir Vincentius, 84vb.
Sapientia aedificavit, 54vb, 59va.
Sapientia clamat, 60ra, 60rb.
Satagebat, a. 1 in III noct. Mariae Magdalenae, 102rb.
Saulus, a. 1 in III noct. Conversionis Pauli, 85va.
Scala caelo, 105vb.
Sciamus, a. 2 ad laud. dom. per annum, 65ra.
Scientes quia hora est, 9vb.
Scio cui, 85va.
Scitote, a. 1 ad I vesp. Nativitatis Domini, 17rb.
Scriptum est enim, 32ra, 59va.
Scuto bonae, 124ra.
Sebastianus Dei, 84ra.
Sebastianus Mediolanensium, 84ra, 84rb (annot.).
Secundum magnam, 24vb.
Secundum multitudinem, 27va.
Secus, a. 2 in I noct. Mariae Magdalenae, 102rb.
Secus decursus, 101vb, 124va, 125va.
Sed post, 112ra.
Sed quos, 103ra.
Sede a dextris meis, 13va, 24vb, 59rb.
Sedere autem, 33va.
Semen cecidit, 27rb.
Senex puerum, 86va.
Servatius, a. 2 ad I vesp. Servatii, 95va.
Serve nequam, 66vb (annot.).
Serviamus, a. 2 ad laud. Annae, 103rb.

Servite Domino, 24ra, 26va, 27va, 34ra, 36rb, 56ra.
Servus erat, 95va.
Sex struxit, 89va.
Si culmen, 27va.
Si dilexeritis me, 92rb, 93rb, 95ra.
Si diligeretis me, 51ra, 51va, 52va, 91vb.
Si diligitis me, 92rb, 93rb, 95ra.
Si enim, 115vb.
Si ignem, 87vb.
Si offers munus, 58ra.
Si quis michi, 124ra.
Si quis sitit, 36vb.
Si vere fratres, 27va.
Sic animam, 112ra.
Sic benedicam te, 30rb.
Sic Deus, 53rb.
Sic erunt novissimi, 27ra.
Sic fulgebat, 120ra.
Sic veniet, 51rb.
Sicut fuit Jonas, 32rb.
Sicut laetantium, 86va, 107va.
Sicut lilium, 110rb.
Sicut malus, 107rb.
Sicut myrrha, 86va.
Sicut novellae, 54va.
Sicut novit me Pater, 48ra.
Signatum est, 104ra.
Simeon justus, 86va, 86vb.
Similabo eum, 114ra, 125ra, 125va.
Simile est regnum caelorum, a. ad Bened. in laud. dom. in Septuagesima, 26vb; a. ad primam dom. in Septuagesima, 26vb.
 a. ad Magnif. in I vesp. de communi unius virginis, 126ra.
Simon autem, 102rb.
Simon Barjona, 88va, 103vb.
Simon dormis, 38rb.
Simon Johannis, 88va, 100ra.
Sion noli timere, 14ra.
Sion renovaberis, 14va.
Sitiebat, a. 1 in III noct. Dominici, 105va.
Sitivit, a. 3 ad laud. fer. III per annum, 25ra.
Sol et luna, 34ra.
Sollicitus plebis, 112ra.
Solve jubente Domino, 49rb, 88va (annot.), 88vb.
Solvite templum hoc, 35va.
Soror mea, 72rb.
Specie corporis, 121rb.
Specie tua, 86va, 107va, 126ra.
Speciosa, a. 2 in III noct. Purificationis B.M.V., 86va.
Speciosus forma, 21va, 104rb.
Speret, a. 5 ad vesp. fer. IV per annum, 25rb.
Spes nostra, 55rb.
Spiritu, a. 1 ad laud. fer. VI per annum, 25va.
Spiritus, a. 5 ad laud. dom. per annum, 65ra.
Spiritus Domini, 52vb.
Spiritus et animae, 92va, 93rb, 99ra.
Spiritus paraclitus, 52va.

Spiritus qui a Patre, 52va.
Spiritus sanctus, a. ad suffragium in Adventu, 9rb.
 a. 1 ad I vesp. dom. Pentecostes, 52va.
Stans a longe, 59vb.
Stans beata Agatha, 87vb.
Statuit, a. 5 ad laud. dom. II in Quadragesima, 32vb.
Stella ista, 22rb.
Stephanus servus Dei, 19vb.
Stetit angelus, 113rb.
Stetit Jesus, 45va.
Stirpe, a. 2 ad I vesp. Annae, 103ra.
Strinxerunt, a. 1 in III noct. Laurentii, 106va.
Studiis, a. 2 in II noct. Gregorii, 89va.
Sub Augustini, 105va.
Sub Maximiano, 115va.
Summa, a. 2 in I noct. Agathae, 87vb.
Super omnia, 93vb.
Super pectus Domini, 20ra, 95ra (annot.).
Super solium David, 14ra, 14rb.
Super te Jerusalem, 14va.
Surge aquilo, 107rb.
Surge ergo, 105ra.
Surgens, a. 4 ad I vesp. Augustini, 109ra.
Surgens Jesus, 47ra, 93ra.
Surgite sancti Dei, 49rb.
Surrexit Christus, 47ra, 93ra.
Surrexit Dominus de sepulcro, 44rb, 46vb, 47ra, 51ra, 52vb, 91vb, 93ra.
Suscepimus Deus, 17va.
Suscepit Deus, 25va, 25vb.
Sustinuit, a. 5 ad II vesp. Stephani, 19vb.
Tali namque, 115rb.
Talis est dilectus, 110va.
Tamquam sponsus, 17va.
Tantas, a. 2 in II noct. Dionysii, 115rb.
Tanto namque, a. 1 in II noct. Vincentii, 84vb.
 a. 2 ad laud. Mariae Magdalenae, 102rb.
Tanto pondere, 72rb.
Tanto tempore, 38va, 93rb, 93va.
Tantum, a. 1 in I noct. Andreae, 69va.
Te decet, 25rb.
Te Deum Patrem, 56ra.
Te gloriosus, 117vb.
Te invocamus, 55rb.
Te iure, 55va, 55vb.
Te qui in spiritu, 23va, 23vb.
Te sancta Trinitas, 55rb.
Te semper, 55rb, 55vb.
Te unum, 55rb, 55vb.
Tecum principium, 19ra, 21rb, 23rb (annot.).
Tellus sacra, 115ra.
Templum Domini, 122ra.
Tempus meum, 37ra.
Ter virgis, 85va.
Terra pontus, 103ra.
Terra tremuit, 39ra.
Tetradius, a. 2 in II noct. Martini, 119rb.

Thesaurizate vobis, 28ra.
Tibi revelavi, 36vb, 37ra.
Tibi soli, 25rb.
Timete Dominum, 117vb.
Tollite portas, 122ra.
Tota pulchra es, 110rb, 111va.
Tradetur enim, 33va.
Traditor, a. ad Bened. in laud. fer. V in Coena Domini, 39ra.
Traditur ergo, 121rb.
Transeunte Domino, 27vb.
Transit pauper, 105va.
Tres in fornace, 66va.
Tres ordines, 114va.
Tres video viros, 67ra.
Tria sunt munera, 22vb, 23ra.
Tricesimo, a. 2 ad laud. Brictii, 119vb.
Tristitia vestra, 48va, 92ra, 93ra (annot.).
Trium puerorum, 32vb.
Triumphant sancti, 113ra.
Triumphator, a. 3 in III noct. Remigii, 114ra.
Tu autem cum oraveris, 29vb.
Tu Bethleem terra Juda, 15ra.
Tu cisterna, 103rb.
Tu Domine Jesu Christe, 95va.
Tu Domine universorum, 65vb, 66ra.
Tu es gloria, 125ra.
Tu es Petrus, 88vb, 100ra.
Tu es qui venturus es, 14va.
Tu es vas, 85va.
Tu gloria, 103rb.
Tu puer, 98rb.
Tua sunt haec Christe, 112vb, 116va, 123va.
Tuam crucem, 111rb.
Tuam Domine, 13va.
Tulerunt lapides, 36vb.
Tulit ergo lectrum, 53vb, 65vb.
Tunc acceptabis, 35ra.
Tunc invocabis, 30ra.
Tunc praecepit, 94ra.
Tunc sanctus, 69va.
Tunc surrexerunt, 126rb.
Tunc Valerianus, 120va.
Turba multa, 37vb.
Ubi duo, 34va.
Ultima namque, 112ra.
Una est columba, 110rb.
Una etenim, 116va.
Una igitur, 55rb.
Una salus, 115ra.
Universa plebs, 89ra.
Unus est enim, 33rb.
Unus et ex illis, 112ra.
Usque modo, 49ra.
Ut ergo, 70rb, 70va.
Ut non delinquam, 25ra.
Ut novis, 114va.

Vado ad eum, 48vb.
Valerianus, a. 3 ad laud. Caeciliae, 120va.
Valerius, a. 3 in I noct. Vincentii, 84vb.
Veni Domine visitare nos, 9va, 69va.
Veni et libera nos, 10rb.
Veni in hortum meum, 110va.
Veni sancte Spiritus, 52va, 53ra.
Veni sponsa Christi, 126rb.
Veniat, a. 3 in II noct. Nativitatis B.M.V., 110rb.
Veniet Dominus, 14vb.
Venit lumen tuum, 22va-23ra.
Venit Maria, 46ra.
Venite, a. 3 in II noct. Epiphaniae, 22va, 23rb.
Venite benedicti, 30vb.
Verax est, 55rb.
Verba quae, 52va.
Verbera carnificum, 115va.
Verbum caro, 19ra, 23ra, 28rb, 86rb, 90vb.
Verbum supernum, 90va.
Vere dicere possumus, 95vb.
Veritas de terra, 17va.
Verumtamen, a. 1 in II noct. Augustini, 109rb.
Vespere autem sabbati, 43va.
Veterem hominem, 23va, 23vb.
Via justorum, 101vb, 124va, 125va.
Vide Domine, 36va, 38ra.
Videntes stellam, 23rb.
Videntibus, a. ad tertiam Ascensionis Domini, 51ra.
 a. ad Bened. in laud. Andreae, 69vb.
Video virum, 66vb.
Viderunt illam, 110rb.
Videte manus meas, 45va.
Vidi aquam, 44ra, 44vb, 45rb, 45vb, 49ra (annot.), 94rb, 104va (annot.).
Vidi Domine, 66rb.
Vidi supra montem, 120vb.
Vidimus stellam, 23ra, 23rb.
Vidisti, a. 2 in III noct. Agathae, 87vb.
Vidit igitur, 105ra.
Vidit Jacob, 122ra.
Vim faciebant, 40va.
Vim virtutis, 34ra.
Vincentii, a. ad Nunc dimittis in compl. Sacramenti, 54va; a. 5 ad laud. Sacramenti, 54vb; a. ad processionem Sacramenti, 54vb; a. ad nonam Sacramenti, 55ra.
Vindica Domine, 124vb.
Vir Dei, 105ra.
Virga Aaron, 71va.
Virginitatis, a. 3 ad I vesp. Undecim Miliu Virginu, 116va.
Virginum, a. 5 ad laud. Gregorii, 89vb.
Virginum chorus, 116vb.
Virgo, a. 3 ad laud. Barbarae, 70rb; a. ad sextam Barbarae, 70va.
Virgo Dei genitrix, 20va.
Virgo fide, 70ra.
Virgo gloriosa, 120va.
Virgo morte, 70ra.
Virgo sancta, 121rb.
Virgo verbo, 19rb, 73rb.

Visionem, a. 4 ad laud. Transfigurationis Domini, 104rb.
Vitam, a. 2 in III noct. Amoris, 115ra.
Vitam petiit, 125ra.
Vivo ego, 31ra, 33rb.
Vobis datum est, 27va.
Voca, a. ad nonam dom. in Septuagesima, 26vb.
Voce mea, 123vb.
Voces igitur, 109rb.
Volo Pater, 106vb, 124ra.
Vos amici, 123ra.
Vos qui secuti, 85va.
Vox clamantis in deserto, 14va.
Vox de caelis, 121va.
Vox Domini, 104rb.
Vox etenim, 115ra.
Vox in Rama, 20vb.
Vox laetitiae, 46vb, 51ra, 52vb, 91vb, 92va, 92vb, 93rb, 118rb.
Zelus domus, 38vb.

Apostoli, str. hymni *Hymnum canamus*, 51ra.
Aprilis decimo est, distichon pro mense aprili, app. VI (4r).
Asi februi quarta, distichon pro mense februario, app. VI (3r).
Augusti nepa prima fugat, distichon pro mense augusto, app. VI (6r).
Ave Maria, v. responsorii *Missus est*, 9vb.

LITTERA: B

Beati immaculati (Ps. 118, 1), v. antiphonae *Ecce lignum crucis*, 41rb.
Beatus auctor, str. hymni *A solis ortus*, 86va.
Beatus Laurentius, v. antiphonae *Quo progredieris*, 106va.
Beatus Sixtus, v. antiphonae *Non ego*, 106va.
Benedicamus Domino, in fine missae et officii, 9rb, 13va, 18ra, 18va, 19vb, 22rb, 26rb, 29va, 38vb, 39vb, 43va, 44vb-45rb, 46va, 47rb, 50vb, 52va, 52va (annot.), 83vb, 87rb, 90ra, 97vb, 107rb, 107vb, 112vb, 121vb, 122va.
Benedictus, v. gradualis *Haec dies*, 46ra.

LITTERA: C

Caeli aperti sunt, v. responsorii *Hodie in Jordane*, 23va.

CANTICA IN MISSA ET IN OFFICIO

Audite caeli (Deut., XXXII, 1), 25vb.
Benedicite (Dan., III, 57), 10ra, 26vb, 27vb, 30rb, 32vb, 34ra, 35rb, 36va, 37vb, 66va-67rb, 67vb.
Benedictus Dominus (Lc., I, 68), ps. cantandus ad laud., 9ra, 25ra, 132rb, app. VI (8v).
Benedictus es Domine (Dan., III, 52), 15va, 32va, 32vb, 62rb.
Cantemus (Exod., XV, 1), 25va, 39ra.

Confitebor (Is., XII, 1), 24vb, 37bisvb.
Domine audiui (Hab., III, 2), 25va, 40va.
Ego dixi (Is., XXXVIII, 10), 25ra, 38ra, 42ra.
Exsultavi (I Reg., II, 1), 25rb, 38rb.
Magnificat (Lc., I, 46), ps. cantandus ad vesp., 9ra, 11ra, 13vb, 17rb, 22rb, 41vb, 46va, 50vb, 52va, 70ra, 70vb, 86rb, 93vb, 100va (annot.), 100vb, 118rb, 119rb, 132rb, 133vb, app. VII (8v).
Nunc dimittis (Lc., II, 29), ps. cantandus ad compl., 43vb, 86vb, 87ra.

CAPITULA IN OFFICIO

Ablui estis, 52va, 53rb.
Abrahae, cap. ad tertiam dom. I de Job, 60va.
Accedamus, cap. ad I vesp. dom. in Septuagesima, 26rb.
Accepti Jesus, 104rb.
Accinxit, cap. ad tertiam Annae, 103rb.
Accipietis, cap. ad sextam Ascensionis Domini, 51ra.
Accipite disciplinam, 59va.
Ad eloquia, 59va.
Ad omnia, 98vb.
Adeamus, cap. ad tertiam Ascensionis Domini, 51ra.
Advocatum habemus, 48rb.
Amanitissimus, cap. ad nonam Andreae, 70ra.
Ambierunt, cap. ad laud. Undecim Milium Virginum, 116vb; cap. ad laud. de communi plurimarum virginum, 126vb.
Ambulans Jesus, 70ra.
Amplificare, cap. ad nonam Servatii, 96ra.
Angelus Domini, 100ra.
Angelus tubam, 113va.
Apostoli vero orantes, 98rb.
Apparuit benignitas, 21vb.
Apparuit gratia, 18va.
Ascendens Christus in altum, 50vb.
Attendite, cap. ad nonam dom. II de Sapientia, 59va.
Audistis, cap. ad II vesp. dom. in Sexagesima, 27va.
Audite domus, 16ra.
Audite insulae, 98va.
Audite vocem meam, 35rb.
Audiui contumelias, 37va.
Audiui vocem, cap. ad II vesp. Michaelis, 113vb.
 cap. ad laud. Omnium Sanctorum, 117vb.
Auferte, cap. ad I vesp. dom. III in Quadragesima, 33vb.
Ave Maria, 90va.
Beatus homo, 59vb.
Beatus vir, cap. ad tertiam Andreae, 69vb.
 cap. ad sextam Andreae, 69vb.
 cap. ad sextam Laurentii, 106vb.

cap. ad sextam de communi unius martyris, 124rb.
Beatus vir cujus capiti, 124rb.
Beatus vir qui in sapientia, 71ra, 125rb.
Beatus vir qui inventus est, 71ra, 125rb.
Beatus vir qui suffert, 71ra, 125rb.
Beatus vir qui versatur, 106vb.
Benedictio Domini, cap. ad nonam Nicolai, 71ra; cap. ad nonam de communi unius confessoris, 125rb.
 cap. ad tertiam de communi unius martyris, 124ra.
Benedictus Deus, cap. ad tertiam dom. I post oct. Epiphaniae, 24rb.
 cap. ad sextam dom. in Sexagesima, 27rb.
Bona est oratio, 60vb, 62va.
Bonas facite, 34rb.
Bonus est Dominus, 67va.
Cantabant sancti, 20va.
Caritas Dei, 25vb.
Christo datus est, 118ra.
Christus assistens, 36va.
Christus factus est, 94ra, 111rb.
Christus novi testamenti, 36vb.
Christus passus est, 48ra.
Christus peccata nostra, 94ra, 111rb.
Christus pro nobis mortuus est, 36va.
Christus purgavit, 112ra.
Christus reconciliavit, 93vb.
Christus resurgens, 46vb, 48vb.
Christus semel, 46va.
Circumspexi, cap. ad sextam dom. in Palmis, 37vb.
Clara est sapientia, 60ra.
Claritas Dei, 86rb.
Cogitare, cap. ad tertiam dom. IV de Sapientia, 60ra.
Collaudabunt multi, 71ra, 125rb.
Culluctata, cap. ad nonam Barbarae, 70va.
Communicantes, cap. ad laud. dom. III post oct. Paschae, 48va.
Concupiscite, cap. ad nonam dom. IV de Sapientia, 60ra.
Confidimus, cap. ad nonam dom. de Judith, 61vb.
Confitebor tibi Domine, 106va, 126va.
Confortate, cap. ad sextam dom. III in Adventu, 14vb.
Confusus sum, 36ra.
Congregabo, cap. ad laud. dom. I de Prophetis, 66va.
Consepulti, cap. ad nonam dom. III post oct. Paschae, 48vb.
Contristati estis, 30rb.
Conversum, cap. ad tertiam dom. III de Prophetis, 67ra.
Convertimini, cap. ad II vesp. dom. I de Prophetis, 66va.
Convertimini ad Dominum, 27vb.
Convivificavit, cap. ad II vesp. Inventionis Crucis, 94va.
Corpus meum, 37vb.
Credamus, cap. ad laud. Ascensionis Domini, 51ra.
Crucifixus est, 48vb.
Cum effuderis, 27vb.
Cum ei placuit, 85va.
Cum esset Stephanus, 19va.
Cum inducerent, 87rb.
Cum sit Filius, 21vb.
Custodi legem, 59ra.
Custodivit Dominus, 124ra.

Dabit ei Dominus, 90vb.
Danti michi, 70va.
Date ei, 103rb.
De gente Domini, 124rb.
Dedit Deus, cap. ad I vesp. dom. post Ascensionem Domini, 51vb.
Dedit Deus homini, 116vb, 126vb.
Dedit Dominus, 112ra.
Dei filius, 57va.
Dei sumus, cap. ad tertiam dom. post Ascensionem Domini, 51vb.
 cap. ad laud. Dedicationis ecclesiae, 122ra.
Deponentes, cap. ad nonam dom. de Tobia, 61rb.
Deus autem spei, 61vb.
Deus caritas est, 56ra, 57vb.
Deus elegit pauperes, 89rb.
Deus illuxit, 34rb.
Deus omnis gratiae, 56vb.
Deus pacis, 47ra.
Deus patrum nostrorum, 48ra.
Deus qui dives es, 49ra.
Deus reconciliavit nos, 49ra.
Deus suscitavit, 47ra.
Dicit Dominus Petro, 99vb.
Dignus es Domine, 117vb.
Dilatavit Dominus, 112rb.
Dilectio proximi, 26ra.
Diligamus Deum, 56va.
Domine Deus meus, cap. ad I vesp. Luciae, 72ra; cap. ad I vesp. Agathae, 87vb; cap. ad I vesp. Catharinae, 121rb; cap. ad I vesp. de communi unius virginis, 126ra.
 cap. ad nonam Transfigurationis Domini, 104vb.
Domine Deus noster, 14rb.
Domine miserere nostri, 18va.
Dominus dirigit, 61va.
Dominus Jesus, 54va-55ra.
Dominus michi astitit, 85rb, 85vb.
Dominus possedit me, 59va.
Domus Jacob, 10rb.
Dum complerentur, 52vb.
Ecce agricola, 15ra.
Ecce dedi, 98vb.
Ecce dies, cap. ad laud. dom. IV de Prophetis, 67rb.
Ecce dies venient, cap. ad sextam dom. IV in Adventu, 16ra.
Ecce Dominus, cap. ad sextam Annuntiationis B.M.V., 90va.
Ecce Dominus Deus, cap. ad laud. dom. IV in Adventu, 16ra.
Ecce ego ipse, 30va.
Ecce ego levo, 22vb.
Ecce ego mittam, 14rb.
Ecce in iustitia regnabit rex, 14rb.
Ecce isti de longe venient, 22vb, 23va.
Ecce pontifex, 124va.
Ecce puer, 104vb.
Ecce sacerdos, 95va.
Ecce testem, 22rb, 23rb.
Ecce veniet Dominus, 15vb.
Ecce vir oriens, 16ra.
Ecce virgo concipiet, 13va.
Ego diligentes me, 59vb.

Ego Dominus, 57ra, 58ra.
Ego pascam, 30va.
Ego quasi trames, 87rb.
Ego quasi vitis, 28va, 107rb.
Ego sapientia, 59va, 59vb, 60rb.
Egredietur virga, 14ra, 71rb, 71vb, 90rb.
Ei qui potens est, 61ra.
Ei se ornari, 116vb, 126vb.
Elegit nos Deus, 24rb.
Erat Andreas, 69vb.
Eratis aliquando, 34ra, 48ra.
Erit in novissimis diebus, 9ra.
Estote imitatores, 48va, 51vb.
Estote invicem, 60va (annot.).
Estote prudentes, 51vb.
Et radicavi, 28va, 110va (annot.).
Exiens Petrus, 100ra.
Existimate, cap. ad sextam dom. IV post oct. Paschae, 48vb.
Existimo, cap. ad sextam dom. III post Trinitatem, 57rb.
Exspoliantes vos, 60va, 64ra, 64vb, 65rb, 65vb, 104va, 104vb.
Exsultate, cap. ad nonam dom. II post Trinitatem, 56vb.
Facta est, 51vb.
Factum est proelium, 113vb.
Fallax gratia, 102rb, 103ra, 120ra.
Felicitas viri, 93ra, 124rb.
Fidelis Deus, 24vb, 34rb.
Fidelis sermo, 26rb.
Fiduciam, cap. ad II vesp. dom. I de Job, 60vb.
Fili mi, 59ra.
Formans me, 98vb.
Fortis in bello, 124rb.
Fortitudo, cap. ad nonam Annae, 103rb.
Fuit homo, 98vb.
Fuit Paulus, 85va.
Fulgebunt iusti, 102ra, 105ra, 125vb.
Fundamenta, cap. ad laud. Annae, 103rb.
 cap. ad nonam Dedicationis ecclesiae, 122va.
Gaudete et laudate simul, 21vb.
Gaudete in Domino, 14vb.
Gaudete perfecti, 24ra.
Gaudete sine intermissione, 26ra.
Gloriemur in Domino, 48va.
Gratia vobis, 48vb, 113va.
Gratias agere debemus, 26ra.
Gratias agimus Deo, 26vb, 48rb.
Gratias ago Deo, 26rb, 61rb.
Gratificavit nos Deus, 24vb.
Habe fiduciam, 59ra.
Habemus gratiam, 27ra.
Habemus thesaurum, 48va.
Haec est domus, 122rb.
Haec est speciosior sole, 28va, 107vb.
Haec est voluntas Dei, 25vb, 33ra.
Hic est speciosior, 104rb.
Hii empti sunt, 20vb.
Hii sunt ecclesiarum, 100ra.

Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, 20va.
Hii sunt qui venerunt, 124vb.
Hii sunt viri, 102ra, 126ra.
Hoc sentite, 37vb, 37bisvb-38rb.
Homo erat, 86vb.
Hortamur vos, 30ra.
Humiliamini, cap. ad laud. dom. II post Trinitatem, 56vb.
In ascensu altaris, 95vb.
In Christo, 57va.
In conspectu, 106vb.
In die illa, cap. ad sextam dom. I in Adventu, 13va.
 cap. ad laud. dom. II in Adventu, 14ra.
 cap. ad laud. dom. II de Prophetis, 66vb.
 cap. ad I vesp. dom. III de Prophetis, 67ra.
In diebus illis, 67rb.
In diebus ipsius, 95vb.
In hoc Christus mortuus, 48rb.
In hoc cognovimus, 56va.
In hoc perfecta, 56rb.
In illa die, 14rb.
In monte Sion, 67ra, 67rb.
In omnibus requiem, 110va.
In omnibus sumentes, 61va, 63ra, 64vb, 65vb, 66ra.
In Sion firmata sum, 28va, 110va.
Inclinate aurem vestram, 35rb.
Induent sancti, 101vb, 105ra, 125vb.
Indulia, cap. ad sextam dom. III de Prophetis, 67ra.
Initium sapientiae, 59va, 60ra.
Inscriptus est, 124va.
Intuens in caelum, 19va.
Ipse Dominus Deus noster, 27rb.
Ipse spiritus, 57va.
Ista est, 107vb.
Istae sunt virgines, 116vb, 126vb.
Isti sunt, cap. ad nonam Innocentium, 20vb.
Isti sunt viri, 105rb.
Jam non estis hospites, 123rb.
Jerusalem, cap. ad nonam dom. II de Job, 61ra.
Jesum Nazarenum, 46vb.
Justi autem, 101vb, 125va.
Justi sunt sermones, 59vb.
Justificati ex fide, 57rb.
Justitia Dei, 27va.
Justorum animae, 83vb, 104vb, 124va.
Justum ab impiis, 112rb.
Justum deduxit, 109va, 123vb.
Justus aperiet, 112rb.
Justus cor suum, 70va, 125ra.
Laetabitur deserta, 14vb.
Laetatum est, 70rb.
Lauda et laetare, 17ra.
Laudabile nomen, 56vb.
Laudabit, cap. ad tertiam Laurentii, 106vb.
Laudabo nomen tuum, 126rb.
Lavamini, cap. ad sextam dom. IV in Quadragesima, 35rb.
Leva Jerusalem, 23ra, 23vb.

Levabit Dominus signum, 13va.
Lex propter, 60vb.
Lex sapienti, 60ra.
Liberasti me, 126rb.
Loquente Petro, 52va.
Magna et mirabilia, 117va.
Magnum est sacramentum, 51rb.
Manete, cap. ad tertiam de communi unius apostoli, 123rb.
Memorata sum, 126va.
Michi vivere, 85va.
Mirabilem, cap. ad tertiam Transfigurationis Domini, 104rb.
Montes Israel, 66vb (annot.).
Multa quidem prodigia, 89rb.
Multae filiae, 28va, 71rb, 107va.
Multifariam, cap. ad nonam Nativitatis Domini, 19ra.
Multam inveni, 70va.
Mundemus nos, 27rb.
Nemini quidquam debeatis, 26ra.
Noli timere Sion, 17ra.
Nolite amittere, 26vb.
Nolite mirari, 56va, 57vb.
Nomen sanctum, 66vb (annot.).
Non accepistis, 52vb.
Non errabit, 66va.
Non esurient, 124vb.
Non immittet Dominus, 61ra, 62vb, 64va, 65va, 65vb.
Non spiritum, 53rb.
Non sumus positi, 25vb, 26ra, 26vb.
Non vos me, 73ra, 93va, 109ra, 123va.
Nos cum essemus parvuli, 21vb.
Nos vero, 104ra.
Notum sit omnibus, 48ra.
Nunc desponsata est, 116vb, 126vb.
Nunc egredieris, 67rb.
Nunc liberati, 57va.
O altitudo, 55va.
Obsecramus pro Christo, 27rb.
Omnes angeli, 118ra.
Omnes enim, 89rb.
Omnes unanimes, 57rb.
Omnipotens ineffabilis, 56ra.
Ornatam in monilibus, 107vb.
Paratus esto Israel, 17rb.
Parvulus enim natus est nobis, 21va, 22ra.
Pater Filius, 55rb.
Pax Christi, 27ra.
Per Jesum fideles, 47ra, 48ra.
Per manus apostolorum, 123rb.
Petrus et Johannes, 100ra.
Ponam tabernaculum, 57rb.
Ponet Dominus, 16ra.
Populus acquisitionis, 47ra.
Populus gentium, 17rb, 18ra, 19ra, 28rb, 86rb, 90vb.
Positis autem genibus, 19vb.
Posside sapientiam, 59ra.
Potens est Deus, 34rb.

Principium sapientiae, 59rb.
Prisquam, cap. ad I vesp. Barbarae, 70ra.
 cap. ad laud. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Pro omnibus mortuus est, 48vb.
Prope est justus meus, 14vb.
Prope feci justitiam meam, 14va.
Propter hoc sciet, 18va.
Quae est ista, 108ra.
Quae pacis sunt, 33ra.
Quaerite Dominum, 16vb, 30vb, 67rb.
Quando congregavero, 66va.
Quasi libanus, 110vb.
Quasi stella, 95vb.
Qui confidunt, 102ra, 105ra, 125vb.
Qui custodierit, 20ra, 95ra, 112va, 123va.
Qui descendit, 51rb.
Qui timet Dominum, 61vb.
Qui timetis, 60vb.
Qui vicerit dabo ei sedere mecum, 20rb.
Qui vicerit faciam illum, 20ra.
Qui vicerit vestietur, 20ra.
Qui vult, 57va, 58rb.
Quicumque, cap. ad nonam Sacramenti, 55ra.
Quicumque in Christo, 24ra.
Quis similis, 67rb.
Quisquis confessus est, 56rb.
Quodcumque petieritis, 72vb, 93rb, 117rb, 122vb.
Quotiescumque, cap. ad sextam Sacramenti, 55ra.
Reconciliati sumus, 94rb, 111rb.
Reconciliavit nos, 94ra, 111rb.
Recordabor, cap. ad sextam dom. I de Prophetis, 66va.
Redempti estis, 48ra.
Regem saeculorum, 61ra.
Regi saeculorum, 56ra.
Religio munda, 35ra.
Renovamini, cap. ad sextam dom. de Tobia, 61rb.
Responsum, cap. ad sextam Purificationis B.M.V., 86vb.
Rogamus, cap. ad tertiam dom. II in Quadragesima, 33ra.
Salus domui, 122rb.
Salvatorem, cap. ad I vesp. Transfigurationis Domini, 104ra.
Sanabo, cap. ad II vesp. dom. II de Job, 61ra.
Sancti ludibria, 124vb.
Sanctificabo, cap. ad tertiam dom. IV in Quadragesima, 35rb.
Sanguis Christi, 36va.
Sapientia aedificavit, 59vb.
Scientes quia hora est, 10ra.
Scietis, cap. ad II vesp. dom. de Judith, 61vb.
Sciemus quoniam, 102ra, 105rb, 126ra.
Secundum Isaac, 35rb.
Seminate vobis, 67ra.
Semper mortificationem, 48vb.
Sentite, cap. ad sextam dom. II post Trinitatem, 56vb.
Servavi te, 22vb.
Si coram hominibus, 69ra, 124vb.
Si Deus, 56rb.
Si manseritis, 93rb, 123ra.

Si praeoccupatus, 60vb, 64va, 65rb, 65vb.
Si quis audierit, 20rb.
Si revertimini, 32vb.
Si sapientiam, 58vb.
Si spiritu, 57va.
Si Spiritus ejus, 53rb.
Sicut cedrus, 28vb, 108ra.
Sicut cinnamomum, 28va, 110vb.
Sicut sol, 103rb.
Significavit Deus, 113rb.
Spiritus sanctus, 90va.
Spiritus timentium, 61vb.
Stabat Johannes, 69rb.
Stabiles estote, 77vb, 78va, 79va.
Stabiles et immobiles, 25vb.
State in fide, 25vb.
Statuerunt apostoli, 89rb.
Statuet justum, 124rb.
Stephanus plenus gratia, 19rb.
Subjecit illi Dominus, 124rb.
Super montem excelsum, 16vb.
Superabundavit in nobis, 26rb.
Surge illuminare, 22rb, 23ra.
Surge propera, 110rb.
Surgens Petrus, 89ra.
Sucipe verbum, 90vb.
Suscitabo, cap. ad tertiam dom. II de Prophetis, 66vb (annot.).
Suscitabo vobis germen, 66vb (annot.).
Tamquam aurum, 124vb.
Tres sunt, 55va.
Tu Domine, 36vb, 37bisvb, 38ra-38va.
Tu es Petrus, 88va, 88vb, 100ra, 103vb.
Tu in nobis, 24ra, 30ra.
Ubi abundavit, 28ra.
Unicuique nostrum 50vb.
Unus Deus, 55va.
Vanitati, cap. ad nonam dom. III post Trinitatem, 57rb.
Vas electionis, 85va.
Veniet ad templum, 86va.
Venit Dominus de Sion, 21rb.
Venter meus, 70va.
Verbum caro, 19ra, 28rb.
Vere languores, 37vb.
Veritatem, cap. ad tertiam dom. de Tobia, 61rb.
Via vitae, 59vb.
Videbant omnes Stephanum, 19va.
Videmus nunc, 27vb.
Vidi angelum, 113va.
Vidi civitatem, 121vb.
Vidi et ecce, 66rb, 122va.
Vidi supra montem Sion, 20va.
Vidi turbam, 118rb.
Vincenti dabo, 106vb.
Vir iste, 96ra, 112ra.
Vir si fuerit justus, 30vb, 66va.

Virginitatis, cap. ad I vesp. Undecim Milium Virginum, 116va; cap. ad I vesp. de communi plurimarum virginum, 126va.
Vivus est sermo, 27vb.
Volens, cap. ad laud. dom. II in Quadragesima, 32vb.
Vos estis in Christo, 33ra.
Vox Domini, 67va.

Carnifices, v. antiphonae *Strinxerunt*, 106va.
Carnis resurrectionem, conclusio symboli *Credo in Deum* in officio, 104ra, 104rb.
Cherubim, v. responsorii *Te sanctum Dominum*, 119ra.
Christe audi nos, invocatio in litanis sanctorum, 42vb, 43ra, 43rb.
Christe eleison, invocatio in litanis sanctorum, 42vb, 43ra, 50ra.
Christe eleison, v. tropi post laud. in triduo sacro, 39rb.
Christus Dominus, v. tropi post laud. in triduo sacro, 39rb.
Clausula parentis, str. hymni *A solis ortus*, 86vb.

COLLECTAE IN MISSA, IN OFFICIO ET IN VARIIS RITIBUS

A cunctis iniquitatibus, coll. ad laud. dom. III post Trinitatem, 57rb.
Ab omnibus nos, coll. ad I vesp. dom. II post oct. Epiphaniae, 25vb.
Ab omnibus nos quaesumus, coll. ad vesp. fer. V post dom. I in Quadragesima, 32rb.
Absolve quaesumus, coll. ad nonam dom. IV in Quadragesima, 35rb.
 coll. ad II vesp. dom. IV post Trinitatem, 57va.
 coll. ad I vesp. dom. IV de Prophetis, 67rb.
 coll. ad sextam Matthiae, 89rb.
Ad hostes nostros, coll. ad vesp. fer. IV post dom. II in Quadragesima, 33va.
Ad te nos Domine clamantes, coll. ad postulandam serenitatem, 99va.
Adductor virginum, coll. ad nonam de communi plurimarum virginum, 126vb.
Adesio, coll. ad sextam dom. I de Prophetis, 66va.
 coll. in festo Magni, 108va.
 coll. ad II vesp. Decollationis Johannis Baptistae, 109vb.
 coll. in festo Materni, 111rb.
Adesto Domine, coll. ad vesp. fer. II post dom. I in Quadragesima, 31vb.
 coll. post III proph. in missa sabbati Quat. Temp. vernalium, 32va.
 coll. in ritu mandata benedicendi in Coena Domini, 40ra.
 coll. ad vesp. fer. VI infra hebd. Paschae, 46rb.
 coll. ad tertiam Ascensionis Domini, 51ra.
 coll. ad II vesp. dom. IV de Prophetis, 67va.
 coll. ad missam vigiliae Laurentii, 106rb.
 coll. ad sextam Laurentii, 106vb.
 coll. in festo Rufi, 109ra.
 coll. in festo Nicomedis, 111vb.
 coll. ad II vesp. Lamberti, 112rb.
 coll. ad II vesp. de communi unius martyris, 124rb.
 coll. ad I vesp. de communi unius martyris pontificis, 124rb.
 coll. ad sextam, 125rb (annot.), et ad missam de communi unius confessoris, 125rb.

coll. ad I vesp. de communi plurimorum confessorum, 125va.
Adesto nobis, coll. ad I vesp. dom. III post Trinitatem, 57ra.
 coll. ad sextam Nativitatis B.M.V., 110va.
Adesto plebi, coll. ad sextam Michaelis, 113va.
Adesto quaesumus, coll. in festo Vincentii, 84vb, 85ra.
Adesto supplicationibus nostris, coll. in festo Augustini, 109ra-109va.
Adjuva nos, coll. ad sextam dom. in Quinquagesima, 27vb.
 coll. ad laud., 30ra (annot.), et ad missam sabbati post Cineres, 30ra.
 coll. ad vesp. fer. II majoris hebdomadae, 38ra.
Adjuva nos Domine, coll. ad tertiam Innocentium, 20va.
Adjuvet, coll. ad sextam Andreae, 69vb.
Adjuvet nos, coll. ad tertiam Nativitatis B.M.V., 110va.
Adsit nobis, coll. ad laud., 53va, et ad missam fer. III infra hebd. Pentecostes, 53va.
Adsit quaesumus, coll. ad nonam dom. IV de Prophetis, 67va.
Afflictionem familiae tuae, coll. ad II vesp. dom. I post oct. Epiphaniae, 24vb.
Annue, coll. ad laud., 53vb, et ad missam fer. V infra hebd. Pentecostes, 53vb.
Annue quaesumus, coll. in festo Juvenalis, 93vb, 94rb.
 coll. ad I vesp. Gereonis, 115va.
Apostolorum tuorum, coll. ad sextam de communi unius apostoli, 123rb.
Ascendant, coll. ad vesp. fer. III post dom. in Quinquagesima, 32ra.
Aufer a nobis, coll. ad tertiam dom. in Quinquagesima, 27vb.
 coll. ad process. in Rogationibus, 49vb.
 coll. ad tertiam dom. II de Sapientia, 59va.
Auge fidem, coll. ad I vesp. dom. IV in Quadragesima, 35ra.
 coll. ad process. dom. in Palmis, 37bisrb.
Aurem tuam, coll. ad laud., 14vb, et ad missam dom. III in Adventu, 14vb.
Aures tuae, coll. ad sextam dom. de Tobia, 61rb.
 coll. ad II vesp. dom. II de Prophetis, 66vb (annot.).
Auxilium tuum, coll. in festo Timothei, 66vb (annot.).
Averte quaesumus, coll. ad sextam dom. III in Quadragesima, 34rb.
Beatae et gloriosae, coll. ad tertiam Purificationis B.M.V., 86vb.
Beatae Mariae, coll. ad utrasque vespas de Domina nostra, a Purificatione usque ad Adventum, 28va, 28vb.
 coll. ad II vesp. Nativitatis B.M.V., 110vb.
Beati Andreae, coll. ad nonam Andreae, 70ra.
Beati archangelii, coll. ad nonam Michaelis, 113vb.
Beati Johannis, coll. ad sextam Decollationis Johannis Baptistae, 109va.
Beati Johannis evangelistae, coll. ad sextam Johannis, evangelistae, 20ra.
Beati Laurentii, coll. ad II vesp. Laurentii, 106vb.
 coll. ad missam oct. Laurentii, 108rb.
Beati martyris, coll. ad nonam de communi unius martyris pontificis, 124va.
 coll. ad II vesp. de communi unius martyris pontificis, 124va.
Beati martyris tui, coll. in festo Symphoriani, 108vb.
Beati Matthaei, coll. in festo Matthaei, 112va, 112vb.
Beati Tiburtii, coll. in festo Tiburtii, 107ra.
Beatissimae Odae viduae, coll. in festo Odae, 117ra.
Beatissimae Waldetrudis, coll. in festo Waldetrudis, 87rb, 87va.
Beatorum martyrum, coll. in festo Saturnini et aliorum, 69ra.
Beatorum Proti, coll. in festo Proti et Jacincti, 111ra.
Beatus sacerdos, coll. in festo Brictii, 119vb.
Beatus Stephanus, coll. ad sextam Stephani, 19va.
Benedic Domine hos panes, coll. in ritu mandata benedicendi in Coena Domini, 40ra.
Benedic quaesumus, coll. ad sextam Conversionis Pauli, 85va.
Benedictio Domini, coll. ad nonam dom. in Passione, 36vb.
Benedictionem, coll. ad sextam dom. in octava Paschae, 47ra.
Benedictionem tuam, coll. ad II vesp. dom. I de Sapientia, 59rb.

- Benedictionis tuae*, coll. ad I vesp. de communi unius confessoris, 125ra.
- Caelesti lumine*, coll. ad nonam sabbati infra hebd. Paschae, 46va.
- Celeri nobis*, coll. ad sextam dom. IV post Trinitatem, 57va.
- Christianam*, coll. ad tertiam dom. III post oct. Paschae, 48vb.
- Clamantes ad te*, coll. ad I vesp. dom. I de Prophetis, 66rb.
- Clamantium*, coll. ad tertiam dom. III post oct. Epiphaniae, 26ra.
- Clementiam tuam*, coll. ad tertiam Servatii, 95vb.
- Concede*, coll. ad II vesp. Servatii, 96ra.
- Concede misericors Deus*, coll. ad sextam dom. IV in Quadragesima, 35rb.
coll. ad tertiam Assumptionis B.M.V., 107vb.
- Concede nobis*, coll. ad laud. fer. IV in Capite jejunii, 28ra.
coll. ad I vesp. dom. I in Quadragesima, 30ra.
coll. ad tertiam dom. I de Sapientia, 59ra.
coll. ad sextam Transfigurationis Domini, 104vb.
- Concede nobis misericors Deus*, coll. ad compl., 52vb, et ad nonam dom. Pentecostes, 53rb.
coll. ad tertiam Trinitatis, 55va.
- Concede nobis omnipotens Deus*, coll. ad sextam Epiphaniae, 22vb.
- Concede nos*, coll. ad laud., 28va, et ad missam de Domina nostra, a Purificatione usque ad Adventum, 28vb.
- Concede quaesumus*, coll. ad sextam dom. in Septuagesima, 26vb.
coll. ad missam fer. V post dom. III in Quadragesima, 34vb.
coll. ad laud. (et ad missam?) dom. IV in Quadragesima, 35rb.
coll. ad sextam dom. in Palmis, 37vb.
coll. ad tertiam fer. II infra hebd. Paschae, 45ra.
coll. ad sextam fer. II infra hebd. Paschae, 45rb.
coll. ad tertiam fer. III infra hebd. Paschae, 45va.
coll. ad II vesp. fer. IV infra hebd. Paschae, 45vb.
coll. ad laud., 46va, et ad missam sabbati infra hebd. Paschae, 46va.
coll. ad laud., 51ra, et ad missam Ascensionis Domini, 51rb.
coll. ad I vesp., 70ra, et ad missam Barbarae, 70va.
coll. in festo Felicis in Pincis, 83ra.
coll. in festo Mariae ad Martyres, 95va, 95vb.
coll. ad nonam Transfigurationis Domini, 104vb.
coll. ad sextam Assumptionis B.M.V., 107vb.
coll. ad missam vigiliae Simonis et Judae, 117ra.
coll. ad I vesp. Omnium Sanctorum, 117va.
coll. ad I vesp. de communi unius martyris, 123vb.
coll. ad missam de communi plurimorum confessorum, 125vb.
- Concede quesumus omnipotens Deus*, coll. ad nonam dom. I in Adventu, 13va.
coll. ad sextam dom. II in Adventu, 14rb.
coll. post I proph. in missa sabbati Quat. Temp. hiemalium, 15va.
coll. ad compl. de Domina nostra, ab octavis Epiphaniae usque ad Purificationem, 28rb.
coll. ad I vesp. dom. III post oct. Paschae, 48va.
coll. conclusiva officium lectionum in missa vigiliae Paschae, 42vb, et Pentecostes, 52rb.
coll. ad vesp. fer. III infra hebd. Pentecostes, 53va.
coll. ad sextam de communi plurimorum martyrum, 124vb.
- Concede quaesumus omnipotens Deus ut intercessio nos*, coll. de Omnibus Sanctis, 16rb, 31ra, 57rb, 88rb, 92vb, 95vb, 99ra, 100va-101ra, 103ra, 103va, 106vb, 108vb, 113rb, 118va, 122rb (annot.).
- Concede quaesumus omnipotens Deus ut nos unigeniti tui nova*, coll. de Nativitate Domini, 17va, 18rb, 18vb, 19ra, 19rb, 20ra, 20va, 86rb, 90vb.
- Concede quaesumus omnipotens Deus ut sancta Dei genitrix*, coll. de Omnibus Sanctis, 96va, 97ra, 97va, 102vb, 116rb.
- Conscientias nostras*, coll. de Omnibus Sanctis, per Adventum, 9rb, 69rb.

- Conserva*, coll. ad sextam dom. I de Job, 60vb.
- Conserva quaesumus Domine*, coll. ad nonam dom. I post oct. Epiphaniae, 24vb.
- Converte nos*, coll. ad laud., 30vb, et ad missam fer. II post dom. I in Quadragesima, 31vb.
- Corda nostra*, coll. ad missam vigiliae Epiphaniae, 22ra.
- Cordibus nostris*, coll. ad laud., 34va, et ad missam fer. II post dom. III in Quadragesima, 34va.
- coll. ad laud., 37rb, et ad missam fer. VI post dom. in Passione, 37rb.
- Crescat in nobis*, coll. in festo Gertrudis, 89vb.
- Cunctas Domine*, coll. ad II vesp. dom. I post Trinitatem, 56va.
- Custodi Domine*, coll. ad missam dom. XV post Trinitatem, 61rb, 61va.
- Custodi quaesumus*, coll. ad tertiam de communi plurimarum virginum, 126vb.
- Da ecclesiae tuae*, coll. in festo Viti, 97vb.
- Da nobis*, coll. ad missam vigiliae Thomae, 72vb.
- coll. ad II vesp. de communi apostolorum, 123va.
- coll. ad nonam de communi plurimorum martyrum, 124vb.
- Da nobis Domine*, coll. ad missam dom. V post Trinitatem, 57vb, 57vb (annot.).
- coll. in festo Perpetuae et Felicitatis, 89va.
- coll. ad II vesp. de communi plurimarum virginum, 126vb.
- Da nobis omnipotens Deus*, coll. post I proph. in missa sabbati Quat. Temp. autumnalium, 62rb.
- coll. ad laud. Michaelis, 113va.
- Da nobis quaesumus*, coll. ad tertiam vigiliae Nativitatis Domini, 16vb.
- coll. in ritu mandata benedicendi in Coena Domini, 40ra.
- coll. ad II vesp. Purificationis B.M.V., 87rb.
- coll. in festo Hippolyti et sociorum, 107ra.
- coll. ad missam vigiliae Matthaei, 112rb.
- coll. ad missam vigiliae de communi apostolorum, 122vb.
- Da nobis quaesumus Domine*, coll. ad II vesp. dom. II post oct. Epiphaniae, 26ra.
- coll. ad vesp. fer. IV post dom. in Passione, 37ra.
- coll. in festo Thomae, 72vb.
- Da nobis quaesumus Domine imitari*, coll. ad laud., 19rb, et ad missam, 19va, et ad II vesp. Stephani, 19vb.
- Da nobis quaesumus omnipotens Deus vitiorum*, coll. ad missam Laurentii, 106vb.
- Da quaesumus*, coll. ad laud., 37bisvb, et ad missam fer. II majoris hebdomadae, 38ra.
- coll. ad sextam fer. V infra hebd. Paschae, 46ra.
- coll. ad sextam Ascensionis Domini, 51ra.
- coll. ad sextam dom. infra oct. Ascensionis Domini, 51vb.
- coll. ad nonam dom. de Judith, 61vb.
- coll. in festo Hadelini, 87rb, 87va.
- coll. in festo Gordiani et Epimachi, 95rb.
- coll. in festo Urbani, 96va.
- coll. ad nonam Nativitatis Johannis Baptistae, 98vb.
- coll. ad II vesp. Nativitatis Johannis Baptistae, 98vb.
- Da quaesumus Domine*, coll. ad II vesp. dom. I in Adventu, 13vb.
- coll. ad nonam Circumcisionis Domini, 21vb.
- coll. ad vesp. fer. VI post dom. II in Quadragesima, 33vb.
- coll. ad laud., 33vb, et ad missam sabbati post dom. II in Quadragesima, 33vb.
- coll. ad laud. fer. V post dom. III in Quadragesima, 34vb.
- coll. ad missam dom. XVIII post Trinitatem, 65rb, 65va.
- coll. ad nonam dom. I de Prophetis, 66va.
- coll. ad nonam Barbarae, 70va.
- Da quaesumus ecclesiae*, coll. ad laud., 53vb, et ad missam fer. VI Quat. Temp. aestivorum, 53vb.
- Da quaesumus omnipotens Deus*, coll. ad II vesp. dom. II in Adventu, 14rb.
- coll. ad secundam missam Nativitatis Domini, 18rb.
- coll. in festo Anastasiae, 18rb.

coll. ad sextam dom. II post oct. Epiphaniae, 25vb.
 coll. ad laud., 33va, et ad missam fer. VI post dom. II in Quadragesima, 33vb.
 coll. in festo Silvestri, 73ra, 73rb.
 coll. in festo Priscae, 83vb.
 coll. ad nonam Inventionis sanctae Crucis, 94rb.
 coll. ad nonam de communi unius virginis, 126va.
Da quaesumus omnipotens Deus illuc tuorum, coll. ad compl. Ascensionis Domini, 50vb.
Da quaesumus omnipotens Deus ut triumphum, coll. ad I vesp. Laurentii, 106va.
Da salutem, coll. ad I vesp. dom. IV post Trinitatem, 57va.
De multitudine, coll. ad I vesp. dom. in Quinquagesima, 27va.
De terra plasmasti me, coll. in exsequiarum ordine, 134va.
Defende quaesumus Domine familiam tuam, coll. ad II vesp. Michaelis, 113vb.
Delicia, coll. ad nonam dom. IV post Trinitatem, 57va.
Depelle Domine, coll. ad sextam dom. III post oct. Paschae, 48vb.
Depelle Domine peccati, coll. de Resurrectione, 47rb (annot.).
Deprecationem, coll. ad II vesp. dom. II post Trinitatem, 56vb.
Deprecationem nostram, coll. ad missam dom. III post Trinitatem, 57rb.
Deus a quo et Judas, coll. ad missam fer. V in Coena Domini, 39va; coll. post I proph. in officio Parasceves, 40vb.
Deus a quo sancta desideria, coll. ad postulandam pacem, 16rb, 31ra, 99vb.
Deus a quo vivimus, movemur et sumus, coll. ad postulandam pluviam, 99va.
Deus amator, coll. ad II vesp. Barbarae, 70va.
Deus caeli, coll. ad tertiam dom. II post Trinitatem, 56vb.
Deus cujus, coll. post II proph. in missa vigiliae Paschae, 42va.
Deus cujus ardore, coll. ad nonam Laurentii, 106vb.
Deus cujus dextera, coll. ad missam oct. Petri et Pauli, 101ra.
Deus cujus Filius, coll. ad nonam Ascensionis Domini, 51rb.
Deus cujus hodierna die, coll. ad laud., 20va, et ad missam Innocentium, 20vb.
Deus cujus miseratione, coll. in festo Hilarii, 23va.
Deus cujus nomine, coll. in festo Barnabae, 97va.
Deus cujus providentia, coll. ad missam dom. VIII post Trinitatem, 58rb, 58vb.
Deus cujus Spiritu, coll. ad I vesp. dom. Pentecostes, 52va.
Deus cujus unigenitus tuus, coll. ad missam oct. Epiphaniae, 23rb-23vb.
Deus dilector, coll. ad sextam de communi plurimarum virginum, 126vb.
Deus illuminator, coll. ad compl., 22rb, et ad tertiam, 22vb, et ad process. Epiphaniae, 22vb.
Deus in te sperantium, coll. ad missam dom. I post Trinitatem, 56rb.
Deus incommutabilis, coll. post IV proph. in missa vigiliae Pentecostes, 52rb.
Deus innocentiae, coll. ad sepulcrum post vesp. fer. II infra hebd. Paschae, 45rb; coll. ad II vesp. dom. I post oct. Paschae, 48ra (annot.).
Deus mundi auctor, coll. in festo Remacli, 110ra.
Deus mundi creator, coll. ad laud. Laurentii, 106vb.
Deus omnium, coll. ad tertiam dom. in Passione, 36va.
Deus per quem mundi, coll. in festo Translationis Servatii, 97rb.
Deus quem diligere, coll. in ritu ramos benedicendi in dom. in Palmis, 37bisa.
Deus qui ad aeternam, coll. ad vesp. fer. II infra hebd. Paschae, 45rb; coll. ad tertiam fer. VI infra hebd. Paschae, 46rb; coll. ad nonam dom. in octava Paschae, 47ra; coll. ad nonam dom. I post oct. Paschae, 48ra; coll. ad nonam dom. III post oct. Paschae, 48vb.
Deus qui ad animarum, coll. post II proph. in missa sabbati Quat. Temp. aestivorum, 54ra.
Deus qui ad declaranda, coll. ad II vesp. Ascensionis Domini, 51va.
Deus qui animae famuli, coll. in festo Gregorii, 89va, 89vb.
Deus qui apostolis, coll. ad laud., 53rb, et ad missam fer. II infra hebd. Pentecostes, 53rb.
Deus qui apostolo tuo, coll. ad sextam Petri et Pauli, 100ra.
Deus qui beatae Annae, coll. ad I vesp., 103ra, et ad missam Annae, 103rb.
Deus qui beatae crucis, coll. ad I vesp. Inventionis sanctae Crucis, 93vb.
Deus qui beatae Mariae Magdalenae, coll. in festo Mariae Magdalenae, 102rb, 102va.

- Deus qui beatæ Mariæ virginis*, coll. de Domina nostra, per Adventum, 9rb, 10vb, 69rb.
coll. in festo Conceptionis B.M.V., 71rb-71vb.
- Deus qui beati Johannis*, coll. ad tertiam Johannis, evangelistæ, 20ra.
- Deus qui beato Petro*, coll. de Petro ad process. in Rogationibus, 49rb; coll. ad laud., 88vb, et ad II vesp. Cathedræ Petri, 88vb.
- Deus qui beatum Arnulphum*, coll. in festo Arnulphi, 108rb.
- Deus qui beatum Dionysium*, coll. in festo Dionysii, 115rb, 115va.
- Deus qui beatum Hermetem*, coll. in festo Hermetis, 109rb.
- Deus qui beatum Leonem*, coll. in festo Leonis II, 99rb.
- Deus qui beatum Marcum*, coll. in festo Marci, evangelistæ, 92rb, 92va.
- Deus qui beatum Matthiam*, coll. ad laud., 89rb, et ad missam Matthiæ, 89rb.
- Deus qui beatum Nicolaum*, coll. in festo Nicolai, 70vb, 71ra.
- Deus qui beatum Petrum*, coll. ad I vesp., 88va, et ad missam Cathedræ Petri, 88vb; coll. in festo Petri ad Vincula, 103vb.
- Deus qui beatum Sebastianum*, coll. in festo Sebastiani, 84ra.
- Deus qui beatum Severinum*, coll. in festo Severini, 117ra.
- Deus qui bonis tuis*, coll. ad nonam Innocentium, 20vb.
- Deus qui concedis obtentu*, coll. in festo Antonii, 83va, 83vb.
- Deus qui conspicis*, coll. prima ad missam sabbati Quat. Temp. hiemalium, 15va.
coll. ad laud., 27rb, et ad missam dom. in Sexagesima, 27rb.
coll. ad laud., 33ra, et ad missam dom. II in Quadragesima, 33ra.
coll. ad sextam fer. III infra hebd. Paschæ, 45va.
coll. ad nonam Conversionis Pauli, 85va.
coll. in festo Johannis ante Portam Latinam, 95ra, 95rb.
coll. in festo Sixti, 105vb.
coll. ad tertiam Decollationis Johannis Baptistæ, 109va.
coll. in festo Callixti, 116ra.
coll. in festo Martini Turonensis, 119rb, 119va.
- Deus qui credentes*, coll. ad fontem post vesp. fer. II infra hebd. Paschæ, 45rb; coll. ad I vesp. dom. I post oct. Paschæ, 48ra; coll. ad I vesp. dom. II post oct. Paschæ, 48rb.
- Deus qui culpa*, coll. ad laud., 29vb, et ad missam fer. V post Cineres, 29vb.
coll. ad tertiam dom. II de Prophetis, 66vb (annot.).
- Deus qui de beatæ Mariæ virginis utero*, coll. ad process., 90va, et ad missam Annuntiationis B.M.V., 90vb.
- Deus qui de vivis lapidibus*, coll. ad tertiam Dedicationis ecclesiæ, 122rb.
- Deus qui dedisti*, coll. in festo Catharinae, 121rb, 121va.
- Deus qui digne*, coll. in festo Undecim Milium Virginum, 116va, 116vb.
- Deus qui diligentibus*, coll. ad missam dom. VI post Trinitatem, 58ra.
- Deus qui dispersa*, coll. in ritu ramos benedicendi in dominica in Palmis, 37bisra.
- Deus qui diversitatem*, coll. ad laud., 46ra, et ad missam fer. V infra hebd. Paschæ, 46ra.
- Deus qui ecclesiam*, coll. post IV proph. in missa vigiliæ Paschæ, 42vb.
coll. ad II vesp. Dedicationis ecclesiæ, 122va.
- Deus qui ecclesiam tuam*, coll. ad laud., 30rb, et ad missam dom. I in Quadragesima, 30vb.
coll. ad laud., 45va, et ad missam fer. III infra hebd. Paschæ, 45va.
coll. ad II vesp. Petri et Pauli, 100rb.
coll. in festo Dominici, 105va, 105vb.
coll. in festo Francisci, 114va, 114vb.
- Deus qui errantibus*, coll. ad missam dom. II post oct. Paschæ, 48rb.
- Deus qui es*, coll. ad tertiam Andreæ, 69vb.
coll. ad sextam Annae, 103rb.
coll. in festo Inventionis Stephani, 104vb-105rb.
- Deus qui et iustis*, coll. prima ad missam fer. IV post dom. IV in Quadragesima, 35vb.
- Deus qui ex omni*, coll. ad nonam Dedicationis ecclesiæ, 122va.
- Deus qui fidelium*, coll. ad missam dom. III post oct. Paschæ, 48vb.
- Deus qui Filium tuum*, coll. in ritu ramos benedicendi in dominica in Palmis, 37bisra.
coll. in ritu ramos benedicendi in dominica in Palmis, 37bisrb.

- Deus qui hanc sacratissimam noctem*, coll. ad primam missam Nativitatis Domini, 18ra.
 coll. ad missam vigiliae Paschae, 43va.
 coll. ad compl. vigiliae Paschae, 43vb.
- Deus qui hodierna die*, coll. ad laud., 44ra, et ad process., 44rb, et ad missam dom. Paschae, 44rb.
 coll. ad laud. Annuntiationis B.M.V., 90va.
 coll. ad laud., 104rb, et ad missam, 104va, et ad II vesp. Transfigurationis Domini, 104vb.
 coll. ad tertiam, 111rb, et ad process., 111va, et ad II vesp. Exaltationis sanctae Crucis, 111va.
- Deus qui hodierna die corda*, coll. ad laud., 52vb, et ad process., 53ra, et ad missam dom. Pentecostes, 53ra.
- Deus qui hodierna die unigenitum*, coll. ad laud., 22vb, et ad missam Epiphaniae, 23ra.
- Deus qui hodiernam diem*, coll. ad laud., 100ra, et ad missam Petri et Pauli, 100ra.
 coll. ad laud., 115vb, et ad missam Gereonis, 115vb.
 coll. ad laud. de communi unius confessoris, 125rb.
- Deus qui humanae substantiae*, coll. ad I vesp. Circumcisionis Domini, 21rb.
- Deus qui humani generis*, coll. ad II vesp. dom. in octava Paschae, 47rb; coll. ad II vesp. dom. III post oct. Paschae, 48vb.
- Deus qui humanum*, coll. ad II vesp. Andreae, 70ra.
- Deus qui in Abrahae*, coll. post I proph. in missa vigiliae Pentecostes, 52ra.
- Deus qui in desertis*, coll. ad tertiam dom. IV in Quadragesima, 35rb.
- Deus qui in Filii tui*, coll. ad missam dom. I post oct. Paschae, 48rb.
- Deus qui in praeflora*, coll. ad laud., 94ra, et ad missam, 94rb, et ad II vesp. Inventionis sanctae Crucis, 94va.
- Deus qui in tantis*, coll. post I proph. in missa sabbati Quat. Temp. vernalium, 32va.
- Deus qui ineffabilibus*, coll. ad laud., 35vb, et ad missam fer. VI post dom. IV in Quadragesima, 36ra.
- Deus qui inter cetera*, coll. in festo Agathae, 87vb.
 coll. in festo Sabinae, 109va, 109vb.
 coll. ad I vesp. de communi unius virginis, 126ra.
- Deus qui inter innumerabilia*, coll. in festo Praxedis, 102ra.
- Deus qui invisibiliter*, coll. ad I vesp. Dedicationis ecclesiae, 121vb.
- Deus qui juste irascens*, coll. ad sextam dom. I post oct. Epiphaniae, 24rb.
- Deus qui licet*, coll. ad I vesp. Innocentium, 20va.
- Deus qui ligandi*, coll. ad tertiam Petri et Pauli, 100ra.
- Deus qui mirabiliter*, coll. post I proph. in missa vigiliae Paschae, 42va.
- Deus qui miro ordine*, coll. ad I vesp., 113rb, et ad missam Michaelis, 113va.
- Deus qui multiplicas*, coll. ad sextam sabbati infra hebdomadae Paschae, 46va.
- Deus qui multitudinem*, coll. in festo Remigii, 23va, 114ra, 114rb.
 coll. in celebratione Pauli, 100rb.
- Deus qui nobis*, coll. ad tertiam fer. V infra hebdomadae Paschae, 46ra.
 coll. post II proph. in missa vigiliae Pentecostes, 52ra.
 coll. in festo Sacramenti, 54va-55ra.
 coll. ad missam vigiliae Petri et Pauli, 99rb.
 coll. ad I vesp. Petri et Pauli, 99vb.
 coll. ad laud. Dedicationis ecclesiae, 122rb.
- Deus qui nobis nati*, coll. ad laud., 21va, et ad missam Circumcisionis Domini, 21vb.
- Deus qui nos*, coll. ad I vesp. dom. II in Quadragesima, 32vb.
 coll. post III proph. in missa vigiliae Paschae, 42va.
 coll. ad sextam fer. IV infra hebdomadae Paschae, 45vb.
 coll. post III proph. in missa vigiliae Pentecostes, 52ra.
 coll. in festo Maximini, 96vb.
 coll. in festo Nicomedis, 97ra.
 coll. in festo Marcellini et Petri, 97ra.
 coll. ad tertiam Nativitatis Johannis Baptistae, 98vb.

coll. in festo Processi et Martiniani, 100va.
coll. in festo Glodesindis, 102vb.
coll. ad I vesp. Transfigurationis Domini, 104ra.
coll. in festo Stephani, papae, 104vb.
coll. in festo Cyriaci et sociorum, 106ra.
coll. in festo Theodardi, 111ra.
coll. in festo Simonis et Judae, 117rb.
Deus qui nos annua, coll. in octava Agnetis, 86ra.
coll. in festo Philippi et Jacobi, 93rb.
coll. in festo Leodegarii, 114rb.
coll. in festo Caeciliae, 120va.
coll. ad missam de communi plurimorum apostolorum, 123va.
coll. ad tertiam de communi unius martyris, 124ra.
coll. ad tertiam de communi unius confessoris, 125rb.
Deus qui nos beatæ Mariae, coll. ad laud. Omnium Sanctorum, 117vb.
Deus qui nos beati, coll. ad tertiam Lamberti, 112ra.
coll. ad missam de communi unius confessoris non pontificis, 125va.
Deus qui nos beati Caesarii, coll. in festo Caesarii, 118ra.
Deus qui nos beati Georgii, coll. in festo Georgii, 92rb.
Deus qui nos concedis, coll. in festo Felicissimi et Agapiti, 106ra.
coll. ad missam de communi plurimorum martyrum, 124vb.
Deus qui nos fecisti, coll. ad sextam fer. VI infra hebd. Paschae, 46rb.
Deus qui nos hodie, coll. ad laud. de communi unius virginis, 126rb.
Deus qui nos hodierna die, coll. ad laud., 111rb, et ad missam Exaltationis sanctae Crucis, 111va.
Deus qui nos in tantis periculis constitutos, coll. ad I vesp., 126vb, et ad missam de communi plurimarum virginum, 126vb.
Deus qui nos in toi perturbationibus, coll. ad nonam dom. II post oct. Epiphaniae, 26ra.
Deus qui nos redemptionis, coll. ad laud., 16vb, et ad missam vigiliae Nativitatis Domini, 17ra.
Deus qui nos resurrectionis dominicae, coll. ad laud., 45vb, et ad missam fer. IV infra hebd. Paschae, 45vb; coll. de Resurrectione, 91rb, 92ra, 92va, 95vb, 96ra.
Deus qui nos resurrectionis dominicae et ascensionis, coll. ad laud., 51ra, et ad process. Ascensionis Domini, 51rb; coll. ad nonam dom. infra oct. Ascensionis Domini, 51vb; coll. de Ascensione Domini, 47rb, 51va, 52va, 52vb, 91vb.
Deus qui nos sanctorum, coll. ad laud. de communi plurimorum confessorum, 125vb.
Deus qui nos unigeniti, coll. ad tertiam Stephani, 19va.
Deus qui ob animarum, coll. ad vesp. fer. III post dom. II in Quadragesima, 33rb.
coll. ad vesp. fer. VI Quat. Temp. aestivorum, 53vb.
Deus qui ob declarandam, coll. in festo Brigidae, 86rb.
Deus qui omnes, coll. ad fontem post II vesp. dom. Paschae, 44vb.
Deus qui omnipotentiam, coll. ad missam dom. XI post Trinitatem, 59vb, 60ra.
Deus qui paschale, coll. ad II vesp. dom. Paschae, 44vb.
Deus qui per beatæ Mariae virginis partum, coll. ad laud., 18va, et ad nonam Nativitatis Domini, 19ra.
Deus qui per ineffabilem, coll. ad I vesp. dom. in Septuagesima, 26rb.
Deus qui per os beati Johannis, coll. ad I vesp. Johannis, evangelistae, 19vb.
Deus qui per unigenitum tuum, coll. ad I vesp. dom. in octava Paschae, 46va; coll. de Resurrectione, 92vb.
Deus qui perennem gloriam, coll. in festo Huberti, 118va.
Deus qui populo tuo, coll. ad laud., 95vb, et ad missam Servatii, 95vb.
coll. in festo Cuniberto, 119vb.
Deus qui populo tuo aeternae salutis, coll. in festo Hieronymi, 113vb.
Deus qui populum, coll. ad nonam fer. II infra hebd. Paschae, 45rb.
Deus qui praesentem diem, coll. ad laud., 98va, et ad missam Nativitatis Johannis Baptistae, 98vb.

coll. in festo Fidei, 114vb.

Deus qui pro nobis, coll. post proph. in missa fer. IV majoris hebdomadae, 38va.

Deus qui pro salute mundi, coll. ad sepulcrum post II vesp. dom. Paschae, 45ra; coll. ad sextam dom. I post oct. Paschae, 48ra.

Deus qui renatis, coll. ad fontem post vesp. fer. VI infra hebd. Paschae, 46rb; coll. ad tertiam dom. in octava Paschae, 47ra (annot.); coll. ad I vesp. dom. IV post oct. Paschae, 48vb.

Deus qui sacramento, coll. ad sextam dom. Pentecostes, 53rb.

Deus qui sacrandorum, coll. ad sextam Dedicationis ecclesiae, 122rb.

Deus qui salutis, coll. de Domina nostra, ab octavis Epiphaniae usque ad Purificationem, 21rb, 22ra, 23rb, 23vb, 28rb, 74vb, 77ra.

Deus qui sanctam, coll. ad laud. Lamberti, 112ra.

Deus qui sanctam crucem, coll. de sancta Cruce, 94rb, 107va, 121vb.

Deus qui sanctis tuis, coll. in festo Abdon et Sennes, 103va.

Deus qui sanctorum Thebaeorum, coll. in festo Mauriti et sociorum, 112vb, 113ra.

Deus qui sollemnitate, coll. ad laud., 45ra, et ad missam fer. II infra hebd. Paschae, 45rb.

Deus qui sperantibus, coll. ad I vesp. dom. in Passione, 36rb.

Deus qui tribus pueris, coll. ultima in missa sabbati Quat. Temp.: hiemalium, 15vb, vernalium, 32vb, aestivorum, 54ra, autumnalium, 62rb.

Deus qui te, coll. ad I vesp. dom. II de Prophetis, 66vb.

Deus qui tua ineffabili, coll. in festo Justini, 105va.

Deus qui tuum, coll. ad compl. Transfigurationis Domini, 104ra.

Deus qui unigeniti, coll. ad nonam Annae, 103rb.

Deus qui unigeniti Filii tui, coll. ad laud. oct. Epiphaniae, 23va.

coll. ad missam de sancta Cruce, 29ra.

Deus qui universum mundum, coll. ad I vesp., 85rb, et ad laud., 85va, et ad missam Conversionis Pauli, 85vb.

Deus qui virginalem aulam, coll. ad missam vigiliae Assumptionis B.M.V., 107rb.

Deus refugium, coll. ad sextam dom. III de Prophetis, 67ra.

Deus totius, coll. in festo Aldegundis, 86rb.

Deus totius conditor, coll. ad tertiam sabbati infra hebd. Paschae, 46va.

Deus tuorum, coll. ad sextam Servatii, 95vb.

coll. in festo Donati, 106ra.

Deus virtutum, coll. ad missam dom. VII post Trinitatem, 58ra, 58rb.

Deus vita, coll. ad tertiam dom. infra oct. Ascensionis Domini, 51vb.

Devotionem, coll. post proph. in missa fer. IV Quat. Temp. vernalium, 32rb.

Dies nostros, coll. ad nonam dom. de Tobia, 61rb, 61va.

Dirigat corda, coll. ad missam dom. XIX post Trinitatem, 65va, 65vb, 65vb (annot.).

Discat ecclesia tua Deus, coll. ad II vesp. Innocentium, 20vb.

Domine Deus, coll. ad I vesp. Trinitatis, 54rb, 55rb.

Domine Deus noster, coll. pro remissione peccatorum, 29rb.

coll. in festo Herenei, Zotici et Jacincti, 88ra.

coll. ad missam vigiliae Omnium Sanctorum, 117va.

Domine Jesu Christe, coll. in ritu crucem et reliquias lavandi in Parasceve, 41va.

Domine sancte Pater, coll. in ritu ignem benedicendi ante missam vigiliae Paschae, 42rb.

Ecclesiae tuae, coll. ad nonam dom. III de Prophetis, 67rb.

Ecclesiae tuae quaesumus Domine, coll. contra persecutores ecclesiae, 74va, 75rb, 75va, 78va, 78vb, 82va, 83ra, 84rb, 96va, 97vb, 98ra, 100va.

Ecclesiam, coll. ad missam dom. XVI post Trinitatem, 61vb.

Ecclesiam tuam, coll. ad laud., 20ra, et ad missam Johannis, evangelistae, 20rb.

Esto Domine, coll. ad tertiam dom. I in Quadragesima, 30va.

coll. ad laud., 32rb, et ad missam fer. VI Quat. Temp. vernalium, 32va.

coll. in festo Jacobi Majoris, 102vb.

Esto nobis, coll. ad tertiam dom. IV post Trinitatem, 57va.

Exaudi, coll. ante benedictionem candelarum in Purificatione B.M.V., 86vb.

Exaudi Domine, coll. ad I vesp. dom. III post oct. Epiphaniae, 26ra.

coll. in festo Marii et Marthae, 83vb.

- coll. in festo Leonis Magni, 91rb.
coll. in festo Marci, papae, 114vb.
- Exaudi Domine populum tuum*, coll. in festo Monulphi et Gundulphi, 101vb, 102ra.
- Exaudi nos*, coll. ad laud., 34va, et ad missam fer. III post dom. III in Quadragesima, 34va.
coll. ad sextam dom. III de Sapientia, 59vb.
coll. ad tertiam dom. II de Job, 61ra.
coll. in festo Luciae, 72ra, 72rb.
coll. ad II vesp. Annuntiationis B.M.V., 90vb.
coll. ad nonam de communi plurimorum confessorum, 126ra.
coll. ad sextam de communi unius virginis, 126rb.
- Exaudi nos Deus salutaris*, coll. infra oct. Petri et Pauli, 100rb.
- Exaudi quaesumus*, coll. ad tertiam dom. III de Prophetis, 67ra.
coll. in festo Crispini et Crispiniani, 117ra.
- Exaudi quaesumus Domine*, coll. ad tertiam Matthiae, 89rb.
- Exaudi quaesumus Domine supplicum preces*, coll. ad I vesp., 24ra, 75ra (annot.), et ad tertiam dom. I post oct. Epiphaniae, 24rb; coll. pro remissione peccatorum, 16rb, 29rb, 31ra, 31va, 49rb, 62ra, 69ra, 99va, 112vb.
- Excita Domine*, coll. ad laud., 10ra, et ad missam dom. I in Adventu, 12va.
coll. ad missam dom. XXIII post Trinitatem, 67rb-67vb.
coll. ad tertiam Laurentii, 106vb.
- Excita Domine corda nostra*, coll. ad laud., 14rb, et ad missam dom. II in Adventu, 14rb.
- Excita Domine potentiam tuam*, coll. ad laud., 16ra, et ad missam dom. IV in Adventu, 16ra.
- Excita quaesumus Domine*, coll. ad missam fer. VI Quat. Temp. hiemalium, 15va.
- Excercitio*, coll. ad sextam dom. in Passione, 36va.
- Exorcizo te*, coll. ad aquam benedictam faciendam in ritu candelas benedicendi in Purificatione B.M.V., 86vb.
- Exorcizo te creatura florum*, coll. in ritu ramos benedicendi in dominica in Palmis, 37bisra.
- Exsultemus*, coll. ad laud. Barbarae, 70va.
coll. ad I vesp. Servatii, 95va.
- Exsultemus quaesumus Domine*, coll. ad I vesp. dom. III in Adventu, 14va.
- Fac nos*, coll. ad tertiam Transfigurationis Domini, 104rb.
- Fac nos Domine*, coll. ad sextam dom. IV de Prophetis, 60ra.
coll. ad II vesp. Omnium Sanctorum, 118rb.
- Fac nos quaesumus*, coll. ad II vesp. dom. III post Trinitatem, 57rb.
coll. in festo Primi et Feliciani, 97rb, 97va.
- Fac nos quaesumus Domine*, coll. ad tertiam dom. III in Adventu, 14vb.
coll. ad I vesp. Matthiae, 89ra.
- Fac quaesumus omnipotens Deus*, coll. ad tertiam dom. IV post oct. Paschae, 48vb.
- Familiae tuae*, coll. ad II vesp. dom. I de Job, 60vb.
- Familiam tuam*, coll. ad tertiam dom. II in Quadragesima, 33ra.
coll. ad sepulcrum post vesp. fer. IV infra hebdomada Paschae, 46ra.
coll. ad tertiam dom. I post oct. Paschae, 48ra.
coll. ad sextam dom. IV post oct. Paschae, 48vb.
coll. ad nonam dom. II de Job, 61ra.
coll. ad missam dom. XXII post Trinitatem, 66vb.
coll. in festo Scholasticae, 88ra.
coll. ad nonam de communi apostolorum, 123rb.
- Famulis tuis*, coll. ad I vesp. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
- Famulorum tuorum*, coll. ad nonam de Domina nostra, a Purificatione usque ad Adventum, 28vb.
coll. ad nonam Assumptionis B.M.V., 108ra.
- Festina quaesumus Domine*, coll. ad sextam dom. III in Adventu, 14vb.
coll. ad missam fer. IV Quat. Temp. hiemalium, 15rb.
- Fiat Domine*, coll. ad missam sabbati post dom. IV in Quadragesima, 36ra.
- Fiat quaesumus*, coll. ad laud. sabbati post dom. IV in Quadragesima, 36ra.
- Fideles tui Deus*, coll. ad tertiam dom. in Septuagesima, 26vb.

Fideles tuos, coll. ad I vesp. dom. in Sexagesima, 27rb.
 coll. ad sextam dom. II in Quadragesima, 33ra.
 coll. ad II vesp. dom. III de Sapientia, 59vb.
Filium tuum, coll. ad nonam Trinitatis, 56ra.
Fraterna nos, coll. in festo Machabaeorum, 103vb.
Fundamentum fidei, coll. ad II vesp. Circumcisionis Domini, 22ra.
Gaudeat Domine, coll. ad tertiam dom. II post oct. Paschae, 48rb.
Gratiae tuae, coll. ad nonam dom. III in Adventu, 14vb.
Gratiam tuam, coll. ad sextam Annuntiationis B.M.V., 90va.
Hujus nobis, coll. ad vesp. fer. VI Quat. Temp. vernalium, 32va.
Illo nos igne, coll. ad vesp. fer. IV Quat. Temp. aestivorum, 53vb.
 coll. post I proph. in missa sabbati Quat. Temp. aestivorum, 54ra.
Illumina quaesumus Domine, coll. ad compl. dom. I post oct. Epiphaniae, 24 ra; coll. ad compl. dom. I in Quadragesima, 30ra.
Implorantes, coll. ad II vesp. dom. III in Quadragesima, 34rb (annot.).
In mentibus, coll. ad tertiam Annuntiationis B.M.V., 90va.
Inchoata jejunia, coll. ad laud., 29vb, et ad missam fer. VI post Cineres, 29vb.
Indignos nos, coll. ad I vesp. vigiliae Nativitatis Domini, 16vb.
Indignos nos famulos, coll. post II proph. in missa sabbati Quat. Temp. hiemalium, 15va.
Infirmiorem nostram, coll. in festo Fabiani et Sebastiani, 84ra.
 coll. in festo Cornelii et Cypriani, 111rb, 111va.
Iniquitates nostras, coll. ad tertiam dom. IV de Sapientia, 60ra.
Intende quaesumus, coll. ad nonam dom. III de Sapientia, 59vb.
Intercessio, coll. de Lamberto ad processionem in Rogationibus, 49rb; coll. ad nonam, 112rb, et ad missam Lamberti, 112rb.
 coll. in festo Translationis Benedicti, 101rb.
 coll. ad II vesp. Annae, 103rb.
 coll. in festo Aerae, 105va.
 coll. in festo Columbani, 120rb.
Intercessio nos, coll. in festo Galli, 116ra.
Intercessio quaesumus, coll. in festo Translationis Lamberti, 93ra.
 coll. in festo Leonardi, 118vb.
Intercessionibus, coll. in festo Divisionis apostolorum, 101va.
Interveni, coll. in festo Lucae, 116rb.
Ipsi nobis Domine, coll. ad sextam Innocentium, 20vb.
Jejunia nostra, coll. ad laud., 34vb, et ad missam fer. VI post dom. III in Quadragesima, 34vb.
Laetetur ecclesia, coll. ad nonam Omnium Sanctorum, 118ra.
Laetetur ecclesia tua, coll. in festo Agapiti, 108va.
 coll. de Omnibus Sanctis, 46vb, 47rb, 50vb, 51ra, 51va, 52va, 52vb, 91vb, 93vb, 121vb, 122ra.
Laetificet, coll. ad tertiam Barbarae, 70va.
 coll. in octava Barbarae, 71vb.
Largiente, coll. ad nonam Petri et Pauli, 100ra.
Largire nobis, coll. ad missam dom. IX post Trinitatem, 59ra, 59rb, 59va.
Largire quaesumus, coll. ad missam dom. XXI post Trinitatem, 66va.
Largire quaesumus Domine, coll. ad sextam Nativitatis Domini, 18va.
Libera Domine, coll. ad I vesp. dom. de Judith, 61va (annot.).
Libera quaesumus, coll. ad II vesp. dom. in Passione, 36vb.
Majestatem, coll. ad laud., 69vb, et ad missam Andreae, 69vb.
Majestatem tuam, coll. ad laud. Purificationis B.M.V., 86va.
 coll. in festo Felicis et Adaucti, 109vb.
Majestati tuae, coll. in festo Emerentianae et Macharii, 85rb.
 coll. ad sextam Omnium Sanctorum, 118ra.
Martyris tui Projecti, coll. in festo Projecti, 85rb, 85vb.
Memor esto, coll. ad tertiam dom. de Tobia, 61rb.

Mentes nostras, coll. ad I vesp. dom. II in Adventu, 14ra.
 coll. ad laud., 53va, et coll. prima ad missam fer. IV Quat. Temp. aestivorum, 53va, 53vb.
 coll. ad vesp. fer. V infra oct. Pentecostes, 53vb.
Mentibus nostris, coll. ad laud., 54ra, et coll. post I proph. in missa sabbati Quat. Temp. aestivorum, 54ra.
Miserere jam quaesumus, coll. ad sextam dom. III post oct. Epiphaniae, 26rb.
Misericordiae, coll. in festo Domitiani, 95rb.
Misericordiae tuae, coll. ad II vesp. dom. in Quinquagesima, 28ra.
 coll. prima ad missam fer. IV Quat. Temp. autumnalium, 62ra.
 coll. ad tertiam Inventionis sanctae Crucis, 94ra.
Misericordiam tuam, coll. in festo Damasi, 72ra.
Moveant, coll. ad II vesp. dom. III de Prophetis, 67rb.
Nostra tibi, coll. ad missam fer. III post dom. in Passione, 37ra.
Oculi tui, coll. ad nonam dom. II de Sapientia, 59va.
Omnes sancti tui, coll. de Omnibus Sanctis, 107va, 121vb.
Omnipotens, coll. ad tertiam dom. IV in Adventu, 16ra.
Omnipotens et misericors Deus, coll. ad missam dom. XX post Trinitatem, 66ra.
 coll. ad nonam Servatii, 96ra.
Omnipotens et misericors (vel Omnipotens sempiterna) Deus de cujus munere, coll. ad missam dom. XIII post Trinitatem, 60va, 60vb.
Omnipotens sempiterna Deus, coll. ad II vesp. Natalis Domini, 19ra.
 coll. ad I vesp. Stephani, 19rb.
 coll. ad sextam Circumcisionis Domini, 21vb.
 coll. ad II vesp. dom. I in Quadragesima, 30vb.
 coll. ad laud., 32rb, et ad missam fer. V post dom. I in Quadragesima, 32rb.
 coll. ad laud. fer. IV post dom. IV in Quadragesima, 35vb.
 coll. ad laud., 37vb, et ad process., 37bisrb, et ad missam dom. in Palmis, 37bisva.
 coll. ad nonam dom. in Palmis, 37vb.
 coll. ad laud., 38ra, et ad missam fer. III majoris hebdomadae, 38rb.
 coll. ad vesp. fer. IV majoris hebdomadae, 38va.
 coll. in ritu fontem baptismalem benedicendi, 43ra.
 coll. ad fontem post vesp. fer. IV infra hebd. Paschae, 45vb.
 coll. ad fontem post vesp. fer. V infra hebd. Paschae, 46ra.
 coll. ad laud., 46rb, et ad missam fer. VI infra hebd. Paschae, 46rb.
 coll. ad laud., 51vb, et ad missam dom. infra oct. Ascensionis Domini, 51vb.
 coll. prima ad missam sabbati Quat. Temp. autumnalium, 62rb.
 coll. ad nonam dom. II de Prophetis, 66vb (annot.).
 coll. ad sextam Barbarae, 70va.
 coll. in ritu candelas benedicendi in Purificatione B.M.V., 86vb.
 coll. ad missam Purificationis B.M.V., 87rb.
 coll. in festo Benedicti, 90ra.
 coll. in festo Walburgae, 93rb.
 coll. in festo Simeonis, 97ra.
 coll. ad sextam Nativitatis Johannis Baptistae, 98vb.
 coll. in festo Prisci, 110ra.
 coll. ad tertiam Omnium Sanctorum, 117vb.
 coll. ad missam Omnium Sanctorum, 118ra.
 coll. in festo Clementis, 120vb, 121ra.
 coll. ad laud. de communi plurimorum martyrum, 124vb.
 coll. ad II vesp. de communi plurimorum martyrum, 124vb.
 coll. ad II vesp. de communi unius confessoris, 125va.
 coll. ad tertiam de communi unius virginis, 126rb.
 coll. ad missam de communi unius virginis, 126rb.
 coll. ad laud. de communi plurimarum virginum, 126vb.
Omnipotens sempiterna Deus creator, coll. de Nativitate Domini, 19vb, 20rb, 20vb.

Omnipotens sempiterne Deus da nobis fidei, coll. ad missam dom. XIV post Trinitatem, 61ra.
Omnipotens sempiterne Deus de cuius munere, coll. ad sextam dom. in Sexagesima, 27rb.
Omnipotens sempiterne Deus deduc nos, coll. ad II vesp. dom. II post oct. Paschae, 48va.
Omnipotens sempiterne Deus dirige actus, coll. ad laud., 24rb, et ad missam dom. I post oct. Epiphaniae, 24rb.
Omnipotens sempiterne Deus fidelium, coll. ad II vesp. Epiphaniae, 23rb.
Omnipotens sempiterne Deus misericordiam, coll. ad I vesp. dom. II de Job, 60vb.
Omnipotens sempiterne Deus qui abundantia, coll. ad missam dom. XII post Trinitatem, 60ra-60va.
Omnipotens sempiterne Deus qui caelestia, coll. ad laud., 26ra, et ad missam dom. III post oct. Epiphaniae, 26rb.
Omnipotens sempiterne Deus qui coaeternum, coll. ad nonam Annuntiationis B.M.V., 90vb.
Omnipotens sempiterne Deus qui dedisti, coll. ad laud., 55va, et ad process., 55vb, et ad missam, 55vb, et ad II vesp. Trinitatis, 56ra.
 coll. de Trinitate, 97va, 122rb.
Omnipotens sempiterne Deus qui ecclesiam, coll. ad laud. de communi unius apostoli, 123rb.
Omnipotens sempiterne Deus qui etiam Judaicam, coll. sollemnis paenultima ad officium diei fer. VI in Parasceve, 41ra.
Omnipotens sempiterne Deus qui hujus diei, coll. in festo Bartholomaei, 108vb.
Omnipotens sempiterne Deus qui infirma mundi, coll. ad I vesp., 84rb, et ad laud., 84va, et ad missam Agnetis, 84va.
 coll. in festo Julianae, 88rb.
 coll. in festo Euphemiae, 111vb.
Omnipotens sempiterne Deus qui nos, coll. ad I vesp. de communi plurimorum martyrum, 124va.
Omnipotens sempiterne Deus qui paschale, coll. ad tertiam dom. Pentecostes, 53ra.
Omnipotens sempiterne Deus qui populo, coll. in festo Ambrosii, 91ra, 91rb.
Omnipotens sempiterne Deus qui vivorum dominaris, coll. pro vivis et defunctis, 62ra, 82va, 83ra, 88rb, 97va, 98ra, 101ra-101va, 102ra, 102vb, 105va, 106ra, 112vb.
Omnipotens sempiterne Deus qui unigenito tuo, coll. ad tertiam Circumcisionis Domini, 21vb.
 coll. ad process. Purificationis B.M.V., 87ra.
Parce Domine, coll. pro remissione peccatorum, 29rb.
Paschalibus, coll. ad sepulcrum post vesp. fer. V infra hebdom. Paschae, 46ra (annot.).
Paschalibus remediis, coll. ad nonam dom. IV post oct. Paschae, 49ra.
Pateant aures, coll. ad missam dom. I post Trinitatem, 59va, 59vb.
Peccata nostra, coll. ad I vesp. dom. III de Sapientia, 59vb.
Perfice in nobis, coll. ad I vesp. Purificationis B.M.V., 86rb.
Perfice quaesumus Domine, coll. ad laud., 33rb, et ad missam fer. III post dom. II in Quadragesima, 33rb.
Perpetuus, coll. ad nonam Decollationis Johannis Baptistae, 109va.
Perpetuum nobis, coll. ad tertiam Michaelis, 113va.
Plebem tuam, coll. ad vesp. fer. VI post dom. IV in Quadragesima, 36ra.
Plebs tuae, coll. ad I vesp. dom. III de Prophetis, 67ra.
Plebs tua, coll. ad II vesp. Matthiae, 89rb.
 coll. ad tertiam de communi unius martyris pontificis, 124rb.
Populum tuum, coll. ad laud., 32va, et coll. prima ad missam sabbati Quat. Temp. vernalium, 32va.
Populum tuum Domine, coll. ad laud. fer. IV post dom. II in Quadragesima, 33va.
Porridge nobis, coll. ad tertiam de Domina nostra, a Purificatione usque ad Adventum, 28va.
 coll. ad tertiam dom. III de Sapientia, 59vb.
 coll. ad nonam Purificationis B.M.V., 87rb.
Porridge nobis Domine, coll. ad nonam dom. IV in Adventu, 16ra.
Praesta famulis, coll. ad vesp. fer. VI post Cineres, 29vb.
Praesta nobis, coll. ad nonam dom. II in Quadragesima, 33ra.
Praesta nobis Domine, coll. ad laud., 34va, et ad missam fer. IV post dom. III in Quadragesima, 34vb.

Praesta nobis (quaesumus) Domine auxilium, coll. ad laud., 33va, et ad missam fer. V post dom. II in Quadragesima, 33va.

Praesta omnipotens Deus, coll. ad nonam Epiphaniae, 23ra.

Praesta populo tuo, coll. ad tertiam dom. II post oct. Epiphaniae, 25vb.

Praesta quaesumus, coll. ad laud., 35va, et ad missam fer. II post dom. IV in Quadragesima, 35va.

coll. post proph. in missa fer. IV post dom. IV in Quadragesima, 35vb.

coll. ad laud., 35vb, et ad missam fer. V post dom. IV in Quadragesima, 35vb.

coll. ad laud., 38rb, et coll. prima ad missam fer. IV majoris hebdomadae, 38rb.

coll. ad nonam fer. III infra hebd. Paschae, 45va.

coll. ad nonam fer. VI infra hebd. Paschae, 46rb.

coll. ad compl. T.P., 46vb.

coll. ad missam dom. in octava Paschae, 47vb.

coll. ad missam vigiliae Ascensionis Domini, 49vb.

coll. ad I vesp. Ascensionis Domini, 50vb.

coll. ad missam vigiliae Pentecostes, 52rb.

coll. ad tertiam dom. I post Trinitatem, 56rb.

coll. ad sextam dom. II post Trinitatem, 56vb.

coll. ad missam fer. VI Quat. Temp. autumnalium, 62ra.

coll. in festo Valentini, 88rb.

coll. in festo Vitalis, 93ra.

coll. in festo Alexandri et sociorum, 93vb, 94rb.

coll. ad sextam Inventionis sanctae Crucis, 94ra.

coll. in festo Pancratii, 95va.

coll. in festo Potentianae, 96va.

coll. ad missam vigiliae Nativitatis Johannis Baptistae, 98rb.

coll. in festo Septem Fratrum, 101ra, 101rb.

coll. ad laud. Annae, 103rb.

coll. in festo Simplicii et aliorum, 103va.

coll. in festo Adriani, 110va, 110vb.

coll. in festo Mennae, 119rb, 119va.

coll. in festo Felicitatis, 121ra.

coll. in festo Chrysogoni, 121ra.

coll. ad I vesp. de communi apostolorum, 122vb.

coll. ad missam de communi unius martyris, 124rb.

Praesta quaesumus Domine, coll. ad aspersionem cum aqua benedicta, 10va, 45vb, 90va.

coll. ad sextam vigiliae Nativitatis Domini, 17ra.

coll. ad missam 29va, et ad vesp. fer. IV in Capite jejunii, 28ra.

coll. ad laud. fer. III post dom. in Passione, 37ra.

coll. ad II vesp. dom. Pentecostes, 53rb.

coll. ad missam fer. IV Quat. Temp. autumnalium, 62ra.

coll. post III proph. in missa sabbati Quat. Temp. autumnalium, 62rb.

coll. ad tertiam Conversionis Pauli, 85va.

Praesta quaesumus omnipotens, coll. ad sextam dom. II de Prophetis, 66vb (annot.).

Praesta quaesumus omnipotens Deus, coll. ad nonam dom. II in Adventu, 14rb.

coll. prima in missa fer. IV Quat. Temp. hiemalium, 15rb.

coll. post III proph. in missa sabbati Quat. Temp. hiemalium, 15va.

coll. ad I vesp. Nativitatis Domini, 17rb.

coll. ad nonam Stephani, 19va.

coll. ad II vesp. Johannis, evangelistae, 20rb.

coll. ad laud., 33rb, et ad missam fer. II post dom. II in Quadragesima, 33rb.

coll. ad laud., 35ra, et ad missam sabbati post dom. III in Quadragesima, 35ra.

coll. ad laud., 37rb, et ad missam fer. V post dom. in Passione, 37rb.

coll. ad sextam dom. Paschae, 44va.

coll. ad nonam dom. Paschae, 44va.

- coll. post IV proph. in missa sabbati Quat. Temp. aestivorum, 54ra.
coll. ad II vesp. dom. de Tobia, 61va (annot.).
coll. in festo Soteris, 88ra.
coll. in festo Tiburtii et Valeriani, 92ra.
coll. in festo Albani, 98ra.
coll. ad I vesp. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
coll. in festo Kiliani et sociorum, 101ra (annot.).
coll. in festo Cosmae et Damiani, 113rb.
coll. in festo Quatuor Coronatorum, 118vb, 119ra.
coll. ad laud., 124ra, et ad missam de communi unius martyris, 124rb
coll. ad tertiam de communi plurimorum confessorum, 125vb.
- Praesta quaesumus omnipotens Deus ut in resurrectione*, coll. de Resurrectione, 44ra, 45ra, 45va, 46rb, 46va (annot.), 46vb.
- Praesta quaesumus omnipotens Deus ut quem fidei*, coll. ad nonam de communi unius martyris, 124rb.
- Praesta quaesumus omnipotens Deus ut qui in afflictione*, coll. ad missam de Rogationibus, 49rb, 94va.
- Praesta quaesumus omnipotens Deus ut salutaribus*, coll. post III proph. in missa Quat. Temp. aestivorum, 54ra.
- Praesta quaesumus omnipotens et misericors Deus*, coll. ad vesp. fer. II infra hebd. Pentecostes, 53va.
coll. ad missam fer. IV Quat. Temp. aestivorum, 53vb.
- Praetende nobis*, coll. in festo Aegidii, 110ra.
- Praeveniat*, coll. ad laud. dom. IV post Trinitatem, 57va.
- Praes nostras*, coll. ad laud. dom. in Quinquagesima, 27vb.
coll. ad laud., 32ra, et coll. prima ad missam fer. IV Quat. Temp. vernalium, 32ra.
- Praes populi tui*, coll. ad tertiam dom. II in Adventu, 14rb.
coll. post V proph. in missa sabbati Quat. Temp. hiemalium, 15va.
coll. ad laud., 26vb, et ad missam dom. in Septuagesima, 27ra.
coll. ad missam dom. in Quinquagesima, 27vb.
coll. post IV proph. in missa sabbati Quat. Temp. vernalium, 32va.
coll. in festo Marcelli, 83va.
- Proficiat quaesumus*, coll. ad laud., 37rb, et ad missam sabbati post dom. in Passione, 37va.
- Profluat*, coll. ad sextam dom. I post Trinitatem, 55va (annot.).
- Prope esto Domine*, coll. ad sextam dom. I in Adventu, 13va.
- Propitiare*, coll. ad tertiam dom. I de Prophetis, 66va.
- Propitiare Domine*, coll. ad nonam dom. III in Quadragesima, 34rb.
- Prosit plebi tuae*, coll. ad II vesp. de communi unius virginis, 126va.
- Protector in te*, coll. ad sextam dom. I in Quadragesima, 30va.
coll. ad missam dom. IV post Trinitatem, 57va, 57vb.
coll. ad II vesp. dom. II de Job, 61ra.
coll. ad sextam dom. IV de Prophetis, 67rb, 67va.
- Protector noster*, coll. post II proph. in missa sabbati Quat. Temp. vernalium, 32va.
coll. ad I vesp. dom. II post Trinitatem, 56vb.
- Protegat*, coll. ad tertiam dom. I de Job, 60va.
- Protegat nos*, coll. in octava Andreae, 71vb.
- Protege Domine*, coll. ad compl., 28va, et ad sextam de Domina nostra, a Purificatione usque ad Adventum, 28va; coll. ad compl. Assumptionis B.M.V., 107va; coll. ad nonam Nativitatis B.M.V., 110vb.
- Protege Domine populum tuum*, coll. ad tertiam de communi apostolorum, 123rb (annot.).
- Purifica quaesumus Domine*, coll. ad II vesp. dom. III post oct. Epiphaniae, 26rb.
coll. ad tertiam dom. in Palmis, 37vb.
- Purificet nos*, coll. ad nonam dom. II post Trinitatem, 56vb.
- Quaesumus Domine*, coll. ad tertiam Annae, 103rb.
- Quaesumus omnipotens Deus*, coll. ad nonam dom. III post oct. Epiphaniae, 26rb.
coll. ad laud., 34rb, et ad missam dom. III in Quadragesima, 34rb.

coll. ad laud., 36va, et ad missam dom. in Passione, 36va.
 coll. ad II vesp. dom. IV post oct. Paschae, 49ra.
 coll. ad missam vigiliae Andreae, 69ra.
 coll. ad sextam Purificationis B.M.V., 86vb.
 coll. in festo Johannis et Pauli, 99ra.
 coll. ad I vesp. Lamberti, 112ra.
 coll. ad missam de communi apostolorum, 123rb.
 coll. ad missam vigiliae unius martyris, 123vb.
Quaesumus omnipotens Deus afflicti, coll. ad I vesp. dom. de Tobia, 61ra.
Refecti, coll. ad vesp. fer. V in Coena Domini, 39vb.
Reparet nos, coll. ad II vesp. dom. II in Quadragesima, 33ra.
Respice, coll. ad tertiam dom. IV de Prophetis, 67rb.
Respice Domine, coll. ad nonam dom. in Septuagesima, 26vb.
 coll. ad nonam dom. in Sexagesima, 27rb.
 coll. ad laud., 32ra, et ad missam fer. III post dom. I in Quadragesima, 32ra.
 coll. ad II vesp. dom. II de Sapientia, 59va.
Respice nos, coll. ad nonam vigiliae Nativitatis Domini, 17ra.
 coll. ad sextam dom. I de Sapientia, 59ra.
 coll. ad I vesp. dom. IV de Sapientia, 60ra.
Respice nos omnipotens Deus, coll. ad tertiam Nativitatis Domini, 18va.
Respice quaesumus, coll. ad I vesp. dom. I de Job, 60va.
Respice quaesumus Domine super hanc, coll. ad laud., 39rb, et ad horas fer. V in Coena Domini, 39rb; coll. ad vesp. fer. VI in Parasceve, 41vb.
Sacrae nobis, coll. ad laud., 35va, et ad missam fer. III post dom. IV in Quadragesima, 35va.
Sancti Amoris, coll. in festo Amoris, 115ra.
Sancti Christophori martyris tui, coll. in festo Christophori, 102vb.
Sancti confessoris tui, coll. ad nonam de communi unius confessoris, 125rb.
Sancti Felicis, coll. in festo Felicis, 103va.
Sancti Johannis Baptistae, coll. ad I vesp., 109va, et ad laud., 109vb, et ad missam Decol-
 lationis Johannis Baptistae, 109vb.
Sancti martyris, coll. ad sextam de communi unius martyris, 124rb.
 coll. ad sextam de communi unius martyris pontificis, 124rb.
Sancti Materni, coll. ad missam Materni, 111va.
Sancti nominis, coll. ad laud., 56vb, et ad missam dom. II post Trinitatem, 56vb.
Sancti nos Domine, coll. in festo Translationis Martini, 100vb.
Sancti Trudonis, coll. in festo Trudonis, 121ra.
Sanctifica quaesumus, coll. ad laud., 36vb, et ad missam fer. II post dom. in Passione, 37ra.
Sanctificato, coll. ad laud., 37ra, et ad missam fer. IV post dom. in Passione, 37ra.
Sanctorum Basilidis, coll. in festo Basilidis et aliorum, 97vb.
Sanctorum confessorum, coll. ad II vesp. de communi plurimorum confessorum, 126ra.
Sanctorum martyrum, coll. in festo Gervasii et Protasii, 98ra.
 coll. ad tertiam de communi plurimorum martyrum, 124vb.
Sanctorum tuorum, coll. in festo Marci et Marcelliani, 97vb.
 coll. in festo Germani et sociorum, 114ra, 114rb.
 coll. in festo Marcelli et Apulei, 114vb.
Sanctus tuus, coll. in festo Gorgonii, 110vb.
Semper nos, coll. in festo Nerei et Achillei, 95va.
Sentiamus, coll. ad II vesp. dom. IV de Sapientia, 60rb.
Sit quaesumus Domine, coll. ad nonam Johannis, evangelistae, 20rb.
Solita nos, coll. ad sepulcrum post vesp. fer. VI infra hebdom. Paschae, 46rb.
 coll. de Resurrectione, 46vb, 47rb, 50vb, 91vb.
Spiritum nobis, coll. ad vesp. vigiliae Paschae, 43va.
Splendor lucis, coll. in ritu mandata benedicendi in Coena Domini, 40ra.
Subjectum, coll. ad tertiam dom. III in Quadragesima, 34rb.
Subveni Domine, coll. ad I vesp. dom. III in Quadragesima, 33vb.
Subveniat, coll. ad tertiam dom. I in Adventu, 10rb.

Subveniat Domine, coll. ad II vesp. Assumptionis B.M.V., 108ra.
Super populum tuum, coll. ad nonam dom. I in Quadragesima, 30vb.
Supplicationem servorum tuorum, coll. ad I vesp., 110rb, et ad laud., 110va, et ad missam Nativitatis B.M.V., 110vb.
 coll. in octava Nativitatis B.M.V., 111va.
Suscipe Domine, coll. ad II vesp. fer. IV Quat. Temp. vernalium, 32rb.
 coll. ad nonam dom. I post Trinitatem, 56va.
Tempora nostra, coll. ad sextam dom. II de Job, 61ra.
Tribue quaesumus, coll. ad nonam fer. IV infra hebdomadae Paschae, 45vb.
 coll. ad I vesp. dom. infra oct. Ascensionis Domini, 51vb.
Tu semper, coll. ad II vesp. dom. IV in Quadragesima, 35rb.
Tua nos, coll. ad sextam dom. III post Trinitatem, 57rb.
 coll. ad I vesp. dom. I de Sapientia, 58vb.
Tua nos Domine, coll. ad missam dom. XVII post Trinitatem, 65ra, 65rb.
Tuam crucem, coll. in ritu crucem adorandi in Parasceve, 41rb.
Tuere, coll. ad nonam dom. in Quinquagesima, 27vb.
Tuere Domine, coll. ad vesp. fer. V post dom. II in Quadragesima, 33va.
 coll. ad tertiam dom. de Judith, 61vb.
Tuere nos, coll. ad nonam dom. I de Sapientia, 59ra.
 coll. ad I vesp. Andreae, 69rb.
Tuere quaesumus, coll. ad tertiam dom. I in Sexagesima, 27rb.
 coll. ad nonam dom. IV de Sapientia, 60ra.
 coll. ad II vesp. Conversionis Pauli, 85vb.
Tuere quaesumus Domine, coll. post II proph. in missa sabbati Quat. Temp. autumnalium, 62rb.
Tuorum corda . . . Deus, coll. in festo Elisabeth, 120ra, 120rb.
Tuorum nos, coll. in festo Vitalis et aliorum, 88rb.
Tuus martyr, coll. ad sextam Lamberti, 112rb.
Ut a nostris, coll. ad I vesp. dom. II de Sapientia, 59va.
Ut cunctis nos, coll. ad sextam dom. II de Sapientia, 59va.
Ut nos tribuis, coll. post IV proph. in missa sabbati Quat. Temp. autumnalium, 62rb.
Ut tuam Domine, coll. ad sextam dom. I post Trinitatem, 56rb.
Veneranda nobis, coll. ad laud., 107vb, et ad process., 107vb, et ad missam Assumptionis B.M.V., 108ra.
Veritas tua, coll. ad sextam dom. de Judith, 61vb.
Vespertinae laudis, coll. ad II vesp. dom. de Judith, 61vb.
Via sanctorum, coll. ad process. per ambitum, 10vb, 11rb, 11va, 23rb, 24rb, 30va, 47ra.
Vide Domine, coll. ad nonam dom. III post Trinitatem, 57rb.
Vincula, coll. ad tertiam dom. III post Trinitatem, 57rb.
Voci nostrae, coll. ad sextam dom. IV in Adventu, 16ra.
Vota quaesumus Domine, coll. ad laud., 25vb, et ad missam dom. II post oct. Epiphaniae, 26ra.
 coll. ad missam dom. infra oct. Epiphaniae, 74ra, 74va.
Votivus nos, coll. in festo Blasii, 87rb, 87va.
 coll. in festo Petri, episcopi et martyris, 121rb, 121va.
 coll. ad laud., 124rb, et in missa de communi unius martyris pontificis, 124rb.
Vox nostra, coll. ad I vesp. dom. I post Trinitatem, 56ra.

Communicantes, or. in canone missae, 39va.
Communicantes et diem sacratissimam, or. in canone missae, 19ra, 23ra, 44rb, 51rb, 53rb, 53va (annot.).
Communicantes et noctem sacratissimam, or. in canone missae, 18ra, 18rb, 43va, 52va.

- Ab occultis meis*, 35va.
Acceptabis, com. in fer. V post Cineres, 29vb, et in dom. X post Trinitatem, 59va.
Adversum, com. in fer. III majoris hebdomadae, 38rb.
Amen dico vobis, com. in dom. XXIII post Trinitatem, 67va.
 com. in festo Conversionis Pauli, 85vb.
 com. in festo Marci et Marcelliani, 98ra, et in festo Gereonis et sociorum, 115vb.
Anima nostra, 100va, 111ra.
Aufer a me, 62ra.
Ave regina, 28vb, 108ra.
Ave reginae caelorum mater, 103rb.
Beata viscera, 28vb.
Beatus servus, 71ra, 73rb, 103va, 105vb, 106ra, 108va, 109rb, 110ra, 114vb, 119va, 121ra, 125rb.
Benedicite Deum, 55vb.
Benedicite omnes, 113vb.
Cantabo, com. in dom. II post Trinitatem, 56vb.
Christus resurgens, 45vb.
Circuibo, com. in dom. VI post Trinitatem, 58ra.
Confundantur, com. in festo Caeciliae, 120va.
Cum invocarem, 32ra.
Cum venerit, 48vb.
Data est michi, 46rb.
De fructu, 60rb.
Dicit Andreas, 69rb.
Dicit Dominus, 26ra.
Dicite pusillanimes, 107ra, 115va.
Dico vobis, 66vb.
Diffusa est, 70va, 102va, 107rb, 110vb, 111vb, 121va, 126rb.
Domine Deus meus, 32vb.
Domine Deus noster, 33rb.
Domine memorabor, 35vb, 61vb.
Domine quinque talenta, 83va, 91ra, 104vb, 110ra, 117ra.
Domine quis, 34va.
Domine virtutum, 37ra.
Dominus dabit, 13va.
Dominus firmamentum, 57va.
Dominus Jesus, 39va.
Dominus regit me, 36ra.
Domus mea, 122va.
Ecce Dominus veniet, 15va.
Ecce virgo concipiet, 15va, 16ra, 71vb, 90vb.
Ego clamavi, 57rb.
Ego sum pastor, 48rb.
Ego sum vitis vera, 91rb, 93ra.
Ego vos elegi, 97va, 101va.
Erubescant, com. in fer. VI Quat. Temp. vernalium, 32va.
 com. in fer. II majoris hebdomadae, 38ra.
Et si coram, 99ra.
Exiit sermo, 20rb.
Exsulta, com. in secunda missa Nativitatis Domini, 18rb.
Exsultavit ut gigas, 15vb.
Factus est, 53rb, 53vb.
Feci iudicium, 83vb.
Fidelis sermo, 89vb, 96va, 114ra.

Fili quid fecisti, 24rb.
Gaudete justi, 92ra, 95va, 118ra.
Gustate, com. in dom. VIII post Trinitatem, 58va.
Hoc corpus, 36vb.
Honora Dominum, 59vb.
Illumina, com. in dom. in Septuagesima, 27ra.
In splendoribus sanctorum, 18ra, 104va.
Inclina, com. in dom. VII post Trinitatem, 58rb.
Intellige clamorem, 32rb, 33ra.
Introibo, com. in dom. in Sexagesima, 27rb.
Jerusalem, com. in dom. IV in Quadragesima, 35rb.
Jerusalem surge, 14rb.
Iustorum animae, 95va, 97ra, 101ra, 103va, 105rb, 117va.
Iustus Dominus, 33va.
Laetabimur, com. in fer. III post dom. IV in Quadragesima, 35va.
Laetabitur, com. in festo Georgii, 92rb (annot.), et in festo Marci, 92va.
Lavabo, com. in fer. IV post dom. in Passione, 37rb.
Lutum fecit, 35vb.
Magna est, 72va, 98rb, 111ra, 112rb, 112vb, 116va, 122vb, 124va.
Manducaverunt, com. in dom. in Quinquagesima, 27vb.
Memento verbi, 37rb, 66ra.
Mense septimo, 62rb.
Mirabantur omnes, 26rb.
Mitte manum, 47vb.
Modicum et non, 48va.
Multitudo, com. in festo Fabiani et Sebastiani, 84ra.
Narrabo, com. in fer. III post dom. II in Quadragesima, 33rb, et in dom. I post Trinitatem, 56va.
Ne tradideris, 37rb, 37va.
Nemo te, 35ra.
Non vos relinquam, 54ra.
Notas michi, 34vb.
Omnes qui in Christo, 46va.
Oportet te fili, 33vb.
Pacem meam, 53vb.
Panem de caelo, 60vb.
Panis, com. in fer. V post dom. I in Quadragesima, 32rb, et in dom. XIV post Trinitatem, 61ra.
Pascha nostrum, 44rb.
Passer invenit, 34rb.
Pater, com. in dom. in Palmis, 37bisvb.
Pater cum essem, 50ra, 51vb.
Petite, com. in Rogationibus, 49rb.
Populus, com. in fer. V infra oct. Paschae, 46ra.
Posuerunt, com. in communi plurimorum martyrum, 97vb, 98ra, 113ra, 113rb, 117rb, 119ra, 124vb.
Posuisti Domine, 83rb, 107ra, 109vb, 110vb, 112rb, 116ra, 119rb, 123vb, 124rb.
Potum meum, 38va.
Primum quaerite, 59rb.
Propter lignum, 29ra, 94rb, 111va.
Psallite Domino, 51rb.
Qui biberit aquam, 34vb.
Qui manducat, 33va, 61va.
Qui me dignatus est, 88ra.
Qui meditabitur, 29va.
Qui metuit, 62ra.

Qui michi ministrat, 106vb.
Qui vult venire, 85ra, 88rb, 106rb, 108rb.
Quicumque fecerit, 101rb.
Quinque prudentes, 84va, 116vb, 126vb.
Quis dabit, 34va.
Quod dico, 109vb.
Quotiescumque, com. in festo Sacramenti, 55ra.
Redime me, 37ra.
Regina mundi, 28vb.
Responsum, com. in festo Purificationis B.M.V., 87rb.
Revelabitur gloria, 17ra.
Salutari, com. in dom. XXI post Trinitatem, 66va.
Scapulis, com. in dom. I in Quadragesima, 30vb.
Semel juravi, 87va.
Servite Domino, 29vb, 30ra.
Si consurrexistis, 45va.
Signa eos qui, 106rb.
Simile est regnum, 86ra, 102ra.
Simon Johannis, 99va.
Sint lumbi vestri, 83vb, 90ra, 96ra, 102ra, 125vb.
Spiritus qui a Patre, 53va.
Spiritus sanctus, 53va.
Spiritus ubi vult, 53vb.
Surrexit Dominus, 45rb.
Tanto tempore, 93va.
Tolle puerum, 21rb, 22rb.
Tollite hostias, 65va.
Tu Domine, 33vb.
Tu es Petrus, 88vb, 100ra.
Tu mandasti, 34vb, 65vb.
Tu puer, 98vb.
Ultimo festivitatis, 52va.
Unam petii, 57vb.
Venite, com. in festo Andreae, 69vb.
Videns Dominus, 36ra.
Video caelos apertos, 19va.
Viderunt omnes fines terrae, 19ra, 21vb.
Vidimus stellam, 23vb.
Voce mea, 31vb.
Vos qui secuti, 73ra, 89rb, 103ra, 109ra, 117rb, 123rb, 123va.
Vovete, com. in dom. XVII post Trinitatem, 65ra.
Vox in Rama, 20vb.

Confitemini (Ps. 117, 1), v. antiphonae *Vidi aquam*, 44ra.
Confitemini Domino, v. gradualis *Haec dies*, 44rb.
Confiteor Deo, confessio, 12rb, 29rb, 37bisva, 39va, 41va, 43rb, 52ra, 134rb-134vb.
Conserva, v. responsorii *Benedic Domine*, 122va.
Converte nos, v. in initio completorii, 43vb, 46vb.
Corpus Domini, or. in canone missae, 41vb.
Corpus tuum Domine, or. in canone missae, 41vb.
Credo in Deum, symbolum in officio, 104ra, 104rb, 134va.
Credo in unum Deum, symbolum in missa, 12va, 12vb, 14rb, 14vb, 16ra, 18ra, 18rb, 18vb, 19va, 20rb-20vb, 21rb, 21vb, 22rb, 23ra, 23vb, 24va, 28vb, 29ra, 43va, 44rb, 45rb, 51rb, 52rb, 53rb, 55ra, 69rb, 69vb, 71vb, 73ra, 89rb, 90vb, 92va, 94rb, 95rb, 98vb, 100ra, 101ra, 101va, 102va, 103ra, 104va, 108ra, 109ra, 109vb, 111va, 112vb, 113vb, 116rb, 117rb, 118ra, 122rb, 122vb, 123rb, app. III (1ra), app. VII (8v).

Crucifixum, v. responsorii *Sedit angelus*, 44rb, 53ra (annot.).
Crux et Terribilis, distichon pro cantu symboli in missa, 24va, app. III (1ra).
Crux fidelis, str. hymni *Pange lingua . . . proelium certaminis*, 41rb.
Cum enim labentis saeculi, initium lectionis ad primam in officio capituli, 29ra.
Cumque audissent, v. responsorii *Ingrediente Domino*, 37vb.

LITTERA: D

Da nobis, str. hymni *Hymnum canamus*, 51rb.
Damasci praepositus (II Cor., XI, 32), pass. ex epistola *Libenter suffertis*, 27rb.
Dat duodena choors septem, distichon pro mense decembri, app. VI (8r).
Defecit in salutare (Ps. 118, 81), v. psalmi *Beati immaculati*, 13va, 19va, 44rb, 45rb.
Descendat in, pass. ex praefatione *Qui invisibili potentia ad benedictionem fontis*, 43ra.
Deus in adiutorium, v. in initio officii chori, 31ra, 38vb, 39vb, 43vb, 46va, 46vb.
Deus misereatur nostri (Ps. 66, 2), v. antiphonae *Crucem tuam*, 41rb.
Deus qui humanae substantiae, or. ad benedicendum aquam in missa, 12vb, 41va.
Dextera Domini, v. gradualis *Haec dies*, 45vb.
Dicant nunc, v. antiphonae *Christus resurgens*, 47rb, 50vb, 51va, 52va, 91vb.
 v. gradualis *Haec dies*, 45va.
Dicat nunc, v. gradualis *Haec dies*, 45rb (annot.).
Dirigatur Domine (Ps. 140, 2), v. psalmi *Domine clamavi* ad incensionem altaris in missa, 13ra.
Dividentes vestimenta ejus (Luc., XXIII, 34), pass. ex Passione Domini, 40vb (annot.).
Domine Jesu Christe fili Dei, or. in canone missae, 41vb.
Domine labia mea, v. in initio matutinarum, 31ra, 38vb, 43vb.
Domine miserere, v. tropi post laud. in triduo sacro, 39rb.
Dominus vobiscum, salutatio in missa et in officio, 15rb-15vb, 29va, 32ra-32vb, 35vb, 37bisva, 38rb-38vb, 39vb, 40ra, 40vb, 41vb, 42rb, 43ra, 43va, 52ra, 53va-54ra, 62ra, 62rb, 86vb, 104ra, 104rb.
Domus pudici, str. hymni *A solis ortus*, 86vb.

LITTERA: E

Ecce concipies, rep. in responsorio *Missus est*, 9vb.
Ecclesiae, tropus introitus *Ecce advenit* ad missam Epiphaniae, 23ra.
Enixa est, str. hymni *A solis ortus*, 87rb.

EPISTOLAE IN MISSA

Ab initio et ante (Eccli., XXIV, 14), 28vb.
Abraham (Gal., III, 16), 60vb.
Aegrotavit (Is., XXXVIII, 1), 28vb.
 (III Reg., XVII, 17), 36ra.
Angelus Domini (Act., VIII, 26), 46ra.
Anima quae peccaverit (Ezech., XVIII, 20), 32va.

Aperiens Petrus (Act., III, 13), 45vb, 53vb.
 (Act., X, 34), 53rb.
Apparuit benignitas (Tit., III, 4), 18rb, 21vb.
Apparuit gratia Dei (Tit., II, 11), 18ra, 22ra.
Audi Jacob (Is., XLIV, 1), 56vb.
Audistis dispensationem (Eph., III, 2), 26ra.
Audite insulae (Is., XLIX, 1), 98vb.
Beatus homo (Prov., III, 13), 72va, 112rb, 122vb.
Beatus vir qui in sapientia (Eccli., XIV, 22), 109vb.
Beatus vir qui inventus est (Eccli., XXXI, 8), 88rb, 92rb, 111ra.
Benedictio Domini (Eccli., XLIV, 25), 69ra.
Benedictus Deus (II Cor., I, 3), 100va, 124rb.
Carissime: Apparuit gratia, vide supra *Apparuit gratia Dei* (Tit., II, 11).
Christus assistens (Hebr., IX, 11), 36va.
Christus factus est (Phil., II, 8), 29ra.
Christus passus est pro (I Petr., II, 21), 48rb.
Christus semel (I Petr., III, 18), 46rb.
Clama ne cesses (Is., LVIII, 1), 29vb.
Confidimus in Domino (Phil., I, 6), 66vb.
Confido de vobis (Gal., V, 10), 94rb.
Confitebor tibi (Eccli., LI, 1), 106rb, 111vb.
Confitemini alterutrum (Jac., V, 16), 49rb.
Confortamini (Eph., VI, 10), 66va.
Congregati sunt (Dan., XIV, 27), 37ra.
Congregatus (II Esdr., VIII, 1), 62ra.
Convenerunt (Num., XX, 2), 34vb.
Convenientibus (I Cor., XI, 20), 39va.
Convenit universa (Act., XIII, 44), 54ra.
Convertere Israel (Os., XIV, 2), 62ra.
Convertimini ad me (Joel, II, 12), 29va.
Corde creditur (Rom., X, 10), 69vb.
Cum audissent (Act., VIII, 14), 53va.
De virginibus praeceptum Domini (I Cor., VII, 25), 116vb.
Debtores sumus (Rom., VIII, 12), 58rb.
Dedit Dominus confessionem (Eccli., XLVII, 9), 71ra, 110vb, 112rb, 114vb, 117ra, 121ra, 124rb.
Denuntiamus vobis (II Thess., III, 6), 66ra.
Deponentes (I Petr., II, 1), 46va.
Deus caritas (I Jo., IV, 8), 56va.
Dilectus Deo et hominibus (Eccli., XLV, 1), 87va, 90ra, 114vb, 125va.
Dixerunt impii Judaei (Jer., XVIII, 18), 37va.
Dixit Isaias (Is., L, 5), 38ra.
 (Is., LIII, 1), 38va.
Dixit Jeremias (Jer., XI, 18), 38rb.
 (Jer., XVII, 13), 37rb.
Dixit Joseph fratribus suis (Gen., XXXVII, 6), 33vb.
Dixit Rebecca (Gen., XXVII, 6), 33vb.
Doctrinis variis (Hebr., XIII, 9), 83vb, 103va.
Domine Deus meus (Eccli., LI, 13), 23vb, 72rb.
Dominus michi (II Tim., IV, 17), 57va.
Dum complerentur (Act., II, 1), 53ra.
Ecce dies (Jer., XXIII, 5), 67va.
Ecce ego ipse requiram (Ezech., XXXIV, 11), 31vb.
Ecce ego Johannes (Apoc., V, 6), 117va.
 (Apoc., VII, 2), 118ra.
Ecce ego mitto angelum (Mal., III, 1), 14va, 87rb.

Ecce sacerdos magnus qui in vita sua (Eccli., XLIV, 16), 73rb, 89vb, 91ra, 91rb, 95vb, 110ra, 114ra, 119va, 125rb.
Ego accepi a Domino (I Cor., XI, 23), 54vb.
Ego quasi vitis (Eccli., XXIV, 23), 110vb.
Egredietur virga (Is., XI, 1), 15va, 71va.
Erat vir (Dan., XIII, 1), 35ra.
Estote imitatores (Eph., V, 1), 34rb.
Estote prudentes (I Petr., IV, 7), 51vb.
Existimo (Rom., VIII, 18), 57va.
Expurgate (I Cor., V, 7), 44rb.
Expectatio justorum (Prov., X, 28), 97va, 116ra, 123va.
Exsurgens Petrus (Act., I, 15), 89rb.
Factum est (Act., XIX, 1), 52rb.
Factum est verbum Domini (Jer., VII, 1), 34vb.
 (Jer., I, 4), 98rb.
Factum est verbum Domini ad Jonam (Jon., III, 1), 37ra.
Factus est sermo Domini (Ezech., XVIII, 1), 32rb.
Factus est sermo Domini ad Eliam (III Reg., XVII, 8), 33rb.
Fidelis sermo (I Tim., I, 15), 26rb.
Fiduciam talem (II Cor., III, 4), 60ra.
Finis praecepti (I Tim., I, 5), 66va.
Fratres: Scientes, vide infra Scientes (Rom., XIII, 11).
Gaudete in Domino (Phil., IV, 4), 16ra.
Gratias agere (II Thess., I, 3), 67va.
Gratias agimus (Col., I, 3), 61va.
Gratias ago Deo (I Cor., I, 4), 65rb.
Habebis gratiam (Hebr., XII, 28), 58ra.
Habentes donationes (Rom., XII, 6), 26ra.
Haec scribo vobis (I Jo., II, 1), 48va.
Hii sunt viri (Eccli., XLIV, 10), 101ra.
Hoc sentite in vobis (Phil., II, 5), 37bisva, 111va.
Honora patrem tuum (Ex., XX, 12), 34vb.
Hortamur vos (II Cor., VI, 1), 30vb.
Humanum dico (Rom., VI, 19), 58rb.
Humiliamini (I Petr., V, 6), 57rb.
In omnibus requiem (Eccli., XXIV, 11), 108ra.
In tempore placito (Is., XLIX, 8), 36ra.
Jam non estis hospites (Eph., II, 19), 72vb, 101va, 123rb.
Justi autem (Sap., V, 16), 101rb.
Justorum animae (Sap., III, 1), 95va, 97vb, 98ra, 117ra.
Justum deduxit (Sap., X, 10), 96va, 108va.
Justus cor suum (Eccli., XXXIX, 6), 104vb, 105vb, 109rb, 110ra.
Justus qua morte (Sap., IV, 7), 93ra, 107ra, vide infra *Justus si morte* (Sap., IV, 7).
Justus si morte (Sap., IV, 7), 119rb, vide supra *Justus qua morte* (Sap., IV, 7).
Lavamini (Is., I, 16), 35vb.
Libenter suffertis (II Cor., XI, 19), 27rb.
Lingua sapientium (Prov., XV, 2), 92ra, 106ra, 111ra.
Locutus est Dominus (Is., VII, 10), 15rb, 90vb.
Locutus est Dominus ad Moysen (Ex., XXXII, 7), 35va.
 (Lev., XIX, 1), 37rb.
Maledictus homo (Jer., XVII, 5), 33va.
Memoresto (II Tim., II, 8), 85ra, 107ra.
Misit Herodes (Act., XII, 1), 100ra.
Mortificate membra (Col., III, 5), 56va, 65va.
Mulier quaedam (IV Reg., IV, 1), 34va.
Mulierem fortem (Prov., XXXI, 10), 102va, 103va, 103rb, 126rb.

Multifariam (Hebr., I, 1), 18vb.
Multitudinis (Act., IV, 32), 49vb.
Naaman (IV Reg., V, 1), 34va.
Nescitis (Rom., VI, 16), 59rb.
Nescitis quod hii (I Cor., IX, 24), 27ra.
Nescitis quoniam (I Cor., VI, 15), 60ra.
Nichil damnationis (Rom., VIII, 1), 58rb.
Nolite esse prudentes (Rom., XII, 16), 26rb.
Nolite jugum ducere (II Cor., VI, 14), 61ra.
Nolite mirari (I Jo., III, 13), 56vb.
Non enim indoctas fabulas (II Petr., I, 16), 104va.
Non omnis caro (I Cor., XV, 39), 59va.
Non simus (I Cor., X, 6), 59rb.
Notum vobis facio (I Cor., XV, 1), 59vb.
Obsecro (Eph., III, 13), 61vb.
Obsecro primum (I Tim., II, 1), 57vb, vide infra *Obsecro vos* (I Tim., II, 1).
Obsecro vos (Rom., XII, 1), 24rb.
 (I Petr., II, 11), 48va.
 (Eph., IV, 1), 65ra.
 (I Tim., II, 1), 66vb, vide supra *Obsecro primum* (I Tim., II, 1).
Omne datum (Jac., I, 17), 48vb.
Omne quod natum (I Jo., V, 4), 47vb, 55vb.
Omne quodcumque (Col., III, 17), 57rb.
Omnes filii lucis (I Thess., V, 5), 48vb.
Omnes unanimes (I Petr., III, 8), 57vb.
Oravit Daniel (Dan., III, 34), 37rb.
Oravit Daniel dicens (Dan., IX, 15), 33rb.
Oravit Esther ad Dominum (Esth., XIII, 9), 33va.
Patientes estote (Jac., V, 7), 13vb.
Paulus servus Christi (Rom., I, 1), 17ra.
Per manus apostolorum (Act., V, 12), 53vb, 108vb, 109ra.
Petrus apostolus (I Petr., I, 1), 88vb.
Petrus et Johannes (Act., III, 1), 99va.
Philippus (Act., VIII, 5), 53vb.
Plures facti sunt (Hebr., VII, 23), 83va, 102ra, 125vb.
Primum quidem (Act., I, 1), 51rb.
Quaecumque scripta sunt (Rom., XV, 4), 14rb.
Quaerite Dominum (Is., LV, 6), 32ra.
Quanto tempore heres parvulus est (Gal., IV, 1), 21rb.
Qui gloriatur in Domino (II Cor., X, 17), 84va, 87vb, 126rb.
Qui parce seminat (II Cor., IX, 6), 106vb.
Qui timent Dominum (Eccli., II, 18), 113rb.
Qui timet Deum (Eccli., XV, 1), 20rb.
Quicumque (Rom., VI, 3), 58ra.
Recogitate Dominum (Hebr., XII, 3), 27va.
Reddet Deus (II Tim., IV, 8), 95rb.
Rememoramini (Hebr., X, 32), 98ra.
Renovamini (Eph., IV, 23), 65vb.
Respondens unus (Apoc., VII, 13), 99ra.
Rogamus vos (II Thess., II, 1), 15vb.
 (I Thess., V, 14), 32vb.
 (I Thess., IV, 1), 33ra.
Sancti per fidem (Hebr., XI, 33), 84ra, 105rb, 113ra, 115va, 115vb, 119ra, 124vb.
Sapientia laudabit (Eccli., XXIV, 1), 86ra, 102ra, 107rb.
Sapientia vincit malitiam (Sap., VII, 30), 70va, 83vb, 121va.
Saulus adhuc (Act., IX, 1), 85vb.

Scientes (Rom., XIII, 11), 12va.
 (I Petr., I, 18), 48rb.
Scimus quoniam (Rom., III, 19), 24vb.
 (Rom., V, 8), 58va.
 (II Cor., V, 1), 60vb.
Scimus quoniam diligentibus (Rom., VIII, 28), 117rb, 126vb.
Scitis quoniam (I Cor., XII, 2), 59va.
Scriptum est (Gal., IV, 22), 35rb.
Si abstuleris (Is., LVIII, 9), 30ra.
Si consurrexistis (Col., III, 1), 43va.
Si linguis hominum loquar (I Cor., XIII, 1), 27vb.
Si vivimus spiritu (Gal., V, 25), 61va.
Sic nos existimet homo (I Cor., IV, 1), 14vb.
Significavit (Apoc., I, 1), 113vb.
Spectaculum (I Cor., IV, 9), 97ra, 103va.
Spiritu ambulate (Gal., V, 16), 61ra.
Stabunt iusti in magna (Sap., V, 1), 93rb, 97ra (annot.).
Stans Petrus (Act., X, 37), 45rb.
Statē et tenete (II Thess., II, 15), 65vb.
Stephanus plenus gratia (Act., VI, 8), 19va.
Surge illuminare (Is., LX, 1), 23ra.
Surgens Paulus (Act., XIII, 16), 45va.
Surrexerunt (Act., XV, 5), 103ra.
Tabernaculum (Hebr., IX, 2), 62rb.
Testificor (II Tim., IV, 1), 83ra, 100rb, 106ra.
Unicuique nostrum (Eph., IV, 7), 112va.
Venerunt duae mulieres (III Reg., III, 16), 35va.
Venerunt filii Israel (Ex., XV, 27), 37bisra.
Venit Elias (III Reg., XIX, 3), 32rb.
Venit mulier (IV Reg., IV, 25), 35vb.
Videte quomodo (Eph., V, 15), 66ra.
Vidi civitatem (Apoc., XXI, 2), 122rb.
Vidi ostium apertum (Apoc., III, 8), 54rb, 92va, 116rb.
Vidi supra montem (Apoc., XIV, 1), 20vb.
Vidimus Jesum (Hebr., II, 9), 52ra.

Eripe me, v. responsorii *Erue a framea*, 36va.
Erue, v. responsorii *De ore leonis*, 36va.
Et cum illo fuit, v. responsorii brevis *Omnis sapientia*, 59ra.
Et exivit, rep. in responsorio *Descendit de caelis*, 17va.
Et in quatuor fluminibus, pass. ex praefatione *Qui invisibili potentia* ad benedictionem fontis, 43ra.
Et in insulis, rep. in responsorio *Audite verbum Domini*, 9vb.
Et ne nos inducas in tentationem, v. finalis *Pater noster*, 38vb, 41va.
Et omnes, v. antiphonae *Vidi aquam*, 44ra.
Et omnibus habitantibus in ea, responsio ad versum *Pax huic domui*, 133rb.
Et reliqua, conclusio evangelii matutinalis in officio, app. VII (8v).
Et sicut anni antiqui dicit Dominus omnipotens (Mal., III, 4), pass. ex epistola *Ecce ego mitto*, 87rb.
Et vocabitur, rep. in responsorio *Ecce virgo concipiet*, 10ra.

Abeuntes (Mt., XXII, 15), 60vb.

Abiit Jesus (Mt., XII, 1), 58rb.

Abiit Jesus trans mare (Jo., VI, 1), 35ra, 35rb.

Accedentes discipuli (Lc., IX, 12), 56vb.

Accesserunt ad Jesum (Mt., XV, 1), 34vb.

(Mt., IX, 14), 48rb.

(Lc., XV, 1), 57rb, vide infra *Erant appropinquantes* (Lc., XV, 1).

(Mt., XVI, 1), 58rb.

(Mt., XXII, 34), 65rb.

(Mt., XIII, 36), 65vb.

(Mc., X, 35), 102vb, 103ra.

Accesserunt ad Jesum discipuli (Mt., XVIII, 1), 113va, 113vb.

Accesserunt ad Jesum scribae (Mt., XII, 38), 32ra, 32rb.

Ambulabat Jesus (Jo., VII, 1), 37ra.

Ambulans Jesus (Mt., IV, 18), 69va, 69vb.

Amen amen dico vobis (Jo., VI, 54), 37va.

(Jo., X, 1), 53va.

Amen amen dico vobis nisi gramen (Jo., XII, 24), 85ra.

Amen amen dico vobis non est servus major domino suo (Jo., XIII, 16), 40rb.

Amen amen dico vobis si quid (Jo., XVI, 23), 48vb.

Amen dico vobis (Mt., XI, 11), 14va.

(Mc., XI, 23), 66vb.

Amen dico vobis nisi abundaverit (Mt., V, 20), 58ra.

Angelus Domini apparuit (Mt., II, 13), 20va, 20vb.

Anno quintodecimo (Lc., III, 1), 15rb, 15vb.

Ante diem festum Paschae (Jo., XIII, 1), 39ra, 39va, 40ra.

Ante sex dies (Jo., XII, 1), 38ra.

Arborem fici (Lc., XIII, 6), 62ra, 62rb.

Ascendens Jesus (Mt., XX, 17), 29ra, 33va.

Ascendens Jesus in naviculam (Mt., IX, 1), 65va, 65vb.

Assumpsit Jesus (Lc., XVIII, 31), 27va, 27vb.

Assumpsit Jesus Petrum (Mt., XVII, 1), 32va, 32vb, 104rb, 104va.

Attendite a falsis (Mt., VII, 15), 58rb.

Attendite a fermento (Lc., XII, 1), 97vb, 99ra, 107ra.

Attendite vobis (Lc., XXI, 34), 59va.

Audistis (Mt., V, 43), 29vb.

Beati eritis (Lc., VI, 22), 66ra.

Beati oculi (Lc., X, 23), 60va, 60vb.

Caro mea vere est cibus (Jo., VI, 56), 54vb, 55ra.

Circuibat Jesus (Mt., IV, 23), 26rb.

Collegerunt (Jo., XI, 47), 37rb.

Confiteor tibi Domine (Mt., XI, 25), 57vb, vide infra *Confiteor tibi Pater* (Mt., XI, 25), et

Respondens Jesus dixit: Confiteor tibi Pater Domine caeli et terrae (Mt., XI, 25).

Confiteor tibi Pater (Mt., XI, 25), 89ra, vide supra *Confiteor tibi Domine* (Mt., XI, 25), et

infra *Respondens Jesus dixit: Confiteor tibi Pater Domine caeli et terrae* (Mt., XI, 25).

Convocatis Jesus (Lc., IX, 1), 53vb, 92va.

Cum appropinquaret Jesus (Mt., XXI, 1), 10ra, 12va, 37vb, 37bisra.

Cum appropinquaret Jesus Jerusalem (Lc., XIX, 41), 59va, vide infra *Cum appropinquasset Dominus* (Lc., XIX, 41).

Cum appropinquasset Dominus (Lc., XIX, 41), 59va, vide supra *Cum appropinquaret Jesus Jerusalem* (Lc., XIX, 41).

Cum audissent (Jo., VII, 40), 37rb.

Cum audisset Jesus (Mt., IV, 12), 24vb.

Cum audisset Johannes (Mt., XI, 2), 14vb.

Cum descendisset Jesus de monte (Mt., VIII, 1), 26rb, 74rb, 74vb, 75rb, 75vb, 76rb, 76vb, 77rb, 77vb, 78rb, 78vb-79rb, 79vb, 80ra, 80vb, 81rb, 81vb, 82rb, 82vb.
Cum esset desponsata (Mt., I, 18), 16vb, 17ra, 100rb (annot.).
Cum esset Jesus annorum duodecim (Lc., II, 42), 24ra, 75ra, 76ra, vide infra *Cum factus esset Jesus annorum duodecim* (Lc., II, 42).
Cum facis prandium (Lc., XIV, 12), 66ra.
Cum factus esset Jesus annorum duodecim (Lc., II, 42), 24rb, 74ra, 74va, 75va, 76va, 77ra, 77va, 78ra, 78va, 79rb, 79vb, 80rb, 80vb, 81va, vide supra *Cum esset Jesus annorum duodecim* (Lc., II, 42).
Cum ingressus esset (Mc., X, 17), 58ra.
Cum intraret Jesus (Lc., XIV, 1), 65ra.
Cum introisset Jesus (Mt., VIII, 5), 29vb.
Cum jejunatis (Mt., VI, 16), 28ra, 29va.
Cum multa turba (Mc., VIII, 1), 101va (annot.), vide infra *Cum turba multa* (Mc., VIII, 1), et *Cum turba plurima* (Mc., VIII, 1).
Cum natus esset Jesus (Mt., II, 1), 22va, 23ra, 74ra, 74va, 75ra, 75va, 76ra, 76va, 77ra, 77va, 78ra, 79rb, 79va, 79vb, 80rb, 80va.
Cum praeteriret (Mc., II, 14), 112rb.
Cum sero esset (Mc., VI, 47), 30ra.
(Jo., XX, 19), 47vb, vide infra *Cum sero factum esset* (Jo., XX, 19).
Cum sero factum esset (Jo., XX, 19), 46vb, vide supra *Cum sero esset* (Jo., XX, 19).
Cum sublevasset (Jo., VI, 5), 67rb, 67va.
Cum transiret Jesus (Mt., IX, 9), 122vb, vide infra *Vidit Jesus hominem* (Mt., IX, 9).
Cum transisset Jesus (Mt., XXI, 10), 32ra.
Cum turba multa (Mc., VIII, 1), 58ra, vide supra *Cum multa turba* (Mc., VIII, 1), et infra *Cum turba plurima* (Mc., VIII, 1).
Cum turba plurima (Mc., VIII, 1), 58rb, vide supra *Cum multa turba* (Mc., VIII, 1), et *Cum turba multa* (Mc., VIII, 1).
Cum turbae (Lc., V, 1), 57vb.
Cum venerit Filius (Mt., XXV, 31), 31vb, 98ra.
Cum venerit paraclitus (Jo., XV, 26), 51vb, 55rb, 55vb.
Cum venisset Jesus (Mt., XXI, 23), 57va.
(Mt., VIII, 14), 66va.
Defunctio Herode (Mt., II, 19), 22ra, 22rb.
Descendens Jesus de monte (Lc., VI, 17), 84ra, 113ra, 115va, 117ra, 117rb (annot.), 117va (annot.), 124va.
Descendit Jesus (Lc., IV, 31), 26ra.
Designavit Jesus (Lc., X, 1), 116rb.
Dicebat Jesus (Jo., VIII, 46), 36vb, vide infra *Quis ex vobis* (Jo., VIII, 46).
Dicebat Jesus ad (Lc., XVIII, 9), 59vb, vide infra *Dixit Jesus ad quosdam* (Lc., XVIII, 9).
Dicebat Jesus ad eos (Jo., VIII, 31), 32rb.
Dicebat Jesus turbis Judaeorum (Mt., XXIII, 34), 19rb, 19va.
Dicebat Johannes ad turbas (Lc., III, 7), 13vb.
Dicit Jesus turbis (Jo., VIII, 12), 36ra.
Die tertia nuptiae factae sunt (Jo., II, 1), 74ra, 74vb, 75ra, 76rb, 76vb, 77rb, 77vb, 78vb, 79va (annot.), 80ra, 80va, 81va, vide infra *Tertia die nuptiae* (Jo., II, 1), et *Nuptiae factae sunt* (Jo., II, 1).
Dixerunt pharisaei (Lc., IV, 23), 34va.
Dixit Jesus ad quosdam (Lc., XVIII, 9), 59vb, vide supra *Dicebat Jesus ad* (Lc., XVIII, 9).
Dixit Jesus Petro (Jo., XXI, 15), 20ra, 20rb, 99rb, 99va.
Dixit Jesus turbis (Jo., VIII, 21), 33rb.
(Jo., V, 17), 35vb.
Dixit Jesus turbis Judaeorum (Jo., V, 30), 33va.
(Mt., XXI, 33), 33vb.
Dixit Johannes (Mc., IX, 37), 58va.
Dixit Simon Petrus (Mt., XIX, 27), 85va, 85vb.

Ductus est Jesus (Mt., IV, 1), 30rb, 30vb.
Dum iret Jesus (Lc., XIII, 22), 60vb.
Dum iret Jesus in Jerusalem (Lc., XVII, 11), 60vb, 61ra.
Duo ex discipulis (Lc., XXIV, 13), 45ra, 45rb.
Ecce ego mitto vos (Lc., X, 3), 67va, 95va, 123va.
Ego lux (Jo., XII, 46), 48va.
Ego mittam promissum (Lc., XXIV, 49), 52ra.
Ego si exaltatus fuero (Jo., XII, 32), 111va.
Ego sum pastor bonus (Jo. X, 11), 48rb.
Ego sum vitis vera (Jo., XV, 1), 91rb, 93ra, 107ra.
Egrediente Jesu (Mc., XIII, 1), 98ra.
Egressus Jesus (Mt., XV, 21), 32vb (annot.), 33ra.
Elisabeth impletum (Lc., I, 57), 98va, 98vb.
Erant appropinquantes (Lc., XV, 1), 57rb, vide supra *Accesserunt ad Jesum* (Lc., XV, 1).
Erant Joseph et Maria mirantes (Lc., II, 33), 21ra, vide infra *Erat Joseph et Maria* (Lc., II, 33).
Erat dies festus Judaeorum (Jo., V, 1), 32rb, 32va.
Erat homo ex pharisaeis (Jo., III, 1), 54ra, 54rb, 94rb.
Erat Jesus ejiciens daemonium (Lc., XI, 14), 34ra, 34rb.
Erat Johannes in deserto praedicans (Mt., III, 1), 74ra, 74va, vide infra *Fuit Johannes in deserto praedicans* (Mt., III, 1).
Erat Joseph et Maria (Lc., II, 33), 21rb, vide supra *Erant Joseph et Maria mirantes* (Lc., II, 33).
Erat Pascha (Mc., XIV, 1), 38rb.
Erat quidam languens (Jo., XI, 1), 36ra.
Erat quidam regulus (Jo., IV, 46), 66rb, 66va.
Erunt signa (Lc., XXI, 25), 14ra, 14rb.
Esto consentiens (Mt., V, 25), 57rb.
Estote misericordes (Lc., VI, 36), 57va.
Euntes in mundum (Mc., XVI, 15), 106ra.
Exeuntes pharisaei (Mc., III, 6), 26rb.
Exiens Jesus de finibus Tyri (Mc., VII, 31), 60ra.
Exierunt pharisaei (Mc., VIII, 11), 61ra.
Exiit edictum a Caesare Augusto (Lc., II, 1), 17vb, 18ra.
Exsurgens Maria (Lc., I, 39), 15rb, 15va, 111vb.
Extollens vocem quaedam mulier (Lc., XI, 27), 107rb.
Facta est contentio (Lc., XXII, 24), 108vb, 109ra, 123ra, 123rb.
Facta est quaestio (Jo., III, 25), 48va.
Facta sunt Encaenia (Jo., X, 22), 37rb.
Factum est (Lc., XX, 1), 61va.
 (Lc., VI, 6), 66va.
Factum est in una dierum (Lc., V, 17), 53vb.
Filioli (Jo., XIII, 33), 48vb.
Fuit in diebus Herodis (Lc., I, 5), 98rb.
Fuit Johannes in deserto praedicans (Mt., III, 1), 75va, 75vb, 77ra, 77va, 78ra, 79rb, 80rb, vide supra *Erat Johannes in deserto praedicans* (Mt., III, 1).
Haec mando vobis (Jo., XV, 17), 92ra, 117rb, 119ra.
Hoc est praeceptum meum (Jo., XV, 12), 72va, 97va, 122vb.
Homo quidam erat dives (Lc., XVI, 19), 56rb, 56va.
 (Lc., XVI, 1), 59ra, 59rb.
Homo quidam fecit coenam (Lc., XIV, 16), 56vb.
Homo quidam habuit duos filios (Lc., XV, 11), 33vb.
Homo quidam nobilis (Lc., XIX, 12), 104vb (annot.).
Homo quidam peregre (Mt., XXV, 14), 83va, 91ra, 110ra, 117ra, 119va.
Ibat Jesus in civitatem (Lc., VII, 11), 61vb.
Impossibile est (Lc., XVII, 1), 56va.

In principio erat Verbum (Jo., I, 1), 17vb, 18vb.
Ingressus Jesus perambulabat Jericho (Lc., XIX, 1), 122ra, 122rb.
Interrogatus Jesus (Lc., XVII, 20), 27va, 60ra.
 (Mc., XIII, 14), 65vb.
Interrogaverunt (Mc., VII, 17), 57va.
Intravit Jesus (Mc., XI, 11), 57va.
 (Lc., X, 38), 107va, 108ra.
Jam die festo (Jo., VII, 14), 35va.
Johannes testimonium perhibuit (Jo., I, 19), 14va.
Jussit Jesus discipulos (Mt., XIV, 22), 100vb, 101ra.
Liber generationis (Mt., I, 1), 17vb, 71rb, 71va, 103rb, 110rb, 110vb.
Locus est Jesus ad turbas (Mt., XXIII, 1), 33rb.
Loquebatur Jesus (Mt., XXII, 2), 66ra, vide infra *Simile factum est regnum caelorum homini regi* (Mt., XXII, 2).
Loquente Jesu ad turbas (Lc., XI, 27), 28vb, 47vb.
Loquente Jesu ad turbas, ecce mater (Mt., XII, 46), 101rb.
Manifestavit se Jesus (Jo., XXI, 1), 45va, 45vb.
Maria Magdalena (Mc., XVI, 1), 43vb, 44rb.
Maria stabat (Jo., XX, 11), 46ra.
Miserunt Judaei ab Jerosolymis (Jo., I, 19), 15vb, 16ra.
Miserunt principes (Jo., VII, 32), 37ra.
Misit Herodes ac tenuit (Mc., VI, 17), 109va, 109vb.
Misit Jesus duodecim discipulos (Mt., X, 5), 101va.
Missus est angelus (Lc., I, 26), 90rb, 90vb, vide infra *Missus est Gabriel* (Lc., I, 26).
Missus est Gabriel (Lc., I, 26), 15ra, 15rb, vide supra *Missus est angelus* (Lc., I, 26).
Modicum et jam (Jo., XVI, 16), 48rb, 48va.
Nemo accendit (Lc., XI, 33), 96va.
Nemo potest duobus dominis servire (Mt., VI, 24), 61rb, 61va.
Nemo potest venire ad me (Jo., VI, 44), 53va, 53vb.
Nichil opertum (Mt., X, 26), 111ra.
Nisi granum frumenti (Jo., XII, 24), 106va, 124ra, 124rb.
Nolite arbitrari (Mt., X, 34), 95rb.
Nolite putare (Mt., V, 17), 56va.
Non turbetur cor vestrum (Jo., XIV, 1), 93rb.
Nuptiae factae sunt (Jo., II, 1), 26ra, 75rb, vide supra *Die tertia nuptiae factae sunt* (Jo., II, 1), et infra *Tertia die nuptiae* (Jo., II, 1).
Offerebant Jesu (Mc., X, 13), 57vb (annot.).
Operamini (Jo., VI, 27), 34vb.
Passio Domini nostri (Mt., XXVI, 2), 37bisva.
Pastores loquebantur ad invicem (Lc., II, 15), 17vb, 18rb.
Pater sancte (Jo., XVII, 11), 48vb.
Perrexit Jesus (Jo., VIII, 1), 35ra.
Postquam consummati sunt (Lc., II, 21), 21vb, vide infra *Postquam impleti sunt dies octo* (Lc., II, 21).
Postquam impleti sunt dies octo (Lc., II, 21), 21va, vide supra *Postquam consummati sunt* (Lc., II, 21).
Postquam impleti sunt dies (Lc., II, 22), 86va, 87rb.
Praeteriens Jesus (Jo., IX, 1), 35vb.
Prope erat Pascha (Jo., II, 13), 35va.
Proximum erat Pascha (Jo., XI, 55), 38rb.
Quem dicunt homines (Mt., XVI, 13), 100ra, vide infra *Venit Jesus in partes* (Mt., XVI, 13).
Qui fidelis est (Lc., XVI, 10), 59rb.
Qui non est mecum (Mt., XII, 30), 27va, 60ra.
Qui vos audit (Lc., X, 16), 74va, 83ra, 83rb.
Quis ex vobis (Jo., VIII, 46), 36rb, vide supra *Dicebat Jesus* (Jo., VIII, 46).
Quis vestrum habebit amicum (Lc., XI, 5), 49ra-49vb.

Recumbentibus (Mc., XVI, 14), 50vb, 51rb.
Regressus est Jesus (Lc., IV, 14), 26ra.
Respiciens Jesus (Mt., XVIII, 15), 34va.
Respondens Jesus (Lc., XXI, 20), 59va.
Respondens Jesus dixit: Confiteor tibi Pater Domine caeli et terrae (Mt., XI, 25), 89rb, vide supra *Confiteor tibi Pater* (Mt., XI, 25), et *Confiteor tibi Domine* (Mt., XI, 25).
Respondens unus (Mc., IX, 16), 62ra, 64ra, vide infra *Respondit unus* (Mc., IX, 16).
Respondit Simon (Mt., XIX, 27), 100rb.
Respondit unus (Mc., IX, 16), 62ra, vide supra *Respondens unus* (Mc., IX, 16).
Rogabat Jesum quidam phariseus (Lc., VII, 36), 62ra, 102rb, 102va.
Rogabat quidam phariseus (Lc., XI, 37), 59rb.
Scitis quia post biduum (Mt., XXVI, 2), 37bisvb.
Sedente Jesu (Mt., XXIV, 3), 100va, 113rb.
Si diligitis me (Jo., XIV, 15), 52ra, 52rb.
Si manseritis (Jo., XV, 7), 52ra.
Si quis diligit me (Jo., XIV, 23), 52vb, 53ra.
Si quis venit ad me (Lc., XIV, 26), 87va.
Si quis vult venire (Mt., XVI, 24), 88rb, 92rb, 106rb, 111ra, 119rb.
Sic Deus dilexit (Jo., III, 16), 53rb.
Simile est regnum caelorum decem virginibus (Mt., XXV, 1), 83vb, 84va, 87vb, 88ra, 102ra, 111vb, 116vb, 121va, 126vb.
Simile est regnum caelorum grano (Mt., XIII, 31), 65va.
Simile est regnum caelorum homini (Mt., XIII, 24), 65va.
Simile est regnum caelorum homini patrifamilias (Mt., XX, 1), 26va, 27ra..
Simile est regnum caelorum homini regi qui voluit rationem ponere (Mt., XVIII, 23), 66vb.
Simile est regnum caelorum thesauro (Mt., XIII, 44), 70va, 72rb, 86ra, 126ra, 126rb.
Simile factum est regnum caelorum homini regi (Mt., XXII, 2), 66ra, vide supra *Loquebatur Jesus* (Mt., XXII, 2).
Sint lumbi vestri (Lc., XII, 35), 70vb, 71ra, 83vb, 90ra, 95vb, 102ra, 103va, 112rb, 116ra, 124va, 125vb.
Stabat Johannes (Jo., I, 35), 9rb (annot.), 69ra, 69rb.
Stabat juxta crucem (Jo., XIX, 25), 28vb, 47vb.
Stetit Jesus (Lc., XXIV, 36), 45va.
Sublevatis Jesus (Jo., XVII, 1), 49vb, 50ra, 94va.
Surgens Jesus (Lc., IV, 38), 54ra.
Tertia die nuptiae (Jo., II, 1), 75vb, 78rb, 81ra, vide supra *Die tertia nuptiae factae sunt* (Jo., II, 1), et *Nuptiae factae sunt* (Jo., II, 1).
Thomas unus (Jo., XX, 24), 72vb, 73ra.
Una sabbati (Jo., XX, 1), 46rb, 46va.
 (Lc., XXIV, 1), 48rb.
Undecim discipuli (Mt., XXVIII, 16), 46ra, 46rb.
Vado ad eum (Jo., XVI, 5), 48va, 48vb.
Vae vobis scribe (Mt., XXIII, 13), 58va.
Venit ad Jesum (Mc., I, 40), 61ra.
Venit ad Jesum vir cui nomen Jairus (Lc., VIII, 41), 56vb.
Venit Jesus (Jo., IV, 5), 34vb.
 (Mc., VIII, 22), 61va.
Venit Jesus a Galilea (Mt., III, 13), 23va, 23vb.
Venit Jesus in partes (Mt., XVI, 13), 88va, 88vb, 100ra, vide supra *Quem dicunt homines* (Mt., XVI, 13).
Venit Jesus in regionem (Mc., V, 1), 58ra.
Venit Johannes Baptista (Mt., III, 1), 13vb.
Vespere autem sabbati (Mt., XXVIII, 1), 42ra, vide infra *Vespere sabbati* (Mt., XXVIII, 1).
Vespere sabbati (Mt., XXVIII, 1), 43va, vide supra *Vespere autem sabbati* (Mt., XXVIII, 1).
Videns Jesus turbas (Mt., V, 1), 103va, 105rb, 115vb, 117vb, 118ra, 118vb, 124vb.
Videte quid audiat (Mc., IV, 24), 67ra.

Vidit Jesus hominem (Mt., IX, 9), 112va, vide supra *Cum transiret Jesus* (Mt., IX, 9).
Vidit Johannes Jesum venientem (Jo., I, 29), 24vb, 74ra, 74va, 75ra, 75va, 76ra, 76va, 77ra, 77va, 78ra, 79va, 80ra, 80rb.
Vigilate (Mt., XXIV, 42), 21ra, 73ra, 73rb, 89vb, 105vb, 106ra, 109rb, 110ra, 114ra, 114vb, 121ra, 125ra, 125va.
Vigilate et orate, (Mc., XIII, 33), 67va.
Vos estis sal terrae (Mt., V, 13), 105va, 109rb, 114va.

Ex multis cordibus cogitationes (Lc., II, 35), pass. ex evangelio *Erat Joseph et Maria*, 21rb.
Exsultet jam angelica, initium praeconii paschalis, 42rb.

LITTERA: F

Fiat haec commixtio vini et aquae, formula ad commiscendum vinum et aquam in calice, 12vb, 41va.
Flectamus genua, v. ante orationes, 15rb-15vb, 29va, 32rb-32vb, 35vb, 38rb, 40vb, 41ra, 53va, 54ra, 62ra (annot.), 62rb.
Fuit homo, v. responsorii *Inter natos*, 119ra.

LITTERA: G

Genitori genitoque, doxologia hymni *Pange lingua . . . corporis*, 54va-55ra.
Gloria in excelsis, cantus in missa, 10ra, 12rb, 18ra, 18vb, 20va, 22ra, 22rb, 24va, 27ra, 28vb, 29ra, 35rb, 43va, 52rb, 57ra, 68vb, 70va, 71ra, 71va, 72ra, 72vb, 87rb, 87va, 89rb, 90ra, 90vb-91rb, 101ra, 102va, 110ra, 121ra, 122vb, app. III (1ra).
Gloria in excelsis, v. responsorii *Hodie nobis caelorum rex*, 17va.
Gloria Patri, doxologia generalis, 90vb, 10ra, 10vb, 12rb, 17va, 18va, 18vb, 20rb-20vb, 31ra, 36ra-36va, 38vb, 39va, 41vb, 44ra, 54va, 54vb, 55rb, 55va, 86va, 87rb, 90va, 107va-108ra, 122rb, app. VII (8v).
Gloria tibi Domine, v. in initio evangelii, 37bisva, 38rb, 38va, 40vb.
Gloria tibi Domine qui apparuisti hodie, doxologia hymni *Hostis Herodes*, 22rb.
Gloria tibi Domine qui natus es, doxologia hymni *A solis ortus*, 19rb, 19va, 86va, 86vb, 87rb, et hymni *Adam vetus*, 19ra, et hymni *Agnoscat omne saeculum*, 18va, et hymni *Maria ventre*, 18va.
Gloria tibi Domine qui scandis super aethera, doxologia hymni *Hymnum canamus*, 51ra, 51rb, et hymni *Jesu nostra*, 50vb.
Gloria tibi Domine qui surrexisti a mortuis, doxologia hymni *Ad coenam*, 46vb.

GRADUALIA IN MISSA

A summo caelo, *Caeli enarrant*, 15va.
Ad Dominum, *Domine libera*, 33vb, 56vb.
Adjutor, *Quoniam*, 27ra.
Adjutor meus, *Confundantur*, 33rb.
Adjuvabit, *Fluminis*, 87vb.
Angelis suis, *In manibus*, 30vb.
Anima nostra, *Laqueus contritus est*, 20vb, 101rb.

Beata gens, Verbo Domini, 35vb, 65ra.
Beatus vir, Potens, 87va, 111ra, 112va, 112vb, 116rb.
Benedicamus Dominum, In Domino laudabitur, 60ra.
Benedicamus Patri, Benedictus es, 55vb.
Benedicite Dominum, Benedic, 113vb.
Benedicta, gr. in festis B.M.V., a Purificatione usque ad Adventum, 28vb.
Benedictus Dominus, Suscipiant montes, 24rb.
Benedictus qui venit, A Domino factum est istud, 18rb, 22ra.
Bonum est confidere, Bonum est sperare, 36ra, 61ra.
Bonum est confiteri, Ad annuntiandum, 33vb, 61va.
Christus factus est, Propter quod, 29ra, 39va, 111va.
Clamaverunt, gr. in festo Cosmae et Damiani, 113rb.
Constitues, Pro patribus, 69vb, 72vb, 100ra, 101va, 109ra, 123rb, 123va.
Convertere Domine, Domine refugium, 32va, 58ra, 62ra, 62rb.
Custodi me Domine, De vultu tuo, 32rb, 59va.
Deus exaudi, Deus in nomine, 37ra.
Deus vitam meam, Miserere michi, 34va.
Diffusa est, Propter veritatem, 70va, 84va, 111vb, 121va.
Dilexisti, Propterea, 72rb, 102ra, 102va, 107rb, 126rb (annot.).
Dirigatur, Elevatio, 32ra, 65vb.
Discerne, Emitte, 37ra.
Dispersit, Potens, 106rb.
Domine Deus virtutum, Excita Domine, 15va.
Domine Dominus, Quoniam elevata, 59rb.
Domine praevenisti, Vitam, 71ra, 83vb, 108va, 110ra, 112rb, 114vb, 117ra, 119va, 124rb, 124va, 125va.
Domine refugium, Priusquam, 66va.
Ecce quam bonum, Sicut unguentum, 66vb, 99ra.
Ego autem, Judica Domine, 38rb.
Ego dixi, Beatus qui intelligit, 56va.
Eripe me, Liberator meus, 36vb.
Esto michi, Deus in te, 35va, 58rb.
Ex Sion species, Congregate, 14rb.
Exaltabo te, Domine Deus, 37rb.
Excita Domine, Qui regis, 15va.
Exiit sermo, Sed sic eum, 20rb.
Exsultabunt, Cantate Domino, 100va, 115va, 126vb.
Exsurge Domine, gr. in feria secunda majoris hebdomadae, 38ra.
Exsurge Domine, Deus auribus, 35va.
Exsurge Domine, In convertendo, 34rb.
Fuit homo, Ut testimonium, 98rb.
Gloriosus Deus, Dextera tua, 84ra, 97ra, 97va, 98ra, 103va, 113ra, 117va, 124vb.
Haec dies, Benedictus, 46ra.
Haec dies, Confitemini Domino, 44rb.
Haec dies, Dextera Domini, 45vb.
Haec dies, Dicant nunc, 45va.
Haec dies, Dicat nunc, 45rb (annot.).
Haec dies, Lapidem, 46rb.
Hodie scietis, gr. in vigilia Nativitatis Domini, 17ra.
In Deo speravi, Ad te Domine, 34vb, 59vb.
In omnem terram, Caeli enarrant, 69ra, 69rb, 99va.
In sole posuit, A summo caeli, 15va.
Inveni David, Nichil, 83va, 110ra, 114vb, 121ra.
Jacta, Cum clamarem, 33rb, vide infra *Jacta cogitatum, Dum clamarem*.
Jacta cogitatum, Dum clamarem, 29vb (annot.), 32va, 57rb, 62rb, vide supra *Jacta, Cum clamarem*.

Juravit Dominus, Dixit Dominus, 83ra, 88vb, 89vb, 91ra, 125rb.
Justorum animae, Visi sunt, 98ra, 101ra, 107ra.
Justus non conturbabitur, Tota die, 88rb, 107ra.
Justus ut palma, Ad annuntiandum, 72va, 109vb, 112rb, 122vb, 123vb.
Laetatus sum, Fiat pax, 35rb, 65rb.
Liberasti, In Deo, 67va.
Locus iste, Deus cui, 122rb.
Miserere mei Deus, Misit de caelo, 29va.
Miserere michi, Conturbata, 34vb.
Misit Dominus, Confiteantur Domino, 26ra.
Ne avertas, Salvum me fac, 38rb.
Nimis honorati, Dinumerabo, 89rb, 103ra, 117rb.
Oculi omnium, Aperis tu, 34vb, 55ra, 66ra.
Omnes de Saba, Surge illuminare, 23ra, 23vb.
Os justi, Lex Dei, 90ra, 104vb, 105vb, 109rb, 114ra.
Ostende nobis Domine, Benedixisti Domine, 15va.
Pacificus, Vidisti Domine, 37rb, 37va.
Posuisti Domine, Desiderium, 85ra, 108rb, 110vb, 119rb.
Priusquam, Misit Dominus, 98vb.
Probasti Domine, Igne me, 106vb.
Prope est Dominus, Laudem Domini, 15rb, 16ra, 71va, 90vb.
Propitius esto, Adjuva nos, 32va, 33va, 57va, 62ra, 62rb.
Propter veritatem, Audi filia, 103rb, 108ra, 110vb.
Protector noster, Domine Deus virtutum, 31vb, 32va, 57vb, 62rb.
Qui operatus, Gratia Dei, 85vb.
Qui sedes Domine, Qui regis Israel, 14vb.
Quis sicut, Suscitans, 62ra.
Respice Domine, Exsurge Domine, 35vb, 60vb.
Sacerdotes, Illuc producam, 102ra, 103va, 106ra, 116ra, 125vb.
Salvum fac, Auribus percipe, 32va.
Salvum fac populum tuum, Ad te Domine, 33va.
Sciant gentes, Deus meus, 27rb.
Sederunt principes, Adjuva me Domine, 19va.
Si ambulem, Virga tua, 35ra.
Specie tua, Propter veritatem, 83vb (annot.), 86ra, 126rb.
Speciosus forma, Eructavit, 21rb, 104va.
Suscepimus, Sicut audivimus, 87rb.
Tenuisti, Quam bonus, 37bisva.
Tibi Domine, Ut quid Domine, 36ra.
Timebunt gentes, Quoniam aedificavit Dominus, 26rb, 61vb.
Time te Dominum, Inquirentes, 105rb, 106ra, 115vb, 116vb, 118ra.
Tollite, Dixit Dominus, 18ra.
Tollite, Quis ascendit, 15rb.
Tollite hostias, Revelabit, 37rb.
Tribulationes, gr. in fer. IV Quat. Temp. vernalium, 32rb.
Tu es Deus, Liberasti, 27vb.
Unam petii, Ut videam, 29vb, 30ra.
Universi, Vias tuas, 12va.
Venite filii, Accedite ad eum, 35vb, 58rb.
Viderunt omnes fines terrae, Notum fecit Dominus, 18vb, 21vb.
Vindica Domine, gr. in communi plurimorum martyrum, 97vb, 109vb, 111ra, 117ra, 119ra.
Gratias ago, v. antiphonae Interrogatus, 106va.

Haec dicit Dominus Deus, conclusio lectionum ex Prophetis, 9vb, 17va, 22va, 36rb, 38vb, 66rb, 66vb.

Haec dies, gr. in officio hebdomadae paschalis, 43vb, 44ra, 44va, 45ra, 45rb, 46rb, 46va.

Haec nobis praecepta, pass. ex praefatione *Qui invisibili potentia* ad benedictionem fontis, 43ra.

Hanc igitur oblationem, or. in canone missae: in feria V in Coena Domini, 39va, in festo Paschae, 43va, 44rb, in festo Pentecostes, 52va, 53rb, 53va (annot.).

Hoc est nomen, rep. in responsorio *Ecce dies venient*, 10ra.

Hoc largire, doxologia hymni *O quam glorifica*, 107vb, 108ra.

Hodie beata Virgo, v. antiphonae *Responsum* ad process. Purificationis B.M.V., 87ra.

Hodie cantandus, tropus introitus *Puer natus est nobis* ad tertiam missam Nativitatis Domini, 18vb.

Hodie illuxit, v. responsorii *Hodie nobis de caelo*, 17va.

Hodie per totum mundum, rep. in responsorio *Hodie nobis de caelo*, 17va.

Hostem repellas, str. hymni *Veni creator*, 52va, 53rb.

Hujus Christe, str. litaniae noricae in vigilia Pentecostes, 52rb.

Humano generi, rep. in responsorio *Hodie nobis caelorum rex*, 17va.

Humilitate capita vestra Deo, invitatio ante orationem super populum, 29va.

HYMNI IN OFFICIO ET IN PROCESSIONIBUS

A solis ortus, 19ra-19va, 21rb, 21vb, 28rb, 68ra, 86rb-86vb, 87rb.

Ad coenam, 46va-47ra, 47va, 48ra, 48rb, 48vb.

Adam vetus, str. hymni *Agnoscat omne saeculum*, 19ra.

Adest sacrata praesulum, 101vb, 102ra, 125va, 126ra.

Agnoscat omne saeculum, 17rb, 18va, 68ra.

Ales diei, 65ra, 65rb, 66va, 67ra, 67rb, 68ra (annot.).

Ardua spes, 49rb, 49vb.

Audi benige conditor, 30ra, 30vb, 32vb.

Audi precantis, 95va, 96ra, 97rb (annot.).

Aurea luce, 99vb, 100ra.

Aurora, hymnus ad laud. T.P., 46vb.

Ave Catharina, 121rb.

Ave maris stella, 28va, 71rb-71vb, 90rb-90vb, 110rb-110vb.

Christe cunctorum, 121vb, 122rb, 122va.

Christe qui lux es, 30ra.

Christe sanctorum, 113rb, 113vb.

Clarum decus, 34ra, 35rb.

Conditor, hymnus ad vesp. Tempore Adventus, 9ra, 13va, 16vb.

Cultor Dei memento, 36rb.

Deus creator omnium, 24ra, 26rb, 27va, 58vb, 64vb.

Deus tuorum militum, 115va, 115vb.

Doctor egregie, str. hymni *Aurea luce*, 85rb, 85vb.

Ecce jam noctis, 68ra (annot.).

En martyr, 106va, 106vb.

Exsultet caelum, 20rb, 72vb, 73ra, 92rb, 93ra, 93va, 95ra, 102vb, 109ra, 112va, 112vb, 116rb, 117rb, 122vb, 123rb.

Fit porta, 19ra, 28rb, 28va, 68rb, 71rb, 86rb, 90vb, 107va, 110rb.
Fundator orbis, 115ra.
Gaude mater, 105va.
Gaude sacrata, 69rb, 70ra.
Gloria laus, 37bisva.
Gratuletur, hymnus ad I vesp., 70ra, et ad primam, 70va (annot.), et ad II vesp. Barbarae, 70va.
Hostis Herodes, str. hymni *A solis ortus*, 22rb, 22vb-23rb, 23vb, 68rb.
Hymnum canamus, 50va, 51ra, 51rb, 51vb, 68rb.
Hymnum cantemus, 112ra, 112rb.
Inventor rutili, 42rb.
Iste confessor, 83va, 89va, 89vb, 91rb, 119rb, 121ra, 125ra, 125rb.
Jam bone pastor, str. hymni *Aurea luce*, 88va, 88vb, 103vb.
Jam lucis, 10rb, 26vb, 55va, 121va (annot.).
Jerusalem, hymnus ad utrasque vesp. Undecim Milium Virginum, 116va, 116vb.
Jesu corona virginum, 72ra, 84rb, 87vb, 89vb, 91ra (annot.), 120va, 126ra, 126va.
Jesu nostra redemptio, 46vb, 50vb, 68rb.
Jesu salvator saeculi, 68rb, 117va, 117vb, 118rb.
Lucis creator optime, 24vb, 27ra, 27va, 28ra, 59rb, 66va.
Lucis hujus festa, 103ra, 103rb (annot.).
Magne pater, hymnus ad I vesp. Augustini, 109ra.
 hymnus ad utrasque vesp. Nicolai, 70va, 71ra.
Maria ventre, str. hymni *Agnoscat omne saeculum*, 18va.
Martyr Dei, 19vb, 84vb, 85ra, 92rb, 93ra, 109va, 109vb, 120vb, 123vb, 124rb.
Mathia juste duodeno, 89ra, 89rb.
Nunc convexa, 104vb, 105rb.
Nunc sancte nobis, 10rb, 55va.
O lux beata, 55rb, 56ra, 56va, 57ra.
O nata lux, 68rb, 104ra-104vb.
O Nazarene, 30rb, 32vb.
O quam glorifica, 107rb, 107vb, 108ra.
Pange Christo, 120ra, 120rb.
Pange lingua . . . corporis, 41rb, 54va-55ra, 68rb.
Pange lingua . . . proelium, 36va, 37vb, 37bisvb, 38ra, 38rb.
Presepe poni, str. hymni *Agnoscat omne saeculum*, 18va.
Proles de caelo, 114va.
Rector potens, 13va, 55va.
Rerum Deus, 13va, 55vb.
Rex gloriose martyrum, 20vb, 83vb, 92ra, 124va, 124vb, 126vb.
Rex sanctorum, 52rb.
Salve crux sancta, 93vb, 94ra, 94va, 111rb, 111va.
Salve festa dies, 11va, 44rb, 47ra, 49ra (annot.), 51rb, 51vb, 53ra, 54rb, 94rb, 104va.
Sanctorum meritis, 83vb, 92ra, 99ra, 112vb, 115rb (annot.), 124va, 124vb, 126va.
Sic ter quaternis, 33vb, 34rb, 35ra, 35rb.
Sidus solare, 102rb, 102va.
Summi largitor, 34ra.
Te lucis ante terminum, 24ra, 68va.
Ut queant laxis, 98va, 98vb.
Veni creator, 52va-53rb, 68rb.
Veni redemptor gentium, 9va, 17rb, 68ra, 68rb, 69va, 90rb.
Verbum supernum, hymnus ad laud. Tempore Adventus, 10ra, 14vb, 16ra.
Vexilla, hymnus ad vesp. Tempore Passionis, 36ra, 36vb, 37va, 37bisva-38va.

Ideoque, v. responsorii *Quomodo fiet istud*, 15vb.
Immola Deo, invitatio ad offerendum calicem in missa, 15vb.
In auro, rep. in responsorio *Tria sunt munera*, 22rb.
In diebus illis, v. responsorii *Ecce dies venient*, 10ra.
In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, pass. ex praefatione *Qui invisibili potentia ad benedictionem fontis*, 43ra.
In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti fecundetur et sanctificetur fons iste, or. ad infusionem chrismatis in fontem, 43rb.
In omnem terram, v. responsorii *Omnes apostolorum*, 119ra (annot.).
In populo Israel, rep. in responsorio *Aspiciens*, 9vb.
Indulgentiam, formula absolutionis, 29rb, 134va.
Initium sancti evangelii secundum Lucam, formula pro initio evangelii, 98rb.
Intellectus, v. responsorii brevis *Initium sapientiae*, 59ra.

INTROITUS ANTIPHONAE IN MISSA

Accipite, Attendite, 53va.
Ad te levavi, Vias tuas, 12rb.
Adorate Deum, Dominus regnavit, 26rb, 74rb, 75ra.
Aqua sapientiae, Confitemini, 45va.
Audivit Dominus, Exaudiat te, 29vb, 30ra.
Benedicite, Benedic, 113va.
Benedicta sit, Benedicamus Patri, 55vb.
Cantate Domino, Salvavit sibi, 48vb.
Caritas Dei, Domine Deus salutis, 54ra.
Cibavit eos, Exsultate, 53rb, 54vb.
Circumdederunt me, Diligam te, 27ra.
Clamaverunt, Benedicam, 97ra.
Confessio et pulchritudo, Cantate Domino, 32rb, 106vb.
Da pacem Domine, Laetatus, 65rb.
De necessitatibus meis, Ad te Domine, 32rb, 32va.
De ventre, Bonum, 98vb.
Deus dum egredieris, Exsurgat, 53va.
Deus in adiutorium, Avertantur, 33va, 60ra.
Deus in loco, Exsurgat Deus, 59vb.
Deus in nomine, Quoniam alieni, 35va.
Dicit Dominus, intr. in festo Clementis, 121ra.
Dicit Dominus, Caeli enarrant, 99rb.
Dicit Dominus: ego cogito, Benedixisti, 67va, 67vb.
Dilexisti, Eructavit, 72rb.
Dispersit dedit, Beatus vir, 106rb.
Domine in tua misericordia, Usquequo, 56rb.
Domine ne longe, Deus Deus meus, 37bisva.
Domine refugium, Priusquam, 32ra.
Dominus dixit ad me, Quare fremuerunt, 18ra.

Dominus fortitudo, Ad te Domine, 58ra.
Dominus illuminatio, Unam petii, 57va.
Dominus secus, Caeli enarrant, 69ra, 69rb.
Dum clamarem, Exaudi orationem, 59va.
Dum clamarem, Exaudi Deus orationem meam, 29vb.
Dum medium silentium, Dominus regnavit, 21ra, 21rb, 28rb.
Dum sanctificatus, Benedicam Dominum, 35vb.
Ecce advenit, Deus iudicium tuum, 23ra, 23vb.
Ecce Deus, Deus in nomine, 59rb.
Ecce oculi, Exsultate iusti, 95va.
Eduxit, intr. in fer. VI infra oct. Paschae, 46rb.
Eduxit Dominus, Confitemini, 46va.
Ego autem, intr. in fer. VI post dom. II in Quadragesima, 33vb.
Ego autem, In te Domine, 34vb.
Ego autem, Quid gloriaris, 72va, 112rb, 122vb.
Ego clamavi, Exaudi Domine, 34va.
Esto michi, In te Domine, 11rb, 27vb, 117va.
Etenim sederunt, Beati immaculati, 19va.
Ex ore infantium Deus, Domine Dominus noster, 20vb.
Exaudi Deus, intr. in fer. III post dom. IV in Quadragesima, 35va.
Exaudi Domine, Dominus illuminatio, 51vb, 57vb.
Exaudivit, intr. in Rogationibus, 49rb, 92va.
Exclamaverunt, Exsultate, 93rb.
Exspecta, Dominus illuminatio, 37ra.
Exsultate Deo, Buccinate, 62ra.
Exsurge, Deus auribus, 27rb.
Fac mecum Domine, Inclina Domine, 34vb.
Factus est Dominus, intr. in dom. II post Trinitatem, 56vb.
Gaudeamus, intr. in festo Mariae Magdalenae, 102va.
 intr. in festo Annae, 103rb.
 intr. in festo Nativitatis B.M.V., 110va.
 intr. in festo Lamberti, 112rb.
 intr. in festo Catharinae, 121va.
Gaudeamus omnes, Eructavit cor meum, 70va, 71va, 87vb, 108ra.
Gaudeamus omnes, Exsultate iusti, 102ra, 105ra, 105rb, 116vb, 118ra, 126vb.
Gaudete in Domino, Benedixisti, 14vb.
Gloria et honore, intr. in festo Gorgonii, 110vb.
Hodie scietis, Domini est terra, 17ra.
In Deo laudabo, Miserere, 34va.
In excelso throno, intr. in dom. I post oct. Epiphaniae, 24rb, 74ra.
 intr. in festo Transfigurationis Domini, 104va.
In medio ecclesiae, Bonum est confiteri, 20rb.
In nomine Domini, Domine exaudi, 38rb.
In virtute tua, Quoniam praevenisti, 88rb, 111ra, 119ra.
In voluntate, Beati immaculati, 66va, 67vb.
Inclina, Laetifica, 61va.
Intret in conspectu, Deus venerunt, 84ra, 103va, 115va, 117ra, 119ra, 124vb.
Intret oratio mea, Domine Deus salutis, 32va.
Introduxit, Confitemini, 45rb.
Invocavit me, Qui habitat, 30va, 104rb.
Jubilate, Dicite Deo, 48rb.
Judica Domine, Effunde, 38ra.
Judica me, Emitte lucem, 36va.
Judicant sancti, Exsultate iusti, 100va, 111ra.
Iusti epulentur, Exurgat Deus, 107ra.
Iustus es Domine, Beati immaculati, 65ra.

Justus non conturbabitur, intr. in vigilia unius martyris, 123vb.
Justus ut palma, Bonum est confiteri, 104vb, 107ra, 109va, 109vb.
Laetabitur justus, Exaudi Deus, 85ra, 108va, 124rb.
Laetare Jerusalem, Laetatus sum, 26va, 31rb, 31va, 35rb, 128ra.
Laetetur cor, Confitemini Domino, 35vb, 62ra.
Laudate pueri, Sit nomen, 101rb.
Lex Domini, Caeli enarrant, 33vb.
Liberator meus, Diligam te, 37ra.
Loquebar, Beati immaculati, 102ra, 126rb.
Loquebar, Eructavit, 83vb.
Loquetur, Benedixisti, 98ra.
Lux fulgebit hodie, Dominus regnavit, 18rb, 22ra, app. III (1ra).
Me exspectaverunt, Beati immaculati, 84va.
Meditatio cordis, Caeli enarrant, 36ra.
Memento nostri Domine, Peccavimus cum patribus nostris, 16ra.
Michi autem, Domine probasti, 69vb, 72vb, 89rb, 101va, 102vb, 108vb, 117rb, 123rb, 123va.
Miserere michi, Conculcaverunt, 37ra.
Miserere michi, In te Domine, 37ra.
Miserere michi, Inclina, 61vb.
Misereris omnium, Miserere mei Deus, 29va.
Misericordia, Exsultare, 48rb.
Misericordias Domini, intr. in dom. I post oct. Paschae, 91va.
Multae tribulationes, Benedicam, 99ra, 113ra, 115vb.
Ne derelinquas nos, Domine ne in furore, 33va.
Ne timeas, Domine in virtute, 98rb.
Nos autem, Deus misereatur nostri, 29ra, 38ra, 38rb, 39va, 94rb, 111va.
Nunc scio, intr. in festo Petri et Pauli, 100ra.
Oculi mei, Ad te Domine, 26vb, 34rb, 55ra.
Omnes gentes, Subjecit, 49vb, 58ra, 58rb.
Omnia quae fecisti, Beati immaculati, 37rb, 66ra.
Omnis terra, Jubilate, 26ra, 74ra, 74vb.
Os justii, Noli aemulari, 83ra, 83va, 83vb, 105vb, 109rb, 110ra, 112va, 113vb, 114va, 116rb, 121ra, 125va.
Populus Sion, Qui regis, 14rb.
Probasti Domine, Exaudi Domine, 108rb.
Prope esto Domine, Beati immaculati, 15va.
Protector noster, Quam dilecta, 61ra.
Protexisti me, Exaudi Deus orationem meam cum deprecor, 91rb, 92rb, 92va, 93ra.
Puer natus est nobis, Cantate Domino, 18vb, 21vb, app. III (1ra).
Quasi modo, Exsultate, 47vb, 48va.
Redime me Domine, Judica me, 33rb.
Reminiscere, Ad te Domine, 32ra, 33ra.
Repleatur, In te Domine, 53vb.
Respice, intr. in dom. XIII post Trinitatem, 60vb.
Respice me, Ad te Domine, 57rb.
Resurrexi, Domine probasti, 44rb, app. III (1ra).
Rorate caeli desuper, Caeli enarrant, 15rb, 90vb.
Sacerdotes, intr. in festo Felicis, 103va.
 intr. in festo Sixti, 105vb.
 intr. in festo Marci, papae, 114vb.
Sacerdotes Dei, intr. in festo Gregorii, 89vb.
 intr. in festo Remigii, 114rb.
Sacerdotes tui, Memento, 73rb, 96va, 116ra, 125vb.
Salus autem, intr. in festo Marci et Marcelliani, 97vb.
Salus populi, Attendite, 34vb, 65va, 65vb.
Salve sancta parens, Sentiant omnes, 28rb, 28vb.

Sancti tui, Exaltabo, 92ra, 95rb.
Sapientiam, Exsultate, 97va, 101ra, 109vb (annot.), 113rb.
Scio cui, Domine probasti, 85vb.
Si enim credimus, intr. in exequiis, 134rb.
Si iniquitates, intr. in dom. XXII post Trinitatem, 66vb, 67vb.
Sicut oculi, Ad te levavi, 31vb.
Sitientes, intr. in sabbato post dom. IV in Quadragesima, 36ra.
Spiritus Domini, Exsurgat Deus, 53ra, 53vb.
Statuit ei, Misericordias Domini, 71ra, 83va, 87va, 88vb, 91ra, 95vb, 110ra, 117ra, 119va, 124rb, 125rb.
Suscepimus Deus, Magnus Dominus, 58rb, 87ra.
Terribilis, Dominus regnavit decorem, 122rb, app. III (1ra).
Tibi dixit, Dominus illuminatio, 33rb.
Timete Dominum, Benedicam, 106ra, 117rb.
Veni et ostende, Qui regis Israel, 15va.
Venite adoremus, Venite exsultemus, 62ra.
Venite benedicti, Cantate, 45vb.
Verba mea, Rex meus, 35ra.
Victricem, intr. in fer. V infra oct. Paschae, 46ra.
Viri Galilei, Omnes gentes, 51rb, app. III (1ra).
Vultum tuum, Eructavit, 86ra, 107rb, 111vb.

Inviolata, prosa responsorii *Gaude Maria*, 86va, 87rb, 107va, 108ra.

INVITATORIA IN OFFICIO NOCTIS

Ad Dominum, 89va.
Adoremus, inv. in festo Andreae, 69va.
 inv. in festo Barbarae, 70rb.
 inv. in festo Cathedrae Petri, 88va.
Adoremus Dominum, inv. in feria V per annum, 25rb.
 inv. in dom. III in Quadragesima, 34ra.
 inv. in dom. XVI post Trinitatem, 61va.
Adoremus regem, inv. in festo Johannis, evangelistae, 19vb.
 inv. in festo Transfigurationis Domini, 104ra.
 inv. in festo Inventionis Stephani, 105ra.
Adoretur, inv. in festo Catharinae, 121rb.
Adsunt, inv. in festo Dominici, 105va.
Aeternum, inv. in festo Lamberti, 112ra.
Alleluia, alleluia, alleluia, 43vb, 45rb, 46ra, 47rb, 91rb.
Alleluia, Regem apostolorum, 92rb, 93rb, 95ra.
Alleluia, Regem ascendentem, 50vb.
Alleluia, Regem martyrum, 92ra.
Alleluia, Spiritus Domini, 52vb.
Angelorum regi, 113rb.
Ave Maria, 28va, 90rb.
Beatus Stephanus, 19rb.
Christum regem, 54va, 99vb.

Christus apparuit nobis, 23va.
Christus natus est nobis, 17va, 21rb.
Circumdederunt me, 133vb, 134ra.
Confessorum regem, 70vb.
Corde et voce, 110rb.
Deum verum, 55rb.
Dominum Deum verum, 25vb.
Dominum qui fecit nos, 25va, 35ra, 64vb, 65rb.
Dominum qui venturus est, 9va.
Ecce venit, inv. in festo Purificationis B.M.V., 86rb.
Ecce venit rex, 14va.
Eia pervigiles, 71rb.
Filiae Sion, 122ra.
Hodie scietis, 16vb.
Hodie si vocem, 66rb.
In assumptione, 107va.
In manu tua, 25rb, 32vb, 61ra.
In sanctorum, 115rb.
Innocentiae, inv. in festo Innocentium, 20rb.
Ipsi vero, 37va.
Jubilando, inv. in festo Annae, 103ra.
Jubilemus Deo, 24vb.
Justus florebit, 114ra.
Laudemus regem, 116va.
Magnus Dominus, 109ra.
Non sit vobis vanum, 30ra.
Populus Domini, 36rb.
Praeoccupemus, inv. in festo Martini Turonensis, 119rb.
Praeoccupemus faciem Domini, 25ra, 26va, 58vb.
Quadraginta annis, 38ra.
Qui confessorum, 115ra.
Quibus juravi, 38rb.
Quoniam Deus, 27va, 60va.
Regem confessorum, 125ra.
Regem martyrum, 115va, 123vb, 124va.
Regem praecursoris, 98va.
Regem regum, 101vb, 117va, 125va.
Regem sempiternum, 106va.
Regem Servatii, 95va.
Regem venturum Dominum, 13vb.
Regem virginum, 126ra.
Regi Deo, 120ra.
Regi quae fecit, 114va.
Regi regnorum, 102rb.
Rex noster, 14ra.
Surgite pervigiles, 89ra.
Surgite vigilemus, 15vb.
Surrexit Dominus vere, 45ra, 45va, 46ra, 46rb.
Ubi tentaverunt me, 37bisvb.
Venite adoremus, inv. in festo Inventionis sanctae Crucis, 93vb.
Venite adoremus regem apostolorum, 72vb, 85va, 123ra.
Venite adoremus regem confessorum, 125ra.
Venite adoremus regem martyrum, 123vb, 124va.
Venite adoremus regem virginum, 126ra.
Venite exsultemus, 24ra, 56ra.
Vigilate animo, 15ra.

Vincentum mundum, 84vb.
Virgineae castitatis, 84rb (annot.), 87vb, 120va.

Isaias, str. hymni *Agnoscat omne saeculum*, 18va.
Ite missa est, conclusio missae, 10ra, 12va, 18rb, 20va, 22rb, 24va, 43va, 47vb, 52va (annot.), 68vb, 69rb, 83va, 87rb, 87va, 90vb, 100rb, 108va, 119vb.
Ite obviam, rep. in responsorio *Aspiciens*, 9vb.

LITTERA: J

Jam nata lux, str. hymni *Adam vetus*, 19ra.
Jam prima dies, distichon pro mense januario, app. VI (2v).
Jube Domine, v. ad petendum benedictionem, 38vb.
Junius in decimo, distichon pro mense junio, app. VI (5r).

LITTERA: K

Kyrie eleison, invocatio in missa et in officio, 12rb, 18ra, 18rb, 35rb, 41vb, 42rb, 42vb-43va, 44va, 45rb, 45vb, 46va, 50ra, 52rb.
Kyrie eleison, v. tropi post laud. in triduo sacro, 39rb, 40vb.

LITTERA: L

Lapidem, v. gradualis *Haec dies*, 46rb.
Laudes tibi nos, doxologia hymni *O nata lux*, 104ra-104vb.
Laus tibi Christe, loco *Alleluia*, ad missam Innocentium, 20vb.
Laus tibi Domine rex aeternae gloriae, loco *alleluia*, in initio horarum post dom. in Septuagesima, 26va, 41vb.
Lavabo inter innocentes (Ps. XXV, 6), v. psalmi *Libera me Domine* in missa, 12vb.

LECTIONES SCRIPTURAE IN MISSA

Angelus Domini (Dan., III, 49), 15va, 32va, 54ra, 62rb.
Apprehendent septem mulieres (Is., IV, 1), 42va, 52ra.
Ascende ad me (Ex., XXIV, 1), 32rb.
Audi Israel (Bar., III, 9), 52ra, 52rb.
Clamabunt ad Deum (Is., XIX, 20), 15va.
Dicite filiae Sion (Is., LXII, 11), 38rb.
Dixit Dominus ad Moysen (Lev., XXVI, 3), 54ra.
Dixit Dominus ad Moysen et Aaron (Ex., XII, 1), 40vb.
Dixit Moyses: Audi Israel (Deut., XXVI, 1), 54ra.
Dixit Moyses filiis Israel (Deut., XI, 22), 32va.
Dixit Salmon (Sap., I, 1), 53vb.
Domine Deus noster (Mich., VII, 14), 62rb.
Ecce dies venient (Amos, IX, 13), 62ra.
Effundam (Joel, II, 28), 54ra.
Factum est (Ex., XIV, 24), 42va.
Factum est verbum Domini (Zach., VIII, 14), 62rb.

Haec dicit Dominus (Is., XLV, 1), 15va.
Haec est hereditas (Is., LIV, 17), 42vb.
In diebus illis dixit Isaias (Is., II, 2), 15rb.
In principio (Gen., I, 1), 42va.
In tribulatione sua (Os., VI, 1), 40vb.
Laetabitur deserta (Is., XXXV, 1), 15va.
Locutus est Dominus ad Moysen (Lev., XXIII, 9), 54ra.
 (Lev., XXIII, 26), 62rb.
Locutus est Moyses ad Dominum (Deut., XXVI, 15), 32va.
Miserere nostri Deus (Eccli., XXXVI, 1), 32va.
Orationem faciebant (II Mach., I, 23), 32va.
Propter hoc sciet populus meus (Is., LII, 6), 18vb.
Propter Sion (Is., LXII, 1), 17ra.
Quinto decimo die (Lev., XXIII, 39), 62rb.
Sanctificabo nomen meum (Ezech., XXXVI, 23), 35vb.
Scriptis Moyses (Deut., XXXI, 22), 52ra.
Spiritus Domini super me (Is., LXI, 1), 18rb.
Super montem excelsum (Is., XL, 9), 15va.
Tentavit Deus Abraham (Gen., XXII, 1), 52ra.

LECTIONES SCRIPTURAE IN OFFICIO NOCTIS

Arphaxad rex Medorum (Judith, I, 1), 61va.
Consolamini (Is., XL, 1), 17va.
Consurge (Is., LII, 1), 17va.
Diligite justitiam qui judicatis terram (Sap., I, 1), 59vb.
Ducta est regina Esther (Esth., II, 16), 63ra.
Erat Judith vidua relicta (Judith, VIII, 4), 62vb.
Factum est postquam percussit Alexander (I Mach., I, 1), 65ra.
Fratribus Judaeis (II Mach., I, 1), 65vb, 66ra.
Fuit vir unus de Ramathaim (I Reg., I, 1), 56ra (annot.).
In diebus illis misit Herodes (Act., XII, 1), 103vb.
Omnes sitientes (Is., LV, 1), 22va.
Omnis sapientia a Domino est (Eccli., I, 1), 60ra, 60rb.
Parabola Salomonis (Prov., I, 1), 59ra.
Primo tempore (Is., IX, 1), 17va.
Saulus in hoc spirans (Act., IX, 1), 85va.
Tobias ex tribu Nephthali (Tob., I, 1), 61rb.
Vir erat in terra Hus (Job, I, 1), 60va.
Visio Isaiae (Is., I, 1), 9vb.
Vox ecclesiae optantis Christi adventum (Cant. I, 1), 110rb.

Actum est (Translationis Servatii), 97rb (annot.).
Audi fabulam (Johannis, evangelistae), 20ra.
Audivimus apostolum dicentem (Allationis sanctae Crucis), 116rb.
Beati mites quoniam ipsi hereditate possidebunt terram (Octavae Omnium Sanctorum), 119ra.
Beatum Thomam (Thomae), 72vb.
Benignus et clemens (De communi unius apostoli), 123ra.
Celebramus (Transfigurationis Domini), 104ra.
Celebrato proximo die (Epiphaniae Domini), 22va.
Cogitis me, o Paula (Assumptionis B.M.V.), 107va.
Convenio vos, o Judaei (Dominicae IV in Adventu), 15vb.
Cum in toto mundo virgineus (Octavae Agnetis), 86ra.
Cum orasset Judas (Inventionis sanctae Crucis), 94ra.
Cum per universam (Luciae), 72rb.
Cupientes (Dominicae infra oct. Natalis Domini), 21ra.
Decursis (Feriae VI in Parasceve), 40va (annot.).
Dedicatur novus ab infantibus sermo (Innocentium), 20va.
Dignitas humanae (Dominicae in Septuagesima), 26va (annot.).
Diximus (Cathedrae Petri), 88va.
Dominicus sermo (De communi unius confessoris), 125ra.
Et ecce homo erat (Purificationis B.M.V.), 86va.
Exsultemus in Domino (Nativitatis Domini), 17vb.
Exsultent virgines (Purificationis B.M.V.), 86va.
Extorsisti michi (Trinitatis), 54rb, 55rb (annot.).
Fides est (Dominicae in Quinquagesima), 27va.
Gloriosissimos (Octavae Petri et Pauli), 101ra.
Heri celebravimus (Stephani), 19rb.
Hodie dilectissimi omnium sanctorum sub una sollemnitate (Octavae Omnium Sanctorum), 118vb.
Hodie nobis (Decollationis Johannis Baptistae), 109va.
Igitur quoniam in hoc tempore (Dominicae I in Adventu), 9vb.
Immensa largitatis (Sacramenti), 54va, 55ra.
Laeitia quanta sit (Feriae II ante Nativitatem Domini), 16va.
Legimus in ecclesiasticis historiis (Omnium Sanctorum), 117vb.
Legimus in prophetis (Feriae II et feriae III in Rogationibus), 49va, 49vb.
Legimus sanctum Moysen (Dominicae III in Adventu), 14va.
Licet nobis (Dominicae I in Quadragesima), 30rb.
Magnum Jeremiae (Dominicae in Passione), 36rb.
Memoriam (Michaelis archangeli), 113rb.
Mittitur a Jacob patre (Dominicae III in Quadragesima), 34ra.
Narrat sancta ecclesia (Dedicationis ecclesiae), 122ra.
Natalis Domini (Nativitatis Domini), 17va.
Nemo nesciat (Dominicae in Sexagesima), 27rb.
Novem ordines (Omnium Sanctorum), 117vb.
Operae pretium (Translationis Martini Turonensis), 100vb.
Portabat Rebecca (Dominicae II in Quadragesima), 32vb.
Post beatam (Feriae VI et sabbati infra oct. Ascensionis Domini), 51va.
Psalmi vicesimi (Dominicae in Palmis), 37va.
Psalmus qui debet (De communi unius martyris), 123vb.
Pudicitiam (De communi plurimarum virginum), 126vb.
Quamquam non dubitem (Circumcisionis Domini), 21va.
Quia beatae Mariae diem (Annuntiationis B.M.V.), 90rb.

Salvator noster (Nativitatis Domini), 17vb.
Scio quidem (Feriae V in Coena Domini), 39ra.
Semper quidem (Vigiliae Paschae), 42ra.
Sollemnitates (Nativitatis Johannis Baptistae), 98va.
Stabat Moyses (Dominicae IV in Quadragesima), 35ra.
Sufficere nobis deberent (De communi plurimorum martyrum), 124va.
Superiore dominica (Dominicae II in Adventu), 14ra.
Tempore illo (Exaltationis sanctae Crucis), 111ra.
Venerabilis ac Deo cara Elisabeth (Elisabeth), 120ra.
Videte igitur (De communi unius virginis), 126ra.

Legem dedit qui, str. hymni *Presepe poni*, 18va.
Legem pone (Ps. CXVIII, 33), v. psalmi *Beati immaculati*, 10rb, 19rb, 44ra, 46va, 86vb.
Levate, responsio ad versum *Flectamus genua*, 41ra.
Libera nos quaesumus, or. post *Pater noster* in canone missae, 41vb.
Lux et decus, rep. in responsorio *Descendit de caelis*, 17va.

LITTERA: M

Manus tuae, v. responsorii *Bonum michi Domine*, 34rb.
Martis prima necat, distichon pro mense martio, app. VI (3v).
Melliflui, rep. in responsorio *Hodie nobis de caelo*, 17va.
Memento homo quia cinis es et in cinerem reverteris, formula pro imponendis cineribus in Capite jejunii, 29va.
Mirabilia (Ps. CXVIII, 129), v. psalmi *Beati immaculati*, 13va, 19ra, 44va.
Misereatur tui, formula absolutionis, 134va.
Miserere, v. antiphonae II ad laud. Trinitatis *O beata et benedicta*, 55va.
 v. antiphonae IV ad laud. Trinitatis *O vera summa*, 55va.
Missa Resurrexi, distichon pro celebratione missae certo tempore, app. III (1ra).
Mitte sanctum, v. litaniae noricae in vigilia Pentecostes, 52rb.
Monstra te, str. hymni *Ave maris stella*, 90va.
Mortem autem crucis, v. tropi post laud. in triduo sacro, 39rb.

LITTERA: N

Nobis, str. hymni *Pange lingua . . . corporis*, 54vb.
Nolite metueret, rep. in responsorio *Sedit angelus*, 44rb.
Novum genus, str. hymni *Hostis Herodes*, 22rb.
Numquam Te sine Glo, distichon pro cantando *Te Deum* et *Gloria in excelsis*, app. III (1ra).
Nuntia nobis, rep. in responsorio *Aspiciens*, 9vb.

LITTERA: O

O crux, str. hymni *Vexilla regis*, 36ra.

Ad te Domine levavi, 29vb, 33va, 59va.
Ad te levavi, 12vb.
Angelus Domini, 45rb, 47vb.
Anima nostra, 20vb, 98ra, 101rb, 107ra.
Ascendit Deus, 50ra, 51vb.
Ave Maria, 16ra, 28vb, 71vb, 90vb, 107rb.
Benedic anima mea, 32va, 62ra.
Benedicam Dominum, 33rb, 57vb.
Benedicite gentes, 35vb.
Benedictus es, off. in fer. VI post dom. in Passione, 37rb.
 off. in sabbato post dom. in Passione, 37va.
Benedictus es Domine, off. in dom. in Quinquagesima, 27vb.
Benedictus qui venit, 46va.
Benedictus sit Deus, 55vb.
Benedixisti Domine, 14vb.
Bonum est, 27ra.
Confessio, off. in festo Laurentii, 106vb.
Confirma, off. in dom. Pentecostes, 53ra.
 off. in fer. V infra hebd. Pentecostes, 53vb.
Confitebor Domino, 49rb.
Confitebor tibi, 36vb.
Confitebuntur, off. in communi plurimorum martyrum T.P., 92ra, 93rb, 95va.
Confortamini, off. in fer. IV Quat. Temp. hiemalium, 15rb.
Constitues eos, 100ra, 109ra, 123va.
Custodi me Domine, 38rb.
De profundis, 67va.
Deus Deus, 48rb.
Deus enim firmavit, 18rb, 21rb, 22rb.
Deus tu convertens, 14rb, 15va.
Dextera Domini, 26rb, 34va, 39va.
Diffusa est, 102va.
Domine ad adjuvandum me, 35vb.
Domine convertere, 37ra, 56vb.
Domine Deus, off. in sabbato Quat. Temp. vernalium, 32vb.
 off. in sabbato Quat. Temp. autumnalium, 62rb.
 off. in Dedicatione ecclesiae, 122rb.
Domine exaudi, 38va.
Domine fac mecum, 34vb.
Domine in auxilium meum, 33vb, 61vb.
Domine vivifica, 29vb, 30ra.
Elegerunt, off. in festo Stephani, 19va.
Emitte Spiritum, 52va, 53vb, 54ra.
Eripe me, off. in fer. IV post dom. in Passione, 37rb.
 off. in fer. II majoris hebdomadae, 38ra.
Erit vobis, 46rb (annot.).
Exaltabo te, 29va, 59vb.
Exaudi Deus, 34va.
Exspectans, off. in dom. XV post Trinitatem, 61va.
Exspectavit Dominum, 35va.
Exsulta satis, 15vb.
Exsultabunt, off. in communi plurimorum martyrum, 97vb, 101ra, 117ra.
Factus est Dominus, 36ra.
Filiae regum, 83vb.

Gloria et honore, 69rb, 72va, 83rb, 85ra, 98rb, 112rb, 119rb, 122vb.
Gloriabuntur, off. in communi plurimorum martyrum, 99ra, 100va, 111ra.
Gressus meos, 35ra.
Illumina, off. in sabbato post dom. II in Quadragesima, 33vb.
 off. in dom. IV post Trinitatem, 57va.
Immittet angelum Dominus, 32rb, 61ra.
Improperium, off. in dom. in Palmis, 37bisvb.
In die resurrectionis, 46ra.
In omnem terram, 89rb, 101va, 103ra, 117rb.
In te speravi Domine, 32ra, 60vb.
In virtute tua, 88rb, 90ra, 107ra, 108rb, 109vb, 111ra, 123vb.
Intende voci, 34vb, 56va.
Intonuit de caelo Dominus, 45va, 53rb, 104va.
Inveni David servum, 73rb, 103va, 104vb, 106ra.
Jubilare Deo, off. in dom. I post oct. Epiphaniae, 24rb.
 off. in dom. II post oct. Epiphaniae, 26ra.
 off. in fer. II post dom. IV in Quadragesima, 35va.
 off. in dom. III post oct. Paschae, 48vb.
Justitiae Domini, 34rb, 59rb.
Justus ut palma, 20rb, 98vb.
Laetamini in Domino, 84ra, 97ra, 98ra, 106ra, 109vb, 115va, 118ra, 119ra, 124vb, 125vb.
Laetentur caeli, 18ra.
Lauda anima, 48va, 53vb.
Laudate Dominum, 35rb.
Levabo oculos, 31vb.
Meditabar off. in fer. IV post dom. I in Quadragesima, 32rb.
 off. in dom. II in Quadragesima, 33ra.
 off. in fer. IV Quat. Temp. autumnalium, 62ra.
Michi autem, 69vb, 73ra, 85vb, 99va, 123rb.
Mirabilis Deus, 95va, 97va, 103va, 105rb, 113ra, 113rb, 115vb, 117va.
Miserere michi, 33rb.
Offerentur, off. in communi virginum, 70va, 72rb, 84va, 86ra, 88ra, 102ra, 111vb, 116vb, 121va, 126rb, 126vb.
Oratio mea, 106rb.
Oravi Deum meum, 65ra.
Perfice, off. in dom. in Sexagesima, 27rb.
 off. in dom. VI post Trinitatem, 58ra.
Populum humilem, 36ra, 58rb.
Portas caeli, 45vb (annot.), 53va (annot.).
Posuisti Domine, 71ra, 87va, 112vb, 114ra, 124rb, 124va.
Precatus est Moyses, 33va, 60ra.
Protege Domine, 29ra, 94rb, 111va.
Recordare, off. in communi B.M.V., 28vb, 87rb, 108ra, 110vb.
Recordare mei, 66vb.
Recordare sancta mater, 103rb.
Reges Tharsis, 23ra, 23vb.
Repleti sumus, 91rb, 92rb, 92va, 93ra.
Sacerdotes, off. in festo Sacramenti, 55ra.
Sanctificavit Moyses, 65rb.
Scapulis suis, 30vb.
Si ambulavero, 34vb, 65vb.
Sicut in holocaustum, 58rb.
Sperent in te, 37ra, 57rb.
Stetit angelus, 113vb.
Super flumina, 37rb, 66ra.
Terra tremuit, 44rb.

Tollite portas, 17ra.

Tui sunt caeli, 18vb, 21vb.

Veritas mea, 83va, 83vb, 88vb, 89vb, 90ra, 91ra, 95vb, 96va, 105vb, 109rb, 110ra, 112rb, 114vb, 116ra, 116rb, 117ra, 119va, 121ra, 125rb, 125va.

Vir erat, 66va.

Viri Galilaei, 51rb.

Omnes sanctae virgines, viduae et continentes, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb, 43ra.

Omnes sancti, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb, 43ra.

v. litaniae noricae in vigilia Pentecostes, 52rb.

Omnes sancti angeli et archangeli, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.

Omnes sancti apostoli et evangelistae, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.

Omnes sancti confessores, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.

Omnes sancti martyres, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.

Ora, responsio in litaniiis sanctorum, 42vb, 43ra.

Ora pro populo, v. sponsorii *Felix namque*, 119ra.

Orate, responsio in litaniiis sanctorum, 42vb.

Orate pro me, invitatio post incensationem oblatorium, 13ra.

Oravit, v. offertorii *Sanctificavit Moyses*, 65rb.

Oremus, invitatio ante orationes, 15rb, 15va, 35vb, 38rb, 40vb, 41ra, 41va, 41vb, 42rb, 42va, 43va, 53va, 54ra, 62ra, 62rb, 86vb.

Originale, str. hymni *Salve crux*, 94ra (annot.).

LITTERA: P

Panem nostrum, pass. ex *Pater noster* in canone missae, 13rb.

Pater de caelis, invocatio in litaniiis sanctorum, 50ra.

Pater noster, or. dominica in canone missae et in officio, 9va, 9vb, 13rb, 17va, 17vb, 19rb, 20ra, 21rb, 21va, 22va, 24vb-26va, 30rb, 36rb-37vb, 38vb, 39ra, 41va, 41vb, 42ra, 43vb, 50vb, 51va, 52vb, 54va, 55rb, 56ra, 90rb, 94ra, 104ra, 104rb, 131ra, 134va, app. VII (8v).

Pax Domini, formula Pacis in canone missae, 41vb.

Pax huic domui, formula Pacis in ritu visitandi infirmos, 133rb.

Per Christum, conclusio orationum, 93vb.

Per Dominum nostrum, conclusio orationum, 18rb, 23vb, 38vb, 39rb, 40vb, 41ra, 43rb, 83vb, 88rb, 103va, 110va, 118ra.

Per eundem Dominum, conclusio orationum, 41vb.

Per omnia saecula saeculorum, conclusio orationum, 41vb.

Per te sciamus, str. hymni *Veni creator*, 52va, 52vb, 53rb.

Periit, v. sponsorii *Educ de carcere*, 30ra.

Placeat tibi, or. finalis in canone missae, 41vb.

Popule meus, initium impropiorum in officio fer. VI in Parasceve, 41ra.

Potestas, v. sponsorii *Aspiciebam*, 9vb.

Prae sole, str. hymni *O nata lux*, 104ra, 104rb, 104vb.

Præceptis salutaribus, monitio ante *Pater noster* in canone missae, 41va.

Praeoccupemus, v. sponsorii *Salvatorem exspectamus*, 9vb.

Et te in assumptione, 108ra.
Et te in conceptione, 71vb.
Et te in veneratione, 28vb.
Invisibilem Deum, 42rb.
Qui ascendens, 52va, 53ra, 53rb.
Qui corporali jejunio, 29va.
Qui cum unigenito, 55vb.
Qui invisibili potentia, 43ra.
Qui post resurrectionem, 51rb.
Qui salutem, 29ra, 37bisvb, 39va, 94rb, 111va.
Quia cum unigenitus tuus, 23ra.
Quia per incarnati, 18ra, 18rb, 18vb, 55ra, 77vb, 87rb, 90vb.
Te Domine suppliciter, 69vb, 73ra, 89rb, 92va, 93va, 116rb, 117rb.
Te quidem, 91rb.
Te quidem . . . sed in hac potissimum nocte, 43va.
Te quidem Domine . . . sed in hac potissimum die, 44rb.

Praestet nobis, v. responsorii *Summae Trinitati*, 119ra.
Pretiosa, v. post lectionem martyrologii, 10rb, 29ra, 31ra, 31rb, 39rb.
Principii mensis, distichon pro lectione historiae in matutinis, 58vb.
Probasti Domine, v. antiphonae *Ignem me*, 106va.
Propitius esto, invocatio in litanis sanctorum, 43ra, 43rb.
Protege, str. hymni *Salve crux*, 94ra.

PSALMI IN OFFICIO

Ad Dominum cum tribularer (CXIX), 19vb, 25ra, 39vb, 85ra, 98vb, 111vb, 124rb.
Ad te levavi (CXXII), 19vb, 25rb, 85ra, 98vb, 111vb, 124rb.
Afferte Domino (XXVIII), 22rb, 104rb.
Beati immaculati (CXVIII), 41rb, 44ra, 47ra, 51ra.
Beati omnes (CXXVII), 25rb, 54va.
Beati quorum (XXXI), 101vb, 125vb.
Beatus vir (I), 9va, 19rb, 20va, 24ra, 26va, 27va, 31ra, 34ra, 36rb, 43vb, 54va, 56ra, 70vb, 84vb, 87va, 89va, 92ra, 95va, 98va, 101vb, 105ra, 106va, 112ra, 114ra, 115ra-115va, 116va, 117va, 123vb, 124va, 125ra, 125va.
Beatus vir qui timet (CXI), 19ra, 19va, 23ra, 44va, 52va, 85ra, 86rb, 98vb, 109vb, 111vb, 114va, 124rb.
Benedic anima (CII), 51vb, 113va, 117vb.
 (CIII), 52vb.
Benedicam Dominum (XXXIII), 20ra, 69va, 92rb, 93rb, 95ra, 113va, 115va, 117vb, 123ra.
Benedictus (CXLIII), 9ra, 24ra, 25ra, 32vb, 48ra, 48rb, 56ra, 57ra, 64vb.
Benedixisti (LXXXIV), 17va.
Bonum est (XCI), 25vb.

Caeli enarrant (XVIII), 9vb, 15rb, 17va, 19vb, 21rb, 26va, 46ra, 50vb, 55rb, 69va, 70rb, 85va, 86va, 88va, 89ra, 92rb, 93rb, 93vb, 95ra, 99vb, 110rb, 123ra, 126ra.

Cantate (XCV), 17vb, 21va, 22va, 55rb, 70rb, 86va, 102rb, 110va, 111rb, 113va, 122ra, 126rb.

(XCVII), 17vb, 21va, 25vb, 55rb, 70rb, 86va, 102rb, 110va, 111rb, 126rb.

Confitebimur (LXXIV), 39ra, 69va, 85va, 123ra.

Confitebor (CX), 19ra, 23ra, 44va, 52va, 54va, 86rb, 104vb, 114va.

(CXXXVII), 25va, 41vb.

Confitemini (CXVII), 18va, 26vb, 27va, 30rb, 32vb, 34ra, 35ra, 36va, 37vb, 44ra, 47ra, 52vb, 55va, 104rb.

Conserve me (XV), 9vb, 26va, 42ra, 46ra, 54va, 101vb, 105ra, 115rb, 116va, 124va, 125vb.

Credidi (CXV), 19va, 20rb, 25ra, 39vb, 54va, 70ra, 85ra, 85vb, 98vb, 104vb, 111vb, 123rb, 124rb.

Cum invocarem (IV), 9va, 42ra, 43va, 45ra, 46vb, 50vb, 52va, 54va, 70vb, 98va, 101vb (annot.), 104ra, 106va, 117va, 124ra, 125ra.

De profundis (CXIX), 19ra, 19vb, 23ra, 85ra, 86rb, 98vb, 112ra, 124rb.

Deus Deus meus (LXII), 10ra, 24vb, 25ra-25vb, 26vb, 27vb, 30rb, 32vb, 34ra, 35rb, 36va, 37vb, 37bisvb, 38ra, 38rb, 39ra, 40va, 42ra.

Deus Deus meus respice (XXI), 10rb, 26vb, 40va.

Deus in adiutorium (LXIX), 38vb.

Deus in nomine tuo (LIII), 22vb, 40va, 42ra, 44ra, 45ra, 47ra, 51ra, 52vb, 55va, 104rb.

Deus iudicium (LXXI), 17va, 22va, 38vb, 55rb.

Deus misereatur nostri (LXVI), 41rb.

Deus noster refugium (XLV), 22va, 70rb, 86va, 102rb, 110rb, 111rb, 122ra, 126ra.

Deus ultionum (XCIII), 40va.

Deus venerunt (LXXXVIII), 105ra, 115rb, 116vb, 124vb.

Dilexi quoniam (CXIV), 25ra, 47va, 118rb.

Diligam te (XVII), 26va.

Dixi custodiam (XXXVIII), 25ra.

Dixit Dominus (CIX), 13va, 19ra, 20rb, 21rb, 21vb, 22rb, 23ra, 23rb, 23vb, 44va, 46va, 47ra, 50va, 51rb, 52va, 53rb, 54va, 59rb, 70ra, 85vb, 86rb, 87rb, 92vb, 95rb, 99rb, 100ra, 104vb (annot.), 114va, 123rb.

Dixit insipiens (LII), 25rb.

(XIII), 45va.

Domine clamavi (CXL), 39vb, 41vb.

Domine Deus meus (VII), 45rb.

Domine Deus salutis (LXXXVII), 40va, 42ra, 122ra (annot.).

Domine Dominus noster (VIII), 28va, 45rb, 50vb, 55rb, 70rb, 70vb, 71rb, 84rb, 86rb, 86va, 87vb, 90rb, 93vb, 98va, 101vb (annot.), 102rb, 103ra, 104ra, 105ra, 106va, 107va, 110rb, 113rb, 115rb, 116va, 117va, 124ra, 124va, 125va, 125vb, 126ra.

Domine exaudi (CXLII), 25va, 40va.

Domine in virtute (XX), 26va, 46ra, 51va, 70vb, 98va, 104rb, 106va, 124ra, 125ra.

Domine ne in furore (VI), 45ra.

(XXXVII), 40va.

Domine non est exaltatum (CXXX), 25rb.

Domine probasti me (CXXXVIII), 20rb, 41vb, 70ra, 85vb, 123rb.

Domine quid multiplicati (III), 19rb, 43vb, 70vb, 95va, 98va, 101vb, 105ra, 106va, 115rb, 116va, 123vb, 124va, 125ra, 125va.

Domine quis habitabit (XIV), 42ra, 46ra, 70vb, 98va, 106va, 113rb, 117vb, 124ra, 125ra.

Domine refugium (LXXXIX), 25va, 39ra.

Domini est terra (XXIII), 21rb, 42ra, 46rb, 55rb, 70rb, 70vb, 86va, 94ra, 101vb, 102rb, 104rb, 105ra, 110rb, 113va, 115rb, 116va, 122ra, 124va, 125ra, 125vb, 126ra.

Dominus illuminatio (XXVI), 40va, 42ra.

Dominus regit me (XXII), 46rb, 54va.

Dominus regnavit decorem indutus (XCII), 10ra, 14ra, 14vb, 18ra, 19rb, 20ra, 20va, 21va, 22ra, 23va, 26vb, 44ra, 45ra, 47rb, 51ra, 52vb, 54vb, 55va, 65ra, 69vb, 70rb, 71ra, 71va, 72rb.

84vb, 86va, 88va, 89vb, 90va, 92va, 94ra, 95vb, 98va, 99ra, 100ra, 101vb, 102rb, 104rb, 105ra, 105vb, 106vb, 107va, 109rb, 109va, 110va, 111rb, 112ra, 112vb, 113va, 114ra, 115ra, 115rb, 115vb, 116vb, 117vb, 119va, 120rb, 120vb, 121va, 122ra, 123ra, 124ra, 125rb, 126rb. *Dominus regnavit exsultet* (XCVI), 21va, 22va, 51vb, 55rb, 69va, 70rb, 85va, 86va, 102rb, 104rb, 110va, 111rb, 113va, 117vb, 122ra, 123ra, 126rb.

Dominus regnavit irascantur (XCVIII), 21va, 51vb, 69va, 85va, 123ra.

Ecce nunc (CXXXIII), 43vb, 46vb.

Eripe me (LVIII), 40va.

(CXXXIX), 39vb, 41vb, 104vb.

Eructavit (XLIV), 17va, 20ra, 21va, 69va, 70rb, 86va, 92rb, 93rb, 95ra, 102rb, 104rb, 110rb, 123ra, 126ra.

Exaltabo te (XXIX), 42ra, 51va, 104rb.

Exaudi Deus deprecationem (LX), 69va, 85va, 123ra.

Exaudi Deus orationem meam cum deprecor (LXIII), 69va, 85va, 113va, 123ra.

Exaudi Domine iustitiam (XVI), 26va, 46ra, 106va.

Exaudiat (XIX), 26va, 46ra, 54va.

Exspectans (XXXIX), 40va.

Exsultate (LXXX), 25va, 54vb.

Exsultate iusti (XXXII), 101vb, 105ra, 115rb, 116va, 124vb, 125vb.

Exsurgat Deus (LXVII), 52vb.

Fundamenta (LXXXVI), 21va, 23rb, 70rb, 86va, 102rb, 110va, 122ra, 126ra.

In convertendo (CXXV), 20rb, 25rb, 70ra, 85vb, 104vb, 123rb.

In Domino confido (X), 45rb, 50vb, 98va, 113rb, 124ra.

In exitu (CXIII), 44vb, 45rb, 52va.

In te Domine (XXX), 43va, 46vb.

(LXX), 38vb.

Inclina Domine (LXXXV), 16rb, 22va, 29rb, 39va, 69ra, 83rb.

Jubilare (XCIX), 10ra.

Jubilare Deo (LXV), 22va.

Judica me Deus (XLII), 25ra, 38ra, 42ra, 54vb.

Judica me Domine (XXV), 46rb.

Laetatus sum (CXXI), 25ra, 121vb.

Lauda anima mea (CXLV), 104ra.

Lauda Jerusalem (CXLVII), 54va, 104ra, 104vb, 114va, 121vb, vide infra Omnes Laudate.

Laudate Dominum de caelis (CXLVIII), 10ra, 24vb-25vb, 26vb, 27vb, 30rb, 32vb, 34ra, 35rb, 36va, 37vb, 37bisvb, 38ra, 38rb, 39ra, 40vb, 42ra.

Laudate Dominum omnes gentes (CXVI), 25ra, 43va, 104ra, vide infra Omnes Laudate.

Laudate Dominum quoniam bonus (CXLVI), 104ra, vide infra Omnes Laudate.

Laudate nomen Domini (CXXXIV), 121vb, vide infra Omnes Laudate.

Laudate pueri (CXII), 20rb, 44vb, 45rb, 52va, 70ra, 85vb, 104ra, 114va, 123rb, vide infra Omnes Laudate.

Levavi (CXX), 25ra.

Magnus Dominus (XLVII), 17va, 52vb, 55rb, 111rb, 122ra.

Memento (CXXXI), 19ra, 23ra, 25va, 86rb.

Miserere mei Deus (L), 16rb, 24vb-25vb, 26vb, 27va, 30rb, 31rb, 32vb, 34ra, 35ra, 36va, 37vb, 37bisvb, 38ra, 38rb, 39ra, 39rb, 40va, 41vb, 42ra, 49rb.

Misericordias Domini (LXXXVIII), 17vb.

Nisi Dominus aedificaverit (CXXVI), 25rb, 121vb.

Nisi quia Dominus (CXXXIII), 25rb.

Notus in Iudaea (LXXV), 39ra, 42ra.

Omnes gentes (XLVI), 22va, 51va, 55rb, 69va, 85va, 111rb, 123ra.

Quam bonus (LXXII), 38vb.

Quam dilecta (LXXXIII), 54vb, 117vb, 122ra.

Quare fremuerunt gentes (II), 17va, 19rb, 21rb, 40va, 43vb, 70vb, 95va, 98va, 101vb, 104ra, 105ra, 106va, 115rb, 116va, 123vb, 124va, 125ra, 125va.

Quemadmodum (XLI), 54va.

Qui confidunt (CXXIV), 25rb, 121vb.
Qui habitat (XC), 43va, 46vb, 122ra.
Quid gloriaris (LI), 134ra.
Saepe expugnaverunt (CXXVIII), 25rb.
Salvum me fac (LXVIII), 25rb, 38vb.
Salvum me fac Domine (XI), 45va.
Te decet (LXIV), 25rb, 38rb, 101vb, 105ra, 115rb, 116vb, 117vb, 124vb, 125vb.
Usquequo (XII), 45va.
Ut quid Deus (LXXIII), 39a.
Venite exsultemus (XCIV), 9va, 19vb, 20rb, 22va, 23rb, 43vb, 52vb, 54va, 55rb, 56ra, 69va, 71rb, 90rb, 102rb, 118rb, 122ra, 133vb, 134ra.
Verba mea (V), 24vb, 37bisvb, 45ra, 70vb, 98va, 106va, 124ra, 125ra.
Voce mea (LXXVI), 39a.
 (CXXI), 39vb, 41vb.
Omnes Laudate (CXII, CXVI, CXXXIV, CXLVI, CXLVII), 17rb, 55rb, 56ra, 70ra, 71rb, 90rb, 93vb, 94va, 103ra, 103rb, 105va, 105vb, 107rb, 108ra, 110rb, 110vb, 111va, 115va, 115vb (annot.), 116vb, 117va, 118ra, 118rb, 120ra, 120rb, 121rb, 121va.

Psí, figura graecae litterae in ritu fontem baptismalem benedicendi, 43ra.

LITTERA: Q

Quasi qui invenit, v. responsorii *Principes*, 36vb.
Quem aethera, prosa responsorii *Verbum caro factum est*, 17vb, 18vb, 22vb (annot.).
Quem cunctis, str. hymni *O quam glorifica*, 107vb, 108ra.
Qui carne, str. hymni *O nata lux*, 104rb, 104va.
Qui expansis, v. tropi post laud. in triduo sacro, 39rb.
Qui hanc aquam, pass. ex praefatione *Qui invisibili potentia* ad benedictionem fontis, 43ra.
Qui natus es, v. responsorii brevis *Christe fili Dei*, 18va.
Qui paraclitus, str. hymni *Veni creator*, 52vb.
Qui passurus, v. tropi post laud. in triduo sacro, 39rb.
Qui pridie, initium narrationis institutionis ad missam fer. V in Coena Domini, 39va.
Qui propheticæ, v. tropi post laud. in triduo sacro, 39rb.
Qui reformabit, rep. in responsorio *Salvatorem expectamus*, 9vb.
Qui regis, v. responsorii *Aspiciens*, 9vb.
Qui regnaturus, rep. in responsorio *Aspiciens*, 9vb.
Qui scandis super aethera, v. responsorii brevis *Christe fili Dei*, 51ra.
Qui sedes, v. responsorii brevis *Christe fili Dei*, 104rb.
Qui surrexisti a mortuis, v. responsorii brevis *Christe fili Dei*, 47ra.
Qui tribulant me, v. responsorii *Usquequo*, 36ra.
Quia accusatus, v. antiphonae I in II noct. Laurentii *Beatus Laurentius*, 106va.
Quia eduxi te, v. impropiorum in officio fer. VI in Parasceve, 41ra.
Quia ipse, v. antiphonae 3 in II noct. Laurentii *Beatus Laurentius*, 106va.
Quia salus aeterna, rep. in responsorio *Hodie nobis caelorum rex*, 17va.
Quicumque, symbolum athanasium in officio primae, 44ra.
Quid in me, v. antiphonae *Noli me*, 106va.
Quid retribuam Domino (Ps. CXV, 3), or. ad oblationem calicis in missa, 12vb.
Quid ultra, v. impropiorum in officio fer. VI in Parasceve, 41rb.
Quinta novembris acus, distichon pro mense novembri, app. VI (7v).
Quisque terrigenae, v. responsorii *Aspiciens*, 9vb.
Quis est iste puer, v. tropi *Hodie cantandus*, 18vb.
Quod enim ex, rep. in responsorio *Ave Maria*, 9vb.
Quod ore sumpsimus, or. post sumpcionem ablutionis in canone missae, 41vb.
Quomodo fiet istud, v. responsorii *Ave Maria*, 9vb.
Quoniam confirmata est, v. tractus *Laudate Dominum omnes gentes*, 62rb.
Quoniam tribulatio, v. responsorii *Circumdederunt me*, 37va.

Radix Jesse, str. hymni *Maria ventre*, 18va.
Recordamini, v. responsorii *Sedit angelus*, 44rb, 53ra.
Redemptor mundi, invocatio in litanis sanctorum, 42vb, 43ra.

RESPONSORIA BREVIA IN OFFICIO

Accipiens Simeon, 86vb.
Ad eloquia, 59ra.
Adiuvabit eam, 28va, 70va, 103rb, 107vb, 110va, 126rb.
Adorate Dominum, 104vb, 122rb.
Amavit eum, 71ra, 95vb, 125rb.
Applicabuntur gentes, 17ra.
Ascendens Christus in altum, 51ra.
Ascendit Deus in jubilatione, 51ra.
Ascendit fumus, 113va.
Benedicam Dominum, 25ra.
Benedictus qui venit, 19ra, 21vb.
Caeli aperti sunt, 104rb.
Christe fili Dei, 18va, 39rb, 47ra, 51ra, 104rb.
Cibavit illos, 55ra.
Clamavi in toto corde, 24vb, 56va, 60vb, 66va, 67va.
Constitues eos, 69vb, 85va, 89rb, 100ra, 123rb.
Corona aurea, 98vb, 106vb, 112rb, 124rb.
Crucem sanctam subiit, 94ra, 111rb.
Cujus regnum, 16vb.
Dabo ei edere de ligno vitae, 20rb.
Dicite in nationibus, 94rb, 111rb.
Diffusa est, 28va, 70va, 108ra, 110vb, 126va.
Dominus in caelo, 51rb.
Domum tuam, 122rb.
Ecce rex tuus venit, 17ra.
Educas panem, 55ra.
Exaltate Dominum, 55va.
Exsultent iusti, 102ra, 105ra, 116vb, 117vb, 124vb, 125vb, 126vb.
Gloria et honore, 98vb, 106vb, 112ra, 124ra.
Gloriosus Deus, 102ra, 105rb, 116vb, 118ra, 124vb, 126ra, 126vb.
Hic est Deus, 55va.
In aeternum Domine, 24rb, 26vb, 27rb, 27vb, 56rb, 60vb, 66va, 67rb.
In conspectu angelorum, 113vb.
In medio populi exaltabitur, 20ra.
In omnem terram, 69vb, 85va, 98rb, 100ra, 123rb.
Inclina cor meum, 24rb, 26vb, 27rb, 27vb, 56rb, 60va, 66va, 67rb.
Ingressus est Dominus mundum, 19va.
Initium sapientiae, 59ra, 60ra.
Intonuit de caelo, 104vb.
Ipsa est vita credentium, 94ra, 111rb.

Jucunditatem et exultationem, 20ra.
Iustum deduxit, 95vb, 125rb.
Laetamini in Domino, 102ra, 105ra, 116vb, 118ra, 124vb, 125vb, 126vb.
Laudate Dominum quia bonus, 56ra.
Lumen ad revelationem, 86vb.
Magnificavit eum, 71ra, 96ra, 125rb.
Nimis honorati, 70ra, 85va, 89rb, 100ra, 123rb.
Non est hic aliud, 122va.
Notum fecit Dominus, 18va, 21vb.
Omnes gentes quascumque, 23ra.
Omnis sapientia, 59ra.
Omnis terra adoret te, 22vb.
Ostende nobis, 13va, 90va.
Panem caeli, 54vb.
Patefactae sunt, 19va.
Posuisti Domine, 98vb, 112rb, 124rb.
Puer natus est nobis, 18va, 21vb.
Redime me Domine, 25ra.
Reges Tharsis, 22vb.
Resurrexit Dominus, 47ra.
Sana animam meam, 25ra.
Specie tua, 28va, 70va, 103rb, 107vb, 110va, 126rb.
Spes mea, 26vb, 27rb, 27vb.
Spiritus Domini replevit, 52vb.
Spiritus omnia scrutatur, 53rb.
Spiritus paraclitus, 53rb.
Stephanus vidit caelos, 19va.
Stetit angelus, 113va.
Super te Jerusalem, 13va, 90vb.
Surrexit Dominus de sepulcro, 47ra.
Surrexit Dominus vere, 47ra.
Suscepimus Deus, 87rb.
Veni ad liberandum nos, 10rb, 90va.

RESPONSORIA PROLIXA IN OFFICIO ET IN PROCESSIONIBUS

Ab omni via, 30va.
Abrahae stirpe, 71rb.
Absterget Deus, 69ra, 101vb, 124va, 125va.
Accepit Jesus, 54vb.
Accepta, r. 2 ad III noct. Augustini, 109rb.
Ad gloriam Dei, 89ra.
Adaperiat, r. 1 de historia Machabaeorum, 63ra, 65ra, 65rb, 66ra.
Adduxisti, r. 2 ad II noct. Dedicationis ecclesiae, 122ra.
Adhuc illo, 104rb.
Adjutor et susceptor, 36rb.
Adonai, r. 1 de historia Judith, 61vb.
Adoramus, r. 1 ad II noct. Exaltationis sanctae Crucis, 111rb.

Adorna thalamum, 86va.
Adsunt nobis, 112vb.
Advenit ignis, 53va.
Aestimatus sum, 42ra.
Agatha, r. 2 ad II noct. Agathae, 87vb.
Agnosce, r. ad I vesp. Vincentii, 84vb; r. 3 ad II noct. Vincentii, 84vb.
Agnus Dei, 42ra.
Ait Petrus, 89ra.
Almifluus, r. 1 ad II noct. Lamberti, 112ra.
Aman in patibulo, 120rb.
Amavit eum, 125ra.
Amicum quaerit, 114va.
Amicus meus, 39ra.
Amo Christum, 84va.
Angelus Domini, r. 4 de historia Abrahae, 28ra.
 r. 1 ad noct. dominicae Paschae, 43vb.
 r. 2 ad noct. dominicae Paschae, 43vb.
Antequam, r. 2 de historia Job, 60va.
Apparuerunt, r. 2 ad noct. fer. III infra hebd. Pentecostes, 53va.
Apparuit illis, 104rb.
Ascendens in altum, 51va.
Ascendenti, r. 2 ad III noct. Dominici, 105va.
Aspernata, r. 1 ad II noct. Elisabeth, 102rb.
Aspicebam, r. 2 ad I noct. Nativitatis Domini, 9vb, 13vb.
Aspiciens, r. 1 ad I noct. Nativitatis Domini, 9vb.
Assumpsit Jesus, 104ra, 104va.
Assumpto rege, 89ra.
Assumptus, r. 2 ad II noct. Vincentii, 84vb.
Audi Israel, 35rb.
Audiens, r. 1 ad II noct. Nicolai, 70vb.
Audit in evangelio, 114va.
Audite verbum Domini, 9vb.
Auribus percipe Domine, 25ra.
Ave Maria, 9vb.
Barrabas, r. 3 ad II noct. fer. VI in Parasceve, 40va.
Beata Agatha, 87vb.
Beata Caecilia, 120va.
Beata Dei genitrix, 17vb.
Beata es, r. 1 ad III noct. Assumptionis B.M.V., 107va.
Beata es Maria, 28rb, 86va.
Beata vere, 117vb.
Beata viscera, 17vb.
Beatam me, 107va.
Beati martyres, 99ra.
Beatissimae, r. 2 ad I noct. Nativitatis B.M.V., 110rb.
Beatissimi Remigii, 114ra.
Beatissimus Dionysius, 115rb.
Beatus Dei, 84vb.
Beatus Dionysius, 115rb.
Beatus Gamaliel, 105ra.
Beatus Laurentius, 106va.
Beatus Martinus, 119va.
Beatus Nicolaus, 70va, 70vb.
Beatus vir, 91rb.
Benedic Domine, 122ra, 122va.
Benedicamus Patri, 55rb.

Benedicat nos, 55rb.
Benedicta tu, 90rb.
Benedictus Dominus, 55rb.
Benedictus qui venit, 21ra.
Benedixit, r. 3 de historia Judith, 61vb.
Bonum certamen, 85va.
Bonum michi Domine, 34rb.
Caecilia me misit, 120va.
Caeco nato, 120ra, 120rb.
Caligaverunt, r. 3 ad III noct. fer. VI in Parasceve, 40va.
Canite tuba, 15vb.
Cantantibus, r. 1 ad I noct. Caeciliae, 120va.
Cantemus Domino, 35ra.
Carnis spicam, 114va.
Ceciderunt seniores, 117vb.
Celebris, r. 1 ad III noct. Conceptionis B.M.V., 71va.
Centum quadraginta, 20vb.
Christi miles, 84vb.
Christi virgo, 90rb--90vb.
Cilicio, r. 2 ad II noct. Caeciliae, 120va.
Circumdederunt me, 37va, 37vb, 37bisva.
Cives apostolorum, 73ra, 109ra, 123ra, 123rb.
Civitas Jerusalem, 14ra.
Clama, r. 1 ad noct. fer. IV Quat. Temp. hiemalium, 15ra.
Coenantiibus, r. 2 ad II noct. Sacramenti, 54va.
Collegerunt, r. in ritu benedicendi palmas, 37bisra.
Comeditis, r. 2 ad I noct. Sacramenti, 54va.
Conclusit, r. 1 ad noct. fer. II majoris hebdomadae, 37bisvb.
Confessor, r. 1 ad I noct. Nicolai, 70vb.
Confitebor tibi Domine, 25va.
Conforta me, 61vb, 63ra--64rb.
Congratulamini, r. 3 ad noct. fer. II infra hebd. Paschae, 45ra; r. 3 ad noct. fer. V infra hebd. Paschae, 46ra.
Consilium et opus, 112ra.
Contumelias, r. 1 ad noct. fer. III majoris hebdomadae, 38ra.
Corda nostra, 104ra.
Corde et animo, 110rb, 110va.
Cordis ac vocis, 71rb.
Corona aurea, 124ra.
Cum beatus Servatius, 95vb, 96ra.
Cum exiret Jacob, 32vb.
Cum jucunditate, 110va.
Cum scirem, 105ra.
Da michi Domine, 59ra.
Da nobis, 63rb, 64ra, 64rb.
Dabit ei, 90rb.
Datis, r. 2 ad II noct. Matthiae, 89ra.
Datum mundo, 105va.
De illa occulta, 16va, 16vb.
De ore leonix, 36va.
De ore prudentis, 45va, 46rb, 91rb.
De paupertatis, r. 3 ad III noct. Francisci, 114va; r. ad II vesp. Francisci, 114vb.
 r. 1 ad I noct. Elisabeth, 120ra.
Declaru super nos, 34rb.
Dedisti Domine, 120vb.
Descendet Dominus, 14vb.

Descendit, r. 1 ad II noct. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Descendit de caelis, 17va, 18va, 21va, 21vb.
Desiderium animae, 87rb (annot.), 124ra.
Deum time, 58vb–60rb.
Deus in te speravi, 25va.
Deus Israel, 38ra.
Deus omnium, 56ra (annot.), 56ra–58va.
Dextram meam, 84va.
Diem festum, 84va.
Dies sanctificatus, 21va.
Diffusa est, 126ra.
Dignus es, 47rb, 48ra.
Dilexit Andream, 69vb.
Diligebat, r. ad III noct. Mariae Magdaleneae, 102rb.
Diligebat autem, 20ra.
Disciplina, r. 2 ad noct. fer. II infra hebd. Pentecostes, 53rb.
Dixerunt discipuli, 119rb, 119va.
Dixerunt impii, 37bisvb.
Dixit autem, r. 1 ad II noct. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
 r. 2 ad III noct. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
Dixit Dominus, r. 1 ad II noct. dom. in Septuagesima, 26va.
Dixit Dominus ad Noe, 27va.
Doceam iniquos, 37ra.
Docebo te 113va.
Doctor bonus, 69va.
Dominator Domine, 61vb.
Domine christicola, 115ra.
Domine Deus, 61vb.
Domine Jesu Christe, 120va.
Domine ne in ira tua, 24ra, 74rb, 74vb, 75vb, 76rb, 76vb, 77vb, 78rb, 78vb, 79va, 80ra, 80va, 81ra, 81rb, 81vb, 82vb, 84rb.
Domine Pater, 59ra.
Domine qui creasti, 135rb.
Domine rex, 61vb, 63ra.
Domine si adhuc, 119rb.
Domine si conversus, 56rb.
Domine si tu es, 88va, 99vb.
Dominus qui eripuit me, 56ra.
Dulce lignum, 94ra.
Dum aurora, 120va.
Dum complerentur, 52vb.
Dum copiosus, 115vb.
Dum deambulare Dominus, 26va.
Dum glaciarius, 115ra.
Dum ingrederetur, 87vb.
Dum Myrensiū, 70vb, 71ra.
Dum oraret, r. 3 ad I noct. Gregorii, 89va.
Dum oraret Jesus, 104ra.
Dum pater, 114va.
Dum perambulare, 69va.
Dum sacrum, 115rb (annot.).
Dum sanctus, 115ra.
Dum seminudo, 114va.
Dum spurgeret, 89ra.
Dum steteritis, 123ra.
Dum transisset sabbatum, 43vb, 47ra, 49ra (annot.).

Eandem, r. 2 ad I noct. Gereonis, 115vb.
Ecce apparebit, 14va.
Ecce concipies, 90rb.
Ecce dies venient, 10ra, 10vb, 67rb.
Ecce ego mitto, 123ra.
Ecce illuxit, 104rb, 104vb.
Ecce jam, 84vb.
Ecce nunc tempus, 30ra.
Ecce pariter, 116va (annot.).
Ecce quomodo, 42ra.
Ecce sacerdos, 125ra.
Ecce sacratus, 89ra.
Ecce turba, 39ra.
Ecce vicit, 45va, 46rb.
Ecce vidimus eum, 38vb.
Ecce virgo concipiet, 10ra.
Educ de carcere 30ra, 30vb, 32vb.
Egens egeno, 120rb.
Ego autem, 87vb.
Ego pro te, 88va, 100ra.
Ego sum vitis, 47rb.
Ego te tuli, 56ra.
Egregius praesul, 112ra.
Eia vena, 103rb.
Elisabeth, r. 2 ad I noct. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Emendemus, r. ad stationes servandas in feriis Quadragesimae, 31va.
Emit Maria, 102rb, 102va.
Emitte agnum, 15rb.
Emitte Domine, 59ra.
Eram quasi agnus, 38rb.
Erue a framea, 36va.
Esto nobis, 33vb, 34rb, 35ra, 35rb.
Euge serve bone, 83va, 125ra.
Euntes, r. ad I vesp. Francisci, 114va.
Ex ejus tumba, 70vb.
Exaltare Domine, 51ra, 51rb.
Exaudisti Domine, 56rb.
Expandi, r. 1 ad III noct. Andreae, 69vb.
Expurgate, r. 3 ad noct. fer. III infra hebd. Paschae, 45va; r. 3 ad noct. fer. VI infra hebd. Paschae, 46rb.
Exsilium, r. 3 ad II noct. Amoris, 115ra.
Factum est silentium, 113va.
Famulis, r. 1 ad III noct. Elisabeth, 120rb.
Felix, r. 1 ad I noct. Amoris, 115ra.
Felix mater, 103rb.
Felix namque, 110va, 110vb, 118ra, 119ra.
Felix vitis, 105va.
Fidelis sermo, 113va, 113vb.
Filiae Jerusalem, 91rb, 92rb, 92va, 93rb, 93va, 95ra.
Franciscus, r. 1 ad I noct. Francisci, 114va.
Fuerunt sine querela, 72vb, 100ra, 117rb, 122vb, 123ra.
Fuit homo, 98va.
Fulgebat, r. 1 ad I noct. Gregorii, 89va.
Fulget dies, 71rb.
Fundata est, 122ra.
Funde vinum, 103rb.

Gabriel, r. 2 ad III noct. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Gaude, r. 1 ad III noct. Annae, 103rb.
Gaude Maria, 86va, 87ra, 87rb, 107va, 107vb (annot.), 108ra.
Gaudeamus, r. 1 ad III noct. Agathae, 87vb; r. 1 ad III noct. de communi unius virginis, 128rb.
Gaudeo plane, 106va, 106vb.
Gloria et honore, 124ra.
Gloria Patri, 55rb.
Gloriosa, r. 1 ad I noct. Annae, 103ra.
Gloriosa sanctorum, 116va.
Gloriosae, r. 3 ad III noct. Matthiae, 89ra.
Gloriosae virginis, 110rb.
Gloriosus, r. 1 ad I noct. Lamberti, 112ra.
 r. 3 ad II noct. Remigii, 114ra.
Gloriosus Dei, 84vb, 85ra.
Granum, r. 3 ad II noct. Dominici, 105va.
Grata facta est, 72rb.
Gratia, r. 2 ad I noct. Amoris, 115ra.
Gratias, r. 3 ad II noct. Matthiae, 89ra.
Grattias tibi Domine, 115rb.
Gyrum caeli, 59ra.
Habemus in isto, 50rb, 95va, 95vb.
Hac igitur 115vb.
Haec audiens, 115vb.
Haec est, r. 2 ad I noct. Annae, 103ra.
Haec est vera, 124va.
Haec est virgo, 126ra.
Haec quinquagenos, 121rb.
Hic est Martinus, 119rb.
Hic est Michael, 113va.
Hic est vere martyr, 124ra.
Hic praecursor, 98va.
Hii sancti viri, 115rb.
Hoc signum crucis, 93vb, 94ra, 94rb, 111va.
Hodie, r. 2 ad III noct. Gregorii, 89vb.
Hodie dilectissimi, 117vb.
Hodie in Jordane, 23va.
Hodie Maria, 86va.
Hodie nata, 110rb.
Hodie nobis caelorum rex, 17va.
Hodie nobis de caelo, 17va, 21va.
Homo Dei, 69rb, 69va.
Homo quidam, 54va, 54vb.
Honor virtus, 55rb.
Horrendo, r. 1 ad III noct. Catharinae, 121rb.
Hos igitur, 115vb.
Igitur, r. 2 ad I noct. Inventionis Stephani, 105ra.
Illicitos, r. 1 ad II noct. Mariae Magdaleneae, 102rb.
Illuminare, r. 1 ad I noct. Epiphaniae, 22va.
Immolabit haedum, 54va.
Impius, r. 2 ad II noct. Catharinae, 121rb.
In aeterno, 103ra, 103rb.
In circuitu tuo, 101vb, 124vb, 125vb.
In columbae specie, 23ra–23vb.
In conspectu, r. 3 ad I noct. Michaelis, 113va.
 r. 1 ad II noct. Michaelis, 113va.

In craticula, 106va.
In dedicatione, 122ra.
In Dei, 114va.
In die, 37va.
In jejunio et fletu, 30rb.
In loco, 84ra.
In monte Oliveti, 38vb.
In principio Deus, r. 1 ad I noct. dom. in Septuagesima, 26va.
 r. 1 de historia Sapientiae, 59ra, 59vb, 60ra.
In proximo, 36vb.
In te jactatus sum, 36vb.
In tempore, 113va.
In visione Dei, 112va (annot.), 112vb (annot.), 116rb (annot.), 123va.
Indignans, r. 1 ad III noct. Barbarae, 70rb.
Induit me Dominus, 84va, 126rb.
Induta est, 60va.
Ingrediente Domino, 37vb (annot.), 37bisva, 37bisvb.
Ingressus angelus, 90rb.
Initium sapientiae, 59ra.
Innuebant, r. 3 ad II noct. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Intendebat, r. 1 ad II noct. Remigii, 114ra.
Inter Moysen, 104rb.
Inter natos, 98va, 98vb, 119ra.
Invenit, r. 1 ad I noct. Augustini, 109rb.
Ipsa me, 87vb.
Ipsi sum, 84va.
Ista est, 107va.
Ista regis filia, 120rb.
Iste cognovit, 124ra.
Iste est, r. 3 ad III noct. Remigii, 114ra.
Iste est qui ante, 125ra.
Iste homo, 125rb.
Iste miles, 112ra.
Iste sanctus, 109va, 124ra.
Isti sunt agni, 45va, 46rb, 92va, 93rb, 95ra.
Isti sunt dies, 26va, 36rb.
Isti sunt duae olivae, 99ra, 101vb, 125va.
Isti sunt duo viri, 99ra, 101vb, 125va.
Isti sunt sancti, 119ra, 124vb.
Isti sunt triumphatores, 123ra.
Isti sunt viri sancti, 101vb, 123ra, 125vb.
Isti viventes, 123ra.
Itaque, r. 1 ad II noct. Augustini, 109rb.
Ite in orbem, 53va.
Iam corpus, 84va.
Iam non dicam, 52vb–53rb.
Iam profecto, 70rb.
Jerusalem, r. 1 ad I noct. dom. II in Adventu, 14ra.
Jerusalem huge, 42ra.
Jerusalem plantabis, 14ra.
Jesum tradidit, 40va.
Johannes Baptista, 109va.
Judaea ei Jerusalem, 17rb.
Judas mercator, 38rb.
Juravi dicit Dominus, 16ra.
Juravit, r. 3 ad I noct. de communi unius confessoris, 125ra.

Justus germinabit, 124ra.
Laetetur, r. 1 ad I noct. Mariae Magdalene, 102rb.
Lambertus Christi, 112ra.
Lapides, r. 1 ad II noct. Dedicationis ecclesiae, 122ra.
Lapides torrentis, 19rb, 19vb.
Largifluus dator, 115ra.
Laudabilis populus, 66va.
Laudate Dominum, 61vb, 63ra.
Laurenti martyr, 106va.
Levita, r. 1 ad I noct. Laurentii, 106va.
Levita Vincentius, 84vb.
Libera me Domine, 133vb.
Locutus est Dominus, r. 1 ad I noct. dom. IV in Quadragesima, 35ra.
 r. 3 ad noct. feriarum T.P., 47rb.
Lucia virgo, 72rb.
Lucianus, r. 1 ad II noct. Inventionis Stephani, 105ra.
Lux perpetua, 92ra.
Magna enim, 59ra.
Magnificavit, r. 2 ad III noct. de communi unius confessoris, 125rb.
Magnus Dominus, 55rb.
Magnus sanctus, 85va.
Mane surgens, 122ra.
Manus tuae, 135rb.
Maria, r. 3 ad I noct. Annuntiationis B.M.V., 90rb.
Maria Magdalene, 45ra, 46ra.
Martinus Abrahae, 119va.
Martyrium, r. 2 ad I noct. Catharinae, 121rb.
Maximianus, r. 1 ad II noct. Gereonis, 115vb.
Me oportet minui, 15vb.
Mecum enim, 115rb.
Mel et lac, 84va.
Memento mei, 60va.
Memento quæso, 135rb.
Merito haec patimur, 34rb.
Metuebat Herodes, 109va, 109vb.
Michi vivere, 85va.
Milibus undenis, 116va.
Misericordiam, r. 1 ad noct. sabbati de historia Psalmorum, 25vb.
Misit ergo, 109rb.
Misit Herodes, 109va.
Misit me Pater, 54vb.
Missus est, 9vb, 10vb, 14rb, 14vb.
Mitigator, r. 3 ad I noct. Remigii, 114ra.
Montes Gelboe, 56rb.
Mox ut vocem, 69va.
Moyse famulus Dei, 35ra.
Multiplicati sunt, 37ra.
Mundum, r. 1 ad I noct. Dominici, 105va.
Nascetur nobis, 16ra, 16va.
Nativitas gloriosae, 110va.
Nativitas tua, 110va.
Ne abscondas, 60va.
Ne derelinquas me, 59ra.
Ne magnitudo revelationum, 85va.
Ne perdas, 36rb.
Ne perdidit me, 25rb.

Nobilis et pulchra, 121rb.
Noli me derelinquere, 106va.
Non conturbetur, 51va.
Non discedimus a te, 16ra.
Nos alium Deum, 61vb, 62vb, 63rb, 63va, 64rb.
Nos autem gloriari, 111rb, 111va.
Numquid, r. 9 de historia Job, 60va.
Nuntia, r. 2 ad II noct. Mariae Magdaleneae, 102rb.
O beata Caecilia, 120va.
O beata virginum turba, 116va, 116vb, 119ra.
O beati, r. 1 ad III noct. Remigii, 114ra.
O beatum, r. 2 ad III noct. Conceptionis B.M.V., 71va.
O beatum virum, r. 3 ad I noct. Martini, 119rb.
 r. 1 ad III noct. Martini, 119va.
O bona crux, 69va.
O crux admirabilis, 111rb.
O crux benedicta, 94ra—94va.
O crux gloriosa, 111rb.
O Hippolyte, 106va.
O ineffabilis, 114ra.
O Iuda, 39ra.
O lampas ecclesiae, 120rb.
O laudanda, 102rb.
O magnum mysterium, 17vb.
O Maria, 71va, 71vb.
O mater, 121rb, 121va.
O mira Dei, 89ra.
O mirandum, 120rb.
O mirum, 102rb.
O pastor, 89vb.
O quam, r. 3 ad I noct. Annae, 103ra.
O quam felices, 121rb.
O quam gloriosum, 117vb.
O quantus erat, 119va.
O spem, 105va, 105vb.
O trium, 104ra.
O vere, r. 3 ad III noct. Undecim Milium Virginum, 116vb.
O vere summa, 117vb.
O vos omnes, 42ra.
Obsecro, r. 2 ad III noct. dom. I in Adventu, 10ra.
Oculis ac manibus, 119va.
Oleo sumpto, 116va.
Omnes amici, 40va.
Omnes apostolorum, 119ra (annot.).
Omni tempore, 61va.
Omnipotens, r. 1 ad II noct. Agnetis, 84va.
Omnis pulchritudo, 50vb—51rb, 51vb.
Operibus sanctis, 70vb.
Opprobrium, r. 1 ad III noct. dom. in Palmis, 37vb.
Ora pro nobis, 120 vb.
Orante, r. 2 ad II noct. Gregorii, 89va.
Orante sancto Clemente, 120 vb.
Oravit, r. 1 ad III noct. dom. II in Quadragesima, 32vb.
 r. 3 ad II noct. Andreae, 69va.
Ornatam in monilibus, 107va, 126rb.
Pacem meam, 51vb.

Pacificæ, r. 3 ad noct. fer. II post dom. in Passione, 36vb.
Panis, r. 2 ad II noct. Dominici, 105va.
Panis quem ego, 54va.
Participem, r. ad tertiam dom. I in Quadragesima, 30va.
Pater, r. 1 ad II noct. Barbarae, 70rb.
Pater peccavi, 30va.
Patriarcharum, r. 3 ad II noct. Conceptionis B.M.V., 71va.
Paucitas, r. 7 de historia Job, 60va.
Paupertatis, r. 1 ad II noct. Dominici, 105va.
Peccata mea, 24rb.
Percusso gladio, 121rb (annot.).
Peto, r. 1 de historia Tobiae, 61rb, 64rb.
Petre amas me, 88va, 88vb, 99vb, 100ra, 103vb.
Plange quasi, 42ra.
Ponit nubem, 51va.
Post cursum, 115ra.
Post passionem, r. 1 ad I noct. Ascensionis Domini, 50vb.
 r. 1 ad I noct. Dionysii, 115rb.
Post vindictam, 114ra.
Posui adjutorium, 125ra.
Posuit coronam, 124ra.
Praecepto, r. 3 ad III noct. Barbarae, 70rb; r. ad II vesp. Barbarae, 70va.
Praecursor Domini, 98va.
Praeses, r. 2 ad III noct. Barbarae, 70rb.
Praesul Remigius, 114ra.
Pretiosa, r. 1 ad noct. Tiburtii et Valeriani, 92ra.
Pretiosus Domini, 112ra, 115rb.
Princeps, r. ad I vesp. Gereonis, 115va.
Principes, r. ad nonam dom. in Passione, 36vb.
Priusquam, r. 3 ad I noct. Nativitatis Johannis Baptistae, 98va.
Prophetalis, r. 2 ad II noct. Conceptionis B.M.V., 71va.
Propter, r. 1 ad II noct. Gregorii, 89va.
Psallite Domino, 51vb.
Puer meus, 106va.
Pulchra facie, 84va, 126ra.
Quadam die, 70vb.
Quae est ista, 107va.
Quam magna multitudo, 24vb.
Quanta, r. 2 ad III noct. Gereonis, 115vb.
Quare, r. 4 de historia Job, 60va.
Quatuor animalia, 117vb.
Quatuor facies, 123va.
Quem dicunt homines, 88va, 100ra.
Quem vidistis, 17vb, 21va.
Qui cum audissent, 70vb.
Qui custodiebant, 37ra.
Qui manducat, 54vb.
Qui me dignatus, 87vb.
Qui operatus, 85va.
Qui timetis, 61vb.
Quis condigne, 103ra.
Quis Deus, 55 rb.
Quis es tu, 87vb.
Quo progredieris, 106va.
Quomodo fiet istud, 15vb, 16ra, 16va, 72vb (annot.), 90rb, 90va.
Recessit pastor, 42ra.

Redemisti, r. 2 ad II noct. Omnium Sanctorum, 117vb.
Redemptor meus, 135rb.
Redemptor pro nobis, 15rb.
Regnum mundi, 126rb.
Repleti sunt, 52va-53ra, 54rb.
Reposita, r. 2 ad II noct. Conversionis Pauli, 85va.
Respexit Elias, 54va-55ra.
Respondens, r. 1 ad III noct. Transfigurationis Domini, 104rb.
Responsum, r. 2 ad II noct. Purificationis B.M.V., 86va.
Revelabunt, r. 2 ad III noct. fer. V in Coena Domini, 39ra.
Rex noster, 14rb, 14vb.
Rogavi Dominum, 72rb.
Romam oratum, 97rb (annot.).
Rosa fragrans, 28va.
Sacer virginum, 116va.
Sacerdos Dei, r. 3 ad II noct. Inventionis Stephani, 105ra.
Sacerdos Dei mitissimus, 112ra, 112rb.
Sacram, r. 1 ad I noct. Vincentii, 84vb.
Saevo laceratur, 70rb.
Salus omnium, 111rb.
Salvatorem expectamus, 9vb.
Salve Maria, 28va.
Salvum me fac, 37va.
Sancta et immaculata, 17vb, 18va, 21va, 22vb, 24rb, 28rb.
Sancta legio, 112vb.
Sanctae virgines, 116vb.
Sancte Matthia, 89rb.
Sancte Paule, 85rb, 85va.
Sancti Matthiae, 89ra.
Sancti mei, 101vb, 124vb, 125vb.
Sancti tui, 101vb, 124va, 125vb.
Sanctificamini, r. 1 ad III noct. vigiliae Nativitatis Domini, 16vb.
Sanctificavit, r. 3 ad III noct. Dedicationis ecclesiae, 122ra.
Sanctum Domini, 112ra.
Sanctus Gamaliel, 105ra.
Sanctus Johannes, 104vb, 105ra, 105rb.
Sanctus Lambertus, 112ra.
Sanctus Mauritius, 112vb.
Sanctus papa, 89vb.
Sanctus Vincentius, 84vb.
Scio cui, 85va.
Sebastianus, r. 1 ad noct. Fabiani et Sebastiani, 84ra.
Sebastianus vir, 84ra.
Sedit angelus, 44rb, 51rb, 53ra.
Senex puerum, 86va.
Seniores populi, 39ra.
Sensit igitur, 109rb.
Septies in die, 30vb.
Sepulto Domino, 42ra.
Servus tuus, 34rb.
Sex fratrum, 114va.
Si bona suscepimus, 60va, 60vb, 64ra.
Si diligis me, 88va, 99vb.
Si enim non abiero, 51vb.
Si obliius fuero, 48va.
Sicut cedrus, 107va.

Sicut ovis, 42ra.
Sicut rosa, 71va.
Simeon, r. 1 ad III noct. Purificationis B.M.V., 86va.
Similitudo, r. ad II vesp. Lucae, 116va (annot.); r. 3 ad III noct. de communi evangelistarum, 123va.
Simon Petrus, 88va, 99vb.
Sint lumbi, 49vb-50rb, 101vb, 114ra, 119ra, 125ra-125vb.
Soror Marthae, 102rb.
Spem in alium, 61vb, 63ra, 63rb, 64ra, 64rb.
Spes desperatis, 28va.
Spes mea, 27ra, 27va, 28ra.
Spiritus sanctus, 53rb.
Stetit angelus, 113va.
Stolam jucunditatis, 124ra.
Strinxerunt, r. 1 ad III noct. Laurentii, 106va.
Summae Trinitati, 49rb, 55rb, 55va, 56rb, 118ra, 119ra.
Summe Dei, 70vb.
Sunt ait, 104rb.
Super salutem, 59rb, 107rb-107vb, 110va.
Surge Petre, 88va, 99vb.
Surgens Jesus, 45ra, 46ra.
Suscipe verbum, 14va, 14vb.
Suscipiens, r. 1 ad II noct. Purificationis B.M.V., 86va.
Synagoga, r. 3 ad noct. fer. III majoris hebdomadae, 38ra.
Tamquam ad latronem, 40va.
Te Deum Patrem, 55va, 56ra.
Te mirabilem, 115vb.
Te sanctum Dominum, 113rb, 119ra.
Tenebrae factae sunt, 40va.
Tentavit Dominus Abraham, 27vb.
Terribilis est locus, 121vb-122rb.
Thebaeorum, r. 1 ad I noct. Gereonis, 115vb.
Tolle arma, 32vb.
Tollite jugum meum, 123ra.
Tota die, 36va.
Tradiderunt, r. 1 ad III noct. fer. VI in Parasceve, 40va.
 r. 3 ad I noct. de communi plurimorum martyrum, 124va.
Tria sunt munera, 22rb-22vb, 23rb, 23va.
Tribularer, r. 1 ad III noct. dom. I in Quadragesima, 30rb.
Tribulationes, r. 2 de historia Judith, 61vb.
Tristis est anima, 38vb.
Tristitia vestra, 92ra.
Tu es pastor, 88va, 99vb.
Tu es Petrus, 88va, 99vb.
Tu es vas, 85va.
Tu exsurgens Domine, 9ra, 13va, 16ra (annot.).
Tua est potentia, 65ra-65va.
Tua sunt haec Christe, 117va, 118ra, 118rb, 119ra.
Tuam crucem, 111rb.
Tulerunt Dominum, 45va, 46rb.
Tum vero, 109rb (annot.).
Ubi est Abel frater tuus, 27ra.
Ultimo, r. 1 ad noct. fer. II infra hebd. Pentecostes, 53rb.
Una hora, 39ra.
Unus ex discipulis, 38rb.
Unus panis, 54vb.

Usquequo, r. ad utrasque vesp. dom. in Passione, 36ra, 36vb.
Utinam, r. 3 de historia Job, 60va.
Vade Luciane, 105ra.
Velum templi, 40va.
Veni electa, 126ra.
Veni sponsa, 126ra.
Verbera carnificum, 124va.
Verbum caro factum est, 17vb, 18vb, 19ra, 21rb, 21vb, 22vb, 23va, 28rb, 86rb.
Verbum Dei, 109rb.
Verbum iniquum, 59ra.
Verbum vitae, 105va.
Verbere, r. 2 ad II noct. Barbarae, 70rb.
Vere, r. 2 ad I noct. Barbarae, 70rb.
Vere felicem, 89va.
Verus amor, 102rb.
Verus pudicitiae, 116va.
Videns Romae, 89va.
Videntes Joseph, 34ra.
Videns o frater, 105ra.
Videte miraculum, 86va, 87ra.
Vidi angelum, 117vb.
Vidi civitatem, 122ra.
Vidi conjunctos viros, 101vb, 123ra, 125vb.
Vidi Dominum, r. 1 de historia Prophetarum, 66rb, 67ra, 67rb, 67vb.
Vidi Dominum facie, 33ra.
Vidi speciosam, 107va.
Vidi turbam, 117vb.
Vidisti Dominum, 87vb.
Vinea mea, 40va.
Vir inclytus, 115rb.
Vir iste, 69vb, 70ra.
Vir pretiosus, 95vb.
Vir sanctus, 115ra.
Virga Jesse, 71rb.
Virgineas mentes, 116vb.
Virgo Christi, 70ra, 70rb.
Virgo flagellatur, 49va, 121rb.
Virgo gloriosa, 120va.
Viri impii, 37bisvb.
Viri sancti, 124va.
Virtute magna, 45va, 46rb, 92va, 93rb, 95ra.
Volebat, r. ad I vesp. Augustini, 109ra; r. 3 ad II noct. Augustini, 109rb; r. de Augustino ad process. in Rogationibus, 50ra, 50va.
Vos qui in turribus, 61vb, 63ra, 64vb.
Vox tonitru, 19vb, 20rb.
Vulneraverat, r. 1 ad III noct. Augustini, 109rb.

Retribue (Ps. CXVIII, 17), v. psalmi *Beati immaculati*, 44ra.
Rex sanctorum, initium litaniae noricae in vigilia Pentecostes, 52rb.
Rutilans ignis accendit, pass. ex praefatione *Invisibilem Deum*, 42va.

LITTERA: S

Salutis nostrae, v. responsorii *Tria sunt munera*, 22rb.
Salvator mundi, invocatio in litanis sanctorum, 42vb.

Sancta Catharina, invocatio in litaniiis sanctorum, 43ra.
Sancta Dei genitrix, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancta Felicitas, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancta Maria, invocatio in litaniiis sanctorum, 29rb, 43ra.
Sancta virgo virginum, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Gabriel, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Johannes Baptista Domini, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Lamberte, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Michael, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Paule, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Petre, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Servati, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Silvester, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sancte Stephane, invocatio in litaniiis sanctorum, 42vb.
Sanctus, cantus post praefationem in missa, 13ra, 43va.
Sanctus Deus, responsio impropiorum in officio fer. VI in Parasceve, 41ra, 41rb.
Sanguis Domini nostri, or. in canone missae, 41vb.
Sed libera nos a malo, conclusio *Pater noster* in canone missae, 41va.

SEQUENTIAE IN MISSA

Altissime Jesu, 18rb, 21rb, 45rb, 122rb.
Ave praeclara, 87rb, 90vb, 108ra, 110vb.
Benedicta sancta Trinitas, 55vb.
Caeli enarrant, 101va.
Christi laudes, 112rb.
Clare sanctorum, 73ra, 103ra, 103vb, 109ra, 117rb.
Congaudentes, sequ. Nicolai, 71ra.
Ecce jam votiva, 18vb.
Eia dic nobis, 44rb.
Eia recolamus, 21vb.
Exsultemus, sequ. Andreae, 69vb.
Festa Christi, 23vb.
Laetabundus, sequ. Nativitatis Domini, 20vb.
 sequ. Francisci, 114vb (annot.).
Laetetur hodie, 104va.
Lauda Sion, 55ra.
Laudes crucis, 111va.
Laurenti, sequ. octavae Laurentii, 108rb (annot.).
Laus tibi Christe, 102va.
Lucis ducens, 103rb.
Lux praeclara, 95vb.
Majestati, sequ. Epiphaniae, 23ra.
Natus ante saecula, 18ra.
Petre summe, 100ra.
Primis datum, 106vb.
Psallat, sequ. Barbarae, 70va.
Psallite Deo, 109vb.

Resultet, sequ. Omnium Sanctorum, 118ra.
Rex omnipotens, 51rb.
Salve crux, 29ra, 94rb.
Salve virgo, 71va.
Sancti Baptistae, 98vb.
Sancti Spiritus, 53rb-53vb.
Unus amor, 19va.
Veni sancte Spiritus, 53ra, 53vb, 54ra.
Verbum bonum, 28vb.
Verbum Dei, 20rb.
Victimae paschali, 45va, 45vb, 46va, 47ra, 93rb.
Virginalis turma, 116vb.
Vox sonora, 121va.

Sicut locutus es, rep. in responsorio Obsecro, 10ra.
Sit Deo Patri, doxologia hymni Salve crux, 94ra.
Sit laus, doxologia hymni Ave maris stella, 90va, 90vb.
Sit Trinitati, doxologia hymni Doctor egregie, 85rb, 85vb; doxologia hymni Jam bone pastòr, 103vb.
Solve vincla, str. hymni Ave maris stella, 90va.
Sospitati dedit, prosa responsorii Dum Myrensius, 70vb.
Stella maris, prosa responsorii O Maria, 71va, 71vb.
Sumens, str. hymni Ave maris stella, 90va.
Super solium David, v. responsorii Ecce virgo concipiet, 10ra.
Surgite eamus hinc, conclusio paraliturgiae fer. V in Coena Domini, 40rb.
Surrexit Dominus de sepulcro, v. responsorii Sedit angelus, 44rb.
Suscipe sancte Pater, pass. ex praefatione Invisibilem Deum, 42va.

LITTERA: T

Tamquam sponsus, v. responsorii Descendit de caelis, 17va.
Tantum ergo, str. hymni Pange lingua . . . corporis, 54va, 55ra.
Te adorandam, str. hymni Salve crux, 94ra.
Te Deum laudamus, canticum in officio, 10ra, 17vb, 19rb, 20ra, 20va, 21ra, 21va, 22ra, 22va, 23va, 24ra, 24va, 24vb, 26vb, 27va, 28rb, 28va, 30rb, 32vb, 44ra, 45va, 46rb, 46vb, 47rb, 47va, 50ra, 50va, 51ra, 51vb, 52vb, 54vb, 55va, 56rb, 57ra, 57rb, 59ra, 60va, 65ra, 66rb, 67rb, 68vb, 69vb, 70rb, 70vb, 71va, 71vb, 72rb, 72vb, 84ra, 84va, 84vb, 86ra, 86va, 87va, 88va, 89ra, 89vb, 90ra, 90rb, 91ra, 91rb, 92ra, 92va, 93rb, 94ra, 95vb, 98va, 99ra, 100ra, 100rb, 101ra, 101vb, 102rb, 103rb, 104rb, 105ra, 105va, 106va, 107va, 109rb, 109va, 110va, 111rb, 112ra, 112vb, 113va, 114ra, 115ra, 115rb, 115vb, 116vb, 117vb, 119va, 120rb, 120vb, 121va, 122ra, 123ra, 123va, 124ra, 124vb, 125rb, 125vb, 126rb, app. III (1ra), app. VII (8v).
Tertia septembris vulpis, distichon pro mense septembri, app. VI (6v).
Tertius in majo lupus est, distichon pro mense majo, app. VI (4v).
Tertius octobris, distichon pro mense octobri, app. VI (7r).
Tibi laus, v. antiphonae 1 ad laud. Trinitatis O beata et gloriosa, 55va.
 v. antiphonae 3 ad laud. Trinitatis O vera summa, 55va.
 v. antiphonae 5 ad laud. Trinitatis Te jure, 55va.
Timenitibus, v. responsorii Deum time, 58vb.
Tollite, v. responsorii Aspiens, 9vb.

Ad te levavi, 34rb.
Attende caelum, 42vb, 52ra.
Beatus vir, 85ra, 89vb, 90ra, 91ra.
Canemus Domino, 42va, 52ra.
Commovisti, tr. dom. in Septuagesima, 27rb.
De necessitatibus meis, 32rb, 33ra.
De profundis, 27ra.
Desiderium, tr. de communi unius martyris, 85ra, 87va, 88rb.
Deus Deus meus respice, 37bisva.
Dicit Dominus mulieri, 33ra.
Dignare Domine, 29vb.
Domine audivi, 40vb.
Domine exaudi, 38va.
Domine non secundum peccata, 29va, 32, 38va.
Eripe me Domine, 40vb.
Jubilare, tr. dom. in Quinquagesima, 27vb.
Laudate Dominum omnes gentes, 32vb, 43va, 52rb, 62rb.
Qui confidunt, 35rb.
Qui habitat, 30vb.
Qui regis Israel, 15vb.
Qui seminant in lacrimis, 85ra, 87vb, 89rb, 89va, 92vb.
Saepe expugnaverunt, 36vb.
Sicut cervus, 42vb, 52rb.
Tu es Petrus, 88vb.
Vinea facta est, 42va, 52ra.

Tradiderunt, v. responsorii *Isti sunt sancti*, 119ra.
Transit, str. hymni *Hymnum canamus*, 51ra.
Tredecimo julii, distichon pro mense julio, app. VI (5v).
Tu autem Domine, conclusio lectionum in officio, 38vb, 66vb.
Tu cum virgineo, str. hymni *O quam glorifica*, 107vb.
Tu septiformis, str. hymni *Veni creator*, 52vb.

LITTERA: U

Unus autem, v. responsorii *Collegerunt*, 37bisra.
Ut cujus natalitia colimus, pass. ex collecta *Deus qui multitudinem* de Celebratione Pauli, 100rb.
Ut discam, v. responsorii *Servus tuus*, 34rb.
Ut lavacrum istud, invocatio in litiis sanctorum in ritu fontem baptismalem benedicendi, 43ra.

LITTERA: V

Velum templi scissum est (Lc., XXIII, 45), pass. ex Passione Domini, 38va.
Verbum caro, str. hymni *Pange lingua . . . corporis*, 55ra.

Benedicite gentes, 25rb.
Benedictus es Domine, 55va, 104rb.
Confessio et pulchritudo, 25va.
Confiteantur Domino, 25vb.
Corona aurea, 19rb, 112ra, 120vb, 124ra.
Crucem sanctam subiit, 111rb.
De ore leonis, 37vb.
Dedisti hereditatem, 20ra.
Diffusa est gratia, 28va, 70rb, 102rb, 107va, 110va, 121va, 126rb.
Dominus in caelo, 51ra.
Educas panem, 54vb.
Egredietur Dominus de loco, 10ra, 16ra, 16vb, 90rb, 90va.
Elegit eam, 120va.
Excelsus super omnes gentes, 26vb, 27va, 56rb, 57rb, 59ra, 61rb, 65ra, 66rb.
Gloriosus Deus, 20va, 101vb, 105ra, 115rb, 115vb, 116vb, 117vb, 125vb.
Loquebantur, v. ante laud. dom. Pentecostes, 52vb.
Magnificavit, v. ante laud. de communi unius confessoris, 95vb, 114ra, 115ra, 125rb.
Magnus Dominus, 25ra.
Milia milium, 113va.
Ne perdas, 36va.
Nimis honorati, 69vb, 100ra.
Notam fecisti, 25va.
Omnes gentes quascumque, 22va, 23va.
Omnis terra adoret te Deus, 94ra.
Psallite Domino, 24vb.
Puer natus est nobis, 18ra, 21va, 28rb.
Scapulis suis, 30rb, 32vb, 34ra.
Surrexit Dominus de sepulcro, 44ra, 45ra, 45va, 46ra, 46rb.

VERSUS ET VERSICULI IN OFFICIO

Ab insurgentibus in me, 40va.
Ab oculis meis, 24vb, 25ra, 26vb, 56va.
Adjutor meus esto, 24rb, 25ra, 26vb, 56rb.
Adjuvabit eam, 28va, 70rb, 71va, 84rb, 86va, 107va, 110rb, 110va, 126ra.
Adoramus te Christe, 94ra.
Adorate Dominum, 104rb.
Adoremus crucis signaculum, 94ra.
Amavit eum, 70vb, 89va, 89vb, 91rb, 95va, 105va, 114ra, 114va, 119va, 125ra, 125va.
Angelis suis Deus, 30ra, 30vb, 33vb, 34rb.
Annuntiaverunt, v. ad laud. Matthiae, 89rb; v. ad laud. Petri et Pauli, 100ra.
Ascendens Christus in altum, 50vb, 51rb (annot.), 51va, 51vb.
Ascendit Deus in jubilatione, 50vb, 51ra, 51va.
Ascendit fumus aromatum, 113va.
Ave Maria, 9rb, 10vb, 28va, 69rb, 90va, 107va.

Beatus Stephanus Christi martyr, 19va.
Benedicamus Patri et Filio, 55rb, 104ra, 104rb, 104vb.
Benedicta, v. ad nonam Dedicationis ecclesiae, 122va.
Benedictus es Domine, 55rb, 104rb.
Benedictus qui venit, 17rb, 18ra, 19ra, 19rb, 21va, 28rb, 86rb, 90vb, 104ra.
Cibavit, v. ad tertiam Sacramenti, 54vb.
Cibavit eos, 54va.
Cibavit illos, 54va.
Cognoverunt Dominum, 47ra.
Collocavit me in obscuris, 42ra.
Confessio et pulchritudo, 25va.
Confitemini Deo deorum, 56ra.
Constitues eos, 20ra, 69va, 85va, 89ra, 92va, 95ra, 99vb, 123ra, 123rb.
Converte nos Deus, 31ra, 33rb.
Corona aurea, 98va, 124ra.
Crucem sanctam, 111rb.
Crux benedicta nitet, 94rb.
Custodi nos Domine, 24ra, 30ra.
De ore leonis, 37va, 37vb.
Dederunt in escam meam, 36rb, 36va, 37vb, 37bisvb-38rb.
Dedisti hereditatem, 20ra, 69vb, 70ra, 85va, 89ra, 93rb, 95ra, 100ra, 123ra, 123rb.
Deus meus eripe me, 39ra.
Deus meus es tu, 36va, 37vb.
Deus vitam meam, 25rb.
Dicet Domino, 30ra, 30va, 32vb, 34ra.
Dicite in nationibus, 46vb, 47rb, 50vb, 51ra, 51va, 52va, 52vb, 91vb, 111rb.
Diffusa est, 28va, 70rb, 71va, 86va, 102rb, 107va, 110va.
Dimissa sunt ei peccata multa, 102va.
Dirigatur Domine, 24vb, 25ra, 27ra, 28ra, 56va, 57rb, 67va.
Dispersit dedit, 106vb.
Domine apud te est fons vitae, 10va, 45vb, 90va.
Domine Deus virtutum, 13va, 30vb, 33rb, 41vb, 90vb.
Domine exaudi orationem, 25vb, 41vb.
Domine in caelo misericordia tua, 24vb.
Dominus in caelo, 51ra, 51rb.
Dominus in Sion, 51rb.
Dominus regit me, 24rb, 25ra, 26vb, 56rb.
Dominus regnavit, 26vb, 27vb, 56rb, 57rb, 59ra, 67rb, 74ra.
Dominus virtutum, 94ra, 111rb.
Domum tuam Domine, 122ra.
Domus mea, 121vb-122va.
Educas panem, 54va-55ra.
Egredietur Dominus de loco sancto suo, 9vb, 90rb.
Egredietur virga, 9va, 9vb, 90rb.
Elegit eam, 70rb, 70va, 72rb, 126rb, 126va.
Elevamini, v. ad tertiam Dedicationis ecclesiae, 122rb.
Eripe me de inimicis meis, 36rb, 36vb, 37va, 37bisvb.
Eripe me Domine ab homine malo, 36rb, 37va, 37bisvb-38va.
Esto michi in Deum protectorem, 25rb.
Et adorabunt eum omnes reges, 22vb.
Et in templo, 122rb.
Et nomine aeterno, 20ra.
Ex Sion species, 9va, 90rb.
Exaltare Domine, 26va, 56rb.
Excelsus super omnes gentes, 51ra.
Exsultent iusti, 20vb, 83vb, 92ra, 95va, 101vb, 104vb-105rb, 115rb (annot.), 115rb, 115va,

116va, 116vb, 117va, 118rb, 124va, 124vb, 125va.
Exsurge Domine adjuva nos, 25ra, 38vb, 41vb.
Exsurge Domine Deus, 26va.
Fac cum servo, 34rb.
Fuit homo, 98va.
Gaudebunt labia mea, 25rb.
Gaudete iusti, 46vb, 47rb, 50vb, 51ra, 51va, 52va, 91vb, 93vb (annot.).
Gavisi sunt discipuli, 47ra.
Gloria et honore, 19rb, 19vb, 84vb, 85rb, 87rb, 93ra, 98va, 98vb, 106va, 109va, 109vb, 112ra, 112rb, 119rb, 120vb, 121rb, 121va, 123vb, 124rb.
Gloriosus Deus, 105ra, 115rb, 115vb, 116vb, 124va, 124vb.
Haec est domus Domini, 122ra.
Hoc signum crucis, 93vb, 94ra, 94va, 111va.
Homo pacis meae, 39ra.
Immola Deo, 25ra.
In conspectu, 113rb.
In multitudine electorum, 20ra.
In omnem terram, 19vb, 20ra, 20rb, 69rb, 69va, 71vb, 72vb, 73ra, 85rb-85vb, 88va, 89ra, 89rb, 92rb, 93rb, 93va, 95ra, 99vb, 100ra, 116rb, 116va, 117rb, 122vb, 123ra, 123va.
In pace, 42ra.
In resurrectione tua Christe, 46vb, 47ra.
In te jactatus sum, 36va.
In virtute tua Domine, 25rb.
Insurrexerunt in me, 40va.
Intonuit de caelo, 104ra, 104rb, 104vb.
Intret oratio mea, 25va.
Ipsa est vita credentium, 111rb.
Ipsa invocavit me, 17va, 21rb, 21va.
Ipsa liberavit me, 30ra-30va, 34ra.
Ipsa reget nos, 55va.
Iusti autem, 20va, 101vb, 105ra, 105rb, 115vb, 116vb, 118ra, 124vb, 125vb, 126ra, 126vb.
Iustum deduxit, 70vb, 89va, 95vb, 114ra, 125ra.
Iustus germinabit, 19rb, 109va, 112ra, 112rb, 124ra, 124rb.
Laetamini in Domino, 9rb, 69rb, 101vb, 105ra, 107va, 115rb, 115vb, 116va, 117va, 121vb, 124va.
Laudate nomen ejus, 55va.
Locuti sunt adversum me, 40va.
Loquebantur, v. ad compl. Pentecostes, 52va; v. ad laud. Pentecostes, 52vb; v. ad nonam Pentecostes, 53rb.
Magnificavit, v. ad matutinas Nicolai, 70vb; v. ad matutinas Remigii, 114ra; v. ad matutinas de communi unius confessoris, 125ra.
Magnus Dominus, 87rb.
Mane nobiscum Domine, 46va, 47ra, 48va.
Memento nostri, 13va, 90va.
Memor fui nocte, 26va, 56ra.
Milia milium, 113va, 113vb.
Mirifica misericordias, 26va, 56ra.
Misericordia tua Domine subsequatur nos, 26va, 56rb.
Ne perdas cum impiis Deus, 36rb, 36vb, 37ra.
Nemo novit, 53rb.
Nimis honorati, 69va, 85va, 89ra, 99vb, 100ra, 123ra, 123rb.
Non est hic, 122ra.
Non est inventus, 70vb, 73rb, 95vb, 114rb, 115ra, 125rb.
Notum fecit Dominus, 17va, 17vb, 21va.
Omnes de Saba venient, 22rb-23ra, 23va.
Omnes gentes quascumque, 22va.

Omnis terra, 22va, 22vb, 94rb, 107va, 111rb, 111va, 118ra, 121vb, app. IV (1va).
Omnium est enim artifex, 52vb.
Ora pro nobis, v. ad utrasque vesp. Annae, 103ra, 103rb.
 v. ad laud. Catharinae, 121va.
Ora pro nobis beate pater Servati, 95va, 96ra.
Panem caeli, 54va.
Panem de caelo, 54va, 55ra.
Peccavimus cum patribus, 29rb, 31va, 49rb.
Post partum, 28va, 28vb, 71vb, 107rb-108ra, 110rb-110vb, 111va.
Posuisti Domine, 19rb, 84vb, 93ra, 98va, 123vb, 124ra.
Posuit fines, 54vb, 55ra.
Potestas ejus a mari, 16vb, 17ra.
Praetende Domine misericordiam tuam, 24vb.
Principium verborum, 34rb.
Puer natus est nobis, 17vb, 18vb, 21va.
Quoniam tu illuminas, 26va, 56ra.
Reges Tharsis, 22rb, 22va, 23ra, 23rb, 23vb.
Repleti sumus, 24vb.
Resurrexit Dominus, 43vb, 45ra-45va, 46ra, 46rb.
Rorate caeli, 9ra, 13va, 90rb, 90vb.
Scapulis suis, 30rb, 30vb, 34ra.
Scuto circumdabit te, 30rb, 32vb, 34rb, 35rb.
Secundum nomen tuum Deus, 40ra, 86vb.
Senex puerum, 86rb, 86va, 87rb.
Siliat omnis terra, 17ra.
Sit gloria Domini, 25vb.
Sit nomen Domini benedictum, 54rb, 55rb, 55vb, 56ra, 104ra.
Specie tua, 70ra-70va, 71rb, 72ra, 84rb, 86va, 87vb, 93rb, 102rb, 103ra, 107va, 110rb, 120ra, 121rb, 121va, 126ra, 126va.
Speciosus forma, 23rb, 23vb, 104ra, 104va, 104vb.
Spiritus Domini replevit, 52va-53rb.
Spiritus omnia scrutatur, 52vb.
Stephanus vidit caelos, 18va.
Stetit angelus juxta aram, 113rb.
Stola jucunditatis, 19va.
Surrexit Dominus vere, 43vb, 45ra-45va, 46ra, 46rb.
Suscepimus Deus misericordiam, 40ra, 86vb, 87ra.
Tamquam sponsus, 17rb, 17va, 19ra, 21rb, 21vb, 22ra.
Timebunt gentes, 10ra, 90va.
Timor Domini, 58vb-59va, 60ra, 60rb.
Tu autem Domine, 42ra.
Tu es Petrus, 88va, 103vb.
Tu qui lavasti pedes discipulorum, 40ra.
Ut digni efficiamur, 85rb.
Venient ad te qui detrahebant tibi, 22vb.
Veniet michi, 34rb.
Verbo Domini caeli firmati, 55rb, 55va, 104rb.
Verbum caro factum est, 18va, 19ra, 21vb.
Veritas de terra, 18va, 21vb.
Vespertina oratio, 24ra, 26rb, 27va, 56ra, 56va, 57ra, 60va, 64vb, 66rb, 67rb.
Via vitae, 59ra.
Viae ejus viae, 59ra.
Viderunt omnes fines, 18va, 21vb.
Vox clamantis in deserto, 10ra, 14vb, 16ra, 16vb, 90rb, 90va.

Vigilate, v. responsorii *Sint lumbi*, 119ra.
Virgines demus, prosa responsorii *O vere*, 116vb.
Virgo singularis, str. hymni *Ave maris stella*, 90vb.

- 1 Dr. M.G. Spiertz, *Maastricht in het vierde kwart van de achttiende eeuw*
- 2 Dr. Remigius Dieteren O.F.M., *Grondbeleid en volkshuisvesting in de Mijnstreek*
- 3 Dr. J.M. Gijsen, *Nikolaus Heyendal (2 delen)*
- 4 Drs. J.F.R. Philips, Drs. J.C.G.M. Jansen, Drs. Th.J.A.H. Claessens, *Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914*
- 5 Dr. P.Th. van Beuningen, *Wilhelmus Lindanus als inquisiteur en bisschop*
- 6 Dr. E. Roebroeck, *Het land van Montfort*
- 7 J. Koreman, *De stadsrekening van Maastricht over het jaar 1399-1400*
- 8 Dr. J.M. Gijsen, *Joannes Augustinus Paredis (1795-1886), bisschop van Roermond en het Limburg van zijn tijd*
- 9 Dr. Jean Baerten, *Het graafschap Loon (11e-14e eeuw)*
- 10 A.H. Paape, *Donkere jaren*
- 11 Dr. Mr. H.H.E. Wouters, *Grensland en bruggehoofd*
- 12 Dr. C. van den Berg, *H.B.J. van Rijn, burgemeester van Venlo, pionier der milieuhygiëne*
- 13 Dr. J. Grauwels, *Dagboek van gebeurtenissen opgetekend door Christiaan Munters (1529-1545)*
- 14 Dr. P.L. Nève, *Het rijkskamergerrecht en de Nederlanden*
- 15 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Geschiedenis van de beide Limburgen, Deel I*
- 16 Dr. L. Peters, *Geschichte des Geschlechtes von Schaesberg*
- 17 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Geschiedenis van de beide Limburgen, Deel II*
- 18 Ir. C.E.P.M. Raedts m.i., *De opkomst, de ontwikkeling en de neergang van de steenkolenmijnbouw in Limburg*
- 19 Dr. S.Y.A. Vellenga, *Katholiek Zuid-Limburg en het fascisme*
- 20 Dr. W. Krings, *Wertung und Umwertung von Allmenden im Rhein-Maas-Gebiet vom Spätmittelalter bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts*
- 21 Dr. P.J.H. Ubachs, *Twee heren, twee confessies. De verhouding van Staat en Kerk te Maastricht, 1632-1673*
- 22 Jaak Brepoels, *Het Lager Onderwijs in de provincie Limburg (1815-1830)*
- 23 Harry Schillings, *Toneel en Theater in Limburg in de 19e en 20e eeuw*
- 24 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Van heerlijkheid tot landsheerlijkheid*
- 25 Ph. Vander Maelen, *Dictionnaire géographique du Limbourg*
- 26 Dr. J.P. Gribling, *Willem Hubert Nolens 1860-1931*
- 27 Dr. J.A.K. Haas, *De verdeling van de Landen van Overmaas 1644-1662*
- 28 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Overzicht van de geschiedenis van de Nederrijnse Territoria tussen Maas en Rijn, ± 800-1288*
- 29 Henry Baillien, *Tongeren van Romeinse Civitas tot Middeleeuwse Stad*
- 30 Dr. J.C.G.M. Jansen, *Landbouw en economische golfbeweging in Zuid-Limburg 1250-1800*
- 31 M.P. Gutmann, *War and rural life in the early modern Low Countries*
- 32 Dr. Rudolf Philips, *Gezondheidszorg in Limburg*
- 33 Dr. A.Fl. Gehlen, *Het notariaat in het tweeherig Maastricht*
- 34 P.J.H. Baghus, *De slag om de Roerdriehoek*
- 35 Dr. Ton Meijknecht, *Bartholomeus van Maastricht († 1446), Monnik en Conciliarist*
- 36 Prof. Dr. W. Jappe Alberts, *Overzicht van de geschiedenis van de Nederrijnse Territoria tussen Maas en Rijn, Deel II, 1288-± 1500*
- 37 François Vanduffel, *Industrialisatie en verandering: Lommel tussen 1890 en 1914*
- 38 Drs. A.P.M. Cammaert, *Tussen twee vuren*
- 39 Drs. J. M. B. Tagage, *De Ordinarius van de collegiale Onze Lieve Vrouwekerk te Maastricht*

